

בשורה גדולה ללומדי הדרך היומית

"הדרך היומית"

עם "אוצרות יהודים"
הפרוש החדש, הבהיר והמדויק
בשפה ברורה ובלשון קצרה.

תורה, נביאים, כתובים,
משנה, שולחן ערוך,
עמוד היומית משנה ברורה
זוהר עם תמוגם לשון הזוהר,
תהילים,
כתבי ברסלב.

פרויקט "תורה בשנה"
מתודות מיוחדות
באותיות מאירות עיניים
מתאים ללימוד גם בסינעה.

פרשת קרח

כ"ב עד כ"ח סיון

אזיזות יהודים

בתוספת "הזכר הנצח", דבר יום ביומו מרביה"ק זיע"א

"אוצרות יהודים"

הביאור המיוחד שכבש בסערה
את לומדי הדרך היומית

יד ושם לעבר ה', הר"ר נחמן בן שמואל ליאני, מנמתי בדרך מצורה
י"א כסלו תשס"ח

חוברות תתצ"ג - שבת פרשת קרח, כ"ב סיון - כ"ח סיון תשפ"ז

אוצרות יהודים

גוטמבר 5 בני ברק 138948
טל 03-6186699 03-6186699
036186699X@gmail.com

ניתן להשיג באדי"ב:

להצטרפות - 03-6186699
ובעמדות "נדרים פלוס"

Route 17M #515 Harriman, NY 10926
P: 845.476.8899 E: oitzreyehidim@gmail.com

תוכן העינים

לחץ על התוכן הרצוי

פרשת השבוע

הדף היומי

משנה

נביאים וכתובים

משנה ברורה

שולחן ערוך

תהלים

זוהר

ליקוטי הלכות

ליקוטי מוהר"ן

שמות
הצדיקים

ספר
המידות

ספרי רבינו על פי הסדר

תיקון הכללי

ליקוטי תפילות

**אוצרות
יהודים**

השלמות

אוצרות יהודים

המטרה: הנגשת כל מכמני התורה לכל יהודי ויהודי, בכל רגע נתון, בנסיעה, בבית, בעבודה ובכל מקום.

ההספק והידיעה מעניקים סיפוק, שמחה ויכולת להמשיך להתמיד ולסיים!

נביאים כתובים - עם פירוש רש"י, מצודות דוד ומצודות ציון.

סיום בארבע שנים. בכל חוברת שבעה דפים, רק דף אחד לכל יום, וכך במשך התקופה יכול הלומד לסיים מחזור לימוד שלם מתחילה ועד הסוף, ולשוב ולהתחיל מחזור לימוד חדש.

ששה סדרי משנה - עם פירוש רבינו עובדיה מברסגורא.

סיום בשנתיים וחצי. בכל חוברת שבעה עמודים, רק עמוד אחד לכל יום, וכך גם במשנה כמו בשאר הספרים במשך התקופה יכול הלומד לסיים מחזור לימוד שלם מתחילה ועד הסוף, ולשוב ולהתחיל מחזור לימוד חדש.

שולחן ערוך - שולחן ערוך, רמ"א ובאר הגולה.

שולחן ערוך הלכות שחיבר הרב הגאון מו"ה יוסף קארו זצ"ל, עם תוספת הלכות מהרמ"א - הגאון מו"ה משה איסרליס זצ"ל, וגם המקורות באר הגולה מהגאון מו"ה משה רבקה זצ"ל.

באר הגולה, הינו ציון המקורות ולמרות שכן, הקפדנו שיופיעו בצורה ברורה, כדי לאפשר ללומדים להרחיב את הידיעות, ולקיים מנהג קדום בישראל להזכיר המקורות, בחינת "שפתיים דובבות", זכותם תגן בעדינו.

סיום בשלש וחצי שנים. מידי שבוע יופיעו שבעה עמודים, עמוד אחד לכל יום.

שולחן ערוך, באר הגולה בהוצאת הרה"ג רבי נפתלי הירץ מנדלוביץ שליט"א, ראש החולל טורקא, בשיתוף הוצאת ספרים מלכות דוד הרה"ר פנחס ראובן.

זוהר עם תרגום לשון הזוהר. ספר הזוהר, ותרגום לשון הזוהר, מהוצאת ישיבת "נהר שלום", בראשות המקובל הרה"ג בניהו שמואלי שליט"א, תרגום לשון הזוהר נכתב ע"מ לסייע לקורא להבין את לשון הזוהר.

סיום בשלש שנים. מידי שבוע יופיעו שבעה דפים.

תהילים סיום בחודש על פי החלוקה הנהוגה.

כתבי ברסלב. סיום במחזור שנתי.

חבר יקר, היום, אחרי ארבע שנים של שלשת אלפים מגויים, ומאות סיפורים על חיים חדשים של הספק וניצול זמן. אנחנו מזמינים גם אותך להצטרף אלינו לחברת "אוצרות יהודים". שהספיקו - ללמוד ולדעת - כאלף וחמש מאות דפי גמרא, לסיים ששה סדרי משנה, תורה, נביאים, כתובים, שולחן ערוך, זוהר ועוד..

"אוצרות יהודים" - הזדמנות מיוחדת להתחיל ולהתמיד בהספק תורני, יהודי, שבוועי הצליח להקיף חלקי תורה בצורה יסודית ובמקמי זמן לא ארוכים.

מבוא

מידי חודש נשלחות לבתי החברים ארבעה חוברות. אחת לכל שבוע. החוברת הינה שבועית כוללת בתוכה 7 ספרים יסודיים, ומאפשרת ללומד לקבוע סדר שבמסגרתו יסיים את הלימוד במסלולי זמן קצובים.

"אוצרות יהודים" כשמו כן הוא. שמה של החוברת כשם הפרוש החדש, המדויק והבהיר בשפה ברורה וקצרה, שנכתב במיוחד כדי להקל על הלומדים גמרא. ביאור מיוחד שכשב בסערה את לומדי הדף היומי!

"הדף היומי" עם "אוצרות יהודים".

בכל חוברת שבעה דפי גמרא על פי הסדר הנלמד במסגרת הדף היומי, כאשר לצד כל עמוד גמרא מופיע עמוד ביאור בלשון השווה לכל נפש, הביאור נכתב על ידי תלמידי חכמים שעמלו להציג בפני הלומד ביאור בהיר וקצר, תוך שימת דגש להענקת קניין מוחשי לציבור הלומדים.

הדף הראשון שבששת העמודים הינו הדף הנלמד ביום א', ועל זה הסדר עד הדף הנלמד בשבת קודש.

עמודי הגמרא, הינם של הש"ס המוגה והמפואר שבהוצאת וגשל שבמהדורת נהרדעא החדש.

תורה - פרשת השבוע עם תרגום אונקלוס, פירוש רש"י, בצרוף ההפטרה.

קריאה ללא מאמץ

גם בנסיעה בתחבורה הציבורית.

הרבות תורה בישראל, הינה מטרה חשובה שבמטרות לשמן רואה חוברת זו אור. אשר על כן, שמונו דגש מיוחד לעצב את הספרים באופן שיאפשר ללומדים להיות מקריאה קלה גם כאשר אינם בסביבת לימודים רגילה. כל טקסט אפשרי שבחוברת נערך בהנחיתם של אנשי מקצוע בתחום הטיפוגרפיה והעיצוב, ונבחר להדפסה על פי תוצאות מבחנים מעשיים בכדי להגיע לטוב ביותר בכדי לאפשר קריאה ללא מאמץ גם כאשר מדובר בנסיעה בתחבורה הציבורית.

מחיר השווה לכל נפש.

החוברת מופצת לחברים במחיר מיוחד: למנויים במשלוח הביתה רק 26 ש"ח, עבור 4 חוברות כולל דמי משלוח. למנויים המרוכזים בקבוצה, בישיבות או בבתי מדרש 20 ש"ח.

הארות והערות התקבלנה בברכה,

בפקס: 03-5701596.

להצטרפות: 03-6186699.

הזדמנות שאסור להחמיץ. עכשיו הזמן להחליט, לנצח את הזמן, ללמוד ולדעת! להצטרף לאלפי הלומדים, שביחד מאירים את העולם באור גדול!

ל"ח ע"א אמרו ליה: הכי אמר רב: בהמה מסוכנת, אם היתה עושה אחת משלושת דברים אלו בשעת שחיטה: גועה [צעתק]. והטילה ריעו, וכשכשה באונה, הרי זה פירכוס, כמו פירכוס יד ורגל, המוכיח שהיה בה חיות בשעת גמר שחיטה, ומותרת אפילו לרבן גמליאל.

אמרו להו: וכי אצטריכא ליה לאבא לאזוזי אונג? (הא רב מחמיר ומצריך פירכוס כה גדול עד שהצריך הוות אונגם של הבהמה?)

אני לא פוסק כך, שאני אומר: כל שעושה הבהמה דברים שאין המתה עושה (דהיינו, להוציא דברים שהבהמה נוהגת לעשות בשעת מיתתה), הרי זה פירכוס, וכדעת חכמים.

ומבררין: מאי נניהו [מהם] דברים שהמתה עושה?

אמר רב ענן: לדידי מפרשא לי מנינה דמר שמואל [שמואל בעצמו פירש לי], שדבריו נאמרו בבהמה דקה, אם היתה ידה כפופה ופשתה, זה דברים שהמתה עושה, ואינם פירכוס אף לפי חכמים. ואם היתה ידה פשוטה וכפפה, זה דברים שאין המתה עושה, והיו פירכוס.

ומקשינן: אם כן, מאי קא משמע לן שמואל? והרי תנינא: בהמה דקה שפשתה ידה ולא החזירה - פסולה, שאינה אלא הוצאת נפש.

הא החזירה ידה - כשרה!

ומתריצין: אי ממתניתין, הוה אמינא שאין הבדל בין פשטה ידה להחזירה ידה, ותנועה אחת אינה מראה אלא על הוצאת נפש, ופירכוס הוא דוק כגון שהיתה ידה כפופה, ופשטה, והרי כיפה לה, שעשתה שתי תנועות, אבל היתה ידה פשוטה, וכפפתה, לא.

קא משמע לן שמואל שכל תוזה שאינה כמו זו המוזכרת במשנה, שהיא הוצאת נפש - נחשבת לפירכוס.

מיתובי מברייתא על רב, דתניא: רבי יוסי אומר: היה רבי מאיר אומר, גועה בשעת שחיטה - אין זה פירכוס. רבי אליעזר ברבי יוסי אומר משמו של רבי יוסי אביו: אפילו עשתה אחד מדברים אלו: הטילה ריעו, וכשכשה בזנבה - אין זה פירכוס.

ומקשינן: בשלמא לשמואל, לא קשה, מפני שהוא פוסק בחכמים, ורבי יוסי סובר כרבן גמליאל. אלא לרב, שפסק כרבן גמליאל, קשיא גועה אגועה. שרבי יוסי אוסר ואילו רב מתיר, שמחשיב זאת לפירכוס. וכן קשיא ריעו אריעו! ומתריצין: גועה אגועה לא קשיא, הא דעבי קלה [שהיה קלה עבה חזק] שבודאי בא מכח חיות, הא

דעמי קלה [קלה חלש].

ריעו אריעו נמי לא קשיא. כאן בשותתת את הריעו סמוך לה, כאן במתרות למרחוק וחיות זהו.

ועתה הגמרא דנה מתי צריך שיהיה הפירכוס המעיד על חיות הבהמה, האם צריך שתפרסך אחרי השחיטה כדי שנדע שכל זמן השחיטה היתה חיה, או שאף פירכוס בתחילת השחיטה מעיד על חיות כל זמן השחיטה, ולא אומרים שיתכן שמתה מיד אחריו.

אמר רב חסדא: אני שמעתי מרבתי שפירכוס שאמרו התנאים הוא בסוף שחיטה.

ומפרש רב חסדא: מאי בסוף שחיטה שמעתי? אין הכוונה לאחר השחיטה אלא באמצע שחיטה, וכשאמרו "סוף שחיטה" אין זה אלא לאפוקי [להצניא] פירכוס בתחילת שחיטה, ולא הוי פירכוס.

אמר רב חסדא: מנא אמינא לה [מנין לי לומר] שלא צריך פירכוס בסוף השחיטה? **דתנן:** בהמה דקה שפשתה ידה ולא החזירה - פסולה.

ומברר רב חסדא: אימת [מה] נאמר דין זה? אילימא בסוף שחיטה? כל היכי תיחי ותזיל? וכי צריך שתחיה כל כך אחרי השחיטה? ולא די בפשיטת די!

אלא לאו, בעינן פירכוס באמצע שחיטה, ואו סביר הדבר שאין די בפשיטת די.

אמר ליה רבא: לעולם פירכוס הוא בסוף שחיטה, ואין תימה בכך שצריך שתחזיר את היד, שאני אומר: כל שאינה עושה כן בסוף שחיטה אלא פושטת יד בלבד, הרי זה סימן שהיתה יציאת נשמה. ויבודע שנשמתה נטולה הימנה קודם לכן.

רב נחמן בר יצחק אומר: פירכוס שאמרו אפילו בתחלת שחיטה.

אמר רב נחמן בר יצחק: מנא אמינא לה? **דתנן:** אמר רבי שמעון: השוחט בלילה ולמחר מצא כתלים מלאים דם - כשרה שזינקה וכמרת רבי אליעזר.

ואמר שמואל: אין הכוונה לכתלי הבית, אלא כותלי בית השחיטה שנינו.

ומנין נדע שלא יצא הדם בתחילת השחיטה? ואילו היינו מפרשים שמדובר בכתלי הבית, יכולנו לומר שהשוחט שינה את כיוון הצואר באמצע השחיטה, ויודע הוא לפי זה מתי זינק הדם לכותל זה.

ומוכיח רב נחמן בר יצחק: אי אמרת בשלמא שפירכוס הוא בתחילת שחיטה, שפיר אמר רבי

שמעון, כי כל זינוק מועיל.

אלא, אי אמרת שהזינוק צריך להיות דוקא בסוף שחיטה, ליהוש דלמא בתחלת שחיטה זינקה, וזינוק זה לא מועיל!

ופרכין: ודלמא יש לחלק בין הפירכוסים, יש לומר, שאני זינוק, דעדיף יותר מהזות איברים. והוא מוכיח אף בתחילת שחיטה על חיות עד גמר השחיטה, אבל הזות איברים לא מוכיחה אלא על זמנה.

ומקשינן אהאי פירכא: ומו עדיף זינוק? והתנן: רבי אליעזר אומר: דייחא אמר זינוק. משמע שדי בזינוק אף שהוא לא סימן חיות חזק!

ומתריצין: יש לומר, קל הוא הזינוק מפירכוס ביד וברגל דרבן גמליאל, שעל דבריו נאמרו דברי רבי אליעזר, ועדיף הוא מפירכוס ביד או ברגל דרבן. ועדיין אפשר לומר שרבנן, שהקילו יותר מרבי אליעזר, לא הקילו אלא אם הפירכוס היה בסוף השחיטה.

אמר רבינא: אמר לי סמא בר חילקאי: אקשי בה על תירוח דחיית הראיה אבוה דבר אבוברם, ואמרי לה, אחוה דבר אב וברם:

ומדרבנן, מי עדיף הזינוק? ועדיין ניתן לומר שהפירכוס שלהם הוא דוקא בגמר שחיטה, ולדחות את ראית רב נחמן בר יצחק? והא תנן: וחכמים אומרים: אין מועיל עד שתפרסך את ביד או ברגל.

ומברר רבינא: רבנן אהייא קיימו? (כלפי מי אמורים דברי רבנן?)

אילימא אדרבן גמליאל, שהם מקילים ממנו? אם כן, לשון "כיון שפירכסה", מיבעי ליה למימר, ולא לשון "עד שתפרסך", שמשמעו חומר! אלא פשיטא שדברי חכמים נאמרו אדרבי אליעזר.

ואי עדיף זינוק מפירכוס דיד או רגל, אי חכמים מקילים מרבי אליעזר. ואם כן, מאי "עד שתפרסך" שמשמעו חומר, ומוכח שהזינוק הוא הקל שבפירכוסים, ואם אפילו הוא מועיל בתחילת השחיטה, כל שכן שהפירכוסים האחרים מועילים בתחילת השחיטה, ונשאת ראית רב נחמן בר יצחק.

רבא אומר: פירכוס שאמרו בסוף שחיטה, ואין להביא ראיה מדברי רבי שמעון במשנה.

אמר רבא: מנא אמינא לה? **דתניא** בתורת כהנים: כתוב בתורה "שור או כשב או עז כי יולד, והיה שבעת ימים תחת אמו" [ויקרא כב כז] יש ללמוד מפסוק זה כמה פסולי הקרבה.

ל"ח ע"ב - שור או כשב - יש למעט מ"אור פרט לכלאיים בן רחל ותייש

שפטול לקרבן. "או עז" - פרט לנדמה, והוא דבר שאביו ואמו מאותו מין. והוא דומה למין אחר.

"כי יולד" - פרט ליוצא דופן שחתכו את החרם של אמו והוציא אותו דרך שם ולא נולד כדרכו.

"שבעת ימים" - מפשוטו של מקרא לומדים פרט למחוסר זמן של שמונה ימים שפטול.

"תחת אמו" - פרט ליתום שאמו מתה.

ומברר רבא: האי "יתום", היכי דמי? [מתה מתה אמו של יתום זה?]

אילומא דילידתיה אמיה והדר מתה? [נשמתה אמו אחר הלידה?] וכי צריך שלעולם תיחי ותחיול, וכל בהמה שאמה לא בעולם היא פסולה להקרבה!

ואף שהיה אפשר לומר שצריך שהאם תחיה עד היום השמיני, אמנם יש לנו דרשה בתורת הכהנים שאין צורך גם בכך.

אלא נאמר שיתום הוא דמתה אמו לפני הלידה והדר יולדתיה על ידי שחתכו את החרם והוציאו את הולד, אין לומר גם כך, שהרי הוא יוצא דופן, ופסול זה מ"כי יולד" נפקא לן!

אלא פשיטא שפטול יתום הוא כאשר זה פירש

למיתו זה פירש ליתום, ובלידה מתה האם.

ועדיין יש לברר, האם יתום שיהיה פוסלת הוא כשמתה אמו באמצע הלידה, אבל כשמתה בסופה, כשר, או שאפילו אם מתה בסוף הלידה

פסלה התורה את הולד?

ואומר רבא: אי אמרת בשלמא ש"תחת אמו מלמד דבעינן חיותא בסוף לידה וקצת אחריה כדי להכשיר הולד להקרבה, היינו דאיבערין קרא למעוטי כשמתה בסוף הלידה. לפי שאין לנו מקור אחר לפסול בזה.

אלא אי אמרת, לא בעינן חיותא בסוף לידה, והתורה פסלה רק כשמתה האם באמצע הלידה,

יקשה עדיין למה ליה למעט יתום מפסוק מיוחד, הלוא מי"כי יולד" - פרט ליוצא דופן נפקא, ואפילו

אם יצא דרך המקום שיוצא הולד בלידה רגילה, אין לזה חשיבות אחר מיתת האם.

רבא לומד מכאן שכשם שצריך שתהיה האם חיה בגמר לידה, כך צריך שתהיה בהמה חיה בגמר שחיטה, ועיין תוספת ביאור בהערה.

ומסיק רבא עוד דין בדיני מסוכנת.

אמר רבא: הלכתא כי הא מתניתא: בהמה מסוכנת שפשטה ידה ולא החזירה - פסולה, משום שדרכה לעשות כן בהוצאת נפש.

במה דברים אמורים: ביד, אבל ברגל בין פשטה ולא כפפה בין כפפה ולא פשטה - כשרה, כי אין דרכה לפשוט בהוצאת נפש אלא יד ולא רגל.

במה דברים אמורים: בדקה, אבל בגסה, בין ביד בין ברגל, בין פשטה ולא כפפה בין כפפה ולא פשטה - כשרה.

ועוף שהוא חלש מבהמה וקשה לו יותר לפרסס

, אפילו לא רפרף [עשה תנועה קטנה] אלא גפו ולא כשכשש אלא זנבו, הרי זה פורכוס.

ונקשינן: מאי קא משמע לן רבא בזה שקבע הלכה כברייתא זו? והרי כולוהו הלכותיה תננה

במשנתנו, ובדאי שהלכה כסתם משנה, והמשנה אומרת: בהמה דקה שפשטה ידה ולא החזירה - פסולה, שאינה אלא הוצאת נפש.

ויש לדייק ממנה: "יד", אין. רגל לא.

דקה, אין. גסה לא.

ומתריצין: דין עוף איצטריכא ליה, דלא תנן.

מתניתין:

השוחט בהמה של עובד כוכבים לצורך עובד

כוכבים - שחיטתו כשרה. ורבי אליעזר מוסל

ואוסר את הבשר בהנאה כדין תקרובת עבודה

וזה, מפני שהמחשבה שחושב הבעלים שתהיה

השחיטה לשם עבודה וזה אוסרת את הבשר.

אמר רבי אליעזר: אפילו בהמת עכו"ם ששחטה

ישראל בשביל שיאכל ישראל את הבשר, וישאר

לאכול לעובד כוכבים רק מחצר כבד [יותרת הכבד]

שלה - פסולה, ואף אם לא שמענו את העכו"ם

אומר שהשחיטה היא לשם עבודה וזה, מפני

שסתם מחשבת עובד כוכבים לעבודתו כו כבים.

אמר רבי יוסי: אפילו אם שמענו את בעל

הבהמה העכו"ם מכיון לשם עבודה וזה - אין

בכך כלום, וקל וחומר הדברים שמחשבת

הבעלים לא אוסרת. ומה במקום שהמחשבה

פוסלת דהיינו מחשבת פיגול במוקדשין, בכל

זאת אין הבעלים מפגלים, שהרי התורה אמרה

בפיגול "המקריב אותו לא יחשב" [ויקרא ז' י"ח]

מלמד שאין הכל הולך אלא אחר העובד, מקום

שאין מחשבה פוסלת דהיינו בחולין, אינו דין

שלא יהא הכל הולך אלא אחר השוחט. דברי רבי יוסי שבחולין מחשבה לא פוסלת לא

מבנים, שהרי אנו זנים על מחשבת עבודה וזה

שהיא פוסלת בחולין!

הגמרא מפרשת שבמקום מסוים מחשבת עבודה

זרה של השוחט אינה אוסרת, ובאותו מקום

מחשבת פיגול פוסלת.

גמרא:

במשנתנו יש שלש דעות, רבי אליעזר אוסר את

הבהמה משום זבחי מתים, ותנא קמא ורבי יוסי

מכשירים. הגמרא באה להסביר מה ההבדל בין

דעת תנא קמא לדעת רבי יוסי.

הני תנאי אית להו דרבי אליעזר ברבי יוסי. [תנא

קמא ורבי אליעזר סוברים כרבי אליעזר ברבי יוסי] החולק

על רבי יוסי שבמשנתנו הסובר שהבעלים לא

מפגלים.

ומייתנין ברייתא דתנאי: **אמר רבי אליעזר ברבי**

יוסי: שמעתי מרבתי שהבעלים מפגלים מפני

שגם הבעלים נקרא "מקריב".

ומסבירנן לפלוגתא דתנאי: לכולי עלמא יש

ללמוד מחשבת עבודה וזה ממחשבת פיגול,

מיהו תנא קמא סבר: אי שמעיניה לעובד כוכבים

דחשיב לעבודה וזה - אין נאסר הבשר, אי לא

שמענוהו לא, כי סתם מחשבת עובד כוכבים

לעבודת כוכבים - לא אמרינן. ורבי אליעזר סבר:

- הבשר אסור, כי סתם מחשבת עובד כוכבים

לעבודת כוכבים - אמרינן.

ואתא רבי יוסי למימר: אף על גב דשמעיניה

דחשיב - הבשר מותר, כמו בפיגול שאין הבעלים

מפגלים, כי זה מחשב על העבודה וזה עובד

ותהיה העבודה פסולה - לא אמרינן.

איכא דאמרי: אפילו בדשמעיניה דחשיב פליגי

תנא קמא ורבי אליעזר, ואף על פי ששניהם

סוברים כרבי אליעזר ברבי יוסי שהבעלים

מפגלים.

תנא קמא סבר: כי אמרינן [זה שאנו אומרים] שיהיה

זה מחשב על העבודה וזה עובד את העבודה

היא פסולה, הני מילי בעבודת פנים החמורה

אבל בחוץ לא, כי חוץ מפנים לא ילפינן כמו

שבכל מקום אין לומדים חולין מקדשים.

ל"ט ע"א ואתא רבי אליעזר למימר: ולפינן חוץ מפנים, שהרי התורה מחייבת עובד עבודת כוכבים שעושה עבודת כוכבים ככר, לכן גם לענין המחשבה יש ללמוד עובד עבודת כוכבים מעבודת פנים. ואתא רבי יוסי למימר: אפילו בפנים נמו, זה מחשב וזה עובד לא אמרינן.

אתמר: השוחט את הבהמה ולא התכוין שתהיה שחיטה זו עבודה לעבודת כוכבים, אלא שחטה לעצמו על מנת לזרוק דמה לעבודת כוכבים, ולהקטיר [או להקטיר] חלבה לעבודת כוכבים.

רבי יוחנן אמר: פסולה ואסורה הבהמה בהנאה, אפילו אם לבסוף לא נורק הדם ולא הוקטר החלב לעבודה זרה.

רבי שמעון בן לקיש אמר: מותרת. ומסבירנן לפלוגתא: **רבי יוחנן אמר:** פסולה, מחשבין מעבודה אחת לעבודה אחרת שתהיה לעבודה זרה, והרי זה כמו שהיתה מחשבה של עבודה זרה בשחיטה. ומקור הדבר הוא דילפינן שחיטת חולין בחוץ לעבודה זרה משחיטת קדשים בפנים, ששם מחשבת הפסול הוא מעבודה לעבודה, שהשוחט על מנת לזרוק דם למחר או להקטיר אימורים למחר זהו פיגול.

ריש לקיש אמר: מותרת, אין מחשבין מעבודה לעבודה, ולא גמרינן חוץ מפנים.

ואמרינן: ואזרו לטעמייהו [רבי יוחנן וריש לקיש הולכים לשיטתם] במחלוקת שנחלקו בפסול מחשבת שלא לשמה בקרבנות שהמחשבה לשם קרבן אחר פוסלת בהם.

דאיתמר: חטאת ששחטה לשמה על מנת לזרוק דמה שלא לשמה.

רבי יוחנן אמר: פסולה.

רבי שמעון בן לקיש אמר: כשרה. **רבי יוחנן אמר:** פסולה, מחשבין מעבודה לעבודה, וגמרינן מחשבת שלא לשמה הפוסלת ממחשבת פיגול.

רבי שמעון בן לקיש אמר: כשרה, אין מחשבין מחשבת שלא לשמה מעבודה לעבודה, ולא גמרינן ממחשבת פיגול, מפני שכל מחשבת הפיגול אינה אלא שחושב כשעושה עבודה אחת על עבודה אחרת שתעשה שלא בזמנה, ואין ללמוד משם למקום שהמחשבה פוסלת בעבודה עצמה.

ואמרינן: וצריכא להשמיע את שתי המחלוקת כי יש מקום לחלק ביניהם.

דאי איתמר בהא דשוחט על מנת לזרוק לעבודה זרה, הוה אמינא דוקא בהא קאמר רבי שמעון בן לקיש, משום דחוץ מפנים לא ולפינן, אבל בשוחט על מנת לזרוק שלא לשמה, שיש ללמוד פנים מפנים, אימא מודי ליה לרבי יוחנן בזה. **ואי אתמר בהך דשוחט על מנת לזרוק שלא לשמה,** הוה אמינא דוקא בההיא קאמר רבי יוחנן שיש ללמוד עבודת פנים מעבודת פנים, אבל בהא דעבודה זרה אימא מודי ליה לרבי שמעון בן לקיש שאין ללמוד עבודת חוץ מעבודת פנים. צריכא.

מתיב רב ששת ממשנתנו על רבי יוחנן וריש לקיש:

שנינו במשנתנו: **אמר רבי יוסי:** קל וחומר הדברים, ומה במקום שמחשבה פוסלת במוקדשין, אין הכל הולך אלא אחר העובד, מקום שאין מחשבה פוסלת בחולין, אינו דין שלא יהא הכל הולך אלא אחר השוחט.

הווי בה רב ששת: מאי "אין מחשבה פוסלת בחולין" אילימא, דלא פסלה כלל מחשבת

עבודה זרה, אלא זביחה דעבודת כוכבים דמיתסרא היכי משכחת לה. והלאו אין ספק שבזחי מתים אסורים בהנאה מהתורה!?

ואמר רב ששת: אלא פשוטא שההבדל שיש בין חולין לקדשים הוא במחשבה מעבודה לעבודה, והכי קאמר רבי יוסי: ומה במקום שמחשבה פוסלת במוקדשין מעבודה לעבודה, והחושב בזמן השחיטה שיורק הדם למחר או שיורק שלא לשמו - פוסל את הקרבן, יש שם קולא שאין הכל הולך אלא אחר העובד והבעלים לא פוסלים, מקום שאין מחשבה פוסלת בחולין מעבודה לעבודה, ואין מחשבת עבודה זרה פוסלת אלא באותה עבודה, אינו דין שלא יהא הכל הולך אלא אחר השוחט.

ומקשה רב ששת: הא דפסל רבי יוסי מעבודה לעבודה בעבודת פנים, קשיא לרבי שמעון בן לקיש. והא דהכשיר רבי יוסי מעבודה לעבודה בחוץ, קשיא לרבי יוחנן! ואמרינן: בשלמא, פנים לרבי שמעון בן לקיש לא קשיא, כי יש לומר דהא דהכשיר ריש לקיש היה זה מסברתו מקמי דשמעה [לפני ששמע] את משנתנו מרבי יוחנן רבו, הא לבתר דשמעה מרבי יוחנן את המשנה ואו חזר בו, אלא חוץ קשיא לרבי יוחנן!

הוא [רב ששת] מותיב לה והוא מפרק לה: לא דבר רבי יוסי על מחשבה מעבודה לעבודה כלל, ואין קשיא לא על רבי יוחנן ולא על ריש לקיש, והחומרא שיש בפנים היא שהמחשבה פוסלת בה בשעת עשית אחת מארבע עבודות שהם שחיטה, קבלת הדם, הולכה וזריקה, ואילו המקבל דם ומוליכו לעבודה זרה אינו אוסר את הבשר.

והכי קאמר רבי יוסי: ומה במקום שמחשבה פוסלת במוקדשין בארבע עבודות, אין הכל הולך אלא אחר העובד,

ל"ט ע"ב מקום שאין מחשבה פוסלת בחולין אלא בשתי עבודות שהם השחיטה וזריקה שמוכרות במקראות לגבי עבודת כוכבים, אינו דין שלא יהא הכל הולך אלא אחר השוחט.

תניא כוותיה דרבי יוחנן: השוחט את הבהמה לזרוק דמה לעבודת כוכבים ולקטיר חלבה לעבודת כוכבים - הרי אלו זבחי מתים. מפורש בבביתא כדברי רבי יוחנן.

ממשיכה הברייתא: שחטה ולא אמר בזמן השחיטה דבר, ואחר כך חישב עליה ואמר שמתכוין לזרוק את דמה או להקטיר את חלבה לעבודה זרה, ואין אנו יודעים אם נתכוין בזמן השחיטה לעבודה זרה, זה היה מעשה בקיסרי ושאלו את החכמים, ולא אמרו בה לא איסור ולא היתר.

אמר רב חסדי: השאלה שנשאלה בקיסרי תלייה במחלוקת דרבנן ורבי אליעזר, האם סתם מחשבת עובד כוכבים לעבודת כוכבים, שהיה התגלה ששוחט הבהמה הוא עובד כוכבים, ולא ידענו אם התכוין בשחיטה זו לעבודת כוכבים. ולכן לא אמרו בה איסור משום כבודן דרבנן, ולא אמרו היתר משום כבודו דרבי אליעזר.

ודחינן לרב חסדי: ממאי? (מה יש להשוות?) דלמא עד כאן לא קאמינו רבנן התם בעובד כוכבים אלא דלא שמענא דחשיב על בהמה זו לעבודת כוכבים, ומן הסתם לא שחטה לעבודת כוכבים, אבל הכא דשמענא דחשיב שוחט בהמה זו שרוצה לזרוק דמה לעבודה זרה, אף שלא שמענו זאת בזמן השחיטה, יש לומר הוכיח סופו על תחלתו ששחט לעבודה זרה.

אמר נמי, ראו שיש לומרן הדין: עד כאן לא קאמר רבי אליעזר התם שהבהמה אסורה אלא גבי עובד כוכבים, דסתם מחשבת עובד כוכבים לעבודת כוכבים, אבל ישראל שהוא בחזקת שרות וכשחט היה עדיין בחזקת שרות, אף שאחר כך עבד עבודה זרה, הוכיח סופו על תחלתו לא אמרינן, כי יש לתלות שנכנס בו יצר הרע והמיר דתו אחרי השחיטה.

אלא אמר רב שזיבי: השאלה היא, האם הוכיח סופו על תחלתו, ולא אמרו בה היתר משום כבודו דרבנן שמעון בן גמליאל, האומר סברת הוכיח סופו במקום אחר.

ומבריינן: הי (זיבין הם דברי) רבן שמעון בן גמליאל?

אילויא רבן שמעון בן גמליאל דאמר לגבי גיטין הוכיח סופו על הבעל על תחילתו?

דתנן: הבריא שאמר לשני עדים: כתבו גט לאשתי וחתמו עליו, ולא אמר להם תנו לה את הגט, אינם נעשים לשלוחים שלו לגרש, שהרי לא צוה אותם אלא לכתוב, ועשה כן מפני שרצה לשחק בה שלא תפציר בו לתת לה גט כדי לפטורה מיבום, אבל חולה מסוכן שאמר לעדים: כתבו גט ולא אמר תנו, נעשו שלוחים לתת את הגט לגרש, מפני שאנו אומרים ששכח לומר תנו מתוך שהיה בהול על מיתתו, והאשה פטורה מהיבום.

ומעובד כוכבים שאמר: כתבו גט לאשתי, ועלה

לגט ונפל ומות, וקודם מיתתו נתנו העדים גט לאשתו אף על פי שלא אמר תנו.

אמר רבן שמעון בן גמליאל: אם מעצמו ומדעתו נפל, הרי זה גט, ואם הרוח דחתו - אינו גט. (גיטין כ"ט ע"א).

והיונן בה: וכי המשנה מביאה מעשה לטורח את מה שאמרה שבריא שאמר: כתבו, לא צוה לגרש!

ומשנינן: חסורי מחסרה והכי תתני: אם הוכיח סופו של הבריא על תחלתו שהיה בהול על מיתתו, הרי זה גט. ומעשה נמי בבריא שאמר: כתבו גט לאשתי ועלה לגט ונפל ומות. אמר רבן שמעון בן גמליאל: אם מעצמו נפל, הרי זה גט, ואם הרוח דחתו - אינו גט.

וחיונן: שהתיר רבן שמעון בן גמליאל את האשה על סמך ההוכחה מסופו של הבעל, וכן בענינו יש לפסול את השחיטה מטעם זה.

וחיונן: ודלמא שאני התם דקאמר כתבו, וכשאמר כן, כבר יש מקום להסתפק אם מתכוין שיתנו, וכאשר איבד עצמו לדעת הוכח שזו היתה כוונתו, אבל בענינו שהשוחט שחט כשהוא בחזקת כשרות ובשעת מעשה לא התעורר ספק שמה הוא מתכוין לעבודה זרה, לא אומרים הוכיח סופו על תחילתו.

אלא אמר רבינא: לא היתירו משום כבודו דרבנן שמעון בן גמליאל דהכא.

דתינאי: הכותב שטר ונותן את נכסיו לאחרים שאינם יורשיו, והיו בהן עבדים, ואמר הלה [מקבל המתנה]: אי אפשי בהן, לא התבטלה המתנה, ואם היה רבו שני - מקבל המתנה - כהן, הרי אלו אוכלין בתרומה כדין עבדי כהן. ואף שעל ידי אמירתו אי אפשי הוא מפקיר אותם ויצאו לחרות, ומעתה אין הוא יכול לחזור ולשעבדם, עדיין הם עבדיו לענין היתר אכילת תרומה.

רבן שמעון בן גמליאל אומר: כיון שאמר הלה: אי אפשי בהן בטלה המתנה מעיקרא וכבר זכו בהן ויורשין של נותן המתנה.

היונן בה: לתנא קמא, האם מקבל מתנה קונה אותה אפילו עומד וצווח שאינו רוצה בה, והלוא אין אדם קונה דבר בעל כרחו!

אמר רבה ואיתימא רבי יוחנן: בצווח מעיקרא כשמקבל את השטר ואומר איני חפץ בעבדים, דכולי עלמא לא פליגי דלא קנה בעל כרחו.

בשותק כשקבל את השטר ובסוף צווח, דכולי עלמא לא פליגי דקנה, כי בתחילה כששתק הוכיח שרוצה את העבדים, ועתה חזר בו.

כי פליגי באופן שזוכה לו את השטר על ידי אחר בפניו, ובזמן הוכיח שתק ולא מוחה על קבלת העבדים ולבסוף צווח כשהגיע השטר לידו.

תנא קמא סבר: מדשתק בשעת הוכיח קננה לעבדים, שהרי מן הסתם הוא רוצה בהם, והאי דקא צווח בשעה שמקבל את השטר לידו, אין זה אלא משום דמיהדר קא הדר ביה, ולא אומרים שעתה הוכח שגם בשעת הוכיח לא רצה את העבדים.

ורבן שמעון בן גמליאל סבר: מאחר שמתחילה לא היתה הוכחה חזקה שרוצה לקבל את העבדים, ועכשו הוא צווח שאינו רוצה בהם,

הוכיח סופו על תחילתו שלא רצה את העבדים גם אז, והא דלא צווח מעיקרא יש לנו לתרץ בדוחק שמקבל המתנה סבר: כי לא אתו לידיה, אמאי אצווח? (כשהשטר לא בא עדיין לידו, בשביל מה לו לצווח?) ואף על פי שזכה במתנה לפני שהגיע השטר לידו.

וחיונן: שאף שבשעה שזכה במתנה היו העבדים בחזקתו ולא היתה לנו או סיבה לפקפק בבעלותו עליהם, עכשו שהוא צווח הוכיח סופו על תחילתו שלא רצה בהם מעולם לפי רבן שמעון בן גמליאל. וגם בענינו לא אמרו איסור ולא היתר משום מחלוקת רבן שמעון בן גמליאל ורבנן.

הגמרא חזרת למחלוקת שבמשנתנו.

אמר רב יהודה אמר שמואל: הלכה כרבי יוסי שאין מחשבת הבעלים אוסרת, ואפילו אם ידוע לנו שהבעלים התכוין לעבודה זרה, לא נאסר הברש.

ומיתנין עובדא: הגהו טייעי דאתו לציוקונאי [נשמעאלים באו לציוקונאי], והיב דיכרי לטבחי ישראל, [נתנו אילים לטבחים ישראלים] לשוחטם, כי דרך הישמעאלים לשחוט את הבהמות, אמרו להו הישמעאלים לטבחים: דמא ותרבא לדידן [הדם והחלב יהיה שלנו] לעורך העבודה זרה, משבא ובישרא לדידכו [העור והבשר יהיה שלכם].

שלח רב טובי בר רב מתנה לקמיה דרב יוסף: כי האי גוונא מאי? האם הברש מותר?

שלח ליה: הכי אמר רב יהודה אמר שמואל: הלכה כרבי יוסי, ומותר לאכול את הברש.

אמר ליה רב אחא בריה דרב אימי לרב אשי שאלה זו: לרבי אליעזר, אי יהיב ליה עובד כוכבים וזוא לטבח ישראל תמורת בשר מבהמה אחת, מאי? האם אותו עובד כוכבים אוסר את הבהמה כיון שיש לו חלק בה, ששם שרבי אליעזר אוסר בהמה של עכרים שהעכרים יאכל רק מחצר כבד שלה?

אמר ליה: העובד כוכבים קנה חלק מבהמה במעות שנתן, שכן מעות קנות מטלטלים לעובד כוכבים, אבל הבעלות לא אוסרת, אלא רק כאשר השוחט מוכרח לתת לבעלים את חלקו. או הוא שוחט בשביל הבעלים ונעשה שליח על השחיטה ומחשבת הבעלים על השחיטה מועילה, ולכן חיונן, אי אינוש אלמא הוא דלא מצי מדחי ליה [אם הגוי הוא אלים ואי אפשר לדחות אותו ולא לתת לו מהבשר], הברש אסור, ואי לא אדם אלים הוא ואפשר לדחותו ולומר לו קח את כספך ולא אתן לך מהבשר, לא נאסר הברש, כי אין הוא שלוחו, שהרי אילו היה רוצה באמר ליה: יושך והרי. [הרי ראשך וההר הכה אותם זה וזה].

מתניתין:

השוחט שהקריב בהמה לעבודה זרה המחוברת, כגון ששחט לשם הרים או לשם גבעות, לשם ימים, לשם נהרות, לשם מדברות - שחיטתו פסולה, והבשר אסור באכילה, אף שאין בו משום איסור תקרובת עבודה זרה ואינו אסור בהנאה מההטעם שיתבאר בממרא.

מ ע"א היו שנים אוחזין בסכין אחד ושוחטין, אחד שחט לשם אחד מכל אלו, ואחד שחט שחיטה רגילה שהיא לשם דבר כשר, שחיטתו פסולה.

גמרא:

שנינו במשנתנו: השוחט לשם הרים - שחיטתו פסולה.

ודייקין: פסולה, אין, ואסורה באכילה כדון נבלה. אבל לזבחי מתים, לא נחשבת. וטעם הדבר הוא שהתורה אמרה "אבד תאבדון את כל המקומות אשר עבדו שם הגויים אשר אתם יורשים אותם את אלהיהם על ההרים" נדברים יב. ודורשים שרק האלילים שעל ההרים אסורים ולא ההרים עצמם אף אם עשו אותם לעבודה זרה, וכשם שההרים לא נאסרים כך התקרבות שנעשתה לשמם לא אסורה.

ורמניהו סתירה לכך ממה ששנינו: השוחט לשום הרים, לשום גבעות, לשום ימים, לשום נהרות, לשום מדברות, לשום חמה ולבנה, לשום כוכבים ומזלות, לשום מיכאל השר הגדול שבכל ביותיו של הקב"ה, לשום שילשול [תולעת] קטן שבבריות, הרי אלו זבחי מתים.

ומוכח מהברייתא שאיסור זבחי מתים חל אף כשמקריב לשם הרים!

אמר אביי: הא דמתניתין בדאמור השוחט שמקריב להר עצמו, שאו אין איסור זבחי מתים

, ורבנן גזרו בדבר איסור אכילה משום שזה דומה לזבחי מתים.

הא דברייתא בדאמור שמקריב לגדא דהר נהמלאך הממונה על ההרים. וכל הברייתא מדברת בשוחט למלאכים של הדברים הנוכחים.

דיקא נמי: שהברייתא עוסקת במלאכים דקתני דומיא דמיכאל שר הגדול. שמע מינה שגם הדברים האחרים הם מלאכים. ואף שיש לנו לימוד מהתורה שבעלי חיים לא נאסרים באיסור עבודה זרה, והמלאכים הם כבעלי חיים, והיה לנו להתיר את תקרובתם כמו את תקרובת ההרים, אין הדבר כן, כי בעלי חיים נקראו בתורה בשם אלהים ולכן תקרובתם אסורה, אף שבהם לא חל איסור עבודה זרה, אבל ההרים הופקעו משם אלהות.

הגמרא מביאה לכאן סוגיא העוסקת בדינה של תקרובת עבודה זרה שאינה של בעל התקרובת. ההרים ובעלי החיים לא נאסרים באיסור עבודה זרה כשבעליהם השתחוה להם.

אמנם אם עשה בהם מעשה, כגון שחפר בקרקע בורות לעבודה זרה והשתחוה להם - אסון. [עבודה זרה נד ב].

אדם שהשתחוה לדבר של חבירו - אין אוסרו כי זה הכלל בכל התורה, שאין אדם אוסר דבר שאינו שלו. נחלקו אמוראים בסוגיתנו, האם אדם אוסר דבר שאינו שלו על ידי מעשה.

אמר רב הונא: היתה בהמת חבירו רבוצה לפני עבודת כוכבים, ובא להקריבה לעבודת כוכבים,

אף שלא הגביה אותה, ולא עשה בה אפילו קנין גזילה, כיון ששחט בה סימן אחד אף שעדיין לא פקע ממנה שם בעל חי - אסרה בהנאה, שדי במעשה קטן זה כדי לאסור בעלי חיים באיסור עבודה זרה, ואף די בו כדי לאסור אפילו דבר שאינו שלו.

ואמרינן: רב הונא סבר לה כי הא דרבי יוחנן, ויש בדבריו חידוש נוסף.

דאמר עולא אמר רבי יוחנן: אף על פי שאמרו חכמים: המשתחוה לבהמת חבירו - לא אסרה, ואפילו איסור הקרבה על גבי המזבח אין בה, אם עשה בה מעשה ושחטה - אסרה אפילו להדיוט.

מדברי רבי יוחנן למדנו שאדם אוסר דבר שאינו שלו על ידי מעשה, ורב הונא הוסיף שאף אם שחט סימן אחד ועשה מעשה קטן - אוסר.

איתיביה רב נחמן רב הונא מברייתא: השוחט חטאת בשבת בחוץ לעבודת כוכבים בשוגג - חייב שלש חטאות משום חילול שבת ומשום שחיטת קדשים בחוץ ומשום עבודה זרה, שבשלישתן הוא חייב כרת על זדון, ואף שהבהמה אסורה בהנאה, אין הוא נפטר מחילול שבת משום שכל המקלקלים פטורים בשבת, כי הוא מתקן לבני נח ומתיר להם את הבשר מאיסור אבר מן החי.

ומקשה רב נחמן: ואי אמרת: כיון ששחט בה סימן אחד לעבודה זרה - אסרה, אשחוט חוץ לא לזבחי חטאת, שכן משעה שאסרה באיסור עבודה זרה נפקת הקדושה מהבהמה,

מ' ע"ב ואז רק מחתך בעפר הוא, והחיוב על שחיטת חוץ אינו חל אלא כשנגמרה השחיטה הנצרכת לעשות בפנים!

אמר רב פפא: הכא בחטאת העוף עסקינן שדינה במליקת סימן אחד בפנים, ואף שבחוץ חייבים על שחיטתה ולא על מליקתה, מכל מקום בשחיטת סימן אחד הוא כבר מתחייב על שחיטתה בחוץ, ונמצא דכולהו בהדי הדדי קאתי [שכל החיובים באים בבת אחת], ואדרבה לפי רב הונא מתבאר, מדוע נקטה הברייתא חטאת ולא כל קרבן, כי כל קרבן נאסר באיסור עבודה זרה לפני גמר המעשה שלו מלבד חטאת העוף.

ומקשינן ארב פפא: הרי התירוץ שלו בניו על כך שרב הונא אמר "סימן אחד" בדוקא, והוא מודה שהשוחט פחות מסימן אחד לעבודה זרה - לא אוסר, אבל מכדי [הרי] רב הונא כמאן אמרה לשמעתי? [כדברי מי אמר רב הונא את דבריו?] כעולא ועולא שאמר "עשה בה מעשה אסרה" אפילו מעשה כל דהוא קאמר, ואפילו פחות מסימן אחד, ואף שבדברי עולא עצמם היה ניתן לפרש שצריך לעשות מעשה גדול ושלם, אבל כיון שרב הונא אמר שלא צריך שחיטה שלמה אלא סימן אחד, ודבריו נאמרו כתוספת על דברי עולא, בעל כרחנו אנו צריכים לומר שעולא התכוין למעשה כל דהו, וכיון שכך אף חטאת העוף נאסרת לפני גמר המעשה שלה!

ומתריצינן לרב הונא: אלא מצאנו שאיסור עבודה זרה לא חל לפני גמר השחיטה באומר השוחט שבגמרו זביחה הוא עובדה לעבודת כוכבים, וכל משך השחיטה אינה לשם עבודה זרה, ואז חלים האיסורים בבת אחת.

ומקשינן אהאי תירוצא: אי הכי, מאי איריא [מדוע נקטה הברייתא בדוקא] "חטאת" לישמעונין זבח שלמים שגם בו אפשר למצוא את שני החיובים באים כאחת באומר שעובד בגמרו זביחה! קושיא זו לא קשה על בעלי מחלוקתו של רב הונא הסוברים שאין אדם אוסר דבר שאינו שלו אפילו על ידי מעשה, כי לדעתם נקטה הברייתא "חטאת" מפני שהיא קדש קדשים ולא נאכלת

לבעלים ואינה שלהם, ולכן אין בעליה יכול לאוסרה ולהפקיע קדושתה, והוא הדין בעולה, אבל שלמים יכול הבעלים לאסור לפי שהם ממון בעלים, ולא יבואו בהם שני החיובים בבת אחת. אלא אמר מר זוטרא משמיה דרב פפא: באמת מדובר בחטאת העוף דוקא ולא בכל קרבן אחר, והכא במאי עסקינן באופן שנמר את השחיטה על ידי מעשה כל שהוא ולא חל איסור עבודה זרה לפני גמר השחיטה, כגון שהיה חצי קנה של העוף פגום לפני השחיטה, ונקב לא מטריף בקנה אלא ברוב הקנה, והוסיף עליו בשחיטתו כל שהוא וגמרו, דכולהו בהדי הדדי קאתי.

אמר רב פפא: אי לאו דאמר רב הונא שאפילו סימן אחד אוסר, וכל חידושו היה רק שאדם אוסר דבר שאינו שלו על ידי מעשה, או לא רק שלא היה קשה עליו מעצם זה שהברייתא מחייבת משום שחוטי חוץ, כי רב הונא לא אמר שאיסור העבודה זרה חל בתחילת השחיטה, אלא אף לא הוויא לשון הברייתא שנקטה "חטאת" תיובתיה, כי יש להסביר זאת בכך, שיש מניעה גדולה לחלות איסור על דבר שאינו שלו וצריך לעשות מעשה גדול כדי לאסור בהמת חבירו, אבל בבהמה שלו יכול לחול איסור על ידי מעשה קטן, ונקטה הברייתא "חטאת" לאפוקי משלמים שהם ממון בעלים וחל עליהם איסור בתחילת השחיטה, ובהם לא ימצא איסור עבודה זרה ואיסור שחיטת חוץ בבת אחת, ואף שרב הונא סובר כעולא והוא לא הוזכר בדבריו "שחיטה" אלא "מעשה", יש לפרש מאי מעשה? מעשה רבה.

ואמר רב פפא: אי לאו דאמר רב הונא שאפילו בהמת חבירו נאסרת על ידי מעשה כל שהוא, וכל חידושו היה רק שבמעשה כל שהוא נאסרת בהמתו, אף שבהמה לא נאסרת כשנעבדת בעבודה זרה שאין בה מעשה, לא הוויא "חטאת" תיובתיה, כי נקטה הברייתא חטאת והוא הדין לכל קדשי הקדשים שאין לבעליהם חלק בהם, שבהם לא מועיל מעשה כל שהוא לאוסרם, ואינם נאסרים לפני גמר הוביחה.

ומקשינן: פשיטא!

ומתריצינן: מהו דתינא, כיון דקני ליה לכפרה - כדידדה דמויא, [כיון שהקרבן שלו לענין שהוא מתכפר בו, נחשב הוא לשלול] אף לאוסרו, וקשה על מי שיאמר שבבהמה שלו מספיק מעשה כל שהוא, קא משמע לך רב פפא שסברא זו אינה חזקה כדי להקשות קושיא.

אבל עתה, שרב הונא אומר שאדם יכול לאסור דבר של חבירו אפילו במעשה כל שהוא, קשה עליו מהברייתא, ואף שאת עצם דין הברייתא יש לתרץ שמדובר באומר שהוא עובדה בגמרו זביחה, עדיין לא יתיישב מה שנקטה הברייתא "חטאת", וצריך לתרץ שמדובר בחטאת העוף ובחצי קנה פגום, ואפשרות זו קיימת רק בחטאת כי עלת העוף צריכה מליקת שני סימנים, ומתחייבים עליה משום שחוטי חוץ בשחיטת שני סימנים, ועתה מתברר שדוקא לפי רב הונא מתיישב יותר טוב מה שנקטה הברייתא "חטאת" לפי שרק בחטאת העוף יצויר שיבאו שני האיסורים בבת אחת.

רב נחמן ורב עמרם ורב יצחק אמרי: אין אדם אוסר דבר שאינו שלו אפילו על ידי מעשה גדול.

מיתביה: השוחט חטאת בשבת בחוץ לעבודה זרה כוכבים - חייב שלש חטאות.

עצם הדין של הברייתא מובן לפי רב נחמן, כי לדעתו אי אפשר לאסור דבר שאינו שלו כלל, ולכן הוא מתחייב משום שחוטי חוץ וגם משום איסור עבודה זרה, שהרי העובד עבודה זרה מתחייב עליה אף מבלי שאסר את הדבר הנעבד. אמנם נשאלת השאלה מפני מה נקטה הברייתא "חטאת"?

ואוקמינן: בחטאת העוף ובחצי קנה פגום כדי לתרץ את הקושיא על רב הונא.

והשתא מקשינן על רב נחמן: טעמא דחטאת העוף הוא, לכן השוחט מתחייב גם על עבודה זרה וגם על שחוטי חוץ, דכולהו בהדי הדדי קאתי.

מ"א ע"א אבל בזבח אחר, לא. לפי שהוא אוסרו לפני סוף השחיטה.

ואי אין אדם אוסר דבר שאינו שלו כלל, מאי אריא חטאת העוף, אפילו חטאת בהמה וקרבתות אחרים נמי אין יכול לאוסרם! ואף שיש לומר, שנקטה הברייתא חטאת לאפוקי משלמים שיש לבעלים כח לאוסרם, הרי זה דוחק לתרץ כך, שאם כן, היה לברייתא לנקוט עולה, שהיא שכיחה יותר מחטאת, ולא עלה על דעתנו לתרץ כך אלא כשלא היתה לנו ברירה.

ומתריצין: אף שלדעת רב נחמן אין אדם אוסר בהמת חבירו, יכול הוא לאסור אפילו קדשי קדשים שאין לו עליהם בעלות ממונית, דכיון דקניא ליה לכפרה - כדרייה דמוא, שהחטאת והאשם מכפרים ואף עולה מכפרת על ביטול עשה, ואין למצוא קרבן שתגמר שחיטתו לפני שחל עליו איסור עבודה וזה אלא חטאת העוף באופן שהעמדנו.

הא שמע קשיא על רב נחמן ממה ששנינו במשנתנו: **שנים אוזנין בסכין ושוחטין, אחד לשום אחד מכל אלו, ואחד לשום דבר כשר - שחיטתו פסולה** משום איסור עבודה וזה מדרבנן. ולכאורה, אחד מהשוחטים לא היה בעלים על הבהמה, ומשמע שאפילו אם השוחט לשם הרים לא היה בעליה - היא אסורה, ולפי רב נחמן היה צריך להיות, שאותו שוחט שאינו בעלים על הבהמה לא יאסור! ומתריצין: **הכא במאי עסקינן, דאית ליה לשוחט לשם הרים שותפות בגולה ואוסר את חלקו, וכל הבהמה נאסרת מפני שחלקו מעורב בה.**

הא שמע קשיא על רב נחמן ממשנה אחרת (גיטין נב ב): **המטמא טהרות על חבירו ומפסידם בכך, והמרדמע** (המערב תרומה בחולין) של חבירו ובכך מוריד את ערך החולין, כי עתה הם מותרים רק לכהנים מפני תערובת התרומה, והמנסך יין של חבירו לעבודת כוכבים - פטור מלשלם על הגזק מהתורה מפני שזה היוזק שאינו ניכר, ורבנן קנסו אותו ואמרו, שאם היוזק בשוגג - פטור, במזיד - חייב.

ומקשינן: לפי רב נחמן אין המנסך מוזק כלל, כי אין אדם אוסר דבר שאינו שלו אף כשעושה מעשה!

ומתריצין: **הכא נמי דאית ליה שותפות בגוה** ואוסר את שלו, ומוזק את חבירו בכך שיון נסך שלו מעורב ביין של חבירו.

מהלוקת רב הונא ורב נחמן, היא כתנאי. דתניא: **עובד כוכבים שניסך יינו של ישראל בפני עבודת כוכבים - אסרו בהנאה**, כי אדם אוסר דבר שאינו שלו על ידי מעשה, ואין חשיבות לכך שהניסוך לא היה בפני העבודת כוכבים.

רבי יהודה בן בתירא ורבי יהודה בן בבא מותרין אותו מפני שני דברים:

אחד, שאין מנסכין יין אלא בפני עבודת כוכבים. ואחד, שיכול לומר לו: לא כל הימנך שתאסר ייני לאונסי.

תנאים אלו נחלקו אם אפשר לאסור דבר של חבירו על ידי מעשה, ורב הונא סובר כתנא קמא.

ורב נחמן ורב עמרם ורב יצחק אמרי: באמת נחלקו תנאים אם אדם אוסר דבר שאינו שלו, אבל אפילו למאן דאמר - **אדם אוסר דבר שאינו שלו**, וכשראינו אדם זובח או מנסך את של חבירו - נאסר הדבר, **הני מילי בכותי שבדאי התכוין לנסך, אבל ישראל שזבח בהמת חבירו לעבודה וזה, יש לנו ללמד עליו זכות שלא נתכוין לעבודה וזה, אלא לצעוריה לבעל הבהמה קא מיכוין**, שיחשוב שבהמתו נאסרה.

הא שמע קשיא עליהם: שנים אוזנין בסכין ושוחטין, אחד לשום אחד מכל אלו, ואחד לשום דבר כשר - שחיטתו פסולה. ואפילו לא היה השוחט לשם הרים בעל הבהמה - הוא אוסר, ומדוע לא נאמר שהתכוין רק לצער את בעל הבהמה! ומתריצין: מה שאמרו האמוראים שמלמדים זכות על השוחט לשם עבודה וזה שנתכוין לצער, אין זה אלא בישראל שהוא בחזקת כשרות, אבל הכא במאי עסקינן, בישראל מומר שכבר עבד עבודה וזה פעם אחת, ואין ללמד עליו זכות.

תא שמע: המטמא והמרדמע והמנסך בשוגג -

פטור, במזיד - חייב. ומדוע אין אמרים שלא התכוין לנסך אלא לצער, ולא עשה נזק! ומתריצין: **הכא נמי בישראל מומר שבדאי התכוין לנסך.**

אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי שאלה זו: ישראל שהוא בחזקת כשרות, ובא לשחוט לעבודה וזה את בהמת חבירו והתרו בו שלא יעבוד עבודה וזה וקבל עליו התראה ושחט לעבודת כוכבים מאי? האם גם במקרה זה נלמד עליו זכות שלא התכוין אלא לצער את חבירו, והוא לא חייב מיתה והבהמה לא נאסרת?

אמר ליה רב אשי: אין אדם חייב מיתה בבית דין עד שיתרו בו שחייב מיתה על העבירה, ויאמר יודע אני ועל מנת כן אני עושה שאמות, ואם בהתירו עצמו למיתה קאמרת את שאלתך כששוחט בהמת חבירו, בודאי שבמקרה זה אין לומר שהתכוין לצער, שהרי אין לך מומר גדול מזה .

מתניתין:

משנה זו עוסקת במקומות ובאופנים שאין לשחוט משום חשד שחיטה לעבודה וזה.

אין שוחטין לא לתוך ימים ולא לתוך נהרות, שלא יאמרו ששוחט לשר של הים או הנהר, ולא לתוך כלים, שלא יאמרו שמקבל את הדם על מנת לזרוק אותו לעבודה וזה.

אבל שוחט הוא לתוך עוגה (גומא) של מים, כי או הדם לא ראוי לזריקה.

וכן מותר לשחוט בספינה על גבי כלים שקצה אחד שלהם בספינה והקצה השני מחוץ לספינה והדם נשפך לים, כי מבינים שלא שוחט לשר של ים אלא עושה כך שלא לכלכל את הספינה. אבל גם בספינה אין לשחוט לתוך כלים ואין לשחוט ישר לתוך הים.

אין שוחטין לגומא כל עיקר, אבל עושה גומא בתוך ביתו בשביל שיכנס הדם לתוכה. בגמרא מבואר פירוש המשנה.

ובשוק לא יעשה כן אף שהדבר מותר בבית,

מ"א ע"ב כדי שלא יחקה את הצדוקים , כי דבר זה הוא מחוקותיהם לשחוט לברות, והעושה כן מחזיק ידיהם.

גמרא :

שנינו במשנתנו: אין שוחטין לתוך לתוך ימים... אבל שוחט הוא לתוך עוגה של מים. ומקשינן: מאי שנא לתוך ימים דלא שוחטים, משום דאמרי לשרא דימא קא שחית, ויש בזה משום חסד, אם כן לתוך עוגה של מים נמי יש חסד דאמרי לבבואה [לפרצון] שלו הנראה במים קא שחית!
אמר רבא: באמת אין לשחוט לתוך עוגה עם מים נקים ובעבורים שנו שבהם הצורה לא ניכרת. שנינו במשנתנו: אין שוחטין לגומא כל עקר, אבל עושה גומא בתולך ביתו בשביל שיכנס הדם לתוכו.

והוינן: איך מותר לעשות גומא בתוך ביתו, והא אמרת ברישא שאין שוחטין לגומא כלל! אמר אביי: רישא בגומא שבשוק שאין לשחוט לתוכה משום חוקי המינים, אבל בבית אין איסור לשחוט לגומא כלל.

אמר ליה רבא: והא מדקתני סיפא: ובשוק לא יעשה כן, מכלל דרישא לאו בשוק עסקינן אלא בבית!

אלא אמר רבא: הכי קאמר: אין שוחטין באופן שהדם ישפך ישר לתוך גומא כל עיקר ואפילו בבית, כי זה מנהג המינים, והרוצה לנקר [לנקות] חצויה שלא תהיה מלוכלכת בהם, כיצד הוא עושה? עושה מקום שהדם ישפך לשם חוץ לגומא, ושוחט ודם שותת ויורד מהחריץ לגומא, ובשוק לא יעשה כן שלא יחקה את הצדוקים אף שהוא משנה קצת ממנהגם, שהרי אין הוא צריך לנקות את השוק.

תניא כוותיה רבא: היה מהלך בספינה, ואין לו מקום בספינה לשחוט, מוציא ידו חוץ לספינה ושוחט, ודם שותת ויורד על דופניה הספינה, וכעין שנינו במשנתנו שמותר לשחוט על גבי כלים והדם נשפך מהם לים.

ואין שוחט לגומא כל עיקר, והרוצה לנקר חצרו, כיצד הוא עושה? עושה מקום חוץ לגומא ושוחט, ודם שותת ויורד לגומא, ובשוק לא יעשה כן משום שנאמר "ובחוקותיהם לא תלכו" [ויקרא י"ח ג].

ואם עשה כן, צריך בדיקה אחריו שמה הוא מין שעובר עבדות כוכבים, ואם ימצאו שהוא מין - יבדלו מיינו.

מתניתין :

משנה זו עוסקת בשוחט בהמת חולין חוץ לעורה ואומר ששוחט אותה לשם קרבן. אמירה זו אינה אלא דברי הבל, ודין הבהמה להיות מותרת ככל בהמת חולין. אמנם חז"ל פסלו שחיטה זו משום מראית העין של שכניו הרואים אותו שוחט לשם קרבן וחושבים שעתה גם הקדיש את הבהמה לקרבן זה, והוא שוחט קדישים ואכלם בחוץ. גזירה זו נאמרה רק בשוחט לשם קרבן שיכול אדם להקדישו, אבל בשוחט לשם קרבן חובה שאינו יכול להקדישו אם אינו מחוייב בו, אין

לחוש משום מראית העין, שכן יודעים שכניו שדבריו דברי הבל, והבהמה מותרת.

השוחט חולין לשם עולה או לשם זבחים [שלמים] או לשם אשם תלוי או לשם פסח או לשם תודה - שחיטתו פסולה.

ורבי שמעון מכשיר מפני שהוא לא חש למראית העין.

היו שנים אוחזין בסכין אחד ושוחטין, אחד שחט לשום אחד מכל אלו, ואחד שחט שחיטה רגילה שהיא לשום דבר כשר - שחיטתו פסולה .

השוחט לשם חטאת, לשם אשם ודאי [כל האשמות הבאות על ודאי חטא שלא כאשר תלוי הבא על ספק] שאין בהם משום מראית העין, שהרי אי אפשר להקדישם בלי חטא המחייב אותם, או ששחט לשם בכור או לשם מעשר שאין בהם משום מראית העין שהרי יודעים שכניו הרואים שבהמות אלו אינם בכור או מעשר, או ששחט לשם תמורה ואין לו בהמת הקדש שיכול להמיר

בה - שחיטתו כשרה.

זה הכלל: כל דבר שנידר ונידב, השוחט לשמו - אסור, ושאינו נידר ונידב, השוחט לשמו - כשר.

גמרא :

שנינו במשנתנו: השוחט לשם עולה, לשם זבחים, לשם אשם תלוי... שחיטתו פסולה.

ומקשינן: אשם תלוי בר נידר ונידב הוא, והלוא הוא קרבן חובה הבא על חטא כמו כל האשמות! אמר רבי יוחנן: הא מני רבי אלעזר היא דאמר: מתנדב אדם אשם תלוי בכל יום , שכיון שמצינו שהתורה הכשירה אשם תלוי ליקרב ולהאכל על ספק חטא, ואין אומרים שאם לא חטא - הביא חולין לעורה, יש ללמוד מכך שאף מי שלבו נוקפוהו שמה חטא יכול להביא אשם תלוי, ואף שהחובב אינו אלא בספק שנתערר על ידי שאכל אדם חתיכה אחת משתי חתיכות שאחת מהם חלב, ולא ידוע אם אכל חלב או שומן.

שנינו במשנתנו: השוחט... לשם פסח... שחיטתו פסולה.

ומקשינן: פסח, בר נידר ונידב הוא, והלוא זמנא קביעא ליה [קבוע לו זמן] שבו חייבים להקריבו, ואי אפשר להקריבו בזמן אחר!

אמר רבי הושעיא: שאני פסח מכל קרבנות החובה שאי אפשר להקדישם לפני שתחול החובה, אבל פסח הואיל והפרשתו לקרבן יכולה להיות כל השנה כולה, יש בו מקום לחסוד השוחט הקדיש את הבהמה לקרבן פסח.

אמר רבי נאיא: לא שנו במשנתנו שי שלחוש למראית העין אלא בתמימים, אבל בבעלי מומין אין לחוש, שכן מודע ידוע לרואים שלא ראוי לחול עליהם הקדש.

ורבי יוחנן אמר: אפילו בבעלי מומין נמי יש לחשוש משום מראית העין, שכן זימנין דרמי ליה מידי אמומא ולא ידוע [לפעמים מתכסה המום בצמר או בטיט ולא ידוע המום], ולא חלקו חכמים ופסלו את השחיטה אף כשהמום גלוי.

שנינו במשנתנו: השוחט לשם חטאת... שחיטתו כשרה.

אמר רבי יוחנן: לא שנו אלא במי שאינו מחוייב

חטאת, אבל אם נודע שעבר עבירה שהוא מחוייב עליה חטאת - הבהמה אסורה, שכן אימא לשום חטאתו הוא עושה, אבל כשלא נודע שהוא מחוייב חטאת אין לחוש שיאמרו שמה הוא מחוייב חטאת ולא נודע הדבר לאחרים, כי המחוייב חטאת רגיל לספר זאת לשכניו כדי שיתבייש ויתכפר לו.

ומקשינן: והא לא קאמר לשם חטאתי, אלא לשם חטאת, ואין משמעות דבריו שחטאת זו היא בשביל חיוב החטאת שהתחייב כבר, אלא שעתה נודב חטאת וזה בלתי אפשרי!

אמר רבי אבהו: באמת רבי יוחנן אסר רק באומר לשם חטאתי. ואם לא נודע שהוא חייב חטאת אפילו יאמר לשם חטאתי, אין אנשים מאמינים לו שהוא חייב חטאת.

שנינו במשנתנו: השוחט... לשם תמורה - שחיטתו כשרה.

אמר רבי אלעזר: לא שנו אלא שאין לו זבח בתוך ביתו, אבל אם נודע שיש לו זבח בתוך ביתו הבהמה אסורה, שכן אימא אמורי אמרי ביה [אולי הוא המיר בו], ואף שהזבח לא נמצא בפניו יכול הוא להמיר בו. אבל אם לא ידוע לנו שיש לו זבח בתוך ביתו, אין לחוש שיאמרו שמה יש לו ואין אנו יודעים זאת, כי הדרך היא להודיע ולהזהיר על קדשים שלא יבואו למעול בהם.

ומקשינן: והא לא קאמר לשם תמורת זבחי אלא לשם תמורה, ואין משמעות דבריו שזו תהיה תמורת זבח מסוים, אלא שממיר תחת שם חטאת או עולה, וזה דבר שאי אפשר לעשותו!

אמר רבי אבהו: רבי אלעזר אסר רק באומר לשם תמורת זבחי. ואם לא נודע שיש לו זבח בתוך ביתו, אפילו יאמר לשם תמורת זבחי אין אנשים מאמינים לו.

שנינו במשנתנו: זה הכלל: כל דבר שנידב ונידב, השוחט לשמו - אסור, ושאינו נידב ונידב, השוחט לשמו - כשר.

והוינן: לאתווי מאי [מה לממן] הכלל שלא ידענו מהפרטינו?

ומשינן: נידר ונידב כתוב במשנה לאתווי שוחט לשם עולת נזיר שאפשר להקדישה רק אם נדר בניירות, דמחו דתימא [שהיה מקום לומר] שלא נאסור את הבהמה דהא לא ידוע שנדר בניירות, מתניתין שאנשים חושדים ואומרים: אימור נדר סתם נזירות שהיא שלשים יום ביצנעא ולא נודע הדבר לשכניו, ולכן אפילו אם באמת לא נדר בניירות - הבהמה אסורה.

ושאינו נידר ונידב כתוב במשנה לאתווי השוחט לשם עולת יולדת שידוע לשכניו שאין הוא חייב בקרבן הזה.

אמר רבי אלעזר: לא שנו אלא שאין לו אשה, אבל יש לו אשה לשוחט לשם עולת יולדת - אסור, שכן אימור לשמה של אשתו שילדה הוא עושה .

ומקשינן: והא לא קאמר לשם עולת אשתו! אמר רבי אבהו: רבי אלעזר מדבר באומר לשם עולת אשתו. ומקשינן: פשיטא, והלוא חידוש זה כבר השמענו רבי אלעזר במה שאמר שאם יש

לו זבח בביתו ואמר לשם תמורת זבחי - אסור!

מ"ב ע"א ומתריצין: מהו דתימא אם לא ידע לנו שאשתו ילדה, לא יאמרו שבאמת הקדיש לשם עולת יולדת, שכן יאמרו אם איתא דילדה אשתו, קלא הוה ליה נהיה ליה קול, קא משמע לן שבאמת לידת בן קיימא ידועה, אבל אימר אפול אפול ולהפלה אין קול, וחושדים שהקדיש לשם עולת יולדת של אשתו שהפילה.

הדרן עלך פרק השוחט

פרק אלו טרפות

הקדמה לפרק אלו טרפות

א. מהי טריפה?
בהמה, חיה ועוף, שיש בהם מכה או מחלה שסופה להמית, הרי הם טריפה, ואסורים באכילה.
וכך הוא לשון המשנה בתחילת פרק אלו טרפות: **זה הכלל, כל בהמה שיש בה מכה או מחלה, באופן שאין בהמה שיש בה מחלה או מכה כמותה, חיה - הרי זו טריפה.**
במה דברים אמורים, כשהיתה בבהמה מכה או

ליקוי המביאה לידי מיתה. אבל אם היתה בהמה "מסוכנת", כגון, שהיתה חולה מחמת שתשש כוחה ונטתה למות, או שאכלה סם המות, או שהכישה נחש, הרי על אף שוראי תמות, אין היא טריפה.

ב. המקור לאיסור אכילת טריפה

מצינו שלשה מקורות לאיסור אכילת טריפה: **האחד**, דברי הכתוב **המפורשים** [שמות כג] "ובשר בשדה טרפה לא תאכלו, לכלב תשליכון אותו". **השני**, בספרי [דברים יד כא] "לא תאכלו כל נבילה". אין לי אלא אלא נבילה, טריפה מניין? תלמוד לומר "כל".

השלישי, אמרה תורה [ויקרא יא ב] "זאת החיה אשר תאכלו". ודרשו חכמים [חולין לו א]: חיה אכול, ושאינה חיה [בגן טריפה, שאינה יכולה לחיות] לא תאכל.

ג. טריפות שיש להן רפואה

טריפה שיש לה רפואה, אינה טריפה. אך הטריות שאמרו חכמים שהן טריפות, הרי גם אם כיום יש להם רפואה, או שכיום הן חיות אף בלי רפואה, הרי הן טריפות. שאין לך אלא מה שמנו חכמים, שנאמר "על פי התורה אשר יורוך". וכמו כן, אין טריפה אלא מה שמנו חכמים. ולכן,

גם אם תהיה מכה או מחלה מסוג אחר, אין היא טריפה, כי ודאי שיש לה [או שהיה לה רפואה], ואפילו נודע לנו מדרך הרפואה שאין סופה לחיות.

איש מבאר שהלכות שחיטה נקבעו והחזון איש מבאר שהלכות שחיטה נקבעו ב"אלפיים שנות תורה", ולפי מה שקבעו חכמים או, כך נקבעה ההלכה לעולם. **ד. מניי הטריות** שמונה מיני טריפות הן שנמסרו למשה מסיני, ובכללם יש עשרות רבות של אופני טריפות:

- א. **דרוסה**.
- ב. **נקובה**, ונכללים בה עשרים וששה סוגי טריפות של אברים שניקבו.
- ג. **חסורה**, שבכללה ארבע עשר טריפות של אברים שנחסר חלק מהם, ותשע טריפות של אברים יתרים, וכל יתר כנטול דמי.
- ד. **פסוקה**, ובכללה פסיקת חוט השדרה.
- ה. **נטולה**, בכללה שמונה טריפות של אברים שניטלו ממנה.
- ו. **שבורה**, ובכללה שש טריפות של שברים.
- ז. **קרועה**, שנקרע רוב הבשר החופה את הכרס, וכן אם נפשט עורה.
- ח. **נפולה**, בכללה נתרסקו האיברים מהנפילה, או נרדלו הסימנים.

מ"ב ע"א

מתניתין:

- א. נקבות הוושט - בנקב כל שהוא.
- ב. ופסוקת הגרגרת - שנפסקה הגרגרת, נקבה הנשימה לרוחבה, ברובה.
- ג. ניקב קרום של מוח - בנקב כל שהוא. ד. ניקב דופן הלב עד לבית חללו. ואם לא הגיע הנקב בדופן עד לחלל הלב, אין זה טריפה.
- ה. נשברה השדרה. ובשירתה נפסק החוט שלה.
- ו. ניטל הכבד, ולא נשתתיר הימנו כלום.
- ז. הריאה שניקבה, או שחסרה.

ח. רבי שמעון אומר: אין הריאה שניקבה נחשבת כטריפה אלא עד שתינקב לבית הסמפונות ראה ציור בספר שיחת חולין.

- ט. ניקבה הקיבה - בנקב כל שהוא.
 - י. ניקבה המרה - בנקב כל שהוא.
 - יא. ניקבו הדקין, המעיים - בנקב כל שהוא.
 - יב. הכרס הפנימית (ונחלקו בגמרא מה היא) שניקבה בנקב כל שהוא.
 - יג. או שנקרע רוב הכרס החיצונה.
- רבי יהודה אומר: שיעור הקריעה בכרס החיצונה אינו קבוע. אלא הכרס הגדולה, של בהמה גדולה, שיעור הקריעה המטריפה הוא טפח. ואילו הכרס הקטנה, של בהמה קטנה, שיעור הקריעה המטריפה הוא ברובה של הכרס.
- יד. טו. המסס ובית הכוסות שניקבו עד שנראה הנקב לחוץ.

אך אם היה הנקב בין שתי הדפנות הצמודות של המסס ובית הכוסות, אין זו טריפה, שהרי בין כה וכה נשפך האוכל מזה לזה, בנקב שביניהם.

טז. נבלה מן הגג, ושחטה מיד, מבלי שתשעה מעת לעת, הרי היא טריפה. שאף על פי שאין נראים בה שברים, חיישינן שמא נתרסקו ונתפרקו אבריה.

- יז. נשתברו רוב צלעותיה, בלא שנפלה.
- יח. דרוסת הזאב - שהכה הזאב בבהמה בצפורניה.
- רבי יהודה אומר: דרוסת הזאב טריפה רק

בבהמה דקה, ולא בגסה.

כי לדעת רבי יהודה, ארס הזאב שבין צפורניו שורף רק בהמה דקה, אך אינו שורף בהמה גסה. ורק בהמה שהיתה דרוסת ארס, הרי היא טריפה, ואפילו בבהמה גסה.

וכיון ששנה רבי יהודה את החילוק בין דרוסת הזאב לדרוסת הארס, שנה התנא גם את החילוק בדרוסת העוף, לגבי טריפות העוף. דרוסת הנץ - טריפה בעוף הדק, כמו צפרים ויונים. ודרוסת הגס (דיוס גדול) - טריפה אפילו בעוף הגס, כמו אווזים ותרנגולים. זה הכלל בהלכות טריפה: כל בהמה שלקתה במכה שאין בהמה לקיחה כמוהו חיה (ראייה לחיות). הרי היא טריפה!

גמרא:

אמר רבי שמעון בן לקיש: רמז לטריפה מן התורה - מניין? ותמזה הגמרא על שאלתו של רבי שמעון בן לקיש: מניין?

מה היא השאלה מנין מצינו רמז לטריפה מן התורה. והרי מקרא מפורש הוא, דכתיב (שמות כב) "ובשר בשרה טריפה, לא תאכל כל ו"י! אלא, כך שאל ריש לקיש: רמז לטריפה שאינה חיה (שאינה ראייה לחיות) מן התורה - מניין? ושאלתו היא על הא דקתני טיפא: זה הכלל, כל שאין כמוהו חיה, הרי היא טריפה. מכלל זה אתה למד, דטריפה אינה חיה.

והיינו, מוכח מסיפא דמתניתין שהטעם לאיסור טריפה, הוא משום שאינה מסוגלת לחיות. ולכן שאל ריש לקיש, מנא לן רמז מן התורה לכך שטריפה אינה יכולה לחיות? וענה הגמרא על שאלתו: דכתיב "וזאת החיה אשר תאכלו", ודרשינן: רק בהמה זאת, שהיא חיה, דהיינו, שיכולה להמשיך ולחיות, אכול. אבל בהמה שאינה חיה - לא תיכול! ומדייקת הגמרא: מכלל דברים אלו אתה למד דטריפה לא חיה!

שהרי מיעט הכתוב מאכילה בהמה "שאינה חיה", ואין לנו דבר חי שמוגדר כ"אינו חי", אלא

טריפה [כי נבלה אינה בגדר של "אינה חיה" אלא היא מוגדרת כ"מתה"].

דנהה הגמרא: ולמאן דאמר טריפה חיה, שיכולה היא לחיות, אלא שאסרה הכתוב באכילה, מנא ליה רמז מן התורה שטריפה, על אף שהיא חיה, בכל זאת היא אסורה?

ומשינין: גם הוא נפקא ליה מ"זאת החיה אשר תאכלו", ודרשינן הכי: "זאת" מיעוטא הוא, ובא ללמד: זאת החיה, דהיינו "סתם חיה", רגילה, אותה בלבד אכול. אבל חיה אחרת, כגון טריפה, אף על פי שהיא חיה - לא תיכול! מכלל זה אתה למד, דטריפה חיה!

ואידך, דסבירא ליה שטריפה אינה חיה, האי מיעוטא ד"זאת", מאי עביד ליה? מיבעי ליה לכדתנא דבי רבי ישמעאל:

דתנא דבי רבי ישמעאל: "זאת החיה אשר תאכלו" - מלמד הכתוב שתפס הקב"ה מכל מין ומין מבעלי החיים, והראה לו למשה, ואמר לו: זאת אכול! וזאת לא תיכול!

ופרכינן: ואידך, דיליף מ"זאת" שטריפה חיה, תיקשי: הרי לדידיה נמי, מבעי ליה להאי קרא לכדתנא דבי רבי ישמעאל!

ומשינין: אין הכי נמי, דהאי קרא "וזאת החיה" בא ללמד לכדתנא דבי רבי ישמעאל. אלא, טריפה, שהיא חיה, מנא ליה? - נפקא ליה מאידך תנא דבי רבי ישמעאל.

דתנא דבי רבי ישמעאל: הא דכתיב [שם] "זאת תורת הבהמה והעוף - להבדיל בין הטמא ובין הטהור, ובין החיה הנאכלת ובין החיה אשר לא תאכל".

מאי "החיה" - אשר לא תאכל? בא הכתוב ללמדך שטריפה, אף על פי שהיא חיה, בכל זאת לא תאכל!

ומהי טריפה? אלו שמונה עשרה טריפות, שאינן מבוארות בכתוב, אלא שנאמרו למשה בסנינו! והיונן בה: ותו ליבא, וכי אין טריפות נוספות? והא איבא טריפות "ב.ט.ג.ר." שהם סימנים לארבע טריפות, שביארו לקמן, וכמו כן איבא שב שמעתתא, שבע סוגי טריפות שלא נשנו במשנה אלא שנו אותן אמוראים, ושגם הן יבוארו לקמן?

מ"ב ע"ב בשלמא לתנא דידן, שלא כתב מנין של טרפות, אלא רק ביאר אותן במשנה, איכא למימר, דתנא - תנא, את הטרפיות ששנה התנא וביאר במשנתנו, הוא שנה, ואילו את יתר הטרפות, דשייך, ולא ביארן במפורש, אתיא, הרי הן למדות ב"זה הכללי" (שאמר תנא דידן בסוף דבריו).

אלא, **לתנא דבי רבי ישמעאל**, דאמר מנין של י"ח טרפות, משמע מדבריו שרק י"ח טרפות אלו איכא, ותו לויכא. ולדבריו תקשי: **והא איכא בהמה שנחטבו רגליה מן הארכובה ולמעלה** (ראה ציור בספר שיחת חולין), שהיא טרפה, ואינה כלולה בתוך מנין י"ח הטרפות!?

ומשינין: תנא דבי רבי ישמעאל **סבר ליה כרבי שמעון בן אלעזר**, דאמר וכולה היא ליכות, שיעשו לה כויה במקום החתך על ידי האש, ועל ידי הכויה היא יכולה להתרפאות, ולחיות.

אך תמהה הגמרא: איזה תירוץ הוא שתרצת, שסבר תנא דבי רבי ישמעאל כרבי שמעון בן אלעזר, שאפשר לה ליכות ולחיות? והרי אף על גב דיכולה היא ליכות ולחיות, עדיין תיקשי ליה לתנא דבי רבי ישמעאל, שהרי טריפה היא, ומדוע לא שנו אותה!?

שהיי **למאן קאמר**, לפי מי אמר המתיר שיכולה היא לכוות ולחיות? - **לתנא דבי רבי ישמעאל!** והרי תנא דבי רבי ישמעאל, טרפה - חיה סבירא ליה, ואם כן, מה בכך שהיא יכולה לחיות, הרי כיון שנחטבו רגליה מן הארכובה ולמעלה היא טריפה, למרות שהיא יכולה להתרפאות ולחיות!?

ועוד, הרי יתכן שרבי שמעון בן אלעזר עצמו סובר שהיא טרפה, אלא סבר כתנא דבי רבי ישמעאל, שעל אף שהיא יכולה להתרפאות ולחיות, הרי היא טריפה? ומשינין: **אלא**, הכי קאמר המתיר דלעיל: **סבר לתנא דבי רבי ישמעאל כרבי שמעון בן אלעזר**, דאמר בהדיא [בפיג' בתוספתא], נחטבו רגליה מארכובה ולמעלה, כשרה היא, ולכן לא מנאה במנין הטרפות.

וממשיכה הגמרא להקשות על מנין י"ח טריפות: **והאיכא חסרון בשדרה שמטריף את הבהמה, ולא נשנה בכלל הי"ח טריפות!** דתנן במסכת אהלות (ב ג):

המת מטמא ב"טומאת אהל", והיינו, שכל הנמצאים באוהל המת נטמאים בטומאת המת, על אף שלא נגעו במת עצמו.

טומאת אהל נוהגת גם בעצמות המת, אפילו לא השתייר עליהן מבשר המת. ובתנאי, שיהיו העצמות הנמצאות באהל שדרה שלמה של עצמות השדרה [או גולגולת שלמה, או רוב מניינו ורוב בניינו של עצמות המת].

כמה חסרון יהיה בשדרה, שמעתה לא תקרא עוד "שדרה שלימה", ולא תטמא באהל כיון מת? **בית שמאי אומרים**: משתחסר השדרה עצמות

שתי חוליות. **ובית הלל אומרים**: משתחסר עצם של חוליא אחת.

ואמר רב יהודה אמר שמואל: וכן לטרפה. שלפי בית שמאי לא נעשית הבהמה טרפה בחסרון חוליות בשדרה עד שיחסרו שתי חוליות מהשדרה. ואילו לבית הלל, משתחסר עצם של חוליה אחת, הרי היא טריפה.

ומוכח, דלכילי עלמא היא טרפת בחסרון חוליות, ותיקשי לתנא דבי רבי ישמעאל, למה לא מנא טריפה זו במנין הטרפיות, והיה לו למנות תשע עשרה טריפות!?

ומשינין: אכן, חסרון חוליות בשדרה היי טריפה, ויש למנותה במנין הטרפיות, אלא, שאין צורך למנות "תשעה עשר טרפות" כי **המסס ובית הכוסות, דקא חשבתי להו בתרתי** - **חשביניהו כחדא**: שהרי המסס ובית הכוסות סמוכים זה לזה ושניהם אברי עיכול צמודים, וחסרון באחד מהם הוא כחסרון בשני. ולכן, **אפיק חדא**, הוצא אחד מהם [מהמסס ובית הכוסות] מלמנותו בפני עצמו, **ועייל חדא**, הוסיף את החסרון בחוליות השדרה למנין הטרפיות, ושבו יהיה המנין י"ח טרפות, ויכלול בתוכו גם את טרפות ההמסס ובית הכוסות, וגם את חסרון עצמות השדרה.

ואכתי הוינן **בה: והאיכא "גלודה"**, שגם היא טרפה, והיינו, שניטל מהבהמה עורה והופשטה כולה [דאייתא לקמן שחכמים פוסלים!]

ומשינין: **סבר לה תנא דבי רבי ישמעאל כרבי מאיר**, דמכשיר גלודה.

ועוד הוינן בה: **והא איכא נמי טרפה הנקראת "חרותא"**, שהצטמקה הריאה והתקשתה כחירות של דקל, שאם נגרם הצימוק הזה מחמת שאדם לביעת את הבהמה בקולו, שוב אין לה תקנה, ואינה מבריא, והרי היא טרפה!?

ומשינין: מה ששינוי במשנתנו במנין הטרפיות "ניקבה המורה", **מאן קתני לה**, לפי מי יש לשנות את "מרה שניקבה" בכלל י"ח הטרפות? - הרי **רבי יוסי ברבי יהודה** הוא הסובר כן. אבל הוא יחיד בענין זה [בברייתא לקמן, בעמוד הבא], ואילו תנא דבי רבי ישמעאל לית ליה טריפה זו. הילכך, **אפיק**, הוצא את פסול ניקבה המורה ממנין י"ח טרפות, **ועייל** במקומו את פסול "חר ותא".

ואכתי הוינן בה: **והאיכא נמי שב שמעתתא**, שבע שמעות אשר מנו האמוראים בטרפות, וכיצד קבע תנא דבי רבי ישמעאל שמנינם של הטרפיות הוא שמונה עשרה בלבד!?

ואלו הם ה"ש שמעתתא":

א. **דאמר רב מותנא**: **היא בוקא דאטמא**, ראש עצם קולית הירך [עין ציור בספר שיחת חולין] **דשף מרובתיה**, שקפץ ממקומו [שהוא מחתבר בו לעצם האליה]. הרי הבהמה **טרפה!**

ב. **ואמר רביש רב פפא משמיה דרב**: **לקתה בה הבהמה בכוליא אחת**, שאחת מכליותיה של הבהמה התמלאה במוגלה, והגיעה המוגלה עד לחריץ שבתוך הכליה, הרי היא טרפה. וכל שכן

כשלקתה בשתי הכליות.

ג. **ותנן [למן נה א] ניטל הטחול, כשרה**.

ואמר על כך רב עזרא משמיה דרבא: לא שנו שניטל הטחול כשרה, אלא כאשר ניטל הטחול מוגף הבהמה, היות שהיא יכולה להמשיך ולחיות בלעדיו. אבל אם ניקב הטחול, ולא ניטל הימנה - הרי הבהמה טרפה.

ד. **ואמר רבה בר בר חנה אמר שמואל**: **סימנים**, היינו הקנה והושט, שהם ה"סימנים" הנחתכים בשחיתת הבהמה, **שנדלדלו ברובן**, והיינו, שניתק החיבור בין הסימנים ובין הבשר שהם דבוקים בו - הרי הבהמה טרפה.

ה. **ואמר רבה בר רב שילא אמר רב מתנא אמר שמואל**: **נעקרה צלע שלמה מעקריא**, ממקום חיבורה לעמוד השדרה (ביחד עם חצי חולייתיה), הרי הבהמה טרפה. ואף על גב ששינוי במשנה שרק אם נשתברו רוב צלעותיה היא טריפה, כאן מדובר באופן שונה, שנעקרה הצלע לגמרי ממקומה, ולא באופן שנשברה הצלע ונשארה במקומה.

ו. **וגולגולת שנחבסה**, שהוכתה מכות רבות, **ברובה** של הגולגולת - הרי הבהמה טרפה. ז. **ובשר החופה את רוב הכרס** שנקרע **ברובו** הרי הבהמה טרפה.

עד כאן שב שמעתתא.

ומשינין: טרפות שהן מחמת **נקובי** [נקבים] - **תמניא הוו**.

שמונה טרפות הן מחמת נקיבת האברים, ואלו הן: נקובת הוושט, ניקב קרום של מת, ניקב הלב, ריאה שניקבה, ניקבה הקיבה, ניקבו הדקין [המעיים], המסס ובית הכוסות שניקבו, הכרס הפנימית שניקבה.

חשביניהו כחד, החשיב התנא את כל שמונת הטרפיות מחמת שניקבו אברי הבהמה כטרפה אחת, ולכן **אפיק**, הוצא מעתה מכלל מנין י"ח הטרפיות **שב**, שבע טרפות, [והיינו, כיון שכל שמונת הנקבים נימנים כטרפה אחת, יש להפחית ממנין הטרפות שבע טרפות, ולמנות טריפה אחת במקום שמונה טרפות], **ועייל** במקומן את **שב** שבעת הטרפות שמונו האמוראים בשב שמעתתא.

ופרכינן: **אי הכי**, שיש למנות את כל הטרפות של נקבים בתור טרפה אחת. אם כן, **פסוקי**, פסוקת הגרגרת ופסוקת חוט השדרה, **נמו**, תרי פסוקי הוו, ואם כן - **חשביניהו כחד**? יש למנות את שתי הפסיקות כטרפה אחת, כשם ששינוי את שמונת הטרפיות של נקבים כטרפה אחת, ואם כן, **בצר להו חדא**, נפחתה טרפה אחת ממנין הטרפיות, והוור רק י"ז טרפות!?

ועוד איכא לאקשויי: והרי הא **דרב עזריא משמיה דרבא** [שמעתתא ג] בנקובת הטחול - **נמו נקובה היא**, הרי היא כלולה בטרפה של הנקבים. ואם כן, יש לנו למנות רק ש שמעות, כי נקובת הטחול היא בכלל כל הנקובות, ונמצא שיש רק י"ז טרפות!?

מ"ג ע"א אלא, תריץ הכי: הניך תרהו, בהמה שנחתכו רגליה וגלודה, דאפקת לעיל, והיינו, שביארה הגמרא לעיל שלא שנה אותן התנא מפני שסבר כדעת המכשירים אותן, לא תופק, אלא אכן יש למנות אותן, כי תנא דבי רבי ישמעאל סבר כרבנן, שבמהה אשר נחתכו רגליה היא טרפה. וכן סבר כחכמים בגלודה, שהיא טרפה.

אמר עולא: ח' מיני טרפות נאמרו לו למשה בסיני:

- א. נקובה, הכוללת את כל מיני הנקבים לדליל.
- ב. ופסוקה, הכוללת את פסוקת הגררת ופסוקת חג השררה.
- ג. נטולה, הכוללת את ניטל הכבד, את ניטל עורה, דהיינו גלודה. וכן את "שך בוקא דאטמו מדוכתייה", שנחשב בניטל ממקומו.
- ד. וחסורה, הכוללת את היארה שחסרה, ואת בהמה שנחתכו רגליה.

ה. קרועה, הכוללת את קריעת הבשר החופה את הכרס מבחוץ.

- ו. ודרוסה, הכוללת את דרוסת הזאב והארי.
- ז. ונטולה, הכוללת את הבהמה שפנלה מהגג.

ח. ושבורה, הכוללת את הבהמה שנשתברו רוב צלעותיה, וכן עקירת צלע ממקומה, וחביסת גולגולת, וכן נלדלו סימנים חשיב "שבורה", שנשבר מקום חיבורם של הסימנים ללחי.

לאמרו לקותא דרכיש בר פפא, שאמר משמיה דרב, שאפילו לקתה בכוליא אחת הרי היא טרפה, ופולג עליו עולא.

אמר חייא בר רבא: ח' מיני טרפות יש ב"נקובה" [שהיא המין הראשון מבין שמונת המינים של טרפה, שאמר עולא].

- א. נקובת הוושט. ב. נקובת קרום של מח. ג. נקובת הלב. ד. נקובת הריאה. ה. נקובת הקיבה. ו. נקובת הדקין. ז. נקובת הכרס הפנימי. ח. נקובת האמסס וביית הכוסות.

ואם תאמר ט' טרפות יש בנקובה, שהרי ניקבה המרה גם היא טריפה?

תשובתו: "היא המרה", **רבי יוסי ברבי יהודה קתני לה**, רק לפיו ניקבה המרה היא טרפה, אבל חכמים מכשירים.

דתנאי: ניקבת הקיבה וכן ניקבו הדקים [המעיים], הרי היא טרפה.

רבי יוסי ברבי יהודה אומר: אף ניקבה המרה היא טרפה.

הלכות, חבר, כזית, מרה, וקורקבן - סימן **אמר רבי יצחק ברבי יוסף אומר רבי יוחנן:** הלכה כרבי יוסי ברבי יהודה, שאמר, ניקבה המרה הרי היא טרפה.

ואמר רבי יצחק ברבי יוסף אומר רבי יוחנן: מאי אהדרו ליה חבריה לרבי יוסי ברבי יהודה על מה שאמר, ניקבה המרה היא טרפה?

הכי קאמרו לו: הרי מצינו שהתלונן איוב על מר גורלו ואמר [איוב טו] **"ישפוך לארץ מררתי"**, והיינו שניקבה המרה של איוב, ונשפך ממנה לארץ, ועדיין מצינו שאיוב קיים!

ומוכח, שגם לאחר שניקבה המרה אפשר להמשיך ולחיות, ונמצא שניקבה המרה לא היא טרפה!

אמר להם רבי יוסי ברבי יהודה לחכמים: אין מוכיזין מעשה נסים להביא מהם ראה!

דאי לא תימא הכי, תיקשי לך הא דכתיב באותו הפרק, שאמר איוב **"פלח כליותי, ולא יחמול"**, כיצד איוב היה קיים אחר שכליותיו פולחו? מי מכלל את כליותיו?

אלא, בהכרח, ניסא שאירע לאיוב שאני. דכתיב ביה באיוב, שאמר הקב"ה לשטן שיכהו לאיוב מכות מוות אבל יחד עם זאת צוהו [איוב ב] **"רק את נפש שמו!"**, שלא ימות איוב מאותן מכות מות.

אם כן **הכא נמי**, זה שאמר איוב **"ישפוך לארץ מררתי"** ועדיין הוא קיים, יש לנו לומר ניסא שאני, ואין לנו להביא ראייה מכאן שניקבה המרה איננה טרפה.

ואמר רבי יצחק ברבי יוסי אומר רבי יוחנן: הלכה כדברי האומר צריך שישתייר בכבד כזית כאשר ניטל הכבד, ואם נשתייר רק פחות מכזית, הרי הבהמה טרפה.

והיונן בה: **ומי אמר רבי יוחנן הכי דבעינן שישתייר בכבד כזית?**

ואמר רבה בר בר חנה אומר רבי יוחנן: הלכה כסתם משנה. ותנן ברישא דמשנתנו: **ניטלה הכבד ולא נשתייר הימנה כלום** הרי היא טרפה.

ויש לנו לדייק, הא נשתייר, הרי היא כשרה, אף על גב דלא הווי שויר של כזית? ולקמן מדייקת הגמרא מרישא דמתניתין, שהיא סתמא, כמו שמדייקים כאן, שאין צורך שישתייר מהכבד כזית כדי להכשירה, ואילו כסיפא דמתניתין [לקמן], דתני בה **"אלו כשרות"**, נאמר, **"ניטל הכבד, ונשתייר ממנו כזית"**, ומשמע, שאם נשתייר פחות מכזית הרי היא טריפה. ומעמידה הגמרא שם שמחולקת תנאים היא, האם יש צורך שישתייר כזית מהכבד.

ולרבי יוחנן, שאמר הלכה כסתם משנה, תיקשי: כיצד הוא הכריע כסיפא דמתניתין שרק בנשתייר כזית כשרה, ולא כרישא? והרי גם את הרישא וגם את הסיפא שנה רבי בסתמא, ומדוע גדול כח הסיפא מהרישא, להכריע כמותו?

ומשינן: **אמוראי נניהו**, דאיפולגו **אליבא דרבי יוחנן**, אם אמר רבי יוחנן הלכה כסתם משנה, או לא אמר זאת.

רבי יצחק, שאמר משום רבי יוחנן דבעינן שישתייר מהכבד כזית, לא אמר בשמו שהלכה כסתם משנה, ולכן הוא סבר שיכול רבי יוחנן להכריע כסיפא דמתניתין ולא כרישא, שהרי העמודים להו בפלוגתא דתנאי.

ואילו מי שאמר בשם רבי יוחנן שהלכה כסתם משנה, סבר שלא הכריע רבי יוחנן בין רישא וסיפא, היות דתרייהו סתמא נניהו, ולא אמר דבר לגבי השאלה אם יש צורך שישתייר בכבד כזית, או לאו.

ועתה, כיון שהובאו דבריו של רבי יצחק ברבי יצחק בשם רבי יוחנן, מביאה הגמרא מימרא נוספת שאמר רבי יצחק ברבי יוסף בשמו.

אמר רבי יצחק ברבי יוסף אומר רבי יוחנן:

מרה שניקבה, והיה הנקב במקום שדבוקה המרה לכבד וכבד סותמה, כיון שהיה הנקב במקום שהמרה דבוקה לכבד, סותם החיבור לכבד את הנקב - והרי היא כשרה. וזאת, אפילו לרבי יוסי ברבי יהודה, שאמר ניקבה המרה טרפה, דשאני הכא, שהכבד סותמה.

ואמר רבי יצחק ברבי יוסף אומר רבי יוחנן: ניקב הקורקבן, ואולם כוס קיים, הקליפה הפנימית שלו קיימת, כשר.

איבעיא להו: ניקב הכיס הפנימי של הקורקבן, וקורקבן עצמו קיים, מאי?

ואמרינן: **תא שמע:** דאמר רב נחמן ביחס לקורקבן והכיס שלו: **ניקב זה בלא זה, כשר.**

אמר רבא: שני עורות יש לו לוושט: **חיצון - ארום. ופנימי - לבן.**

ניקב זה בלא זה, דהיינו, אם ניקב רק אחד מהעורות - כשר.

והיונן בה: **למה לי למימר חיצון ארום ופנימי לבן**, והרי אין לך נפקא מינה?

ומשינן: להשמיענו דאי הליף, אם התחלף, דהיינו, שהיה החיצון לבן והפנימי ארום, הרי זה טרפה.

אבעיא להו: ניקבו שניהם, העור הפנימי והעור החיצון של הוושט, אלא שהיו שני הנקבים זה שלא כנגד זה - מהו?

אמר מר זוטרא משמיה דרב פפא: ביושט - כשר!

אבל בקורקבן, אם ניקב עורו של הקורקבן במקום אחד, והכיס הפנימי ניקב במקום אחר, הרי הוא פסול, משום שהמאכל יוצא מהנקב האחד ומחלחל בין עור הקורקבן ובין הכיס הפנימי ומגיע עד לנקב השני. על אף שהנקב השני אינו כנגד הנקב הראשון.

מתקין לה רב אשי: אדרבה! וושט דאכלה ביה, ופעיא ביה, בשעה שהיא פועה [גועה] ומשמיעה את קולה על ידי הקנה, רווח, מתפזר גם הוושט הסמוך לקנה. וכיון שמידי פעם בפעם הבהמה גמרא ליה, מכורצת את הוושט, ופשטה ליה, מרחיבה אותו, הרי קורה ששני הנקבים שבשני העורות, **זימנן דמיהנדזין**, מודמנים, **בהדי הדדי**, ובאותה שעה ששני הנקבים מכונים זה כנגד זה, הרי הם נקב אחד במקום אחד ביושט, שמטריף את הבהמה.

אבל, קורקבן, דימנן נייה, שאינו מתרחב ומתכווץ, אלא כדקאי קאי, אין מתחברים בו הנקב הקורקבן והנקב של הכיס הפנימי. ואין הם נעשים נקב במקום אחד, והילכך אין הבהמה נטרפת.

אמר ליה רב אחא בריה דרב יוסף לרב אשי: הכי אמרינן משמיה דמר זוטרא, דאמר משמיה דרב פפא - כוונתי! והיינו, כשניקבו שניהם זה שלא כנגד זה - ביושט טרפה, ובקורקבן כשרה.

ואמר רבה: קרום שעלה מחמת מכה ביושט אינו קרום, ולכן, אם ניקב הוושט ונסתם אפילו בסתימה עבה, אין היא מתקיימת. שכל נקובי הטרפות לא מהניא להו סתימה, משום שאותו קרום, הסותם את מקום הנקב עתיד להסתלק ממנו לאחר זמן, ונשאר הנקב בעינו.

ואמר רבה: וושט - אין לו בדיקה מבחוץ אם הוא מנוקב. לפי שהעור החיצון הוא ארום ואם אירע בו נקב נכנסת בו טיפת דם ואין הנקב ניכר, ולפיכך אין בדיקתו של הוושט אלא בפנים, שבדקים את העור הפנימי שהוא לבן אם אינו מנוקב.

והיונן בה: **למאי נפקא מינה?** דהיינו, אימתי צריך לבדוק את הוושט מחשש נקובה, שאו צריכים לבדוקו מכפנים וקיא מבחוץ?

מ"ג ע"ב ומבארין: נפקא מינה לספק דרוסה [וכפי שיבואר לקמן]. שצריכים לבדוק בה את הוושט, ואי אפשר לבדוק אם ניקב אלא מצידו הפנימי, הלכן. **הוא ספק דרוסה, דאתאי לקמיה דרבה.** **הוה קא בדיק ליה רבה לוושט מאבראי, מבחוץ, להווכח אם ניקב או לא.**

אמר ליה אבוי: והא מר, הוא דאמר "וושט אין לו בדיקה אלא מבפנים?" אפכיה רבה לעור עליה תרי קורטי דמא, שתי טיפות דם, וטרפה, כי מוכח מהמצאותן של טיפות הדם בעור הוושט הפנימי שאכן הגיעה הדרסה עד לצדו הפנימי של הוושט, והרי היא נקובת הוושט, שהיא טריפה.

ומבאר הגמרא: **ורבה נמו, שבדק את הוושט מבחוץ, לא עשה כן משום שאפשר לבדוק מבחוץ, אלא לחדודי לאבוי הוא דבעי, כדי שישאלו אבוי.**

אמר עולא: יש לבו קוץ בוושט, שאכלה הבהמה קוץ, ונתקע הקוץ מבפנים בתוך הוושט, ואין נראה שהוא מנוקב כלפי חוץ, וגם לא נמצא בו קורט דם מבפנים, הרי היא כשרה, כי אין חוששין שמה אבראי. דהיינו, אין לנו לחשוש שמא ניקב הוושט מבפנים עד למבחון, ולאחר מכן הבריא הנקב על ידי שעלה עליו קרום, ואינו ניכר, וקיימא לן שקרום במקום נקב אינו נחשב לסתימה. **אלא, תלינן שלא ניקב הנקב עד למבחון.**

(דרס חתיכות בסכין טמאה סימן)

והיונן בה: **ולעולא תיקשי, מאי שנא ישב לו קוץ שיש לנו להסתפק שמא נקב הקוץ גם את העור הלבן [אלא שעתה לא ניכר הנקב משום שעלה עליו קרום] ובכל זאת לא מסתפקין ואין חוששין לכך. מספק דרוסה, שנכנס האריה לתוך העדר ואין אנו יודעים אם דרס בהמה זו, שהיון הוא שחיבים לבדוק את הוושט מבפנים, כדי לדעת אם היא לא נדרסה!** **הבא, שאי אפשר לבודקה, שהרי ישב לו הקוץ בצד הפנימי וכל הספק הוא אם הוא ניקב גם את העור החיצוני, שיש לנו לאוסרה.** **ומשנינן: קסבר עולא, אין חוששין גם לספק בפרקין, וסבר עולא כרב, שאין חוששין לספק דרוסה.**

והיונן בה: **אמאי לא חייש עולא שמא נקב הקוץ את העור החיצוני? ומאי שנא משתי חתיכות, אחת של חלב ואחת של שומן, ואכל אדם אחת מהן, ואינו יודע איזה אכל, שחייב להביא אשם תלוי מספק, ומוכח דחיישין מספק שמא אכל את חתיכת האיסור, ואם כן הבא, בישב לה קוץ וושט בצד הפנימי, אמאי לא חיישין שמא ניקב גם העור החיצוני והרי היא טריפה?** **ומשנינן: התם, בהיו לפניו שתי חתיכות האחת של חלב האחת שומן ואכל אחת מהן, איתחוק איסורא, שהרי רדאי היו בין שתי החתיכות חתיכה אחת של חלב, אבל הבא, לא איתחוק איסורא קדם שחיטה, ששיבת הקוץ קסבר בלא נקב בעור החיצוני אינה כלום.**

והיונן בה: **ומאי שנא משהושת בסכין ונמצאה נגומה לאחר שחיטה, ולא ידעין אם בעור**

נגממה הסכין לפני ששחט את הסימנים, ונשחטה הבהמה בסכין פגומה, ונעשית טריפה, או שנפגמה הסכין בעצם המפרקת לאחר שחיטת הסימנים. **ובאן הרי "לא איתחוק איסורא" קודם השחיטה, ובכל זאת אמר רב הונא לעיל בפרק קמא ששחיטתו פסולה, שמא נפגמה הסכין בעור לפני שחיטת הסימנים?**

ומשנינן: התם, איתילילי לה ריעותא בסכין. הרי עתה הסכין פגומה, אלא שאי אנו יודעים אימתי נפגמה, ולכן גם אם לא איתחוק איסורא ברישא, בכל זאת הרי גולד ספק עתה, לאחר השחיטה. אבל בישוב לה קוץ, לא איתילילד כלל ריעותא, שאין אנו רואים את ניקוב העור החיצוני. וכיון שלא איתחוקי בה איסורא מעיקרא ולא גולד בה ריעותא עתה, לא אסרינן לה.

והיונן בה: **ומאי שנא מספק טומאה ברשות היחיד דספקין טמא, על אף שלא איתחוק איסורא מעיקרא, ולא איתילילד ריעותא השתא?!**

משנינן: ולטעמין, דפרכת מאי שנא מספק טומאה ברשות היחיד דספקין טמא, אמאי מרמז לה לספק ברשות היחיד, נידמיה לספק טומאה ברשות הרבים, דספקין טהור?!

אלא בהכרח, אין לנו ללמוד מספק טומאה. כי **התם, הלכתא גמירי לה מספק, הלכות ספק טמאה נלמדות, בין לענין לטמאות ברשות היחיד ובין לענין לטהר ברשות הרבים, מטמאת סטה, כמו שסתירתה וטמאתה של סטה היא ברשות היחיד [כי אם היתה ברשות הרבים אין זו "סתיירת"], וטמאה אותה הותרה מספק, אף כל ספק טומאה ברשות היחיד ספיקו טמא.**

ואין טעם בדבר אלא הלכתא היא, הילכך אין ללמוד ממנה לדיני טרפות.

ותיב הוא מרבנן קמיה דרב כהנא, ותיב וקאמר: מה שאמר עולא שאין חוששים אם היה קוץ בוושט, "נמצאת קוץ" בוושט אתמר, שרק אם נמצא הקוץ בוושט באופן שהוא אינו תחוב בו, אז לא חיישין. אבל אם ישב הקוץ בוושט, שהיה תחוב בו, כן חיישין שמא ניקב גם העור החיצוני, והביא, ולא ניכר הנקב, והרי היא טריפה.

אמר להו רב כהנא: לא תציתו ליה לההוא מרבנן אלא, ישב לה קוץ בדווקא איתמר, שלבי נקמה זה אמר עולא שאין לחשוש לו. אבל אם נמצאת הקוץ בוושט בלא תחיבה, לא איצטרין ליה לעולא לאשמעינן שלא חיישין לה, דכולהו חיוי ברייתא, כל החיות הרעות ואוכלות מאכלן בחוץ, קוצי אבלן.

איתמר: תורבץ הוושט שהוא מקום חבורו של הוושט בלחי [צ"ור בספר שיחת חולין] שניקב - רב אמר: אם ניקב במשהו הרי הבהמה טרפה.

ושמואל אמר: רק אם ניקב ברובו הרי הבהמה טרפה.

ומבאר הגמרא את מחלוקתם: **רב אמר במשהו, כי תורבץ הוושט נחשב כוושט עצמו, שאפילו נקב כל שהוא מטרף בו. לפי שסבר רב, שתורבץ הוושט מקום שחיטה הוא, והיינו, שבכלל הוושט הוא. מקום זה הוא מעל המקום הראוי לשחיטת הקנה, אך אין בו פסול "הגרמה", כי לא נאמר פסול הגרמה אלא בקנה, ולא בוושט.**

ושמואל אמר עד שניקב ברובו. דקסבר שמואל, לאו מקום שחיטה הוא, שאין דינו כדון הוושט,

והשושט במקום זה נפסלת שחיטתו מדין "הגרמה", שלא שחט במקום הראוי. ולכן גם אם ניקב מקום זה אין הבהמה נטרפת עד שניקב המקום ברובו. שאין דינו כוושט שנקב כל דהו מטרף בה.

ומבארין בה: הי ניהו תורבץ הוושט?

אמר מרי בר מר עוקבא אמר שמואל: כל שחוטכו ומרחיב, שמתרחב פי חלל הוושט עקב חיתוכו, זה הוא תורבץ הוושט. וכל שחוטכו ועומד במקומו, שאין פי חלל הוושט מתרחב, זהו וושט עצמו.

אמר להו רב פפי: מר, הרב שלי, לא אמר הכי. ומנו רבו של רב פפי? - רב ביבי בר אבוי! אלא הכי קאמר: כל שחוטכו ועומד במקומו - זה תורבץ הוושט.

אלא, איזהו וושט עצמו?!

כל שחוטכו, וכיוצא, שמתכווץ ונסתם עיגול פי החלל של הוושט במקום החיתוך.

רבי יונה אמר רבי זורא: איזהו תורבץ הוושט? - מבלעתא. מקום בית הבלעיה, הסמוך מאד לוושט.

וכמה אורכו של אותו מקום בית הבלעיה הסמוך לוושט?

אמר רב אויא: אורכו הוא פחות משערתא, מאורכה של שעורה, ועדיף מחיטתא, יותר מאורכה של חיטה.

ההוא תורא, דהוה שהיה שייך לבני רב עוקבא, דאתחיל ביה שחיטה בתורבץ הוושט, וגמ אתר השחיטה בוושט עצמו.

אמר רבא: רמינא עליה מטילים עליו חומרי דרב וחומרי דשמואל, וכדמפרש ואזיל, וטריפנא ליה. ומבאר רבא: חומרי דרב, דאמר רב, נקובת תורבץ הוושט שיעורה הוא במשהו, והכא בתחילת השחיטה ניקב תורבץ הוושט במשהו. ושמן תאמר, אי אולנין בתר רב כיצד מטרפינן לה? והאמר רב תורבץ הוושט מקום שחיטה הוא, ונמצא שאין זה נקב אלא מעשה שחיטה כהלכה?!

תשובתן, מטרפינן לה כשמואל, דאמר לאו מקום שחיטה הוא, ונמצא שחיטתו מנקבו ומטריפו. ושמן תאמר, אי כשמואל היא, אמאי איטרפא, והרי האמר שמואל אין תורבץ הוושט שניקב טריפה אלא אם ניקב ברובו, ובאן הרי רק התחיל את השחיטה בתורבץ הוושט, אבל המשך וגמר אותה בוושט עצמו, ונמצא שלא ניקב תורבץ הוושט ברובו.

תשובתן, בשיעור הנקב אולנין כרב, דאמר, במשהו.

והיינו, שמחמירים להחשיב את מקום תורבץ הנקב במקום שאינו ראוי לשחיטה, כשמואל, ומחמירים שיהיה הנקב במשהו, כרב.

איגלגל מילתא, ומטאי ובא הדבר לקמיה דרבי אבא.

אמר להו רבי אבא: תורא שהתחיל את שחיטתו בתורבץ הוושט וסיימה בוושט עצמו - בין לרב בין לשמואל שרי. כי לרב הוי מקום שחיטה ואין זה נקב. ואף שמואל, שאמר אין זה מקום שחיטה, הא קסבר שאין נקב פוסל בו עד שניקב ברובו, וכאן היה הנקב רק במיעוטו.

לפיכך, זילו, אמרו ליה לרביה דרב יוסף בר חמא, והיינו אמרו לרבא, שהיה בנו של רב יוסף

שטעה בדבר משנה.

אמר מר בריה דרבינא: מוטיבנא תיובתא כלפי סנאיה [כלפי שונאין] **דרבא.** והיינו, שנקט "לישנא מעליא", משום שרצה להקשות על רבא מהכתוב בקהלת "הכסיל בחושך הולך", ולכן אמר בלשון שמתבטאת כלפי שונאיו של רבא, ולא כלפי רבא

בר חמא, שטועה בדבר משנה הוא, לפי שאין נוקטים כשתי חומרות של שנים החולקים ביניהם. וכיון שרבא נקט את החומרא של רב מצד אחד ואת החומרא של שמואל מצד שני, למרות שבין לרב ובין לשמואל אותה בהמה מותרת, לכן לכו ואמרו לו **דלשלים שישלם דמו תורא למריה**, משום שהפסידו ממון על ידי טעותו

עצמו.

שהרי שנינו: **לעולם - הלכתא כדברי בית הלל! והרוצה לעשות כדברי בית שמאי - עושה.** והרוצה לעשות כדברי בית הלל - עושה! אבל, העושה מקולי בית שמאי ומקולי בית הלל - הרי זה רשע!

מ"ד ע"א והעושה מחומרי בית שמאי ומחומרי בית הלל בשתי חומרות סותרות - עליו הכתוב אומר [קלהל ב] "הכסל - בחושך חולך".

אלא, אי עביד כבית שמאי, ליעביד כקוליהון וכחומריהון, ואי עביד כבית הלל, ליעביד כקוליהון וכחומריהון!

ותיקשי לרבא, שנקט שתי חומרות דסתר אהדדי. שמצד אחד נקט חומרא דרב שנקובת תרובץ הוושט היא בכל שהוא, ומאיידך נקט כחומר דשמואל, שאמר לאו מקום שחיטה הוא! והרי הני תרי חומרי סתרי אהדדי, כי לפי רב מקום שחיטה הוא, ואמאי מטריפין כשהתחיל לשחוט בתורבץ הוושט והמשך בוושט עצמו?

ועתה מנארת הגמרא את הא דתניא, לעולם הלכתא כבית הלל, וכל הרוצה כדברי בית שמאי עושה, וכל העושה כדברי בית הלל עושה.

והוינן בה: הא גופא קשיא! אמרת, לעולם הלכה כדברי בית הלל, והדר תני: והרוצה לעשות כדברי בית שמאי, יעשה?!

ומשנינן: לא קשיא! כאן, דאמרין יכול לעשות כבית שמאי - קודם בת קול שיצאה משמים והריעה שהלכה כבית הלל.

כאן, דאמרין לעולם הלכה כדברי בית הלל - לאחר בת קול.

ואי בעית אימא, לעולם איירי אף לאחר שיצאה בת קול שהלכה כבית הלל, והא דקתני הרוצה דאמר: אין משגיחין בבית קול! כי "לא בשמים היא", ומשנינא תורה לבני אדם, דעת חכמים היא הקובעת בניגוני הלכה, ואין בכח בת קול להתערב להכריע כנגד דעת חכמים.

והדינן לקושין: מכל מקום, קשיא, כיצד נקט רבא כשתי חומרות סותרות?!

ומשנינן: אמר רב טובות: לא כך היה המעשה. שלא אמר רבא דרמינא עליה בין חומרי דרב ובין חומרי דשמואל. אלא כולה - כרב, שהיילכתא כותיה באיסורי, עבדא.

ומה שהטריף רבא מחמת שהתחיל לשחוט בתורבץ הוושט, הוא משום שגם אליבא דרב אין תורבץ הוושט מקום שחיטה.

דכי אתא רמי בר חזקאל, אמר: לא תציתו להו, להני כללי, דכיל יהודה אחי משמיה דרב! והיינו, אל תקבלו את מה שאמר רב יהודה אחי משמו של רב [נסתם שמועה בשם רב שנאמרה לדורות שאחר רב, רי יהודה אמר], וגם כש נאמר מעל לביתו כאלו היתל רבא על הבהמה את חומרי רב שהנקב בוושט ובכל שהוא, ולפי רב אין זה מקום שחיטה - לא זו היא שיטתו של רב!

אלא, הכי אמר רב: ווושט - נתנו בו חכמים שיעור עד היכן הוא כשר לשחיטה. ומעבר למקום זה היה פסול לשחיטה, כדון קנה, שיש לו מקום מסוים ומוגדר ששוחטים בו, ומעבר למקום זה, כל השוחט בו פסולה שחיטתו מדין הגרמה.

והיינו, שפסול הגרמה הנהוג בקנה, נהוג גם בוושט, שאם שוחט מעל המקום הראוי לשחיטה, נפסלת שחיטתו, מהלכה למשה מסיני, הנקראת "הגרמה".

ורדייקין? מדקאמר ווושט נתנו בו חכמים שיעור למקום השחיטה, מכלל זה אתה למד דתורבץ

הוושט, שהוא בסוף הוושט, לאו מקום שחיטה הוא נכי אם גם הוא היה מקום שחיטה, נקיבתו מטריפה במשהו! בדומה לגרמת, שאין חילוק בין מקום שחיטה לבין מקום שאינו ראוי לשחיטה, שבשניהם שיעור הנקיבה הפוסלת שווה [ובגמרא שיעורו ברובא]. והיינו דעביד דרבא כרב בלבד, שפסל את החיתוך במשהו בתורבץ הוושט, על אף שאין הוא מקום שחיטה.

והוינן בה: השוחט, ובא לחתוך את הוושט, אם בא לשחוט למעלה, לצד הראש, עד כמה, עד איזה גובה בצואר הבהמה יכול הוא לשחוט?

אמר רב נחמן: עד כדי "תפיסת יד". צריך להניח מצד הראש שיעור של ארבע אצבעות.

ואם בא לשחוט ולחתוך את הוושט למטה, בחלקו התחתון של הוושט, לצד הגוף, עד כמה יכול הוא לשחוט?

אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה: עד כדי שיעור. והיינו, עד המקום שיש בו שיעור ושלאחר שחיטה גוררים את השיער המצוי בפנים, באיזור החיבור של הוושט והכרס. ועד מקום השיער מיקרי וושט, ומשם ואילך מיקרי כרס.

ופרכין: איני! והאמר רבינא אמר גבינא משמיה דרב: טפח בוושט, בסמוך לכרס, זהו "כרס הפנימי"?

והיינו, שמניחה הגמרא עתה שהשיער נמצא רק בתוך הכרס עצמה, ולא בוושט, ואם כן תיקשי: אמאי אמר רב נחמן בשם רבה בר אבוה שאפשר לשחוט את הוושט עד מקום השיער, והיינו את הוושט כולה, עד מקום חיבורה לכרס [שבה נמצא השיער]? והרי אמר רב שהטפח האחרון בוושט, הסמוך לכרס, דין כרס לו, ואין זה מקום שחיטה, ואם כן, כי קא שחט במקום הטפח האחרון, בכרס קא שחטי?!

ומשנינן: אימא הכי: טפח בכרס שהוא סמוך לוושט, זהו כרס הפנימי האמור במשנתנו, שנקיבתו היא בכלל שהוא. וקרי ליה "פנימי" משום שהוא נחבא בין צלעות החזה. ואילו שאר הכרס, מטפח ואילך, הרי הוא הכרס החיצון, שניזון בקריעת רוב.

איבעית אימא: כי קאמר רב שטפח בוושט נקרא "כרס", בתורא - דמשעור טפי. שיש שוררים גדולים ששערות הכרס נכנסות מהכרס לתוך הוושט בשיעור טפח, ובשוררים אלו מקום שחיטתם הוא עד למקום שנכנסים השערות, ולא במקום השערות.

אמר רב נחמן אמר שמואל: תורבץ הוושט שניטל כולו מלח - כשר. ולקמיה פריך שניתק זה של תורבץ הוושט מחיבורו אל הלחי מיקרי "עיקור סימנים", ואמאי כשר.

ותנא תונא דמתניתין דין מטייע לן: ניטל לחי התחתון - כשר! והרי כיון שניטל הלחי התחתון, שהוא מקום חיבור הסימנים אל הלחי, ניתק הסימנים ממקום חיבורם. והיינו דאמר שמואל, תורבץ הוושט שניטל, וניתקו הסימנים, הרי הוא כשר.

מתקוף לה רב פפא לרב נחמן: והאיכא פסול של עיקור סימנים, שהרי בניטלת תורבץ הוושט, ועיקר הסימנים מחיבורם?!

ופרכין לאתקפתיה דרב פפא: ולרב פפא - קשיא מנתניתין?! שהרי קתני בה "ניטל לחי התחתון - כשר", ומשמע שלא איכפת לן מניתוק תורבץ

הוושט ללחי, שהרי כשניטל הלחי התחתון מתנתק החיבור של תורבץ הוושט אליו, ואפילו הכי הכשר התנא דמתניתין.

בשלמא מנתניתין לרב פפא לא קשיא, כי הא דפסל רב פפא הוא כשניטל תורבץ הוושט, דאיעקור איעקורי, שעיקר תורבץ הוושט נחשבת עיקור סימנים, שניתקו הסימנים לגמרי בין מהלחי ובין מהבשר שהם מעורים בו.

ואילו הא דהכשרי תנא דמתניתין כשניטל לחי התחתון, הוא כאשר נשאר הסימנים מחוברים לבשר, דאיגום איגומו הלחי מעילו סימנים, שנגמם הלחי בצורה שהוא עצמו אמנם ניתק מהסימנים, אבל היה הניתוק מעל הבשר שהסימנים מעורים בו, ונמצא שעדיין מעורים הסימנים בבשר, שלא נותקו וניטלו בניטלת הלחי התחתון, ובכדאי גוונא לא הוי "עיקור סימנים".

אלא, לשמואל, שהכשיר אפילו בניטל תורבץ הוושט כולו, קשיא, שהרי תורבץ הוושט הוא מקום החיבור של הוושט הן ללחי והן לבשר, ומשניטל תורבץ הוושט מתנתקת הוושט במקום חיבורה, בין מהלחי ובין מהבשר שהיתה מעורה בו, ואם כן, הוי עיקור סימנים, וכיצד הכשיר זאת שמואל?!

ומשנינן: לא תימא דקאמר שמואל ניטל תורבץ הוושט כולו כשר, אלא אימא ניטל רובו של תורבץ הוושט. ובמקצת שנתר איכא חיבור של הוושט ללחי, והיינו במיעוט זה.

ופרכין: והאמר רבה בר בר חנה אמר שמואל: סימנים שמדלדלו ברובין טרפה! והכא, משנעקר תורבץ הוושט ברובו נמצא שנעקרו הסימנים ברובין?!

אמר רב ישיא בריה דרב אידי: הא דקאמר שמואל שבתורבץ הוושט שניטל רובו ונשתיר מקצתו מהני מיעוט הסימנים המחוברים, איירי דאקפל אוקפולו. שנקלפו רוב הסימנים מעל הבשר, ושאר מיעוטם, דבכדאי גוונא מביאה הבהמה וחוזרים הסימנים ומתחברים, ולפיכך לא הוטרפה שמואל אלא הכשירה.

ואילו התם, בפסול עיקור סימנים, איירי דאפרוק אפרוקי, שמיעוט הסימנים המחוברים אינו מחובר ביהד, אלא מפור, ומיעוט סימנים שכזה אינו מביא. ולישנא ד"אפרוקי אפרוקי" הוא דימיו לדבר המתפרק על ידי שנעקר בכח ממקומו, שהחיבורים הנשארים אינם במקום אחד, אלא משתיירים כמה חיבורים קטנים בפיזור.

שנינו במשנה: ופסוקת הגרמת: תנא: כמה הוא שיערה של פסוקת הגרמת? רובה! וכמה הוא רובה?

את חלל הקנה [גרורת] מקיף דופן, ומידת עוביו של הירופן משתנה. כלפי חוץ הוא דופן עבה, וכלפי פנים הוא דופן דק. ומעתה, כשאנו באים למדוד את פסיקת רוב הקנה, הרי אם חתך רובו של הקנה מהצד החיצון, יתכן והחתך שנחתך ברוב הקנה יגיע רק למיעוט חלל הקנה. כי, כאמור, הצד החיצוני של הירופן הוא עבה, ונמצא, שאפילו יחתוך בו את רובו של הקנה, עדיין לא יגיע החיתוך אלא לתחילת חלל הקנה.

[עין ציור בספר שיחת חולין]. ויהי בעיית הגמרא מה נקרא פסיקת רובה של הגרמת: האם משמעותה היא פסיקת רוב עוביה

של הגרגרת, על אף שאין פסיקה זאת כוללת את חיתוך רוב החלל הפנימי של הגרגרת. או שמא

פסיקת רוב הגרגרת משמעותה פסיקת רוב חללה הפנימי, וכל שלא נחתכה הגרגרת עד שייחתך

רוב חללה הפנימי, אין זה "פסיקה ברובה".

מ"ד ע"ב רב אמר: רוב עוביה שמצטרף

עובי הדופן אל החלל, ואפילו אל מיעוט של החלל, לשיעור רוב פסיקת הגרגרת. ואמרו לה, יש אומרים, הכי אמר רב: רוב חללה. שאין מתחשבים בחיתוך הדופן, אלא רק בפסיקתו של רוב חלל הקנה.

היא פסוקת הגרגרת דאתאי לקמיה דרב. יתיב רב, וקא בדיק לה ברוב עוביה.

אמרו ליה רב כהנא ורב אסי לרב: הרי לימדתנו רבינו שיש לבדוקה ברוב חללה?!

שרדיה שלח רב לאותה פסוקת הגרגרת שהובאה לפניו וברקה ברוב עוביה, לקמיה דרבה בר בר חנה.

בדקה רבה בר בר חנה ברוב חללה, ומצא שלא נפסק רוב החלל, ואבשרה!

וזבן מינה רבה בר בר חנה בתליסר איסתרי פשטיס [בשלש עשרה סלעי מדינה, שהם סלעים פשטיים וקלים] בישרא. והיינו, קנה רבה בר בר חנה בשר מבהמה זו כדי לאכול ממנה בעצמו. ותממה הגמרא: והיכי עביד רבה בר בר חנה הכי?

והתניא: חכם שטימא - אין חבירו רשאי לטהר. ואם חכם אחד אסר, אין חבירו רשאי להתיר. ומשנינו: שאני מצא, דרב לא אסר מיסר, אלא רצה לבדוקה לפי רוב עוביה ולא נתנהו התלמידים לבדוק בדיקה זאת אלא שלחוה לרבה בר בר חנה, ולכן היה רשאי להתירה.

ואכתי הוינן בה: וכיון דאורי בה חכם, שהגיעה שאלה זו לידי צורך שירה בה חכם, היכי אכל מינה רבה בר בר חנה, על אף שהכשירה? והא כתיב [יחזקאל ד'] "ואמור: אהה ה' אלהים, הנה נפשי לא טמומאה, ונבלה וטרפה לא אכלתי מנעורי ועד עתה, ולא בא בפי בשר פגול".

והרשינו לה לעיל הכי: הנה נפשי לא טמומאה - שלא הרהרתי ביום ההרוג עבירה לבוא לידי טמומאה בלילה. ונבלה וטרפה לא אכלתי - שלא אכלתי בשר "בוס, בוס" מעולם. והיינו, שלא אכלתי מבשר בהמה מסוכנת, שמיהרו את השוחט שימחר לשוחטה, ואמרו לו "שחוט, שחוט!".

ולא בא בפי בשר פגול - שלא אכלתי מבהמה שהורה בה חכם.

משום רבי נתן אמרו: שלא אכלתי מבהמה שלא הורמו מתנותיה, הורוע, הלחיים והקיבה, ונהגתי בה כאילו היה בה איסור, אף שאין הבשר אסור לפני שהורמו ממנו מתנות כהונה. ואם כן, כיצד אכל רבה בר בר חנה מבהמה

שהורה בה?!

ומשנינו: הני מילי שיש מידת חסידות שלא לאוכלה, כשהורה החכם מילתא דתליא בסברא, כגון במקום צריכים לדמות דבר לדבר, דאיכא לספוקי שמא לא היה סברתו סברה הגונה. אך רבה בר בר חנה לא מכח סברא הורה כן, אלא אנגוריה סמך! שכך קיבל מרבו, שיש לבדוק את פסוקת הגרגרת ברוב חללה, ולא ברוב עוביה.

אך עדיין דנה הגמרא מדוע קנה רבה בר בר חנה בשר מבהמה זו: ותיפוק ליה שהיה אסור לו לקנות מבשרה של הבהמה הזאת משום חשדא, שייראה כנטול שכר עבור הוראתו, כי שמא יאמרו האנשים שהמוכר החול לו את מחיר הבשר משום שהתיר לו אותו?!

דתניא: דין שהיה דן את הדין בין שני בעלי דין. וזכה וחייב. טימא וטיהר. אסר והתיר.

וכן העדים שהעירו על שדה או על טלית שהיא של פלוני.

כולן, בין הדיינים ובין העדים, רשאיין ליקח מידי הזוכה את אותו החפץ שעליו היה היכוח בבית דין.

אבל, אמרו חכמים: הרחק מן הכיעור ומן הדומה לו! שלא יאמרו האנשים שזיכהו הדיין, או שהעידו העדים לטובתו, כדי שלאחר מכן יקנו ממנו את החפץ בוזל.

ומשנינו: הני מילי שיש כיעור דבר, אי הוי מידי דמזבין בשומא, שמעריכים אותו בשעת הקניה, ואין לו שער ידוע. דהתם איכא למיחש שיבואו לומר שהחול לו. אבל הכא, שקנה בשר במחיר שבו נמכר בשר, הרי מתקלא, ממשקל הבשר, מוכח שכך הוא מחירו, ולא החול לו את המחיר. ותו ליכא לעו.

כי הא דרבא שרא טרפתא, דהיינו שהורה בשאלת טרפה, והכשירה, וזבן מינה בישרא.

אמרא ליה אשתו, שהיתה בת רב חסדא: אבא - שרי בוכרא, רב חסדא אבי, היה רואה את הבכורות שהיו מביאים הבהנים לפניו לבדוק אם יש בהם מום ויהיו מותרים באכילה, ולא זבן מיניה בישרא, והוא לא היה קונה בשר מהבכורות שהתיר באכילה.

אמר לה רבא: הני מילי שהחמיר רב חסדא אביך שלא לקנות ממה שהורה בו היתר, בוכרא, בכור, משום דאשומא מודבן. בשבר הבכור אינו נמכר במשקל אלא רק באומד. וטעמו של דבר, כיון שהיתרו של הבכור הוא בלא פדיון, אלא משנפל

בו מום הרי הוא מותר באכילה, החמירו חכמים בכבודו יותר משאר פסולי המוקדשים, ואמרו שימכרו אותו רק באומד ולא ייקלו את בשרו במשקל כדרך ששוקלים בשר חולין.

וכיון שבשר הבכור נמכר באומד, אין ראוי לו לחכם שהתירו שיקנה ממנו, שמא יאמרו שהחול לו מחמת שהתירו.

אבל, הכא, כשהותרו בשאלת טרפה, מתקלא מוכח. הרי הכל רואים שאני לוקח במשקל, ומשלם לפי המשקל את מחירו המלא, ונותן לידו של המוכר את המעות.

אלא, מאי איכא, במה יכולים אנשים לחושדני, רק משום אומצא מעלייתא, שנותן לי ממיטב הבשר, גם בזה אין לי לחשוש, כי כל יומא, אומצא מעלייתא זבנו לו, משום שחולקין לי בכור, ולא יבואו לחשוש בי היום שהוריתי היתר בבהמתם, שמשום כך נותנים לי את מיטב הבשר.

אמר רב חסדא: איזהו תלמיד חכם? זה הרואה טרפה - לעצמו! שכאשר נולד ספק טרפה בבמתו, ויש לו צד לאיסור וצד להיתר, הוא אינו חס עליה, ואוסרה. ואמר רב חסדא: איזהו [משלל טן] "שונא מתנות יחיה"? - זה הרואה טרפה לעצמו. שאם על בהמה שלו הוא אינו חומד להכריע בה לצד היתר, ודאי שהוא שונא לקבל מתנות מאחרים.

דרש מר זוטרא משמיה דרב חסדא: כל מי שקרא ושונה, ורואה טרפה לעצמו, ושימש תלמידו חכמים, עליו הכתוב אומר [תהילים קכח] "יגיע כפיך כי אתה טאכל, אשרוך וטוב לך".

והיינו, זה שרואה טרפה לעצמו ואינו חומד אותה להתירה, ברור לנו שיהנה מיגיע כפיו, ולא יחמוד ממנו של אחרים.

רב זביד אמר: זוכה ונוחל שני עולמות - העולם הזה והעולם הבא.

הכי דרשינן: "אשרוך" - בעולם הזה, "וטוב לך" - בעולם הבא.

רבי אלעזר כי הווי משרדי ליה מבי נשיאה מידי, כאשר שהיו שולחים לו מתנה מבית הנשיא, לא שקיל! כי הווי מזמני ליה לעכול אצלם, לא אזיל. אמר רבי אלעזר והסביר את טעמו לנשיא: וכי לא קא בעי מר דאיחי? וכי אין רצונך שאחיה, דכתיב "שונא מתנות יחיה".

רבא זיזא, כי משרדי ליה, כאשר היו שולחים לו מתנה - לא שקיל. אבל כי הווי מזמני ליה לאכול אצלם - אזיל. אמר

במדבר מז קרח

מז א וַיִּקַּח קָרַח בֶּן-יִצְהָר בֶּן-קָהָת בֶּן-לוֹי וְדָתָן וְאַבְיָהוּ בְנֵי אֱלִיאָב וְאוֹזַן בֶּן-פִּלֶּת בְּנֵי רְאוּבֵן: ב וַיִּקְמוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וְאַנְשֵׁים מִבְּנֵי-יִשְׂרָאֵל חֲמִשִּׁים וּמֵאֲתָים נְשִׂאֵי עֵדָה קְרָאִי מוֹעֵד אַנְשֵׁי-שָׁם: ג וַיִּקְהֲלוּ עַל-מֹשֶׁה וְעַל-אַהֲרֹן וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם רַב-לֶכֶם פִּי כָל-הָעֵדָה פֶּלֶם קְדָשִׁים וּבַתּוֹכֶם יְהוָה וּמַדּוּעַ תִּתֵּן נַשְׂאֹן עַל-קָהָל יְהוָה: ד לֹכְדֵי כְּנַשְׂתָּא כְּלָהוֹן קְדִישִׁין וּבִינֵיהוֹן שְׂרָאָא שְׂכִינְתָּא דִּי וְמָא דִּין אַתּוֹן מִתְרַבְּרִין עַל

רש"י

(א) ויקח קרח. פרשה זו יפה נדרשת במדרש רבי תנחומא: ויקח קרח. לקח את עצמו לצד אחד להיות נחלק מתוך העדה לעורר על הכהונה וזהו שתרגם אונקלוס ואתפוג נחלק משאר העדה להתזיק במחלוקת וכן מה יקח לבן. לוקח אותך להפליגך משאר בני אדם. ד"א ויקח קרח משך ראשי סנהדראות שבהם דברים כמו שנאמר קח את אהרן. קחו עמכם דברים: בן יצחר בן קהת בן לוי ולא הזכיר בן יעקב שבקש רחמים על עצמו שלא יזכר שמו על מחלוקתם שנאמר ובקהלם אל תחד כבודי והיכן נזכר שמו על קרח בהתיחסם על הרוכז דברי הימים שנאמר בן אביאסף בן קרח בן יצהר בן קהת בן לוי בן ישראל: ודתן ואבירם. כשביטל שהיה שבט ראובן שרוי בחנינתם תימנה שכן לקחת ובני החונים תימנה נישתתפו עם קרח במחלוקתו אוי לרשע ואוי לשכנו. ומה ראה קרח לחלוק עם משה נתקנא על נשיאותו של אליעזר בן עוזיאל שמינהו משה נשיא על בני קהת על פי הרבור. אמר קרח אחי אבא

אונקלוס צה

מז א ואתפוג קרח בר יצהר בר קהת בר לוי ודתן ואבירם בני אליאב ואוזן בר פלת בני ראובן: ב ויקמו לפני משה וגבריא לאפי משה ישראל מאתן וחמשין וקמשיין כנשטא מערעי זמן אנשיין דשטא: ג ואתכנשו על משה ועל אהרן ואמרו להון סגי לכון ארי

ארבעה היו שנאמר ובני קהת וגו' עמרם הבכור נטלו שני בניו גדולה אחד מלך ואחד כהן גדול מי ראוי ליטול את השניה לא אני שאני בן יצהר שהוא שני לעמרם והוא מנה נשיא את בן אחיו הקטן מכולם הריני חולק עליו ומבטל את דבריו. מה עשה עמד וכנס ר"ג ראשי סנהדראות רובן משבט ראובן שכיניו והם אליצור בן שדיאור וחביריו מועד וכיוצא בו שנאמר נשיאי עדה קריאי מועד ולהלן הוא אומר אלה קרואי העדה. והלבישן טליתות שכולן תכלת באו ועמדו לפני משה אמרו לו טלית שכולה של תכלת חייבת בציצית או פטורה אמר להם חייבת התחילו לשחק עליו אפשר טלית של מין אחר חוט אחד של תכלת פוטרה זו שכולה תכלת לא תפשו את עצמה: בני ראובן. דתן ואבירם ואוזן בן פלת: (ג) רב לכם. הרבה יותר מדאי לקחתם לעצמכם גדולה: כ"ם קדושים. כלם שמעו דברים בסיני מפי הגבורה: ומדוע תתנשא. אם לקחת אתה מלכות לא היה לך לברר לאחיך כהונה לא אתם לברכם

במדבר מז קרח

ד וישמע משה ויפל על-פניו: ה וידבר אל-קרח ואל-כל-עדתו לאמר בקר וידע יהוה את-אשר-לו ואת-הקדוש והקריב אליו ואת אשר יבחר-בו יקריב אליו: ו זאת עשו קחו-לכם מחתות קרח וכל-עדתו: ז ותגובהן אש ושימו עליהן: ח קטרת לפני יהוה מחר והיה האיש אשר-יבחר יהוה הוא הקדוש עליהו קטרת בסמין קדם יי מחר ויהי גברא דיתרעי יי הוא קדיש סגי לכון בני

רש"י

שמעתם בסיני אנכי ה' אלהיך. כל העדה שמעו: (ד) ויפץ על פניו. מפני המחלוקת שכבר זה בידם סרחון רביעי חטאו בעגל ויחל משה. במתאוננים ויתפלל משה. במרגלים ויאמר משה אל ה' ושמעו מצרים. במחלוקתו של קרח נתרשלו ידיו משל לבן מלך שסרח זה אביו ופיסע עליו אהבו פעם ושתים ושלש כשרח רביעית נתרשלו ידי האהוב הוא אמר עד מתי אטריח על המלך שמא לא יקבל עוד ממני: (ה) בקר וידע וגו'. עתה עת שכרות הוא לנו ולא נכון להראות לפניו והוא היה מתכוין לדחותם שמא יחזרו בהם: בקר וידע ה' את אשר לו. לעבודת לוי: ואת הקדוש. לכהונה: והקריב. אותם אליו. תנחומא. והתרגום מוכיח כן ויקרב לקדמוהי יקרב לשימושיה. ומדרשו בקר אל משה גבולות חלק הקב"ה בעולמו יכולים אתם להפוך בוקר לערב כן תוכלו לבטל את זו שנאמר ויהי ערב ויהי בוקר ויבדל. כך ויבדל אהרן להקדישו וגו': (ו) זאת עשו קחו לכם מחתות. מה ראה לומר להם כך אמר

אונקלוס צו

קהלא דיני: ד ושמע משה ונפל על אפוי: ה ומליל עם קרח ועם כל-כנשטה למימר לצפרא ליהודע יי נת דקשר לה ונת דקדיש ויקרב לקדמוהי ונת די יתרעי בה יקרב לשימושיה: ו דא עבידו סבו לכון מחתון קרח וכל-כנשטה: ז וקבו כהון אשטא ושויו

להם בדרכי עובדי כוכבים יש נימוסים הרבה וכומרים הרבה וכולם (ס"א ואין טולס) מתקבצים בבית א' אנו אין לנו אלא ה' אחד ארון אחד ותורה אחת ומזבח אחד וכהן גדול אחד ואתם מאתים וחמשים איש מבקשים כהונה גדולה אף אני רוצה בכך הא לכם תשמיש חביב מכל. היא הקטורת החביבה מכל הקרבנות וסם המות נתון בתוכו שבו יטרפו נדב ואביהוא אלו הפיכך התרה בהם והיה האיש אשר יבחר ה' הוא הקדוש. כבר הוא בקדושתו וכי אין אנו יודעים שמי שיבחר הוא הקדוש אלא אמר להם משה הריני אומר לכם שלא תתחייבו מי שיבחר בו יצא חי וכולכם אובדים: מחתות. כלים שחותין בהם גחלים ויש להם בית יד: (ז) רב לכם בני לוי. דבר גדול אמרתי לכם. ולא טפשים היו שכך התרה בהם וקבלו עליהם לקרב אלא הם חטאו על נפשותם שנאמר את מחתות החטאים האלה בנפשותם. וקרח שפקח היה מה ראה לשטות זה עינו הטעתו ראה שלשלת גדולה יוצאה ממנו שמואל ששקול

במדבר מז קרח

אונקלוס צי

רַב־לָכֶם בְּנֵי לֹוִי: ה וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־
 קָרַח שְׁמַעוּנָא בְּנֵי לֹוִי: ט הַמַּעֲט מִפֶּסֶם
 כִּי־הִבְדִּיל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֶתְכֶם מֵעַדְת
 יִשְׂרָאֵל לְהַקְרִיב אֶתְכֶם אֵלָיו לַעֲבֹד
 אֶת־עַבְדַּת מִשְׁפַּן יְהוָה וְלַעֲמֹד לִפְנֵי
 הָעֵדָה לְשִׁרְתָּם: ו וַיִּקְרַב אֶתְךָ וְאֶת־כָּל־
 אַחֶיךָ בְּנֵי־לֹוִי אֶתְךָ וּבִקְשָׁתֶם גַּם־כִּהְיֶה:
 ז לָכֵן אֵתָּה וְכָל־עַדְתְּךָ הַנֹּעְדִים עַל־
 יְהוָה וְאַהֲרֹן מִה־הוּא כִּי תִלְיֵנוּ עָלָיו:
 ח וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לִקְרֹא לְדָתָן וּלְאַבִּירָם
 בְּנֵי אֶלְיָאֵב וַיֹּאמְרוּ לֹא נַעֲלֶה: ט הַמַּעֲט
 כִּי הֵעֲלִיתָנוּ מֵאֶרֶץ זֹבַת חֶלֶב וּדְבַשׁ
 לְהִמִּיתָנוּ בַּמִּדְבָּר כִּי־תִשְׁתַּרְר עָלֵינוּ גַם־
 נִסְק: י הַדָּעַר אַרְי אֶסְקִתָּנָא מֵאַרְעָא עֲבָדָא חֶלֶב וּדְבַשׁ לְקַשְׁלוּתָנָא בַּמִּדְבָּרָא אַרְי

רש"י

כנגד משה ואהרן אמר בשבילו אני נמלט
 וכ"ד משמרות עומדות לבני בניו כולם
 מתנבאים ברוח הקודש שנאמר כל אלה בנים
 להימן אמר אפשר כל הגדולה הזאת עתידה
 לעמוד ממני ואני אדום לכך נשתתף לבוא
 לאותה חזקה ששמע מפי משה שכולם
 אובדים ואחד נמלט. אשר יבחר ה' הוא
 הקדוש טעה ותלה בעצמו ולא ראה יפה לפי
 שבניו עשו תשובה ומשה היה רואה.
 תחומא: רב כ"ב. דבר גדול נטלתם בעצמכם
 לחלוק על הקב"ה: (ח) ויאמר משה אל קרח
 שמעו נא בני לוי. התחיל לדבר עמו דברים
 רכים כיון שראהו קשה עורף אמר עד שלא
 ישתתפו שאר השבטים ויאבדו עמו אדבר גם
 אל כולם התחיל לזרוז בהם שמעו נא בני לוי:
 (ט) ולעמוד לפני העדה. לשיר על הרוכן: (י)
 ויקרב אותך. לאותו שירות שהרחיק ממנו
 שאר עדת ישראל: (יא) כִּי בְּשִׁבִיל כֶּךָ אֵתָּה
 וְכָל עַדְתְּךָ הַנּוֹעֲדִים אֵתָּךְ עַל ה' כִּי בְשִׁלְיַחְתָּהּ
 עֲשִׂיתִי לָתֶת כִּהוֹנָה לְאַהֲרֹן וְלֹא לָנוּ הוּא
 המחלוקת הוזה: (יב) וישלח משה וגו'. מכאן
 שאין מחזיקין במחלוקת שהיה משה מחזר
 אחריהם להשלימם ברובי שלום: לא נעלה.
 פיהם הכשילים שאין להם אלא ירידה:

במדבר מז קרח

אונקלוס צח

הַשְׁתַּרְר: שני יי אף לא אל־אֶרֶץ זֹבַת
 חֶלֶב וּדְבַשׁ הִבִּיאָתָנוּ וְתַתֵּן־לָנוּ נַחֲלַת
 שְׂדֵה וּכְרֶם הַעֵינִי הָאֲנָשִׁים הָהֵם תִּנְקַר
 לֹא נַעֲלֶה: טו וַיַּחַר לְמֹשֶׁה מְאֹד וַיֹּאמֶר
 אֶל־יְהוָה אֶל־תִּפֶּן אֶל־מִנְחַתְּם לֹא חֲמוּר
 אֶחָד מֵהֶם נִשְׁאַתִּי וְלֹא הִרְעִיתִי אֶת־אֶחָד
 מֵהֶם: טז וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־קָרַח אֵתָּה
 וְכָל־עַדְתְּךָ הֵינִי לִפְנֵי יְהוָה אֵתָּה וְהֵם
 וְאַהֲרֹן מֶחֶר: יז וַיִּקְחוּ אִישׁ מִחֶתְתּוֹ
 וּנְתַתֶּם עֲלֵיהֶם קִטְרֹת וְהִקְרַבְתֶּם לִפְנֵי
 יְהוָה אִישׁ מִחֶתְתּוֹ חֲמִשִּׁים וּמָאתַיִם
 מִחֶתֶת וְאֵתָּה וְאַהֲרֹן אִישׁ מִחֶתְתּוֹ:
 יח וַיִּקְחוּ אִישׁ מִחֶתְתּוֹ וַיִּתְּנוּ עֲלֵיהֶם אֵשׁ
 יי גֹּבֵר מִחֶתֶתָּה מֵאֵתָּה וְאַהֲרֹן גֹּבֵר מִחֶתֶתָּה: יח וַיִּנְסִיבוּ גֹבֵר

רש"י

(יד) ותתן לנו. הדבר מוסב על לא האמור
 למעלה כלומר לא הביאותנו ולא נתת לנו
 נחלת שדה וכרם אמרת לנו אעלה אתכם
 מעני מצרים אל ארץ טובה וגו' משם
 הוצאתנו ולא אל ארץ זבת חלב ודבש
 הביאותנו. אלא גורת עלינו להמיתנו במדבר
 שאמרת לנו במדבר הזה יפלו פגריכם: העיני
 האנשים ההם תנקר וגו'. אפילו אתה שולח
 לנקר את עינינו אם לא נעלה אליך לא נעלה:
 האנשים ההם. כאדם התולה קללתו בחבירו:
 (טו) ויחר למשה מאד. נצטער עד למאד: אל
 תפן אל מנחתם. לפי פשוטו הקטורת שהם
 מקריבין לפניך מחר אל תפן אליהם והמדרש
 אומר יודע אני שיש להם חלק בתמידי צבור
 אף חלקם לא יקובל לפניך לרצון נתינתו
 האש ולא תאכלנו: לא חמור אחד מהם
 נשאתי. לא חמורו של אחד מהם נטלתי אפי'
 (תנחומא) כשהלכת ממדין למצרים והרכבתי
 את אשתי ואת בני על החמור והיה לי ליטול
 אותו החמור משלהם לא נטלתי אלא משלי.
 ותרגום אונקלוס שחרית לשון ארמי כך
 נקראת אנגריא של מלך שחורו: (טז) והם.
 עדתך: (יז) והקרבתם וגו' איש מחתתו.
 החמשים ומאתים איש שבכם:

במדבר מז קרח

אונקלוס צט

וַיִּשְׁמְעוּ עֲלֵיהֶם קִטְרֹת וַיַּעֲמְדוּ פֶתַח אֹהֶל מוֹעֵד וּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן: י וַיִּקְהַל עֲלֵיהֶם קִרַח אֶת־כָּל־הָעֵדָה אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וַיֵּרָא כְבוֹד־יְהוָה אֶל־כָּל־הָעֵדָה: ס שְׂרִישֵׁי כ וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאַל־אַהֲרֹן לֵאמֹר: כא הַבְּדִלוּ מִתּוֹךְ הָעֵדָה הַזֹּאת וְאַכְלֶה אֹתָם בְּרֶגַע: כב וַיִּפְּלוּ עַל־פְּנֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ אֵל אֱלֹהֵי הָרוּחַת לְכָל־בָּשָׂר הָאִישׁ אֶחָד יַחֲטֵא וְעַל כָּל־הָעֵדָה תִּקְצֹף: ס כג וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: כד דַּבֵּר אֶל־הָעֵדָה לֵאמֹר הֲעָלוּ מִסְבִּיב לְמִשְׁכַּן־קִרַח דָּתָן וְאַבִּירָם: כה וַיִּקַּם מֹשֶׁה וַיֵּלֶךְ אֶל־דָּתָן וְאַבִּירָם וַיִּלְכוּ אַחֲרָיו וְקִנֵּי יִשְׂרָאֵל: כו וַיִּדְבֹר אֶל־הָעֵדָה לֵאמֹר סוּרוּ נָא מֵעַל אֹהֶלֵי וְאַבִּירָם: כז וַיִּקַּם מֹשֶׁה וַאֲזַל לְתֵת־דָּתָן וְאַבִּירָם וַאֲזַל בְּתוֹרְהֵי סִבֵּי יִשְׂרָאֵל: כח וּמִלִּיל עִם כְּנִשְׁתָּא לְמִימַר זִרְרוּ כִּעֵן מַעֲלֹי מִשְׁפַּנֵּי גְבֻרֵי תִּכְבֵּינָא הָאֲלִין וְלֹא תִקְרֹבוּן כְּכָל־דֵּי רִשְׁיִי

(יט) ויקה' עליהם קרח. בדברי ליצנות כל הלילה ההוא הלך אצל השבטים ופתח אותם כסבורין אתם שעלי לבדי אני מקפיד אני מקפיד אלא בשביל כולכם אלו באין ונוטלין כל הגדולות לו המלכות ולאחיו הכהונה עד שנתפתו כולם: וירא כבוד ה'. בא פעמוד ענן: (כב) אל אלהי הרוחות. יודע מתחשבות אין מדתן כמות בשר ודם מלך בויד

במדבר מז קרח

אונקלוס ק

הָאֲנָשִׁים הַרְשָׁעִים הָאֵלֶּה וְאַל־תִּגְעוּ בְּכָל־אִשָּׁר לָהֶם פֶּן־תִּסְפּוּ בְּכָל־חַטָּאתָם: כו וַיַּעֲלוּ מֵעַל מִשְׁכַּן־קִרַח דָּתָן וְאַבִּירָם מִסְבִּיב וּדְתָן וְאַבִּירָם יֵצְאוּ נֹצְצִים פֶּתַח אֹהֶלֵיהֶם וּנְשֵׂיהֶם וּטְפָם: כז וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה בְּזֹאת תִּדְעוּן כִּי־יְהוָה שְׁלַחְנִי לַעֲשׂוֹת אֵת כָּל־הַמַּעֲשִׂים הָאֵלֶּה בִּי־לֹא מִלְּבִי: כח אִם־כָּמוֹת כָּל־הָאָדָם יִמְתּוּן אֵלֶּה וּפְקַדְתָּ כָּל־הָאָדָם יִפְקַד עֲלֵיהֶם לֹא יְהוֶה שְׁלַחְנִי: כט וְאִם־בְּרִיאָה יִבְרָא יְהוָה וּפְעֻתָהּ הָאֲדָמָה אֶת־פִּיהָ וּבִלְעָה אֹתָם וְאֶת־כָּל־אִשָּׁר לָהֶם וַיִּרְדּוּ חַיִּים שְׂאֵלָה וַיִּדְעֻתָם כִּי נֹאצוּ הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֶת־יְהוָה: לא וַיְהִי כְּכַלְתּוֹ לְדַבֵּר אֵת כָּל־הָאֲלִין קָדָם: לב לֹא וַהֲוֶה כִּד שִׁינֵּי לְמַלְלָא יֵת כָּל־פִּתְגָמֵינָא הָאֲלִין וְאִתְבְּזַעַת אַרְעָא רִשְׁיִי

שישאו לו פנים ולא עשו: (כו) יצאו נצבים. בקומה זקופה לחרף ולגדף כמו ויתיצב מ' יום דגלית: ונשיהם ובניהם וטפם. בא וראה כמה קשה המחלוקת שהרי ב"ד של מטה אין פועלת אלא עד שיביא שתי שערות וב"ד של מעלה עד כ' שנה וכאן אבדו אף וינכי שדים: (כז) לעשות את כל המעשים האלה. שעשיתי על פי הדבור לתת לאהרן כהונה גדולה ובניו סגני כהונה ואלצפן נשיא

להון דלמא תלקון ככל-חוביהון: כו ואסתלקו מעלוי משקנא דקרח דתן ואבירם מסחור-סחור ודתן ואבירם נפקו קלמין משקניהון ונשיהון וקניהון וטפלהון: כז ואמר משה בדיא תדעון ארי יי שלחני למעבד ית כל-עובדיא האלין ארי לא מרעותי: כח אם כמותא דכל-אנשא ימותון אלין וסערא דכל-אנשא יסתער עליהון לא יי שלחני: כט ואם בריאה יברי יי ותפתח ארעא ית פמיה ותבלע יתהון וית כל-די-להון ויחתון כד חיינ לשאול וידעון ארי ארגיזו גבריא האלין ואתבזעת ארעא

הקהתי: (כט) לא ה' שלחני. אלא אני עשיתי הכל מדעתי ובדין הוא חולק עלי: (ל) ואם בריאה. חדשה: יברא ה'. להמת אותם במיתה שלא מת בה אדם עד הנה ומה היא הבריאה ופעתה האדמה את פיה ותבלע אז וידעתם כי נאצו הם את ה' ואני מפי הגבורה אמרתן ורבותינו פירשו אם בריאה פה לארץ מששת ימי בראשית מוטב ואם לאו יברא ה' (ר"ל יברא ה' הפה לכאן):

במדבר יז קרח

אונקלוס קא

הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַתִּבְקַע הָאֲדָמָה אֲשֶׁר
 תַּחְתֵּיהֶם: 1 וַתִּפְתַּח הָאָרֶץ אֶת-פִּיהָ
 וַתִּבְלַע אֹתָם וְאֶת-בְּתֵיהֶם וְאֶת
 כָּל-הָאָדָם אֲשֶׁר לְקָרַח וְאֶת כָּל-
 הַרְכוּשׁ: 2 וַיִּרְדּוּ הֵם וְכָל-אֲשֶׁר לָהֶם
 חַיִּים שְׂאֵלָה וַתִּכַּס עֲלֵיהֶם הָאָרֶץ וַיֹּאבְדוּ
 מִתּוֹךְ הַקְּהָל: 3 וְכָל-יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר
 סָבִיבֵתֵיהֶם נָסוּ לְקִלְמָס בְּיַם אֲמֹרֵי פֶן-
 תִּבְלַעֵנּוּ הָאָרֶץ: 4 וְאִשׁ יֵצֵאָה מֵאֵת יְהוָה
 וְתֹאכַל אֶת הַחֲמִשִּׁים וּמֵאֲתִים אִישׁ
 מִקְרִיבֵי הַקְּטָרֶת: 5 יו « וַיְדַבֵּר יְהוָה
 אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: 6 אָמַר אֶל-אַלְעָזָר
 בֶּן-אַהֲרֹן הַכֹּהֵן וַיִּרֶם אֶת-הַמַּחֲתָת מִבֵּין
 הַשְּׂרָפָה וְאֶת-הָאֵשׁ זָרָה-הַלֵּאָה בְּיַם
 קֹדֶשׁ: 7 אֵת מַחֲתוֹת הַחֲטָאִים הָאֵלֶּה
 בְּנִפְשָׁתָם וְעָשׂוּ אֹתָם רִקְעֵי פָחִים צְפוּיִם
 לְמִזְבֵּחַ בְּיַם-הַקְּרִיבִים לִפְנֵי-יְהוָה וַיִּקְדָּשׁוּ
 חֲכִיבֵי הָאֵלִין דְּאֲתַחֲבִיבוּ בְּנִפְשָׁתֵיהוֹן וַיַּעֲבִדוּן יַתְהוֹן טַסִין רִידִידִין חוֹפָאָה לְמַדְבָּחָא

רש"י

(ד) נפו לקולם. כשביל הקול היוצא על בליעתן: (ב) ואת האש. שבתוך המחנות: זרה הלאה. לארץ מעל המחנות: כי קדשו המחנות ואסורין בהנאה שהרי עשאו כלי שרת: (ג) החטאים האלה בנפשותם. שנעשו פושעים בנפשותם שנחלקו על הקדוש ברוך הוא: רקעי רודודין: פחים. טסין מרודודין טינבי"ש בלע"ז (דינן אסנעשלאנען): צפוי למזבח. למזבח הנחשת: ויהיו לאות. לזכרון שיאמרו אלו היו מאותן שנחלקו על הכהונה ונשרפו:

במדבר יז קרח

אונקלוס קב

וַיְהִי לְאוֹת לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל: - וַיִּקַּח אֶלְעָזָר
 הַכֹּהֵן אֶת מַחֲתוֹת הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר הִקְרִיבוּ
 הַשְּׂרָפִים וַיִּרְקְעוּם צְפוּיִם לְמִזְבֵּחַ: 2 זָפְרוֹן
 לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַעַן אֲשֶׁר לֹא-יִקְרַב אִישׁ
 זָר אֲשֶׁר לֹא מִזְרַע אַהֲרֹן הוּא לְהַקְטִיר
 קְטָרֶת לִפְנֵי יְהוָה וְלֹא-יְהִיָּה כְקָרַח
 וְכַעֲדָתוֹ כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה בְּיַד-מֹשֶׁה
 לוֹ: 3 וַיִּלְנוּ כָּל-עַדֵּת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל
 מִמַּחֲרַת עַל-מֹשֶׁה וְעַל-אַהֲרֹן לֵאמֹר
 אַתֶּם הַמֵּתִים אֶת-עַם יְהוָה: 4 וַיְהִי
 בַּהֲקֵל הָעֵדָה עַל-מֹשֶׁה וְעַל-אַהֲרֹן
 וַיִּפְנוּ אֶל-אַהֵל מוֹעֵד וְהִנֵּה כֶּסֶהוּ הָעֲנַן
 וַיֵּרָא כְבוֹד יְהוָה: 5 וַיָּבֵא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן
 אֶל-פְּנֵי אַהֵל מוֹעֵד: 6 רַבִּיעִי 7 וַיְדַבֵּר יְהוָה
 אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: 8 הֲרֹמוֹ מִתּוֹךְ הָעֵדָה
 הַזֹּאת וַאֲכִלָּה אֹתָם בְּרֹגַע וַיִּפְּלוּ עַל-
 זַמְנָא וְהָא חֲפָהי עֲנָנָא וְאַתְגְּלִי יִקְרָא דִּי: 9 וְעַל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן לְקָדָם מִשְׁפַּן זַמְנָא: 10
 10 וּמְלִיל יַי עִם מֹשֶׁה לְמִימְרָ: 11 אֲתַפְּרָשׁוּ מִגּוֹ כְּנִשְׁתָּא הֲדָא וְאַשְׁיַצִי יַתְהוֹן כְּשַׁעֲהָ

רש"י

(ד) וירקעום. אינטיבריי"ש בלע"ז (דין אסנעשלאנען): (ה) ולא יהיה כקרח: כדי שלא יהיה כקרח: כאשר דבר ה' ביד משה לו. כמו עליו. על אהרן דבר אל משה שיהיו הוא ובניו כהנים לפיכך לא יקרב איש זר אשר לא מזרע אהרן

ארי גרבונו קדם יי ואחמדשו ויהוין לאת לבני ישראל: 1 ונסיב אלעזר כהנא ית מחתמתא דנחשא דקריבו ויקידיא ורדידנון חופאה למדבחה: 2 דקרנא לבני ישראל בדיל די לא יקרב גבר חלוני די לא מזרעא דאהרן הוא לאסקא קטרת בסמין קדם יי ולא יהי קרח וככנשתה קמא די מליל יי בידא דמשה לה: 3 ואתרעמוו כל-כנשתא דבני ישראל מיומא (כ"א): 4 ביומא דבתרוהי על משה ועל אהרן למימר אתון גרמתון דמית עמא די: 5 ויהיה באתפנשות כנשתא על משה ועל אהרן ואתפניאו למשפן זמנא וקדם משפן זמנא: 6 ומליל יי עם משה למימר: 7 אתפפרשו מגו כנשתא הדא ואשיצי יתהוין כשעשה

במדבר יז קרח

אונקלוס קג

פְּנֵיהֶם: יא וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-אַהֲרֹן קח
את־הַמַּחֲתָה וְתֵן-עָלֶיהָ אֵשׁ מֵעַל
הַמִּזְבֵּחַ וְשִׁים קִטְרֹת וְהוֹלֵךְ מִהֵרָה אֶל-
הָעֵדָה וְכִפֵּר עֲלֵיהֶם כִּי-יֵצֵא הַקָּצֵף
מִלִּפְנֵי יְהוָה הַחַל הַנֶּגֶף: יב וַיִּקַּח אַהֲרֹן
כַּאֲשֶׁר ו דָּבַר מֹשֶׁה וַיֵּרֶץ אֶל-תַּוֹךְ
הַקְּהָל וְהִנֵּה הַחַל הַנֶּגֶף בָּעַם וַיִּתֵּן אֶת-
הַקִּטְרֹת וַיִּכְפֹּר עַל-הָעַם: יג וַיַּעֲמֵד בֵּין
הַמֵּתִים וּבֵין הַחַיִּים וַתַּעֲצֵר הַמַּגֵּפָה:
יד וַיְהִיו הַמֵּתִים בַּמַּגֵּפָה אַרְבַּעַה עָשָׂר
אַלֶּף וְשִׁבְעַת מֵאוֹת מִלֶּבֶד הַמֵּתִים עַל-
דָּבַר-קִרְחָ: טו וַיֵּשֶׁב אַהֲרֹן אֶל-מֹשֶׁה אֶל-
פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְהַמַּגֵּפָה נֶעְצְרָה: פ
מִדְּמִיתוֹ עַל פִּלְגָמַת דְּקִרְחָ: טז וַתֵּב אַהֲרֹן לַיְלָת מֹשֶׁה לְתַרְעַ מִשְׁפַּן זִמְנָא וּמִתְנָא

רש"י

כשלג. ועל כן לקה עוזה בצרעת: (יא) וכפר עליהם. רז זה מסר לו מלאך המות כשעלה לרקיע שהקטורת עוצר המגפה (ו"ל בשנתן רשות לשמות או אין מבחין בין טוב לרע ועל מה שמוסף מויליה יש תיקון בקטרת אבל מה שגור הקב"ה בהדיא אין חכמה ואין תבונה. ובוה מתורץ מ"ש אח"כ שלא הניח המלאך את אהרן לעצור בקטרת והלא הוא מסר לו רז זה אלא שהי' גזרת הקב"ה כמ"ש אני שלוחו של מקום ודו"ק) כדאי' במס' שבת: (יג) ויעמוד בין המתים וגו'. אחז את המלאך והעמידו על כרחו א"ל (המלאך) הנח לי

לעשות שליחותי א"ל משה צוני לעכב על ידך א"ל אני שלוחו של מקום ואתה שלוחו של משה א"ל אין משה אומר כלום מלכו אלא מפי הגבורה אם אין אתה מאמין הרי הקב"ה ומשה אל פתח אהל מועד בוא עמי ושאל וזהו שגאו' וישב אהרן אל משה. ד"א למה בקטרת לפי שהיו ישראל מלייזין ומרננים אחר הקטרת לומר סם המות הוא על ידו מתו נדב ואביהוא ועל ידו נשרפו חמשים ומאתים איש אמר הקב"ה תראו שעוצר מגפה הוא והחטא הוא הממית:

במדבר יז קרח

אונקלוס קד

חֲמוּשֵׁי טז וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:
יז דַּבֵּר ו אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְקַח מֵאֲתָם
מִטָּה מִטָּה לְבַיִת אָב מֵאֵת כָּל-
נְשִׂאֵיהֶם לְבַיִת אֲבֹתָם שְׁנַיִם עָשָׂר
מִטּוֹת אִישׁ אֶת-שְׁמוֹ תִּכְתֹּב עַל-
מִטָּהוּ: יח וְאֵת שֵׁם אַהֲרֹן תִּכְתֹּב עַל-
מִטָּה לְוִי כִּי מִטָּה אֶחָד לְרֹאשׁ בֵּית
אֲבוֹתָם: יט וְהִנַּחְתֶּם בְּאֹהֶל מוֹעֵד לִפְנֵי
הָעֵדוּת אֲשֶׁר אוֹעֵד לָכֶם שְׁמָה: כ וְהָיָה
הָאִישׁ אֲשֶׁר אֲבַחֲרֶבּוּ מִטָּהוּ יִפְרַח
וְהִשְׁכַּתִּי מֵעַלִּי אֶת-תְּלַנּוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
אֲשֶׁר הֵם מְלִינִם עֲלֵיכֶם: כא וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה
אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּתְּנוּ אֵלָיו ו כָּל-
נְשִׂאֵיהֶם מִטָּה לְנִשְׂיָא אֶחָד מִטָּה
לְנִשְׂיָא אֶחָד לְבַיִת אֲבֹתָם שְׁנַיִם עָשָׂר
מִטּוֹת וּמִטָּה אַהֲרֹן בְּתוֹךְ מִטּוֹתָם:
כב וַיֵּצֵא מֹשֶׁה אֶת-הַמַּטָּת לִפְנֵי יְהוָה
בְּאֹהֶל הָעֵדוּת: כג וַיְהִי מִמַּחֲרַת וַיִּבֹא
כָּגוּ חֲטִרֵיהוֹן: כד וַאֲצַנֵּעַ מֹשֶׁה יֵת חֲטִרְיָא קָדָם יי כַּמְשַׁנָּא דְסִהְדוּתָא: כה וְהָיָה

רש"י

(יח) כי מטה אחד. אע"פ שחלקתים לשתים משפחות משפחת כהונה לכד ולויה לכד מכל מקום שבט אחד הוא: (כ) והשכתי. כמו וישכו המים. וחמת המלך שככה: (כא) בתוך משפחות משפחת כהונה לכד ולויה לכד שהניחו בצד שכניה פרח:

במדבר יז קרח

אונקלוס

קה

מֹשֶׁה אֶל-אַהֲלֵה הָעֵדוּת וְהִנֵּה פָּרַח מִטֶּה-
 אֶהָרֶן לְבֵית לֹוִי וַיֵּצֵא פָּרַח וַיֵּצֵץ צִיץ
 וַיִּגְמַל שְׂקָדִים: כו וַיֵּצֵא מֹשֶׁה אֶת-פֶּל-
 הַמַּטֵּת מִלִּפְנֵי יְהוָה אֶל-פֶּל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 וַיֵּרְאוּ וַיִּקְחוּ אִישׁ מִטֶּהוּ: פ שִׁישִׁי כה וַיֹּאמֶר
 יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה הֲשֵׁב אֶת-מִטֶּה אֶהָרֶן
 לִפְנֵי הָעֵדוּת לְמִשְׁמַרְתָּ לְאוֹת לְבְנֵי-מְרִי
 וְתִכַּל תִּלְוַנְתֶּם מֵעָלַי וְלֹא יִמְתּוּ: כז וַיַּעַשׂ
 מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ בֶּן עֶשְׂהָ: ס
 כז וַיֹּאמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר
 הֵן גּוֹעֵנו אֲבֹדְנוּ כַּלְנוּ אֲבֹדְנוּ: כח כָּל
 הַקָּרֵב | הַקָּרֵב אֶל-מִשְׁפַּחַן יְהוָה יָמוֹת
 הָאֵם תִּמְנוּ לְגֹועִ: ט יח א וַיֹּאמֶר יְהוָה
 לְמֹשֶׁה לְמִימְרֵי הָאָ מַנְנָא קָטַלְתָּ חֲרָבָא הָא מַנְנָא בְּלַעַת אֲרָעָא וְהָא מַנְנָא דְמִיתוּ
 בְּמוֹתָנָא: כח כָּל דְּקָרֵב מְקָרֵב לְמִשְׁפָּנָא דִּי מְאִית הָא אֲנַחְנָא סִיפִין לְמַתָּ:

רש"י

(כג) ויצא פרח. כמשמעו: ציץ. היא חנטת הפרי כשהפרח נופל: ויגמל שקדים. כשהוכר הפרי הוכר שהן שקדים לשון ויגדל הילד ויגמל ולשון זה מצוי בפרי האילן כמו ובוסר גומל יהיה נצה. ולמה שקדים הוא הפרי הממהר להפריח מכל הפירות אף המעורר על הכהונה פורענותו ממהרת לבא כמו שנצינו בעווייהו והצרעת זרחה במצחו ותרגומו וכפית שגדין כמין אשכול שקדים יחד כפותים זה על זה: (כה) ותכל תלונתם. כמו ותכלה תלונותם לשון זה שם מפעל

יחיד לשון נקבה כמו תלונתם מרמורי"ש בלע"ז (מורדק, בורצענק) ויש חילוק בין תלונותם לתלונתם. תלונתם תלונה אחת. תלונותם שם דבר בלשון יחיד ואפילו הם תלונות הרבה: למשמרת לאות. לזכרון שבחרתי באהרן הכהן ולא ילוננו עוד על הכהונה: (כח) כל הקרב הקרב וגו'. אין אנו יכולין להיות זהירין בכך כולנו רשאיין להכנס להצני אהל מועד ואחד שיקריב עצמו יותר מחבריו ויכנס לתוך אהל מועד ימות: האם תמנו לגוע. שמה הופקרנו למיתה: (א) ויאמר ה' אל אהרן

במדבר יז קרח

אונקלוס

קה

אֶל-אַהֲרֹן אַתָּה וּבְנֵיךָ וּבֵית-אָבִיךָ אַתְּךָ
 תִּשְׂאוּ אֶת-עֵוֹן הַמִּקְדָּשׁ וְאַתָּה וּבְנֵיךָ
 אַתְּךָ תִּשְׂאוּ אֶת-עֵוֹן כְּהִנְתְּכֶם: ג וְגַם
 אֶת-אֲחִיךָ מִטֶּה לֹוִי שִׁבַט אָבִיךָ הַקָּרֵב
 אַתְּךָ וַיִּלְווּ עֲלֶיךָ וַיִּשְׁרְתוּךָ וְאַתָּה וּבְנֵיךָ
 אַתְּךָ לִפְנֵי אֹהֶל הָעֵדוּת: ד וּשְׁמְרוּ
 מִשְׁמַרְתְּךָ וּמִשְׁמַרְתָּ כָּל-הָאֹהֶל אַךְ אֶל-
 כָּלִי הַקֹּדֶשׁ וְאֶל-הַמִּזְבֵּחַ לֹא יִקְרְבוּ וְלֹא-
 יִמְתּוּ גַם-הֵם גַּם-אַתֶּם: ה וַנִּלְווּ עֲלֶיךָ
 וּשְׁמְרוּ אֶת-מִשְׁמַרְתָּ אֹהֶל מוֹעֵד לְכָל
 עֲבֹדַת הָאֹהֶל וְזָר לֹא יִקְרַב אֲלֵיכֶם:
 ו וּשְׁמַרְתֶּם אֶת מִשְׁמַרְתָּ הַקֹּדֶשׁ וְאֵת
 מִשְׁמַרְתָּ הַמִּזְבֵּחַ וְלֹא-יְהִי עוֹד קֶצֶף
 עַל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: ז וְאֲנִי הִנֵּה לִקְחָתִי
 אֶת-אֲחֵיכֶם הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 מִדְּבָקָא וְלֹא יְהִי עוֹד רִגְזָא עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: ז וַאֲנִי הָא קָרְבִית יֵת אַחִיכוֹן לְוָאִי מְגוֹ

רש"י

למשה אמר שיאמר לאהרן להזהירו על תקנת ישראל שלא יכנסו למקדש: אתה ובניך ובית אביך. הם בני קהת אבי עמרם: תשאו את עון המקדש. עליכם אני מטיל עונש הזרים שיחטאו בעסקי הדברים המקודשים המסורים לכם הוא האהל והארון והשלחן וכלי הקדש אתם תשבו ותזהירו על כל זר הבא ליגע: ואתה ובניך. הכהנים: תשאו את עון כהנתכם. שאינה מסורה ללוים ותזהירו

הלויים השוגגים שלא יגעו אליכם בעבודתכם: (ב) וגם את אחיך. בני גרשון ובני מררי: וילוו. ויתחברו אליכם להזהיר גם את הזרים מלהתקרב אליהם: וישרתוך. בשמירת השערים ולמנות מהם זבוכין ואמרכלין: (ד) זור לא יקרב אליכם. אתכם אני מזהיר על כך: (ה) ולא יהיה עוד קצף. כמו שהיה כבר שנאמר כי יצא הקצף: (ו) לכם מתנה נתניכם. יכול לעבודתכם של הדיוט

במדבר יז קרח

אונקלוס קז

לְכֶם מִתְּנֶה נִתְּנִים לַיהוָה לַעֲבֹד
 אֶת-עַבְדְּת אֹהֶל מוֹעֵד: וְאִתָּה וּבְנֵיךָ
 אִתְּךָ תִּשְׁמְרוּ אֶת-פְּהַנְתְּכֶם לְכָל-דְּבַר
 הַמִּזְבֵּחַ וּלְמִבֵּית לַפָּרֹכֶת וְעַבְדְּתֶם עַבְדְּת
 מִתְּנֶה אִתְּוּ אֶת-פְּהַנְתְּכֶם וְהִזַּר הַקָּרֵב
 יוֹמַת: ס ה וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-אַהֲרֹן וְאָנִי
 הִנֵּה נִתְּתִי לְךָ אֶת-מִשְׁמַרְת תְּרוֹמֹתַי
 לְכָל-קֹדְשֵׁי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל לְךָ נִתְּתִים
 לְמִשְׁחָה וּלְבִנְיָךְ לְחַק-עוֹלָם: ט זֶה יִהְיֶה
 לְךָ מִקֹּדֶשׁ הַקֹּדְשִׁים מִן-הָאֵשׁ כֹּל-
 קֹרְבָנִם לְכָל-מִנְחָתָם וּלְכָל-חֲטָאתָם
 וּלְכָל-אַשְׁמֹם אֲשֶׁר יִשִּׁיבוּ לִי קֹדֶשׁ
 קֹדְשִׁים לְךָ הוּא וּלְבִנְיָךְ: י בַּקֹּדֶשׁ
 הַקֹּדְשִׁים תֹּאכְלֶנּוּ כֹּל-זָכָר יֹאכַל אֹתוֹ
 גְּדַמֵי קֹדֶשׁ קֹדְשִׁין דִּילָךְ הוּא וּלְבִנְיָךְ: י

רש"י

ת"ל לה' כמו שמפורש למעלה לשמור משמרת גזברין ואמרכליין: (ז) עבודת מתנה. במתנה נתתיה לכם: (ח) ואני הנה נתתי לך. בשמחה לשון שמחה הוא זה כמו הנה הוא יוצא לקראתך וראך ושמח בלבבו. משל למלך שנתן שדה לאוהבו ולא כתב ולא חתם ולא העלה בערכאין בא אחד וערער עליו על השדה א"ל המלך כל מי שירצה יבא ויערער לגנודך הריני כותב וחותר לך ומעלה

בערכאין. אף כאן לפי שבא קרח וערער כנגד אהרן על הכהונה בא הכתוב ונתן לו כ"ד מתנות כהונה כברית מלח עולם ולכן נסמכה פרשה זו לכאן: משמרת תרומתי. איתה צריך לשמרן בטהרה: למשחה. לגדולה: (ט) מן האש. לאחר הקטרת האשים: כ"ז קרבנם. כגון זבחי שלמי צבור: מנחתם חטאתם ואשמים. כמשמעו: אשר ישיבו לי זה גזל הגר: (י) בקדש הקדשים תאכלנו וגו'. למד על

במדבר יז קרח

אונקלוס קח

קֹדֶשׁ יִהְיֶה-לְךָ: י וְזֶה-לְךָ תְּרוֹמַת מִתְּנֶם
 לְכָל-תְּנוּפֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְךָ נִתְּתִים
 וּלְבִנְיָךְ וּלְבִנְתֶיךָ אִתְּךָ לְחַק-עוֹלָם כֹּל-
 טְהוֹר בְּבֵיתְךָ יֹאכַל אֹתוֹ: יב כָּל חֵלֶב
 יִצְהָר וְכָל-חֵלֶב תִּירוֹשׁ וּדְגַן רֵאשִׁיתֶם
 אֲשֶׁר-יִתְּנוּ לַיהוָה לְךָ נִתְּתִים: יג בַּפּוֹרִי
 כֹּל-אֲשֶׁר בְּאַרְצֶם אֲשֶׁר-יָבִיאוּ לַיהוָה לְךָ
 יִהְיֶה כֹל-טְהוֹר בְּבֵיתְךָ יֹאכְלֶנּוּ: יד כֹּל-
 חֵרֶם בְּיִשְׂרָאֵל לְךָ יִהְיֶה: טו כָּל-פֶּטֶר רֶחֶם
 לְכָל-בָּשָׂר אֲשֶׁר-יִקְרִיבוּ לַיהוָה בְּאֲדָם
 וּבְבַהֲמָה יִהְיֶה-לְךָ אֵךְ וּפְדָה תַּפְּדֶה
 אֵת בְּכוֹר הָאָדָם וְאֵת בְּכוֹר-הַבְּהֵמָה
 הַטְּמֵאָה תַּפְּדֶה: טז וּפְדוּיוֹ מִפְּנֵי-חֹדֶשׁ
 תַּפְּדֶה בְּעֶרְפְּךָ בְּסֹף חֲמֹשֶׁת שָׁקִלִים
 בְּשָׁקֶל הַקֹּדֶשׁ עֶשְׂרִים גֶּרָה הוּא: יז אֵךְ
 בְּכוֹר-שׁוֹר אוֹ-בְכוֹר פֶּשֶׁב אוֹ-בְכוֹר עֹז
 לֹא תַּפְּדֶה קֹדֶשׁ הֵם אֶת-דָּמָם תִּזְרַק

רש"י

קדשי קדשים שאין נאכלין אלא בעזרה ולזכרי כהונה: (יא) תרומת מתנם. המורם מן התודה ומהשלמים ומאיל נזיר: כ"ב תנופות. קדשי קדשים שהרי אלו טעונין תנופה: כ"ג טהור. ולא טמאים. ד"א כל טהור לרבות אשתו: (יב) ראשיתם. היא תרומה גדולה:

במדבר יז קרח

אונקלוס קט

עַל-הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת-חֶלְבֶם תִּקְטֹר אִשָּׁה
 לְרִיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה: ^י וּבִשְׂרָם יִהְיֶה-לָךְ
 פְּחֹזָה הַתְּנוּפָה וּכְשׂוֹק הַיָּמִין לָךְ יִהְיֶה:
^{יב} כָּל ׀ תְּרוּמַת הַקֹּדְשִׁים אֲשֶׁר יָרִימוּ
 בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לַיהוָה נָתַתִּי לָךְ וּלְבִנְיָדָךְ
 וּלְבִנְתֶיךָ אֶתְךָ לְחֶק-עוֹלָם בְּרִית מְלַח
 עוֹלָם הוּא לִפְנֵי יְהוָה לָךְ וּלְזֶרְעֶךָ
 אֶתְךָ: ^כ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-אַהֲרֹן בְּאַרְצֶם
 לֹא תִנְחַל וְחִלַּק לֹא-יִהְיֶה לָךְ בְּתוֹכָם
 אֲנִי חֶלְקֶךָ וְנִחַלְתֶּךָ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: ^ס
 שְׂבִיעֵי ^{כא} וּלְבָנִי לְוִי הִנֵּה נָתַתִּי כָּל-מַעֲשֵׂךְ
 בְּיִשְׂרָאֵל לְנַחֲלָה חֶלֶף עֲבַדְתֶּם אֲשֶׁר-הֵם
 עֲבָדִים אֶת-עַבְדַּת אֹהֶל מוֹעֵד: ^{כב} וְלֹא-
 יִקְרְבוּ עוֹד בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל-אֹהֶל מוֹעֵד
 לְשֹׂאת חַטָּא לְמוֹת: ^{כג} וְעַבְד הַלְוִי הוּא
 עוֹד בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁפַּח זִמְנָא לְקַבְּלָא חוֹבָא לְמַמַּת: ^{כד} וַיִּפְלְחוּ לְוִי אֲנֹן יַת פִּלְחֹן

רש"י

(יח) כחזה התנופה וכשוק הימין. של שלמים שנאכלים לכהנים ולנשיהם ולבניהם ולעבדיהם לשני ימים ולילה אחד אף הבכור נאכל לשני ימים ולילה אחד: אף יהוה. (ספרי) בא רבי עקיבא ולמד הוסיף לך הכתוב הווייה אחרת שלא תאמר כחזה ושוק של תורה שאינו נאכל אלא ליום ולילה: (יט) כף תרומת הקדשים. מחיבתה של פרשה זו

כללה בתחלה וכללה בסוף ופרט באמצע: ברית מלח עולם. כרת ברית עם אהרן בדבר הבריא ומתקיים ומבריא את אחרים: ברית מלח. כברית הכרותה למלח שאינו מסריח לעולם: (כ) וחלק לא יהיה לך בתוכם. אף כביזה: (כג) והם. הלויים ישאו עונם של ישראל שעליהם להזהיר הורים מגשת אליהם:

במדבר יז קרח

אונקלוס קי

אֶת-עַבְדַּת אֹהֶל מוֹעֵד וְהֵם יִשְׂאוּ עוֹנָם
 חֶקַת עוֹלָם לְדַרְתֵיכֶם וּבְתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 לֹא יִנְחֻלוּ נַחֲלָה: ^{כד} כִּי אֶת-מַעֲשֵׂךְ בְּנֵי-
 יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָרִימוּ לַיהוָה תְּרוּמָה נָתַתִּי
 לְלוּיִם לְנַחֲלָה עַל-פִּנּוֹן אִמְרַתִּי לְהֵם
 בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יִנְחֻלוּ נַחֲלָה: ^ס
^{כה} וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: ^{כו} וְאֶל-
 הַלוּיִם תִּדְבַר וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי-תִקְחוּ
 מֵאֵת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-הַמַּעֲשֵׂךְ אֲשֶׁר
 נָתַתִּי לָכֶם מֵאֵתָם בְּנַחֲלַתְכֶם וְהִרְמַתֶם
 מִמֶּנּוּ תְרוּמַת יְהוָה מַעֲשֵׂךְ מִן-הַמַּעֲשֵׂךְ:
^{כז} וְנִחְשַׁב לָכֶם תְּרוּמַתְכֶם כַּדָּגָן מִן-הַגֶּרֶן
 וּכְמִלֵּאָה מִן-הַיֶּקֶב: ^{כח} כִּן תָּרִימוּ גַם-
 אֶתֶם תְּרוּמַת יְהוָה מִכָּל מַעֲשֵׂרְתֵיכֶם
 אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּנְתַתֶּם
 וְכַמִּלְאָתָא מִן מַעֲשֵׂרְתָא: ^{כח} כה פן תפךשוון אף אתון אפךשוותא קדם יי מפל
 מַעֲשֵׂרְתֵיכֹן דִּי תִסְבוּן מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִתְּנוּן מִנְהָ יִת אַפְרָשׁוּתָא קְדָם יי לְאַהֲרֹן

רש"י

(כד) אשר ירימו אה' תרומה. הכתוב קראו תרומה עד שיפריש ממנו תרומת מעשר: (כז) ונחשב לכם תרומתכם כדגן מן הגרן. תרומת מעשר שלכם אסורה לזרים ולטמאים וחייבין עליה מיתה וחומש כתרומה גדולה שנקראת ראשית דגן מן הגרן: וכמלאה מן הדיקב. כתרומת תירוש ויצהר הניטלת מן היקבים:

מלאה. לשון בישול תבואה שנתמלאת: יקב. הוא הבור שלפני הגת שהיו יורד לתוכו וכל לשון יקב חפירת קרקע הוא וכן יקבי המלך הוא ים אוקיינוס חפירה מלכו של עולם: (כח) כן תרימו גם אתם. כמו שישאל מרימים מגרנס ומיקביהם תרימו גם אתם ממעשר שלכם כי הוא נחלתכם:

עֲד־מָאֵד : יב * וַיֹּאמֶר שְׂמוּאֵל אֶל-כָּל-יִשְׂרָאֵל הִנֵּה שָׁמַעְתִּי בְקִלְכֶם לְכָל אֲשֶׁר-אָמַרְתֶּם לִי וְאִמְלִיךְ עֲלֵיכֶם מֶלֶךְ : ב וְעַתָּה הִנֵּה הַמֶּלֶךְ | מִתְהַלֵּךְ לִפְנֵיכֶם וְאֲנִי זָקְנָתִי וְשִׁבְתִּי וּבְנֵי הַנֶּגֶם אֲתֶכֶם וְאֲנִי הִתְחַלַּכְתִּי לִפְנֵיכֶם מִנְעֻרֵי עַד-הַיּוֹם הַזֶּה : ג הַנְּנִי עִנּוּ כִּי נִגַּד יְהוָה וְנִגַּד מִשִּׁיחוֹ אֶת-שׁוּר | מִי לְקַחְתִּי וְחָמֹר מִי לְקַחְתִּי וְאֶת-מִי עֲשִׂקְתִּי אֶת-מִי רְצוֹתִי וּמִדֶּ-מִּל לְקַחְתִּי כִּפֹּר וְאֲעֵלִים עֵינֵי בּוֹ וְאֲשִׁיב לָכֶם : ד וַיֹּאמְרוּ לֹא עֲשִׂקְתָּנוּ וְלֹא רְצוֹתָנוּ וְלֹא לְקַחְתָּ מִי־אִישׁ מְאוּמָה : ה וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם עַד יְהוָה בְּכֶם וְעַד מִשִּׁיחוֹ הַיּוֹם הַזֶּה כִּי לֹא מִצְאָתֶם בְּיַדִּי מְאוּמָה וַיֹּאמֶר עַד : ו וַיֹּאמֶר שְׂמוּאֵל אֶל-הָעָם יְהוָה אֲשֶׁר עָשָׂה אֶת-מִשְׁחָה וְאֶת-אֶהָרֹן וְאֲשֶׁר הֵעֵלָה אֶת-אֲבוֹתֵיכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם : ז וְעַתָּה הִתְיַצְבוּ וְאֲשַׁפְטָה אֲתֶכֶם לִפְנֵי יְהוָה אֵת כָּל-צְדָקוֹת יְהוָה אֲשֶׁר-עָשָׂה אֲתֶכֶם וְאֶת-אֲבוֹתֵיכֶם : ח כָּאֲשֶׁר-בָּא יַעֲקֹב מִצְרָיִם וַיִּזְעַק אֲבוֹתֵיכֶם אֶל-יְהוָה וַיִּשְׁלַח יְהוָה אֶת-מִשְׁחָה וְאֶת-אֶהָרֹן וַיִּזְעִיאוּ אֶת-אֲבוֹתֵיכֶם מִמִּצְרָיִם וַיִּשְׁכַּחֵם בְּמִקְוֹם הַזֶּה : ט וַיִּשְׁכַּחוּ אֶת-יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם וַיִּמְכְּרוּ אֹתָם בְּיַד סִיסְרָא שֶׁר-צָבָא חֲצוּר וּבְיַד-פְּלִשְׁתִּים וּבְיַד מֶלֶךְ מוֹאָב וּלְחַמְדוֹ בָּם : י וַיִּזְעַקוּ אֶל-יְהוָה וַיֹּאמֶר חֲטָאנוּ כִּי עֲזַבְנוּ אֶת-יְהוָה וְנִעַבְדָה אֶת-הַבְּעֵלִים וְאֶת-הַעֲשָׂפוֹת וְעַתָּה הִצִּילָנוּ מִיַּד אִיִּבְיָנוּ וְנִעַבְדְךָ : יא וַיִּשְׁלַח יְהוָה אֶת-יְרֵבְעֵל וְאֶת-בְּדָן וְאֶת-יִפְתָּח וְאֶת-שְׂמוּאֵל וַיִּצַּל אֲתֶכֶם מִיַּד אִיִּבְיָכֶם מִסָּבִיב וַתִּשְׁכַּחוּ בָטָח : יב וַתֵּרְאוּ כִּי נָחַשׁ מֶלֶךְ בְּנֵי-עַמּוֹן בָּא עֲלֵיכֶם וַתֹּאמְרוּ לִי לֹא כִּי-מֶלֶךְ מֶלֶךְ עֲלֵינוּ וַיְהוֶה אֱלֹהֵיכֶם מֶלְכְּכֶם : יג וְעַתָּה הִנֵּה הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר בְּחַרְתֶּם אֲשֶׁר שָׁאַלְתֶּם וְהִנֵּה נָתַן יְהוָה עֲלֵיכֶם מֶלֶךְ : יד אִם-תִּירָאוּ אֶת-יְהוָה וְעַבַדְתֶּם אֹתוֹ וּשְׁמַעְתֶּם בְּקוֹלוֹ וְלֹא תִמְרוּ אֶת-פִּי יְהוָה וְהִיתֶם גַּם-אֲתֶם וְגַם-הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר מֶלֶךְ עֲלֵיכֶם אַחֵר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם : טו וְאִם-לֹא תִשְׁמְעוּ בְּקוֹל יְהוָה וּמִרַתֶם אֶת-פִּי יְהוָה וְהִיתָה יַד-יְהוָה בְּכֶם וּבְאֲבוֹתֵיכֶם : לַעֲיִנֵיכֶם : יז הַלֹּא קִצְרֵי-חַטָּיִם הַיּוֹם אֶקְרָא אֶל-יְהוָה וַיִּתֵּן קִלּוֹת וּמִטָּר וּדְעוּ וּרְאוּ כִּי-רַעַתְכֶם רַבָּה אֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם בְּעֵינֵי יְהוָה לְשֹׂאֵל לָכֶם מֶלֶךְ : יח וַיִּקְרָא שְׂמוּאֵל אֶל-יְהוָה וַיִּתֵּן יְהוָה קִלְת וּמִטָּר בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּירָא כָּל-הָעָם מֵאֵד שְׂמוּאֵל : יט וַיֹּאמְרוּ כָל-הָעָם אֶל-שְׂמוּאֵל הַתְּפַלֵּל בְּעַד-עַבְדֶּיךָ אֶל-יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְאֶל-נַמּוֹת כִּי-יִסְכְּפוּ עֲלֵי-כָל-חַטָּאתֵינוּ רַעָה לְשֹׂאֵל לָנוּ מֶלֶךְ : כ וַיֹּאמֶר שְׂמוּאֵל אֶל-הָעָם אֶל-תִּירָאוּ אֲתֶם עֲשִׂיתֶם אֵת כָּל-הַרְעָה הַזֹּאת אֲךָ אֶל-תְּסוּרוּ מֵאַחֲרֵי יְהוָה וְעַבַדְתֶּם אֶת-יְהוָה בְּכָל-לִבְבְּכֶם : כא וְלֹא תְסוּרוּ כִּי | אַחֲרַי תִּהְיוּ אֲשֶׁר לֹא-יִזְעִילוּ וְלֹא יִצְּלוּ כִּי-תִּהְיוּ הֵמָּה : כב כִּי לֹא-יִשֵׁשׁ יְהוָה אֶת-עַמּוֹ בְּעִבּוֹר שְׁמוֹ הַגָּדוֹל כִּי הוֹאִיל יְהוָה לַעֲשׂוֹת אֲתֶכֶם לוֹ לְעַם :

מִמֶּנּוּ אֶת-תְּרוּמַת יְהוָה לְאֶהָרֹן הַכֹּהֵן : כט מִכָּל מִתְּנַתִּיכֶם תְּרִימוּ אֶת כָּל-תְּרוּמַת יְהוָה מִכָּל-חֶלְבֹו אֶת-מִקְדָּשׁוֹ מִמֶּנּוּ : מַפְטוּר * וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם בַּהֲרִימְכֶם אֶת-חֶלְבֹו מִמֶּנּוּ וְנִחְשַׁב לְלוֹיִם כְּתִבּוֹאת גְּרֹן וְכְתִבּוֹאת יָקֹב : *א וְאֶכְלַתֶּם אֹתוֹ בְּכָל-מְקוֹם אֲתֶם וּבֵיתְכֶם כִּי-שָׂכַר הוּא לָכֶם חֶלֶף עֲבַדְתֶּם בְּאֹהֶל מוֹעֵד : *ב וְלֹא-תִשְׂאוּ עָלָיו חֲטָא בַּהֲרִימְכֶם אֶת-חֶלְבֹו מִמֶּנּוּ וְאֶת-קִדְשֵׁי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל לֹא תַחֲלְלוּ וְלֹא תָמוּתוּ : פ פ פ

קדשאי דבני ישראל לא תחלו וקרא תמותיו :

רש"י
 (כט) מכל מתנתיכם תרימו את כל תרומת ה' בתרומה גדולה הכתוב מדבר שאם הקדים לוי את הכהן בכרי וקבל מעשרותיו קודם שיטול כהן תרומה גדולה מן הכרי צריך להפריש הלוי מן המעשר תחלה אחד מחמשים לתרומה גדולה ויחזור ויפריש תרומת מעשר : (פ) בהרימכם את חלבו ממנו לאחר שתריתו תרומת מעשר ממנו : ונחשב המתר ללוים חולין גמורין : כתבואת גרן לישאל שלא תאמר הוואיל וקראו הכתוב בתרומה שנאמר כי את מעשר בני ישראל אשר ירימו לה' תרומה יכול יהא כולו אסור ת"ל ותחשב ללוים כתבואת גרן מה של ישראל חולין אף של לוי חולין : (א) בכ"ז מקום אפילו בבית הקברות : (ב) ולא תשאו עליו חטא וגו' . הא אם לא תרימו תשאו חטא : ולא תמותו . הא אם תחלו תמותו : חסלת פרשת קרח

הפטרת קרח בשמואל א פרק יא

יד וַיֹּאמֶר שְׂמוּאֵל אֶל-הָעָם לְכוּ וְנִלְכָה הַגִּלְגָל וְנַחֲדַשׁ שָׁם הַמִּלּוּכָה : טו וַיִּלְכוּ כָל-הָעָם הַגִּלְגָל וַיִּמְלְכוּ שָׁם אֶת-שְׂאֹל לִפְנֵי יְהוָה בַּגִּלְגָל וַיִּזְבְּחוּ-שָׁם זִבְחִים שְׁלָמִים לִפְנֵי יְהוָה וַיִּשְׁמַח שָׁם שְׂאֹל וְכָל-אֲנָשֵׁי יִשְׂרָאֵל

יואל פרק א

ממ

הַלְבִּינוּ שְׂרֵיגֵיהֶּ: ה אֵלֵי בְּתוּלָה חֲגֵרֶת־שֶׁק עַל־בַּעַל נְעוּרֵיהֶּ: ה
 הַכֶּרֶת מִנְחָה וְנֶסֶךְ מִבַּיִת יְהוָה אֲבָלוּ הַכְּהֵנִים מִשְׁרְתֵי יְהוָה:
 שָׁדַד שָׁדָה אֲבֵלָה אֲדָמָה כִּי שָׁדַד דָּגָן הוֹבִישׁ תִּירוּשׁ אֲמַלֵּל
 יִצְהָר: יא הַבִּישׁוּ אֲפָרִים הִילִילוּ פְרָמִים עַל־חֹטָה וְעַל־שְׁעוּרָה
 כִּי אֲבָד קִצִּיר שָׁדָה: יב הֲגַפְּזוּ הוֹבִישָׁה וְהִתְאַנְּה אֲמַלֵּלָה רִמּוֹן
 גַּם־תִּמְרוּ וְתִפּוּחַ כָּל־עֵצֵי הַשָּׁדָה יִבְשׁוּ כִּי־הַבִּישׁ שָׁשׂוֹן מִן־בְּנֵי
 אָדָם: ס גַּחְרוּ וְסִפְדוּ הַכְּהֵנִים הִילִילוּ מִשְׁרְתֵי מִזְבֵּחַ בָּאוּ לִינוּ
 בַּשָּׂקִים מִשְׁרְתֵי אֱלֹהֵי כִּי נִמְנַע מִבַּיִת אֱלֹהֵיכֶם מִנְחָה וְנֶסֶךְ:
 יד קִדְשׁוּ־צוּם קָרְאוּ עֲצָרָה אֲסֹפוּ זִקְנִים כָּל יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ בֵּית

רש"י

עד הלבינו זמורות הגפן: (ח) א"ל קינה מתרגמנין אליא: (ט) הכרת כמו נכרת ה"א הנקודה בחטף קמץ עומדת במקום נר"ן כמו וחית השדה השלמי לך (אז"ז ה): (יא) הובישו הכלמו: אכריב מנהיגי

המחרישה: ע"א חטה וע"א שעורה. מוסב על אכרים, ועל הכורמי אמר: (יב) הגפן הובישה והתאנה אומללה. נכרתה פסק פריה: הוביש כמו יבש: (יד) קדשו צום. הומינו צום: עצרה. אסיפה:

מצודות דוד

(ח) א"ל עש קינה כמו בתולה הנשאת לאיש ומת שחוגרת שק אמוקנת על הבעל הנשאת לו בנעוריה כן האהבה קשורה ביותר עם הבעל שנשאה בימי נעוריה כשהיתה עדיין בתולה: (ט) הכרת וגו'. כי לא מצאו סולת למנחות ויין לנסכים כי הארבה אכל הכל: אב"ל הכהנים. על כי אין מביא מנחה ונסכים: (י) שדד שדה. נעשק השדה כי הארבה עשק תבואתה: הוביש נתייבש היין ר"ל לא ימצא עוד יין: (יא) הובישו אכריב. על כי עבודתם בשדה היה לריק: כורמים. עושי עבודת הכרמים: ע"א חטה וגו'. על העדר חטה אין מה לקצור: (יב) הובישה. ר"ל לא ימצא עוד: יבשו. ר"ל אין בהם פרי: כי הוביש ששון. ר"ל כל זה היה בהשגחה כי בגמול פסק ה' שמחה מבני אדם ולכן חסרו כל אלה: (יג) חגרו. ר"ל חגרו שקים וקצרו בדבר המובן: כי נמנע. על כי הארבה אכל הכל: (יד) קדשו צום. הומינו יום צום ר"ל הכריזו רבבים להתענות ביום קבוע: קראו עצרה. הכריזו להתאסף בבית ה': כ" וישבי הארץ. ר"ל של כל יושבי הארץ: בית ה'. א"ל בית ה':

יואל פרק א

נ

יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וַעֲקוּ אֶל־יְהוָה: יו אֵהָה לֵאמֹר כִּי קָרֹב יוֹם יְהוָה
 וּבָשׂוּ מִשְׁדֵּי יָבוֹא: יז הֲלֹא נִגְדַ עֵינֵינוּ אֲכָל נִכְרַת מִבַּיִת
 אֱלֹהֵינוּ שְׂמֵחָה וְגִיל: יח עֲבָשׂוּ פְרֻדוֹת תַּחַת מַגְרַפְתֵיהֶם נִשְׁמוּ
 אֲצִרוֹת נִהְרָסוּ מִמַּגְרוֹת כִּי הִבִּישׁ דָּגָן: יט מִה־נִּאֲנַחַת בְּהִמָּה
 נִבְכוּ עַדְרֵי בָקָר כִּי אֵין מַרְעָה לָהֶם גַּם־עַדְרֵי הַצֹּאן נִאֲשָׁמוּ:
 יט אֵלֶיךָ יְהוָה אֲקִרָא כִּי־אֵשׁ אֲכָלָה נְאוֹת מִדְּבַר וְלַהֲבָה
 לַחֹטָה כָּל־עֵצֵי הַשָּׁדָה: כ גַּם־בְּהֵמוֹת שָׁדָה תַעֲרוֹג אֵלֶיךָ כִּי

רש"י

(יז) אהה. לשון גניחת יללה. וכשוד. וכביזת שודדים: יבוא. מאת המקום: (יז) נגד עינינו. אנו רואים: (יח) עבשו. העלו חלודה ועיפוש בלע"ז מור"שיר: פרודות. תרגם יונתן גרבי חמרא: מגרפותיהם. תרגום יונתן מגרפתהון

מצודות ציון

(יז) אהה. ענין לשון לעקם ללס: (יז) עבשו. כמו עפעש כפ"א ולשון עפשו יועה נזח"ל וכל הכ"ת נמקס הפ"א וכן צור עמים (הכ"ס טו): פרודות. מ"י גרבי דממל: מגרפותיהם. מ"י מגרפתהון ושם מגרפתה יועה נזח"ל כסוי המניוים: נהרסו. מלשון הריסה ונחלה: ממגורות. כן יקראו אולרות הפתושה וכן העוד הוועה כמגורה (מ"י ג): הוביש. מלשון יבשות: (יח) מה. המלה ההוא הונמה על ההפלה וכן מה רב עונך (הכ"ס טז): נכבו. ענין ללבוז וכן נזכרים סג נלכך (שמות י"ד): (יט) אכלה. שרפה: נאות. ענין מדור כמו נאות השלום (ירמיה כ"ד): מדבר. מקום המרעה רחוק מהישוב יקרא גם הוא מדבר וכן מעט הלשן ההנה נמדבר (ש"א י"ח): ולחבה. שלשבת: לחטה. ענין שרפה כמו אש ליהט (הכ"ס ק"ד): (כ) בהמות שדי. ועל המיטת ילמר וכן וטן כהמום

מגופת כסיו החכיות: נשמו אוצרות. של יין ושל שמן: ממגורות. מגורות של חטין: (יח) נבוכו. נתערבלו ונסגרו ותעו ביערים ובמדברות: נאשמו. נתקלקלו באשמתן: (יט) נאות מדבר. לשון נוה: (כ) תערוג. תצעק

מצודות דוד

(יז) אהה ל"יום. אוי על היום ההוא כי קרוב הוא לבוא בו פורענות מה': כבוד. כמו בות שודדים יבוא מאל שדי ר"ל הארבה הבא בדבר ה' יעשוק כמו בני אדם שודדים: (יז) הלא נגד עינינו. רואים אנו שהארבה מכלה הכל: מבית אלהינו. מלת נכרת מוסב למעלה ולמטה לומר נכרת נלפת מבית ה' שמחה וגיל ועל שמחת השיר יאמר כי הואיל ואין יין לנסך על מה יאמר הלויים בשיר: (יז) עבשו פרודות. כלי היין נתעפשו תחת מגופותיהן כי מחסרון היין לא נשתמשו בהם ולא פתחו המגופו' להכניס האויר ולכן נתעפשו: נשמו אוצרות. המקומות שאוצרי שם התבואה נעשו שוממין: נהרסו ממגורות. מקצת מן המגורות נהרסו כי נתייבש הדגן ונפסק ומה להם אל המגורות: (יח) מה נאנחה. מה מאד תאנח הבהמה ועדרי הבקר המה נבוכים ומבולבלים כי אין להם מרעה כי הארבה אכל גם המרעה: נאשמו. נעשו שמחה וחורבן: (יט) אליך ה': אקרא. מאמר הנביא להתפלל לה': להושיע לעמו: כי אש אכלה וגו'. כאלו אכלה האש אהלי הרועים שבמדבר כי הואיל ואין מרעה לצאן למה יאהל במדבר: ולחבה לחטה. הארבה אכל על עצי השדה כאלו לחטה להבת אש: (כ) בהמות שדה. ר"ל חית השדה שאינם ניזונים מן המרעה כי יטרפו

יואל פרק ב

נא

יִבְשׁוּ אֲפִיקֵי מַיִם וְאֵשׁ אֲכָלָה נְאוֹת הַמִּדְבָּר: פ ב * תִּקְעוּ שׁוֹפָר בְּצִיּוֹן וְהִרְעִי בְּהַר קָדְשִׁי יִרְגְּזוּ כָּל יִשְׁבֵי הָאָרֶץ כִּי-בָא יוֹם-יְהוָה בִּי קָרוֹב: ג יוֹם חֲשָׁךְ וְאִפְלָה יוֹם עָנָן וְעִרְפָּל בְּשַׁחַר פָּרַשׁ עַל-הַהָרִים עִם רֹב וְעִצּוֹם כִּמֹּהוּ לֹא נִהְיָה מִן-הָעוֹלָם וְאַחֲרָיו לֹא יוֹסֵף עַד-שְׁנֵי דוֹר וְדוֹר: ד לִפְנֵינוּ אֲכָלָה אֵשׁ וְאַחֲרָיו תִּלְהֶט לַהֲבָה כַּגֹּן-עֵדֶן הָאָרֶץ לִפְנֵינוּ וְאַחֲרָיו מִדְּבַר שְׁמָמָה וְגַם-פְּלִיטָה לֹא-הִיְתָה לוֹ: ה כִּמְרֵאָה סוֹסִים מְרֵאָהוּ וּכְפִרְשִׁים

רש"י

כאשר פתר דונש ערג לאילים נהם לשחלים ונגעה לעגלים וצהל לסוסים ציפצוף לעופות ונבכה לכלבים: (א) תקעו שופר. להשמיעם שישובו בתשובה כטרם תבואתם הרעה הזאת: יום ה' מה שאמרנו למעלה: (ב) כשחר פרוש על ההרים. הארבה והגם נפרשים על ההרים כשחר הנפרש בכל העולם: כמורה לא נדיה מן העולם לבוא כל

מצודות ציון

(ג) ואל חיות גדול. מעורו. הוא ענין געשה כמו כאל מעורו על אפיקי מים (הג' מ"ג): אפיקי מים. כן יקראו המקומות שהמים נגרים שם נחוק וטועפים: (א) והרעיו. מלשון מרעה: ירגזו. ענין מנועת מרדה כמו רגשו ואל מחטאו (ש' ע'): (ב) וערפא. הוא ענן הענן: כשחר. האור הצוקר: פרוש. מלשון פרישה ושטיפה: (ג) תלהט. ענין שריפה: אהבה. שלהבת: פליטה. ענין שארית כמו פליט ושדוד (ל"ב ע'): (ד) וכפרשים. הם הרגילים לרכוב על סוסים: וירצו. מלשון ריצה וריפמ ההליכה:

המינים הללו זה אחר זה אבל מין ארבה לבדו לא היה כמו אותו של מצרים שנאמר ואחריו לא יהיה כן (שמות י'): (ג) לפניו אכלה אש. משחיתים את הכל כאילו אש אוכלת לפניהם ולהבה מלהטת אחריהם: כגן עדן. היתה הארץ לפני בואו ואחר שילך הניח את הארץ כמדבר שממה: (ד) כמראה סוסים מבראהו. מדברתו:

מצודות דוד

טרף עכ"ז גם הם יצעקו על כי נתייבשו אפיקי מים כי היה אז גם עצירת הגשמים ופסקו הנהרות למשוך מימיהם: ואש אכלה וגו'. ר"ל לא נמצא במדבר אהלי הרועים על כן אין מרעה ולא ימצאו אה"כ לטרוף טרף כי לא יבואו שמה הצאן: (א) תקעו שופר. להזהיר את העם על התשובה: בהר קדשי. זה ציון וכפל הדבר במ"ש: ירגזו. מחדרת קול שופר יחרדו. יום ה' הפורענות מה: כי בא. כאלו כבר בא: (ב) כשחר. כמו אור השחר הפרוש על ההרים כן יהיה הארבה מכסה את ההרים: עם רב ועצום. על הארבה יאמר בדרך שאלה: לא נהיה. כי בימי משה היה מין אחד וזהו מהרבה מינים: לא יוסף. להיות כמוהו: עד שני דור ודור. עד שיכלו שני הדורות ר"ל עד עולם: (ג) לפניו וגו'. רצה לומר ההשחתה תהיה עצומה כ"כ כאלו האש אכלה יבול הארץ לפני בואו וכאלו הלהב שרפה היבול אחרי הלכו כי מדרך הנהוג כמעט א"א שיעשה הארבה לבד השחתה גדולה כ"כ כ"א בצרף השחתת אש לפניו ולאחריו: לפניו. לפני בואו היתה הארץ כגן עדן מלאה

יואל פרק ב

נב

כֵּן יִרְצוּן: ה כָּקוֹל מְרַפְּבוֹת עַל-רֵאשֵׁי הַהָרִים יִרְקְדוּן כָּקוֹל לְהַב אֵשׁ אֲכָלָה קֶשׁ בְּעַם עֲצוֹם עֲרוֹךְ מַלְחָמָה: ו מִפְּנֵי יַחֲלוּ עַמִּים כָּל-פָּנִים קִבְּצוּ פְּאֵרוֹר: ז כַּגְּבוּרִים יִרְצוּן כְּאֲנָשֵׁי מַלְחָמָה יַעֲלוּ חוֹמָה וְאִישׁ בְּדַרְכּוֹ יִלְכּוּן וְלֹא יַעֲבֹטוּן אַרְחוֹתָם: ח וְאִישׁ אַחִיו לֹא יִדְחֲקוּן גְּבַר בַּמַּסְלָתוֹ יִלְכּוּן וּבְעַד הַשְּׁלַח יִפְלוּ לֹא יִבְצְעוּ: ט בְּעִיר יִשְׁקוּן בַּחוֹמָה יִרְצוּן בַּפֶּתַיִם יַעֲלוּ בְּעַד הַחַלּוֹנִים יִבְאוּ כַּגִּבּוֹ: י לִפְנֵינוּ רִגְזָה אֶרֶץ רַעֲשׂוּ

רש"י

(ה) כקול אהב. האוכלת קש משמעת קול: ערוך מלחמה. לפי שהוא דבוק נקוד חטף סגול: (ו) קבצו פארוור. שחרות כקדירה כמה דאת אמר ובשלו בפרור (מדבר יא) ואלף הכתובה יתירה היא ואינה נקראת: (ז) ולא יעבטו. אין לו דמיון ופתרונו לפי עניינו לא יעקלון: (ח) ובעד השלח. כמו בעד החלונים

מצודות ציון

(ה) וירקדו. מלשון רקוד וקפילה: קש. מנן דק: ערוך. מסודר: (ו) יחילו. מלשון חיל ומלחמה: פארוור. ענין קדירה כמו ושלנו צפרור (מנצח יב) והאלוף נוספת: (ז) ויעבטו. אין לו דמיון ופתרונו לפי ענין עקום ועמוקל: אורחותם. מלשון אורח ודכן: (ח) וידחקו. מלשון דחק: גבר. איש ילאמר נלשון שאלה על הארבה: במסלתי. מלשון ודכן: ובעד. ענינו כמו על וכן וכפר צעדו (ויקרא ט"ו): השלח. כן יקרא המרד וכן ואיש שלנו צפרור (דברי הימים ב' ע"ג): יפלו. ישנו כמו על פני כל אחיו נפל (בראשית ע"ג): יבצעו. ענין מחוק כי פמות אומה פמים (ויקרא ע"ג) מ"א צעע ימיה צלוועין: (ט) וישקו. ענין הסמעת קול כמו כמשק גבים (ישעיה ע"ג): בעד. נדכן וכן צעד הסלון (שופטים ט'): (י) רגזה. ענין מנועת הסמדה:

על פני כלי זיין יפלו ויחנו: ולא יבצעו. ולא יקבלון ממון ויונתן פתר בו לשון שליחות בשביל שליחות של הקב"ה מפליו עצמן ובצע כסף לא לקחו: (ט) בעיר ישקו. לשון השמעת קול כמו כמשק גבים (ישעיה לב) דוב שוקק (משלי כח) ממשק חרול (צפניה ב) וי"ת לשון נשק מזדיינין: (י) רעשו שמים. בשביל

מצודות דוד

מיבול ואחרי הלכו נעשה מדבר שממה: וגם פליטה. לא השאיר שום פליטה כי את הכל אכל: (ד) כמראה סוסים. במרוצתו דומה הוא למראה סוסים: (ה) על ראשי ההרים וירקדו. אשר מרקדין במרוצתם על ראשי ההרים שהקול נשמע למרחוק: אכלה קש. שאו משמעת הקול כן נשמע הרעשת קול הארבה: כעם עצום. הוא כעם חזק העורף ומסודר למלחמה: (ו) יחילו עמי. כולם יחרדו מפניו ועל שהמשלים לעם הערוך למלחמה אמר בו לשון הנופל בעם והוא מדרך גוזמא והפלגה כדרך המליצה: כ"פ פנים. כל פני הבריות קבצו שחרות כקדירה: (ז) ואיש כל אחד ילך בדרכו המיוחד לו ולא ילכו באורח מעוקם ומתועה: (ח) לא ידחקו. זה ליה כי א ילך במסליתו המיוחד לו: ובעד השלח יפלו.

ישכבו על החרכות לא יהיו נחתכים עליו לחתיכות: (ט) בעיר ישקו. בתוך העיר ישימעו קול וירצו על החומות ויעלו בבתים ויבואו בהם דרך החלונות כענין הגנב ולפי שהמשילו לעם אמר לשון הנופל באנשי מלחמה אכירי לבב הלוחמים בחוקה והיא ענין מליצה: (י) לפניו רגזה ארץ וגו'. ר"ל צער

יואל פרק ב

נג

שָׁמַיִם שָׁמַשׁ וַיִּרַח קָדְרוֹ וּכְבָבִים אֶסְפוּ נְגָהִים: ^א וַיְהוֹה נִתָּן קוֹלוֹ לִפְנֵי חִילוֹ כִּי רַב מְאֹד מִחֲנֹהוּ כִּי עֲצוּם עֲשֵׂה דְבָרוֹ כִּי־גָדוֹל יוֹם־יְהוָה וְנֹרָא מְאֹד וּמִי יִכְלִינֶנּוּ: ^ב וְגַם־עֲתָה נֹאֵם־יְהוָה שָׁבוּ עָדֵי בְּכָל־לְבַבְכֶם וּבְצִוּם וּבְבִכּוֹ וּבְמִסְפָּד: ^ג וּקְרָעוּ לְבַבְכֶם וְאֶל־בְּגָדֵיכֶם וּשׁוּבוּ אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם כִּי־חֲנוּן וְרַחוּם הוּא אַרְךְ אַפַּיִם וְרַב־חַסֵּד וְנָחַם עַל־הַרְעָה: ^ד מִי יוֹדַע יִשׁוּב וְנָחַם וְהִשְׁאִיר אַחֲרָיו בְּרָכָה מִנְחָה וְנִסְדָּךְ לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם: ^ה תִּקְעוּ שׁוֹפָר בְּצִיּוֹן קִדְשׁו־צִוּם קְרָאוּ עֲצָרָה: ^ו אֶסְפוּ־עַם

רש"י

פורענו' הבאה על ישראל רוגזים ורועשים: אספו נגהם הכניסו אורן: (יא) וה' נתן עליהם קולו במאמר נביאיו לפני שלחו בהם את חילו זה: כי רב מאד מחנהו אשר ישלח בכס אם לא טיבוכם: (יג) ואל' בגדיכם כי איני חש לקריעת בגדיכם: ד"א קרעו לבבכם

מצודות ציון

רעשו. ענין לעדה: קדרו. ענין שמות כמו קול שמוי (ספסלי' א'): אספו. ענין הכנסה וכן ואין אש מאסף אולם (ספסלי' י"ט): נגהם. ענין האלה זרימה כמו מנונה נגדו (ספסלי' י"ח): (יא) נתן. ר"ל השמיע: חילו. מלשון חיל וזכאול עס: יכילנו. ענין הספלה והסוקה כמו מנכה להכיל (ספסלי' י"ז): (יב) עדי. אל' כמו האוינה עדי (ספסלי' י"ג): (יג) וקרעו. ר"ל פתחו והסירו עלנת לנצנס להלאות הכנעה: ונחם. ענין מרטה: (טו) קדשו. הומוני: קראו. הכריזו: עצרה. ענין קצין ואסיפה: (טז) קהל. אסיפת עס: עוללים.

גדול יהיה בעולם בעת יבוא כאלו תרגו הארץ וירעשו השמים ושמש וירח נשחרו והכוכב' הכניסו זהרם ולא יאירו ע"פ תבל: (יא) נתן קולו. אל עמו השמיע קולו ע"י הנביאים לפני בוא חילו הוא הארבה: כי רב. ר"ל שאמר אשר מחנהו רב מאד: עושה דברו. המשחית בשליחות המקום ב"ה: יום ה'. יום הפורעניות הבא מה': ומי יכילנו. מי יכול לסבול היום ההוא: (יב) וגם עתה. אחר שנגזרה הגזרה: (יג) וקרעו לבבכם. ר"ל עשו הכנעה בלב ולא במעשה קריעת הבגדים לבד: ושובו. בהכנעה כזאת שובו אל ה':

כי הנון וגו'. וירחם עליכם: ונחם. מתחרט על הרעה שחשב לעשות: ונחם. ר"ל אף כשיבוא הארבה הנה בלכתו ישאר אחריו ברכה ולא ישחית הכל: מנחה ונסך. ר"ל יהיה ממה להביא מנחה ונסכים: (טו) תקעו שופר. להזהיר על התשובה: קדשו ציוב. הומוני יום צום: קראו עצרה. הכיזו להתאסף לבית ה': (טז) קדשו קהל. הומוני את כל הקהל להתענות לפני ה': אספו עוללים. שגם הם יתענו עמכם: יצא חתן מחדרו. להתבקץ עם

יואל פרק ב

נד

קִדְשׁוֹ קָהֵל קָבְצוּ וּזְקֵנִים אֶסְפוּ עוֹלָלִים וַיֹּנְקִי שָׂדִים יִצֵּא חֲתָן מִחֲדָרוֹ וְכֹלָה מִחֲפָתָהּ: ^א בֵּין הָאוֹלָם וְלַמִּזְבֵּחַ יִבְפוּ הַפְּהָנִים מִשְׁרָתֵי יְהוָה וַיֹּאמְרוּ חוֹסֵה יְהוָה עַל־עַמֻּךָ וְאֶל־תַּתְּךָ לְחַרְפָּה לְמִשְׁלַבֵּם גּוֹיִם לָמָּה וַיֹּאמְרוּ בְּעַמִּים אִי־הָאֱלֹהִים: ^ב וַיִּקְנֵא יְהוָה לָאָרֶץ וַיַּחְמַל עַל־עַמּוֹ: ^ג וַיַּעַן יְהוָה וַיֹּאמֶר לְעַמּוֹ הֲנִי שִׁלַּח לָכֶם אֶת־הַדְּגָן וְהַתִּירוֹשׁ וְהַיֵּצֶהָר וּשְׁבַעְתֶּם אֹתוֹ וְלֹא־אֵתֶן אֹתְכֶם עוֹד חֲרָפָה בְּגוֹיִם: ^ד וְאֶת־הַצִּפּוֹנִי אֲרַחֵק מֵעַלְיֶיכֶם וְהִדַּחְתִּיו אֶל־אָרֶץ צִיָּה וּשְׁמַמָּה אֶת־פָּנָיו

רש"י

וקל: (יז) חרפה. לגדופין: למשל' במ גוים. לשון משל ושנינה: (יח) ויקנא ה' לארצו. לשון המקנא אתה לי (פדרב יא) נכנסה בלבו צרחה ונלח' במלחמתו ונתעסק בצרכיה ורבותינו פירשו לשון התראה התרה בגובאי על עסקי ארצו: (יט) חרפה. גרף שיקראו אתכם חסירי לחם: (כ) ואת הצפוני. יש לפותרו על חיל הארבה ועליו נופל לי הדחתיו אל ארץ ציה ושממה ד"א העם הבא

מצודות ציון

קטנים: מחפתה. מל' חפוי ומנוסה: (יז) חוסה. מל' חוס וממלה: (יח) ויקנא. מל' קנאה: (כ) והדחתיו. מל' דמיה: פניו. ר"ל לאשו וממלחו: האחרון. המערכ קרוי אלוו וכן עד הים האחרון (דברים ז'): באשו. ענין מקוון: צהנתו. ענינו כמו נאשו ואין

מצפון מלכי אשור ורבותינו אומרים זה יצר הרע שצפון בלבבו של אדם: הקדמוני המזרחי ורבותינו שפירשו ביצר הרע דרשו שני הימים הללו במקדש ראשון ובמקדש שני וכן פירשוהו לא אשר שם פניו במקדש ראשון ושני והחריבם ולפי התרגום שפירשו על חיל מלך אשור צ"ל פניו (אל) הים הקדמוני מקצת חילו אשלה למזרח ומקצתו למערב: צהנתו. באשו יורה עליו שהוא לשון

מצודות דוד

כל העם ולא ישמח אז עם כלתו: מחפתה. הוא מקום הסתרת הכלה עם החתן והוא החדר שזכר: (יז) חרפה. כי בעבור הרעב בע"כ ילכו כל הארצות אל העכו"ם ויהיו לחרפה ביניהם וימשלו בהם כדרך התושבים על הגרים: איה אלהיהם. ר"ל מדוע עזב עמו שהיו חסירי לחם:

(יח) ויקנא. ר"ל כאשר כן תעשו אז בעבור ארצו יתקנא המקום בהשפעת ארץ העכו"ם: (יט) ויען. על שאלת בקשת עמו: הנני שולח לכם. ר"ל מעתה תהיה הברכה בתבואת השדה: ושבעתם אותם. ר"ל תשבחו אותם: חרפה בגוים. ר"ל להיות גרים ביניהם מעקת רעבון ולסבול חרפתם: (כ) ואת הצפוני. הארבה הבא מפאת צפון ארתיק מעליכם ולא ישוב לבוא: והדחתיו וגו'. למות שמה: את פניו. התחלת קבוצת הארבה אדיחנו אל הים הקדמוני הוא ים המלח שהוא במזרחו של א"י: וסופו. סוף קבוצת הארבה ההולך באחרונה אדיחנו אל הים האחרון הוא ים המערבי: ועלה באשו. אחר המיתה יעלה ריחם הרע באפי העוברים: ותעץ צהנתו. כפל הדבר במ"ש: כי הגדיל' לעשות. כי

ויאל פרק ב

נה

אֶל־הַיָּם הַקְּדוּמָי וּסְפוּ אֶל־הַיָּם הָאֲחֵרוֹן וְעֹלָה בְּאִשׁוֹ וְתַעַל
 צַחַנְתּוּ בִּי הַגְּדִיל לַעֲשׂוֹת: כ אֶל־תִּירָאֵי אֲדָמָה גִּילֵי וּשְׂמֹחֵי
 בִּי־הַגְּדִיל יְהוֹה לַעֲשׂוֹת: כ ב אֶל־תִּירָאוּ בַּהֲמוֹת שָׂדֵי בִּי דִשְׂאוּ
 נְאוֹת מְדַבֵּר בִּי־עַיִן נִשְׂא פְּרִיֹן תֵּאֲנֶה וּגְפֶן נִתְּנָו חֵילָם: כ ג וּבְנֵי
 צִיּוֹן גִּילוּ וּשְׂמֹחוּ בִּיהוֹה אֱלֹהֵיכֶם בִּי־נִתְּנָו לָכֶם אֶת־הַמּוֹרָה
 לַצְּדָקָה וַיּוֹרֵד לָכֶם גֶּשֶׁם מוֹרָה וּמִלְקוֹשׁ בְּרֹאשׁוֹן: כ ד וּמִלְאוּ
 הַגְּרָנוֹת בַּר וְהִשְׁקוּ הַיְקָבִים תִּירוֹשׁ וַיַּצְהֵר: כ ה וּשְׁלַמְתִּי לָכֶם
 אֶת־הַשָּׂנִים אֲשֶׁר אָכַל הָאֲרָפָה הַיֶּלֶק וְהַחֲסִיל וְהַגֹּזֶם חֵילֵי
 הַגְּדוֹל אֲשֶׁר שְׁלַחְתִּי בָכֶם: כ ו וּאֲכַלְתֶּם אָבוֹל וְשִׁבּוּעַ וְהִלַּלְתֶּם

רש"י

זוהם וטינוף: כי הגדיל לעשות. ראה שפשוט ידו בגדולים: (כא) אל תיראי אדמה. ארץ ישראל אם תשובי בתשובה: (כג) את המורה. את נביאיכם המורים אתכם לשוב אלי כדי לצדק אתכם: מורה ומלקוש. כמו יורה ומלקוש (דברים א): בראשון. בניסן ואע"פ

מצודות ציון

לו דמיון, ופיעט כל נדרי למן הסר: (כב) דשאו. מלשון דשא ועש: נשאו. טען וגדל: חילם. מל' חיל וכח, ור"ל פריים: (כג) המורה. קן יקרא הגשם היוצד אחר הריעה כי מרום ומשניע הארץ והרועים וכן יורה ומלקוש (דברים א): לצדקה. כמו צדקה וצא הלמ"ד במקום הני"מ כמו ישנת לכתף (מל"ג ט) ומשפטו צנפס: ומלקוש. הוא מטר המאוכזר היוצד על הקשין ועל המלילות: (כד) הגרנות. מקום שאוריס שם התנוסה: בר. תנוסה כמו לשבר בר (שמות מ"ט): והשיקו. ענין השמעת קול כמו כמשק גנים (שפי"ג ז'): הדיקבים. הם תנועות שתיין והשמן יורד צנפס: (כו) והלללתם. משמיעים הרעשת קול ור"ל שיתרבו היין והשמן: (כז) ושלמתי לכם. מה שנחשר בשנים הקודמים ע"י הארבה אשלים אותה למלאות הכל כי תהיה הברכה מרובה: (כח) ואכללתם. אז תאכלו אכילה

ויאל פרק ג

נו

אֶת־שֵׁם יְהוֹה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר־עָשָׂה עִמָּכֶם לְהַפְּלִיא וְלֹא־יִבְשׁוּ
 עַמֵּי לְעוֹלָם: כ ו וַיִּדְעֹתֶם בִּי בְקָרֵב יִשְׂרָאֵל אֲנִי וְאֲנִי יְהוֹה
 אֱלֹהֵיכֶם וְאִין עוֹד וְלֹא־יִבְשׁוּ עַמֵּי לְעוֹלָם: כ ג וְהָיָה
 אַחֲרֵי־כֵן אֲשַׁפּוֹךְ אֶת־רוּחִי עַל־כָּל־בָּשָׂר וּנְבָאוּ בְּנֵיכֶם
 וּבְנֹתֵיכֶם זְקֻנֵיכֶם חִלְמוֹן בְּחֹרֵיכֶם חֲזִינוֹת יִרְאוּ: כ ד וְגַם
 עַל־הַעֲבָדִים וְעַל־הַשְּׂפָחוֹת בְּיָמִים הַהֵמָּה אֲשַׁפּוֹךְ אֶת־רוּחִי:
 כ ה וְנָתַתִּי מוֹפְתִים בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ דָּם וְאִשׁ וְתִימְרוֹת עֲשׂוֹן:
 כ ו הַשֶּׁמֶשׁ יִהְיֶה לְחֹשֶׁךְ וְהַיָּרֵחַ לְדָם לִפְנֵי בּוֹא יוֹם יְהוֹה הַגְּדוֹל
 וְהַנּוֹרָא: כ ז וְהָיָה כָּל־אֲשֶׁר־יִקְרָא בְּשֵׁם יְהוֹה יִמְלֹט בִּי בְּהֵר־צִיּוֹן

רש"י

(א) והיה אחרי כן. לעתיד לבא: על כל בשר. על מי שנעשה לבו רך כבשר דוגמת ונתתי לכם לב בשר (יחזקאל לח): (ג) ותמרות עשן.

מצודות ציון

מלשון הלול וצנח: להפליא. מלשון פלא וממון: (א) אשפוך. ר"ל אמן נשיעור מרובה כשופך דגני מה: כל בשר. ר"ל כל אדם כמו לכל בשר (ס"ג ט): חזיונות. מל' חזון ומלאה נבואה: (ג) ונתת. כמו

מלשון הלול וצנח: להפליא. מלשון פלא וממון: (א) אשפוך. ר"ל אמן נשיעור מרובה כשופך דגני מה: כל בשר. ר"ל כל אדם כמו לכל בשר (ס"ג ט): חזיונות. מל' חזון ומלאה נבואה: (ג) ונתת. כמו לא ילכו לגור בארצות העכו"ם מחסרון הלחם ולא יסבלו אח"כ חרפת העכו"ם ובשתם: (כז) וידעתם. אז תראו אשר אני בקרב ישראל להשגיח בהם: ואין עוד. ר"ל אין עוד אלהים לעכב על ידי מלאת לכם ברכה מרובה כזאת: ולא יבשו וגו'. ולכן לא יבשו עד עולם כי מי יעמוד למולוי להביאם לידי בושה: (א) והיה אחרי כן. ר"ל אחרי ימים מרובים בזמן המשיח: אשפוך את רוחי. ר"ל רוח חכמה והכרת אלהות אשפוך על כל בשר כי אף העכו"ם יכירו אז וידעו שה' הוא האלהים: ונבאו בניכם ובנותיכם. לא כמו בימי הגולה שנעדרת הנבואה מישראל כי אז ינבאו בניכם ובנותיכם עם כי האבות לא נבאו: חלומות וחלומות. ר"ל חלום נבואי: חזיונות יראו. גם הוא ענין מראה נבואה: (ב) אשפוך את רוחי. רוח חכמה לדעת את ה': (ג) דם. ר"ל בארץ ישפך דם הרבה ויאמר זה על גוג ומגוג: ואש מן השמים תרד עליו אש כמ"ש ונשפטתי אתו בדבר ובדם וגו' וגפירת אמטיר עליו (יחזקאל ל"ח): ותמרת עשן. עשן השריפה תעלה למעלה לקוף כאילן חמר: (ד) יהפך לחושך. ר"ל מגדול הצרה הבא עליהם יחשך להם מאור היום: ודם. יהפוך למראה דם כי אז לא תאיר כדרכה והוא ענין מליצה כי כשאדם בצרה העולם חושך בעדו: לפני בוא יום ה'. כל זה יהיה לפני הגאולה וסמך לה: הגדול והנורא. כי אז יראה גדולתו ומשלטתו ומעשיו הנוראים: (ה) כל אשר יקרא בשם ה' ימלט.

זקיפות מעלה עשן בגובה: (ד) יהפך לחושך. לבייש את המשתחיים לחמה: (ה) והיה כל אשר יקרא וגו': כאשר אמר. והיכן אמר וראו מצודות דוד

מצודות דוד

ובשיעה ר"ל לא יחסר הלחם ותאכלו עד כדי שביעה לא כדרך שאוכלים בימי הרעב רק להחיות את הנפש: והלללתם. אז תהללו את ה' אשר עשה עמכם דבר שיש להפליא בו כי תהיה הברכה בתכלית: ולא יבשו עמי לעולם. ר"ל עוד

לא ילכו לגור בארצות העכו"ם מחסרון הלחם ולא יסבלו אח"כ חרפת העכו"ם ובשתם: (כז) וידעתם. אז תראו אשר אני בקרב ישראל להשגיח בהם: ואין עוד. ר"ל אין עוד אלהים לעכב על ידי מלאת לכם ברכה מרובה כזאת: ולא יבשו וגו'. ולכן לא יבשו עד עולם כי מי יעמוד למולוי להביאם לידי בושה: (א) והיה אחרי כן. ר"ל אחרי ימים מרובים בזמן המשיח: אשפוך את רוחי. ר"ל רוח חכמה והכרת אלהות אשפוך על כל בשר כי אף העכו"ם יכירו אז וידעו שה' הוא האלהים: ונבאו בניכם ובנותיכם. לא כמו בימי הגולה שנעדרת הנבואה מישראל כי אז ינבאו בניכם ובנותיכם עם כי האבות לא נבאו: חלומות וחלומות. ר"ל חלום נבואי: חזיונות יראו. גם הוא ענין מראה נבואה: (ב) אשפוך את רוחי. רוח חכמה לדעת את ה': (ג) דם. ר"ל בארץ ישפך דם הרבה ויאמר זה על גוג ומגוג: ואש מן השמים תרד עליו אש כמ"ש ונשפטתי אתו בדבר ובדם וגו' וגפירת אמטיר עליו (יחזקאל ל"ח): ותמרת עשן. עשן השריפה תעלה למעלה לקוף כאילן חמר: (ד) יהפך לחושך. ר"ל מגדול הצרה הבא עליהם יחשך להם מאור היום: ודם. יהפוך למראה דם כי אז לא תאיר כדרכה והוא ענין מליצה כי כשאדם בצרה העולם חושך בעדו: לפני בוא יום ה'. כל זה יהיה לפני הגאולה וסמך לה: הגדול והנורא. כי אז יראה גדולתו ומשלטתו ומעשיו הנוראים: (ה) כל אשר יקרא בשם ה' ימלט.

וַיֹּאֶל פָּרֶק ד

נז

וּבִירוּשָׁלַם תִּהְיֶה פְּלִיטָה כַּאֲשֶׁר אָמַר יְהוָה וּבִשְׂרֵי־דִים אֲשֶׁר יִהְיֶה קָרָא: ד * פִּי הִנֵּה בַיָּמִים הָהֵמָּה וּבַעַת הַהִיא אֲשֶׁר אָשׁוּב (אָשׁוּב קרי) אֶת־שְׁבוּת יְהוּדָה וִירוּשָׁלַם: ז וּקְבַצְתִּי אֶת־כָּל־הַגּוֹיִם וְהוֹרְדֹתִים אֶל־עַמֶּק יְהוֹשָׁפָט וְנִשְׁפָּטְתִי עִמָּם שָׁם עַל־עַמִּי וְנַחֲלַתִי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר פָּזְרוּ בְּגוֹיִם וְאֶת־אֶרְצִי חֲלִקוּ: ח וְאֶל־עַמִּי יְדוּ גוֹרֵל וַיִּתְּנוּ הַיֵּלֶד בַּזּוֹנָה וְהַיֵּלֶדָה מִכְרוּ בֵּינָם וַיִּשְׁתּוּ: ט וְגַם מִה־אֲתָם לִי צָר וְצִידוֹן וְכָל־גְּלִילוֹת פְּלִשְׁתַּת הַגְּמוּל אֲתָם מִשְׁלָמִים עָלַי וְאִם־גְּמֻלִים אֲתָם עָלַי קַל מִהֲרָה אָשׁוּב גְּמֻלְכֶם בְּרֹאשְׁכֶם: י אֲשֶׁר־פָּסַפְּי וַזְּהִי לְקַחְתֶּם

רש"י

כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך (דברים כח):
 ובשרידיהם. בשארית אשר יותר: אשר ה'
 קורא. לשון קרואים לסעודה או לעבודת
 המלך לשון הזמנה: (ב) אל עמק יהושפט.
 ארד עמם בעומק הדין, יהושפט משפטי יה:
 (ג) ידו גורל. כמו וידו אבן בי (איכה ג):
 (ד) הגמול אתם משלמים. זהו הגמול שנתן
 שלמה לחירם מלך צור עשרים עיר (מלכים א

מצודות דוד

והמן: מופתים. מל' מופת ומוט: ותמרות. מל' אילן
 ממר: (ה) פליטה. ענין הלאה כמו ומפלט לי (ישע' צג):
 ובשרידיהם. ענין שארית כמו עשרי מרב (ירמיהו סג):
 (א) שבות. מלשון ציון: (ב) ונשפטיהם. ענין ויטות:
 (ג) ואל עמי. כמו ועל עמי: ידו. יטלו כמו ידו
 אליה (ישע' י): (ד) גלילות. ממוחות: ואם גומלים. גם

לפי שכל נבואתו היתה רק על יהודה וירושלים לכן לא זכר מהם אבל האמת שגם בני עשרת השבטים ישיבו גם המה: (ב) וקבצתי. אז אקבץ את כל האומות ואוריד אותם אל עמק יהושפט כן שם המקום שיפלו שם האומות הצובאים על ירושלים: ונשפטי עמם. אתוכח עמהם על מה שעשו לעמי בימים הקדמונים ר"ל שם אביא עליהם הפורעניות וזה יחשב לזכות כי בזה יודיע שפשעו: אשר פזרו. שהגלום שמה: חלקו. חלקו ביניהם: (ג) ידו גורל. מי מהם למי: בזונה. בשכר זונה באתננה: ביין. במחיר היין: (ד) וגם מה אתם לי. ר"ל מה לכם עלי אתם צור וגוי: הגמול. וכי אתם משלמים לי גמול על מה שהרעותי לכם כאומר הלא לא הרעותי לכם: ואם גומלים. ר"ל ואם לא באה לתשלום גמול רק היא התחלת הרעה דעו שקל מהרה אשלם גמול על ראשיכם כי תפלו עם הנופלים: (ה) אשר כספני. עתה יפרש הרעה שעשו לישראל ואמר הנה הכסף והזהב שהשפעתני אני לישראל שללתם מהם כיום בוא האויב עליהם: ומחמדי. דברים חמודים וטובים שנתתי לישראל אתם מחריכי ירושלים

וַיֹּאֶל פָּרֶק ד

נח

וּמַחְמְדֵי הַטְּבָיִם הִבְאֵתֶם לְהִיבְלִיכֶם: י וּבְנֵי יְהוּדָה וּבְנֵי יְרוּשָׁלַם מִכְרְתֶם לְבְנֵי הַיָּוֹנִים לְמַעַן הִרְחִיקֶם מֵעַל גְּבוּלְכֶם: יא הַנְּנִי מַעִירָם מִן־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־מִכְרְתֶם אֲתָם שְׁמָה וְהַשְׁבַּתִּי גְּמֻלְכֶם בְּרֹאשְׁכֶם: יב וּמִכְרַתִּי אֶת־בְּנֵיכֶם וְאֶת־בְּנוֹתֵיכֶם בְּיַד בְּנֵי יְהוּדָה וּמִכְרוּם לְשָׂבָאִים אֶל־גּוֹי רַחוּק פִּי יְהוָה דָּבַר: יג כַּרְאוּ־זֹאת בְּגוֹיִם קֹדְשׁוֹ מִלַּחְמָה הָעִירוּ הַגְּבוּרִים וַיִּשׂוּ יַעֲלוּ כָּל־אֲנָשֵׁי הַמִּלְחָמָה: יד פָּתוּ אֶתֵיכֶם לַחֲרָבוֹת וּמִזְמֹרְתֵיכֶם לְרַמְחִים הַחֲלֵשׁ יֹאמַר גְּבוּר אָנֹכִי: טו עוֹשׂוּ וּבְאוּ כָל־הַגּוֹיִם מִסָּבִיב וּנְקַבְּצוּ שְׁמָה הַנַּחַת יְהוָה גְּבוּרִיךָ: יז יַעֲזְרוּ וַיַּעֲלוּ הַגּוֹיִם

רש"י

קל מהרה. לשון רזיוות: (ח) לשבאים וגו'.
 לבני שבא: כי ה' דבר. והיכן דבר עבד
 עבדים יהיה לאחיו (בראשית ט) כן מפורש
 במכילתין: (ט) קדשו מלחמה. אם תוכלון
 אתם להלחם כנגדי: (י) אתיכם. קלטרש
 בלעז: מזמרותיכם. שרפשיא בלעז:
 (יא) עושו. כמו חושוו כך חברו מנחם ויונתן
 תרגם יתכונשו ואומר אני שהוא לשון עשת
 ברזל המכונס יחד משיא בלעז ואין תי"ו בו
 יסוד: שמה הנחת ה' גבוריך. שם בקבוצת
 עמק יהושפט ישיבו גבורתכם כן תרגם ויונתן
 ואיני יודע אם ל' ארמי הורדה או לשון חתת

מצודות דוד

חמילת המעשה יקרא בלשון גמול וכן שגמלת לנו (תהלים
 קל). ענין מהיכות כי דבר קל מהר כלכות:
 (ז) מעירם. מל' התעוררות: (ח) ומכרתי. ענין
 מסירה כמו כי זורס מכרם (דברים ג): (ט) קדשו.
 חמילת: העירו. מל' התעוררות: (י) כותו. מל'
 לכתוב גמולכם על ראשיכם: (יא) ומכרתי. אמסור
 את בניכם ביד בני יהודה אלו שחורו לארצם והם
 ימכרום לאנשי שבא היושבים ממרחק למען לא
 ישיבו לארצם לרב המרחק: כי ה' דבר. כאומר
 ומי ישוב אמרו: (ב) קראו. את זאת האמור
 למטה הכריו בין העכו"ם: קדשו מלחמה. היא
 למחמת גוג על ירושלים: (י) כותו. שברו אחיכם
 לעשות מהם חרבות ומזמרותיכם לעשות רמחים:
 החלש. אף החלש יתחוק לבא במלחמה:
 בעמקי השאול: (יב) יעזרו. כל העכו"ם יתעוררו
 (יא) שמה. במקום המלחמה יריד ה' את גבוריך

יואל פרק ד

נב

אֶל-עֵמֶק יְהוֹשָׁפָט כִּי שָׁם אָשֵׁב לְשֹׁפֵט אֶת-כָּל-הַגּוֹיִם
מִסְבִּיב: י שְׁלַחוּ מַגָּל כִּי בִשְׁל קָצִיר בָּאוּ רִדּוֹ כִּי-מִלֵּאָה גַּת
הַשִּׁיקוּ הַיִּקְבִּים כִּי רִבָּה רֵעְתָם: ה הַמוֹנִים הַמוֹנִים בְּעֵמֶק
הַחֲרוּץ כִּי קָרוֹב יוֹם יְהוָה בְּעֵמֶק הַחֲרוּץ: ו שְׁמֹשׁ וִירַח קִדְרוּ
וְכֹכְבִים אָסְפוּ נִגְהָם: ז וַיְהוֶה מִצִּיּוֹן יִשְׂאָג וּמִירוּשָׁלַם יִתֵּן
קוֹלוֹ וְרָעְשׁוּ שָׁמַיִם וָאָרֶץ וַיְהוֶה מַחְסָה לְעַמּוֹ וּמְעוֹז לְבְנֵי
יִשְׂרָאֵל: ח וַיִּדְעַתֶּם כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם שֹׁכֵן בְּצִיּוֹן הַר-קֹדֶשׁ

רש"י

והנו"ן בו נופל כמו (דניאל ב) הנעל לדניאל
קדם מלכא שאין בו אות שורש אלא על:
(יג) שלחו מגל וגו'. שלחו חרבות אותם
ההולכים בשליחותי לחבל את אויבי ה': כי
בשל קציר. כלומר כי הגיע עתם ודמה הדבר
לקציר שקוצרים אותו במגלות כשגמר
בישולו: באו רדו כי מלאה גת. מן הענבים
באו ודרכו אותם כלומר תמלא סאת עוונם

רדו ל' כבישה ורדוי כמו ורדו בדגת הים
(בראשית א): השיקו היקבים. קול קילוח היקבים
היורד תוך הבור שלפני הגיתות נשמע:
(יד) בעמק החרוץ. ששם חרוץ שהמשפט
אמת וכן תרגם יונתן מישר פילוג דינא:
(טו) אספו נגהם. הכניסו אורם: (טז) מציין
ישאג. ממה שעשו לציון: ורעשו שמים וארץ.
פרע משרים של מעלה (שיר הכשרים) ואח"כ מן

מצודות ציון

המעורכות: (יג) מגל. הוא המרמש והוא כלי עשו
לקצור בו וכן ותופש מגל (ע א): בשל. ענין גמר
הגידול: גת. הוא המקום שזורכים בו הענבים:
השיקו. ענין השמעת קול: (יד) החרוץ. ענין חרוץ
וגזר וכן אמה חלמל (ע ב): (טו) קדרו. ענין חשך
ושמרות: אספו. הכניסו: נגהם. ענין אורח חומיה:
(טז) מחסה. מל' מסיון: ומעוז. ענין חוק:

מצודות דוד

ויעלו אל עמק יהושפט הוא מקום המלחמה: כי
שם אשב. כאומר הנה שם מקום המלחמה יורה
על רעתם כי שם אשפט את כל העכו"ם מסביב
על מה שהרעו: (יג) שלחו מגל. המשיל העכו"ם
לחבואה שנגמר בשולה ובא זמן הקציר ואמר
שלחו בה המגל כי כבר נתבשלה התבואה
ועומדת לקצירה ור"ל הרגו אותה כי בא העת:
באו רדו. חזר והמשילים לגת שמלאוה ענבים
שיורדים בו הדורכים ר"ל בא העת לכלותם והוא כפל ענין במ"ש: השיקו היקבים. היין היורד אל
היקבים השמיעו הרעשת קול והוא גמר מלאכת היין ר"ל בא תכליתם: כי רבה רעתם. ונתמלאה
הסאה: (יד) המונים. כתות כתות מהמון רב יפלו בעמק החרוץ הוא עמק יהושפט ויקרא עמק החרוץ
כי שם יעשו בהם משפט חרוץ ומתוך: יום ה'. יום המשפט שיהיה בעמק החרוץ: (טו) קדרו. כעבור
גדול הצרה ידמה להם כאלו נחשכו המאורות: (טז) מציין ישאג. כי יחזיר שכינתו לציון ומשם ישאג
לאיים ולהחריד: ומירושלים יתן קולו. כפל הדבר במ"ש: ורעשו שמים וארץ. ר"ל יחרדו שרי מעלה
של העכו"ם אשר בשמים ממעל והעכו"ם אשר בארץ מתחת: מחסה לעמו. לבל יהיו נלקים עמיהם:
ומעוז לבני ישראל. כפל הדבר במ"ש: (יז) וידעתם. אז תדעו אשר אני ה' שוכן בציון כי כבר החזרת

יואל פרק ד

ב

והיתה ירושלים קדש זרים לא יעברו בה עוד: ס ה והיה
ביום ההוא יטפו ההרים עסיס והגבעות תלכנה חלב
וכל אפיקי יהודה ילכו מים ומעין מבית יהוה יצא והשקה
את נחל השטים: ט מצרים לשממה תהיה ואדום למדבר
שממה תהיה מחמס בני יהודה אשר שפכו דם נקיא
בארצם: כ ויהודה לעולם תשב וירושלים לדור ודור:
כא ונקיתי דמם לא נקיתי ויהוה שכן בציון:

רש"י

(הכשרים): מחסה. לשון כסוי ובלע"ז
אבריאיי"ל: (יח) אפיקי. מקום מוצא מים:
והשקה את נחל השטים. כמשמעו ומשקי ית
מישר שטים ומדרשו יכפר על עון פעור (עין
זכריה יד): (יט) מצרים וגו'. סמכך זה לזה
לפורעניות אתה מוצא אילולי מצרים לא
היתה אדום שנא' (מלכ"א א א) כי ששה חדשים
ישב יואב עד הכרית כל זר באדום וכתוב (שם
א) ויברח הדרד הוא ואנשים אדומיים וימצא

הדר חן בעיני פרעה וגומר והדר שמע כי
שכב דוד עם אבותיו וגומר ובאחרונה והי
לשטן לשלמה אמר הקב"ה אני אכלה זו וזו.
מחמס בני יהודה. בשביל חמס שעשו עכו"ם
לבני יהודה אשר שפכו את דמם:
(כא) ונקיתי דמם לא נקיתי. ואף אם אנקה
אותם משאר עבירות שבידם ומרעות שעשו
לי דמם של בני יהודה לא אנקה מהם אימתי
תהיה זאת בזמן שהקב"ה שוכן בציון:

מצודות ציון

(יח) יטפו. מל' הטפה והולס: עסיס. כן נקרא היין
וכן על עסיס כי נכסם (שם ב): אפיקי. כן יקראו
המקומות שנגרם שם המים נחוק: נחל. עמק:
השטים. שם מקום: (יט) מחמס. ענין עושק וגול:
(כ) תשב. ענין עשנה וקיים: (כא) ונקיתי. מל' נקי
ונכור:

מצודות דוד

שכינתי לתוכה: (יח) יטפו ההרים עסיס. ר"ל
הרבה ענבים יגדלו בהרים והיין יהיה נוטף מהם
והוא ענין גומא: תלכנה חלב. שם יהיה מרעה
שמן ותחרבה חלב הצאן וכאלו הגבעות מוליכות
ובזילות את החלב: וכא אפיקי יהודה. המקומות
שביהודה שהיו מדרכם למשוך את המים יחזרו
להמשיך כמאז: ומעייני. הוא הנחל האמור
בנבואת יחזקאל והוא המקור האמור בנבואת זכריה: והשקה. מי המעיין הזה שיקה את עמק השיטים
להיות נמשך כנהר: (כ) יעלום תשב. תחיים לעולם ולא תחרב עוד: וירושלים. כפל הדבר במ"ש:
(כא) ונקיתי. ר"ל אף שאנקה את העכו"ם מעון החמס במה שישאל ישוכו לקחת מהם כספם וזההם
הנה עון שפיכת דמם לא אנקה בכופר ממון כ"א בדם שופכו: וד' שוכן בציון. כאומר אל יפחדו
ישראל פן שכידעו העכו"ם שנחרץ משפטם להרג יחזקו לנקום נקם מישראל בחשבם כאשר יאבדו
יאבדו כי ה' שוכן בציון ויגן על עמו ולא יהיה לאל ידם:

עמום פרק א

סא

א * דְּבָרֵי עָמוֹס אֲשֶׁר-הָיָה בְּנִקְדָּיִם מִתְקוּעַ אֲשֶׁר חָזָה
 עַל-יִשְׂרָאֵל בְּיָמָיו | עֲזִיָּה מֶלֶךְ-יְהוּדָה וּבִיָּמָיו יִרְבַּעַם בֶּן-יֹאָשׁ
 מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל שָׁנָתַיִם לִפְנֵי הָרַעַשׁ: ב וַיֹּאמֶר | יְהוָה מִצִּיּוֹן יִשְׁאַג
 וּמִירוּשָׁלַם יִתֵּן קוֹלוֹ וְאָבְלוּ נְאוֹת הָרָעִים וַיִּבֶשׂ רֹאשׁ
 הַפְּרָמֶל: פ בַּה אָמַר יְהוָה עַל-שְׁלֹשָׁה פְּשָׁעֵי דְמִשְׁקַ
 וְעַל-אַרְבָּעָה לֹא אֲשִׁיבֵנוּ עַל-דֹּשְׁשׁ בַּחֲרָצוֹת הַבְּרוֹז לְאֵת-

רש"י

(א) אשר היה בנִקְדָּיִם. תרגום יונתן דהוה מרי גיתין כמו ומישע מלך מואב היה נוקד (מלכים א' ב): שנתים לפני הריעש שנתים קודם שנתנגע עזויה יום שנתנבא ישעיה שנא' וינועו אמות הסיפיים (ישעיה ו) ואומר כאשר נסתם מפני הרעש וגו' (זכריה ד): (ב) מִצִּיּוֹן ישאג. מבתי קדשי הקדשים הדיבור יוצא: ואבלו נאות הרועים. ויצדון מדורי מלכיא ויחרוב תקיף כרכיהון: (ג) עַל שְׁלֹשָׁה פְּשָׁעֵי וגו'. דכתיב הן כל אלה יפעל אל פעמים שלש עם גבר (איוב לג) ואם יותר ויתר וכאן כך

מצודות ציון

(א) בנִקְדָּיִם לפי שרוב הלָּאָן המה נקודים יקרא הממעטק צסה צסס נוקד וכן ומישע מלך מואב היה נוקד (מ"ב ד): חזוה. ינבא: (ב) ואבלו. ענין השמטה כמו אכלה אלמה (ויקרא 6) נאות. מדור: ראש. ענין מיטע כמו רלשית גזרתם (ויקרא 22) הכרמל. הוא סף סולל למקום שזומ וכמיום וכן הד הכרמל (ישעיה 40): (ג) דושש. מלך דישה: בחרצות. סס כלי דישה מלאה מריעס כמו כי לא חמרון יודש קלם (סס מ):

ישחתו מדורי הרועים הם היכלי העכו"ם: ראש הכרמל. מיטב הכרמל: (ג) עַל שְׁלֹשָׁה פְּשָׁעֵי דְמִשְׁקַ. יתכן שהם הפשעים הראשיים בדמשק והחמורים מכולם והם עכו"ם וגו' וש"ד הנמצאים בכל אלה הנוכרים פה ור"ל האם מהראוי שעל שלשת הפשעי הראשיים ועל הוספת פשע הרביעי שלא אישכ לו גמולו בראשו בתמיה: עַל דושש. עתה ירש מהו הפשע הרביעי שישלם עליו הגמול ואמר שהוא על שדשו את אנשי גלעד בכלי ברזל מלא חריצים עשוי לרדוש בו התבואה:

עמום פרק א

סב

הַגְּלָעָד: - וְשַׁלַּחְתִּי אִישׁ בְּבֵית חֲזָאֵל וְאָכְלָה אַרְמְנוֹת בֶּן-הַדָּד:
 ה וְשִׁבְרַתִּי בְּרִיחַ דְּמִשְׁק וְהִכְרַתִּי יוֹשֵׁב מִבְּקַעַת-אֹזן וְתוֹמֵךְ
 שְׁבַט מִבֵּית עֲדָן וְגִלּוֹ עִם-אַרְם קִירָה אָמַר יְהוָה: פ בַּה אָמַר
 יְהוָה עַל-שְׁלֹשָׁה פְּשָׁעֵי עֲזָה וְעַל-אַרְבָּעָה לֹא אֲשִׁיבֵנוּ עַל-
 הַגְּלוּתָם גְּלוּת שְׁלֵמָה לְהַסְגִּיר לְאָדוּם: וְשַׁלַּחְתִּי אִישׁ בַּחוּמַת
 עֲזָה וְאָכְלָה אַרְמְנֵיהָ: ה וְהִכְרַתִּי יוֹשֵׁב מֵאַשְׁדּוֹד וְתוֹמֵךְ שְׁבַט
 מֵאַשְׁקְלוֹן וְהַשִּׁיבּוֹתִי יָדַי עַל-עַקְרוֹן וְאָבְדוּ שְׂאֲרֵית פְּלִשְׁתִּים
 אָמַר אֲדֹנָי יְהוָה: פ בַּה אָמַר יְהוָה עַל-שְׁלֹשָׁה פְּשָׁעֵי-צָר

רש"י

(ד) חזאל. וכן הדד. מלכי ארם וראש ארם דמשק: (ה) בקעת אוזן. מקום הוא בארם: ותומך שבט. ועבד שהלשן כמו לא יסור שבט (בראשית מט) על שם שולטן וודה את העם במקלות: מבית עֲדָן. מקום. קירָה. מקום ושם הגלם סנחריב בימי אחז שנאמר ויעל דמשק ויתפשם ויגלה את ארם קירָה (מלכים ב טו) כל המורענות שנתנבאו נביאי ישראל לבא חרב על העכו"ם נביאים שהיו קודם סנחריב כגון ישעיה ועמוס נבאו על חרב סנחריב וירמיה ויחזקאל נבאו על חרב נבוכדנאצר: (ו) עזָה.

(ד) חזאל. וכן הדד. מלכי ארם וראש ארם דמשק: (ה) בקעת אוזן. מקום הוא בארם: ותומך שבט. ועבד שהלשן כמו לא יסור שבט (בראשית מט) על שם שולטן וודה את העם במקלות: מבית עֲדָן. מקום. קירָה. מקום ושם הגלם סנחריב בימי אחז שנאמר ויעל דמשק ויתפשם ויגלה את ארם קירָה (מלכים ב טו) כל המורענות שנתנבאו נביאי ישראל לבא חרב על העכו"ם נביאים שהיו קודם סנחריב כגון ישעיה ועמוס נבאו על חרב סנחריב וירמיה ויחזקאל נבאו על חרב נבוכדנאצר: (ו) עזָה.

מצודות ציון

(ד) ואכלה. ומשקף: (ה) בריח. מטה העשוי לסגור נו השער: מבקעת אוזן. סס עיר: ותומך. וממוק וכן ופסיה ממכו פלך (מ"ב 6): שבט. שרביע: מבית עֲדָן. סס עיר: (ו) להסגיר. ענין מקירה כמו לא ר"ל אכרות תומך שבט מבית מדין ועל המושל יאמר שהוא אוהו השבט לרדות בו את המחוייב וכן לא יסור שבט מיהודה (בראשית מט): קירָה. אל קיר והוא שם מקום וכן נאמר ויגלם קירָה (מ"ב ט"ז): (ו) עַל הַגְּלוּתָם וגו'. כי בזמן חורבן בית השני ע"י טיטוס ברחו קצתם מישראל דרך ארץ פלשתים ותפשום בני עזָה ומסרום ביד האויב ור"ש על הגלותם וגו' ר"ל על שהגלו את ישראל גלות שלימה איש לא נעדר וזהו במה שתפסום להסגיר לעכו"ם: (ח) והשיבותי. ר"ל אכה ואשיב ידי להכות עוד: ואבדו שארית. ר"ל אף שארית מה לא יאשר מהם: (ט) עַל הַפְּגִירָם. על שהם מסרו לאדום

מצודות דוד

(ד) ושַׁלַּחְתִּי. לכן אשלה אש: בבית חזאל. ר"ל אויב חזק יחריב בית חזאל מלך ארמנות בן הדד. ההיכלות שבנה בן הדד מלך ארם: (ה) בריח דמשק. ר"ל האויב יבוא בה כאלו נשכרו הבריחים ונפתחו השערים: ותוֹמֵךְ שְׁבַט ר"ל אכרות תומך שבט מבית מדין ועל המושל יאמר שהוא אוהו השבט לרדות בו את המחוייב וכן לא יסור שבט מיהודה (בראשית מט): קירָה. אל קיר והוא שם מקום וכן נאמר ויגלם קירָה (מ"ב ט"ז): (ו) עַל הַגְּלוּתָם וגו'. כי בזמן חורבן בית השני ע"י טיטוס ברחו קצתם מישראל דרך ארץ פלשתים ותפשום בני עזָה ומסרום ביד האויב ור"ש על הגלותם וגו' ר"ל על שהגלו את ישראל גלות שלימה איש לא נעדר וזהו במה שתפסום להסגיר לעכו"ם: (ח) והשיבותי. ר"ל אכה ואשיב ידי להכות עוד: ואבדו שארית. ר"ל אף שארית מה לא יאשר מהם: (ט) עַל הַפְּגִירָם. על שהם מסרו לאדום

עמום פרק ב

סג

וְעַל-אַרְבַּעַה לֹא אָשִׁיבֶנּוּ עַל-הַסְּגִירָם גְּלוּת שְׁלֹמֹה לְאָדָם
וְלֹא זָכְרוּ בְּרִית אַחִים: וְשִׁלַּחְתִּי אִשׁ בְּחוֹמַת צָר וְאָכְלָה
אֲרַמְנוֹתֶיהָ: פ כֹּה אָמַר יְהוָה עַל-שְׁלֹשָׁה פְּשָׁעֵי אָדָם
וְעַל-אַרְבַּעַה לֹא אָשִׁיבֶנּוּ עַל-רִדְפוֹ בַּחֲרָב אַחִיו וְשַׁחַת רַחֲמָיו
וַיִּטְרֹף לְעַד אָפוּ וְעִבְרָתוֹ שְׁמֵרָה נֶצַח: וְשִׁלַּחְתִּי אִשׁ בְּתִימָן
וְאָכְלָה אֲרַמְנוֹת בְּצָרָה: פ כֹּה אָמַר יְהוָה עַל-שְׁלֹשָׁה פְּשָׁעֵי
בְּנֵי-עַמּוֹן וְעַל-אַרְבַּעַה לֹא אָשִׁיבֶנּוּ עַל-בְּקָעַם הַרְוֹת הַגְּלָעַד
לְמַעַן הֲרַחֵב אֶת-גְּבוּלָם: וְהִצַּתִּי אִשׁ בְּחוֹמַת רִפְּהָ וְאָכְלָה
אֲרַמְנוֹתֶיהָ בְּתַרְוֵעָה בְּיוֹם מַלְחָמָה בְּסַעַר בְּיוֹם סוּפָה: וְהִלְדָּ
מִלֶּפֶס בְּגוֹלָה הוּא וְשָׂרָיו יַחְדָּו אָמַר יְהוָה: פ ב כֹּה אָמַר

רש"י

שלמה שנאמר ויכרתו ברית שניהם (מלכים א ה) והיו קורין זה לזה אחי שני' (שם ט) מה הערים אשר נתת לי אחי: (יא) ע"י רדפו בחרב אחיו. שנאמר (מדבר ט) פן בחרב אצא לקראתך וגם עורנו טורף אפו ושומר עברתו ולא חזר בו: ויטרוף לעד אפו. החזיק בה ולא הניחה:

מצודות דוד

מסגיר עבד (דברים לו): (יא) ועברתו. מל' עברה ועטס: נצח. לעולם (יד) והציתי. מל' הכתה והללקס: בסערי. מל' רום סערה ואמר נדך שאלה על

נתתה לי אחי (מ"א ט): (יא) ע"י רדפו בחרב אחיו. כי הלא את עשו ליעקב ומדוע אי"כ רדפו בחרב בזמן חורבן בית השני: ושחת רחמיו. ביטל הרחמנות הראוי להיות לו עליו כדרך האה על אחיו: ויטרוף לעד אפו. טרף את ישראל בכל עת שהיה היכולת בידו: ועברתו. העברה שיש לו על בני ישראל שמורה אצלו לעולם ולא יעובנה בשום פעם: (יב) בתימן. היא ארץ אדום הסמוכה לא"י בדרומה ותלקה גם היא: בצרה. עיר הבצורה והוא כרך גדול וגוי': (יג) ע"י בקעם. על אשר בקעו כרסי הנשים ההרות של גלעד להוציא הולדות למען יוכלו להרחיב את גבולם ממה שגולו מבני גלעד על כי לא ישאר יורש מה לערער על הגבול: (יד) בתרועה וגוי'. בעת יריע האויב עליהם ביום המלחמה: בסערי. בסערת האויב אשר יבוא: ביום סופה. הוא יום המלחמה וכפל הדבר במ"ש: (טו) מלכב. מלך בני עמון: (ס) ע"י שרפו וגוי'. הוא מה שנאמר ויקח את בנו הבכור אשר ימלוך

עמום פרק ב

סד

יְהוָה עַל-שְׁלֹשָׁה פְּשָׁעֵי מוֹאָב וְעַל-אַרְבַּעַה לֹא אָשִׁיבֶנּוּ
עַל-שָׂרְפוֹ עֲצֻמוֹת מִלֶּךְ-אָדָם לְשִׂיד: וְשִׁלַּחְתִּי אִשׁ בְּמוֹאָב
וְאָכְלָה אֲרַמְנוֹת הַקְּרִיּוֹת וּמַת בְּשֵׂאוֹן מוֹאָב בְּתַרְוֵעָה בְּקוֹל
שׁוֹפָר: וְהִכְרַתִּי שׁוֹפֵט מִקְרָבָה וְכָל-שָׂרֵיהָ אֶהְרֹג עִמּוֹ אָמַר
יְהוָה: פ כֹּה אָמַר יְהוָה עַל-שְׁלֹשָׁה פְּשָׁעֵי יְהוּדָה וְעַל-
אַרְבַּעַה לֹא אָשִׁיבֶנּוּ עַל-מֵאֲסָם אֶת-תּוֹרַת יְהוָה וְחָקָיו לֹא
שָׁמְרוּ וַיִּתְּעוּם כְּזִבְיָהֶם אֲשֶׁר-הִלְכוּ אֲבוֹתָם אַחֲרֵיהֶם:
וְשִׁלַּחְתִּי אִשׁ בִּיהוּדָה וְאָכְלָה אֲרַמְנוֹת יְרוּשָׁלַם: פ כֹּה אָמַר
יְהוָה עַל-שְׁלֹשָׁה פְּשָׁעֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל-אַרְבַּעַה לֹא אָשִׁיבֶנּוּ
עַל-מִכְרָם בַּפֶּסֶף צְדִיק וְאֲבִיוֹן בַּעֲבוּר נְעָלִים: וְהַשְׂאִפִים

רש"י

וכן אומר (בדברים טט) לבני עמון כה אמר ה' הבנים אין לישראל אם יורש אין לו מדוע ירש מלכם: (א) ע"י שרפו עצמות וגו'. פעם אחת נפל מלך אדום ביד מלך מואב ושרפו עצמותיו וטחום בקירות הבית ותבע הקב"ה אונאת המלך שנהגו בו בויון: (ב) קריות. שם מקום כד"א (שם מה) על קריות ועל בצרה: בשאון. קול המון מלחמה: (ו) ע"י מכרם בכסף צדיק. הדיינין היו מוכרי' את מי שהיה זכאי בדין בכסף שוחד שהיו מקבלים מיד בעל דינו: ואביון בעבור נעל'ים. תרגם יונתן בשני מקומות (לקמן ח ט) כדיל דיחסנון ואומר

מצודות ציון

המגנכות האויב: סופה. רום סופה: (א) לשיד. כמו לסיד כסמ"י: (ב) הקריות. שם מחוץ: בשאון. ענין המיטה: (ד) ויתעום. מלשון מועה: נעל'ים. מנעלי הכנף: (ו) השואפים. ענין הנטה אל הדגד והמומלמ

מצודות דוד

תחתיו ויעלהו עולה על החומה ויהי קצף גדול על ישראל (מ"ב ו) ופי' שמלך מואב לקח בן מלך אדום הראוי למלוך ושרפו כליל כעולה ואז קצף מלך אדום על ישראל כל כי בעבורם באה לו הרעה ההיא ולא ראו להצילו אי"כ ע"י מלך מואב נתעורר קצף על ישראל לכן יקבל מואב גמול: לשיד. ר"ל עד שנשעו דק ולבן כסיד כדרך העצם אחר השריפה: (ב) ומת בשאון מואב. מואב ימות בשאון המלחמה בעת יריע האויב בקול שופר: (ג) עמו. עם השופט הוא: (ד) ויתעום כזביהם. הנביאים המכזבים להם התעום מדרך הישר: אשר הלכו וגו'. הם הם הנביאים המכזבים אשר הלכו אבותיהם ואחריהם וכאומר הלא אבותיכם הלכו אחריהם ונכשלו והם לא לקחו מוסר: (ו) ע"י מכרם וגו'. ר"ל מטין דין הצדיק ומוכרים אותו במחיר שוחד הכסף: ואביון. מטין דין האביון בעבור מחיר שוחד מנעלים לרגליהם ר"ל אף כמעט שוחד מטין את הדין: (ז) השואפים. אשר מביטים אל עפר הארץ להיות מושבם בראש הדלים כי השופטים

עמוס פרק ב

סה

עַל-עַפְרָאֲרֵץ בְּרֵאשׁ דְּלִים וְדָרַךְ עֲנֹוֹים יִטּוּ וְאִישׁ וְאִישׁ וְאָבִיו יִלְכוּ
אֶל-הַנְּעֻרָה לְמַעַן חַלֵּל אֶת-שֵׁם קִדְשִׁי: ה וְעַל-בְּגָדִים חִבְלִים
יִפּוּ אֶצֶל פְּלִ-מִזְבֵּחַ וַיִּין עֲנוּשִׁים יִשְׁתּוּ בֵּית אֱלֹהִים: ו ואֲנֹכִי
הַשְּׂמַדְתִּי אֶת-הָאֱמֹרִי מִפְּנֵיהֶם אֲשֶׁר בָּגְבַה אַרְזִים גְּבָהוּ וַחֲסֹן
הוּא פְּאֵלוֹנִים וְאֲשְׁמִיד פְּרִיו מִמַּעַל וְשִׂרְשׁוֹ מִתַּחַת: ו ואֲנֹכִי
הַעֲלִיתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וְאוֹלַךְ אֶתְכֶם בַּמִּדְבָּר אַרְבַּעַיִם

רש"י

אני שכך פירושו מטיח משפט האביון כדי שיצטרך למכור שדהו שהיה לו בין שדות הדייגין וזה עוקף עליו ונטלה ברמיים קלים כדי לגדור ולנעול כל שדותיו יחד ולא יפסיק ביניהם: (ז) השואפים על עפר ארץ על עפר ארץ שהם הולכים עליהם כל שאפם וכל מחשבתם בראש דלים הוא איך יגזלו אותם ויטלו את שלהם, שאיפה גלוש"ר בלע"ז: ודרך ענוים יטו וגו' החלשים נוטים מדרכם והולכין דרך עקלתון מפני יראתם כמה דאת אמר (איוב כד) יטו אביונים מדרך: אף הנערה המאורסה: (ח) ועל בגדים חבליים יטו תרגם

מצודות ציון

לה וכן עכ"ל ישאף לל (ויקרא י: 1) (ח) חבליים ענין משכון כמו לא יתנוול לחים (דברים טז): יטו מל' הטויה ר"ל ישענו: ענושים מל' עונש ממון: (ט) השמדתי ענין כליון ואדקון: וחסון ענין חוק כמו והיה חסון לנעורם (ישעיהו ט: 6) כאלונים טס אילן

ואיש ואביו שניהם יחד ולא יבוש זה מזה: אף הנערה ר"ל אל נערה המאורסה לזנות עמה: זמנען חלל' כאלו יתכוננו לחלל שם קדשי כי אם היה בעבור הנאה לבד מה להם ללכת אל ארסוה ושניהם יחד: (ח) ועל בגדים חבליים יטו ממשכנין בגדי המסרבים במשפטם ומטיים עצמן לסמון עליהם בעת הסעודה מה שהם סועדים אצל כל מזבח העשוי לפסילים: ויין ענושים ישתו מענשים את המסרב לתת כסף וכו' יקנו יין ושותין בבית העכו"ם: (ט) ואנכי השמדתי ר"ל הלא אף את העכו"ם אשר לא ידעוני אני מענשם בעונם כי הלא השמדתי מפניהם את האמורי שהיה גבהו כארז וחזק כאילן אלון: ואשמיד וגו' ר"ל השמדתי בתכלית ולפי שהמשילו לאילן אמר לשון הנופל בהשחתת עץ פרי משמירים הפירות ועוקרים השרשים: (י) ואנכי העליתי ר"ל ואתם הלא ידעתם אותי כי אנכי

עמוס פרק ב

סו

שָׁנָה לְרֵשֶׁת אֶת-אֶרֶץ הָאֱמֹרִי: ו ואֲקִים מִבְּנֵיכֶם לְנָבִיאִים
וּמִבְּחֹרֵיכֶם לְנֹזְרִים הָאָרֶץ אֵינֶן-זֹאת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל נָאִם-יְהוָה:
ב וַתִּשְׁקוּ אֶת-הַנֹּזְרִים יַיִן וְעַל-הַנְּבִיאִים צִוִּיתֶם לֵאמֹר לֹא
תִּנְבְּאוּ: ג הִנֵּה אֲנֹכִי מַעִיךְ תַּחְתֵּיכֶם כַּאֲשֶׁר תַּעֲיֹק הַעֲגֻלָּה
הַמְּלֵאָה לֵה עֵמִיר: ד וְאֲבַד מְנוֹס מִקֵּל וְחֹזֶק לֹא-יֵאֱמָץ פָּחוּ
וְגִבּוֹר לֹא-יִמְלֹט נַפְשׁוֹ: ה וַתִּפֹּשׂ הַקֶּשֶׁת לֹא יַעֲמֹד וְקַל בְּרַגְלָיו
לֹא יִמְלֹט וְרֶכֶב הַסּוּס לֹא יִמְלֹט נַפְשׁוֹ: ו ואֲמִיץ לִבּוֹ בְּגִבּוֹרִים

רש"י

(יא) לנזרים תרגם יונתן למלפין שהיו פרושין מורכי עם הארץ ועוסקים בתורה אין נזירה בכל מקום אלא ל' פרישה: האף אין זאת בתמיה כלומר כלום אתם יכולים להכחיש את זאת: (יב) ותשקו את הנזירים יין שלא יורו אתכם שהשיכור אסור להורות,

מצודות ציון

המזק נזומר: (יא) לנזירים הוא ענין פרישה כי פורש עמו מן היין והטומאה: (יג) מעיך ענין זקק וזרע כמו מפני עקת לשע (מלאכים טז): תחתיתכם צמקומם: עמיר אלומות המנוצה כמו ושכמת עומר (דברים טז): (יד) מנוס ענין נזיחה: יאמץ ענין חזק כמו יוסף אומץ (בראשית ל: 20) (טו) ותפוש ענין אחיזה:

מצודות דוד

העליתי אתכם וגו' וספקתי צרכים במדבר ארבעים שנה לבוא לרשת את ארץ האמורי: (יא) ואקים וגו' בכל ימי הדורות הקמתי מבניכם לנביאים והשריתי שכניתי עליהם: ומבחוריהם לנזירים נתתי בלבם רוח טהרה להיות נזירים: האף אין זאת ר"ל וכי גם זאת תכחשו לומר שלא היה זאת וכאומר הלא הוא דבר מפורסם

וא"א לכחש בו: (יב) ותשקו ר"ל פתיתם את הנזירים לשתות יין ומחיתם ביד הנביאים שלא ינבאו: (יג) הנה אנכי מוסב למעלה שאמר אם שלמתי גמול להעכו"ם אשר לא ידעוני כ"ש אתם שהרביתי להטיב עמכם ועכ"ז פשעתם בי כ"ש שאשלם לכם גמול ולכן הנה אני מביא עליכם צוקה במקומכם ולא תוכלו לברוח כי בכל מקום שתהיו תשיג לכם הצוקה: כאשר תעיק הנענשה אמר דרך משל כי העגלה אינה בעלת חיים שתעיק לה ר"ל כמו העגלה המלאה עמיר שהמשא קשה ונפוחה רב וכאילו תעיק אל העגלה בכל מקום מהלכתה כן יעיק להם במקומם בכל מקום שיהיו: (יד) ואבד מנוס מקץ אף הקל ברגליו לא יציל עצמו כמה שינוס מפני האויב הואיל ואויב בכל מקום שיהיה: אף יאמץ לא יוכל לחזק כחו במלחמה: (טו) לא יעמוד רצה לומר לא יעמוד על עמדו בקשרי המלחמה כי ירך לבבו וינוס לנפשו: אף ימלט נפשו ע"י מרוצת הסוס: (טז) ואמיץ לבו בגבורים ר"ל אף מי שדרכו לאמץ ולחזק לבבו גם בין הגבורים הנה אז ינוס ערום כי יפשוט כליו להיות קל לברוח כי המורץ יבוא בלבו:

עמום פרק ג

סז

עָרוֹם יָנוֹס בַּיּוֹם הַהוּא נֶאֱמַר יְהוָה: פ ג « שָׁמְעוּ אֶת־הַדְּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה עֲלֵיכֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל כָּל־הַמְּשַׁפְּחָה אֲשֶׁר הָעֲלִיתִי מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֵאמֹר: ג רַק אַתְּכֶם יָדַעְתִּי מִכָּל מִשְׁפְּחוֹת הָאָדָמָה עַל־פְּנֵי אֶפְקֹד עֲלֵיכֶם אֵת כָּל־עֹנֹתֵיכֶם: ג הֵילְכוּ שָׁנִים יַחְדָּו בְּלַתִּי אִם־נוֹעְדוּ: - הִישָׂא אֲרִיָּה בַעֲר וְטָרַף אֵין לוֹ הִיתָן כְּפִיר קוֹלוֹ מִמְעַנְתּוֹ בְּלַתִּי אִם־לִכְד: ה הַתְּפוֹל צְפוּר עַל־פַּח הָאֶרֶץ וּמוֹקֵשׁ אֵין לָהּ הַיַּעֲלֶה־פַח

רש"י

נפשו: (פז) ערום ינוס וגו'. ערטיילי בלא כלי זיין: (ב) רק אתכם ידעתי. אהבתי ואתם פשעתם בי על כן וגו', ורבותינו דרשוהו לצד אחר במסכת עכו"ם: (ג) הילכו שנים יחדיו. שאתם אומרים לנביאים לא תנבאו כלום הנביאים מתנבאים מלבם אלא א"כ נצטוו כלם בדברים נשאים מלבם ע"פ דרכם: בלתי אב נועדו. אלא א"כ קבעו מועד ללכת יחדיו למקום פלוני: (ד) הישא אריה בעיר וטרף אין לו. כשאריה אוהו טרף דרכו לשאוג ואינו שואג אלא א"כ לכד וכן הוא אומר (ישעיה ה) ישאג ככפירים וינהום ויאחו טרף וכן (שם לא) כאשר יגהה הכפיר והאריה על טרפו: הישאג

מצודות ציון

(ב) ידעתי. ענין אהבה וכן מה אלס ומדעהו (תפסל קמ): אפקוד. ענין זכרון: (ג) נועדו. ענין קביעות זמן והומנוס וכן נועדו עבדו יתדיו (סב סב): (ד) כפיר. ארי צפור: פמנענתו. ענין מזדו כמו ה' מעון אמה היית לנו (ס' סב): (ה) התפול. המשכון וכן על פני כל

אריה. הוא נבוכדנאצר, ד"א הנביאים מדמין את רוח הקודש הבא עליהם לשאגת אריה כמו שאמרו למטה אריה שאג מי לא יירא וכאן זה פירוש הדוגמא היבא רוח הקודש כפי הנביאים לדבר דבר מאת הקב"ה לרעה אלא אם כן הפורענות נגזר מלפניו זהו הטרף, היתן הקב"ה קולו לדבר קשה בלתי אם לכד אתכם במוקש עון: (ה) התפול צפור על פח הארץ ומוקש אין לה. בפח שנפלה עליו ומוקש אין לה: היעלה פח מן האדמה. ממקום שהוטל שם אלא א"כ נאחו בו העוף כשהוא רוצה לברוח עוקר את הפח ומעלהו ממקומו מעט ואותה שעה כבר נלכד: התפול

מצודות דוד

(א) על כל המשפחה. כפל הדבר במ"ש כי לשון משפחה יאמר על כל העם וכן ואם משפחת מצרים (זכריה יד): (ב) רק אתכם ידעתי. לבד אתכם אהבתי מכל העכו"ם ואתם פשעתם בי לכן אוכר עליכם את כל עונותיכם לשלם גמול על כולם: (ג) הילכו. וכי ילכו שני אנשים יחד בדרך אחד אם לא שקבעו והזמינו מתחילה זמן קבוע ללכת יחד: (ד) הישאג. וכי ישאג אריה בעיר ולא ימצא טרף כי בשמוע החיות קול שאגתו יעמדו במקומם מפחדו ויבוא בהם לטרוף טרף כרצונו: דיתן. וכי הכפיר ישמיע קול שמחה ממעונתו אם לא שלכד מה כי אז יגיל וישמח ולא כשעדיין לא לכד: (ה) התפול. וכי תשכון צפור על הפח הפורשה בארץ ולא מצאה מוקש להלכד בה וכי לחנם מזורה הרשת: היעלה פח. דרך הצפור כשהוא נלכד ורוצה להציל נפשו מנדנד הפח ומעלהו קצת מן

עמום פרק ג

סח

מִן־הָאָדָמָה וְלִכְוֹד לֹא יִלְפֹד: ו אִם יִתְקַע שׁוֹפֵר בְּעִיר וְעַם לֹא יִחַרְדוּ אִם־תִּהְיֶה רָעָה בְּעִיר וַיְהוֶה לֹא עֲשֶׂה: ז כִּי לֹא יַעֲשֶׂה אֲדָנִי יְהוָה דִּבְרַר כִּי אִם־גְּלָה סוּדוֹ אֶל־עַבְדָּיו הַנְּבִיאִים: ח אֲרִיָּה שָׂאָג מִי לֹא יִירָא אֲדָנִי יְהוָה דִּבְרַר מִי לֹא יִנְבֵּא: ט הַשְּׁמִיעוּ עַל־אֲרַמְנוֹת בְּאֲשֶׁדוֹד וְעַל־אֲרַמְנוֹת בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וְאָמְרוּ הָאֲסָפוּ עַל־הָרִי שְׁמֹרֹן וְרֵאׁוּ מִהוֹמֹת רַבּוֹת בְּתוֹכָהּ וְעִשׂוּקִים בְּקַרְבָּהּ: וְלֹא יִדְעוּ עֲשׂוֹת־נִכְחָה נֶאֱמַר יְהוָה

רש"י

צפור על פח. ואין הפח מכשילה כלומר וכי אפשר שאתם עוברים עבירות ולא יהיה לכם למוקש: היעלה פח וגו'. כך היעלה עונותיכם למעלה ולא ילכדו אתכם: (ז) אם יתקע שופר. שהצופה רוא' גייסות באים בעיר ותוקע בשופר להזהיר את העם אין אלו אלא דברי משל ודמיון: אם יתקע שופר בעיר. כך היה לכם להיות חרדים אל דברי הנביאים שהם צופים לכם למלט אתכם מן הרעה שלא

מצודות ציון

אמיו נפל (בראשית סז): פח. הוא הרשת: (ז) אם יתקע. האס יתקע ותסגר ה"ל המינה וכן אס תהיה: (ט) ועשוקים. נעשקים מיד העושקים: (י) נכוחה.

מצודות דוד

האדמה ואמר וכי הפח יעלה מן האדמה ולא לכד דבר וכי מי מעלה את הפח: (ז) אם יתקע. בעת המלחמה מעמידים הצופה לראות אם בא האויב וכאשר יבוא יתקע בשופר להזהיר את העם ואמר האם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו הלא בודאי יחרדו: אם תהיה רעה בעיר וה' לא יעשה. ר"ל כמו שכל אלו הדברים הנוכרים א"א שיהיו בוולת הדבר הראוי לכל אחד ואחד כן א"א שתהיה רעה בעיר במקרה וה' לא עשהו בגמול המעשה: (ז) כי לא יעשה. מביא ראיה שהכל בא בהשגחה כי אין ה' עושה דבר כ"א יגלה סודו בתחילה אל הנביאים: (ח) אריה שאג. ר"ל והלא הנביאים בודאי מתנבאים הדבר אל העם ואינם כובשים הנבואה כי כמו שאם ישאג האריה לא ימצא מי שלא יירא מקול שאגתו כן אם ה' מדבר מה אל הנביאים לא ימצא מי שלא ינבא א"כ כל דבר הבא נשמע מפי הנביא עד לא בא א"כ אין זה מקרה כ"א בהשגחה ומוסב לתחילת הענין שאמר על כן אפקוד עליכם וגו' לשלם גמול כי הואיל והכל בהשגחה יש גמול על המעשה: (ט) השמיעו. אתם בני אשדוד השמיעו כרוז בארמנותיכם: האספו. ללכת למלחמה בעזרת אשור: וראו. ר"ל אל תיראו מהם כי תראו בתוכה מהומות רבות המיית מלחמה איש באחיו ועושיק רב תראו בקרבה וחלוק לכם ובקל יהיו נמסרים ביד האויב: (י) ולא ידעו. ר"ל גם תראו אשר אינם יודעים לעשות נכוחה וא"כ בודאי לא

עמום פרק ג

סמ

הָאוֹצְרִים חָמֵס וְשָׂד בְּאַרְמְנוֹתֵיהֶם: פ י לִכֵּן בַּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה צַר וְסָבִיב הָאָרֶץ וְהוֹרֵד מִמֶּנּוּ עֹזָד וְנָבֹא אַרְמְנוֹתֶיךָ: י בַּה אָמַר יְהוִה בְּאִשֶׁר יַעֲלֶה הָרְעָה מִפִּי הָאָרֶץ שְׁתֵּי כְרָעִים אוּ בְדֹל־אֶזֶן כִּן יַנְעֲלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל הַיֹּשְׁבִים בְּשִׁמְרוֹן בְּפֶאת מִטָּה וּבְדַמְשֶׁק עָרֶשׁ: י שָׁמְעוּ וְהִעִידוּ בְּבֵית יַעֲקֹב נְאֻם־אֲדֹנָי רִשׁ"י

את דרכם הרעה: (י) נכוחה. ישרה: המס ושוד. ממון של גול: (יא) צר וסביב הארץ. הצר מוכן לבא וסביב לארץ הזאת יבא: (יב) כאשר יציא הרועה. דבר מועט: בד"א און. חסחות דאודן: כן ינצלו בני ישראל. מתי מעט: כפאת מטה ובדמשק ערש. ח"י בתקוף שולטן ועל דמשק רחיצין ואומר אני שפתרון התרגום לפי שבימי יהואחז בן יהוא כתיב (מלכים ב' ג) כי אבדם מלך ארם וירבעם בן בנו הושיעם במקצת שנאמר (שם ד') ולא דבר ה' למחות את שם ישראל ויושיעם ביד ירבעם וגו' (שם) הוא השיב את גבול ישראל וזהו כפאת מטה פנת הבית היא חזקו של בית לכן תרגם בתקוף שולטן של ירבעם ועמוס נתנבא בימי ירבעם ועוד נבא שוספן להסמך על מלכי ארם וכן עשו בימי פקח בן רמליהו

מצודות ציון

דבר ישר ורלוו כמו הולך נכוחו (ישעיה ט'): האוצרים. מל' אוצר ר"ל טומנים (יא) צר. אויב: עוון. מזקן: ונבואו. מלשון צוה וסלל: (יב) בד"א און. מ"י מסקום והוא הקשה שצאון ואין לו דמיון: כפאת. ענין ענר וזל: ובדמשק ערש. ערש היא מטה כמו ערשו ערש צהול (דברים ג) ויקרא מטה המולה דמשק ערש כי כולה משקה מכוחו ויעו מן היעוה וכן העיר דמשק נקראת צוה השס על כי היא כולה משקה צנניצית יאוריס ואמני מים ועס כי היא כש"שן שמהלם: (יג) והיעידו.

משליכו כי לא הצילו כ"א להיות לעד ולא למאכל: כן ינצלו. ר"ל כמו שאין תועלת בעצם הדבר שמציל הרועה מן הארי כן לא יהיה תועלת באותן הנשואים בשומרון כי רק ישארו החולים השוככים

עמום פרק ד

ע

יְהוִה אֱלֹהֵי הַצְּבָאוֹת: ד לִּי בְיוֹם פִּקְדֵי פְשְׁעֵי־יִשְׂרָאֵל עָלָיו וּפְקַדְתִּי עַל־מִזְבְּחוֹת בֵּית־אֵל וְנִגְדַעְו קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ וַנִּפְלוּ לָאָרֶץ: ט וְהִבִּיתִי בֵּית־הַחֹרֵף עַל־בֵּית הַקִּיץ וְאָבְדוּ בְּתֵי הַשָּׁן וְסָפּוּ בְּתַיִם רַבִּים נְאֻם־יְהוִה: ס ד שָׁמְעוּ הַדְּבַר הַזֶּה פְרוֹת הַבְּשָׁן אִשֶׁר בְּהַר שִׁמְרוֹן הָעֹשֶׂשְׁקוֹת דְּלִים הָרַצְצוֹת אֲבִיוֹנִים הָאֹמְרוֹת לְאֲדֹנֵיהֶם הִבְיָאָה וְנִשְׁתָּהָ: ז נִשְׁבַּע אֲדֹנָי יְהוִה בְּקִדְשׁוֹ כִּי הִנֵּה יָמִים בָּאִים עֲלֵיכֶם וְנִשְׂא אֶתְכֶם בְּעִנּוֹת

רש"י

ובדמשק ערש בן הדר מלך ארם שלח לדרוש באלהי ישראל (שם ח'): (טו) בית החורף על בית הקיץ. מתוך שהיו מעוננים היו בונים להם העשירי שתי בתים אחד לחורף ואחד לקיץ: בתי השן. דמכבשין בשן דפילא: (א) פרות הבשן. נשי השרים והסגנים וי"ת עתירי נכסאי: (ב) ונשא אתכם בענות

מצודות ציון

ענין המראה כי ע"פ רזם ממרין ענדים לנל יחס לאמ"ו: (יד) פקדי. ענין זכרון: ופקדתי. ענין השגחה כמו פקדו נל ולאו (יש"ע ט'): ונגדעו. ענין כליטה כמו ואשכיהם מגדעון (דברים י): קרנות. הנליות היואלות כעין קרניס: (טו) על בית. עס צוית: השן. ען הפיל: וספו. ענין לליון כמו ספתה צהמות (ישעיה ט'): (א) הבשן. הוא מקום מרעה שמן כמ"ש ועשה הכמלל והסנן (סס): העושקות. מל' עושק וגול: הרוצצות. ענין שזירה כמו קנה לזון (ישעיה טס'): לאדניהם. ר"ל לעללים: (ב) ונשא. מל' משא וסנל:

מרוכ כל המשלים אל הפרות הרועות בבשן ברמעה שמן שהן שמנות ובריאיות בשר: העושקות דלים וגו'. וחורו ומפרש שאינם עושקות בידיהן רק הן האומרות לבעליהן הביאה יין ונשתה ולפי שאין להם ממה להביא עושקים הדלים תשושי הכח ואם יעמדו נגדם רוצצים אותם ברודו ומלקות א"כ העושק והרציצה באה ע"י הנשים וכאלו יעשום הם: (ב) בקדשו. בקדושתו: ונשא אתכם. האויב ישא ויביא אתכם באניות קטנות עשויות בתמונת צנה והדרך להוליך בהן השפחות לא נשים מכובדות: ואחריתכן. בניכן ובנותיכן: יביאו בספינו העשויות בתמונת קדרה שמביאים בהן הדגים ואינן עשויות

עמום פרק ד

עא

ואַחֲרֵיתֶכֶן בְּסִירֹת דוּגָה: וּפְרָעִים תִּצְאָנָה אִשָּׁה נִגְדָה
וְהִשְׁלַכְתֶּנָּה הֶהְרֵמוּנָה נְאֻם־יְהוָה: בָּאוּ בֵּית־אֵל וּפְשָׁעוּ
הַגִּלְגָל הָרָבוּ לַפְשָׁע וְהִבִּיאוּ לַבִּקְרָ זְבַחֲכֶם לְשִׁלְשֵׁת יָמִים
מִעֲשֵׂרְתֵיכֶם: וְקִטְר מַחְמִץ תּוֹדָה וְקִרְאוּ נְדָבוֹת הַשְּׁמִיעוּ פִּי

רש"י

לאחריתו כלומר ולא יניח מלכותו לבנו: (ג) ופרעים תצאנה אשה נגדה: ובפרצי החומה תצאנה שם לנוס: אשה נגדה: בפרצה שתמצא נגדה כמו ועילו כל העם איש נגדו (יהושע 1) שיברו פרצות בחומה ולא יהו צריכות לבקש פתחים: והשליכתנה ההרמונה: והשלכתן מעליכון הגאווה והשררה שנטלתם ולי ארמי הוא בגמרא (בבא מציעא פ"א) הרמנא דמלכא הוא ציווי המלך וייתן ויגלון יתכון להלאה מן טורי חרמיני והם הרי תחשך לי חרב וחרבה: (ד) באו בית אל וגו'. כאדם

מצודות דוד

הלוהיך בהן אנשים והאויב לא יחוש עליהם ויביאם בהם: (ג) ופרעים תצאנה. כאשר ינוסו למלט נפשם אל הארמון שמחוץ לחומת העיר ולהשגב במעוז הארמון הנה תצאנה מן העיר בדרך פרצי החומה היוצעות להן כי לא יוכלו ללכת דרך השערים כי האויב ישמור מול השערים וישכום בעאתן ולכן תצאנה דרך הפרצות: אשה נגדה. כ"א תצא בפרצה שתמצא תחילה לפניה: והשליכתנה ההרמונה. התיינה ורדפות ונשלות אל הארמון להשגב שמה:

(ד) באו בית אל. הוא דרך גוום כאומר לכן בליעל עשה כחפצך ותראה מה יקרה לך באחרית הימים ודומה לו שמה בחור בילדותיך וגו' ואחריו נאמר ודע כי על כל אלה יביאך האלהים במשפט (קהלת יא): ופשעו. להקריב שם אל העגל: הגלגל. מסב על באו לומר באו לגלגל ושם הרבו לפשוע כי הוביחם שמה אל העכו"ם הוא עון גדול ורב לפני המקום לפי ששם עמד המשכן בתחילה וכן נאמר כל ירוחם בגלגל (הושע ט): והביאו לבוקר. בכל בוקר הקדימו להביא שם זבחים: שילשלת ימים. בכל לות שלשה שנים הביאו שמה מעשורותיכם וכדרך שצוהה התורה להביא לירושלים מקום המקדש כמ"ש כי תכלה לעשר וגו' בשנה השלישית וגו' ואמרת לפני ה' וגו' (דברים כו) הנה אתם הביאום לבית אל והגלגל מקום העגל והפסל: (ה) וקטר מחמץ תודה. הקטירו לחמי תודה מן לחם החמץ שבהן כי כן היה דרכם אבל התורה לא צוהה להקטיר מלחמי התודה ומכ"ש לחם החמץ שאין

עמום פרק ד

עב

כֵּן אַהֲבַתֶּם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה: וְגַם־אֲנִי נָתַתִּי לָכֶם
נִקְיוֹן שְׁנַיִם בְּכָל־עֲרֵיכֶם וַחֲסֹר לֶחֶם כָּל מְקוֹמֵיכֶם וְלֹא־
שָׁבַתֶם עַדִּי נְאֻם־יְהוָה: וְגַם אֲנִכִּי מִנְעַתִּי מִכֶּם אֶת־הַגֶּשֶׁם
בְּעוֹד שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים לַקְצִיר וְהַמְטַרְתִּי עַל־עֵיר אַחַת וְעַל־
עֵיר אַחַת לֹא אֲמַטִּיר חֲלֵקָה אַחַת תִּמְטַר וְחֲלֵקָה אֲשֶׁר־לֹא־
תִּמְטִיר עָלֶיהָ תִּיבֹשׁ: וְנָעוּ שְׁתַּיִם שְׁלֹשׁ עָרִים אֶל־עֵיר אַחַת
לְשִׁתּוֹת מַיִם וְלֹא יִשְׁבְּעוּ וְלֹא־שָׁבַתֶם עַדִּי נְאֻם־יְהוָה:

רש"י

אל לבו ויזכור וי"ת וקטר מחמץ מן אונס כמו אשרו חמוץ (ישעיה א) מכף מעול וחומץ (תהלים עא): וקראו נדבות השמיעו. בקול זמר ואמרו שקרבן זה מרוצה ומקובל בנדבה כן ת"י: (ו) נקיון שנים. אקהיות שנים, ד"א נקיון שנים זהו חוסר אכילת בשר שהוא נכנס בין

מצודות ציון

גאולמו (ויקרא כו): (ו) נקיון. מלי נקי: עדי. אלי כמו טעג עדין (איוב ז): (ז) חלקה. כן יקרא השדה כמו ואללה את החלק (תקנ"ז): (ח) ונעו. מלי מנועה לא שאני מצוה אתכם לעשות כן באמת אבל אמרי המה כי כן אהבתם ולכן אני אומר עשו כאשר אהבתם ותראו מה יקרה אתכם: (ו) וגם אני. אבל גם אני שלמתי מדה במדה לפי שמנעתם ממזבחי בשר קרבנות ומנחות והנה מזבחי נקי אין עולה ואין מנחה כן אנכי חסרתים מכם בכל עריכם הבשר והלחם באופן שיהיה לכם נקיון שנים מהבשר כי דרך הבשר ליכנס בין השנים בעת האכילה וכמ"ש הבשר עודנו בין שניהם (במדבר יב) ובהעדר הבשר השנים נקיים וכן היו חסירי לחם כי האויב בא בארצם שנה בשנה ואכל תבואות השדה ושלל את המקנה: ולא שבתם עדי. עם כל זה לא לקחתם מוסר ולא שבתם אלי: (ז) וגם אנכי מנעתי מכם וגו'. ועוד גם זאת עשיתי אני שמנעתם מכם את הגשם כשהיה עוד שלשה חדשים לזמן הקציר ואו הצורך רב אל הגשמים: והמטרת. ולמען לא יאמרו שבמקרה קרה להשנה שאיננה גשומה לכן המטרת על עיר אחת ועל עיר אחת הסמוכה לה לא המטרת למען דעת שבא בהשגחה: חלקה. ואפילו בעיר שירדה המטר לא ירדה בכל החלקים אבל חלקה אחת לא היתה נמטרת והחלקה שאצלה אשר לא המטיר העב עליה היתה יבשה ורטיבות החלקה שאצלה לא הועיל לה להצילה מן היבשות לדעת שבא בהשגחה: (ח) ונעו. אנשים משתים או משלש ערים שלא ירד שם הגשם היו נעים ללכת אל עיר אחת שהגשם ירד בה למצוא שם מים לשותות ולא היו שבעים מן השתיה כי מעט מים מצאו בה ולא היה בו די לרוות הצמאון: ולא שבתם.

מצודות דוד

החמץ נקטר כלל בכי"מ כמ"ש כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו וכו' (ויקרא ב): וקראו נדבות השמיעו. הכריזו להביא שמה נדבות והשמיעו ברבים: כי כן אהבתם. כזה יפרש אמריו לומר לא שאני מצוה אתכם לעשות כן באמת אבל אמרי המה כי כן אהבתם ולכן אני אומר עשו כאשר אהבתם ותראו מה יקרה אתכם: (ו) וגם אני. אבל גם אני שלמתי מדה במדה לפי שמנעתם ממזבחי בשר קרבנות ומנחות והנה מזבחי נקי אין עולה ואין מנחה כן אנכי חסרתים מכם בכל עריכם הבשר והלחם באופן שיהיה לכם נקיון שנים מהבשר כי דרך הבשר ליכנס בין השנים בעת האכילה וכמ"ש הבשר עודנו בין שניהם (במדבר יב) ובהעדר הבשר השנים נקיים וכן היו חסירי לחם כי האויב בא בארצם שנה בשנה ואכל תבואות השדה ושלל את המקנה: ולא שבתם עדי. עם כל זה לא לקחתם מוסר ולא שבתם אלי: (ז) וגם אנכי מנעתי מכם וגו'. ועוד גם זאת עשיתי אני שמנעתם מכם את הגשם כשהיה עוד שלשה חדשים לזמן הקציר ואו הצורך רב אל הגשמים: והמטרת. ולמען לא יאמרו שבמקרה קרה להשנה שאיננה גשומה לכן המטרת על עיר אחת ועל עיר אחת הסמוכה לה לא המטרת למען דעת שבא בהשגחה: חלקה. ואפילו בעיר שירדה המטר לא ירדה בכל החלקים אבל חלקה אחת לא היתה נמטרת והחלקה שאצלה אשר לא המטיר העב עליה היתה יבשה ורטיבות החלקה שאצלה לא הועיל לה להצילה מן היבשות לדעת שבא בהשגחה: (ח) ונעו. אנשים משתים או משלש ערים שלא ירד שם הגשם היו נעים ללכת אל עיר אחת שהגשם ירד בה למצוא שם מים לשותות ולא היו שבעים מן השתיה כי מעט מים מצאו בה ולא היה בו די לרוות הצמאון: ולא שבתם.

עמום פרק ד

עג

הַכִּיְתִי אֶתְכֶם בַּשְּׂדֵפוֹן וּבִירְקוֹן הַרְבּוֹת גְּנוֹתֵיכֶם וְכַרְמֵיכֶם וְתַאֲנִיכֶם וְזֵיתֵיכֶם יֹאכַל הַגּוֹזִם וְלֹא־שִׁבְתֶּם עֲדֵי נְאֻם־יְהוָה: ׀ ׀ שְׁלַחְתִּי בְכֶם דְּבַר בְּדֶרֶךְ מִצְרַיִם הַרְגַּתִּי בַּחֲרֹב בַּחוּרֵיכֶם עִם שְׁבִי סוּסֵיכֶם וְאַעֲלֶה בָאֵשׁ מַחֲנִיכֶם וּבִאֲפֻכֶם וְלֹא־שִׁבְתֶּם עֲדֵי נְאֻם־יְהוָה: ׀ הִפַּכְתִּי בְכֶם כַּמְהַפֶּכֶת אֱלֹהִים אֶת־סֹדֶם וְאֶת־עַמּוּרָה וְתַהֲיוּ כְּאֹד מִצֵּל מִשְׁרַפָּה וְלֹא־שִׁבְתֶּם עֲדֵי נְאֻם־יְהוָה: ׀ ׀ לִכֵּן כֹּה אֶעֱשֶׂה־לָּךְ יִשְׂרָאֵל עֵקֶב כִּי־זָאת

רש"י

עליה לא תראה נמטרת את עצמה: (ט) הרבות גנותיכם. שאתם עוסקי' להרבות גנותיכם: יאכז' הגוזם. אכל הגוזם: (י) בדרך מצרים. כדרך ששלחתי עליכם במדבר בצאתכם ממצרים: עם שבי סוסיכם. שיהרגו גם הסוסים: ואעלה באוש מחניכם. ריח

מצודות דוד

עכ"ז לא לקחתם מוסר ולא שבתם אלי: (ט) הרבות. מרבית פרי גנותיכם וגו' אכל ארבי ולא קבלתם הנאה ממרבית הפירות: (י) בדרך מצרים. כשהלכו בחוריים רוכבי סוסים לרדת מצרימה לשבור בר כי שם יש הרבה תבואה הנה בדרך מהלכם שלחתי בהם הדבר וקצתם נהרגו בחרב הלסטים ושבו הסוסים: ואעלה באש מחניכם. אנשי המחנה שירדו מצרימה שמתו בדבר ונהרגו בחרב היו מושלכים ע"פ השדה ועלה מהם סרחון רב והסרחון עלה באפכם כי כשהלכו שוב למצרים לשבור בר עברו דרך

עליהם ועלת הסרחון באפם: (יא) הפכתי בכם. ר"ל גורתי להפך אתכם כדרך שנהפכו סודם ועמורה ויאמר על גלות ארץ נפתלי בימי פקח כמ"ש (במ"ב) ועל גלות עבר הירדן בימי הושע בן אלה בתחילת מלכותו כמ"ש (כס"ע): ותהיו. אתם בני שומרון לבד תשארו כאוד המוצל מן השרפה: ואלא שבתם. ר"ל ידעתי שלא תקחו מוסר ולא תשובו אלי ואמר בלשון עבר כדרך הנבואה בהרבה מן המקומות כי הנבואה ברורה כאלו כבר נעשתה: (יב) לכן. הואיל ולא שבתם עד הנה לכן אעשה לך כה כמו שאמרתי שאפוך בכם כמהפכת וגו': עקב. כעבור אשר אעשה לך את זאת האמור למעלה וידעת א"כ מזה לכן הכן עצמך אתה ישראל לקראת אלהיך להלחם בו לעכב על ידו ואמר כמהתל ומלעיג

עמום פרק ה

עד

אֶעֱשֶׂה־לָּךְ הַכּוֹן לַקְּרָאת־אֱלֹהֶיךָ יִשְׂרָאֵל: ׀ כִּי הִנֵּה יוֹצֵר הָרִים וּבִרְא רִוַח וּמַגִּיד לְאָדָם מִה־שָּׁחוּ עִשָּׂה שָׁחַר עֵיפָה וְדָרַךְ עַל־בַּמְתֵּי אֶרֶץ יְהוָה אֱלֹהֵי־עֲבָאוֹת שְׁמוֹ: ׀ ה ׀ שְׁמַעוּ אֶת־הַדְּבַר הַזֶּה אֲשֶׁר אֲנִי נֹשֵׂא עֲלֵיכֶם קִינָה בֵּית יִשְׂרָאֵל: ׀ נִפְלָה לֹא־תוֹסֵף קוֹם בְּתוֹלַת יִשְׂרָאֵל נִטְשָׂה עַל־אֲדַמְתָּהּ אֵין מְקִימָה: ׀ כִּי כֹה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הָעֵיר הַיִּצְאָת אֶלְךָ תִּשְׁאִיר מֵאָה וְהַיִּצְאָת מֵאָה תִּשְׁאִיר עֲשָׂרָה לְבֵית יִשְׂרָאֵל: ׀ כִּי כֹה אָמַר יְהוָה לְבֵית יִשְׂרָאֵל דְּרִשׁוּנִי וַחֲיוּ: ׀ וְאֵל־תִּדְרָשׁוּ

רש"י

מרשעתך: (יג) מה שיחוו. כל מעשיו פורטיין לפניו בשעת מיתתו: עושה שחר. לצדיקים כאור נוגה: עיפה. הופך נוגהן של רשעים לחשך אפלה כמו (ישעיה ח) והנה צרה וחשכה מעורף צוקה וכן (איוב י) ארץ עיפתה תעופה כבקר תהיה (שם יא) חשך כבקר יהי מאיר: ודורך על במתי ארץ. משפיל גבוהים וגסי

מצודות ציון

י: הכין. מל' הכנה: (יג) שחוו. דעורו כמו או שית לארץ (יחזקאל י): שחר. אור השחר: עיפה. ענין חושך כמו לכן עיפמה (י: עג): ודורך. מל' לריסע ומקסה: במתי. ענין נכסות וזממות כמו ועל זמומי ועמדימי (הסלס י): (א) נושא. ענין הרמת קול: (ב) בתולת. קולא כמולה לפי שלא נכסות עדיין ולא צלח נכסות אמר כמולה שלא צלח נכסות בעל וכן בתולת בת ציון

מצודות דוד

וכאומר אף שידעת הדבר אין בידך להיות נשמר ממנה: (יג) כי הנה יוצר הרים. כי הנה ה' הוא היוצר את ההרים והוא הבורא את הרוח והכל שלו ובידו והוא מגיד לאדם מה יהיה דבורו כי יודע הוא תעלומות לב ובידו להפך אור השחר להיות חושך והוא דורך על במתי ארץ ר"ל משפיל הוא את הרמים, כי שמו ה' אלהי צבאות כי הוא מושל בצבאות מעלה ומטה וכאומר אה כל אלה בו מי א"כ יוכל להיות נשמר מהרעה שהוא מייעד להביא: (א) נושא עליכם. מרים קול קינה עליכם אתם בית ישראל: (ב) נפלה. ר"ל הנה עתה עדת ישראל נפלה בשפל המצב ולא תוסיף עוד לקום להחזיר שלמותה לממשלתה הראשונה עד אשר יגלו מארצם (אבל בנאולה העתידה ישווב גם לקום כמו יהודה ובנימין ומלך אחד יהיה לכולם ויחזרו א"כ גם הם לממשלתם הראשונה): נטשה על אדמתה. עודנה בארצה היא עוובה ואין מי מקימה כי אין הכח ביד מלכיה ושיריה להקימה מעפרה: (ג) העיר היוצאת אף. שהיו יוצאים ממנה אף אנשים לצבא לא ישארו בה כ"א מאה: לבית ישראל. מוסב על העיר לומר העיר של בית ישראל היוצאת אלף וגו': (ד) דרשוני. דרשו אותי

עמום פרק ה

עב

בֵּית-אֵל וְהַגְּלָגֶל לֹא תָבֹאוּ וּבָאָר שֶׁבַע לֹא תַעֲבֹרוּ בִּי הַגְּלָגֶל
 גָּלָה יִגְלֶה וּבֵית אֵל יִהְיֶה לְאוֹן: ו דְרָשׁוּ אֶת-יְהוָה וְחִיו
 פֶּן-יִצְלַח כְּאֵשׁ בַּיִת יוֹסֵף וְאָכְלָה וְאִי־מִכְבָּד לְבֵית-אֵל:
 הַהֶפְכִים לְלַעֲנָה מִשִּׁפְטֵי וְצִדְקָה לְאֶרֶץ הַנִּיחֹו: ה עֲשֵׂה כִּימָה
 וּכְסִיל וְהִפֵּךְ לְבַקֵּר צִלְמוֹת וְיוֹם לַיְלָה הַחֲשִׁידִי הַקּוֹרָא

רש"י

וגו' ובאר שבע לא תעבורו. לא נאמר כאן אל
 תבואו ואל תדרשו אלא אל תעבורו ולמדנו
 שלא היתה שם עכו"ם אלא כל זמן שהיה א'
 מבני עשרת השבטים יוצא לדרוש ולא עבר
 את באר שבע ודרשו יכול לפנות לבית
 המקדש לירושלמי ומשעבר את באר שבע
 הוא הדרך לעגל בית אל או לעגל שבדן וכן
 הוא במקום אחר (לקמן ח) חי אלהיך דן וחי
 וגו' ותדע שגור הכתוב גזירת פורענות על
 גלגל ובית אל ולא גזר על באר שבע: הגלגל
 גלה יגלה. לפי שמו קללתו וכן בית אל יש
 עיר שסמוכה לה ששמה בית און בספר
 (שופטים ט): יהיה לאון. יהון ללמא והוא תרגום

מצודות ציון

(שפ"ט ט): נפש. ענין עושה כמו נפשמה עמך (ט טז):
 (ח) גלה יגלה. מל' גלות: לאון. ענין עמל ויגיעה
 וכן אם גלגל און (שפ"ט ט): יצלה. ענין הסגירות:
 ואכלה. ומסרף: (ז) ללענה. סס עשז מר:
 (ח) כימה וכסיל. שמות מולות: צלמות. ללו על מות

אדמתו והוא לשון הנופל על לשון: ובית אל. בסבת עבודת בית אל יהיה ישראל לעמל ויגיעה וגם
 זה הוא לשון נופל על הלשון כי בית אל כינה הכתוב לגנאי בשם בית און כמ"ש ואל תעלו בית און
 (הושע ד): (ז) פן יצלה. ר"ל פן חמת ה' יצלה ויתגבר על בית יוסף כאש המצליח ומתגבר והולך
 ושוּרף: בית יוסף. היא מלכות אפרים שהם מבני יוסף: ואכלה. ותשרוף אנשי שומרון העובדים והפגלים
 שבבית אל ולא ימצאו מי מכבה השרפה ר"ל לא ימצאו מושיע ומציל: (ז) ההופכים. אשר הם מהפכים
 משפט התורה המתוק כדבש לקחת תמורתו את העגל המרה כלענה: לארץ הניחו. משפילים הצדק'
 עדי ארץ: (ח) עושה כימה וכסיל. מוסב למקרא שלפני פניו שאמר דרשו את ה' והוא זה העושה
 כימה וכסיל עם כי המה מתחלפים בפעולותיהם כימה מקרר וכסיל מחמם: והופך וגו'. את הצלמות
 מהפך להיות בוקר ואת היום מחשיך להיות לילה: הקורא למי היום. להעלותם בעבים ואחר זמן

עמום פרק ה

עו

לְמִי-הֵיִם וַיִּשְׁפְּכֶם עַל-פְּנֵי הָאָרֶץ יְהוָה שְׁמוֹ: ס הַמְבַלְיֵי שָׂד
 עַל-עֵז וְשָׂד עַל-מְבַעַר יָבֹאוּ: שְׁנָאוּ בִשְׁעַר מוֹכִיחַ וּדְבַר
 תָּמִים יִתְעַבּוּ: ז לָכֵן יַעַן בּוֹשְׁשֶׁכֶם עַל-דָּל וּמִשְׁאֵת-בֵּר תִּקְחוּ
 מִמָּנֹו בְּתֵי גִזֵּית בְּנֵיתֶם וְלֹא-תִשְׁבוּ בָם פְּרִמֵי-חֲמוֹד נִטְעַתֶם
 וְלֹא תִשְׁתַּוּ אֶת-יְיָנִים: יב פִּי יִדְעֵתִי רַבִּים פִּשְׁעֵיכֶם וְעֲצָמִים
 חֲטָאתֵיכֶם צָרְרִי צָדִיק לִקְחֵי כֹפֶר וְאֲבִיוֹנִים בִּשְׁעַר הַטּוֹ: יג לָכֵן
 הַמְשַׁפִּיל בַּעַת הַהִיא יָדָם כִּי עַת רָעָה הִיא: יד דְרָשׁוּ-טוֹב

רש"י

מלווה שהפקעתם עליהם השערים למכור
 להם תבואה בריבית כדי ליטול נחלתם מהם
 לפיכך בתי' וכרמים אשר בניתם ונטעתם על
 אותן הנחלות לא יתקיימו בידכם ומשאת ל'
 משא שמכביד' עליהם: כרמי חמד. כרמי
 חמדה: (יב) צוררי צדיק. מעיקין ליה לזכאה:
 בשער הטו. בשערי בתי' דיניכם הטו משפט
 אבינוי': (יג) המשפיל. מי שהוא חכם ידום
 כבא הרעה ולא יהרהר אחר מה"ד שהרי כל

(ט) המבליג. המגביר כמו ואבליגה מעט (איוב
 ט) מבליגיתי עלי יגון (ירמיה ח) שוד. אדם שדוד
 וחלש דמגבר חלשין על תקיפין ובוזוין על
 כרכי תקיפין משליט: (י) שנאו בשער מוכיח.
 אתם לא יראתם מפניו ומפני נביאיו ושנאתם
 את המוכיחים אתכם בשערי בתי דינא:
 (יא) בוששכם. כמו בוססכם על דל שאתם
 רומסין ורופסים על ראשו כמו בוססו את
 חלקתי (שם ט): ומשאת בר תקחו. זקיפת

מצודות ציון

והוא משכח הקנר: (ט) המבליג. ענין חזק כמו
 ואכליגה מעט (איוב ט): שוד. ענין חזקן ואכזון כמו
 משור כי יצאו (ט טז): (י) יתעבּוּ. מל' מעוז ושקין:
 (יא) בוששכם. כמו בוססכם והוא ענין רמיסה כמו
 בוססו את חלקתי (ירמיה ט): ומשאת. מל' משא: בר.
 תבואה כמו לשזור זר (בבבב טז): גזית. אגזים
 מסוממים יזשך כמו ולא תננה אספן גזית (שמות ט):
 (יב) ועצומים. מוקים: צוררי. מל' לר ואויב: כופר.
 פדיון: (יג) ידום. ענין שמיקה כמו ידום אהרן (ויקרא

מצודות דוד
 שופכים ע"פ הארץ: ה' שמו. המורה שהוא אדון
 הכל: (ט) המבליג. הלא הוא מחזק שוד וחרבן
 על עם עז: ושוד. ר"ל וכן יבוא חרבן על המבצר
 שאתם בוטחים בו וכאומר הואיל וכן דרשו את
 ה' וחיזו: (י) שנאו. והם עכ"ז שנאו בשער את
 הנביא המוכיח ר"ל אף בשער העיר במקום
 פרסום המה מראים שנאה על המוכיח: ודובר
 תמיים. ומי שמדבר דברים תמימים וישרים אותו
 מתבייבם: (יא) יען בוששכם. כעבור שרמיסת
 רגליכם הוא על הדל ותגלו ממנו המשא של

תבואה שעל שכמו לזה בתי הגזית שבניתם והרי הם
 וכן כרמים חמוד' שנטעתם ושלכם המה ועכ"ז לא תשתו אתם יינם כ"א האויב: (יב) רבים
 פשעניכם. אשר פשעיתם רבים וחטאתיכם המה חזקים אתם צוררים את הצדיק ולוקחים כופר לפטור
 מעונש מיתה את המחויב ובשער מקום המשפט מטים זין האבינונים: (יג) לכן. כעבור המשפטים האלה
 הגה המשפיל ידום בעת בוא הפורעניות ולא יהרהר אחר מדת הדין כי בא העת שיקבלו הרעה כי

מסכת פרק ז

קנה סוטה

מסכת

פרק ז

סוטה

קנט

מקרא בכורים, וחליצה, ברכות וקללות, ברכת פהנים, וברכת פהן גדול, ופרשת המלך, ופרשת עגלה ערופה, ומשוח מלחמה בשעה שהוא מדבר אל העם:

ג. מקרא בכורים פיצד, (דברים כו) וענית ואמרת לפני ה' אלהיך, ולהלן הוא אומר (שם כו) וענו הלויים ואמרו, מה עניה האמורה להלן בלשון הקדש, אף כאן בלשון הקדש:

ד. חליצה פיצד, (שם כה) וענתה ואמרה, ולהלן הוא אומר וענו הלויים ואמרו, מה עניה האמורה להלן בלשון הקדש, אף כאן בלשון הקדש. רבי יהודה אומר, וענתה ואמרה פכה, עד שתאמר בלשון

הזה:
ה. ברכות וקללות פיצד, ביון שעברו ישראל את הירדן ובאו אל הר גריזים ואל הר עיבל שבשומרון שבצד שכם שבאצל אלוני מורה, שנאמר (שם יא) הלא המה בעבר הירדן וגו', ולהלן הוא אומר (בראשית יב) ויעבר אברם בארץ עד מקום שכם עד אלון מורה, מה אלון מורה האמור להלן שכם, אף אלון מורה האמור כאן שכם, ששה שבטים עלו לראש הר גריזים וששה שבטים עלו לראש הר עיבל, והפניהם והלויים והארון עומדים למטה באמצע, הפניהם מקיפין את הארון, והלויים את הפניהם, וכל ישראל מכאן ומכאן, שנאמר (יהושע

ח) וכל ישראל וזקניו ושטריו ושפטיו עמדים מזה ומזה לארון וגו'. הפכו פניהם כלפי הר גריזים ופתחו בברכה, ברוך האיש אשר לא יעשה פסל ומסכה, ואלו ואלו עונין אמן. הפכו פניהם כלפי הר עיבל ופתחו בקללה, (דברים כו) ארור האיש אשר יעשה פסל ומסכה, ואלו ואלו עונין אמן, עד שגומרין ברכות וקללות. ואחר כך הביאו את האבנים ויבנו את המזבח וסדוהו פסיד, וכתבו עליו את כל דברי התורה בשבעים לשון, שנאמר (שם) באר היטב, ונטלו את האבנים ויבאו ולנו במקומן:

ו. ברכת פהנים פיצד, במדינה ז. ברכות פהן גדול פיצד, חזן הכנסת נוטל ספר תורה ונותנה לראש הכנסת, וראש הכנסת נותנה לסגן, והסגן נותנה לכהן גדול,

רבינו עובדיה מברטנורה

על ההרים: בשבעים לשון. בכתב של שבעים אומות, וכל הרוצה ללמדה יבא וילמוד. שלא יהיה פתחון פה לאומות לומר לא היה לנו מהיכן ללמוד: **את האבנים.** סתרו את המזבח לאחר שהעלו העולות והשלמים: ולנו במקומן. בבית מלונם בגלגל, ושם הקימו את האבנים:

ז. במדינה אומר אותה שלש ברכות. שמפסיקין הכהנים בין פסוק לפסוק, ועונים הצבור אמן: ובמקדש ברכה אחת. לפי שאין עונים אמן במקדש ואין כאן שום הפסק: **כתתבה.** ביו"ד הא"ש: **בכניו.** כאל"ף דל"ת. שאין מזכירין השם ככתבו אלא במקדש בלבד, שנאמר (שמות כ) בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתך, סרס המקרא ודרשהו, בכל המקום אשר אבוא אליך וברכתך, דהיינו במקדש, שם

רבינו עובדיה מברטנורה
ופרשת המלך. היא פרשת הקהל, כדמפרש בסוף פרקין: **ופרשת עגלה ערופה.** (שם כ"א) ידינו לא שפכו את הדם הזה, כפר לעמך ישראל וגו': **פרשת משוח מלחמה.** (שם כ) והיה קברכם וגו' שמע ישראל אתם קרבים היום וגו':

ג. כיצד. כמו מנין: ולהלן הוא אומר. בברכות וקללות של הר גריזים: מה עניה **האמורה להלן בלשון הקודש.** דכתיב (שם כ"ד) ואמרו אל כל איש ישראל קול רם, וכתיב התם (שמות י"ט) והאלהים יענו בקול, מה להלן בלשון הקודש אף כאן בלשון הקודש:
ד. וענתה ואמרה ככה. אינו צריך ללמדה בגורה שוה שמעצמה היא למדה. וענתה ואמרה ככה כלשון הזה תאמר:
ה. שבשומרון. אצל שומרון: **מכאן ומכאן.**

ז. ברכות כהן גדול. ביוה"כ, לאחר שכלתה עבודת היום קורא בתורה ומברך שמונה ברכות: **חזן הכנסת.** שמש הכנסת שטורח עסקי הכנסת עליו להכניס ולהוציא להפשיט את התיבה ולהכין [הכל]: **ראש הכנסת.** על פיו נחתכין דברי הכנסת, מי יפרוס על שמע, מי יפסיד בניאי, מי ירד לפני התיבה: **סגן.**

קסא	סוטה	פרק ח	מסכת	קס	סוטה	פרק ז	מסכת
למלחמה על אויביכם, ולא על אחיכם, לא יהודה על שמעון, ולא שמעון על בנימין, שאם תפלו בידם ירחמו עליכם, כמה שנאמר (דברים כח) ויקומו האנשים אשר נקבו בשמות ויחזיקו בשביה וכל מערמיהם הלפישו מן השלל וילבשום וינעלום ויאכלום וישקום ויסקום וינהלום בתמרים לכל כושל ויביאום ירחו עיר התמרים אצל אחיהם וישבו שמרון. על אויביכם אתם הולכים, שאם תפלו בידם אין מרחמין עליכם. (דברים ט) אל ירף לבבכם אל תיראו ואל תחפזו וגו'.	לו, אל תתירא אגרפס, אחינו אתה, אחינו אתה, אחינו אתה, וקורא מתחלת (דברים א) אלה הדברים עד שמע, ושמע (שם ו), והיה אם שמע (שם יא), עשור תעשור (שם יז), פי תכלה לעשור (שם כו), ופרשת המלך (שם לו), וברכות וקללות (שם כח), עד שגומר כל הפרשה. ברכות שפחן גדול מברך אותן, המלך מברך אותן, אלא שנותן של רגלים תחת מחילת העין:	א. משוח מלחמה בשעה שמדבר אל העם, בלשון הקדש היה מדבר, שנאמר (דברים ט) והיה פקדונכם אל המלחמה ונגש הכהן, זה פחן משוח מלחמה. ודבר אל העם, בלשון הקדש. ואמר אליהם (שם ט) שמע ישראל אתם קרבים היום	טוב הראשון של חג, בשמיני במוצאי שביעית, עושין לו בימה של עץ בעזרה, והוא יושב עליה, שנאמר (דברים לא) מקץ שבע שנים במעד וגו'. חזן הפנס נטל ספר תורה ונתנה לראש הפנס, וראש הפנס נותנה לסגן, והסגן נותנה לכהן גדול, וכהן גדול נותנה למלך, והמלך עומד ומקבל וקורא יושב. אגרפס המלך עמד וקבל וקרא עומד, ושפחהו חכמים. וכשהגיע (שם יז) ללא תוכל לתת עליך איש נכרי, זלגו עיניו דמענות. אמרו	ומקבל וקורא (שם טו) אחרי מות, (שם כג) ואף בעשור. וגולל את התורה ומניחה בחיקו ואומר, יותר ממה שקריתי לפניכם כתוב כאן. (במדבר כח) ובעשור שפחהו הפקודים קורא על פה, ומברך עליה שמונה ברכות, על התורה, ועל העבודה, ועל ההודיה, ועל מחילת העין, ועל המקדש, ועל ישראל, ועל הכהנים, ועל שאר התפלה:	ח. פרשת המלך פיצד, מוצאי יום	רבינו עובדיה מברטנורה	המוכן תחת כהן גדול. שאם יארע בו פסול ישמש תחתיו: והסגן לכהן גדול. וכולן משום כבודו של כהן גדול, דכתיב (משלי י"ד) כרוב עם הדרת מלך: וכהן גדול עומד ומקבל. מכלל דיושב היה, שמע מינה בעזרת נשים היה קורא. דאי בעזרת ישראל קיי"ל אין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד לבד: וקורא אחרי מות. שהוא מסדר יום הכיפורים: ואך בעשור. שבפרשת שור או כשב, דסמוכה היא לפרשת אחרי מות ויכול לגלול ספר תורה לשם בעוד שהמתורגמן מתרגם פסוק אחרון של פרשת אחרי מות, ואין כאן שהות כדי שיפסיק המתורגמן: וגולל את התורה. ואע"פ שעדיין לא קרא בעשור של חומש הפקודים, יקרא אותה על פה ולא יגלול ס"ת לשם מפני שהוא רחוק ויש שהות שיפסיק התורגמן ואיכא גנאי לצבור. ולקרות בב' ס"ת א"א, לפי שאין אדם אחד קורא בשני ספרי תורה בצבור, משום פגמו של ספר תורה הראשון: יותר ממה שקריתי לפניכם. מה שאני עתיד
		פרק ח					
		רבינו עובדיה מברטנורה					
		להפסיק במעשרות. ואח"כ ברכות וקללות, שהן קבלת גזרות ועונשים של תורה. וחזור וקורא פרשת המלך, שום תשים עליך מלך:	המלכות: אחינו אתה. שאמו מישראל: וקורא מתחלת אלה הדברים עד שמע. שבאותחנן. ומחבר עם פרשת שמע פרשת והיה אם שמע, שיש בפרשת שמע קבלת מלכות שמים ובפרשת והיה אם שמע קבלת עול מצות. ומדלג, וקורא עשר תעשר. ומשם מדלג וקורא כי תכלה לעשר מפני שהוא זמן אסיף ומתנות עניים והפרשת תרומות ומעשרות. ואע"פ שפרשת המלך בין עשר לכי תכלה לעשר היה קורא אותם יחד, שלא				
		להפסיק במעשרות. ואח"כ ברכות וקללות, שהן קבלת גזרות ועונשים של תורה. וחזור וקורא פרשת המלך, שום תשים עליך מלך:	המלכות: אחינו אתה. שאמו מישראל: וקורא מתחלת אלה הדברים עד שמע. שבאותחנן. ומחבר עם פרשת שמע פרשת והיה אם שמע, שיש בפרשת שמע קבלת מלכות שמים ובפרשת והיה אם שמע קבלת עול מצות. ומדלג, וקורא עשר תעשר. ומשם מדלג וקורא כי תכלה לעשר מפני שהוא זמן אסיף ומתנות עניים והפרשת תרומות ומעשרות. ואע"פ שפרשת המלך בין עשר לכי תכלה לעשר היה קורא אותם יחד, שלא				

מסכת פרק ח קטב מסכת פרק ח קטב מסכת פרק ח קטב

ההלך עמכם, הן באין בנצחוננו של כשר ודם, ואתם באים בנצחוננו של מקום. פלשתים באו בנצחוננו של גלית, מה היה סופו, לסוף נפל בחרב ונפלו עמו. בני עמון באו בנצחוננו של שובך, מה היה סופו, לסוף נפל בחרב ונפלו עמו. ואתם אי אתם פן. פי ה' אלהיכם ההולך עמכם להלחם לכם וגו', זה מחנה הארון:

ב. (עו) ודברו השטרים אל העם לאמר מי האיש אשר בנה בית קדש ולא חנכו ילך וישב לביתו וגו', אחד הבונה בית התבן, בית הקר, בית העצים, בית האוצרות. אחד הבונה, ואחד הלוקח, ואחד היורש, ואחד שנתן לו מתנה. (עו) ומי האיש אשר נטע כרם ולא חללו וגו', אחד הנוטע הכרם ואחד הנוטע חמשה אילני מאכל, ואפילו מחמשת מינין, אחד הנוטע, ואחד

המכריף, ואחד המרביב, ואחד הלוקח, ואחד היורש, ואחד שנתן לו מתנה. (עו) ומי האיש אשר ארש אשה וגו', אחד המארג את הבתולה, ואחד המארג את האלמנה, אפילו שומרת כס. ואפילו שמע שמת אחיו במלחמה, חוזר ויבא לו. כל אלו שומעין דברי כהן מערכי מלחמה וחוזרין, ומספקין מים ומזון ומתקנין את הדרכים:

ג. ואלו שאינן חוזרין, הבונה בית שער, אכסדרה, ומרפסת. הנוטע ארבעה אילני מאכל, וחמשה אילני סרק. המחזיר את גרושתו, אלמנה לכהן גדול, גרושה וחלוצה לכהן הדיוט, ממזרת ונתניתה לישראל, בת ישראל לממזר ולנתתין, לא היה חוזר. רבי יהודה אומר, אף הבונה בית על מכונו, לא היה חוזר. רבי אליעזר אומר, אף הבונה בית לבנים בשרון, לא היה חוזר:

רבינו עובדיה מברטנורה

והם מנתזים על האויבים: שובך. שר צבא הדרעור בשמואל (בי"ו ט"ז):

ב. אחד הבונה ואחד הלוקח. בית בנוי, שהרי אצלו הוא חדש: ואחד הנוטע חמשה אילני מאכל. דבהכי הוי כרם, שתיים כנגד שתיים, ואחת יוצאת זכב: ואפילו מחמשה מינים. מצטרפים:

ג. אילני סרק. כגון ארזים ושקמים שאינם עושים פרי: והמחזיר את גרושתו. ואירסה, אינו חוזר, שאינה חדשה לו, וקרא

ד. ואלו שאין זזין ממקומן, בנה בית וחנוכו, נטע כרם וחללו. הנושא את ארוסתו, הכונס את יבמתו, שנאמר, (דברים כד) נקי יהיה לביתו שנה אחת. לביתו, זה ביתו. יהיה, זה פרמו. ושמח את אשתו, זו אשתו. אשר לקח, להביא את יבמתו. אינן מספקין מים ומזון ואינן מתקנין את הדרכים:

ה. (עו) ונספו השטרים לדבר אל העם ואמרו מי האיש הגרא ורף הלבב ילך וישב לביתו. רבי עקיבא אומר, הגרא ורף הלבב, כמשמעו, שאינו יכול לעמוד בקשרי המלחמה ולראות חרב שלופה. רבי יוסי הגלילי אומר, גרא ורף הלבב

רבינו עובדיה מברטנורה

ד. ואלו שאין זזין ממקומן. הנהך דלעיל הולכים עד הגבול ושם שומעין דברי כהן וחוזרים מן המערכה לתוך ארץ ישראל ואין חוזרין לביתן אלא עוסקים לספק מים ומזון להלכים למלחמה. ואלו אין זזין ממקומן ואפילו ללכת עד הספר ולשוב על פי כהן: הבונה בית וחנוכו. ולא דר בו עדיין שנה. וכן הנוטע כרם וחללו, ועדיין לא עברה שנה רביעית שלימה עליו: נקי יהיה לביתו. כשביל ביתו: יהיה. לריבויא הוא. הוסיף לך הכתוב הויה אחרת להיות כנו:

ה. ויספו השוטרים. על דברי כהן: בקשרי המלחמה. כשמתקשרין לעמוד צופין שלא יפרקום אויבים: לפיכך. שהירא זהו הירא מעבירות שבידו, תלתה תורה בכנה ונטע ואירס לחזור בגללן, כדי שיתלו בכך החזרה ולא יתבייש לומר עליו מעבירות

ד. זהו המתירא מן העבירות שבידו, לפיכך מלתה לו התורה את כל אלו, שיחזור בגללן. רבי יוסי אומר, אלמנה לכהן גדול, גרושה וחלוצה לכהן הדיוט, ממזרת ונתניתה לישראל, בת ישראל לממזר ולנתתין, הרי הוא הגרא ורף הלבב:

ו. (עו) והיה ככלת השטרים לדבר אל העם ופקדו שרי צבאות גראש העם, ובעקבו של עם. מעמידין זקיפין לפניהם, ואחרים מאחוריהם, וכשילין של ברזל בדיהן, וכל המבקש לחזור, הרשות בידו לקפח את שוקיו, שתחלת ניסה נפילה, שנאמר (ש"א ט) נס ישראל לפני פלשתים וגם מגפה

שבידו הוא ירא וחוזר: ר' יוסי אומר אלמנה לכהן גדול וכו'. לר' יוסי הגלילי אפילו עבר על דברי סופרים חזרו. ולר' יוסי עד שיעבור על דברי תורה, דומיא דאלמנה לכהן גדול:

ו. ובעקבו של עם. כסופו של עם, שמשמרים שלא יחזרו האחרונים לאחוריהם לנוס: זקפים. גבורים ממונים לכך שאם יפול אחד מן הנלחמים יעמידוהו ויזקפוהו: ואחרים מאחוריהם וכשילין של ברזל בידיהם. לשמור שלא ינוסו: כשילים. קרדומות של ברזל: לקפח את שוקיו. לחתוך את שוקיו: שתחלת ניסה נפילה. לשון מוסרס הוא, שתחלת נפילה ניסה:

ז. בד"א. שחוזרים מן המערכה, ויש שאין זזין ממקומם. במלחמת הרשות: אבל מלחמת מצוה הכל יוצאים. מלחמת א"י ומלחמת עמלק הכל מודים שהיא חובה

מסכת	סוטה	פרק ט	קסד	מסכת	סוטה	פרק ט	קסה
גדלה הייתה בעם, ולהלן הוא אומר (שם לא) וינסו אנשי ישראל מפני פלשתים ויפלו חללים וגו':	שלושה מבית דין הגדול שבירושלים היו יוצאים. רבי יהודה אומר חמשה, שנאמר זקניך, שנים, ושפטריך, שנים, ואין בית דין שקול, מוסיפין עליהן עוד אחד:	ב. נמצא טמון בגל, או תלוי באילן, או צף על פני המים, לא היו עורפין, שנאמר (שם) באדמה, ולא טמון בגל. נופל, ולא תלוי באילן. בשדה, ולא צף על פני המים. נמצא סמוך לספר, או לעיר שרבה נכרים, או לעיר שאין בה בית דין, לא היו עורפין. אין מודדין אלא מעיר שיש בה בית דין. נמצא מכון בין שתי עירות,	קסה	מסכת	סוטה	פרק ט	קסה
ז. במה דברים אמורים, במלחמת מצוה, הרשות. אבל במלחמת מצוה, הכל יוצאים, אפילו חתן מחדרו וכלה מחפתה. אומר רבי יהודה, במה דברים אמורים, במלחמת מצוה. אבל במלחמת חובה, הכל יוצאים, אפילו חתן מחדרו וכלה מחפתה:	ב. נמצא טמון בגל, או תלוי באילן, או צף על פני המים, לא היו עורפין, שנאמר (שם) באדמה, ולא טמון בגל. נופל, ולא תלוי באילן. בשדה, ולא צף על פני המים. נמצא סמוך לספר, או לעיר שרבה נכרים, או לעיר שאין בה בית דין, לא היו עורפין. אין מודדין אלא מעיר שיש בה בית דין. נמצא מכון בין שתי עירות,	ב. נמצא טמון בגל, או תלוי באילן, או צף על פני המים, לא היו עורפין, שנאמר (שם) באדמה, ולא טמון בגל. נופל, ולא תלוי באילן. בשדה, ולא צף על פני המים. נמצא סמוך לספר, או לעיר שרבה נכרים, או לעיר שאין בה בית דין, לא היו עורפין. אין מודדין אלא מעיר שיש בה בית דין. נמצא מכון בין שתי עירות,	קסה	מסכת	סוטה	פרק ט	קסה
א. עגלה ערופה, בלשון הקדש, שנאמר (דברים כא) פי ימצא חלל באדמה. ויצאו זקניך ושפטריך,	ב. נמצא טמון בגל, או תלוי באילן, או צף על פני המים, לא היו עורפין, שנאמר (שם) באדמה, ולא טמון בגל. נופל, ולא תלוי באילן. בשדה, ולא צף על פני המים. נמצא סמוך לספר, או לעיר שרבה נכרים, או לעיר שאין בה בית דין, לא היו עורפין. אין מודדין אלא מעיר שיש בה בית דין. נמצא מכון בין שתי עירות,	ב. נמצא טמון בגל, או תלוי באילן, או צף על פני המים, לא היו עורפין, שנאמר (שם) באדמה, ולא טמון בגל. נופל, ולא תלוי באילן. בשדה, ולא צף על פני המים. נמצא סמוך לספר, או לעיר שרבה נכרים, או לעיר שאין בה בית דין, לא היו עורפין. אין מודדין אלא מעיר שיש בה בית דין. נמצא מכון בין שתי עירות,	קסה	מסכת	סוטה	פרק ט	קסה
רבנו עובדיה מברטנורה	רבנו עובדיה מברטנורה	רבנו עובדיה מברטנורה	רבנו עובדיה מברטנורה	רבנו עובדיה מברטנורה	רבנו עובדיה מברטנורה	רבנו עובדיה מברטנורה	רבנו עובדיה מברטנורה
הכל יוצאים בה. ומלחמת בית דוד שהיא לרווחה להרחיב גבול ישראל ולקחת מס מהעמים כגון מלחמת ארם נהרים וארם צובה, הכל מודים שהיא רשות. לא נחלקו ת"ק ורבי יהודה אלא במלחמה שנלחמים ישראל עם אויביהם כדי שלא יתגברו עליהם ויצרו להם. ת"ק קרי לה מלחמת רשות וסובר שאין אדם רשאי להתבטל מן המצוה כדי להלחם במלחמה כזו. ור' יהודה סבר שגם זו מלחמת מצוה, מאחר שהוא להושיע את ישראל מיד שונאיהם, והעוסק במצוה פטור מן המצוה. ואין הלכה כר' יהודה:	ב. נמצא טמון לספר. אצל גבול הגוים: לא היו מודדים. דכתיב כי ימצא חלל, פרט למצוי את עצמו, שסמוך לגבול הגוים כאילו המציא עצמו למיתה הוא: לעיר שאין בה בית דין לא היו מודדין. אין מודדין אלא מעיר שיש בה בית דין. ה"ק נמצא סמוך לעיר שאין בה ב"ד אין מודדין לה, אלא לעיר שיש בה ב"ד מודדין. איזו עיר שיש בה ב"ד קרובה לו. ואי לא הדר תנייה, הוה אמינא אין מודדין כלל, ת"ל ולקחו זקני העיר, מכל מקום, דהאי העיר קרא יתיירא הוא, דמצי למכתב והיה העיר הקרובה אל החלל ויצאו זקניה: מכון. מצומצם שאין זו	ב. נמצא טמון בגל, או תלוי באילן, או צף על פני המים, לא היו עורפין, שנאמר (שם) באדמה, ולא טמון בגל. נופל, ולא תלוי באילן. בשדה, ולא צף על פני המים. נמצא סמוך לספר, או לעיר שרבה נכרים, או לעיר שאין בה בית דין, לא היו עורפין. אין מודדין אלא מעיר שיש בה בית דין. נמצא מכון בין שתי עירות,	קסה	מסכת	סוטה	פרק ט	קסה
ד. ר"א אומר מטיבונו. קסבר עיקר חיותא בטיבוריה הוא: ר' עקיבא אומר מחוטמו. עיקר חיותא מחוטמו הוא, דכתיב (בראשית ז) כל אשר נשמת רוח חיים באפיו: ממקום שנעשה חלל מצוארו. דאין קרוי חלל אלא מן הצואר, כדכתיב (יחזקאל כ"א) על צוארי חללי רשעים, פרט לירושלים שלא נתחלקה כדכתיב אל החלל. והלכה כר"ע:	ב. נמצא טמון בגל, או תלוי באילן, או צף על פני המים, לא היו עורפין, שנאמר (שם) באדמה, ולא טמון בגל. נופל, ולא תלוי באילן. בשדה, ולא צף על פני המים. נמצא סמוך לספר, או לעיר שרבה נכרים, או לעיר שאין בה בית דין, לא היו עורפין. אין מודדין אלא מעיר שיש בה בית דין. נמצא מכון בין שתי עירות,	ב. נמצא טמון בגל, או תלוי באילן, או צף על פני המים, לא היו עורפין, שנאמר (שם) באדמה, ולא טמון בגל. נופל, ולא תלוי באילן. בשדה, ולא צף על פני המים. נמצא סמוך לספר, או לעיר שרבה נכרים, או לעיר שאין בה בית דין, לא היו עורפין. אין מודדין אלא מעיר שיש בה בית דין. נמצא מכון בין שתי עירות,	קסה	מסכת	סוטה	פרק ט	קסה
ה. נפטר זקני ירושלים. שאינן באין אלא למדוד, כדכתיב ויצאו זקניך ושופטיך ומדדו: אע"פ שאינו איתן כשר. שלא נאמר איתן לעכובא אלא למצוה: בקופיץ. סכין גדול: מאחוריה. ממול ערופה: מקומה אסור. לעולם: ומותר לסרוק שם פשתן. עבודה שהיא בגופה של קרקע, דכתיב (דברים כ"א) אשר לא יעבד ולא יורע, מה זיועה מיוחדת שהיא בגופו של קרקע אף כל עבודה שהיא בגופו של קרקע: לנקר שם אבנים. לסתת שם אבנים:	ב. נמצא טמון בגל, או תלוי באילן, או צף על פני המים, לא היו עורפין, שנאמר (שם) באדמה, ולא טמון בגל. נופל, ולא תלוי באילן. בשדה, ולא צף על פני המים. נמצא סמוך לספר, או לעיר שרבה נכרים, או לעיר שאין בה בית דין, לא היו עורפין. אין מודדין אלא מעיר שיש בה בית דין. נמצא מכון בין שתי עירות,	ב. נמצא טמון בגל, או תלוי באילן, או צף על פני המים, לא היו עורפין, שנאמר (שם) באדמה, ולא טמון בגל. נופל, ולא תלוי באילן. בשדה, ולא צף על פני המים. נמצא סמוך לספר, או לעיר שרבה נכרים, או לעיר שאין בה בית דין, לא היו עורפין. אין מודדין אלא מעיר שיש בה בית דין. נמצא מכון בין שתי עירות,	קסה	מסכת	סוטה	פרק ט	קסה

מסכת	סוטה	פרק ט	קמ	מסכת	סוטה	פרק ט	קמ
------	------	-------	----	------	------	-------	----

בית דין שופכי דמים הן, אלא שלא בא לדינו ופטורנהו (בלא מזון), ולא ראינוהו והנחנוהו (בלא לזיה). והפגנים אומרים (טו) (שם) פפר לעמך ישראל אשר פדית ה' ואל תתן דם נקי בקרב עמך ישראל. לא היו צריכים לומר (שם) ונפפר להם הדם, אלא רוח הקדש מבשרתן, אימתי שתעשו ככה, הדם מתפפר להם:

ז. נמצא ההורג עד שלא נערפה העגלה, תצא ותרעה בעדר. משנערפה העגלה, תקבר במקומה, שעל ספק באת מתחלתה, כפרה ספקה והלכה לה. נערפה העגלה ואחר כך נמצא ההורג, הרי זה יתגר:

ח. עד אחד אומר ראיתי את

ההורג, ועד אחד אומר לא ראית, אשה אומרת ראיתי ואשה אומרת לא ראית, היו עורפיין. עד אחד אומר ראיתי, ושנים אומרים לא ראית, היו עורפיין. שנים אומרים ראינו ואחד אומר להם לא ראיתם, לא היו עורפיין:

ט. משרבו הרצחנים, בטלה עגלה ערופה, משבא אלעזר בן דינאי, ותחינה בן פרישה, (בן פרישה) היה נקרא, תזרו לקרותו בן הרצחן. משרבו המנאפים, פסקו המים המרים, ורבן יוחנן בן זכאי הפסיקו. שנאמר (חושע ד) לא אפקוד על בנותיכם פי תזנינה ועל פלותיכם פי תנאפנה פי הם וגו'. משמת יוסי בן יועזר איש צרדה ויוסי בן יוחנן איש ירושלים, בטלו

רבינו עובדיה מברטנורה

א. לא בא לדינו ופטורנהו. בלא מזונות: ולא ראינוהו והנחנוהו. בלא לזיה:

ז. תצא ותרעה בעדר. כשאר חולין: כפרה ספקה. היא עשתה את שלה: ואחר כך נמצא ההורג הרי זה יהרג. דכתיב בסוף פרשת עגלה ערופה (דברים כ"א) ואתה תבער הדם הנקי מקרבך:

ח. עד אחד אומר ראיתי ועד אחד אומר לא ראית. וכגון שבאו שניהם בבית אחת [אז]

היו עורפים. אבל אם בא אחד תחלה ואמר ראיתי את ההורג, והימנוהו כבי תרי, שהתורה האמינתהו דכתיב (שם) לא נודע מי הכהו, הא נודע אפילו על פי עד אחד אין עורפיין, אע"פ שבא עד אחד אח"כ והכחישו, אינו נאמן השני, שאין דבריו של

האשכולות, שנאמר (מילה ו) אין אשכול לאכול כפורה אותה נפשי:

י. יוחנן כהן גדול העביר הודית המעשר. אף הוא בטל את המעוררין, ואת הנוקפין. עד ימיו היה פטיש מכה בירושלים. ובקמו אין אדם צריך לשאול על הדמאי:

יא. משבטלה סנהדרין, בטלה

רבינו עובדיה מברטנורה

בטל את המעוררים. שהיו הלויים בכל יום אומרים על הדוכן עורה למה תישן ה', אמר וכי יש שינה לפני המקום, ועמד ובטלן: את הנוקפין. שהיו מסרטיין לעגל של קרבן בין קרניו כדי שיפיל לו דם בעינו כדי שלא יראה ויהא נוח לכפתו ולשוחטו. ועמד הוא ובטלו, שנראה כבעל מום. והתקין להם טבעות בקרקע להכניס צואר הבהמה לתוכה: נוקפין. מכין. ודוגמתו [חולין ד:] אין אדם נוקף אצבעו מלמטה: היה פטיש מכה בירושלים. בחול המועד. חרשי נחשת וברזל היו מכין בפטיש לעשות מלאכת האבד שהיא מותרת במועד. ועמד הוא ובטלן, משום דאושרא מלתא טובא ואיכא זולול מועד: ובימינו אין אדם צריך לשאול על הדמאי. שהוא אמר לבני דורו כשם שתרומה גדולה עון מיתה, כך תרומת מעשר וטבל עון מיתה. ותיקן שיוציאו מן הדמאי תרומת מעשר ומעשר שני בלבד, ולא יוציאו ממנו מעשר ראשון ולא מעשר עני, שיכולין לומר ללוי או לעני הבא אפיה שהוא טבל וטול. ומתקנה זו ואלך הלוקה פירות מן השוק לא היה שואל אם הם מתוקנין או לא, אלא מד מפריש מהם תרומת מעשר ומעשר שני ואוכל את השאר, שכל הלוקה מעם הארץ פירות הם בחזקת שהם דמאי:

השיר מבית המשפאות, שנאמר (ישעיה כד) בשיר לא ישתו יין וגו':

יב. משמתו נביאים הראשונים, בטלו אורים ותמים. משחרב בית המקדש, בטל השמיר ונפת צופים, ופסקו אנשי אמנה, שנאמר (תהלים יג) הושיעה ה' כי גמר חסיד

יא. סנהדרין. שם הדיינים. ונקראים סנהדרין ששונאים הדרת פנים בדיון: בטל השיר. דכתיב (איכה ה) זקנים משער שבתו בחורים מנגינתם בזמן שבטלו הזקנים היושבים בשער שהם הסנהדרין בטלו הבחורים מנגינתם גם כן:

יב. משמתו נביאים הראשונים. כל הנביאים נקראים נביאים ראשונים, חוץ מחגי זכריה ומלאכי וחבריהן דאחרונים ניהו, שהיו בכנין בית שני: בטל השמיר. כמין תולעת, בריותו כשעורה. שהיו מראים אותו על האבנים הרשומות בדיו והן נבקעות מליהין, ובו פיתחו אבני האפור והחושן, דכתיב בהו במלואותם שיהיו שלימות שלא יחסרו בהם אלא כותב עליהן בדיו ומראה להם שמיר על פני הדיו בחרוץ: ונפת צופים. דבש הבא ממקום ששמו, ציפיאה, ומשובח מאד: ופסקו אנשי אמנה. אנשים שמאמינים בהקדוש ברוך הוא:

יג. הטהרה בטלה את הטעם. טהרה שפסקה מישראל, בטלה טעם הפירות וריחם. שבזמן שהיו ישראל טהורים ועוסקים בטהרה אף הקב"ה היה מטהר את הפירות מטעם רע וריח רע: מעשר בטל שומן דגן. דמעשר איקרי חלב, דכתיב (במדבר יח) כל חלב יצהר:

מסכת

פרק ט

סוטה

קסה

מסכת

פרק ט

סוטה

קסח

וגו'. רבן שמעון בן גמליאל אומר משום רבי יהושע, מיום שחרב בית המקדש, אין יום שאין בו קללה, ולא ירד הטל לברכה, ונטל טעם הפרות. רבי יוסי אומר, אף נטל שמן הפרות:

ג. רבי שמעון בן אלעזר אומר, הטהרה נטלה את (הטעם ואת) הריח. המעשרות נטלו את שמן הדגן. (וחכמים אומרים), הזנות והקשפים פלו את הכל:

יד. בפלמוס של אספסינוס גזרו

רבינו עובדיה מברטנורה

יד. בפלמוס של אספסינוס. חיל שהביא אספסינוס על ירושלים: גזרו על עטרות חתנים. היו עושים לחתנים עטרות מאבן מלח שהוא צלול כעין הבדולה וצובעין אותה בגפרית כעין ציורין שקורין ניי"ל. ואית דמפרשי עטרות של הדס ושל ורד. ושניהם אסורים, ואין מותר אלא עטרות של קנים: ועל האירוס. עשוי כמין נפה שדפנותיה עגולות ושוטחים על פיה עור דק ומלכן עליו במקל דק ומוציא קול צלול. ובלע"ז קורין לו טבורין: עטרות כלות. כעין עיר עשויה מזהב: ושלא ילמד אדם את בנו יונית. פירוש, חכמה יונית. והם רמזים והידיות שהיו ליונים, ולא היו מכירים בהם אלא הרגילים בהם. ובגמרא מפרש טעמא משום מעשה שהיה (כשיצאו) צ"ל כשצרו] מלכי חשמונאי זה על זה, היו אותן שבפנים משלשלים לאותן שבוהן בכל יום דינרין בקופה ומעלין להן תמידין, היה שם זקן אחד ולעזו להם בחכמה יונית, כל זמן שהם עסוקין בעבודה אין נמסרין בידם. אותו

על עטרות חתנים, ועל הארוס. בפלמוס של טיטוס גזרו על עטרות פלות, ושלא ילמד אדם את בנו יונית. בפלמוס האחרון גזרו שלא תצא הפלה באפריון בתוף העיר, ורבותינו התירו שתצא הפלה באפריון בתוף העיר:

טו. משמת רבי מאיר, בטלו מושלי משלים. משמת בן עזאי, בטלו השקדנים. משמת בן זומא, בטלו הדרשנים. משמת רבי יהושע, פסקה טובה מן העולם. משמת רבן שמעון בן גמליאל, פא גובי ורבו

רבינו עובדיה מברטנורה

היום שלשלו להם דינרים בקופה והעלו להם חזיר. באותה שעה אמרו ארור אדם שיגדל חזיר, וארור אדם שילמד לבנו חכמה יונית: בפלמוס האחרון. הוא חורבן הבית. ושל טיטוס נמי הוה: באפריון. כמו אהל של מעלין וטליתות מוזהבות: ורבותינו התירו שתצא כלה באפריון. משום צניעותא. וכן הלכה:

טז. בטלו מושלי משלים. כגון ממשלות שועלים, דאמרינן בסנהדרין [לה:] כי הוי דריש רבי מאיר בפרק אהו דריש תלתא שמעתתא ותלתא אגדתא ותלתא מתלי: השקדנים. שוקדים על דלתות בית המדרש לילה ויום, כדאמרינן ביבמות [סג:] דאמר בן עזאי מה אעשה ונפשי חשקה בתורה: הדרשנים. שהיה בקי במדרש טעמי מקראות, כדאמר [ברכות יב:] ולא יזיתי שתאמר יציאת מצרים בלילות עד שדרשה בן זומא: בטל כבוד תורה. שהיה נתון לב לדרוש על כל קרן וקרן [מנחות כח:]. והוה כבוד תורה גדול, שאין בה דבר לבטלה:

צרות. משמת רבי אלעזר בן עזריה, פסק העשר מן החכמים. משמת רבי עקיבא, בטל כבוד התורה. משמת רבי חנינא בן דוסא, בטלו אנשי מעשה. משמת רבי יוסי קטנותא, פסקו חסידים. ולמה נקרא שמו קטנותא, שהיה קטנותן של חסידים. משמת רבן יוחנן בן זכאי, בטל זיו החכמה. משמת רבן גמליאל הזקן, בטל כבוד התורה ומתה טהרה ופרישות. משמת רבי ישמעאל בן פאבי, בטל זיו הכהנה. משמת רבי, בטלה ענוה ויראת חטא. רבי פנחס בן יאיר אומר, משחרב בית המקדש, בושו חברים ובני חורין, וחסו ראשם, ונדלדלו אנשי מעשה, וגברו בעלי זרוע ובעלי לשון, ואין דורש ואין מבקש, ואין שואל, על מי לנו להשען, על אבינו שבשמים. רבי אלעזר הגדול אומר, מיום שחרב בית המקדש, שרו חכמיא למהוי כספריא, וספריא כחנינא, וחנינא כעמא דארעא, ועמא דארעא אזלא ונדלדלא, ואין מבקש. על מי יש להשען, על אבינו שבשמים.

רבינו עובדיה מברטנורה

בטלו אנשי מעשה. שעושים מעשים מופלאים כדאמרינן בתעניות [פח.] יאמר לחומץ ויודיק, ולעוים להביא זאבים בקריניהם: קטנותם של חסידים. שהיו החסידים הולכים ומתקטנין והוא היה מקטניהן וסופן: משמת רבן גמליאל הזקן בטל כבוד התורה. שער שמת הוא היה

בעקבות משיחא חצפא יסגא, ויקר ואמיר. הגפן תמן פריה והיין ביקר, והמלכות תהפך למינות, ואין תוכחה. בית ועד יהיה לזנות, והגליל יחרב, והגבולן ישום, ואנשי הגבול יסוכבו מעיר לעיר ולא יחוננו, וחקמת סופרים תסרח, ויראי חטא ימאסו, והאמת תהא נעדרת. נערים פני זקנים ילבינו, זקנים יעמדו מפני קטנים. (מיכה 1) בן מנבל אב, בת קמה באמה, פלה בחמתה, איבי איש אנשי ביתו. פני הדור כפני הפלג, הבן אינו מתבייש מאביו. ועל מי יש לנו להשען, על אבינו שבשמים. רבי פנחס בן יאיר אומר, זריזות מביאה לידי נקיות, ונקיות מביאה לידי טהרה, וטהרה מביאה לידי פרישות, ופרישות מביאה לידי קדשה, וקדשה מביאה לידי ענוה, וענוה מביאה לידי יראת חטא, ויראת חטא מביאה לידי חסידות, וחסידות מביאה לידי רוח הקדש. ורוח הקדש מביאה לידי תחית המתים, ותחית המתים באה על ידי אליהו זכור לטוב, אמן: נשלמה מסכת סוטה

רבינו עובדיה מברטנורה

בריאת בעולם והיו לומדים תורה מעומד [מגילה כא.] ומשמת באת תשות כח לעולם והתחילו ללמוד מיושב. והוה בטל כבוד תורה: משמת רבי בטלה ענוה. תלמידיו של רבי הוסיפו וכתבו זה במשנה: סליק מסכת סוטה

מסכת גיטין פרק א קעא

ו. האומר תן גט זה לאשתי ושטר שחרור זה לעבדי, אם רצה לחזור בשניהן, חוזר, דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים, בגטי נשים אכל לא בשחרורי עבדים, לפי שזכין לאדם שלא כפניו ואין חבין לו אלא כפניו. שאם ירצה שלא לזון את עבדו, רשאי. ושלא לזון את אשתו, אינו רשאי. אמר להם, וברי הוא פוסל את עבדו מן התרומה כשם שהוא פוסל את אשתו. אמרו לו, מפני שהוא קנינו. האומר תנו גט זה לאשתי ושטר שחרור זה לעבדי ומת, לא יתנו

עבדים, שויו למוליך ולמביא. וזו אחד מן הדרכים ששוו גטי נשים לשחרורי עבדים: ד. כל גט שיש עליו עד כותי, פסול, חוץ מגטי נשים ושחרורי עבדים. מעשה שהביאו לפני רבן גמלאל לכפר עותנאי גט אשה והיו עדי עדי כותים, והקשיר. כל השטרות העולים בערכאות של גוים, אף על פי שחותמיהם גוים, קשרים, חוץ מגטי נשים ושחרורי עבדים. רבי שמעון אומר, אף אלו פשרין, לא הזכרו אלא בזמן שנעשו בהדיוט: רבינו עובדיה מברטנורה

רבינו עובדיה מברטנורה

ה. חוץ מגטי נשים. שאם יש עליו עד כותי אחד, כשר. אבל שניהם כותים, פוסל ת"ק אפילו בגיטי נשים. ורבן (שמעון בן) גמליאל עשה מעשה והקשיר אפילו כששניהם כותים. והאידיא דגזרו על הכותים שיהיו כגוים לכל דבריהם, לא שנת שאר שטרות ול"ש גיטי נשים אפילו עד אחד כותי פסול: בערכאות של גוים. שהעידו העדים עדותם לפני השופט במקום מושב משפטיהם. והוא שיעדנו באתו שופט ובאותם עדים דלא מקבלי שוחדא. ודוקא בשטרי הלוואות ושטרי מקח וממכר שהעדים ראו בנתינת הממון. אבל שטרי הודאות וגיטי נשים, וכל דבר שהוא מעשה ב"ד בערכאות שלהם, הכל פסול: ר"ש אומר כשרים. לא הוכרו בבית המדרש להפסל: אלא בזמן שנעשו בהדיוט. ע"י גוים הדיוטות שאינם דיינים. ואין הלכה כר"ש: ו. רצה לחזור בשניהן. קודם שיגיע ליד

קעא גיטין פרק א מסכת

ב. רבי יהודה אומר, מרקם למזרח ורקם פמזרח, מאשקלון לדרום ואשקלון פדרום, מעכו לצפון ועכו כצפון. רבי מאיר אומר, עכו כארץ ישראל לגטין: ג. המביא גט כארץ ישראל, אינו צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם. אם יש עליו עוררים, יתקיים בחותמיו. המביא גט ממדינת הים ואינו יכול לומר בפני נכתב ובפני נחתם, אם יש עליו עדים, יתקיים בחותמיו: ד. אחד גטי נשים ואחד שחרורי

רבינו עובדיה מברטנורה

לודים. שהיא מחוצה לארץ: ללוד. שהיא סמוכה לה והיא מארץ ישראל: מהגמוניא להגמוניא. שני הגמונים בעיר אחת ומקפידים זה על זה: ג. מרקם למזרח. מרקם עד סוף העולם למזרחו קרוי חו"ל, ורקם עצמה נדונה כמזרח העולם ולא כארץ ישראל: ג. ואם יש עליו עוררים. שהבעל מערער שהוא מזויף: יתקיים בחותמיו. אם יעידו העדים על חתימת ידיהם, או עדים אחרים יכירו חתימתם, כשר. ובזמן הזה, המביא גט בין בא"י בין בחו"ל צריך ליתנו לה בפני שנים וצריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם. ואם חתימת העדים ניכרת במקום נתינת הגט ונתקיים הגט בחותמיו, אין צריך לומר בפ"ג ובפ"ג: ואינו יכול לומר. כגון שנתנו לה כשהוא פקח ולא הספיק לומר בפני נכתב ובפני נחתם עד שנתחרש: ד. שוין למוליך ולמביא. לומר בפ"ג ובפ"ג:

מסכת גיטין פרק א

א. המביא גט ממדינת הים, צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם. רבן גמליאל אומר, אף המביא מן הרקם ומן החגר. רבי אליעזר אומר, אפילו מקפר לודים ללוד. וחכמים אומרים, אינו צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם אלא המביא ממדינת הים והמוליך. והמביא ממדינה למדינה במדינת הים, צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם. רבן שמעון בן גמליאל אומר, אפילו מהגמוניא להגמוניא:

אחרי שהשלים לדבר על הנשואין ומה שיתחייב בשבילו מהפרת הנדרים והנזירות. ונמשך אחריהן סוטה מהטעם שכתבתי שם מהגמרא, התחיל עכשיו בענין הגרושין, שאחרי נשואין באין גרושין, ועוד שהסוטה כשתזנה תצא בגרושין פרק א המביא גט ממדינת הים. כל חוצה לארץ קרי מדינת הים: צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם. אית דאמרי טעמא, לפי שאין בני מדינת הים בני תורה, ואין יודעין שצריך לכתוב הגט לשם האשה. הלכך אומר השליח בפני נכתב ובפני נחתם, וממילא שילינן ליה אם נכתב לשמה, והוא אומר אין. ואית דאמרי טעמא, לפי שאין שירות מצויות משם לכאן, שאם יבא הבעל ויערער לומר לא כתבתיו שיהיו עדים מצויין להכיר חתימת העדים. והאמינותו רבנן לשליח ככתרי, ושוב לא יועיל ערעור הבעל: מן הרקם ומן החגר. בין קדש ובין ברד, מתרגמינן בין רקס ובין חגרא: אפילו מכפר

הלכות נדרים סימן רב

שעב

ה וְלִהְרַמְבַּ"ם, אִם יָדַע שֶׁהִשְׁנָה מְעַבְרָת וְאָמַר: עַד רֵאשׁ הַחֹדֶשׁ אֲדַר, אָסוּר עַד רֵאשׁ הַחֹדֶשׁ אֲדַר שְׁנִי.

ז הִנֵּה אֶעֱמִיד בַּתּוֹף שִׁמְטָה, או קָדַם לָהּ, וְאָמַר: שִׁמְטָה זוּ, אָסוּר עַד סוֹף הַשִּׁמְטָה וְאָסוּר גַּם בַּשְּׁנָה הַשְּׂבִיעִית.

י אָמַר: שִׁמְטָה אַחַת, אִינוּ שִׁמְטָה, סָתָם, אָסוּר שְׂבַע שָׁנִים מַעַת לַעֲת.

יא הַאֲוֶסֶר עֲצָמוּ בְּדָבָר עַד הַפֶּסַח, או שְׁאֵמַר "עַד פְּנֵי הַפֶּסַח, אֵינִי אָסוּר אֲלֵא עַד שִׁגְיַע בַּלְבָּד." וְאִם אָמַר: עַד שִׁיְהִיֶּה הַפֶּסַח, הֲרִי זֶה אָסוּר עַד שִׁיֵּצֵא הַפֶּסַח. וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּעַד פְּנֵי הַפֶּסַח, אָסוּר עַד שִׁיֵּצֵא.

יב אָמַר: עַד הַקְּצִיר, או עַד הַבְּצִיר, או שְׁאֵמַר: עַד שִׁיְהִיֶּה הַבְּצִיר או הַקְּצִיר, אֵינִי אָסוּר אֲלֵא עַד שִׁגְיַע, שְׂכַל דְּבָר שְׁאִין זְמַנוּ יָדוּעַ, בְּכָל לְשׁוֹן שִׁיאֲמַר, אֵינִי אָסוּר אֲלֵא עַד שִׁגְיַע.

יג בְּכָל מְקוֹם, זְמַן הַנֶּדֶר הוּא לְפִי מַה שִׁמְמַהְרִין או מֵאַחֲרֵין לְקַצֵּר בוּ, וְאִנּוּ הוֹלְכִים אַחַר הַמְּקוֹם שֶׁעוֹמֵד בוּ הַנּוֹדֵר בְּשַׁעַת הַנֶּדֶר אֲפִלּוּ

אִם הֵלֵךְ אַחַר כֶּף הַנּוֹדֵר אֶל מְקוֹם אַחַר, בֵּין לְהַחְמִיר כְּגוֹן שֶׁהֵלֵךְ לְמְקוֹם שִׁמְמַהְרִין הַקְּצִיר, בֵּין לְהִקְלֵל שֶׁהֵלֵךְ לְמְקוֹם שִׁמְמַהְרִין אוֹתוֹ.

יד קְצִיר, סָתָם, הוּא קְצִיר חֲשִׁים. וְאִם הַמְּקוֹם שֶׁנֶּדֶר בוּ רַבּוּ קְצִיר שְׁעוֹרִים, הוֹלְכִין אַחֲרָיו.

טו לֵאמֹר אִם קָבַע זְמַן לְמִשְׁתָּה בְּנוּ, וְנֶדֶר עַד זְמַן מִשְׁתָּה בְּנוּ, מִסְּפָקָא לָן אִם חֲשׂוֹב זְמַנוּ קָבַע, וְהוֹלְכִין בוּ לְהַחְמִיר. הֵגֹה: וְאֲפִלּוּ אִם מַת הֵבֵן קֹדֶם שִׁגְיַע מִשְׁתָּה שְׁלוּ, צָרִיךְ לְהִתְמַךְ עַד אוֹתוֹ זְמַן. וְכֵן אִם נֶדֶר לַעֲשׂוֹת דְּבָר עַד שִׁיְהִיֶּה בְּנוּ בַר מִצְוָה, וְמַת, צָרִיךְ לְהִתְמַךְ עַד שִׁיְהִיֶּה רֵאשִׁי לְהִיּוֹת בַר מִצְוָה (ת"ה סימן רע"ו). וְעַן בֵּא"ח סימן תקס"ט, יָחִיד או רַבִּים שֶׁקָּבְלוּ עֲלֵיהֶם תַּעֲנִית מַחֲמַת אֵיזָה צָרָה, וְעָבְרָה, אִם צָרִיכִים לְהִשְׁלִים תַּעֲנִיתָם. וְהוּא הַדִּין בְּנֶדֶר נֶדֶר לַעֲשׂוֹת צְדָקָה או שְׂאָר נְדָרִים (אור ודוּע פֶּסַק דְּחַב לְקַם נֶדֶר). וְגַ"ל דְּקָל זֶה מִיָּדִי בְּקַבְּלוֹ עֲלֵיהֶם, סָתָם, אֲבָל אִם פָּרַשׁ דְּבָרָיו, כְּגוֹן מִי שֶׁנֶּדֶר וְאָמַר: אִם יִחְזֶה פְּלוֹנִי הַחֹלָה אֲתַעֲנֶה כֶּף וְכָךְ או אֲמֵן כֶּף וְכָךְ לְצְדָקָה, אִם מַת אוֹתוֹ פְּלוֹנִי, פְּטוּר מִנְדָּרוֹ, דְּהָרִי הַתְּנָה כְּפִירוֹשׁ וְלֹא בְּעִינָן תְּנֵיא כְּפּוֹל בְּנֶדְרִים, דְּלֹא גָרַע דְּבִירוֹ מִכְּנַת הַנּוֹדֵר כְּדִלְעִיל סִימָן ר"ח. וְכֵן יִתְבָּא לְקַמֵּן סוֹף סִימָן רל"ב ו'ד"ע, וְכָל שְׁכֵן הָאֲמַר: אֲמֵן סָלַע

הלכות נדרים סימן רב

שעב

לְצְדָקָה כְּדִי שִׁיְחִיָּה בְּנִי, וְאִם לֹא יִחְזֶה לֹא אֲמֵן, אִף עַל גַּב דְּעוֹבֵד עַל מְנַת לְקַבֵּל פְּרָס מִקָּל מְקוֹם פְּטוּר אִם לֹא יִחְזֶה (בית יוסף סי' רנ"ט בשם מ"ב וְהוּא תְּשׁוּבַת מַהְרִ"ל סי' ק"ץ ו'ד"ם ש"ס).

טז עַד הַקְּצִיר, עַד שִׁיקּוּצוֹ יִהְיֶה וּמִכְּנִיסִין הַתְּאֵנִים כְּכֹלְפָלוֹת.

יז עַד שִׁיעֲבַר הַקְּצִיר, עַד שִׁיִּשְׁמְרוּ הַסְּפִינִים שִׁקּוּצָאִים בְּהֵם הַתְּאֵנִים.

יח הַאֲוֶסֶר עֲצָמוּ בְּדָבָר עַד הַגֶּשֶׁם, הֲרִי זֶה אָסוּר עַד זְמַן הַגֶּשֶׁמִּים שֶׁהוּא בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל רֵאשׁ הַחֹדֶשׁ כְּסֵלוֹ. הַגִּיעַ זְמַן הַגֶּשֶׁמִּים, הֲרִי זֶה מִתָּר בֵּין יָרְדוּ גֶשֶׁמִּים בֵּין לֹא יָרְדוּ. וְאִם יָרְדוּ מִיָּד בְּמִרְחָשׁוֹן, מִתָּר. וְאִם אָמַר: עַד הַגֶּשֶׁמִּים, הֲרִי זֶה אָסוּר עַד שִׁיָּרְדוּ הַגֶּשֶׁמִּים, וְהוּא שִׁיָּרְדוּ מִזְמַן רַבִּיעָה שְׁנִיָּה שֶׁהוּא בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל וּמְקוֹמוֹת הַסְּמוּכִים לָהּ מִכּו"ג מִמִּרְחָשׁוֹן וְאֵילָף. הֵגֹה: וּבִגְלוּהָ, זְמַן הַגֶּשֶׁמִּים שְׁשִׁים יוֹם אַחַר הַתְּקוּפָה שִׁמְתַּחֲלִין אֲזַ הַשָּׂאֵלָה, וְזִמַּן רַבִּיעָה שְׁנִיָּה שְׂבָעִים יוֹם אַחַר הַתְּקוּפָה (ט"ו).

יט אָמַר עַד שִׁיִּפְסְקוּ הַגֶּשֶׁמִּים, אָסוּר עַד שִׁיעֲבַר הַפֶּסַח.

כ יִקְוֶנָם יוֹן שְׂאִינִי טוֹעֵם בְּחָג, אָסוּר בְּיוֹם טוֹב הָאֲחֵרוֹן.

כא הַאֲוֶסֶר לְאִשְׁתּוֹ: מַה שְׂאֵת עוֹשֶׂה קוֹנֵם שְׂאִינִי הִנֵּה מִמְּנוּ עַד הַפֶּסַח, עֲשֵׂתָה לְפָנֵי הַפֶּסַח מִתָּר לְהֵנוֹת מִמְּנוּ אַחַר הַפֶּסַח. אֲבָל אִם אָמַר: מַה שְׂאֵת עוֹשֶׂה עַד הַפֶּסַח קוֹנֵם שְׂאִינִי הִנֵּה מִמְּנוּ, אָסוּר לְהֵנוֹת לְעוֹלָם בְּמַה שֶׁעֲשֵׂתָה לְפָנֵי הַפֶּסַח.

כב אָמַר לְאִשְׁתּוֹ: קוֹנֵם שְׂאֵת נִהְיִיתָ לִי מֵהַיּוֹם עַד פֶּסַח, אִם תִּלְכִי לְבֵית אָבִיךָ עַד הַחֵג. הִלְכָה לְפָנֵי הַפֶּסַח, אָסוּר לְהֵנוֹת מִמְּנָה עַד הַפֶּסַח; וְאֲפִלּוּ לֹא הִלְכָה, אָסוּר לְהֵנוֹת מִמְּנָה עַד הַפֶּסַח, שְׂמַא תִּלְף אַחַר כֶּף וְתַעֲבַר לְמַפְרַע.

כג אָמַר לָהּ: קוֹנֵם שְׂאֵת נִהְיִיתָ לִי עַד הַחֵג, אִם תִּלְכִי לְבֵית אָבִיךָ עַד הַפֶּסַח, אָסוּר לְהֵנוֹת מִנֶּדֶר. וְאִם הִלְכָה לְפָנֵי הַפֶּסַח וְנִמְצָא מִתְּנָה אוֹתָהּ, הֲרִי זֶה לּוֹקָה וְאִסוּרָה בְּהִנְיָתוֹ

באר הגולה

מ משנה שם דף פ"א ע"ב: כ"פ הרא"ש שם ולא שיקוצו עורא: פ כ"פ ר"י שם תאנים ולא ענבים: ע שם במשנה עד שיקפלו המקצועות ופי' הרא"ש היינו סכנים (דכתיב יעשהו במקצועות) שנכפלין ונכנסים לתוך קהיהן כמו תער ולאחר שעבר הקיץ מקפלין אותם ומצניעין לשנה הבאה: פ לשון הרמב"ם כ"פ מה"צ דין ר"ן ממירא דרבי יורא שם דף ס"ב ע"ב וכפי פירושו וכו' יוסי בבריייתא שם דף ס"ג ע"א: צ שם ושם במשנה כת"ק כיון דרבי יורא פי' דברי ת"ק: ק שם במשנה וכו' יהודה: ר ירושלמי הביא הטרור אצ"פ שהוא רגל פניו עצמו לענין פז"ר קש"ב בנדרים הולכים אחר לשון בני אדם שבכלל החג הוא: ש משנה שם דף נ"ו ע"א: ת שם במשנה: א אוקימתא דר' אבא אליבא דרב יהודה שם דף ט"ז ע"א וכו' הרמב"ם כ"פ מה"צ ושי"פ: ב לשון הרמב"ם שם ושם במשנה: ופי' הכ"מ שם אפי' הוא לוקה ואצ"ג דבעלמא המאכיל איסור לחבירו אינו לוקה שאני האי שהוא המרדיר והוא המיחיל דברו והיא פשיטא שלוקה ולא איצטרך

באר הגולה

והרא"ש: ת טור בשם הרמב"ם כ"פ מהלכות נדרים כ"פ אוקימתא דאביי אליבא דרבי מאיר שם בגמרא דסתם מתניתין ר"מ: א משנה שם דף ס' ע"ב: ב שם במשנה: ג מעביא דיוס סתם וצנייתיו לעיל: ד שם במשנה: ה שם וכובר דאמר מוחלפת השיטה והכי תניא בבריייתא דר' יוסי אומר עד שישע שם בגמרא דף ס"ה ע"ב ור' יהודה ור' יוסי הלכה כרבי יוסי ר"ן לדעת הרמב"ם פי"ב מה"צ (דף י'): ו שם במשנה: ז הר"ן שם בשם הרמב"ן וכסוגיא דקידושין דף ס"ד ע"ב דמוקים לה דבלישנא בעלמא פליגי ולא תיפוך ואי"כ הלכה כר' יוסי עד שיצא וכו"פ הרא"ש שם וכו"כ הטרור בשמם ופי' עד שני ר"ל עד דמתפני פיסחא: ח משנה נדרים דף ס"א ע"ב: ט שם במשנה: י ברייתא שם: ב שם במשנה וכפירוש הר"ן שם: י"ב בירושל' בעיא ולא איפשטא והביאו הרא"ש שם ושי"פ ופסקו לחומרא:

הלכות נדרים סימן רכא

שנד

עד החג. ומתרת לילך לבית אביה
משהגיע הפסח.

סימן רכא דיני הנדר הנאה מחבירו,
ובו י"ד סעיפים

א. ראובן שאסר נכסיו על שמעון,
או שאסר עצמו מנכסי שמעון,
הנאסר אסור לעבר על שדה האחר
אפלו בבקעה בימות החמה שאין
בני אדם מקפידים על דריסת רגל
שבה; ויאסור לשאל ממנו כל פלים
שבעולם. ויאם לא נדר ממנו אלא
מאכל, אינו אסור אלא לאכל משלו.

אמר: הנאת מאכלך עלי, אסור
לאכל משלו ויאסור ללעס חטים
לתן על גבי מפתו, אכל לשאל ממנו
נפה וכברה, מתר. יאמר: הנאה
המביאה לידי מאכל עלי, אסור
לאכל משלו ומתר ללעס חטים
ולתן על גבי מפתו ויאסור להנות
בכל דבר שמשפירין פיצא בו, ומה
שאין משפירין פיצא בו, מתר אם

באר הגולה

לימור כדארמין בנדרים דף מ"ו ע"ב שהשהה הכתוב גדול לקטן לאסור בכל יחל: א לשון הטור ממשנה נדרים דף ל"ב
ע"ב: ב מדברי הרא"ש שם בפסקיו ובסכת מתניתין דמוקים לה רב אדא בר אבהה שם כרבי אליעזר בברייתא דאפילו
ויתר אסור במודר הנאה פירוש מה שדרך בני אדם ולתור משלו וכפ"ה הרמב"ם והרמב"ן: ג שם במשנה: ד שם במשנה
וגמרא שם דף ל"ג ע"א: ה שם בגמרא כאוקמתא דריש לקיש: ו שם במשנה כאוקמתא דרבא שם בגמרא: ז הפירוש
הרו"ן שם: ח טור ובפירוש הרא"ש שם: ט שם במשנה: י מימרא דרב פפא שם דף ל"ג ע"א: יא בעיא דרב פפא שם ולא
נפשטא ולחומרא: פי ובשכל זה שיראה כאדם חשוב יתנו לו מנה יפה: יג ג"ז בעיא דרב פפא שם מפני שהוא הקרבת
המאכל אליו: כ בירוש' מביעה ולא איפשטא ולחומרא והביאו הטור ועס"ק ד': קאי אתחלת הטיעף שאסר נכסיו סתם
ואדין תנאת מאכלך עלי והיא מהירושלמי מביעה ולא איפשטא ולחומרא: נ משנה שם דף ל"ג ע"א וכרב אושעיא דאמר
זו דברי חנן (כתובות דף ק"ז ע"ב) וכדעת רש"י וריב"ז והר"ף והרמב"ם בפ' כ"ז מהל' מלוה ופ"ו מה"ז דסביר דאף
בשאר חובות איירי חנן ולא בהלואת אשתו למונות בלבד וכמיש הטור בשמם וסיים שם הרמב"ם שהרי לא הגיע ליד
הנאסר כלום אלא נמנו ממנו התיבע: ו ירושלמי הביאו הרו"ף בסוף כתובות וכתב הרב ב"ח כיון דדבירי ר"ח דבירי
קבלה ניהו ופי' דאירי בהלואת אשתו למונות ועמו הסכים ר"ח והרא"ש והטור נראה הלכה דאסור במודר לפרוע חובו
כשהוא בשטר או במשכנו וכו' מהיו כשהחוב הוא ש"כ יוכף אותו לפרוע אלא כשירצה הלוח יפרענו מדעתו יכול לפרוע
במודר כרבא שם בנדרים דף ל"ג ע"ב: ז משנה שם דף ל"ח ע"א: ח ברייתא שם ע"ב: ט שם במשנה ומפרש שם בגמרא

הלכות נדרים סימן רכא

שנדה

בין טמאה בין טהורה; ויאסור
ללמדו מקרא, כיון שמתר לטל ש"כר
עליה, והוא מלמדו חנם, נמצא
שמהנהגו; אבל מלמדו מדרש הלכות
ואגדות, והוא שלא יאמר הנאסר
לאסור שילמדנו. והאדנא שמתר
לטל ש"כר אף על המדרש, הכל
אסור. אבל ללמד את בנו, אפלו
מקרא, מתר. ומתר לשמשו בכוס
של בית האבל ובכוס של בית
המרתף. הגה: ויש חולקין ומתירין אפלו אמר
לו שילמדנו. (הרא"ש והטור). והוא הדין בכל דבר
מצוה; ובכלב בדבר הצריך שליחות, כגון לתרם
תרומתו, אסור להיות שלוחו (בית יוסף בשם הרא"ש
ובנו ירוסם).

ג. ראובן שאסר נכסיו על שמעון,
אסור להשיאו בתו קטנה או
נערה, לפי שעדין היא ברשותו,
והרי מוסר לו שפחה לשמשו. ויאם
נכסי שמעון אסורין עליו, מתר לשא
בתו אף על פי שפטריו מחויב
מזונותיה. ומחזיר לו אבדתו, בין
שנכסי בעל אבדה אסורין למחזיר
בין שנכסי מחזיר אסורין לבעל
אבדה. ובמקום שנוטלין ש"כר על
החזרת אבדה, אם נכסי בעל אבדה

באר הגולה

דבמה לפטומא עבידא וכל שמוסיף בבשרה היא הנייה שמגיע ליד הנאסר רמב"ם שם: ק משנה שם דף ל"ח ע"ב:
ח טור בשם הרמב"ם: ש שם בשם אביו הרא"ש: ת שם במשנה: א מימרא דרבי ירמיה וכו' שם דף ל"ח ע"ב פי' הרא"ש
כוס מים חמין שרפואה היא לו כדארמין בשבת דף מ"א ע"ב: ב ברייתא שם דף ל"ח ע"ב ובגמרא שם: ג פשוטיתה
דרכי יורא שם פי' שמעון מותר לישא בתו של ראובן: ד משנה שם דף ל"ג ע"א: ה פלוגתא דרבי אמי ורבי אסי שם
ע"ב וכדברי המחזיר הרמב"ם ריש פ"ו מה"ז וכפ"ה הרו"ן והרא"ש שם: ו שם במשנה וכפ"ה הרא"ש והרו"ן שם: ז משנה
שם דף ל"ח ע"ב וכדמפרש שם בגמרא דף ל"ט ע"א: ח משנה שם דף מ"א ע"ב וכפ"ה הרא"ש שם: ט שם בשם הירושלמי
דלא כן הל"ח אדם וכה לתרפאות: י שם במשנה וגמרא וכפירוש הרא"ש: יא במימרא דרב זוטרא וכו' שם: יב הרא"ש שם:
משום הרהר כמחזיר אבידתו ו תוספתא מפני שאין הנאה למתים וכתבה הרא"ש שם: ג טור שלא נאסר מבקר זה להנות

הלכות נדרים סימן רכא

שנו

עמו ולבקר מועד. ואם נכסי שמועזן אסורין על ראובן, שהדירו שמועזן מנכסיו, וסחלה שמועזן, נכנס ראובן לבקר מועד, אבל לא מישב. חלה בנו, אינו נכנס כלל, אלא שואל עליו בשוק. ויכול ראובן להעיד לשמועזן, הנאסר, בין עדות מוזן בין עדות נפשות.

ו. המדר הנאה מחברו ויש לו מרחץ ובית הכד משקרים בעיר, אם יש לו בהם תפיסת יד, אסור. אם אין לו בהם תפיסת יד, מתר. אבל אם אסרו עליו בפרוש, חל האסור גם עליו.

ז. המשפיר בית לחברו ואחר כך הדיר השוכר מנכסיו, לא חל אסור על הבית שהשפיר לו. ואם פרש הבית בפרוש, יש אומרים שחלה האסור גם עליו. ויש אומרים שאפלו אם פרשו בפרוש, אינו יכול לאסרו בלשון קונם, אם לא בלשון הקדש ממש. ויש זכור יכול לאסרו, דהא פירותיו הם. וממשפן דינו כמשפיר, ובעל משפונא דינו כשוכר. הגה: המשפיר בית לחברו, אין יכול לאסרו עליו

באר הגולה

את כן שמועזן הטור לא כתב מעומד והביי' כתב שהדין עמו והשיי' כתב שט"ס הוא וצריך למחק: ב ברייתא שם דף ל"ט ע"א דמחיתיה לא אדריה: ע שם דאפשר דאפי' מחיתיה דבריה אדריה: ב תוספת: כתבה הרא"ש שם: ז משנה למשנה דף מ"א ע"ב וזכרי יהודה שם: ב בברייתא שם: ק שם זכרי יהודה: ר שם במשנה וברייתא שם: ש שם בברייתא: ש שם במשנה ושם בברייתא ופירש הרא"ש ולא חיישין שמא יישן אצלו או שמא יאכל עמו דכיון שהדירו מסתמא שונאים זה את זה טפי מב' אכסנאים שאוכלים על שלחן אחד זה בשר וזה גבינה לעיל ס"י פ"ח: א שם במשנה ובברייתא וכפירוש הרא"ש: ב משנה שם ובתכומים: ג משנה שם דף מ"ב ע"ב: ד כדמפרש אביי שם דף מ"ג ע"א גזירה לשאלו אתו להשאל כו': ה משנה שם דף מ"ו ע"א: ו כאביי שם ע"ב דאפילו בהניח כל שהוא לעצמו ולא שכרו אסור וכ"כ הרמב"ם בפ"י מה"ש ושי"פ: ז טור בשם ר"ת והביאו הרא"ש אביי שם מהא דערכין המשכיר בית וכו' דף כ"א ע"א: ח שם בשם ר"ת לתירוצא קמא: ט טור בשם ר"א וכ"כ הרא"ש בפ"ד ד"ק בפסקיו שם ובתירוצו הבי' של ר"ת מטעם דשכירות לימא ממכר הוא אבל ההקדש חל על גוף הקרקע: י בתשובות להרמב"ם ס"י רמ"ב:

הלכות נדרים סימן רכא

שנו

כל זמן השאלה (הגהת מ"י פ"ו). והשואל יכול לאסרו על אחר כל זמן השאלה, דכדידה דמי (בית יוסף סוף סימן זה בשם הרשב"א).

ח. הנותן טבלא לאמן לציר, ואסרה על בעלה אחר שצירה, קדם שפרעו, מתרת. המדר הנאה מחברו, יכול המדיר לומר לחנוני:

פלוגי מדר הנאה ממני ואיני יודע מה אעשה, והחנוני נותן לו וחוזר ונוטל מהמדיר, אם ירצה המדיר לפרעו. אבל אינו מחויב לפרעו. וכן אם היה למדר בית לבנות, גדר לגדר, שדה לקצר, יכול לומר לפועלים:

פלוגי מדר הנאה ממנו ואיני יודע מה אעשה, הם עושים עמו ובאים ונוטלין שכר מהמדיר, אם ירצה המדיר לפרעם. וכן מתר לומר: כל הנין לפלוגי או עושה עמו, אינו מפקסיד. אבל אסור לומר: כל השומע קולי יזון לפלוגי, דכיון שהוא לשון צווי הוי כפלוהו. וכן אסור לומר לחברו: אם תזון לפלוגי לא תפקסיד, דכיון שאומר כן ליחיד נראה כפלוהו.

ט. היו מהלכין בדרך ואין לו מה יאכל, נותן לאחר לשם מתנה

והלה מתר. ואם אין עמהם אחר, מניח על הסלע ואומר: הרי הוא מפקר לכל מי שירצה, והלה נוטל ואוכל. במה דברים אמורים, בנותן לאחר לשם מתנה, בסתם. אבל אם אמר לחברו: הסעדה נתונה לך במתנה, ויבא פלוגי שהוא אסור בהנתי ואיכל עמכם בסעדה, הרי זה אסור. ולא עוד אלא אפלו נותן לו, סתם, וחזר ואמר לו: רצונך שיבא פלוגי ויאכל עמכם, אם הוכיח סופו על תחלתו שלא נתן לו אלא על מנת שיבא פלוגי ויאכל, אסור, כגון שהיתה סעדה גדולה והוא רוצה שיבא אביו או רבו וכיוצא בהם שהם אסורים בהנתי לאכל מסעודתו, שהרי סעודתו מוכחת עליו שלא גמר להקנות. וכן כל כיוצא בזה.

י. מי שנשבע או נדר שלא ידבר עם חברו, יכול לכתב לו כתב, לדבר עם אחר והוא שומע.

יא. אם אסר ספרו על חברו, אסור לנאסר ללמד בו.

יב. המדר הנאה מחברו, אסור

באר הגולה

ב הרא"ש בתשובה כלל י"ב ס"י, ומפרש שם משום דאין אומן קונה בשבח כלי ועוד דצריך בסימנים ואין בהם ממש: ב משנה נדרים דף מ"ג ע"א וכפירוש הרא"ש דאורחא דמלתא נקט ואין לו מה יאכל: ב כפי הרא"ש והר"ן שם דאי הוה מחייב מדינא אלמא שליחותיה קא עביר ואסור: ג שם במשנה: ב מסקנת הגמרא כתובות דף ע' ע"ב: ד ע"ב משמעוהו הגמרא שם: ב טור בשם הרשב"א וכ"כ שם התוספות והרא"ש והר"ן: ז שם במשנה בנדרים וכת"ק: ח משנה שם דף מ"ח ע"א: ט לשון הרמב"ם בפ"י מה"ש (ד"ן ט"ו) וכלישנא בתרא דרבא דסעודתו מוכחת עליו: י רמב"ם שם (פס"ט) [פ"ד] מה: הגאונים שהביא בב"י והרב הגדול מהור"ד שאול הלוי מוטרטיה ז"ל ר"מ ואב"ד ד"ק ספרדיים פה פסק דאסור לכתוב לך רק לכתוב על הכותל משמעות תשובת הגאונים הנוכר וכן נראה מנחת הרמב"ם שלפניו דאיתא שם שמוטר לכתוב בכתב אבל לא כתב שמוטר לכתוב לו ושפתים ישק וגו': ת תשובות הגהות מיימוני: א ברייתא ביצה

הלכות נדרים סימן רכב

שעח

בגנחלתו ומתר בשלהכתו. המדר הנאה מחברו, ותקע לו תקיעה של מצוה. הנה: המדר הנאה מחברו, מטר לשחט לו בהמה בריאה, אבל לא מסכנת. (כן משמע מבית יוסף בשם אהל מועד).

יג. המדר הנאה משופר, מטר לתקע בו תקיעה של מצוה. המדר הנאה ממעין, טובל בו טבילה של מצוה בימות הגשמים, אבל לא בימות החמה (כפול סי' רי"ו סכ"ו).

יד. הנודר הנאה מחבירו ונתן לו חולב לצאת בו על מנת שיחזורנו ביום שני, יצא. אבל ביום ראשון, לא יצא.

סימן רכב מי שחתנו מדר הנאה ממנו ורוצה לתן מעות לבתו, וכו' סעיף אהד א. המדר מחתנו והוא רוצה לתת לבתו מעות, כדי שתהא נהנית בהם ומוציאה אותם בפסיעה, הרי זה נותן לה ואומר לה: הרי המעות הללו נתונים לך במתנה, ובלבד שלא יהא לבעלך רשות בהן, אלא יהיו למה שאת נותנת לתוך פיך או

באר הגולה

דף ל"ט ע"א: פי' להחליק נר בשלהבת חבירו: ב מימרא דרבא ר"ה דף כ"ה ע"א: ג שם: ד שם: ה הרשב"א בתשובה (סי' תשמ"ו) משום דמצות לאו ליהנות ניתנו וכו' ביום ראשון לא יצא דבעינן ולקחתם לכם ולא משל איסורי הנאה אף על פי שנתנה לו אסור כדלעיל בסי' רט"ו סעיף ח': אם אחד נתן כל אשר לו לחבירו במתנה גמורה ותלוי ברעת המקבל אם ירצה להתורו לו אם יוכלו שניהם לישבע זה שאין לו וזה שהוא שלו עיין בתשוב' הרא"ש כלל ט' והביאו ב"י בסי' זה: א משנה נדרים דף פ"ח ע"א פי' הר"ן משום דאי יחוב לה מונות א"ע לומר לה כלום בראית סי' רכ"א סעיף ב': ב שו"ן הרמב"ם בפ"ו מה"נ וכשמואל שם וכ"כ הטור בשמו: ג טור בשם הרא"ש והתוספות בפ"ק דקידושין דף כ"ג ע"א והראב"ד בהשגתו פסק וכתב: א מימרא דרבי יעקב נדרים דף ל"ח ע"ב וכפי' הרמב"ן הביאו הרא"ש שם בפסקיו והוכיח גם כן מהתוספתא והירושלמי (וכי' ראב"ד ור"ן): ב מימרא דרבי יצחק שם: ג הרא"ש שם בפסקיו מהירוש'

הלכות נדרים סימן רכד

שעמ

ב. האומר לבנו: הרי אתה אסור בהנאתי, או שנשבע שלא יהנה בו, אם מת, יירשנו. אסור עליו הנאות ופרש בין בחיי בין במותי, אם מת, לא יירשנו ועין לעיל סי' רט"ז.

ג. האסר בנו מהנאתו ואמר: אם יהיה בן בני זה תלמיד חכם, יקנה בני זה נכסי, כדי להקנותם לבנו, הרי זה הן אסור בנכסי האב וכן הן מטר בהם, אם יהיה תלמיד חכם כמו שהתנה.

ד. זה הן האסור בירושת אביו, אם נתן ירושת אביו לאחיו או לבנו, הרי זה מטר. וכן אם פרעם בחובו או בכחבת אשתו. וצריך להודיעם שאלו נכסי אביו שאסרם עליו.

סימן רכד מי שאמר נכסיה עליו חרם, וכו' סעיף אהד

א. ראובן שאמר לשמעון: הריני עליך חרם, או הרי אתה אסור בהנאתי; ראובן מטר בהנאת שמעון, ושמעון אסור בהנאת ראובן. ב ואם אמר לשמעון: הרי אתה עליו חרם,

באר הגולה

משיליה מסכת ביכורים: ד מ"י פ"ה מה"נ (ד"ן ר) ממשנה בב"ק דף ק"ח ע"ב: ה טור בשם הרמב"ם בפ"ה מה"נ (ד"ן ז) מעובדה דההוא גברא דהוה ליה ברא דהוה שמיט וכו' וכתב נחמן שם נדרים דף מ"ח ע"א וכ"כ הר"ן שם: פי' הכ"מ דהאי מותר ר"ל קנה וע"ש: ושם בשם הרמב"ם (ד"ן ח') שם בפ"ה ממשנה דהאומר לבנו קונם וכו' ב"ק דף ק"ח ע"ב: ו כלומר הוא מוכרח ליתנם להם ולא יהיה לו טובת הנאה עליהם. ב"י: א משנה נדרים דף מ"ז ע"ב: ב שם: ג שם: ד שם במשנה שהפקידו עולי בכל לכל ישראל: ה שם במשנה וכ"פ הרמב"ם בפ"ו מה"נ: ו שם במשנה ובדמיון לה זה ששת שם בגמ': ז הר"ן שם וכו' א כן יעקב דק"ל כוונתה ותמה על הרמב"ם שבפרק הנה' פסק בדין השותפים שנדרו זה מזה כראב"י ובהא דלעיל פסק כרבנן ושכבר השיגו הרמב"ן בזה וכ"כ רבינו ירוחם בשם י"א ועיין ביסמין דלקמן ובמה שצייתי שם ועיין בט"ז במ"ש ליישב דברי הרמב"ם: א לשון הטור וכ"כ הרמב"ם בפ"ה מה"נ במימרא דרב נחמן ורב עמרם וכו' דף מ' ע"ב: ב מימרא דשמואל שבעות דף כ"ש ע"ב ובגמרא דבוכים דף ק"ד ע"א: א משנה נדרים

הלכות נדרים סימן רכו

שפ

אָסורין להעמיד בו תנור וכירים וריחים ותרגולים. היה אחד מהם מדר הנאה מחבירו, הוא אסור בהעמדת תנור וכירים וריחים ותרגולים, ואסור לפנס בו אם יש בו דין חלוקה, וחברו מטר בכל. והיו פופין את הנודר למכר חלקו אם נאסר בלשון חצרי, שמתר בו לאחר שימכר.

ג. בעל שאוסר הנאתו על אחרים, אסורים לפנס בנכסי מלוג של אשתו, ואינו דומה לשפת שהדיר את אחד מן השוק.

סימן רכו דין מי שאסר עצמו מפל ישראל, וכו' ג' סעיפים

א. מי שאסר עצמו מפל ישראל, אסור לקנות מהם ולמכר להם זבינא מציעא דאית פה הנאה לחוקה ולמוכר, אלא לוקח פיתור ומוכר בפחות. ואם אסר הנאת עליהם, לוקח מהם פחות ומוכר ביותר, אם ישמעו לו. וזבינא חריפא הוא הנאת הלוקח ולא הנאת המוכר. הלפך, אם אסר עצמו מהם, יקננו מהם פיתור, ומוכר להם שוה בשוה.

באר הגולה

דף מ"ה ע"ב: ב כאוקמתא דרב יוסף שם דף מ"ו ע"ב: ז כ"כ הרמב"ם בפ"ו מה"ג וכ"כ הטור: ד שם במשנה: ה כראב"י שם במשנה כאוקמתא דרב יוסף שם וכרב הונא ור"א דפסקו הלכה כותיה שם וכ"כ הרמב"ם שם ובב"ק דף נ"א ע"ב מוקי פלוגתיהו כיש ברירה ור"א סבר דיש ברירה: ור"ן בשם הרשב"א ור"א"ש וריבנו ירוחם): ז שם במשנה ואע"ג דאמרין בב"ב דף נ"ז ע"ב דשותפין אהעמדו כדי לא קפדי מכל מקום אי קפדי יכולים לעכב זה על זה: ח שם במשנה לעז"ר שהוא פוסק שותפין האוסר ולא הנאסר וכדעת הרמב"ם שם והביאו הטור וכמו שפירש הב"י משום שמי שהוא נודר מסתמא הוא זוכר לנדרו ולא חיישנן דאחי לודי מכשול משא"כ בהדירו חבירו דלא הוציא נדר מפיו אפשר דמשתלי ויבא לודי מכשול וסמך על הירושלמי ואפשר שתלמודא דידן נמי חיי"ל אלא דלא נתת לפרושי קושטא דמלתא: ט תשרי להרמב"ן סי' רמ"ב: פ"י דטעם דראב"י דט"ל יש ברירה כמ"ש בסעיף א' ולא שייכא ברירה זו בנכסי מלוג: א משנה נדרים דף ל"א ע"א וכדפרשם שם בגמרא ע"ב: ב שם במשנה: ג שם בגמרא ע"א:

הלכות נדרים סימן רכה

שפא

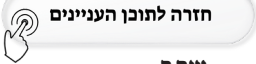
ואם אסרם עליו, ימכרנו להם ביותר, אם ישמעו לו, ויקננו מהם שוה בשוה. וזבינא דרמי באפה, הוי הנאת המוכר ולא הנאת הלוקח. הלפך, אם אסר עצמו מהם ימכרנו להם בפחות, ויקננו מהם שוה בשוה. ואם אסרם עליו, יקננו מהם בפחות אם ישמעו לו, וימכרנו להם שוה בשוה.

ב. אין לאדם להתיר לכתחלה במקום רבו, ולא במקום שיש גדול ממנו, אלא אם כן נתן לו רשות (רא"ש ור"ן). הגה: ומתירין ב' ג' נדרים ביחד לומר לו: מתר לך. וכן מתירין לב' או לג' אנשים ביחד, ויכולו לומר: מתר לכם (בית יוסף סוף סימן זה בשם משבתי הרמב"ן סי' רע"ד) [עין לקמן סוף סימן זה סעיף מ"ו].

ג. פיצד היא ההתרה, לאמר לו ג' פעמים: מתר לך, או שרוי לך, או מחול לך, בכל לשון שיאמר, (בית יוסף בשם הרמב"ם), ואפלו מעמד, ובקרוכים, ובלילה, ובקשבת, אפלו אם היה לאפשר לו מאתמול לשאל עליו, ובלבד שיהיה לצרף השבת, כגון שגדר שלא לאכל או לפטל מענג השבת. וחרמי צבור, נהגו להתיר אף על פי שאינם לצרף השבת.

באר הגולה

ד טור בשם הרמב"ם בפ"ו מה"ג דין ז: ה משנה שם דף פ"ג ע"ב: ו הרמב"ם שם בפ"א: א מימרא דרבא א"ר נחמן הלכתא פותחין בחרטה וכו' נדרים דף כ"ב ע"ב וכן פסק הרא"ש שם והרמב"ם בפ"ו: ב מימרא דרבי חייה בר אבא אמר רב עמרם בכורות דף ל"ו ו"ז הביאו הרא"ש בפ"ד נדרים: ג טור מימרא דרבנא שם וכ"פ הרא"ש בפסקיו וריבנו ירוחם בשם הרמ"ה: ד שם מירושלמי: ה שם והרא"ש בפסקיו מהא דאמרין בכורות דף ל"ו ע"א כגון מאן אמר רב נחמן כגון אנא וכו' הוא בדורות הללו דגמיר וסביר ברב נחמן: ו מסקנת הגמרא אעובדא דרבנא שם דף ח' ע"ב: ז רמב"ם בפ"ו מהלכו' שבועות מההוא עובדא דהא רבינא הוה תלמיד חבר לרב אשי כדאיתא שם: ח טור: ט הרמב"ם בפ"ו מה"ש דין ח': א מימרא דאביי שם דף ע"ו ע"א: ב משנה שבת דף קנ"ז ע"א ונדרים דף ע"ו ע"ב: ז מסקנת הגמי' בנדרים שם: פ רבינו ירוחם כיון דרבשת כולם מקובצים ואם לא יחירו לא או יוכלו להתירן (וב"י בא"ח

ד. יבמה דברים אמורים שמתירין מעמד, כשמתירין על ידי חרטה, בלא פתח. אבל מי שאינו מתחרט מעקרו, וצריך למצא לו פתח, צריך להתלישב בדבר וצריך עיון גדול, דמה שאינו מתחרט מעקרו הינו מפני שהיה לו תועלת בנדר, כגון שהיו אהביו רוצים להעבירו על דעתו כגון שיאכל עמהם, או שישא בנו או בתו לפי דעתם וכיוצא בזה, ובשביל הנדר נמלט מהם ולא היה רוצה שלא נדר, הלכך צריך למצא לו פתח שאלו היה יודע שיבא לידי כך היה נמנע מלדר, אף על פי שהיה צריך לשמע לקול אהביו ולעבר על דעתו. ואם הוא משקר לחכם, אין התרתו בלום. וכיון שצריך שוב דעת, צריך שהיה מיישב.

ה. אסור על עצמו הנתיב בני העיר, אסור להשאיל על נדרו לחכם מפני אותה העיר. ואם נשאל והתיר לו, הרי נדרו מתר.

ו. נשבע שלא יהיה גבאי או נאמן מהעיר, אינו נשאל לחכם שבעיר.

ז. מי שנתחרט בעקר הנדר, אינו צריך פתח אלא שישאלנו החכם: אתה חפץ בנדר זה, והוא אומר: איני חפץ בו, ומתחרט אני שנדרתי ומתיר לו. ומיהו צריך שיתחרט בעקר הנדר, שהיה רוצה שלא נדר מעולם; אבל אם אמר שעתה הוא מתחרט, ועד עתה הוא חפץ במה שנדר, לא הוי חרטה, שצריך שיעקר הנדר מעקרו. ויזהר הנודר שלא יאמר שמתחרט מעקרו, אלא אם כן הוא ברור לו שהיה רוצה שלא נדר מעולם, שאם לא כן אין ההתרה התרה והוא באסור נדר כל ימיו. ואם אינו מתחרט, צריך לבקש לו פתח לומר לו: אלו היית יודע דבר זה לא היית נודר, ונמצא הנדר נעקר מעקרו. וכיצד הוא הפתח, כגון שנדר על דבר אחד, ומפצירין בו הרבה שישאל עליו, אומרים לו: אלו ידעת שפצציריך כך כל כך, ולא תוכל להשיב פניהם, לא היית נודר, והוא אומר: כן. ויש אומרים דחורין ושואלין לו אם מתחרט (קודמי פרק שבעות שמים). ונאפלו פתח שמוגף הנדר הוי

פתח, כגון שהדיר פלוני מנכסיו אם יעשה דבר פלוני, ועבר ועשאו, פותחין לו: אלו היית יודע שהיה עובר על דברך לא היית נודר, והוא אומר: כן. ויש מי שמוצרך שניהם פתח, וגם חרטה. הנה: ונהגו להחמיר ולעשות מן החרטה פתח, שלאחר שאומר שמתחרט מעקרא, אומרים לו: אלו ידעת שמתחרט, בלום נדרת, והוא אומר: לא. וכו' מתירין לו.

ח. החכם, אינו צריך לא פתח ולא חרטה.

ט. פותחין לו לאדם בכבוד עצמו, כגון שנדר לגרש את אשתו, פותחין לו: אלו ידעת שלמחר יהיו אומרים מה ראה פלוני לגרש את אשתו, אלא שמצא עליה שם רע, ונמצאת פוגם בניך; או שיאמרו לו: אלו ידעת שאתה צריך לפרע לה כתבתה לא היית נודר, והוא אומר: כן.

י. נדר שלא להשאיל פלוני לחברו או שלא לשאל בשלומו, פותחין לו: אלו ידעת שאתה עובר על לא

תקם (ויקרא יט, יח) או על לא תשאנא אחיך בלבבך (ויקרא יט, יח), לא היית נודר. אבל אין פותחין בכבוד המקום לומר: אלו היית יודע שהיית מקל בכבוד המקום, שהנודר הוא כאלו נודר בחיי המלך, או שיאמר לו: אלו היית יודע שהנודר רע בעיני המקום, שאין אדם חצוף לומר שלא היה נמנע בשביל כך, והוא אומר שהיה נמנע, אפלו אם אינו אמת, ונמצא שאין הנדר נעקר מעקרו. ומטעם זה אין פותחין בהיא דאילו ידעת דפותחין פנקסך וממשמשיך בעונך, ולא בהיא דכל הנודר ראוי לזקרו בחרב, ולא בהיא דכל המקמינו כאלו הקריב עליו קרבן.

יא. אין פותחין בכבוד אביו ואמו לומר: אלו ידעת שיאמרו לאביך ולאמך, ראו גדולים שגדלתם, כמה בניכם קל בנדרים, ונמצאת מזולל בכבוד אביך ואמך, מהאי טעמא שאינו חצוף לומר שלא היה נמנע בשביל כך. ומהאי טעמא אין פותחין לו בכבוד רבו. אבל פותחין

באר הגולה

סי' שמ"א בשם תשובת רשב"א ואגור: ז לשון טור מדברי הרא"ש שם בפסקיו מברייתא דר"ג ירד מן החמור ונתעטף וישב והתיר לו נדרו ומפרש בגמ' דר"ג סבר אין פותחין בתורה דמעקר נדרא בעינן ובעי עינא אחי ישב: ז לשון הרמב"ם בפ"ו מהלכות נדרים מהירושלמי פרק ה' נדרים והתוספתא: ע תשו' הרשב"א וסיים שם כיון שהוא נהנה שהוא מן הדברים שאין מחמני עליהם עובדי כוכבים והארים וגם הצבור נהנין ממנו ממלאכתן שנעשית ע"י וכו' שהוא נהנה אינו נשאל לחכם שבעיר: ב מסקנת הגמ' שם בנדרים דף ע"ו ע"א: ז הרא"ש והר"ן שם והכריחו כן מהגמרא: ק כ"כ הרא"ש בפ"ג נדרים: ר מעובד דההוא דאתא לקמיה דרבה רב רב הונא וכו' שם דף כ"א ע"ב וכו' שם הרא"ש דפתח זה לא הוי נולד כי מצוי הוא שיקפידו קרובי ואוהביו של אדם על מה שנדר: ש מעובד דביתו דאבי וברייתא מעשה

באר הגולה

באדם א' וכו' שם דף כ"ג ע"א: ת בפ"י רש"י בעירובין דף ס"ד ע"ב ובכמה דוכתי והמדרכי בפ"ב דשבעות בשם הר"מ שהסיים לרבי רש"י ור"י יוסף בכור שור שלא להתיר שום נדר בלא פתח ותורה: א הרמב"ן במשפטי החרם וכתב"א בתשובה ויש מעובד דרב הונא דאפקה היא איתתא הוכרת ה' וכו' שם בנדרים דף ו' ע"ב: ב משנה שם דף ס"ה ע"א: ג משנה שם דף ס"ח ע"ב: ד משנה שם: ח משנה שם דף ס"ד ע"ב וכטעמיה דאביי שם בגמרא דכללא הלכ' כרבא לא איתמר אלא כי פלגי לענין דינא אבל לא הויא דפלגי בטעמא דמלתא ומשום דטעמיה מסתברא: ו ב"י מהספרי דאילו משום מצוה אחת לא חמיר לאנישי כולי האי וכמ"ש הרא"ש והר"ן ו מסקנת הגמ' שם דף כ"ג ע"א: ח משנה שם וכתב: א שם דף ס"ד ע"ב כתבסמי ור' צדוק: י ירושלמי כתבוהו שם הרא"ש והר"ן: ב שם במשנה ומפרש שם בגמ'

הלכות נדרים סימן רכה

שפד

לו בְּדָבָרִים שֶׁבִּינּוּ לְאָבִיו וְאִמּוֹ, כְּגוֹן
אִם הִדְרִין מִמְּכֻסֵּי שְׂפּוֹתַחַיִן לוֹ: אֵלּוּ
יִדְעַתְּ שְׂאֵתָה חֵיב בְּמִזְוֹנוּתֵיהֶם לֹא
הֵייתָ נוֹדֵר.

יב. לֵאמֹר פּוֹתַחַיִן אֶלָּא בְּדָבָר הַהוּא
וְרִגְלִי, דְּשָׂכִיחַ טוֹבָא, אֲבָל אֵין
פּוֹתַחַיִן בְּמַלְמַת דְּלֹא שָׂכִיחַ טוֹבָא.
כְּגוֹן אִם אָמַר: קוֹנֵם שְׂאֵנִי נְהַיָּה
לְפָלוּנִי אוֹ שְׂאֵנִי נִכְנָס לְבֵית פְּלוּנִי,
וְנַעֲשֶׂה אוֹתוֹ פְּלוּנִי תַלְמִיד חֶכֶם
שֶׁהִכַּל צְרִיכִין לוֹ, אוֹ אוֹתוֹ בֵּית
נַעֲשֶׂה בֵּית הַכְּנֻסָּת, אֵין פּוֹתַחַיִן לוֹ
לֹאמֹר: אֵלּוּ יִדְעַתְּ שִׁיעֲשֶׂה פְּלוּנִי
תַלְמִיד חֶכֶם אוֹ אוֹתוֹ בֵּית נַעֲשֶׂה בֵּית
הַכְּנֻסָּת לֹא הֵייתָ נוֹדֵר, מִלְּפִי שַׁעַל
יְדֵי פֶתַח נַעֲקֶר הַנְּדָר מַעֲקָרוֹ, וּפֶתַח
פְּזָה אֵינוֹ עוֹקְרוֹ, שְׂאָף אִם הָיָה
מַעֲלָה אוֹתוֹ עַל לְבוֹ לֹא הָיָה נִמְנַע
בְּשִׁבְלֵוֹ מַלְדֵר, מִיּוֹן דְּלֹא שְׂכִיחָא
טוֹבָא. הֵגָה: וְכֵן מִיתָה לֹא שְׂכִיחָא, אֲבָל עֲנִיית
שְׂכִיחָא. (בית יוסף בשם הגמרא פרק ר"א והגהות מיימוני
פרק ו' וכן הר"ן אשה שכיחה, ולא מקרי גולד
הגהות מיימוני פרק ו')

יג. יֵאָף עַל פִּי שְׂאֵין פּוֹתַחַיִן בְּגוֹלְדָּה,
פּוֹתַחַיִן בְּתַנְאֵי נוֹלְדָּה, כְּגוֹן מִי
שֶׁנֶּדֶר בְּגוֹזֵר קֹדֶם שֶׁחָרַב הַבַּיִת,
וְחָרַב, אֵין פּוֹתַחַיִן לוֹ לֹאמֹר: אֵלּוּ
יִדְעַתְּ שִׁיחָרַב הַבַּיִת, כְּלוּם הֵייתָ

באר הגולה

ע"ב כיון דאחצ"ף לפניו להדריס גם בשעת חרטה אם אין לו חרטה גמורה יחצ"ף פניו: פ' בשמנה וכחכמים: ב' כפ"ו
הרא"ש שם: ג' טור ממירא דרב נזיר דף ל"ב ע"ב וכו' הסמ"ג: ד' כרב הונא רב פפא גיטין דף ל"ה ע"ב תוספות שם
והרשב"א וש"פ מהירושלי בההוא עובדא דאתא קמי דרי בון וכו' א"ל לשחק בקוביא קאמינא: ע' מפי רש"י שם בגיטין
וכן משמע מהירושלמי: פ' הרשב"א בתשובה וכו' הרא"ש שם והר"ב שם הרשב"א בתשובה: ז' הרשב"א בתשובה: ח' הרשב"א
בחי"א סי' ל"ו מהירושלמי הנוכח: ב' רקיצור תשובת הרשב"א: א' שם בשם הרש"ט והוכיח בראיות (ור' ירוחם): ת' טור

הלכות נדרים סימן רכה

שפד

הַמְתִּירִין, כְּשִׁתִּירוּ לוֹ, וְאֵינוֹ עוֹשֶׂה
שְׂלִיחַ לְשֵׂאל עַל נְדָרוֹ. וּמְתִירִין עַל יְדֵי
תַרְגֻּמָּן. (ר"ן פ"ק דנדרים ובית יוסף בשם הירושלמי
ור"ב"ש סי' ש"ע).

יז. אֵין מְתִירִין הַנְּדָר, עַד שִׁיחּוֹל.
כִּי צִידָה, הָרִי שְׁנֹשְׁבֵעַ שְׂלֹא יֵאָכֵל
בְּשָׂר ל' יוֹם מֵרֵאשִׁי חֲדָשׁ אֵיר, וְנַחֵם,
אֵינוֹ נִשְׂאָל עַד שִׁיכְנֵס אֵיר. וְיִאֲפֵלוּ
בְּמָקוֹם שֵׁשׁ לַחֹשׁ לְמַכְשׁוֹל הַנּוֹדֵר,
אֵין מְתִירִין לוֹ עַד שִׁיחּוֹל. וְכֵן שֶׁכֶן
נוֹדֵר עַל תְּנַאי, שְׂאֵין מְתִירִין לוֹ עַד שִׁיחּוֹל (ת"א"ו
ג"ד). וְהוּא הַדִּין לְמַנְדָּה עֲצָמוֹ עַל
תְּנַאי, שְׂאֵין מְתִירִין לוֹ עַד שִׁיחּוֹל
הַנְּדוּי. אֲבָל בְּהַפְרַת הַכַּעַל, וְכֵן
בְּהַתַּרַת חֲרָמֵי צְבוּר, אֵינוֹ צָרִיף
שִׁיחּוֹל הַנְּדָר (תשובת רשב"א ור"ב"ש וע"ז לקמן
סי' רל"ד סכ"ח).

יח. יְמֵי שְׁנֹשְׁבֵעַ אוֹ נְדָר שְׂאֵם לֹא
יִפְרָעֵנוּ חֲמִיו קֹדֶם הַפְּסָח, שְׂלֹא
יִהְיֶה חֵג הַעֲצָרַת בְּעִיר, וְהִגִּיעַ פֶּסַח
וְלֹא פָּרְעוּ, וְנִתְחַרַט, אֵין מְתִירִין לוֹ
נְדָרוֹ עַד הַעֲצָרַת. וְנִרְאָה לֹא שְׂטוּב

באר הגולה

בשם הרמב"ם בפ"ו מהלכות שביעות מעובדא דרבנא דהיה ליה נדרא לדביחיהו וכו' נדרים דף ח' ע"ב והכי מוכח
בירושלמי מדבעי בפ"י נדרים מהו להתיר ע"י תורגמן וכו' ומסקי דע"י תורגמן שרי משום דבעל דבר נמי תמן קא יד וכן
הכריז הרשב"א בתשובה ונכבדא דבת פתח וכו' וכו' הר"ב בשם הרא"ה והגמ"י שם ברמב"ם והגמ"י דקדושישן:
א' כרב פפא דאמר בשאלה ד"ה אין חכם וכו' נדרים דף צ' ע"א הסכמת הפוסקים: ב' לשון הרמב"ם שם בפ"ו מה"ש דין
י"ד: ג' ר"ן בתשובה סימן ג': ד' תשו' הרמב"ן סימן רמ"א ותשו' הרשב"א: ה' ריב"ש בחי"ב סי' ל"ו: ו' ברייתא נדר"י דף
ס"ה ע"א ובפי' המשנה שכתבתי עם מסקנת הר"ן וקצת שאר דינים הגלויים אליהם שכתבתי פה בגלותי וקראתי כלי
גולה השנית יוכיני לגמור הוכחתי שנשמט בהתקן דין זה תיבה אחת וכצ"ל לאותו נדר על דעתו ומדעתו פ"י ומרצונו
וכו' כיון שנדר לו בשביל טובה שקיבל ממנו וכמו שכתב בכ"מ בפ"ו מה"ש ובכ"י בסי' זה לדעת הרמב"ם ולדעת
הרא"ש ובשם רא"מ והראב"ד וכו' התוספות שם בשם ר"ת והרמב"ם והמורכ"י והטור והר"ן וסמ"ג ומור"ק בתשובה
וש"פ וז"ל המב"ק ולחד תירוצא בתוספות דייטין כנוכר לקמן וכן מוכח מדברי המחבר שבי' אבל אם מעצמו וכו' בלא
דעתו שחבר עמו ודעתו ורצונו אבל צריך להודיע לו כמ"ד בירושלמי מפני החשד כמ"ש הרמב"ם ושאר פוסקים וראיתי
עכשיו במעורב ארבע ט"ז טעמי שמה שבי' ע"ש אלא אם כן הודיעו וכו' פירושו שיהיה רצונו בכך ולענין דלא בא
המחבר לתסות אלא לפרש אף שהרב הגאון רמ"א כי שני הדינים בשם י"א מ"מ הדבר מוכרח כמ"ש לענין וכמ"ש גיכ

יט. הֵ מִי שְׁנֹשְׁבֵעַ, אוֹ נְדָר, לַעֲשׂוֹת
דְּבָר פְּלוּנִי תוֹף שְׁנָה, מַעֲתָה
חָלָה עָלָיו הַשְּׂבוּעָה, וְיִכּוּלִים לְהַתִּיר
לוֹ מִיָּד.

כ. יְנַדֵּר עַל דַּעַת חֲבֵרוֹ, אֵין מְתִירִין
לוֹ אֶלָּא אִם כֵּן הוֹדִיעַ לְאוֹתוֹ
שֶׁנֶּדֶר עַל דַּעַתוֹ. וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּאֲפִילוּ
הוֹדִיעוּ, אֵין מְתִירִין אֶלָּא מִדַּעַתוֹ וְרָצוֹנוֹ, (מהר"ק
ש"ש כ"ב וטור ורא"ש), וְכֵן עֲקָר. וְיִדְוֹקָא שֶׁנֶּדֶר
עַל דַּעַתוֹ בְּשִׁבְלֵי שׁוּם טוֹבָה שֶׁעֲשֶׂה
לוֹ בְּשִׁבְלֵי הַשְּׂבוּעָה (בית יוסף בשם הר"ב"ש סי' קפ"ו
וש"ע), כְּמוֹ מִשֶׁה שֶׁנֶּדֶר עַל דַּעַת יִתְרוֹ
בְּשִׁבְלֵי שֶׁהָשִׂיא לוֹ בְּתוֹ, וְהַשְּׂבוּעָה
הַזֹּאת לְתוֹעֵלַת יִתְרוֹ (ריב"ש סימן תס"א), אֲבָל
אִם מַעֲצָמוֹ נְדָר ע"ד חֲבֵרוֹ, יְכוּלִים
לְהַתִּיר לוֹ בְּלֹא דַּעַתוֹ. הֵגָה: וְיֵשׁ אוֹמְרִים
שֶׁצָּרִיף שִׂידוּעֵי לוֹ שֶׁהִתִּיר לוֹ, כְּדֵי שְׂלֹא יִחְשַׁד
אוֹתוֹ שֶׁעָבַר עַל נְדָרוֹ (מורכ"ב פ' שְׂבוּעוֹת שְׁתֵּים בְּשֵׁם
הירושלמי ומהר"ק ש"ש ג"ב ועוד פוסקים). וְאִם כָּבַר
מֵת, שְׂאֵי אֲפָשֶׁר לְהוֹדִיעוֹ, מְתִירִין לוֹ כֶּךָ, דְּשׁוּב

הַבְּרָכּוֹת הַתְּעִנִּיּוֹת סִימָן תַּקְנָה

באר הגולה מ:ח:

גְּשָׁמִים² מִתְחִילִין תְּלִמִּידי חֻכְמִים בְּלִבָּד לְהַתְעַנּוֹת שְׁלֹשׁ תְּעִנִּיּוֹת, שְׁנֵי וְחֲמִישֵׁי וּשְׁנֵי³ יִכָּלֵל הַתְּלִמִּידִים רְאוּיֵין לְכָף. וְדִין תְּעִנִּיּוֹת אֵלּוּ⁴ בְּדִין תְּעִנִּיּוֹת יְחִיד: **ב.** הַגֵּיעַ רֹאשׁ חֹדֶשׁ כְּסֻלּוֹ וְלֹא יָרַדוּ גְשָׁמִים, בֵּית דִּין גּוֹזְרִין שְׁלֹשׁ תְּעִנִּיּוֹת עַל הַצְּבוּר, שְׁנֵי וְחֲמִישֵׁי וּשְׁנֵי, וְכָל הַעַם נִכְנָסִים לְבִתֵּי כְּנָסִיּוֹת וּמִתְפַּלְלִים וְזוֹעִקִים⁵ וּמִתְחַנְּנִים כְּדָרָךְ שְׁעוֹשִׂים בְּכָל הַתְּעִנִּיּוֹת: **ג.** יַעֲבֹרוּ אֵלּוּ וְלֹא נִעְנּוּ, בֵּית דִּין גּוֹזְרִין עוֹד שְׁלֹשׁ תְּעִנִּיּוֹת עַל הַצְּבוּר, שְׁנֵי וְחֲמִישֵׁי וּשְׁנֵי, וּבְאֵלּוּ מִפְּסִיקִין מִלְּאָכֵל⁶ מִבְּעוֹד יוֹם, וְאִסּוּרִים בְּהֵם בְּעִשִׂית מְלֹאכָה בַּיּוֹם הַזֶּה אֲבָל לֹא בַּלַּיְלָה, וְאִסּוּרִים בְּרַחֲצֵית כָּל הַגּוֹף בַּחֲמִין, לְפִיכָף נּוֹעֲלִין אֶת הַמְּרַחֲצָאוֹת, יֵאָבֵל פְּנֵיו יָדָיו וְרַגְלָיו בַּחֲמִין וְכָל גּוּפוֹ בְּצוֹנֵן מִתָּר, וְאִסּוּרִים בְּסִיכָה, הַאֲלֵא אִם כֵּן הוּא לְהַעֲבִיר אֶת הַזְּהָמָא, וְאִסּוּרִין בְּהֵם בְּתַשְׁמִישׁ הַמַּטָּה, וְכֵן אִסּוּר בְּנִעְלֵית הַסַּנְדֵּל בְּעִיר, וּמִתְפַּלְלִין בְּבִית כְּנָסִיּוֹת וּמִתְחַנְּנִים כְּבִשְׂאָר תְּעִנִּיּוֹת: **ד.** יַעֲבֹרוּ אֵלּוּ [וְלֹא נִעְנּוּ], בֵּית דִּין גּוֹזְרִין עוֹד שְׁבַע תְּעִנִּיּוֹת עַל הַצְּבוּר, שְׁנֵי וְחֲמִישֵׁי וּשְׁנֵי וְחֲמִישֵׁי וּשְׁנֵי וְחֲמִישֵׁי וּשְׁנֵי, וְכָל מִה שְׂאִסּוּר בְּשִׁלְשָׁה שְׁלֹפְנֵי אֵלּוּ אִסּוּר אִף בְּאֵלּוּ, וְיִתְרִין אֵלּוּ, שְׁמַתְרִיעִין בְּהֵם בְּשׁוֹפֵר עַל הַבְּרָכּוֹת שְׁמוֹסִיפִין בְּהֵם, וּמִתְפַּלְלִין בְּרַחֲבֵי הָעִיר, וּמִזְרִידִין זָקֵן לְהוֹכִיחָה, וּמוֹסִיפִין שֵׁשׁ בְּרָכּוֹת בְּתַפְלַת שְׁחִירֵית וּבְתַפְלַת הַמִּנְחָה, וְיִנּוּעֲלִים אֶת הַתְּעִנִּיּוֹת, וּבִשְׁנֵי לַעֲת עֵרֶב⁷ פּוֹתְחִין מֵעַט (אִתּוֹן הַתְּעִנִּיּוֹת הַמוֹכְרוֹת אֲכִילָה וְשִׁתְּיָה) (בֵּית יוֹסֵף בִּשְׁם רַשִׁ"י) כְּדִי שִׁימְצָאוּ לְקִנּוֹת לְסַעֲוֵדַת הַלַּיְלָה, וּבְחֲמִישֵׁי פּוֹתְחִין כָּל הַיּוֹם חֲנִיּוֹת הַמוֹכְרוֹת⁸ מִמְּאָכֵל, מִפְּנֵי כְּבוֹד הַשֵּׁבֶת. יֵאָמֵר יֵשׁ לְחִנּוֹת שְׁנֵי פְתָחִים, פּוֹתַח אֶחָד וְנוֹעֵל אֶחָד. וְאִם יֵשׁ לְחִנּוֹת⁹ אֲצִטְבֵּא לְפָנָיו, פּוֹתַח כְּדָרְכוֹ בַּחֲמִישֵׁי וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ: **ה.** יַעֲבֹרוּ וּמִנִּיקוֹת¹⁰ מִתְעַנּוֹת, אֲבָל לֹא בְּשִׁלְשׁ רֵאשׁוֹנוֹת וְלֹא בְּשִׁבַע אַחֲרוֹנוֹת. וּמִיָּהוּ, לֹא יֵאָכְלוּ אֲלֵא כְּדִי קִיָּם הַגִּזְלָה. (וְאִסּוּר לְהֵן הַחֲמִיר וְלְהַתְעַנּוֹת) (תַּשְׁבִּיץ סִימָן תַּחַח):

ו. אַחַר שְׁגָזְרוּ שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה תְּעִנִּיּוֹת אֵלּוּ, אִם לֹא נִעְנּוּ אֵין גּוֹזְרִין עוֹד. וְהֵי מְלִי בְּשִׁמְתַעֲנִין עַל הַגְּשָׁמִים, לְפִי שְׁבִשְׁעָבְרוּ אֵלּוּ כָּבֵר עָבְרוּ זְמַן הַגְּשָׁמִים וְאֵין בְּהֵם תּוֹעֲלַת, אֲבָל עַל שֶׁאֵר פְּרַעֲנִיּוֹת מִתְעַנּוּם וְהוֹלְכִים עַד שִׁיעֲנוּ: **ז.** כְּשִׁמְתַעֲנִים עַל הַגְּשָׁמִים וְעָבְרוּ שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה תְּעִנִּיּוֹת אֵלּוּ וְלֹא נִעְנּוּ, מִמְּעִטִין

ב בריתא שם וברבי יוסי ג שם משנה. ד משנה שם יב. ה בריתא שם יג. ו מירמא רוב חסדא ובריתא שם מהא דתנן ונעלים את הפרתעצאות. ז שם במשנה. ח רמב"ם בפרק ג. ט שם במשנה (הגורסא כמו שהתחתי). י משנה שם טו. כ משנה שם יב. ל בריתא שם יד. מ בית יוסף מפשטענות פרוש רש"י נ שם בבריתא. ס פירוש רמב"ם בפרק ג. ע בריתא יד. עאוקמיקמא רוב אשי שם. פ רמב"ם וסמ"ג מדרשלימי. צ שם במגורא בעבא רובי יהודה נשיאה ובריתא. ק משנה ונקרא שם יב.

באר היטב

א. ומתחננים. ובכלל זה הקריאה בחייל כמו בשאר תעניות ט"ו: **ב. בתשמיש.** אפלו אין רצב בעולם עיניו, עין סוף סימן תקעד: **ג. מאכל.** אכל של שתיה ד"כולין לקנותו בערב שבת, לא, מגן אברהם, עין שם:

נדע ביהודה חלק א סימן לא שאין נוהגים במדינות אלו לעשות בעצרת גשמים שלש יום ראשון שהוא עשרה בטבת במקום יום שני, עין שם, ומביא ברבי יוסף:

משנה ברורה

ב. מתחילין תלמידי חכמים וכו'. הינו, אפלו ב"יום י"ז גופא, וכן משמע בבאור הגר"א בסעיף ט: **ג. וכל התלמידים וכו'.** הינו, שחייב הוא ללל כל תלמיד ואין יכול להפקיע עצמו לומר פטור אני. ודוקא כששואלים אותו דבר הלכה בתלמודו ואומרה, דאז הוא בכלל תלמיד חכם ותיב להתחיל להתענות, אבל אם לא הגיע לכלל כך איננו מחויב להתענות, אלא שאם רצה מתענה ואין בו משום יתרא, אבל כל שאר אדם אינו ראוי, דהרואה שמתענה מוכחא מלתא שעושה מפני הגשמים ונהי משום יתרא: **ד. בדין תעניות יחיד.** הינו לענין שמפסיקין בהם בראש חודש ויחנה ופורים אם פגע באלו הימים, ומה שאין כן תענית צבור, וכדלעיל בסימן תקעב, ויגם לענין מה שכתבאר בסימן תקטו, עין שם. ונראה לי דהוא הדין לענין שצריך לקבל אותו מבעוד יום כשאיר תענית יחיד, ולאפוקי בתענית צבור, וכנ"ל בסימן תקסב סעיף יב:

ה. ומתחננים כדרך וכו'. ובכלל זה הקריאה ויחל בשחירת ומנחה כשאיר תענית ט"ו ושאר איתוונים:

ו. מבעוד יום. הינו דבין השמשות שלו אסור, ואין צריך להוסיף יותר: **ז. להעביר את הזהמא.** וכל שכן אם יש לו חטטין בראשו דמתר: **ח. ואסורים בהם וכו'.** אפלו עדין אין רצב

ועין שם שכתב חלק בארץ ישראל דשכח (ועין שם דגם בארץ ישראל לא שכח עצירת גשמים כי האי שיצטרכו לכל הסדר, והזקנים עדים ליתנהו בזכירה כי אם פעם אחת ברות בשנים אחת לששים או לשבעים שנה, ואם כן גם בארץ ישראל לא שכח, עין שם) שלחיתיהו דקפאי קא עבדינו. מה שאין כן בחוץ לארץ דלא סודא אדריעא חר רש מדינתו וגלילת שאין שם עצירת גשמים, לא רצו לחלק בחוץ לארץ עצמו בין מקום למקום והשוו מדינותיה דאין תענית צבור בחוץ לארץ, עין שם. וכן כתב בשו"ת עשרה תענית כדרך המשנה, רק גורים תענית אחת או שמים ומרצים בתפלות ותחנונים, לגור תענית על הגשמים ונדפוס שהיה יום ראשון עשרה בטבת, עולה להם

ב. מתחילין תלמידי חכמים וכו'. הינו, אפלו ב"יום י"ז גופא, וכן משמע בבאור הגר"א בסעיף ט: **ג. וכל התלמידים וכו'.** הינו, שחייב הוא ללל כל תלמיד ואין יכול להפקיע עצמו לומר פטור אני. ודוקא כששואלים אותו דבר הלכה בתלמודו ואומרה, דאז הוא בכלל תלמיד חכם ותיב להתחיל להתענות, אבל אם לא הגיע לכלל כך איננו מחויב להתענות, אלא שאם רצה מתענה ואין בו משום יתרא, אבל כל שאר אדם אינו ראוי, דהרואה שמתענה מוכחא מלתא שעושה מפני הגשמים ונהי משום יתרא: **ד. בדין תעניות יחיד.** הינו לענין שמפסיקין בהם בראש חודש ויחנה ופורים אם פגע באלו הימים, ומה שאין כן תענית צבור, וכדלעיל בסימן תקעב, ויגם לענין מה שכתבאר בסימן תקטו, עין שם. ונראה לי דהוא הדין לענין שצריך לקבל אותו מבעוד יום כשאיר תענית יחיד, ולאפוקי בתענית צבור, וכנ"ל בסימן תקסב סעיף יב:

ה. ומתחננים כדרך וכו'. ובכלל זה הקריאה ויחל בשחירת ומנחה כשאיר תענית ט"ו ושאר איתוונים:

ו. מבעוד יום. הינו דבין השמשות שלו אסור, ואין צריך להוסיף יותר: **ז. להעביר את הזהמא.** וכל שכן אם יש לו חטטין בראשו דמתר: **ח. ואסורים בהם וכו'.** אפלו עדין אין רצב

שער הגיון

ב. פתחי תשובה. ומיהו נראה דהינו, כשקבל מבעוד יום להתענות: **ג.** ט"ו: **ד.** מגן אברהם: **ה.** מגן אברהם: **ו.** גמרא: **ז.** פשוט: **ח.** מגן אברהם: **ט.** אבל סיכה לתענוג אף כל שהוא אסור ונקרא: **י.** מגן אברהם, דאם לא כן אף בלאו הכי אסור, וכדלעיל בסוף הסימן: **יא.** הגר"א: **יב.** רמב"ם: **יג.** מגן אברהם, אבל פותח קצת לעת ערב כמו בשני, וכן מוכח במגן אברהם: **יד.** רש"י: **טו.** מגן אברהם:

הלכות תענית סימן תקעה

באר הגולה מט.

במשא ומתן ובכנין **ה"ל של שמחה** (אלא אם כן **כ"ח** כחלו נוטה לפל) (טור), **וממעטין בארוסין ונשואין יאלא אם לא קים מצות פריה ורביה, וממעטין בשאלת שלום בין אדם לחבירו, ותלמידי חכמים לא ישאלו שלום אלא פנופין וכמנדים למקום, ועם הארץ שנתן להם שלום משיבין לו בשפה רפה וכבד ראש, ותלמידי חכמים לבדם חוזרים ומתענים שני וחמישי ושני עד שיצא ניסן של תקופה, וממתין לאכל בלילה ובמלאכה ובשאר הדרים, ומפסיקים בראש חדש חגכה ופורים. יצא ניסן של תקופה, והוא כשהגיע השמש לתחלת מזל השור, אין מתעני עוד, שאין הגשמים בזמן הזה אלא סימן קלה והאיל ירדו כל עקר בתחלת השנה: ח.** וכל זה הסדר בשלא ירדו גשמים בל, אבל ירדו ברביעה (פרוש), המטר היורד להצמיח כל צמח ועשב האדמה נקרא רביעה, מפני שרובע ומעבר את הקרקע, כדכתיב כי כאשר ירד הגשם וגו' והולידה והצמיחה וגו') וצמחו העשבים והתחילו לרקוש, הרי אלו **מתענים וזועקים עד שיירד גשמים** **ה"א** עד שיבשו הצמחים. **וכן אם הגיע זמן הפסח או קרוב לו שהוא זמן פריחת האילנות בארץ ישראל ולא ירדו גשמים, הרי אלו מתענים וזועקים עד שיירד גשמים הראויים לאילנות או עד שיעבר זמנם.** **וכן אם הגיע חג הסוכות ולא ירדו גשמים הרבה כדי למלאת מהם הבורות והשיחין והמערות, הרי אלו מתענים עד שיירד גשם הראוי לבורות.** ואם אין להם מים לשתות, מתענין על הגשמים בכל עת שלא יהיה להם מים לשתות ואפלו בימות החמה. **פסקו הגשמים בין גשם לגשם ארבעים יום בימות הגשמים, הרי זה מכת בצרת ומתענים וזועקים עד שיירד גשמים או עד שיעבר זמנם: ט.** **במה דברים אמורים, בארץ ישראל וכל הדומה לה, אבל במקומות שעונת הגשמים שלהם **כ"ד** קדם שבועה עשר במר חשוון או אחר זמן זה, כשיגיע זמנם ולא ירדו גשמים, יחידים מתענים שני וחמישי ושני, ומפסיקים בראש חדש חגכה ופורים, ושוהין אחר כך כמו **ששה ימים, אם לא ירדו גשמים, בית דין גוזרין שלשה עשרה תעניות על הסדר שאמרנו: י.** יכל תענית שגוזרים הצבור **כ"ד** בחוץ לארץ אוכלים בהם בלילה ודינם פדין שאר תענית, שאין גוזרים על הצבור תענית כגון צום כפור אלא בארץ ישראל בלבד ובגלל המטר, ובאותם עשר תעניות שהם שלש אמצעים ושבע אחרונות: יא.** **היו מתענים על הגשמים ונענו, כמה ירדו ויהיו פוסקין מן התענית, משיכנסו בעמק הארץ התרבה טפח, ובכינונית שני טפחים, ובעבודה שלשה טפחים (ושעור כמה צריכין לירד לברך עליהם, עין לעיל סימן רכא).² ואם התחילו לירד אחר חצות **כ"ד** ישלימו אותו היום (ועין לעיל סימן תקסט בסופו),³ ואם התחילו לירד קדם חצות **כ"ה** פלא ישלימו, אלא **כ"ז** יאכלו וישתו ויעשו יום טוב, ולעבר יתקבצו ויאמרו **הלל הגדול: יב.** אין אמורים**

ר ורמב"ם שם.
ש שבריתא שם יד.
ת שם במשנה.
א וירושלמי. ב רמב"ם
שם ג. ג שם במשנה.
(* והוא שלשים יום
לאחר תקופת ניסן).
ד רמב"ם שם. ה שם
במשנה. ו ירושלמי
והביא הרי"ף והרא"ם
וירושלמי שם ז. ז משנה
שם ח. ח אוקמתא
דבר נחמן שם ופרוש
ראשון ברש"י וכן פתח
הפוסקים. ט בריתא
שם י. משנה ויגמרא
והביא רש"י שם יא. יא
במשנה. יב הרמב"ם
בפרק ג מהלכות תענית
והוא מבאר בירושלמי
וגם נראה מן הגמרא
שלה. יג מן הגיה הבית
יוסף. יד רמב"ם שם
מהא דשמאלא אין
תענית צבור בכלל.
טו בריתא שם כה
וכתבמה. טז משנה שם
יז ורבי אליעזר.
יח שם במשנה טז.
יט הרשב"א בתשובה.

שערי תשובה

7. בארוסין. פרוש, שאין מארסין כלל, בית יוסף: ה. וישתו ובמקום דשכיחי שכרות אומרים הלל ואחר כך אוכלין ושותין, והוא הדין אם נצטו בריטב"א תענית כה וכן דעת מהר"י ואבי עשהה מעשה בחבדון לשענו אחר תענת שלא לומר הלל וכן כתב באלה דבה, עין שם. ועין לעיל סימן תקסט סעיף קטן א באשל אברהם

באר היטב

א כו. ישלימו אותו היום. שכבר עבר רב היום **כ"ה** בקדשה, **כ"ז** שוב אין אומר עננו בתפלת המנחה ולא תחנונים אחרים, וגם הלל היה ראוי לומר, **כ"ד** אלא שאין אמורים אותו בקרס רעבה ודמחוך כפתוב בו, נותן להם לכל בשר, נאה להאמר על השבע, רש"י. ויש אמורים. כדכין שנענו באותו יום, אמורים הלל הגדול ודגול מרובה: **כו.** **זאם** גשמים קדם חצות, פיון ששהתחלה היתה קדם חצות ולא הפסיק בחצות, אוליין בתר ההתחלה ולא ישלימו: **כה.** **לא ישלימו.** רעד כדון צפרא הוא: **כז.** **יאכילו וישתו.** שאין אמורים הלל הגדול **כ"ה** אלא בנפש שבועה וקרס מלאה. **יז** ודוקא בזה שהוא אחר התפלה, אבל קדם התפלה שרי, ולכן אמרין לה בפסוקי זמרה בשחרית בשבת. ובמקום דשכיחי שכרות **יז** אמורים הלל הגדול ואחר כך אוכלין ושותין, **כ"ה** והוא הדין אם ירד קדם חצות ונצטו רב הצבור להשלים, דמשלימין, וכנ"ל בסימן תקסט סעיף א, יאמרו הלל הגדול קדם אכילה: **ט.** **ה"ל הגדול.** הם עשירים ושש כי לעולם חסדו, והותמין מודים אנחנו לך על כל טפה וגו', כמו שכתוב סימן רכא, ושוב אין היחיד צריך לברך, ויש להתחיל קדם הודו שיר המעלות הנה ברכו וגו' העומדים

משנה ברורה

ז יח. של שמחה. לאו דוקא, **ט"א** אלא הוא הדין לכל בנן שאין צריכים, דאינו נעשה אלא לנוי ולהרחקה בעלמא. ודע עוד, דשל שמחה קאי גם אמשא ומתן, דאינו אסור אלא של שמחה כגון צרכי חפה לבנו ומגן אברהם. ועין בסימן תקנא סעיף ב ובמשנה ברורה שם מדינים אלו: **יב.** **בתלו.** של בנן שמחה, כגון "בית חתנות לבנו, **י"א** ואפלו אין בו סכנה: **כ.** **וממעטין בארוסין.** פרוש, **ט"ז** שאין מארסין כלל. ועין בבאר הלכה: **כא.** **מזל השור.** והינו שלשים יום לאחר שנופלת תקופת ניסן: **ח כב.** **מתענין וזועקין.** כפה, אבל לא מתירעין (מגן אברהם): **כג.** **או עד שיבשו הצמחים.** ששוב לא יועיל והיו תפלת שוא: **ט כד.** **קדם שבועה עשר במרחשון.** אפלו עונת הגשמים שלהם אחר שבועות: **י כה.** **בחוץ לארץ.** שאין להם נשיא שיגור עליהם. ודע, דאחרונים מסתפקין אפלו בארץ ישראל אם נוהג היום הסדר תענית, מחמת זה השעם, ואפשר משום דשליחותיה דקמאי קעבדינן שם. ועין בברכי יוסף שהארץ בזה, וקצת מדבריו מובא בשערי תשובה ריש הסימן, עין שם:

שער הצידין

ז טו. לעיל בסימן תקנא בבית יוסף בשם הר"ן: **ז.** **רא"ש:** יח. ט"ז סימן תקנא: **יט.** מגן אברהם בשם בית יוסף: **ט כ.** **פוסקים:** **יא כא.** ר"ף בשם ירושלמי:

לוח עמוד היומי: ש"ב י' תמוז תשעו * יום א' תמוז תשפא * יום ב' כג סיון תשפ"ו * יום ג' אדר תשצ"ו * יום ד' ניסן תתא

הלכות תענית סימן תקעה תקעו

מט: באר הגולה

"הלל הגדול אלא קשעננו ביום תעניתם דוקא, אבל אם לא נענו עד יום שלאחר" תעניתם לא: יג. פאם ירדו להם גשמים בליל תעניתם קדם שעלה עמוד השחר, ז"א אין אומרים הלל הגדול:

* (עין לעיל סימן תס). ק שם בחשוכה.

תקעו על איזה דברים מתענין ומתריעין. וכו' ט"ז סעיפים:

א. אכשם שמתענינים ב" ומתריעים על הגשמים כף מתענינים על שאר הצרות, כגון כותים שבאו לערף מלחמה עם ישראל או לטל מהם מט או לקח מידם ארץ או לגזר עליהם צרה אפלו במצוה קלה, הרי אלו מתענין ומתריעין עד שירחמו. וכל הערים שסביבותיהם מתענינים אבל אין מתריעין, אלא אם כן תקעו להתקבץ לעזרתם. ויאפלו לא באו אלא לעבר דרך ארצם, שאין להם מלחמה עמהם אלא על כותים אחרים ועוברים על מקום ישראל, מתענין ומתריעין: ב. וכן יעל "הדבר. איזהו דבר, עיר שיש בה חמש מאות רגלי ויצאו ממנה לשלשה מתים בשלשה ימים זה אחר זה, הרי זה דבר. וצאו ביום אחד או בארבעה ימים אין זה דבר. והיו בה אלה ויצאו ממנה ששה מתים בשלשה ימים זה אחר זה, הרי זה דבר. וצאו ביום אחד או בארבעה ימים, אין זה דבר. וכן לפי השבון זה. ואין הנשים והקטנים וקנים ששבתו ממלאכה בכלל מנין אנשי המדינה לענין זה. יהיה דבר בארץ ישראל, מתענין שאר גליות עליהם (ודוקא דאיכא דבר בכלה ואלא במקצתה) (ר"ן פרק ד תענית). והיה דבר במדינה ושירות הולכות ובאות ממנה למדינה אחרת, שתיקן מתענות אף על פי שהן רחוקות זו מזו: ג. וזאם היה דבר בחזירים, מתענין, מפני שמעיהם דומים לשל בני אדם, וכל שכן אם היה דבר בעכו"ם ולא בישראל שמתענינים: ד. וכן מתענין על המפלת שבעיר. כיצד "הרי שרבתה בעיר מפלת" בתלים בריאים "שאינו עומדין בצד הנהר, וברקתא שם כ.

א לשון הרמב"ם בפרק ב משנה הסעתי ט"ו ומתקבא דרב יבמות ג. ב שם במשנה ו בריקתא שם כא. ו רמב"ם בפרק ב מלשון המשנה דתמן מוציאה חמש מאות רגלי ופשעט הגברים לבד מהטו וכו' וכן משמע מהירושלמי דאמר בחזרים ולא זקנים והוא הדין לאיפן. ז עבדא דרב נחמן משום דגביה לוקה שפחה לא כל שכו. ח עבדא דשמאל שם. ט עבדא דרב יהודה שם. י תוספות והר"ן לפרק ראשונה. כ משנה שם יט. ל בריקתא שם כ.

באר היטב

רב הצבור להשלים יאמרו הלל הגדול קדם אכילה, ויחילו משייר המעלות העומדים בכית ה' עד סוף עשרים וששה כי לעולם חסדו, עין מגן אברהם, וחותמין מודים אנהנו לך על כל טפה כמו שכתוב סימן רכא, ושוכו אין צורך כל יחיד לברך, עין מגן אברהם:

א. ומתריעים. ותמה אני למה אין אנו נוהגים בעת צרה, הלא מדאורייתא מצוה לתקע בלא תענית. מגן אברהם, עין שם: ב. הדבר. והאידנא אין מחענין וביורה דעה סוף סימן שער כתב שמשעם זה אין מתאבלין בשעת הדבר, עין שם:

שערי השוכה

שהביא מתשובת כ"ה שארע מעשה בירושלים כו', והעתיק הדברים שלא במקום, דמה ענון אמירת הלל הגדול לשם, שאין לו מקום שם כי אם כאן תענית גשמים, ועל זה כתב כן בפ"ה וכמו שכתבנו משם בהר"ב יוסף: * הדבר. עין באר השב. ועין ברי"י יוסף כתב גם כן בשם מהר"ם בן חכים בחשוכה כתב יד שכתב, האידנא אין גזרין תענית צבור על הדבר, וכן אמרו משם מהר"ם ו"ל וכן לא סברא כ. בתלמוד דף כב, עין שם:

משנה ברורה

רק בארץ ישראל, וכדכתבתי וכי תבאו מלחמה בארצכם וגו'. ויש שכתבו, דאפשר דאף בארץ ישראל דוקא קשהיה תחת רשותנו. ואפשר עוד, דדוקא קשהיגורה הוא על רב ישראל אז מצות עשה לתקע, אבל בלאו כע"ל לא (פרי מגדים):

ב. ב. ע"ל הדבר. והאידנא אין מתענין כלל בשעת הדבר, דמנסה הוא כשאנינו אוכל ושותה קולט שנוי אירי, חס וחלילה. ולענין תשעה באב, עין לעיל בסמן תקנ"ד סעיף ו בבאור הלכה: ג. שיששה מתים. מת אהר ככל יום: ד. אין זה דבר. דאין זה קבע אלא אקראי בעלמא: ה. בכלל מנין אנשי המדינה. לפי שהן חלושות המגז. ועין בלבוש, דבין מנין החמש מאות ובין מנין המתים לא יהיו מאלו, וכן משמע בשלטי גבורים: ו. בארץ ישראל. דכיון דגביה לוקה, שפחה לא כל שכן. וסוריא אינה בכלל ארץ ישראל, דכבשו יחיד לא שמה כבוש (מגן אברהם): ז. ואלא במקצתה. דהא איכא גביה גם כן דנצלת, ותנצל עם הנצולין: ח. היה דבר במדינה. אף בחוץ לארץ: ט. אף ע"ל פי וכו'. לפי שהדבר מתלנה ובא עמקו: י. שהן רחוקות זו מזו. אבל אם אין שירות הולכות אין מתענות הרחוקות, וכן אכל כל סביבותיה מתענות ולא מתריעות כדי להשתתף בצרתו, וכן נמי במפלת, סביבותיה מתענות מטעם זה:

א. ומתריעים וכו'. כתב הרמב"ם, מצות עשה מן התורה לזעק ולהירע בהצוצרות על כל צרה שלא תבא על הצבור, ושאמר, על הצר אתכם והרעתם בהצוצרות, ויעין במגיד משנה דהכי ע"ל דלא דוקא בהצוצרות, והוא הדין בשורפן, כלומר כל דבר שיער לכם, כגון בצרת ודבר וארבה וכיוצא בזה, ועקו עליהן והריעו. ודבר זה מדרכי התשובה הוא, שבזמן שכתב צרה ויזעקו עליה ויריעו ידעו הכל שבגלל מעשיהם הרעים הורע להן, ככתוב עונותיכם הטו אלה וגו', והוא שגורם להסיר הצרה מעליהם, אבל אם לא יזעקו ולא יריעו אלא יאמרו, דבר זה ממנהג העולם ארע לנו וצרהו לא נקרת היא, הרי זו דרך אכזריות, וגורמת להם להדבק במעשיהן הרעים, ותוסיף הצרה צרות אחרות, הוא שכתוב בתורה והלקחם עמי בקרי, והלקחתי גם אני עמכם בחמת קרי וכו', ומדברי סופרים, להתענות על כל צרה שלא תבא על הצבור עד שירחמו מן השמים וכו', עד כאן לשונו. ותמה הפגן אברהם, למה אין אנו נוהגין לתקע בעת צרה, ואפלו אם נאמר דאין תענית צבור בכלל, הלא מדאורייתא מצוה לתקע בלא תענית, וכנ"ל, ונשאר בצריך עיון. ויש מאחרונים שמתרצו דמדאורייתא מצוה זו נוהג

בכית ד' בלילות, ואומר מעלה נשיאים מקצה הארץ וגו' (מגן אברהם): יב. דא. תעניתם לא. דלא נענו מכח התענית, רק משמיע דחרימו עליהו:

יג. זב. אין אומרים וכו'. דזה לא מקרי התחלה להתענות. ומשמע מסתימת המחבר דאפלו אותן התעניות שפסטיקין מבעוד יום, מכל מקום עקר התענית מתחיל מעמוד השחר ואילף לא קדם, ועין בפרי מגדים:

א. ומתריעים וכו'. כתב הרמב"ם, מצות עשה מן התורה לזעק ולהירע בהצוצרות על כל צרה שלא תבא על הצבור, ושאמר, על הצר אתכם והרעתם בהצוצרות, ויעין במגיד משנה דהכי ע"ל דלא דוקא בהצוצרות, והוא הדין בשורפן, כלומר כל דבר שיער לכם, כגון בצרת ודבר וארבה וכיוצא בזה, ועקו עליהן והריעו. ודבר זה מדרכי התשובה הוא, שבזמן שכתב צרה ויזעקו עליה ויריעו ידעו הכל שבגלל מעשיהם הרעים הורע להן, ככתוב עונותיכם הטו אלה וגו', והוא שגורם להסיר הצרה מעליהם, אבל אם לא יזעקו ולא יריעו אלא יאמרו, דבר זה ממנהג העולם ארע לנו וצרהו לא נקרת היא, הרי זו דרך אכזריות, וגורמת להם להדבק במעשיהן הרעים, ותוסיף הצרה צרות אחרות, הוא שכתוב בתורה והלקחם עמי בקרי, והלקחתי גם אני עמכם בחמת קרי וכו', ומדברי סופרים, להתענות על כל צרה שלא תבא על הצבור עד שירחמו מן השמים וכו', עד כאן לשונו. ותמה הפגן אברהם, למה אין אנו נוהגין לתקע בעת צרה, ואפלו אם נאמר דאין תענית צבור בכלל, הלא מדאורייתא מצוה לתקע בלא תענית, וכנ"ל, ונשאר בצריך עיון. ויש מאחרונים שמתרצו דמדאורייתא מצוה זו נוהג

שער היצוין

א. ונתיב חיים: ב. מגן אברהם ושאר אחרונים: ג. רש"י: ד. בית יוסף: ה. נמנא: ו. ב"ח ואלהיו וזוטא: ז. ד. רש"י:

לוח עמוד היומי: יום א יא תמוז תשעו * יום ב יח תמוז תשפא * יום ג כד סיון תשפ"ו * יום ד כח אייר תשנא * יום ה יא אייר תשצו * יום ו יא ניסן תתא

באר הגולה .נ.

הלכות תענית סימן תקעו

הרי זה צרה ומתענין ומתריעין עליה, וכן על הרעש ועל הרוחות שהם מפילים הבגן והורגים, מתענים ומתריעין עליהם: ה. וכן מתענין על י"ח החלאים. ביצד, הרי שירד חלי אחד לאנשים הרבה באותה העיר, כגון אספרה (פרוש, חלי סוגר הגרון, מענין ויסקרו מעינת תהום) או תרחור וכו' צא בהם, והיו מתים מאותו חלי, הרי זה צרת צבור וגזרין עליה תענית ומתריעין. וכן כ"ה חפז ל"ח הרי הוא בשחין פורת, ואם פשט ברב הצבור מתענין ומתריעין עליו, אבל חפז יבש צועקים עליו בלבד: הגה ובאילו חלאים אין צריך שימותו בשלשה ימים זה אחר זה כמו בדבר שהוא בא מכח שני אורי, אלא מתענים ומתריעין על אלו החלאים כ"ה מיד (בית יוסף): ו. ע"כ על חיה רעה שגשלתה, אפלו לא הזיקה אלא נראית בלבד, מתענין ומתריעין בכל מקום אפלו הרחוקים, אבל אם אינה משלחת, אינה אלא מקרה. איזו היא משלחת, נראתה בעיר ביום הרי זה משלחת, נראתה ביום, אם ראתה שני בני אדם ולא ברחה אחריהם, הרי זה משלחת ואם היתה שדה שפמוכה ר' פאגם וראתה שני בני אדם ורדפה אחריהם, הרי זה משלחת, הרי זה רדפה אחריהם, אינה משלחת. ואם היתה באגם, אפלו רדפה אחריהם אינה משלחת, אלא אם טרפה שניהם וראתה אחד מהם, אבל אם אכלה שניהם באגם אינה משלחת, מפני שזה הוא מקומה ומפני הרעבון טרפה לא מפני שהיא משלחת: ז. פתים הבנויים במדברות ובארצות הנשמות, הואיל והם מקום גדודי חיה, אם עלתה לגג ונטלה תינוק מעריסה (פרוש, משה קטנה, מענין הגה ערשו ערש ברזל) הרי זה משלחת, ואם לא הגיע למדה זו אינה משלחת, שאלו בני אדם שפסגו בעצמם ובאו למקום החיות. אבל שאר מיני הארץ ורמש העוף ששלחו והזיקו, כגון שלוח נחשים ועקרבם כ"ה שמוזקים ואינם ממתים, ואין צריך לומר צרעים ויתושין והדומה להם, אין מתענים עליהם ולא מתריעין: ח. וכן על ירקון והשדפון משהתחיל בתבואה, אפלו לא התחיל אלא במקום אחד כ"ה כמלא פי התנור, מתענין ומתריעין (ואפלו הרחוקים טור), רק שיהיו כ"ה באותו הפרקיא (ר"י):

מ טור בשם הרמב"ם בפרק ב שנתו נכלל בכלל ספלת. נ לשון הרמב"ם שם מבריתא שם ט. ט. ס מ מבריתא והוא כבא קמא פ. ע עמנה תענית ט. פ ברייתא שם כב. צ לשון הרמב"ם בפרק ב סנה' ברייתא וברמב"ם לה שם בנפרא. ק רמב"ם בפרק ב מבריתא פ. פ. וברמב"ם רב פ. פ. ר טור בשם רמב"ם שם ט. ד. שם מבריתא שם ט. ד. ש בשלשה שם ט. ד. פרוש דבר מועט וברבי עקיבא בבריתא כ"ה והוב' המיד שם. א רמב"ם ממשנה ט. ובריתא כ"ה.

שערי תשובה

צועקים עליו בלבד כו'. עין בשור. ועין סעוף יא וסעוף יב והקשה השואל בתשובה שבות יעקב חלק ג סימן מ' משי"ם דבכא קמא פא דא דמוכח דעל חסור לח מתריעין אפלו בשבת (ועין בכרתי יוסף בשם מר"ה שהורגש בזה על השלחן עירון סעוף יב). ועין שם שהשיב השותף יעקב דמוכח למען שם דרש"י ורמב"ם לא גרסי תבת בשבת, עין שם:

באר היטב

ג. החלאים. והוא הדין כשהאבעבועות פורחים בתנוקות ומתים יש לגזר תענית. ובשלה פתח וכל אחד יברית בניו מהעיר בעת הזאת, ואם לא עשה זאת הם חתיים בנפשותם: ז. לאגם. הוא מלא קנים ואלנות קטנים:

משנה ברוכה

י. יד. החלאים. והוא הדין כשהאבעבועות פורחים בתנוקות ומתים יש לגזר תענית. ובשלה פתח, וכל אחד יברית בניו מן העיר בעת הזאת, דהיא מחלה המתדבקת: טו. והיו מתים וכו'. עין לקמה בהג"ה: טז. חסור. שחין פ' שמתחנף אדם עליה: יז. ואם פשט ברב הצבור וכו'. עין בב"ש שדעתו, דבזה אפלו אינם מתים ממנה גזרין תענית, שהשחין לח הוא קעין שהיה במצרים והוא קשה כמותו, אכן בזה בעינין דוקא כשפשט ברב צבור, מה שאין כן לשאר חלאים: יח. מיד. עין בהדושי ריטב"א שדעתו, דעל כל פנים בעינין שיהיו מתים מאותו חלי שלשה אנשים ואז נתחזקה החלי למומתת. רק שאין צריך לזה שיהיה דוקא בשלשה ימים כמו בדבר, אלא בין ביום אחד או יותר מתענין ומתריעין עליו. אכן לפי מה שמבאר בבית יוסף בשם הירושלמי מוכח דלענין אספרה, אפלו לא מת ממנה רק אחד מתענין עליו, ונראה דמכל מקום דוקא כשירד חלי זה להרבה אנשים, אף שלא מת עדן רק אחד מהן צריך להתחמיר, וכדמשמע לשון השלחן ערוך, אבל אי לאו הכי לא. ועין בלחם משנה שדעתו דבעינין שימותו ממנה שני אנשים (ואשמיטתה דברי הבית יוסף בשם הירושלמי וכן הריטב"א):

ז. כו. שמוזקים ואינם ממתים. אבל אם ממתין, אפלו יתושים ותבואים מתענין ומתריעין עליהם. וגש אומרים דעל נחשים ועקרבם, כ"ה אפלו אם אין אנו יודעין עדן שימותו על ידן גם כן חוששין ומתענין על זה:

ח. כז. ירקון והשדפון. ירקון הוא תבואה שהקסיפה פניה, ונשפון הוא רוח שמריק הנדע מן התבואה. ושעורו כמלא פי התנור, פרוש, תבואה שראוי לעשות פת כמלא פי תנור. ובגמרא מתספק אם רוצה לומר ככסוי התנור, או כשירותו הלחם הדבקים בפי התנור ואצל זה, אי נמי זה למעלה מזה: כח. באותה הפרקיא. היא מלכות, ודוקא בזה שהיא מכה מהלכת, אבל כשאינה מהלכת אינה מתרעת אלא מתענית בלבד, כמו שכתוב סעוף יב [מגן אברהם]:

שער הציצין

באר, אפלו אי לא אכלה אחד אחד מהם, אין זה הוכחה שהיא משלחת מדרשה שניהם, כיון דבתרא טריפה טרפה לשניהם ונותרו ארי: ז. יד. מוקנת הבית יוסף, וכן כתב הלביוש: טו. דרכי משה לצעת הטור:

ח. רש"י: ז. ט. באור הגר"א וכן תמה על השלחן ערוך גופא שמתור דברי עצמו, כשביעין א וסעוף יב פתח כל הערים שסביבותיה, וכאן סתם דבריו הטור אפלו הרחוקים: י. רש"י: יא. פרי מגדים: יב. רש"י: יג. ודוקא כשערפון זה אחר זה, אבל אי טרפה שני בני אדם

הלכות תענית סימן תקעו תקעז

באר הגולה נ:

נראה מהם אלא כנה אחד ככל ארץ ישראל, ואפלו אינו משחית יכול הארץ מתענן ומתריעין עליהם, ועל הגובאי (פרוש, מן ארבה) ככל שהוא, אבל על החגב אין מתענן עליו ולא מתריעין אלא זועקין בלבד. ועכשו שאין אנו מפירין מינים הללו, על כלם מתריעין: י. יוכן על המזונות. כיצד, הרי שהזולו דברים של סחורה שרב חיי אנשי אותה העיר מהם, יגזון כלי פשתן בכבל ויזן ושמן בארץ ישראל, ונתמעט המשא והמתן יעד שיצטרף התגר למכור שוה עשרה בששה, יגזון כלי פשתן בכבל ויזן ושמן בארץ ישראל, עליה, יובשפת זועקים עליה, אבל אין תוקעין עליה בשפת: יא. יוכן על המטר. כיצד, הרי שרבו עליהם גשמים עד שיצרו להם, הרי אלו מתפללים עליהם, שאין לה צרה יתרה מזו יתרה הרי ובתיהם ונמצא בתיהם קבריהם. ובארץ ישראל אין מתפללים על רב הגשמים, מפני שהיא ארץ הרים ובתיהם בנויים באבנים ורב גשמים טובה להם, ואין מתענים להעביר הטובה. ועכשו בצפת מצויים מפלת בתים מפני הגשמים, ומתפללים עליהם: יב. יכל עיר שיש בה צרה מכל אלו, אותה העיר מתענה וזועקין בתפלה ומתחננים ומתריעין בשופר עד שתעבר הצרה, וכל סביבותיה מתענות אבל לא מתריענות, אבל מבקשים עליהם רחמים. ובכל מקום אין מתענן ולא זועקים ולא מתריעים בשבת יום טוב על שום צרה, חוץ מצרת המזונות שזועקים עליהם בשבת: יג. יעיר שהקיפוה אנסין או נהר, וספינה המטרפת בים, אפלו יעל יחיד הנרדף מפני אנסין או לסטים או רוח רעה, או חולה שאר חלי שיש בו סכנת היום (ולברך החולה בשבת, עין לעיל סוף סימן רפח). זועקים ומתחננים בתפלות בשבת, אבל אין תוקעין, אלא אם בן תוקעין לקבץ העם לעזר אחיהם ולהצילם: יד. תעניות אלו שמתענים על הצרות, אין מתענן בהם לא עברות ולא מניקות ולא קטנים, ומתרים לאכל בלילה אף על פי שמתענים למחר, חוץ מתעניות הגשמים: טו. יצבור שהיה להם שתי צרות, אין מבקשים רחמים אלא על אחת מהם, דכתיב, נצומה ונבקשה מאלהינו על זאת, ואומרים, אף על פי שיש בלבנו צרות רבות, על צרה פלונית באנו להתפלל. ואם יש להם צרת רעב וצרת דבר, מבקשים רחמים על הרעב, משום דכי יהיב רחמנא שובעיה לחיי יהיב: טז. בכל יום תענית שגוזרים על הצבור מפני הצרות, בית דין והזקנים יושבין בבית הנכנסת ובודקים על מעשה אנשי העיר מאחר תפלת שחרית עד חצי היום, ומסירין המכשולים ומזהירין ודורשין וחוקרים על בעלי חמס ועברות ומפרישין אותן, ועל בעלי זרוע ומשפילין אותם, וכיוצא בדברים אלו, ומחזי היום ולערב רביע היום קורין בתורה ומפטרין בנביא, ורביע היום האחרון מתפללין מנחה ומתריעים ומתנדין זועקים כפי כהם:

ב קמא קבא בתרא
 זא. ג אוקומא דרבי
 יותנן שם. ד אוקומא
 דרב יוסף שם.
 ה רבנים שם בפרק ב.
 ו רבנים שם מתא דרב
 וברובי כב. ז רבנים
 שם מתא דעיר שלא
 ירדו עליה גשמים
 משנה יב וכתנא קמא.
 ח טור בשם רבנים
 שם מופשט שם ט
 וכתנא קמא. ט ברתא
 שם כב ופרוש הרי"ן.
 י סביבא לה דלא פליג
 תנא קמא ארבי יוסי
 בנא דתא קמא לן
 המחלין שבת לפקוח
 נפש. כ רבנים פסק
 א וכתב הרב הפניני
 שהוא מוכח מן הגמרא
 ומסבס מן הפוסקים.
 ל רבנים שם שםבדא
 דרבי שמואל בר חנמי
 שם ח. מ. לן
 המבנים פסק א
 ממיקרא דאביי יב.

א לשון הרי"ש בר
 צמח. מביתא מענית
 כב.

תקעו אם נתרבו הגשמים עד שמשטשטים הקרקע, איך מתנהגים. ובו סעיף אחד:
 א. א בכל מקום אם רב גשמים משטשטים הקרקע ומזנעים המחרשה, מתריעים ומבקשים רחמים.

באר היטב

כתב מגן אברהם, תמה אני למה אין עושין כן בזמננו, שזה עקר התענית כמבאר בתענית דף טו:
 א. הסחרשה. והוא הדין אם מקלקלים ומפסידין בענין אחר, מגן אברהם:

משנה ברורה

י. כט. הרי זה צרת צבור. ומתענן [לבוש]: ז. זועקים עליה. בפה, לומר עננו [לבוש]:
 יב. יא. וכן סביבותיה. הינו ^{טו} באותה הפרקא, כמו שכתוב סעיף ח [מגן אברהם]:
 יד. יב. ויא קטנים. לאו דוקא קטנים גמורים, אלא כל שהם פחותים משמונה עשרה לזכר וחמש עשרה לנקבה אין גוזרים הצבור עליהם תעניות אלו, כיון שאינם תעניות קבועין [מגן אברהם]. ויש אומרים, דמה שאמרו ולא קטנים הינו, דאין בהם מצות הנוהג כמו ביום הכפורים לקמן בסימן תרטו סעיף ב, ומכל מקום נכון שיאכלו רק כדי קיים הגוף ולא להתענג באכילתם. והמגן אברהם כתב, דהמנהג שאין גוזרין תענית אלו על פחותים משמונה עשרה לזכר וחמש עשרה לנקבה: יג. חוץ מתעניות הגשמים. עין לעיל סימן תקעה סעיף ה:
 טו. יד. שתי צרות וכו'. אבל כשיש להם צרה אחת ^{טז} יכולים להתזכר בתפלתם גם צרות שעברו, אגב צרה זו שמתפללין עליה:

שער הציזין

יב. טו. ולאורה משמע לדידה דהינו, אפלו רחוקים פיון שהם באותה הפרקא, ומדברי הגר"א בסעיף ח משמע דכונת השלמן עירך הוא דוקא סביבותיה ולא הרחוקים: יד. יא. אליה רבה ותר שלום וברכי יוסף, ודלא כמגן אברהם שרצה לומר דלאו דוקא קטנים, וכן משמע מנג"א שלא כדבריו: יח. כן משמע מאליה רבה בשם תשובת מנחם עזריה: טו. יט. הלכה ברורה כפרוש דרבי המגן אברהם:

ה. קטנים. ונהגים שאין גוזרים על פחותים משמונה עשרה לזכר וחמש עשרה לנקבה, עין מגן אברהם: ו. אחת. אבל כשיש צרה אחת יכולים להתזכר בתפלתם גם צרות אחרות, וכן הוא בכמה פייטים וסליחות, מגן אברהם: ז. וזועקים.

באר הגולה נא.

הלכות תענית סימן תקעז תקעה תקעט

ואם הענין נחפו ואין פנאי להתריע כסדר שאר תעניות, אין גוזרין בו תענית על הצבור, שאין הצבור יכולים להתענות בכל יום, אלא מתריעין בכל יום ובכל תפלה, ובהתרה בפה די. ואם היחידים רוצים להתענות, רשאים הם בכך, ובהתרת הפה, דהינו ¹ בענינו איבנו עננו יאמר יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו שיקבשו רחמיך את פעסך ויגלו רחמיך על מדותיך ותתנהג עם בניך כמדת רחמים ותכנס להם לפניו משורת הדין ובטובך הגדול רחם עליהם, שאין פרענות בא לעולם אלא בשביל ישראל, והם עמך ונחלתך אשר הוצאת מארץ מצרים, ואינם יכולים לקבל לא רב רעה ולא רב טובה, השפעת עליהם רב טובה אינם יכולים לקבל, פעסת עליהם אינם יכולים לקבל, יהי רצון שיהא רוח פעולם וזכר רחמיך:

תקעה שפך יחיד יתענה ויתפלל על צרתו. ובו סעיף אהד:

א. כשם שהצבור מתענים ומתפללים על צרתם, כן כל יחיד מתענה ומתפלל על צרתו. פי' יחיד, היה לו חולה, או תועה במדבר או חבוש בבית האסורים, יש להתענות ולבקש רחמים בתעניתו, ² ואלא יתענה בשבת ומועד הנכה ופורים ³ וראש חדש:

תקעט סדר תפלות באלו התעניות. ובו ג' סעיפים:

א. ככל יום משבעה תעניות אחרונות של גשמים מתפללים על סדר זה. ⁴ מוציאים את התבה ⁵ לרחובה של עיר וכל העם מתקבצים ומתכספים ⁶ בשקים, ונותנים אפר מקלה (פרוש, אפר של דבר שנשרף, לאפוקי עפר בעלמא שגם הוא נקרא אפר) ⁷ על גבי התבה ויעל גבי ספר תורה כדי להגדיל הבכיה ולהכניע לבם, ואחד מן העם נוטל האפר ונותן בראש הנשיא ובראש אב בית דין במקום הנחת תפלין כדי שיפלאו וישובו, ⁸ וכל אחד ואחד נוטל ונותן בראשו, ואחר כך מעמידים ביניהם זקן חכם והם יושבים. ⁹ לא היה שם זקן חכם, מעמידין חכם. לא היה שם לא זקן ולא חכם, מעמידין אדם ¹⁰ של צורה. ואומר לפניו דברי כבושים (פרוש, דברים שכובשין ומעוררין הלב לחטובה). אחינו, לא שק ולא תענית גורמים אלא תשובה ומעשים טובים, שכן מצונו שלא נאמר באנשי נינהו וירא אלהים את שקם ואת תעניתם, אלא וירא אלהים את מעשיהם, ¹¹ ובקבלה הוא אומר קרעו לבבכם ואל בגדיכם. ומוסיף בענינים אלו פפי כחו עד שיכניע לבם וישובו תשובה גמורה. ¹² ואחר שגומר זה דברי כבושים ועומדים בתפלה, ומעמידים שליח צבור הראוי להתפלל בתעניות אלו. ואם היה אותו שאומר דברי כבושים ראוי להתפלל מתפלל, ואם לאו

באר היטב

3. בענינו. ובקראקא נוהגים שהשליח צבור והצבור אומרים רצוי זה בשומע תפלה כשיש הרבה גשמים. עין סימן קיו סעיף ב:

א. לרחובה. ואם אין יכולים להתפלל ברחוב מפני העובדי כוכבים יתפללו בבית אחר, עין מגן אברהם: 3. בשקים. למעלה על בגדיהם, מגן אברהם. עין שם:

מחזקת בכשרות אין להוציא לבית הקברות, עין שם ובפתחי שערם מה שכתב בה:

משנה ברורה

וערב יום כפור [לבוש]:

א. התבה. ספר תורה עם התבה: 3. לרחובה של עיר. כדי להתבודד בפרהסיא, אי נמי משום גלות שגלגנו מבית הכנסת, וגלות מכפרת עון [גמרא]. ולפי טעם זה, אם אין יכולים להתפלל ברחוב מפני הכותים יתפללו בבית אחר [מגן אברהם]: 3. בשקים. לומר, הרי אנו חשוכין לפניך ככהמה. וכתב המגן אברהם דנמשל לכהמה, שדרך לכסות בהמה בשק, ולכן נראה דיכסה למעלה על הבגדים: 4. על גבי התבה. משום עמו אנכי בצרה, אי נמי, ככל צרתם לו צר [גמרא]: 5. העם. והא דאינם נוטלים בעצמם ונותנין על ראשם, הנין, כדי שיחבשו מאחרים, שעל ידי זה בשתן מרבה: 6. וכל אחד וכו' בראשו. קדם תפלת שבתית וספר האשכול: 7. של צורה. רש"י ותוספות פרשו בעלי קומה, כדי שישמעו דבריו ויקבלו, להמריד הלב, והראש פרש, דחכם הנינו כל שמנהו בית דין פרנס על הצבור, ואדם של צורה הנינו תלמיד חכם ולא גמיר כחכם, אי נמי, שראוי למנותו פרנס על הצבור: 8. ואחר

ד. נחפו. פרוש, שצריך להתענות וצופות מפני ששכנתו בכל יום, כגון עיר שהקיפה עכו"ם וכחאי גונא, ולפי ענינם אין מקום לתענית שני וחמישי ושני, ובכל יום אי אפשר לגזור תענית על הצבור, לפיכך אין גוזרין תענית כלל: 9. והיחידים רוצים להתענות. אפלו רוצים, ולא חיישין שמה יחלה ויצטרך לבריות [מגן אברהם]: 10. בענינו. הנה בדרכי משה משמע שראוי לומר עננו אחר התפלה בדרך א"ב כמו שאומרים בעשרת ימי תשובה, ולא ראיתי נוהגין כן, אלא המנהג במדינתנו, שהשליח צבור אומר רצוי זה בשומע תפלה כשיש הרבה גשמים ומפרי מגדים ומגן אברהם]:

א. א. כך כל יחיד יתענה וכו'. שפירן שהתענית הוא מדרכי התשובה והכנעה, כל יחיד ויחיד מחיב לחפש בדרכיו בעת צרתו ולשוב אל ה' [מגיד משנה]. וכתב הפרי מגדים דמשמע מלשון זה דיש עליו חיוב להתענות, וכן מצד ה"ב"ח, עין שם: 3. ולא יתענה וכו'. ואפלו קבל עליו שני וחמישי של כל השנה ופגע בהם ימים אלו, מפסיקין ומגיד משנה] ועין לעיל סימן תקעב: 4. וראש חדש.

א. טור בשם הרמב"ם בפרק א מהלכות תענית וכתב הרב הפניני אף על פי שאין לו הכרע מן הגמרא ודברים נראין הם מורכי התשובה לחפש בדרכיו בעת צרתו. ב. מבריתא דר' יוחנן פסיקים לראשי חדשים.

א. משנה תענית טו. ב. בנפרטא שם טו מפרש טעמא ועקרו בירושלמי ר"י. ג. רמב"ם בפרק ד וכתב הבית יוסף ולא ידעתי מנין לו. ד. מירמא דרבי יצחק שם טו. ה. בריתא שם ו' שם טו. (* מה שהנביא מצוה ומודיע ומזהיר את ישראל וקרא קבלה בית יוסף.)

1. משנה שם.

4. מוציאים את התבה וכו'. ועין בשו"ת נודע ביהודה מהנזכר מנין שהורה שאין להוציא ספר תורה לבית הקברות בעת צרה, שמתחמט שאין בקיאין בחסרות ויתרות יש לחש שיכששו לקלוקל כמו שכתב בזה שפעם אחת עשו כן והיה בספר תורה חסר וא"ו מן שופוט וכמעט שגרמו חרבן גדול, עין שם, ועין בבבלי יוסף סימן קלה שכן כתב בשם גדולים שאין לעשות כן, ועין מה שכתב בשערי אפרים שער ט סעיף מה דאף שקורין מספר תורה הריא והיא

באר הגולה נא :

הקבות תענית סימן תקעט תקפ

מורידין אחר. ומי הוא הראוי להתפלל בתעניות אלו, איש שהוא רגיל בתפלה ורגיל לקרות בתורה נביאים וכתובים, ומטפל ואין לו, ויש לו יגיעה בשדה, וילא יהיה בכניו ובני ביתו וכל קרוכיו והגלויים אליו בעל עברה, אלא יהיה ביתו ריקן מן העברות וילא יצא עליו שם רע בילדותו, שפל ברך ומרצה לעם, ויש לו נעימה וקולו ערב. ואם היה זקן עם כל המדות האלו, הרי זה מפאר, ואם אינו זקן, הואיל ויש בו כל המדות האלו יתפלל: ב. כסדר התפלה ויש ברכות שהוא מוסיף ותקיעות שהוא תוקע, מבאר יפה בטור בסימן זה: ג. לשבע תעניות האלו, אחר שמתפללים יוצאים כל העם לבית הקברות וכוכים ומתחננים שם, כדלומר, הרי אתם מתים כאלו אם לא תשובו מדרךכם. (ולפי זה, אם אין קברי ישראל, הולכים על קברי כותים) (נמרא):

תקפ ימים שמתענים בהם. וכו' ג' סעיפים:

א. אלו הימים שארעו בהם צרות לאבותינו וראוי להתענות בהם, ואף על פי שמקצתם בראש חודש ייש מי שאומר שיתענו בו. (וטוב שלא להשלים בראש חודש): ב. באחד בניסן מתו בני אהרן. בעשרה בו מתה מרים ונסתלק הבאר. ככו בו מת יהושע בן נון. בי באיר מת עלי הכהן ושני בניו ונשבה ארון ה'. ככו בו מת שמואל הנביא. ככו בסיון בטלו הכפורים מלעלות לירושלים בימי ירבעם בן נבט. ככו בו נהרג רבן שמעון בן גמליאל ורבי ישמעאל ורבי חנינא סגן הכהנים. ככו בו נשרף רבי חנינא בן תרדיון וספר תורה עמו. באחד באב מת אהרן הכהן. כי"ח בו כבה נר מערב בימי אחז. כי"ז באלול מתו מוציא דבת הארץ. בה' בתשרי מתו עשרים איש מישראל ונחפש ר' עקיבא. בז' בו נגזרה גזרה על אבותינו שמתו בהרב ובכרע ובדבר מפני מעשה העגל. י"א בז' במרחשון עורו עיני צדקהו ושחטו בניו לעיניו. ככו בכסלו שרף יהויקים המגלה שכתב ברוף מפי ירמיהו. בה' בטבת נכתבה התורה יונת בימי תלמי המלך והיה חשף בעולם שלשה ימים. יובט' בו לא נודע איזו היא הצרה שארע בו. י"ה בשבט מתו הזקנים שהיו בימי יהושע. ככו בו נתקצצו כל ישראל על שבט בנימין על ענין פילגש בגבעה. י"ב בז' באדר מת משה רבנו עליו השלום.

באר היטב

במגלת תענית בכו"ט: ג. הארץ. במגלת תענית ובכל בו ובה"ג גרסין שבעה באלול מתו מוציא וכי' וכן הוא בבית יוסף: 7. גז'. במגלת תענית וכל בו והלכות גדולות גרסין בששה בחשון עורו וכי': ה. ככו. במגלת תענית כתב בשבעה בכסלו. ובה"ג כתב בשמונה, ובכל בו כתב בחמישי. וכתב של"ה דאף הפחיתו להתענות בכלן לא יתענה בחנכה: ו. לא נודע. ובסליחות שלנו איתא שמת עזרא הסופר: ז. גה'. במגלת תענית גרסין בשמונה בשבט: ט. גז' באדר. ואם כעבור,

משנה ברורה

ג. בהם. ובספר חסידים סימן רל כתב, כשהלכנה לוקח יש להתענות ומגן אברהם: ג. וטוב שלא להשלים בראש חודש. משום דכתיב בספר תנאי דאין להתענות בראש חודש: ב. ד. ככו' בו. יש גורסים כ"ח, ועקר בטור (פרי מגדים בשם אלה רבה): ה. ככו' בו. במגלת תענית כתוב בכו"ט: ו. כי"ח בו כבה וכו'. יש גורסין כי"ז, וראוי להחמיר בשנייהם [אור זרוע]: ז. כי"ז באלול וכו'. כפי גרסת הבית יוסף בשם הקדמונים הוא שבעה באלול. ואף דבתורה משמע כפי מה שאמרו חז"ל שנשתרבב לשונם עד שטגרום קדם לזה הזמן, יש לומר דלא מתו תכף ונמשך מחלתם עד זה הזמן ובית יוסף: ח. דבת הארץ. וקשה, הא כתיב, באבדו רשעים רגה, ואפשר דמסתמא שבו ולא זכו שיקבל תשובתם, ולכן מתענים (בית יוסף): ט. בשביעי בו נגזרה וכו'. ויש גורסין בששה [ענין כלל בו ובשביע ננסת הגדולה]: י. העגל. קשה, דהא ארבעים ימים האחרונים היו ימי רצון, ואפשר, דהקדוש ברוך הוא נתצו להם שלא ימותו מיד, רק שיהא העון שמור לדורות [מגן אברהם]: יא. בשבעה במרחשון עורו וכו'. במגלת תענית ובה"ג גרסו בששה במרחשון וכו': יב. ככו בכסלו וכו'. יש חלופי גרסאות בזה, ועל כן אין כדאי להתענות בחנכה, ענין במגן אברהם: יג. לא נודע. ובסליחות שלנו איתא שמת עזרא הסופר: יד. גה' בשבט וכו'. במגלת תענית גרסין בשמונה בשבט: טו. גז' באדר וכו'.

ח ברקתא שם. ט שם וזכרמפרש רב חסדא וכפרש הרמב"ם. י שם וזכרמפרש אביי. כ שם במשנה טו וזכרמפרש טו. ל ירושלמי שם. מ שם בבבלי טו.

א טור בשם בעל הלכות גדולות ב שם. ג כפי גרסת הבית יוסף הוא שבעה באלול. (* פורש ענין היה מיד שנשתרבב לשונם דכרבי הפורש וזו מתענים בחלאים רבים עד י"ז אלול אף על גב דבאבדו רשעים וכו' שמתמא מפי שלא וכו' שמתקבל תשובתם מצטערינו ומסתמא שבו ולא נתקבלו בית יוסף. ד בכל בו איתא שמת בו עזרא הסופר.

ג. שמתפלים. ענין בלבוש המזמרים שראוי לאמנם בשעת עצירת הגשמים: 7. כותים. לפי נסח שלנו שאומרים בקשות בערב ראש השנה וערב יום הכפורים צריך דוקא קברי ישראל, וענין מה שכתוב בסוף סימן תקנט: 8. וראוי. ענין מגן אברהם שהעלה, דמי שאינו רגיל להתענות תעניות אלו וארע לו איזה צרה בר מינו ורוצה להתענות בראש חודש ניסן על צרות אסור, כיון שהוא נוהג בו אסור תענית, ענין שם. וענין סימן תקטס סעיף קטן טו ובסימן תקעט: ג. ככו'. שגומר. והוא הדין בערב ראש חודש במקום שאומרים דברי כבושים יאמרו קדם התפלה כדי שיתפללו בלב נשבר אחר כך [מגן אברהם]: ט. כד' שלא יטעה: י. ומטפל. ככניס קטנים: יא. ואין לו. שמתוך כך יתפלל בלב שלם: יב. ומרצה לעם. שסיכמו לתפלתו. והצריכו נעימה, שימשך הלב: ג. שמתפלים בו. אכל לא שיוציאו את התכה וספר תורה לבית הקברות ויתפללו שם, וכל שכן בקברי עפרים חס וחלילה נ"ו]: יד. קברי כותים. ענין במגן אברהם שכתב, דלפי טעם השני הנאמר במגרא שהוא כדי שיקשו המתים לעינו רחמים, אין לילך לקברי כותים, ענין שם במגרא, ובפרט לפי נסח שלנו שאומרים בערב ראש השנה וערב יום הכפורים על בית הקברות בודאי צריך דוקא קברי ישראל [מגן אברהם], ולכך כל זה, במקומות שמעמידין גלולים על קבריהן בודאי אין נכון להתפלל שם: א. וראוי להתענות. ענין בבית יוסף שיש מהראשונים שמפקפקין על זה, ולדעתם יש לזהר שלא להתענות כשארע איזה מהם בראש חודש, ויש שכתבו שדבר זה נתקן בימי תלמי המלמד, ולכן בעל נפש יחמיר לעצמו אם אפשר לו. ומכל מקום מי שאינו רגיל להתענות תעניות אלו וארע לו איזה צרה חס וחלילה, ורוצה להתענות בראש חודש ניסן על צרות, אסור, כיון שהוא נוהג בו תמיד אסור תענית [מגן אברהם]:

פרשת ויהי חיי שרה

ספר הזוהר

תשיח (דף ק"ג ע"ב)

פרשת ויהי חיי שרה

ספר הזוהר

תשיח (דף ק"ג ע"ב)

תשיח

לרעתו. יהיב ליה בנין, למה, למילף להו אורחיו דקדשא ברין הוא, ולמיטר פקודיו כדאמור באברהם (בראשית ט) כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דבר יי לעשות צדקה וגו'. לא עביר האי ומתנאה בהו, בהו לקי דכתיב, (איוב ט) לא נין לו ולא נכד בעמו וגו'. וכן בהאי גוונא כד יהיב קדשא ברין הוא משפירותא טבא עלאה דאדם הראשון להו, למה, בנין למיטר פקודיו ולמעמד רעותיה, לא עבדו ברין אלא אתנאו ביה. ביה לקי ביהא שפירותא.

אמר רב יהודה, כד ברא קדשא ברין הוא אדם הראשון, היה גולם עד לא זריק ביה נשמתא, וקרא לההוא מלאכא דהוא ממונה על דיוקנא דבני נשא, ואמר לו ענין וצר בדיוקנא דרין שיתא בני נשא, הדא הוא דכתיב, (בראשית ח) ויולד בדמותו בצלמו ויקרא את שמו שת, כלומר שיתא.

אמר רבי יצחק מההוא עפרא ממש דאתברי אדם הראשון נסיב קדשא ברין הוא לאתבראה אלין שיתא, וקרא ליה שת, שיתא, הדא הוא דכתיב ויולד בדמותו בצלמו מאותה העיסה שנגברא הגולם שלו, ועל כך נאמר גלמי ראו עיניך ועינת בו לעשות (ד"א ל"ג ב) דדאמו ליה. ועל ספרך בלם יכתבו, מאן איניו, בלהו דלא נטרו מאי דיהב קדשא ברין הוא לון ואתטרדו מן עלמא (ואתדו ביהא ד"א).

הנן התם אמר רב יהודה אמר רב אשכחנא דתלת כמרון הוו ליליא, וכל חד וחד אית עניינא דקודשא ברין הוא כבר נש. כד נפיק גשמתיה מיניה ואשתאר ההוא גולמא נאים על ערסיה, וגשמתיה סלקא בכל ליליא קמי קדשא ברין הוא, אמר רבי יצחק איי ופאה היא חדאן עמה, ואי לא דתיין לה לבר. אמר רב יהודה אמר רב מאי דכתיב, (שיר השירים ה) השבעתי אתכם בנות ירושלים אם

תמצאו את דודי מה תגידו לו שחולת אהבה אני.

אמר רבי פנחס אמר רבי יהודה השבעתי אתכם בנות ירושלים, הנשמה אומרת לאותם הנשמות הזוכות ליפנים לירושלים של מעלה, והם הנקראות בנות ירושלים על שזוכות ליפנים שם, ולפיכך הנשמה אומרת להם השבעתי אתכם בנות ירושלים אם תמצאו את דודי דא קדשא ברין הוא. רב אמר זה זיו אספקלריאה של מעלה. מה תגידו לו שחולת אהבה אני, להנות מזיו שלו ולהסתופף בצלו.

רב הונא אמר שחולת אהבה אני, אותה התשווקה והכסופה שסמפתי בעולם על הכל לפיכך אני חולה. רבי יהודה אמר זו אהבה שאהבת הנשמה לגוף, דכיון שנגשלים קצו של גוף אותם הקמים שנגזרו

תרגום לשון הזוהר

אמר רבי פנחס אמר רבי יהודה, השבעתי אתכם בנות ירושלים - הנשמה אומרת לאותם הנשמות הזוכות ליפנים לירושלים של מעלה, והם הנקראות בנות ירושלים על שזוכות לכנס שם, ולפיכך הנשמה אומרת להם השבעתי אתכם בנות ירושלים, אם תמצאו את דודי - זה הקדוש ברין הוא. רב אמר, זה זיו אספקלריה של מעלה. מה תגידו לו שחולת אהבה אני, להנות מזיו שלו ולהסתופף בצלו.

רב הונא אמר, שחולת אהבה אני - אותה התשווקה והכסופה שסמפתי בעולם על הכל, לפיכך אני חולה. רבי יהודה אמר, זו אהבה שאהבת הנשמה לגוף. שכיון שנגשלים קצו של גוף, אותם הקמים שנגזרו עליו, כמו שנגאמר ויהיו חיי שרה, מה כתוב? ויקם אברהם מעל

עליו כמה דאת אמר ויהיו חיי שרה, מה כתיב ויקם אברהם מעל פני מתו וגו'.

אמר רב יהודה אמר רב מה כתיב בפסוק קודם זה דכתיב ותמת שרה בקרית ארבע היא חברון בארץ כנען.

רבי יצחק אמר רבי יוחנן ברא קדשא ברין הוא לאדם והכניס בו ארבעה דברים הנחלקים בגוף. אמר רבי יהודה המחברים בגוף. רבי יצחק אמר הנחלקים בגוף שהם חולקים להתפרש כל אחד ליסודו כשיוצא האדם מן העולם הזה. רבי יהודה אמר המחברים בגוף בחייו, משמע מקרא דכתיב ותמת שרה, זה הגוף. בקרית ארבע, אלו הארבע יסודות. היא חברון, שהיו מחברים בגופו בחייו. בארץ כנען, בעולם הזה הבוחר אדם בזמן מועט: ויבא אברהם לספר לשרה ולכבתה.

פני מתו וגו'.

אמר רב יהודה אמר רב, מה כתוב בפסוק קודם זה? שכתוב שרה בקרית ארבע היא חברון בארץ כנען.

רבי יצחק אמר רבי יוחנן, ברא הקדוש ברין הוא את האדם והכניס בו ארבעה דברים הנחלקים בגוף. אמר רבי יהודה, המחברים בגוף. רבי יצחק אמר הנחלקים בגוף, שהם חולקים להתפרש כל אחד ליסודו כשיוצא האדם מן העולם הזה. רבי יהודה אמר, המחברים בגוף בחייו, משמע מהפסוק שכתוב ותמת שרה - זה הגוף. בקרית ארבע - אלו ארבעה יסודות. היא חברון - שהיו מחברים בגופו בחייו. בארץ כנען - בעולם הזה הבוחר אדם בזמן מועט.

ויבא אברהם לספר לשרה ולכבתה. הינו ושכיבתי

תרגום לשון הזוהר

מי הם? כלם שלא שמרו מה שנתן הקדוש ברין הוא להם ונטרדו מן העולם (והיו באונו מדיו). שנינו שם, אמר רב יהודה אמר רב, מצאנו ששלש משמרות הוא הלילה, וכלל אחד ואחד יש ענין לקב"ה באדם, כשיצאת נשמתו ממנו ונשאר אותו גלם לישן על משתו, ונשמתו עולה בכל לילה לפני הקדוש ברין הוא. אמר רבי יצחק, אם היא צדיקה - שמים עמה, ואם לא - דוחים אותה החוצה. אמר רב יהודה אמר רב, מה שכתוב (שיר ה) השבעתי אתכם בנות ירושלים אם תמצאו את דודי מה תגידו לו שחולת אהבה אני.

פרשת ויהי חיי שרה ספר הזוהר

תשב (דף ק"ע ע"ב)

פרשת ויהי חיי שרה ספר הזוהר

תשכא (דף ק"ע ע"ב)

תשכא (דף ק"ע ע"ב)

היינו (דכ"ח) דתנן כל שבעת הימים נפשו של אדם פוקדת לגופו ומתאבלת עליו, הָרָא הוּא דְכָתוּב, (איוב ט') אִךְ בָּשָׂרוֹ עָלָיו יָכַב וּנְפִשׁוֹ עָלָיו תֵּאָבֵל. כֵּהָא גְוֵונָא וַיְבֹא אַבְרָהָם לְסַפֵּד לְשָׂרָה וּלְכַפְתָּהּ. וַיְבֹא אַבְרָהָם, זו היא הנשמה. לְסַפֵּד לְשָׂרָה, זה הגוף.

אמר רבי יצחק בשעה שהנשמה זוכה ועולה למקום מעלתה, הגוף שוכב בשלום ונוח על משכבו הָרָא הוּא דְכָתוּב, (איוב ט) וַיָּבֹא שְׁלוֹם וַיְנוּחוּ עַל מִשְׁכְּבוֹתֵם, הַלֵּךְ נִכְחָה. מֵאֵי הוֹלֵךְ נִכְחָה.

אמר רבי יצחק הנשמה הולך נכחה למקום העדן הגנוז לה. מאי משמע.

אמר רבי יהודה מהאי משמע, נכחה כתיב, ברא"א. ובשעה שאינה זוכה והיא ראויה לקבל עונשה הולכת משוממת ומבקרת בכל יום לגוף ולקבר.

אמר רבי יוסי האי קוליתא דקָרְדִינְוֵתָא, פד אויל בסריחותא לכאן ולכאן אויל ומבקר לה לאתרה תריסר ירחי. פד נשמתא ההיא דאתחניא לקבלא עגשא, אולה לבר בעלמא ומפקדת לה לאתרה תריסר ירחי בכתי קברי ובעלמא.

אמר רבי יהודה תא חזי, דכתיב ויקם אברהם מעל פני מתו וגו', אמר רבי אבא והא תנן דכד נשמתא היא בחשלומא עלאה, ניתוסף בה ה' ונקראת אברהם בתשלומא עלאה. והכא את אמר דכד ליתא זפאה כל פד דכתיב ויקם אברהם. עברת מאן דיתיב בפרסייא נחית בגו זוטר תתאה.

אלא הכי גורנא ויקם אברהם מעל פני מתו, דאמר רבי בו אמר רבי יריקא כשהנשמה ראויה לעלות למקום עדנה, קודם מגינה על הגוף הקדוש שיוצאת

משם ואחר כך עולה למקום מעלתה, הָרָא הוּא דְכָתוּב וַיְקַם אַבְרָהָם מֵעַל פְּנֵי מֶתוֹ זֶהוּ הַגּוּף.

וידבר אל בני חת אלו שאר גופות הצדיקים שהם (ד"א ל"ג ב"ג) תחתים ונהלמים בעולם למען וראת קונם, חתים על שהם שוכני עפר, ואמאי צריכה להו אמר רבי יהודה כלא במניינא כתיבין, ועל (דמ"י ד"א ד"א ו"י תתיא) גופא במניינא עמחון, ומה אמר להו בדרדך פייס ובדרדך כבוד.

גר ותושב אנכי עמכם וגו' דהאי גופא יהוי במניינא חד עמכון בחבורא דא. אמר רבי ראה מה כתיב וענו בני חת את אברהם וגו'. כמו כן בדרדך כבוד בדרדך פייס, הָרָא הוּא דְכָתוּב שְׁמַעֲנוּ אֲדוֹנֵי נְשִׂאֵי אֱלֹהִים אִתְּהּ. אמר רבי פנחס

מאי נשיא אלהים אתה. אמר רבי פנחס

קודם שיצא הצדיק מן העולם, בת קול יוצאת בכל יום על אותם הצדיקים בגן עדן הכינו מקום לפלוני שיבא לכאן. ועל כן הם אומרים מאת אלהים מלמעלה אתה נשיא בכל יום בתוכנו, במבחר קברינו במבחר הצדיקים בחבורת הצדיקים המבחרים מנה אותו הכניסוהו בחשבון עמנו, ואיש ממנו לא ימנע את המנין כי כלנו שמחים בו ומקדימים לו שלום.

אמר רבי יוסי בן (דף קכד ע"א) פני תא חזי, מין שהנשמה פוגעת בהם ותדון, לאחר כך פוגעת לאותו המלאך הממנה עליהם דתנן מלאך ממנה על פתי קברי ודומה שמו, והוא מכריז ביניהם בכל יום על הצדיקים העתידים ליפגס ביניהם, ומיד פוגעת בו כדי לשפן הגוף בהשקט ובכבחה ובכבודיה ובהנאה, (עלאה) הָרָא

תרגום לשון הזוהר

אדני נשיא אלהים אתה בתוכנו. מה זה נשיא אלהים אתה? אמר רבי פנחס, קודם שיצא הצדיק מן העולם, בת קול יוצאת בכל יום על אותם הצדיקים בגן עדן: הכינו מקום לפלוני שיבא לכאן. ועל כן הם אומרים, מאת אלהים מלמעלה אתה נשיא בכל יום בתוכנו. במבחר קברינו, במבחר הצדיקים, בחבורת הצדיקים המבחרים מנה אותו, הכניסוהו בחשבון עמנו, ואיש ממנו לא ימנע את המנין, כי כלנו שמחים בו ומקדימים לו שלום.

אמר רבי יוסי בן פזי, בא ראה, מין שהנשמה פוגעת בהם ותדון, לאחר כך פוגעת לאותו המלאך הממנה עליהם. ששנינו, מלאך הממנה על פתי הקברות ודומה שמו, והוא מכריז ביניהם בכל יום על הצדיקים העתידים ליפגס ביניהם,

תרגום לשון הזוהר

אמר רבי יוסי, עצם הקולית הנה, כשהולך בסריחות לכאן ולכאן, הולך ומבקר את מקומו שנים עשר חדשים. כך הנשמה היא שראויה לקבל ענש, הולכת בחוץ בעולם, ופוקדת את מקומה שנים עשר חדשים בכתי הקברות ובעולם.

אמר רבי יהודה, בא ראה שכתוב ויקם אברהם מעל פני מתו וגו'. אמר רבי אבא, והרי שנינו שפאשר הנשמה היא בשלמות עליונה, נוספת לה ה"א, ונקראת אברהם בשלמות עליונה, וכאן אתה אומר כפאשר אינו צדיק כל פד, שכתוב ויקם אברהם. עשית שמי שיושב בכסא יורד לתוך קטן תחתון?

אלא כך גורתי - ויקם אברהם מעל פני מתו.

ששנינו, כל שבעת הימים נפשו של אדם פוקדת לגופו ומתאבלת עליו. זהו שכתוב (איוב ט') אִךְ בָּשָׂרוֹ עָלָיו יָכַב וּנְפִשׁוֹ עָלָיו תֵּאָבֵל. כמו זה, וַיְבֹא אַבְרָהָם לְסַפֵּד לְשָׂרָה וּלְכַפְתָּהּ. וַיְבֹא אַבְרָהָם, זו היא הנשמה. לְסַפֵּד לְשָׂרָה - זה הגוף.

אמר רבי יצחק, בשעה שהנשמה זוכה ועולה למקום מעלתה, הגוף שוכב בשלום ונוח על משכבו. זהו שכתוב (ישעיה טז) וַיָּבֹא שְׁלוֹם וַיְנוּחוּ עַל מִשְׁכְּבוֹתֵם הַלֵּךְ נִכְחָה. מה זה הלך נכחו?

אמר רבי יצחק, הנשמה הלך נכחו למקום העדן הגנוז לה. מה משמיע? אמר רבי יהודה, מנה נשמע נכחה כתוב ברא"א. ובשעה שאינה זוכה, והיא ראויה לקבל ענשה, הולכת משוממת ומבקרת בכל יום את הגוף ואת הקבר.

הוא דכתיב וידבר אל עפרון.

אמר רבי ייסא זה המלאך הנקרא דומה, ולמה נתכנה שמו עפרון, על שהוא ממונה על שוכני עפר. והוקדו בידו כל פנקסי הצדיקים וחבירות החסידים השוכנים בעפר, והוא עתיד להוציאם בחשבון.

ותאנא אמר רבי אלעזר, לעתיד לכה כשיפקוד הקדוש ברוך הוא להחיות המתים, יקרא למלאך הממונה על הקברות, ודומה שמו, ויתבע מפניו מנין כל המתים הצדיקים והחסידים ואותם גרי הצדק ושהנהרגו על שמו, והוא מוציאם בחשבון כמו שנטלם (שמות צו א) בחשבון, הרי הוא דכתיב (ישעיה ט) המוציא במספר צבאם וגו' איש לא נעדר.

ותאנא אמר רבי שמואל ברבי יעקב, נפשות הרשעים נתונות בידו של מלאך זה ששמו דומה, להכניסם בגיהנם ולדון שם, וכיון שנמסרות בידו, שוב אינן חוזרות עד שיכנסו לגיהנם, וזה יראת דוד שנתירא כשעשה אותו עון שנאמר (תהלים צד) לולי יי עזרתה לי כמעט שכנה דומה נפשי. אמר רבי ייסא הנשמה פוגעת לו להכניס אותו גוף עם שאר גופות הצדיקים בחשבונם הרי הוא דכתיב וידבר אל עפרון וגו'.

אמר רבי תנחום המלאך קודם ואומר לו. ראה מה פתיב למעלה ועפרון יושב בתוך בני חת, שחתו לשכון בעפר. והוא מקדים ואומר לו להכניס אותו הגוף בחשבון הצדיקים, הרי הוא דכתיב ויען עפרון החתי את אברהם באוני בני חת

תרגום לשון הזוהר

הרשעים נתונות בידו של מלאך זה ששמו דומה להכניסם בגיהנם ולדון שם. וכיון שנמסרות בידו, שוב אינן חוזרות, עד שיכנסו לגיהנם. וזה יראת דוד שנתירא כשעשה אותו עון, שנאמר (תהלים צד) לולי ה' עזרתה לי כמעט שכנה דומה נפשי. אמר רבי ייסא, הנשמה פוגעת לו להכניס אותו גוף עם שאר גופות הצדיקים בחשבונם. זהו שכתוב וידבר אל עפרון וגו'.

אמר רבי תנחום, המלאך קודם ואומר לו: ראה מה כתוב למעלה - ועפרון ישב בתוך בני חת. שחתו לשכון בעפר, והוא מקדים ואומר לו להכניס אותו הגוף בחשבון הצדיקים. והו שכתוב ויען עפרון החתי את אברהם באוני בני חת לכל באי שער עירו לאמר. מה זה לכל באי שער עירו? רב נחמן אמר, אותם שנכנסו בכתב חשבון פנקסו. שאמר רב נחמן, וכך נגוד וצלו

לכל באי שער עירו לאמר. מאי לכל באי שער עירו. רב נחמן אמר אינון דעאלו בכתב חושבן פנקסיה, דאמר רב נחמן והכי אתגור (על) חשבון, על דיו דדומה עאלין בבתי קברי ובחושבן פתקא זמין לאפקא לון והוא ממונה על דיורי עפרא.

מהו השדה נתתי לך והמערה אשר בו. אמר רבי יוסי הפקרא דשלוה ומנוחה רבה. אמר רבי שלום בר מניומי אין לך כל צדיק וצדיק מאותם העוסקים בתורה שאין לו מאתים עולמות וכסופין בשביל התורה הרי הוא דכתיב, (שיר השירים ח) ומאתים לנוטרים את פרוי, ומאתים על שמוסרים עצמם בכל יום כאילו נהרגו על קדושת שמו, נצחו בהאי פסוקא (נ"א וכן אמרו בהאי פסוקא) דכתיב ואתבת את יי וגו'. ותאנא כל המכוון לכו בהאי פסוקא כדי

תרגום לשון הזוהר

חשבון, על יד דומה נכנסים לבתי הקברות, ובחשבון הפתק עתיד להוציא אותם, והוא ממנה על שוכני העפר. מה זה השדה נתתי לך והמערה אשר בו? אמר רבי יוסי, אוצר של שלוה ומנוחה רבה. אמר רבי שלום בר מניומי, אין לך כל צדיק וצדיק מאותם העוסקים בתורה שאין לו מאתים עולמות וכסופים בשביל התורה. זהו שכתוב (שיר ה) ומאתים לנוטרים את פרוי. ומאתים על שמוסרים עצמם בכל יום כאילו נהרגו על קדשת שמו, ונצחו כמו הפסוק הזה. וכך אמרו בפסוק הזה) שכתב ואתבת את ה' וגו'.

ולמדנו, כל המכוון את לבו בפסוק הזה כדי למסור נפשו על קדשת שמו, מעלה עליו הכתוב כאילו נהרג בכל יום עליו. והו שכתוב (תהלים מד) כי עליו הרגנו כל היום. אמר רב נחמן, כל

למסור נפשו על קדושת שמו מעלה עליו הכתוב כאילו נהרג בכל יום עליו, הרי הוא דכתיב, (תהלים מד) כי עליו הרגנו כל היום. אמר רב נחמן כל המוסר נפשו בהאי פסוקא נחל ארבע מאות עולמות לעולם הבא. אמר רב יוסף והא תנן מאתים. אמר רב נחמן מאתים על התורה, ומאתים על שמוסר עצמו בכל יום על קדושת שמו.

ואברהם זקן בא בימים וגו'. מתניתין. אמר רבי אלעזר על כל פנים כך הוא דהאי מתניתין שפיר, דאתעביד גשמתא ההוא דכתיב ביה (יחזקאל א) והנה אופן אחד בארץ אצל החיות לארבעת פניו. כדאמור בההיא מתניתא קמיותא.

אמר ליה רבי אבא לימא לן מר מההיא מתניתין אמר ליה הכי אתפרש בתלה

המוסר נפשו בפסוק זה, נחל ארבע מאות עולמות לעולם הבא. אמר רב יוסף, וברי שינינו מאתים? אמר רב נחמן, מאתים על התורה - ומאתים על שמוסר עצמו בכל יום על קדשת שמו.

ואברהם זקן בא בימים וגו'. משנה: אמר רבי אלעזר, על כל פנים כך הוא, שהמשנה הזו גפה, שנעשית הנשמה, ההוא שכתוב בו (יחזקאל א) והנה אופן אחד בארץ אצל החיות לארבעת פניו, כמו שאמור באותה הברייתא הראשונה.

אמר לו רבי אבא, יאמר לנו מר מאותה המשנה. אמר לו, כך התפרש בשלש עשרה מדות הרחמים בפשרה שלו, אבל כאן יש לנו לומר. פתח ואמר, (שיר ה) אחת היא יונתי תמתי אחת היא לאמה וגו'. אמר רבי אלעזר, מה היא שאנו קוראים כאן בשיר השירים לשון נקבה, ושם בתורה לשון זכר?

פרשת ויהי חיי שרה

ספר הזוהר

תשכד (דף קכד ע"א)

עשר מכלילן דרחמי בפרשתא דיליה, אכל
הכא אית לן למימר. פתח ואמר (שיר השירים
א) אחת היא יונתי תמתי אחת היא לאמה
וגו'. אמר רבי אלעזר מאי היא דאנן קרינן
הכא בשיר השירים לישנא דנוקבתא,
והתם פאורייתא לישנא דרכורא.

אלא אמר רבי אלעזר הכא בתורה נקרא
בלשון זכר אצל הגוף מפני שהגוף אצל
הנשמה כאשה אצל הזכר, והנשמה לגבי
מעלה, כנוקבה כפני הזכר וכל אחד
מעלתו יורש.

תנן התם בארבעה פעמים (נ"א בשנה)
בשעה בכל יום, ערן מנשף על הגן, ויוצא
מאותם הטפות נהר גדול המתחלק
לארבעה ראשים, ושמונה וארבעים טפות
מנשף בכל יום ומשם שבעים אילני הגן
הרא הוא דכתיב, (תהלים קד) ישבעו עצי יי.
רבי תנחום אמר מהכא (תהלים קד) משקה
הרים מעליותיו, איזו היא עליה זהו ערן.
וערן באיזה מקום הוא. רבי יהודה אמר

תרגום לשון הזוהר

אלא, אמר רבי אלעזר, כאן בתורה נקרא
בלשון זכר אצל הגוף, מפני שהגוף אצל הנשמה
כאשה אצל הזכר, והנשמה כלפי מעלה כנוקבה
כפני הזכר, וכל אחד יורש מעלתו.

שנינו שם, בארבע פעמים (בשנה) בשעה בכל יום
הערן מנשף על הגן, ויוצא מאותם הטפות נהר
גדול המתחלק לארבעה ראשים, ושמונה
וארבעים טפות מנשף בכל יום, ומשם שבעים
אילני הגן. זהו שכתוב (תהלים קד) ישבעו עצי ה'.
רבי תנחום אמר, מכאן (ס) משקה הרים
מעליותיו. איזו היא עליה? זהו ערן. וערן באיזה
מקום הוא? רבי יהודה אמר, למעלה מערכות
הוא. רבי יוסי אמר, בערכות הוא, שהרי שנינו,

פרשת ויהי חיי שרה

ספר הזוהר

תשכה (דף קכד ע"א)

מאי מגדלן טפשין, ואינון מאי מגדלן
חכימין אינון מאי הוו מטפין דערן.

דאמר רבי יוסי, מאי דביה טפין יתבין
(נ"א יתידין) מכל אינון ארבע נהרי קרמאה
הוא דכתיב, (בראשית ב) שם האחד פישון.
מאי שם האחד פישון. המיוחד מכולם
פישון והוא הנזפל בארץ מצרים, ולפיכך
היתה חכמת (לשד"א) מצרים יותר מכל
העולם.

ומשננורה גורה שאבדה חכמת מצרים,
נטל ארשא בריך הוא אותם טפין וזרק
לון ביהוה גנא, ביהוה נהרא דגנתא
דערן דכתיב, (בראשית ב) ונהר יוצא מערן
להשקות את הגן. וזה היה מוליד ארבעה
אחרים והאחד המיוחד הנולד ממנו

תרגום לשון הזוהר

טפה וטפה היוצאת מעדן, רוח חכמה יוצאת
עמו, ועל כן נגזר במשנה: יש מים שמגדלים
חכמים, ויש מים שמגדלים טפשים. ואותם המים
שמגדלים חכמים, אותם המים היו מטפות של
ערן.

שאמר רבי יוסי, המים שבהם טפות יושבים נ"א
(י"א) מכל אותם ארבעת הנהרות הראשונים, הוא
שכתוב (בראשית ב) שם האחד פישון. מה זה שם
האחד פישון? המיוחד מכלם פישון, והוא הנזפל
בארץ מצרים, ולפיכך היתה חכמת (לשד"א)
מצרים יותר מכל העולם.

ומשננורה הגורה שאבדה חכמת מצרים, נטל
הקדוש ברוך הוא אותם הטפות וזרק אותם
באותו הגן, באותו הנהר של גן ערן, שכתוב (ס)
ונהר יצא מעדן להשקות את הגן. וזה היה מוליד
ארבעה אחרים, והאחד המיוחד הנולד ממנו
פישון היתה. משננטלו אלו הטפות שלא יצאו
מהגן, אבדה החכמה ממצרים.

פישון היה. משננטלו אלו הטפות שלא
יצאו מהגן אבדה החכמה ממצרים.

ומאותה הרוח שהיה יוצא מעדן, תמצו
(ג"ל י"א) כל נביא ונביא, והינו דכתיב
מתהלך בגן לרוח היום, ונגזר זה בגן ערן
לעתיד לבוא, וזה הוא הנהר שראה
יחזקאל בגבוואתו. ועל כן אמר הכתיב
(ישעיה יא) כי מלאה הארץ דעה את יי וגו'.
שאותם מים תמיד מגדלים הדיעה הדיעה
בעולם.

תנו רבנן כל נשמתן של צדיקים למעלה
כערן הן. ומה ממה שיוצא מעדן ישנא
החכמה בעולם, לעומדים בו ונהנין
מהנאותיו וכספיו, על אחת כמה וכמה.
אמר רבי יצחק פיון שהנשמה זוכה

ומאותה הרוח שהיה יוצאת מעדן, תמצו (י"א)
כל נביא ונביא, והינו שכתוב מתהלך בגן לרוח
היום. ונגזר זה בגן ערן לעתיד לבוא, וזה הוא
הנהר שראה יחזקאל בגבוואתו, ועל כן אמר
הכתיב (ישעיה יא) כי מלאה הארץ דעה את ה' וגו'.
שאותם מים תמיד מגדלים הדיעה הדיעה בעולם.

שנו רבותינו, כל נשמתן של צדיקים למעלה,
כערן הן. ומה ממה שיוצא מעדן ישנא החכמה
בעולם – לעומדים בו ונהנים מהנאותיו וכספיו
על אחת כמה וכמה.

אמר רבי יצחק, פיון שהנשמה זוכה לכנס
בשערי ירושלים של מעלה, מיכאל השר הגדול
הולך עמה ומקדים לה שלום. מלאכי השרת
תמרים בה ושואלים עליה (שיר א) מי זאת עלה מן
המדבר. מי זאת עלה בין העליונה מהגוף החרב
שדומה להבל, שכתוב (תהלים קמד) אדם להבל
דמה. הוא משיב ואומר, (שיר ו) אחת היא יונתי
תמתי. אחת היא – מיתרת היא. אחת היא לאמה

פרשת ויהי חיי שרה

ספר הזוהר

תשכו (דף קכד ע"א)

ליבנם בשערי ירושלים של מעלה. מיכאל'ל השר הגדול הולך עמה ומקדים לה שלום. מלאכי השרת המהים בה ושואלים עליה (שיר השירים ג) מי זאת עולה מן המדבר. מי זאת עולה בין העליונים מהגוף החרב שדומה להכל דכתיב, (תהלים קמד) אדם להכל דמה. הוא משיב ואמר (שיר השירים ו) אחת היא יונתי תמתי, אחת היא מיוחדת היא. אחת היא לאמה, לאמה זו היא כפא הכבוד שהיא אם לנשמה וולדת לה שנגורה ממנה. ראיה בנות ויאשרוה. אלו שאר הנשמות שהן במעלתן למעלה והם הנקראות בנות ירושלים. אמר רבי יוסי הא חורגא על מה דאמרן אלו נקראות בנות ירושלים, והאחרות נקראות בנות לוט. ראיה בנות ויאשרוה. שאר הנשמות משבחות לה, ואומרות שלום בואך. מלכות ופלגשים, מלכות אלו האבות

פרשת ויהי חיי שרה

ספר הזוהר

תשכו (דף קכד ע"א)

התשלומוין והעליוין שבה.

אמר רבי אחא אותה הנשמה (ב) בכל התשלומוין והעליוין שבה) ממש ואותו הגוף ממש עתיד הקדוש ברוך הוא להעמידו בקיומן לעתיד לבא, אבל שניהם יהיו שלמים בתשלומו הדעת להשיג מה שלא השיגו בעולם הזה:

ואברהם זקן פא בימים וגו'. רבי בו אמר רבי יוחנן (באותם הימים) פאורו העולם שהוא ימים, ולא בעולם הזה שהוא לילה. אמר רבי יעקב פאורם העולמות שהם ימים פאורם התנאות והכסופין שהוא נוהל: ווי ברוך את אברהם בכל. פאורו המשרה (ביא המעשה) שנתן לו הקדוש ברוך הוא משמו, שהיא אות ה"א, שבו נברא העולם.

ותניא אמר רבי יוחנן מטטרון שר הפנים שהוא נער עבד מרבו האדון המושל

עליו, ממונה על הנשמה בכל יום להספיק לה מאותו האור שנוצטתה, והוא עתיד למיסב חושבן פתקא בבתי קברי מן דומה ולאחזאה ליה קמי מאריה, והוא זמין למעבד חמיר ההוא גרמא תחות ארעא לתקנא לגופייה ולקיימא לון בשלימותא דגופא בלא נשמתא (בזמנא) דקודשא ברוך הוא ישדר לה לאתרה.

אמר רבי יצחק פאורתה שעה מה כתיב, ויאמר אברהם אל עבדו זקן ביתו המושל וגו'. מהו אל עבדו, אי בחכמתא דא נסתפל מהו אל עבדו. אמר רבי יהוראי לא נסתפל אלא במה שאמר עבדו, עבדו של מקום. (זקן ביתו) הקרוב לעבודתו, ומאן איהו, זה מטטרון'ן דקראמרן, דאיהו עתיד לפות לגוף בבתי קברי.

הדא הוא דכתיב ויאמר אברהם אל

תרגום לשון הזוהר

– לאמה זו היא כפא הכבוד שהיא אם לנשמה וולדת לה, שנגורה ממנה. ראיה בנות ויאשרוה – אלו שאר הנשמות שהן במעלתן למעלה, והם הנקראות בנות ירושלים. אמר רבי יוסי, הנה חורגו על מה שאמרנו – אלו נקראות בנות ירושלים, והאחרות נקראות בנות לוט. ראיה בנות ויאשרוה – שאר הנשמות משבחות לה ואומרות שלום בואך. מלכות ופלגשים – מלכות אלו האבות שהם מלכות, ופלגשים הם גרי הצדק. כלם משבחות ומקלסות אותה עד שנכנסת למעלה, ואין הנשמה במעלתה ומקומת אריכות ימים. זהו שמוב ואברהם זקן פא בימים. נכנס באריכות

תרגום לשון הזוהר

אמר רבי אחא, אותה הנשמה (ב) בכל התשלומוין והעליוין שבה) ממש, ואותו הגוף ממש עתיד הקדוש ברוך הוא להעמידו בקיומן לעתיד לבא, אבל שניהם יהיו שלמים בתשלומו הדעת להשיג מה שלא השיגו בעולם הזה.

ואברהם זקן פא בימים וגו'. רבי בו אמר רבי יוחנן, (באותם הימים) פאורו עולם שהוא ימים, ולא בעולם הזה שהוא לילה. אמר רבי יעקב, פאורם העולמות שהם ימים, פאורם התנאות והכסופים שהוא נוהל. וה' ברוך את אברהם בכל. פאורת המשרה (ביא המעשה) שנתן לו הקדוש ברוך הוא משמו, שהיא אות ה"א, שבה נברא העולם.

ולמדנא, אמר רבי יוחנן, מטטרון'ן שר הפנים, שהוא נער עבד מרבו האדון המושל עלי, ממנה על הנשמה בכל יום להספיק לה מאותו האור

שנוצטתה, והוא עתיד לקחת חשבון פתק בבתי הקברות מדומה, ולהראות אותו לפני רבו, והוא עתיד לעשות שאור אותו העצם תחת הארץ, לתקן את הגופות ולקיים בשלמות של גוף בלי הנשמה, (יפיון) שהקדוש ברוך הוא ישלח אותה למקומה.

אמר רבי יצחק, פאורתה שעה מה כתוב? ויאמר אברהם אל עבדו זקן ביתו המושל וגו'. מהו אל עבדו? אם בחכמה הוא נסתפל, מה זה אל עבדו? אמר רבי יהוראי, לא נסתפל אלא במה שאמר עבדו, עבדו של מקום, (זקן ביתו) הקרוב לעבודתו, ומי הוא? זה מטטרון'ן, כפי שאמרנו. שהוא עתיד לפות את הגוף בבתי הקברות.

זהו שכתוב ויאמר אברהם אל עבדו, זה מטטרון'ן עבדו של מקום. זקן ביתו, שהוא

פרשת ויהי חיי שרה

ספר הזוהר

תשכח (דף קכד ע"א)

עבדו, זה מטמרון עבדו של מקום. וכן ביתו, שהוא תחלת ברייתו של מקום. המושל בכל אשר לו, שנתן לו קרשא בריד הוא ממשלה על כל צבאותיו.

וְתַנְאָא אמר רבי שמעון אמר רבי יוסי אמר רב, כל צבאותיו של אותו עבד נוטלים אור ונהנין מזיו הנשמה, דתאנא אור הנשמה לעולם הבא גדול מאור הכפא. והא מהכפא נטלה הנשמה. אלא זה לפי הראוי לו וזה לפי הראוי לו. רב נתמן אמר גדול מאור הכפא ממש דכתיב, (חוקק א) דמות כמראה אדם עליו מלמעלה, מאי עליו על זהרו.

ובשהוא הולך לעשות שליחותו כל צבאותיו והמקבה שלו נונין מאותו הזוהר. הדיא הוא שהנשמה אומרת לו (דכתיב) שים נא ירך, כלומר סיעתך, תחת ירכי, והו אור הנשפע מן הנשמה עליהם.

תרגום לשון הזוהר

אמר רבי יהודה ברבי שלום, כך קבלנו בשעה שנה הולך בשליחותו של מקום, הקדוש ברוך הוא מניע כל צבאותיו של מעלה באות אחת משמו. אמר רב הונא, כך ירכי בגימטריא ר"ם. כלומר, הנשמה אומרת שים נא ירך, סיעתך, תחת מעלתו של רם ונשא המושל על הכל. ולאחר שצוה סיעת העליונים תחת ידו, אני משיביעך שבועה גדולה בו.

אמר רבי יצחק, אלהי השמים ואלהי הארץ – הואיל ואמר בה' שהוא הכל, למה נאמר אלהי השמים? אמר רבי יהודה, שהוא אדון על הכל. בבת אחת וברגע אחד הוא מניע לכל, וכלם כאין נגדו. רבי יצחק אומר על שמים אותיות משמו, להורות שהוא הכל ואין אחר בלתו.

ואשביעך בה' אלהי השמים ואלהי הארץ. אמר

פרשת ויהי חיי שרה

ספר הזוהר

תשכח (דף קכד ע"א)

דמארי מתנימא כד גלו רוא דנא לא איפרשנא מנהון הכי, דהא אנא חיי עמיקין סגיאין בפומיהו דגלו ולא אתחניין לכל איגיש. תא חיי, שבועת קיימא דא אומי לה נשמתא דכתיב אשר לא תקח אשה לבני.

אמר רבי יצחק מהכא משמע שהואיל ואתה הולך בשליחות זה לא תקח אשה לבני, כלומר שלא תקח גוף לבני (ד"א לבניי) ליכנס בגוף אחר בגוף זר בגוף שאינו ראוי לו, אלא בהוא ממש שהוא שלי, בהוא ממש שיצאתי ממנו, הדיא הוא דכתיב כי אם אל ארצי ואל מולדתי תלך.

אמר רבי יוסי מהו ולקחת אשה לבני ליצחק. אמר רבי יצחק אותו הגוף שנצטער עמי באותו העולם, ולא היה לו

תרגום לשון הזוהר

הצדיקים חיי, ליצחק עמו שעכשו עת שחוק בעולם. והו שקתוב (תהלים ס"ב) אז ימלא שחוק פיניו וגו'.

אמר רבי יהודה בר יצחק, בא תשמע, אין מלאך אחד עושה אלא שליחות אתה, ולא שתי שליחות בבת אחת. וילמדנו, אמר רבי אבא, מלאך אחד, אשר קסת הסופר במתניו, עתיד להרשים כל אחד ואחד השר הגדול הולך לתקן כל אחד ואחד ולהעמידו לקבל גשמתו, הדיא הוא דכתיב הוא ישלח מלאכו לפניך ולקחת אשה, מאי לפניך לפני שליחותך.

רבי אליעזר הלך לראות את רבן יוחנן בן זכאי רבו, ואותו היום היה ראש חדש. כשהגיע אליו, אמר לו, הבאר שמנגה מקל טנפת, וממלאים אותו וגובע משלו יותר, מה רוצה כאן?

פרשת ויהי חיי שרה ספר הזוהר

תשל"ד (דף קכד ע"א)

פרשת ויהי חיי שרה

ספר הזוהר

תשל"א (דף קכד ע"א) תשל"א

יחננו בן זפאי רביה, ויהוא יומא ריש ירחא הוה, כד קמא גביה אמר ליה בירא דלסריין, ומליין ליה, ויהוא גביע מדידיה יתיר, מאי בעא הבא. אמר ליה חיוב אדם להקביל פני רבו. אמר ליה לאו על כך אמרית. אלא אנא חמי באגפך דמלה חרמא אית גבך מאיגון עמיקון דאת עתיד למתבע.

אמר ליה, חמינא האי אור הראשון דמשלנו עשרה ובעשרה נטיל, ובקרא דעשרה נהיג לכלא, ובאתונתא דעשרה עבד עובדו. ותנא עשרה פתקון עשרה מפתון דבי קצרי בידו, ופתקון עשרה נטיל בגינתא דערן לאתקנא ארעא על גופיהון דצדיקא.

אמר ליה אליעזר ברי חמית הוית יתיר ממלאכא קדישא דעלמא, בעשרה אתברי, בעשרה אתנהיג. בעשרה פרסייא קדישא, בעשרה אורייתא, הוא בעשרה

מטלנו, בעשרה עלמין עלאין (פסוק) וחד עלאה על כלא ברין הוא.

ואימא לך מלה דעמיה דמארי דמתניתא הוה בהאי מה כתיב ויקח העבד עשרה גמלים מגמלי אדניו ויגד. אמר ליה רבי זכיא לפסוקא דא, אבל וכל טוב אדניו בידו מהו. אמר ליה הוא שמייה דמאריה דאזיל גבי לאעלא ליה ולאנהא (למא) ליה, אמר דא ודאי הוא כי שמי בקרבו. תנו אמר רבי אבהו תא הו, מאן דידע שמייה על ברייה, דע דהוא ושמייה חד הוא, קדישא ברין הוא ושמייה חד דכתיב, (וכריה ד) 'י אחר וגו' (כלום) כלומר השם והוא אחר.

אמר רבי אבא אית לאסתכלא בפרשתא דא: ובקרא הגמלים מחוץ לעיר אל באר המים. אמר רבי אבא מחוץ לעיר, דא הוא בי קברי אל באר המים, דתניא הנקדמים בבתי קברי אותם שנשאו ונתנו

תרגום לשון הזוהר

ואמר לך דבר, דעתו של בעל המשנה היתה בזה. מה כתוב? ויקח העבד עשרה גמלים מגמלי אדניו ויגד. אמר לו, רבי, זכיתי לפסוק הזה, אבל וכל טוב אדניו בידו מהו? אמר לו, הוא שמו של רבו שהלך אליו להכניסו ולהנהיג (ולמא) אותו. אמר, זה ודאי, כי שמי בקרבו.

שנינו, אמר רבי אבהו, בא ראה, מי שידע את שמו על בריו, יודע שהוא ושמו אחד, הקדוש ברין הוא ושמו אחד, שכתוב (וכריה ד) ה' אחד וגו'. (כלום) כלומר, השם והוא אחד.

אמר רבי אבא, יש להסתכל בפרשה הזו: ובקרא הגמלים מחוץ לעיר אל באר המים. אמר רבי אבא, מחוץ לעיר – זהו בית הקברות. אל באר המים – שלמדנו, הנקדמים בבתי הקברות –

בתורה, דהא תנו כשנכנס אדם לקבר מה ושאלו ליה תחילה אם קבע עתים לתורה דכתיב, (שעיה ל) והיה אמונת עתך וגו'. וכשיצא אינו דין (לקיימם) להקיימם בתחלה.

אמר רבי אבא לעת ערב זהו יום ששי שהוא ערב השבת שאז הזמן לקיימא מתייא, מאי משמע דתנו שיתא אלפי שניו הו עולמא, והוא אלף הששי שהוא סיום הכל, והיינו לעת ערב, זמן סיום הכל. לעת צאת השואבות, אלו הם תלמידי חכמים השואבים מימיה של תורה שהוא עת לצאת ולהתנער מן העפר.

ואמר רבי אבא עוד יש לדעת דתנו אותם המתעסקים לדעת את בוראם בעולם הזה ונשמתם בתשלומה לעולם

תרגום לשון הזוהר

משבועות הנשמה, הולך לדעת מי הוא גופה ממש ומה הוא. הנה אנכי נצב על עין המים, אף על גב שתלמיד חכם הוא, הולך אחר התשלום, שכתוב והיה העלמה היוצאת לשאב ואמרת אליה השקיני נא מעט מים מפך – אמר לי רמו דידעתו ממה שהשגת.

ואמרה אלי גם אתה שתה – אף אתה עבד (ויחיו) כמוני, ולא נתחלף לי (ול) וידעתך בידיעתו של מקום ברין הוא, וצריך אתה להשיג, שאתה נבכא כמוני.

וגם לגמליך אשאב – כלומר, ידעת השגתי שלא השיגו סיעתך, וידעת כי מעלה יש לי עליך והיאך נבכא אתה מזיו הנתון אצלך. אם הוא אומר סימן זה יהי מסור בדי על כל דברים אלו, ואדע שהיא האשה, הוא הגוף מאותה הנשמה, השבויה שהשביעני.

הבא זכו לצאת משבועות הנשמה הולך לדעת מי הוא גופה ממש ומאי הוא. הנה אנכי נצב על עין המים אף על גב שתלמיד חכם הוא הולך אחר התשלום, דכתיב והיה העלמה היוצאת לשאוב ואמרת אליה השקיני נא מעט מים מפך אמור לי רמו וידעתו ממה שהשגת.

ואמרה אלי גם אתה שתה, אף אתה עבד (פסוק) כמוני ולא נתחלף לי (על) וידעתך בידיעתו של מקום ברין הוא, וצריך אתה להשיג שאתה נבכא כמוני.

וגם לגמליך אשאב, כלומר ידעת השגתי שלא השיגו סיעתך, וידעת כי מעלה יש לי עליך והיאך נבכא אתה מזיו הנתון אצלך. אם הוא אומר סימן זה יהי מסור בדי על כל דברים אלו, ואדע שהיא

פרשת ויהי חיי שרה

ספר הוזהר

תשל"ב (דף קכד ע"א)

פרשת ויהי חיי שרה

ספר הוזהר

תשל"א (דף קכד ע"א)

האשה הוא הגוף מאותה הנשמה השבועה שהשבועני:

ויהי הוא טרם פלה לדבר וגו'. רבי יצחק אמר רבי יהודה בעוד שכל העניינים הוא רוצה לנסות על הגוף, מאי כתיב והנה רבקה ויצאת, זהו הגוף קדוש שנתעסק בדברי תורה וכתת גופו להשיג ולדעת את קונו. אשר ילדה לבתואל, אמר רב יהודה בתו של אל. בן מלקה, בן מלקה של עולם, אשת נחור אחי אברהם. חברת השכל גוף שנדבק בשכל והיא אח הנשמה. וכדה על שכמה, משא החכמה עליה.

וירץ העבד לקראתה. זה מטטרו"ן. ויאמר הגמיואיני נא מעט מים מפדך, אמור לי רמו חכמתא בידיעת בוראך ממה שעסקת בעולם שיצאת ממנו. אמר רבי אבא כדפרשינו, אחר כל זה מה כתיב ואשים הנגם על אפה והצמידים

על ידיה.

אמר רבי אבא אותם העצמות שגפזרו לכאן ולכאן, הוא צומד אותם ושוקלם זה על זה כמה דאת אמר, (ישעיה נב) ועצמותיך יחליץ. אמר רבי אבא באותה שעה אותו הגוף עומד בארץ ישראל ושם נכנס בו נשמתו.

אמר רבי יוחנן מי מוליד הגוף לארץ ישראל, אמר רבי יודא קדוש ברך הוא עושה מחילות תחת הארץ והם מתגלגלים והולכים לארץ ישראל הרי הוא דכתיב, (ישעיה כו) וארץ רפאים תפול.

אמר רבי יצחק גבריאל מוליד אותם לארץ ישראל, מנא לו דכתיב, (בראשית כד) התלכי עם האיש הזה, וכתיב התם (דניאל ט) והאיש גבריאל. אמר רבי יוסי מאי דכתיב ולרבקה אח ושמו לבן. אמר רבי יצחק אין יצר הרע כמל מן העולם, אף על פי שכלו לא נמצא קצתו נמצא.

תרגום לשון הוזהר

ויהי הוא טרם פלה לדבר וגו'. רבי יצחק אמר רבי יהודה, בעוד שכל העניינים הוא רוצה לנסות על הגוף, מה כתוב? והנה רבקה יצאת, זהו הגוף קדוש שנתעסק בדברי תורה וכתת גופו להשיג ולדעת את קונו. אשר ילדה לבתואל - אמר רב יהודה, בתו של אל. בן מלקה - בן מלקה של עולם. אשת נחור אחי אברהם - חברת השכל, גוף שנדבק בשכל, והיא אח הנשמה. וכדה על שכמה - משא החכמה עליה.

וירץ העבד לקראתה - זה מטטרו"ן. ויאמר הגמיואיני מעט מים מפדך - אמר לי רמו חכמה בידיעת בוראך ממה שעסקת בעולם שיצאת ממנו. אמר רבי אבא, כמו שפרשנו, אחר כל זה מה כתוב? ואשים הנגם על אפה והצמידים

תא הזו, בתחלה כשהיה מופל בעולם הזה נקרא לוט, לעולם הבא (יבדל) יבטל מן העולם, אבל (לעמיד לבא) לא פולו, ונקרא לבן לא מנגול כבראשונה אלא במאן דסחי מנגולו. לבן למאי אצמריד. אמר רבי שמעון למיעבד פריה ורביה אצמריד, דאמר רבי שמעון אם אין יצר הרע נמצא, פריה ורביה אינו מצוי.

תא שמע בין שהגוף נבנה ועומד בקיומו, מאי כתיב וישלחו את רבקה אחותם וגו'. מאי (יבד) זאת מעיקתה, זה כח התנועה. רבי יצחק אמר זה כח הגוף.

רבי אבהו פתח בהאי קרא (שיר השירים ד) אתי מלבגון פלה אתי מלבגון תבאי וגו', אמר רבי אבהו בין שהגוף נבנה על קיומו ומביאין אותו לקבל נשמתו לארץ ישראל, הנשמה ממדת אליו ויוצאת לקראתו, כמו שבאמר ויצא יצחק לשוח בשדה. זהו שכתוב אתי מלבגון פלה, זו היא הנשמה. תשורי מראש אמנה, הינו שכתוב וישא עיניו וירא.

תרגום לשון הוזהר

פלה אתי מלבגון תבאי וגו'. אמר רבי אבהו, בין שהגוף נבנה על קיומו ומביאין אותו לקבל נשמתו לארץ ישראל, הנשמה ממדת אליו ויוצאת לקראתו, כמו שבאמר ויצא יצחק לשוח בשדה. זהו שכתוב אתי מלבגון פלה, זו היא הנשמה. תשורי מראש אמנה, הינו שכתוב וישא עיניו וירא.

אמר רבי יהודה, אם הנשמה היא, יפה אברהם כפי שאמרנו. אבל מה זה יצחק? אמר רבי אבהו, הנה החברים אמרו שעכשו נקרא יצחק על שם השמחה הרבה שבעולם.

אמר רבי אבהו, בתחלה נקראת הנשמה אברהם והגוף שרה. עכשו נקראת הנשמה יצחק והגוף רבקה. שינוי במשנה, אמר רבי שמעון, ארבעים יום קדם קיום הגוף ממדת הנשמה לגוף בארץ

לבן? אמר רבי יצחק, אין יצר הרע כמל מן העולם. אף על פי שכלו לא נמצא - קצתו נמצא.

בא ראה, בתחלה כשהיה מטל בעולם הזה, נקרא לוט. לעולם הבא (יבדל) יבטל מן העולם, אבל (לעמיד לבא) לא פולו, ונקרא לבן, לא מנגול כבראשונה, אלא כמי שרוחץ מנגולו. לפה צריך לבן? אמר רבי שמעון, לעשות פריה ורביה צריד. שאמר רבי שמעון, אם אין יצר הרע נמצא, פריה ורביה אינו מצוי.

בא תשמע, בין שהגוף נבנה ועומד בקיומו, מה כתוב? וישלחו את רבקה אחתם וגו'. מה זה ואת מנקתה? זה כח התנועה. רבי יצחק אמר, זה כח הגוף.

רבי אבהו פתח בפסוק הזה, (שיר ד) אתי מלבגון

פרשת ויהי חיי שרה

ספר הזוהר

תש"ד (דף קכד ע"א)

אמר רבי אבהו תא חזי, ויחך את רבקה ותתי לו לאשה ויאהבה וינחם ויחך אחרי אמו. אהב לאותו הגוף ומתנחם עמו, והוא עת לשחוק והחזקה בעולם.

אמר רבי יהודה הא כל פרשתא דא אתברר לו, אבל לא יכלנא למנדע מהו: ויוסף אברהם ויחך אשה ושמה קטורה. ולשקלא דדעתא כל פרשתא דא ליסתורי.

בר אבא רב דימי, אמר, האי פרשתא דא שמענא ולא אדברנא, אמרו דלעלין תקיפין לא ומנהי לנלאה ואנן מאי נימא. קם רבי יהודה ואמר ממתיבא דמברנא מארי מתנימא גליא.

קמו ואולו הוא ורבי יוסא ורבי חייא, אשכחה לרבי אלעזר ברבי שמעון והנה מגלה רזין דתפילין, עאלו קמיה ואמרו במאי אתעסק מר. אמר לון טעמא

תרגום לשון הוהר

התפילין. נכנסו לפניו ואמרו, במה מתעסק מר? אמר להם, את טעם התפילין אמרתי, שהרי אשרי האישי שפניו תפילין וידע את השעם שלהן.

אמרו, אם נזח לפני מר, יאמר לנו הדיבר. אמרו, שמענו מאביך, שהקדוש ברוך הוא באהבה רבה שהייתה לו עם ישראל אמר להם לעשות לו בית משכן כמו המרכבה העליונה שלמעלה, וביא את דיורו עמהם. זה שכתוב (שמות כח) ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם. ושמענו מאביך, שפאן סתום השעם של התפילין בפסוק הנה.

אמר לו, בא ראה, כמו העליון נעשה המקדש במרכבותיו הקדושות, ואחר כך השרה הקדוש ברוך הוא את דיורו עמהם כענין הנה. וכמו כן התעוררו החברים בעלי המשנה בשעם התפילין,

פרשת ויהי חיי שרה

ספר הזוהר

תש"ד (דף קכד ע"א)

דיליה וישרי דיגריה עלייה.

ותנינן אית ביה רזין עלאין ודונמיהון, ואית ביה תלת רתיכון, דונמת עלאין קדשין רזין דתלת אתוותא דשמקון קדשין, עלמין תלת, רתיכון תלתא אתוותא, ארבע פרשיות שליט על ארבע, ועל כך רוא דשי"ן דתלת בתרון, ושי"ן דארבע בתרון, תלתא מלכין שליטין בגופא תפילין עלוי קדשא ברוך הוא לעילא, אלון תפילין דרישא, תפילין דדרועא ארבע פרשין.

לבא רכיב דונמא דרתיבא תתאה ותתאה רכיב. עוד תנינן דא רכיבא דדרועא לתתא. ולבא רכיב, דונמא דאיהו לתתא ואתמסרון בידיה לאעלאה לון כל חילי שממא, כך לבא הוא רכיב לתתא ואתמסרו בידיו כל אברי גופא.

תרגום לשון הוהר

שיהיה אותו האישי דגמא של המרכבות העליונות, מרכבה תחתונה מרכבה עליונה, להביא את מלכותו וישרה דיורו עליו.

ושנינו, יש בו סודות עליונים ודגמתם, ויש בו שלש מרכבות, דגמת העליונים הקדושים סודות של שלש אותיות של השמות הקדושים, שלשה עולמות, מרכבות שלש אותיות, ארבע פרשיות שולט על ארבע. ועל כן סוד השי"ן של שלשה כתרים, ושי"ן של ארבעה כתרים, שלשה מלכים שולטים בגוף, תפילין עליו, הקדוש ברוך הוא למעלה. אלו תפילין של ראש. התפילין של ירוע ארבע פרשיות.

הלב רוכב, דגמא של המרכבה התחתונה, והתחתון רוכב. עוד שנינו, זה הרכב של הירוע למטה. הלב רוכב, דגמא שהוא למטה, ונמסרו כידו להכניס אותם כל חילות השמים. כך הלב

ועילא מגיה ארבע פרשין על מוחא דרישא איהו, אבל קדשא ברוך הוא שליטא עלאה מלכא מכלא. (ירמ) ורוא דחכמתא דא, הוא פגוונא דמקדשא דכתיב ונעשה כרוב אחד מקצה מנה וכרוב אחד מקצה. ועליהו דיגריה דמלכא בארבע אתון תרון רתיכון.

ובהאי גוונא לבא ומוחא, לבא מכאן ומוחא מכאן ועליהו מדוריה דקדושא ברוך הוא בארבע (היא ארבע) פרשין. אמר רבי אלעזר מכאן ולתלאה רון דכתרי אתוותא ופרשין בגופייהו ורצועותיהון, הלכה למשה מסיני וימיוא דלהון אתגלי וטעמא דכלא בתלת עשר מכלין (והתמים).

אמר רבי יהודה אלמלא לא אתניא אלא כדיל רוא דא די. אמרו ליה ונפא חולקדק

רוכב למטה, ונמסרו כידו כל איברי הגוף. **ומעליו** ארבע פרשיות על המת, שהוא הראש. אבל הקדוש ברוך הוא שליט עליון, המלך מהכל. (ירמ) וסוד חכמה הוה הוא כמו שהמקדש, שכתוב ונעשה כרוב אחד מקצה מנה וכרוב אחד מקצה. ועליהם דיור המלך בארבע אותיות שתי מרכבות.

וכמו זה הלב והמת, הלב מכאן והמת מכאן, ועליהם מדורו של הקדוש ברוך הוא בארבע (ארבע) פרשיות. אמר רבי אלעזר, מכאן והלאה סודות הכתרים, האותיות והפרשיות בגופם וברצועותיהם. הלכה למשה מסיני והרמז שלהם התגלה, והשעם של הכל בשלש עשרה מדות (והתמים).

אמר רבי יהודה, אלמלא לא באתי אלא עבור הסוד הזה - די לי. אמרו לו, אשרי חלקך בעולם

פרשת ויהי חיי שרה

ספר הזוהר

דרף קבד ע"א

תשל"ו

לעלמא דאתי דכל רז לא אגוס לך. אמרו ליה אחינא קמיה דמר למגדע רזא דהאי פסוקא ויוסף אברהם ויבא אשה ושמה קטורה.

אמר פירושא דהאי פסוקא כמה דנלו חכרנא מארי מתינתיו, דכד נשמתא ייתי בתהוא גופא קדישא דילה, הא מיליאי הוו על תיביאי דיקומו ויבשרון עובדין ויתן להו מויוא יקרא דיליה דינדעון ויתבון ויזבון וזכותא שלימתא.

וכד תמא שלמה דא הוה סגי (ד"א) תוה סגי) ואמר (קולת ח) ובכן ראיתי רשעים קבורים וזבאו ומקום קדוש יהלכו, שיבאו ויהיו מקום קדוש.

ותנינן אמר רבי אבא אמר רבי יוחנן כתיב, (ויש"א ג) הנהפך פושי עורו ונמר חכרבתיו, כך הרשעים שלא זכו לשוב בעולם הנה ולהקטיר מעשים טובים

תרגום לשון הזוהר

הבא, שכל רז אינו אגוס לך. אמרו לו, באנו לפני מר לדעת את סוד הפסוק הזה, ויוסף אברהם ויבא אשה ושמה קטורה.

אמר, פרוש של הפסוק הנה כמו שגלו חברינו בעלי המשנה, שפאשר הנשמה תבוא באתו הגוף הקדוש שלה, הנה הדברים היו על הרשעים שקומו ויבשרו את מעשיהם, ויתן להם מזיו כבודו שיעדו וישובו ויזבון זכות שלמה.

וכשראה את זה שלמה, היה נספה מרבה הרבה ואמר, (קולת ח) ובכן ראיתי רשעים קברים וזבאו ומקום קדוש יהלכו, שיבאו ויהיו מקום קדוש.

ושנינו. אמר רבי אבא אמר רבי יוחנן, כתוב (ויש"א ג) הנהפך פושי עורו ונמר חכרבתיו. כך הרשעים שלא זכו לשוב בעולם הנה ולהקטיר

פרשת ויהי חיי שרה

ספר הזוהר

דרף קבד ע"א

תשל"ו

המי שהוא חי העולמים לדעת ולהשיג מה שלא השיג בעולם הזה הרי הוא רבתיב, (ישעיה יא) כי מלאה הארץ דעה את ה', (עד כאן מדרש הנעלם)

זרה:

רבי יצחק פתח ואמר, (קולת יב) וישב העפר על הארץ כשהיה וברוח תשוב אל האלהים אשר נתנה. תא חזי, פד פרא קדשא ברין הוא לאדם, נטל עפריה מאתר דמקדשא, ובנה גופיה מארבע סטרין דעלמא, דכלהו יתבו ליה חילא, לבתר אתרק עליה רוחא דחיי כמה דאת אמר, (בראשית ב) ויפח באפיו נשמת חיים וגו' לבתר גם וידע דאיהו מעילא ותמא, וכדיו אתדבק וידע חכמה עלאה.

כגוונא דא כל בר נש דעלמא איהו כליל מעילא ותמא, וכל אינון

תרגום לשון הזוהר

כראוי, כשמוילדים בו, מושכים עליו רוח קדשה מהמקום שכל הקדושים יוצאים ממנו, ואלו נקראים בנים לקב"ה. משום שהגוף נעשה כקדשה כראוי, כך גם נותנים לו רוח ממקום עליון קדוש כראוי, והרי זה נתבאר.

בא ראה, בשעה שצטייד אדם לתת חשבון מעשיו טרם יצא מן העולם, אותו היום הוא יום ההשבון שגוף ונשמה תוגנים השבון. אחר כך הנשמה נפרדת ממנו, והגוף שב לארץ, והכל שב למקומו שגלקח משם, והרי פרשוה. עד הזמן שהקדוש ברוך הוא עתיד להחיות מתים, הכל נגזר לפניו.

ואותו גוף ממש ואתה נשמה ממש עתיד הקדוש ברוך הוא להשיב לעולם כמו מקדם ולתדש את פני העולם. זהו שכתוב (ישעיה כז) יחיו

פרשת ויהי חיי שרה

ספר הזוהר

תשל"ח (דף קכד ע"א)

פרשת ויהי חיי שרה

ספר הזוהר

תשל"ט (דף קלא ע"א)

ממש זמין קדשא בריך הוא לאתבא לעלמא כמלקדמין ולחדתא אנפי עלמא הדא הוא דכתיב, (ישעיה טו) יחיו מתיד נבלתי יקומון. וההיא נשמתא ממש גניזא קמי קדשא בריך הוא ותבת לאתרה פפום ארחהא כמה דאת אמר והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה. ולקמא דזמין קדשא בריך הוא לאחניא מתינא, זמין איהו לארקא טלא מרישיה עליהו, ובההוא טלא יקומון פלא מעפרא.

הדא הוא דכתיב, (ישעיה טו) פי טל אורות טלף. מאי טל אורות, אורות ממש מאינון נהורין דלעילא דכהון זמין לארקא חיון לעלמא, בגין דארלנא (דף קלא ע"א) דחיי יריק חיון דלא פסקין לעלמין, דהא השתא פסקין בגין דהא חניא בישא שלטא ואתפסי סיהרא. ובגין כך כבכיכול

פסקין מימיו וחיון לא שלטין בעלמא כדקא יאות. ובההוא זמנא ההוא יצר הרע דאיהו חניא בישא יסתלק מעלמא ויעבר ליה קדשא בריך הוא כמה דאתמר (זכריה יג) ואת רוח הטמאה אעביר מן הארץ. ולבחר דאיהו יתעבר מעלמא, סיהרא לא אתפסיא, ונהרא דנגיד ונפיק לא יפסקון מבועזי, וכדין כתיב, (ישעיה ל) והיה אור הלכנה כאור החמה ואור החמה יהיה שבעתים כאור שבעת הימים וגו'.

אמר רבי חזקיה אי תימא דכל גופין דעלמא יקומון ויתערוון מעפרא, אינון גופי דאתגטעו כנשמתא דתא מה תהא מנייהו. אמר רבי יוסי אינון גופין דלא זכו ולא אצלחו הרי אינון פלא הו, כמה

דהו עץ יבש בההיא עלמא הכי נמי כההוא זמנא, וגופא בתראה דאתנטע ואצלח ונטל שרשוי כדקא יאות יקום.

ועליה כתיב, (ירמיה יז) והיה כעץ שתול על מים וגו' והיה עלהו רענן וגו'. דעבד איבין ונטע שרשין ואצלח כדקא יאות. ועל ההוא גופא קדמאה דלא עבד איבין ולא נטע שרשין (ולא זכה ולא אצלח) כתיב, (ירמיה יז) והיה כערער בערבה ולא יראה כי יבא טוב וגו'. פי יבא טוב דא תחית המתים.

ויתנהיר ההוא נהורא דזמין לאנתרא להו לצדיקא דהנה גניז קמיה מיומא דאתברי עלמא דכתיב, (בראשית א) ויבא אלהים את האור פי טוב. וכדין זמין קדשא בריך הוא

לאחניא מתינא, וכתיב, (מלאכי ג) וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה וגו', וכדין יתגבר טוב בעלמא, וההוא דאתקרי רע יתעבר מעלמא כדארמין. וכדין אינון גופין קדמאי ללוו פלא הו.

אמר רבי יצחק זמין קדשא בריך הוא לארקא עלייהו על אינון גופין ורחין אחרנין, ואי זכאן בהון יקומון בעלמא כדקא יאות, ואי לאו יהון קטמא תחות רגליהון דצדיקא דכתיב (דניאל יב) ורבים מישני אדמת עפר יקיצו וגו'. וכלא אתקם ואתעמד קמי קדשא בריך הוא, וכלהו כמנינא הו כמה דאת אמר (ישעיה ט) המוציא במספר צבאם וגו'.

תא חזי, הא אתמר כל אינון מתין דבארעא דישראל יקומון כקדמיתא,

תרגום לשון הזוהר

יסתלק מן העולם, והקדוש ברוך הוא יעביר אותו, כמו שנאמר (זכריה יג) ואת רוח הטמאה אעביר מן הארץ. ואחר שהוא יעבר מן העולם, הלכנה לא תתפסה. והנהר ששופע ויוצא, לא יפסקו מעיניו. ואו כתוב (ישעיה ל) והיה אור הלכנה כאור החמה ואור החמה יהיה שבעתים כאור שבעת הימים וגו'.

אמר רבי חזקיה, אם תאמר שכל הגופות של העולם יקומו ויתעוררו מן העפר - אותם הגופות שנטעו בנשמה אחת מה יהיה מהם? אמר רבי יוסי, אותם הגופות שלא זכו ולא הצליחו, הרי הם כלא היו. כמו שהיו עץ יבש בעולם ההוא, כך גם באותו הזמן. והגוף האחרון שנטע והצליח ונטל שרשיו כראוי יקום.

תרגום לשון הזוהר

ועליו כתוב (ירמיה יז) והיה כעץ שתול על מים וגו' והיה עלהו רענן וגו'. ששעה פרות ונטע שרשים והצליח כראוי. ועל אותו גוף ראשון שלא עשה פרות ולא נטע שרשים (ולא זכה ולא הצליח), כתוב (סם) והיה כערער בערבה ולא יראה כי יבא טוב וגו'. פי יבוא טוב - זו תחית המתים.

ויאיר אותו האור שעתיד להאיר לצדיקים שהיה גנוז לפניו מיום שנברא העולם, שכתוב (בראשית א) ויבא אלהים את האור כי טוב. ואו עתיד הקדוש ברוך הוא להחיות המתים, שכתוב (מלאכי ג) וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה וגו'. ואו יתגבר הטוב בעולם, ואותו שנקאר רע יעבר מן העולם, כמו שאמרנו, ואו אותם הגופים הראשונים יהיו כלא היו.

אמר רבי יצחק, עתיד הקדוש ברוך הוא להריק על אותם הגופים רוחות אחרות, ואם זוכים בהם - יקומו בעולם כראוי, ואם לא - יהיו אפר תחת רגלי הצדיקים, שכתוב (דניאל יב) ורבים מישני אדמת עפר יקיצו וגו', והכל יקום ויועד לפני הקדוש ברוך הוא, והם כלם מנינו, כמו שנאמר (ישעיה ט) המוציא במספר צבאם וגו'.

בא ראה, הרי נאמר, כל אותם המתים שבארץ ישראל יקומו בראשונה, משום שהקדוש ברוך הוא יתעורר עליהם ויקים אותם. עליהם כתוב יחיו מתיד. אלו הם שבארץ ישראל. נבלתי יקומון - אלו הם שבתוך ארצות אחרות, שלא כתובה בהם תחייה, אלא קומה. שהרי רוח החיים לא תשרה אלא בארץ ישראל הקדושה, ומשום כך כתוב בהם יחיו מתיד, ואותם שבוזין כבא

פרשת ויהי חיי שרה ספר הזוהר

תשמ" (דף קלא ע"א) תשמ

פרשת ויהי חיי שרה ספר הזוהר

תשמ" (דף קלא ע"ב) תשמא

תשמ" (דף קלא ע"ב) תשמא

בגין דקדשא בריך הוא תער עלייהו ויוקים לון, עלייהו כתיב יחיו מתיד, אלין אינון די בארעא דישראל. נבלתי קומון, אלין אינון דבגו ארעא אחרונין, דלא כתיב בהו תחיה אלא קימה. דהא רוחא דחיי לא תשרי אלא בארעא קדישא דישראל, ובגין כך כתיב בהו יחיו מתיד, ואינון דלבר, יתברי גופא דלהון ויקומון גופא בלא רוחא. ולבתר התגלגלון תחות עפרא עד דימטון לארץ ישראל, ותמן יקבלון נשמתא, ולא ברשו אחרא, בגין דיתקיימו בעלמא כדקא חזי.

רבי אלעזר ורבי ייסא הוו יתבי ליליא חד ועסקי באורייתא. אמר רבי אלעזר תא חזי, בשעתא דקודשא בריך הוא זמין לאחייא מתייא, כל אינון נשמתין דיתערוני קמיה בלהו קיימין דיוקנין דיוקנין קמיה בההוא דיוקנא ממש דהוו

בהאי עלמא, ונחית לון קדשא בריך הוא, ויקרי לון בשמיהן כמה דאת אמר, (ישעיה נח) לכלם בשם יקרא. וכל נשמתא תיעול לדוקתה, ויקומון כקיומא בעלמא כדקא חזי, וכדין יהא עלמא שלי, ועל ההוא זמנא כתיב, (ישעיה כח) וחרפת עמו יסיר וגו', מאי וחרפת עמו יסיר. דא יצר הרע דאחשיף אנפי ברין ושלטי בהו.

אמר רבי יוסי הא חמינן כל זמנא דבר נש קאים ברוחא דא. לאו איהו מסאב, נפקא נשמתיה מניה איהו מסאב. אמר ליה ודאי הכי הוא, והכי אתמר דהא ההוא יצר הרע פד נטיל רוחא דבר נש סאיב ליה ואשתאר גופא מסאב, ושאר עמין עובדי עבודת כוכבים ומזלות פד אינון בחייהון אינון מסאבין דהא מסטרא מסאבא אית לון נשמתין, וכד אתריק מניה ההוא מסאבו אשתאר גופא בלא מסאבו כלל.

תרגום לשון הזוהר

הגוף שלכם, ויקומו גוף בלי רוח. אחר כך התגלגלו תחת העפר עד שיגיעו לארץ ישראל, ושם יקבלו נשמה, ולא ברשות אחרת, כדי שיתקיימו בעולם כפראוי. רבי אלעזר ורבי ייסא היו יושבים לילה אחד ועוסקים בתורה. אמר רבי אלעזר, בא ראה, בשעה שהקדוש ברוך הוא עתיד להחיות את המתים, כל אותם הנשמות שיתעוררו לפניו, כלם עומדות דמיות דמיות לפניו, באותה דמות ממש שהיו בעולם הזה, ויורדי אותם הקדוש ברוך הוא ויקרא להם בשמות, כמו שנאמר (סו

בגין כך (דף קלא ע"ב) מאן דאתדבק באתתא ושאר עמין עובדי עבודת כוכבים ומזלות אסתאב איהו. וההוא ברא דאתליד ליה יקבל עליה רוח מסאבא. ואי תימא הא כסטרא דאבוי מישראל קא אתיא, אמאי יקבל עליה רוח מסאבא.

תא חזי, דהא בקדמיתא אסתאב אבוי בשעתא דאתדבק בההיא אתתא דאיהי מסאבא, וכיון דאב איהו אסתאב בההיא אתתא דאיהי מסאבא, כל שפן דאיהו ברא דאתליד מניה יקבל עליה רוח מסאבא. ולא עוד אלא דעבר על אורייתא דכתיב, (שמות לד) כי לא תשפתחה לאל אחר, כי יי קנא שמו

תרגום לשון הזוהר

הם טמאים, שהרי יש להם נשמות מצד הטמאה, וכשמתורקנת ממנו אותה טמאה, נשאר הגוף בלי טמאה כלל.

משום כך מי שנדבק באשה של שאר העמים עובדי עבודת כוכבים ומזלות, הוא נטמא, ואותו בן שיולד לו יקבל עליו רוח של טמאה. ואם תאמר, הרי מצד אביו הוא בא מישראל, למה יקבל עליו רוח טמאה?

בא ראה, שהרי בראשונה נטמא אביו בשעה שנדבק עם אותה אשה שהיא טמאה, וכיון שהאב נטמא באותה אשה שהיא טמאה, כל שפן שאותו הבן שולד ממנה יקבל עליו רוח טמאה. ולא עוד, אלא שעבר על התורה, שקתוב (שמות לד) כי לא תשפתחה לאל אחר, כי ה' קנא שמו, משום שהוא מקנא על ברית הקדש הו.

אמר רבי אלעזר, בא ראה, שהרי נאמר שפיון שידע אברהם אבינו חקמה, רצה להפדר מכל

בגין דקני על האי ברית קדישא. אמר רבי אלעזר תא חזי דהא אתמר דכיון דידע אברהם אבינו חקמתא כעא לאתפרשא מפל שאר עמין ולא לאתדפקא בהו, ובגין כך כתיב ואשביעך בני אלקי השמים ואלקי הארץ אשר לא תקח אשה לבני מבנות הכנעני וגו', מבנות הכנעני ודאי, (מא) וזא איהו כמה דאת אמר (מלאכי ב) ובעל פת אל נכר. אשר אנכי יושב בקרבו. אנכי דייקא כתיב הכא אשר אנכי, וכתיב התם (ישעיה מד) אנכי עשיתי ארץ. וכל דא בגין דלא לאסתאבא בהו.

תא חזי, האי מאן דאעיל האי ברית קדישא בההיא אתתא דשאר עמין

שאר העמים ולא להדבק בהם, ומשום כך כתוב: ואשביעך בה' אלהי השמים ואלהי הארץ אשר לא תקח אשה לבני מבנות הכנעני וגו'. מבנות הכנעני ודאי. (מח) סוד הוא, כמו שנאמר (מלאכי ב) ובעל פת אל נכר. אשר אנכי יושב בקרבו, אנכי במקדש. כתוב כאן אשר אנכי, וכתוב שם (ישעיה מח) אנכי עשיתי ארץ. וכל זה כדי לא להטמא עמיהם.

בא ראה, מי שמכניס את הברית הקדושה הו באשה ההיא של שאר העמים עובדי עבודת כוכבים ומזלות, גורם לטמא מקום אחר, ועל זה כתוב (משל ל) תחת שלוש רגלי ארץ וגו'. ואף על גב שהשביע אותו בברית הו, לא כחש בו אברהם, עד שהתפלל תפלתו לפני הקדוש ברוך הוא ואמר, ה' אלהי השמים וגו', הוא ישלח מלאכו. ודאי זה מלאך הברית כדי שישמר הברית הו ולא ישמא בין אותם העמים.

פרשת ויהי חיי שרה

ספר הזוהר

תשמב (דף קלא ע"ב)

פרשת ויהי חיי שרה

ספר הזוהר

תשמג (דף קלא ע"ב)

עובדי עבודת כוכבים ומזלות, גרים לאסתאבא אתר אחרא. ועל דא כתיב (משלי י') תחת שלש רגזה ארץ וגו'. ואף על גב דאמי ליה בהאי ברית, לא אבטח ביה אברהם עד דצלי צלותיה קמי קדשא ברין הוא ואמר ?? אלקי השמים וגו', הוא ישלח מלאכו, ודאי דא מלאך הברית, בגין דיתנטיר האי ברית ולא יסתאב בין אינון עמין:

רק את בני לא תשב שמה. מאי טעמא, בגין דינע אברהם דהא כבליהו לא הוה מאן דאשתמודע ליה לקדשא ברין הוא בר איהו בלחודוי, ולא בעא דלהו מדוריה דיצחק בינייהו, אלא דיהא מדוריה עמיה, ויצחק יוליף מניה מדיר ארחוי דקדשא ברין הוא, ולא יסטי לימינא ולשמאלא. ועל דא לא בעא אברהם דלהו מדוריה דיצחק תמן. אמר רבי ייסא ודאי זכותיה

דאברהם ארבע קמיה דההוא עבדא, דההוא יומא נפק, וההוא יומא מטא לעינא דמיא, דכתיב ואבא היום אל העין. והא אוקמוהו.

רבי אלעזר פתח ואמר, (תהלים קט) גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך. כמה אינון בני נשא טפשין דלא ידעין ולא מסתפלין לאשתדלא באורייתא, בגין דאורייתא כל חיינ וכל חירו וכל טוב בעלמא דין ובעלמא דאתי. (ההוא חירו דעלמא דין דעלמא דאתי איהו) (ג"א ההוא חירו דעלמא דאתי איהו חיון בעלמא דין). חיינ אינון בעלמא דין דיוכונן ליומין שלמין בהאי עלמא כמה דאת אמר, (שמות כ) את מספר ימיה אמלא. וליומין אריכין בעלמא דאתי. בגין דאינון חיינ שלימין, אינון חיינ דחירו, חיי בלא עציבו, חיינ דאינון חיינ. חירו בעלמא דין חירו דכלא, דכל מאן דאשתדל באורייתא לא יכלין לשלטא עלוי כל עמין דעלמא.

תרגום לשון הזוהר

ואביטה נפלאות מתורתך. כמה טפשים האנשים שלא יודעים ולא מסתכלים להשתדל בתורה, משום שהתורה כל החיים וכל חרות וכל הטוב בעולם הזה ובעולם הבא. (תהלים קט) של העולם הזה ושל הבא היא) (ג"א תהלים קט) של העולם הזה ושל החיים הם בעולם הזה, שינוכו לימים שלמים בעולם הזה, כמו שנאמר (שמות כ) את מספר ימיה אמלא. ולימים אריכים בעולם הבא, מספר שהם חיים שלמים, הם חיים של שמחה, חיים בלי עצבות, חיים שהם חיים. חרות בעולם הזה, חרות של הכל. שכל מי שמשתדל בתורה, אין יכולים לשלט עלוי כל העמים של העולם.

ואי תימא אינון בני שמד. גזרה היא מלעילא כגון רבי עקיבא וחבריו, וכך סליק במחשבה. חירו דמלאך המות דלא יכיל לשלטא עלוי, והכי הוא ודאי דאי אדם הוה אתדבק באילנא דחיי דאיהו אורייתא, לא גרים מותא ליה ולכל עלמא.

ובגין כך פד יהב קדשא ברין הוא אורייתא לישראל מה כתיב בה חרות על הלוחות והא אוקמוהו. ואלמלא אינון לא חטו ושקבו אילנא דחיי, לא גרמו מותא לעלמא כמלקדמין. וקדשא ברין הוא אמר (תהלים כ) אני אמרתי אלהים אתם ובני עליון כלכם. חבלתון גרמיכון אכן כאדם תמותון וגו'. ועל דא כל מאן דאשתדל באורייתא לא יכיל

תרגום לשון הזוהר

ואם תאמר, אותם בני השמד? גזרה היא מלמעלה, כמו רבי עקיבא וחבריו, וכך עלתה במחשבה. חרות של מלאך המות שלא יכול לשלט עלוי, וכך זה ודאי. שאם אדם היה נדבק בעץ החיים, שהיא התורה, לא היה גורם מות לו ולכל העולם.

ומשום כך, כשנתן הקדוש ברוך הוא תורה לישראל, מה כתוב בה? חרות על הלוחות, והרי פרשוהו. ואלמלא הם לא חטאו ועובו את עץ החיים, לא היו גורמים מות לעולם כבתחלה. והקדוש ברוך הוא אמר, (תהלים כ) אני אמרתי אלהים אתם ובני עליון כלכם. חבלתם את עצמכם - אכן כאדם תמותון וגו'. ועל כן, כל מי שמשתדל בתורה, אין יכול לשלט עלוי הנחש הרע ההוא שהשידך את העולם.

לשלטא עלוי ההוא חוץא בישא דאחשיף עלמא.

אמר רבי ייסא אי הכי משה אמאי מית, דאי הכי כיון דלא חב לא ימות (ואמאי ימות). אמר ליה ודאי מית, אכל לא שלטא ביה קאמרין, אלא לא מית על ידוי ולא אסתאב ביה, ולא מית (דף קלב ע"א) ודאי אלא אתדבק בשכינתא ואזיל לחיי עלמא.

והאי חי אקרי, כמה דאוקימנא דכתיב (שמואל ב כ) ובניהו בן יהוידע בן איש חי וגו'. ועל דא כל מאן דאשתדל באורייתא חירו אית ליה מכלא בעלמא דין משעבודא דשאר עמין עובדי עבודת כוכבים ומזלות. חירו בעלמא דאתי בגין דלא יתבעון מגיה דינא בההוא עלמא כלל.

תא חזי, באורייתא כמה רזין עלאין

אמר רבי ייסא, אם כך, למה משה מת? שאם כך, כיון שלא חטא - לא ימותו! (ולמה ימותו?) אמר לו, ודאי מת, אכל לא שלט בו אמרנו, אלא לא מת על ידו ולא נטמא בו, ולא מת ודאי. אלא נדבק בשכינה והלך לחיי עולם.

וזה נקרא חי, כמו שבארנו שכתוב (שמואל ב-כ) ובניהו בן יהוידע בן איש חי וגו'. ועל כן, כל מי שמשתדל בתורה, יש לו חרות מן המל בעולם הזה משעבוד של שאר העמים עובדי עבודת כוכבים ומזלות. חרות בעולם הבא, משום שלא יתבעו ממנו דין בעולם ההוא כלל.

בא ראה כמה סודות עליונים יש בתורה, משום כך כתוב (משלי י) יקררה היא מפנינים. כמה גנוים טמונים יש בה. ועל כן, כשסתכל דוד ברות של תקומה ונדע כמה נפלאות יוצאים מן התורה.

פרשת ויהי חיי שרה **ספר הזוהר**

פרשת ויהי חיי שרה **תשדמ**

פרשת ויהי חיי שרה **ספר הזוהר**

פרשת ויהי חיי שרה **תשמח**

סתימין אית בה, בגין כך פתיב, (משלי א) ?קרה היא מפנינים. כמה גניזין טמירין אית בה, ועל דא כד אסתפל דוד ברוחא דחכמתא וידע כמה פליאן נפקין מאורייתא

פתח ואמר, (תהלים קט) גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך. תא חזי, ויהי הוא טרם פלה לדבר והנה רבקה יוצאת. יוצאת, באה מיבועי ליה, מאי יוצאת. דקדשא ברין הוא אפיק לה מפל אינון בני מתא דכלהו חייבין, והיא יוצאת מפלל דלהון. ותרד העינה כתיב בה"א, רזא איהו דאערעת תמן בירא דמרום, ובגין כך פתיב העינה בה"א וסליקו לה מיא.

דבר אחר והנה רבקה יוצאת כמה דכתיב יוצאות לשאוב מים, אמאי יוצאות ולא הולכות ולא באות. אלא בגין דטמירין הוו כל יומא ובההיא שעתא נפקין לשאבא מיא, וסימנא

נקיט בידיה.

תא חזי, כד מטא עבדא לחרן ואשפח לה לרבקה לעת ערב הנה עידן צלותא דמנחה. בההיא שעתא דמטא יצחק לצללא צלותא דמנחה, בההיא שעתא מטא עבדא לגבה דרבקה. ובההיא שעתא דמטא יצחק לצלותא דמנחה כמלקדמין מטאת רבקה לגביה. לאשתפחא כלא באתריה דאצטריף דקנא יאות, וכלא מטא ברזא דחכמתא, ועל דא אתא ההוא עבדא לבאר המים רזא דכתיב (שיר השירים ד) מעין גנים באר מים חיים ונוזלים מן לבנון, ואוקימנא, וכלא רזא איהו.

רבי שמעון הנה אתי לטבריה והנה עמיה רבי אבא. אמר רבי שמעון לרבי אבא גזיל, דהא אגן חמינן דבר נש חד ימטי השתא לגבן ומלין חדתינן בפומיה ואינון מלין

תרגום לשון הזוהר

פתח ואמר (תהלים קט) גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך. בא ראה, ויהי הוא טרם פלה לדבר והנה רבקה יצאת. יצאת? באה הנה צריך להיות! מה זה יצאת? שהקדוש ברוך הוא הוציא אותה מכל אותם בני העיר, שכלם רשעים, והיא יוצאת מהפלל שלהם. ותרד העינה כתוב בה"א, סוד הוא שפגשה שם את באר מרים, ומשום כך כתוב העינה בה"א, ועלו לה המים.

דבר אחר והנה רבקה יצאת ככתוב יצאת לשאב מים. למה יוצאות ולא הולכות ולא באות? אלא משום שטמונות היו כל היום, ובאותה שעה יוצאות לשאב מים. וסימן לקח בידו. בא ראה, כשהגיע העבד לחן ומצא את רבקה

דאורייתא. אמר רבי אבא הא ידענא דבבל אתר דמר אזיל, קדשא ברין הוא משדר ליה מלאכין טסין בגדפין לאשתמשעא ביה.

עד דהוו אזלי, סליק רבי שמעון עינוי, וקמא בר נש דהנה רהיט ואזיל. תבו רבי שמעון ורבי אבא. כד מטא גבייהו, אמר ליה רבי שמעון מאן אנת. אמר ליה יודאי אנא ומקפוטקיא קאתינא ואנא אזילנא אצטרייה דבר יוחאי דאתמונן חכריא במלין ידיען ושרדוני גביה. אמר ליה אימא כרי. אמר ליה אנת בר יוחאי. אמר ליה אנא בר יוחאי.

אמר ליה הא אוקימנא דלא נפסיק בר נש בצלותיה ביניה לבין כותלא כמה דכתיב, (ישעיה לח) ויסב חזקיהו

תרגום לשון הזוהר

הללו לכל צד, פרט לפניו. ואמרו שלא יתפלל אדם מאחורי רבו וכו', ונמנו בכל הדברים הללו. פתח ואמר, (תהלים לב) שמעה תפילתי ה' וישועתי האזינה אל דמעתי אל תחרש. מאי טעמא שמעה ולא שמע, באתר חד פתיב שמע יי וחנני וגוי, ובאתר אחרא שמעה. אלא ככל אתר לזמנין שמע לדכורא ולזמנין שמעה לנוקבא. שמעה כמה דאת אמר, (תהלים יז) שמעה יי צדק וגוי. שמע כמה דאת אמר, (תהלים ל) שמע יי וחנני. (משלי א) שמע בני. (דברים כז) הסבת ושמע.

וכאן שמעה תפילתי ה', משום שה' נדרגה שמקבלת כל התפלות של העולם. ותרי שנינו שעושה מהם עטרה ושם אותה בראש של צדיק חי העולמים, שכתוב (משלי ז) ברכות לראש צדיק, ועל כן שמעה תפילתי ה'.

מח	תהלים	קו, קז	ספר	מז	תהלים	קו, קז	ספר
----	-------	--------	-----	----	-------	--------	-----

פְּלִי-שׁוֹבֵיהֶם: ^מ הוֹשִׁיעֵנו | יְהוָה
 אֱלֹהֵינוּ וְקַבְּצֵנוּ מִן-הַגּוֹיִם הַלְהוֹת
 לְשֵׁם קְדֹשׁךָ לְהַשְׁפִּיחַ בְּתַהֲלֹתְךָ:
^{מח} בְּרוּךְ יְהוָה | אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
 מִן-הַעוֹלָם | וְעַד הַעוֹלָם וְאָמֵר פֶּלִי-
 הַעַם אֲמֹן הַלְלוּיָהּ:

ספר ילום ששי חמישי

קז א הוֹדוּ לַיהוָה כִּי-טוֹב כִּי לַעוֹלָם
 חֲסִדוֹ: ^ב וְאָמְרוּ גְאוּלֵי יְהוָה אֲשֶׁר
 גָּאֵלְם מִיַּד-צָר: ^ג וְמֵאֲרֻצוֹת קַבְּצֵם
 מִמְּזוּרָה וּמִמַּעַרְב מִצְפוֹן וּמִיָּם: ^ד תַּעֲנו
 בַּמִּדְבָּר בִּישִׁימוֹן דְּרֹךְ עֵיר מוֹשֵׁב לֹא
 מִצְאוּ: ^ה רַעֲבִיִּים גַּם-צִמְאִיִּם נִפְשָׁם
 בָּהֶם תַּתְּעַטֵּף: ^ו וַיִּצְעֲקוּ אֶל-יְהוָה בְּצָר
 לָהֶם מִמַּצּוֹקוֹתֵיהֶם יִצִּילֵם: ^ז וַיַּדְרִיכֵם
 בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל לְלַכַּת אֶל-עֵיר מוֹשֵׁב:
^ח יוֹדוּ לַיהוָה חֲסִדוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו לְבָנֵי
 אָדָם: ^ט כִּי-הִשְׁבִּיעַ נֶפֶשׁ שִׁקְקָה וּנְפֶשׁ
 רַעֲבָה מִלֹּא-טוֹב: ^י יִשְׁבִּי חֲשֵׁךְ
 וְצַלְמוֹת אִסְרֵי עֲנִי וּבְרוּל: ^{יא} כִּי-הִמְרוּ
 אִמְרֵי-אֵל וַעֲצַת עֲלוֹן נֶאֱצוּ: ^{יב} וַיִּכְנַע
 בַּעֲמֹל לִבָּם כְּשָׁלוּ וְאִין עָזָר: ^{יג} וַיִּצְעֲקוּ
 אֶל-יְהוָה בְּצָר לָהֶם מִמַּצּוֹקוֹתֵיהֶם
 יוֹשִׁיעֵם: ^{יד} וַיִּצִּיאֵם מִחֲשֵׁךְ וְצַלְמוֹת
 וּמִסּוּרֹתֵיהֶם יִנְתַּק: ^{טו} יוֹדוּ לַיהוָה
 חֲסִדוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו לְבָנֵי אָדָם: ^{טז} כִּי-
 שָׁבַר דַּלְתוֹת נְהַשֵּׁת וּבְרִיחֵי כְרוּל גִּדְעָ:
^{יז} וְאוֹלִים מִדְּרֹךְ פֶּשַׁעַם וּמַעֲוֹנוֹתֵיהֶם
 תַּעֲנֵנוּ: ^{יח} פֶּלִי-אֲכָל תַּתְּעַב נֶפֶשָׁם וַיִּגְיַעוּ

כד וַיִּמָּאֲסוּ בְּאֶרֶץ חֲמֹדָה לֹא-הֶאֱמִינוּ
 לְדַבְּרוּ: ^{כה} וַיִּרְגְּזוּ בְּאֵהֱלִיָּהֶם לֹא שָׁמְעוּ
 בְּקוֹל יְהוָה: ^{כו} וַיִּשְׂא יְדוֹ לָהֶם לְהַפִּיל
 אוֹתָם בַּמִּדְבָּר: ^{כז} וְלַהֲפִיל זֶרַעַם בְּגוֹיִם
 וְלַזְרוֹתָם בְּאֲרָצוֹת: ^{כח} וַיִּצְמְדוּ לְבַעַל
 פְּעוֹר וַיֹּאכְלוּ זִבְחֵי מַתִּים: ^{כט} וַיִּכְעִיסוּ
 בַּמַּעַלְלֵיהֶם וּתְפַרְצֵי-פֶם מִגַּפְהָ:
^ל וַיִּצְמְדוּ פִּינְחָס וַיִּפְלַל וַתַּעֲצֹר
 הַמַּגִּפָּה: ^{לא} וַתַּחֲשֹׁב לוֹ לַצְדָּקָה לְדָר
 וְדָר עַד-עוֹלָם: ^{לב} וַיִּקְצִיפוּ עַל-מִי
 מִרְיָבָה וַיִּרַע לְמֹשֶׁה בַּעֲבוּרָם: ^{לג} כִּי-
 הִמְרוּ אֶת-רוּחוֹ וַיִּבְטֹא בַשְּׁפָתָיו:
^{לד} לֹא-הִשְׁמִידוּ אֶת-הַעַמִּים אֲשֶׁר אָמַר
 יְהוָה לָהֶם: ^{לה} וַיַּתְּעֲרֹבוּ כְּגוֹיִם וַיִּלְמְדוּ
 מַעֲשֵׂיהֶם: ^{לו} וַיַּעֲבְדוּ אֶת-עֲצַבְיֵיהֶם
 וַיְהִיו לָהֶם לְמוֹקֵשׁ: ^{לז} וַיִּזְבְּחוּ אֶת-
 בְּנֵיהֶם וְאֶת-בָּנוֹתֵיהֶם לְשָׂדִים:
^{לח} וַיִּשְׁפְּכוּ דָם נָקִי דַם-בְּנֵיהֶם
 וּכְבוֹתֵיהֶם אֲשֶׁר זָבְחוּ לַעֲצָבֵי כַנְעַן
 וַתַּחַנֵּף הָאָרֶץ בְּדַמִּים: ^{לט} וַיִּטְמְאוּ
 בַּמַּעֲשֵׂיהֶם וַיִּזְנוּ בַּמַּעַלְלֵיהֶם: ^מ וַיִּחַר-
 אַף יְהוָה בַּעֲמֹו וַיַּתְּעַב אֶת-נַחַלְתּוֹ:
^{מא} וַיִּתְּנֵם בְּיַד-גּוֹיִם וַיִּמְשְׁלוּ בָהֶם
 שָׂנְאֵיהֶם: ^{מב} וַיִּלְחָצוּם אוֹיְבֵיהֶם וַיִּכְנַעוּ
 תַּחַת יָדָם: ^{מג} פְּעַמִּים רַבּוֹת יִצִּילֵם
 וְהִמָּה יִמְרוּ בַּעֲצָתָם וַיִּמְכּוּ בַּעֲוֹנָם:
^{מד} וַיִּרְא בְּצָר לָהֶם כְּשָׁמְעוּ אֶת-וִנְתָּם:
^{מה} וַיִּזְכֹּר לָהֶם בְּרִיתוֹ וַיִּנְחַם כְּרַב חֲסִדוֹ
 חֲסִדוֹ: ^{מו} וַיִּתֵּן אוֹתָם לְרַחֲמִים לְפָנָי

שְׁמַרְי מִשְׁפַּט עֲשֵׂה צְדָקָה כְּכַל-עַתָּה:
 - זָכְרֵנִי יְהוָה בְּרִצּוֹן עֲמֹךְ פְּקֹלֵנִי
 בִּישׁוּעַתְךָ: ^ה לְרִאֲוֹת | כְּטוֹבַת בְּחִירְיָךְ
 לְשִׁמְח בְּשִׁמְחַת גּוֹיָךְ לְתַהַלְלַל עִם-
 נַחַלְתְךָ: ^ו חֲטֵאנוּ עִם-אֲבֹתֵינוּ הַעֲוִינוּ
 הִרְשַׁענוּ: ^ז אֲבֹתֵינוּ כַּמַּצְרִים | לֹא-
 הִשְׁפִּילוּ נִפְלְאוֹתֶיךָ לֹא זָכְרוּ אֶת-רַב
 חֲסִדֶיךָ וַיִּמְרוּ עַל-יָם בַּיַּם-סוּף:
^ח וַיּוֹשִׁיעֵם לְמַעַן שְׁמוֹ הַהוֹדִיעַ אֶת-
 גְּבוּרָתוֹ: ^ט וַיַּגְעַר בַּיַּם-סוּף וַיַּחַרַב
 וַיּוֹלִיכֵם כְּתַהֲמוֹת כַּמִּדְבָּר: ^י וַיּוֹשִׁיעֵם
 מִיַּד שׁוּנָא וַיִּגְאֵלֵם מִיַּד אוֹיֵב:
^{יא} וַיִּכְסּוּ-מַיִם צַרִּיהֶם אֶחָד מֵהֶם לֹא
 נוֹתַר: ^{יב} וַיִּאֲמִינוּ בְּדַבְּרֵיו וְשִׁירוֹ
 תַהֲלֹתוֹ: ^{יג} מִהֲרוּ שִׁכְחוּ מַעֲשָׂיו לֹא-
 חֲזְכוּ לַעֲצוֹתוֹ: ^{יד} וַיִּתְּאוּ תַאֲוָה בַּמִּדְבָּר
 וַיִּנְסוּ-אֵל בִּישִׁימוֹן: ^{טו} וַיִּתֵּן לָהֶם
 שְׂאֵלָתָם וַיִּשְׁלַח רִזּוֹן בְּנִפְשָׁם:
^{טז} וַיִּקְנְאוּ לְמֹשֶׁה בַּמַּחְנֶה לְאַהֲרֹן קְדוֹשׁ
 יְהוָה: ^{יז} תַּתְּפַח-אֶרֶץ וּתְבַלַּע דַּתּוֹ וּתְכַסֵּ
 עַל-עַדַת אֲבִירָם: ^{יח} וַתִּבְעַר-אֵשׁ
 בַּעֲדַתָם לְהַכָּה תַלְהַט רִשְׁעִים:
^{יט} יַעֲשׂוּ-עֵגֹל בְּחֶרֶב וַיִּשְׁתַּחֲווּ לַמַּסְכָּה:
^כ וַיִּמְירוּ אֶת-כְּבוֹדָם בְּתַבְנִית שׁוֹר אֲכָל
 עֵשֶׂב: ^{כא} שִׁכְחוּ אֵל מוֹשִׁיעֵם עֲשֵׂה
 גְּדִלוֹת בַּמַּצְרִים: ^{כב} נִפְלְאוֹת בְּאֶרֶץ חָם
 נִזְרָאוֹת עַל-יַם-סוּף: ^{כג} וַיִּאֲמַר
 לְהַשְׁמִידֵם לוֹאֵלֵי מֹשֶׁה בְּחִירוֹ עֲמַד
 בַּפֶּרֶץ לְפָנָיו לְהַשִּׁיב חֲמָתוֹ מִהַשְׁחִית:

כה הִפְךָ לִבָּם לִשְׂנֹא עֲמֹו לְהַתְנַבֵּל
 בַּעֲבָדָיו: ^{כו} שְׁלַח מֹשֶׁה עֲבָדוֹ אֶהֱרֹן
 אֲשֶׁר בְּחֶרֶב-בוֹ: ^{כז} שְׁמוֹ-כֶם דְּבַרְי
 אוֹתֵינוּ וּמִפְתִּים בְּאֶרֶץ חָם: ^{כח} שְׁלַח
 חֲשֵׁךְ וַיִּחַשֵׁךְ וְלֹא-מָרוּ אֶת-דְּבָרוֹ דְּבָרוֹ:
^{כט} הִפְךָ אֶת-מִימֵיהֶם לָדָם וַיִּמַּת אֶת-
 דַּגְתָּם: ^ל שָׂרַץ אֲרָצָם צִפְרָדַיִם בְּחִדְרֵי
 מַלְכֵיהֶם: ^{לא} אָמַר וַיִּבֹא עֲרַב כְּפִיִּים
 כְּכַל-גְּבוּלָם: ^{לב} נָתַן גְּשִׁמֵיהֶם בְּרַד אֵשׁ
 לְהַכּוֹת בְּאֲרָצָם: ^{לג} וַיִּךְ גַּפְנֵם וַתִּאֲתַם
 וַיִּשְׁבַּר עֵץ גְּבוּלָם: ^{לד} אָמַר וַיִּבֹא אֲרָבָה
 וַיִּלְקַח וַאֲיִן מִסֶּפֶר: ^{לה} וַיֹּאכַל כְּלֵי-עֵשֶׂב
 בְּאֲרָצָם וַיֹּאכַל פְּרִי אֲדָמָתָם: ^{לו} וַיִּכְּ
 כָּל-בְּכוֹר בְּאֲרָצָם רִאשִׁית לְכָל-אוֹנָם:
^{לז} וַיּוֹצִיאֵם בְּכֶסֶף וַזָּהָב וַאֲיִן בַּשְּׁבָטֵיו
 כּוֹשֵׁל: ^{לח} שְׁמַח מַצְרַיִם בַּצֹּאֲתָם כִּי-
 נִפְל פַּחַדָם עֲלֵיהֶם: ^{לט} פָּרַשׁ עֲנָן לְמִסְךָ
 וְאֵשׁ לְהֵאִיר לַיְלָה: ^מ שָׂאֵל וַיִּבֹא שְׁלוֹן
 וְלַחֵם שְׁמַיִם יִשְׁבִּיעֵם: ^{מא} פִּתַח צוּר
 וַיַּזּוּבוּ מַיִם הִלְכוּ בַּצִּיּוֹת נַהֵר: ^{מב} כִּי-
 זָכַר אֶת-דְּבַר קְדֹשׁוֹ אֶת-אֲבָרְהָם עַבְדּוֹ:
^{מג} וַיִּצְאָ עֲמֹו בְּשִׁשּׁוֹן בְּרִנָּה אֶת-
 בְּחִירָיו: ^{מד} וַיִּתֵּן לָהֶם אֲרָצוֹת גּוֹיִם
 וַעֲמַל לְאֲמִים יִירָשׁוּ: ^{מה} בַּעֲבוּר |
 יִשְׁמְרוּ חֲקֵיו וְתוֹרֹתָיו וְנִצְרוּ הַלְלוּיָהּ:

כב תודע 'יום ראשון'

קז א הַלְלוּיָהּ | הוֹדוּ לַיהוָה כִּי-טוֹב כִּי
 לַעוֹלָם חֲסִדוֹ: ^ב מִי יִמְלַל גְּבוּרוֹת
 יְהוָה יִשְׁמִיעַ כְּלֵי-תַהֲלֹתָיו: ^ג אֲשֶׁר־

ספר

קו, קה, קט

תהלים

מט

ספר

קט, קי, קיא

תהלים

נ

עד־שַׁעֲרֵי מוֹת: ^ט וַיִּזְעַקוּ אֱלֹהֵי הַיָּהוּ
בְּצַר לָהֶם מִמַּעְזְרוֹתֵיהֶם וַיִּשְׁעִיעַם:
^כ יִשְׁלַח דְּבָרוֹ וַיִּפְאֵם וַיְמַלֵּט
מִשְׁחִיתוֹתָם: ^{כא} יִיָּדוּ לַיהוָה חֲסֵדוֹ
וְנִפְלְאוֹתָיו לְבְנֵי אָדָם: ^{כב} וַיִּזְבַּחוּ זִבְחֵי
תוֹדָה וַיִּסְפְּרוּ מַעֲשָׂיו בְּרִנָּה: ^{כג} וַיִּרְדֵּי
הַיָּם בְּאַנְיּוֹת עֲשֵׂי מְלֹאכָה בַּמַּיִם רַבִּים:
^{כד} הַמָּה רָאוּ מַעֲשֵׂי יְהוָה וְנִפְלְאוֹתָיו
בְּמַצּוֹלָה: ^{כה} וַיֹּאמֶר וַיַּעֲמֵד רוּחַ סַעֲרָה
וַתְרוֹמֵם גְּלוֹיו: ^{כו} יַעֲלוּ שָׁמַיִם יִרְדּוּ
תְהוֹמוֹת נַפְשָׁם בְּרַעַה תִּתְמוּגַג:
^{כז} יִתְהוּגוּ וַיִּנְוְעוּ בַּשָּׁבוֹר וְכָל־חֲכָמָתָם
תִּתְבַּלַּע: ^{כח} וַיִּזְעַקוּ אֱלֹהֵי־הַיָּהוּ בְּצַר
לָהֶם וּמַמְצוֹקֵיהֶם וּדְצִיאֵם: ^{כט} יִקַּם
סַעֲרָה לְדַמְמָה וַיַּחֲשׂוּ גְלוֹיהֶם:
^ל וַיִּשְׁמְחוּ כִּי־יִשְׁתַּקּוּ וַיִּנְחַם אֱלֹהֵי־חַוּוֹ
הַפְּצָצִים: ^{לא} יִיָּדוּ לַיהוָה חֲסֵדוֹ
וְנִפְלְאוֹתָיו לְבְנֵי אָדָם: ^{לב} וַיְרוֹמְמוּהוּ
בְּקַח־לֶעָם וּבְמוֹשָׁב זַקְנִים וַיְהַלְלוּהוּ:
^{לג} יֵשֶׁם נְהוֹרוֹת לְמִדְבָּר וּמִצְאֵי מַיִם
לְצִמְאוֹן: ^{לד} אַרְצָן פְּרִי לְמַלְחָה מְרֻעַת
יִשְׁבִּי כַּה: ^{לה} יֵשֶׁם מִדְבָּר לְאַגְם־מַיִם
וְאַרְצָן צִיָּה לְמִצְאֵי מַיִם: ^{לו} וַיּוֹשֶׁב שָׁם
רַעֲבִים וַיְכַוְנֵנו עֵיר מוֹשָׁב: ^{לז} וַיִּזְרְעוּ
שָׂדוֹת וַיִּשְׁעוּ כְרָמִים וַיַּעֲשׂוּ פְרִי
תְבוּאָה: ^{לח} וַיְכַרְכֵּם וַיִּרְבוּ מְאֹד
וְכִבְהַמָּתָם לֹא יִמְעִיט: ^{לט} וַיִּמְעַטוּ
וַיִּשְׁחוּ מַעַצֵּר רַעַה וַיִּגְזוּ: ^מ שִׁפְךָ בְּיָד
עַל־נְדִיבִים וַיִּתְעַם בְּתֵהוּ לֹא־דָרַךְ:

^{מא} וַיִּשְׁגַּב אֲבִיוֹן מֵעוֹנֵי וַיִּשָּׂם כְּצֶאֱזָן
מִשְׁפָּחוֹת: ^{מב} יִרְאוּ יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁמְחוּ
וְכָל־עוֹלָה קִפְצָה פִּיהֶם: ^{מג} מִי־חֲכָם
וַיִּשְׁמַר־אֱלֹה וַיִּתְבּוֹנְנו חֲסֵדֵי יְהוָה:

יוח שני

^{כג} לַחֲדוֹשׁ
קח א שיר מזמור לדוד: ^ב נִכּוֹן לְפִי
אֱלֹהִים אֲשִׁירָה וְאֲזַמְרָה אֶף־
כְּבוֹדִי: ^ג עוֹרָה הַנֶּבֶל וְכֹזֹר אֶעֱרִיָה
שָׁחַר: ^ד אֹדֶךְ בַּעֲמִים | יְהוָה וְאֲזַמְרָךְ
בְּלֵאמִים: ^ה פִּי־גִדּוֹל מַעַל־שָׁמַיִם
חֲסִדְךָ וְעַד־שְׁחָקִים אֲמַתֵּךְ: ^ו רַמְמָה
עַל־שָׁמַיִם אֱלֹהִים וְעַל פְּלִי־הָאָרֶץ
כְּבוֹדְךָ: ^ז לִמְעַן יִחַלְצוּן דִּידִי־ךָ
הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי: ^ח אֱלֹהִים | דַּבֵּר
בְּקִדְשׁוֹ אֲעֲלֶזָה אֲחַלְקָה שְׂכָם וְעַמְּךָ
סִפּוֹת אֲמַדֵּד: ^ט לִי גִלְעָד | לִי מִנְשֵׂה
וְאַפְרַיִם מַעֲזוֹ רֹאשֵׁי יְהוּדָה מַחֲקָקִי:
^י מוֹאָב | סִיר רַחֲצִי עַל־אָדָם אֲשַׁלְּיָךְ
נַעֲלִי עַל־יַד פְּלִשְׁת אֲתָרוּעַע: ^{יא} מִי יִכְלִנִי
עֵיר מִבְּצָר מִי נִתְנִי עַד־אָדָם:
^{יב} הֲלֹא־אֱלֹהִים זָנַחַתְנוּ וְלֹא־תִצָּא
אֱלֹהִים בְּצַבָּאוֹתֵינוּ: ^{יג} הֲבֵה־לָנוּ עֲזָרָת
מִצָּר וְשׂוֹא תִשׁוּעַת אָדָם: ^{יד} בְּאַלְהֵים
נַעֲשֶׂה־חֵיל | הוּא יְבוֹס צְרִינוּ:

תִּפְלָה: ^ה וַיִּשְׁמָעוּ עָלַי רַעַה תַּחַת טוֹבָה
וְשׂוֹאָה תַּחַת אֲבִיבָתִי: ^ו הִפְקֵד עָלַי
רַשַׁע וְשָׁטָן יַעֲמֵד עַל־יְמִינִי:
^ז בַּהֲשִׁפְטוֹ יֵצֵא רַשַׁע וְתִפְלְתוּ תִהְיֶה
לְחַטָּאָה: ^ח יִהְיוּ־יַמְיָו מַעֲשִׂים פְּקֻדָּתוֹ
יִקַּח אַחֵר: ^ט יִהְיוּ־בְנָיו תּוֹמָיִם וְאִשְׁתּוֹ
אַל־מְנָה: ^י וַיּוֹעַ יְנוֹעוּ בְנָיו וְשִׂאלוּ
וְדָרְשׁוּ מִחֲרֻבוֹתֵיהֶם: ^{יא} יִבְקֹשׁ גּוֹשֵׁה
לְכָל־אֲשֵׁר־לוֹ וַיְכַזּוּ זָרִים יִגִּיעוּ:
^{יב} אֲל־יִהְיֶילוּ מִשֶּׁךְ חֲסֵד וְאַל־יִהְיֶי חוֹזֵן
לִיתּוֹמָיו: ^{יג} יִהְיֶי־אֲחֵרִיתוֹ לְהַכְרִית בְּדוֹר
אַחֵר יִמַח שְׂמִם: ^{יד} יִזְכֹּר | עוֹן אֲבִיתִי
אֲל־יְהוָה וְחַטָּאת אֲמֹו אֲל־תִּמַּח:
^{טו} יִהְיוּ נִגְדֵי־יְהוָה תְּמִיד וַיְכַרֵּת מֵאַרְצָן
זָכָרם: ^{טז} יַעֲן אֲשֶׁר | לֹא זָכַר עֲשׂוֹת
חֲסֵד וַיִּרְדֹּף אִישׁ־עֵנִי וְאֲבִיוֹן וַנִּכְאֹה
לְכָב לְמוֹתָת: ^{יז} וַיִּאֲהַב קָלְלָה וּתְבוֹאָהּ
וְלֹא־חִפְץ בְּבִרְכָה וּתְרַחֵק מִמֶּנּוּ:
^{יח} וַיִּלְבַּשׁ קָלְלָה כְּמֵדוֹ וּתְכַא כַּמַּיִם
בְּקִרְבּוֹ וְכִשְׂמָן בַּעֲצָמוֹתָיו: ^{יט} תִּהְיֶילוּ
כְּבָגֵד יַעֲטָה וְלִמְזַח תְּמִיד יִחַגְרָה:
^כ זֹאת פְּעַלְתָּ שָׁטָנִי מֵאֵת יְהוָה
וְהַדְּבָרִים רָעַע לִנְפְשִׁי: ^{כא} וְאַתָּה |
יְהוָה קִרֵּי אֱלֹהִים אֲדַנִּי עֲשֶׂה־אִתִּי לִמְעַן
שִׁמְךָ פִּי־טוֹב חֲסִדְךָ הַצִּילֵנִי: ^{כב} פִּי־
עֵנִי וְאֲבִיוֹן אֲנִי וְלִכְזִי חִלַּל בְּקִרְבִּי:
^{כג} פְּצַל־כְּנֻסוֹתָיו נִהְלַכְתִּי נִגְעַרְתִּי
בְּאַרְבָּה: ^{כד} בְּרַפִּי כְּשִׁלּוֹ מִצּוֹם וּבְשָׂרִי
כְּחַשׁ מִשְׁמָן: ^{כה} וְאַנִּי | הִיִּיתִי חֲרֻפָּה

לָהֶם וַיִּרְאוּנִי יַנְיַעוּן רֹאשָׁם: ^{כו} עֲזַרְנִי
יְהוָה אֱלֹהֵי הוֹשִׁיעֵנִי כְּחֲסִדְךָ: ^{כז} וַיִּדְעוּ
פִּי־יָדְךָ זֹאת אַתָּה יְהוָה עֲשִׂיתָה:
^{כח} יִקְלְלוּ־הֵמָּה וְאַתָּה תִּכְרַךְ קִמּוֹ |
וַיִּבְשׂוּ וַעֲבָדְךָ יִשְׁמַח: ^{כט} יִלְבְּשׁוּ שׂוֹטְנֵי
כְּלִמָּה וַיַּעֲטוּ כַּמַּעִיל בְּשִׁתָּם: ^ל אֹדְרָה
יְהוָה מְאֹד בְּפִי וּבְתוֹךְ רַבִּים אֲהַלְלֶנּוּ:
^{לא} פִּי־יַעֲמֵד לִימִין אֲבִיוֹן | הוֹשִׁיעַ
מִשְׁפָּטֵי נַפְשׁוֹ:
קו א לדוד מזמור גאם יהוה | לאדני
שב לימיני עד־אשית איניך הדם
לרגליך: ^ב מִטָּה־עוֹף יִשְׁלַח יְהוָה
מִצִּיּוֹן דָּדָה בְּקִרְבִּי אֵינִי־ךָ: ^ג עַמְּךָ נִדְבַת
כְּנוֹם חִילֶךָ בַּהֲדַר־קֹדֶשׁ מִרְחֹם מִשְׁחַר
לֶךְ טַל יִלְדָתְךָ: ^ד נִשְׁבַּע יְהוָה | וְלֹא
יִנְחַם אֶת־הַכֹּהֵן לְעוֹלָם עַל־דְּבָרֵי
מִלְכִי־צַדִּיק: ^ה אֲדַנִּי עַל־יְמִינֶךָ מִחַץ
בְּיוֹם־אִפּוֹ מְלָכִים: ^ו יָדִין בְּגוֹיִם מְלֹא
גִּוְיוֹת מִחַץ רֹאשׁ עַל־אַרְצָן רַבָּה:
^ז מִנְחַל בְּדֶרֶךְ יִשְׁתָּה עַל־פֶּן יָרִים
רֹאשׁ:
קיא א הללויה | אודה יהוה בכל־
לִבִּב בְּסוֹד יִשְׂרָאֵל וְעַדָּה:
^ב גְּדִלִים מַעֲשֵׂי יְהוָה דְּרוֹשִׁים לְכָל־
חַפְצֵיהֶם: ^ג הוֹדוּ־וְהִרְוּ פִּעְלֵי וְצִדְקָתוֹ
עֲמַדַת לְעַד: ^ד זָכַר עֲשֵׂה לְנִפְלְאוֹתָיו
חַנוּן וְרַחוּם יְהוָה: ^ה טָרַף נִתַּן לִירֵאָיו
יִזְכֹּר לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ: ^ו פִּחַ מַעֲשָׂיו הִגִּיד
לְעַמּוֹ לְתַת לָהֶם נַחֲלַת גּוֹיִם: ^ז מַעֲשֵׂי

נב	תהלים	קמו, קיו, קיז	ספר	נא	תהלים	קיא, קיב, קיד	ספר
----	-------	---------------	-----	----	-------	---------------	-----

יז יקר בעיני יהוה המותה לחסידיו:
 יח אנה יהוה כִּי־אני עבדך אני־עבדך
 כן־אמתך פתחת למוסרי: יח לך־אזבח
 זבח תודה ובשם יהוה אקרא: יח נדרי
 ליהוה אשלם נגדה־נא לכל־עמו:
 יח פתצרות | בית יהוה בתוככי
 וְיִשְׁלַם הַלְלוּיָהּ:

קיו * הללו את־יהוה כל־גוים
 שִׁבְחוּהוּ כֹל־הָאֲמִים: ב כי גבר
 עלינו | חסדו ואמת־יהוה לעולם
 הַלְלוּיָהּ:

קיז * הודו ליהוה כִּי־טוב פי לעולם
 חסדו: ב יאמר־נא ישראל פי
 לעולם חסדו: ג יאמר־נא בית־אֶהְרֹן
 פי לעולם חסדו: ד יאמר־נא וְיֵאֵר
 יהוה פי לעולם חסדו: ה מן־המצר
 קראתי יה ענני במרחב יה: ו יהוה לי
 לא אירא מה־עֲשֶׂה לי אדם: ז יהוה
 לי בעזרי ואני אראה בשנאי: ח טוב
 לחסות ביהוה מבטח באדם: ט טוב
 לחסות ביהוה מבטח בנדיבים: י כל־
 גוים סבבוני בשם יהוה פי אמילם:
 יא סבוני גם־סבבוני בשם יהוה פי
 אמילם: יב סבוני כדבורים דעכו פֶּאֶשׁ
 קוצים בשם יהוה פי אמילם: יג דחה
 דחיתני לנפל ויהוה עזרני: יד עזי
 וזמרת יה ויהי־לי לישועה: טו קול |
 רנה וישועה באהלי צדיקים מיין
 יהוה עשה חיל: טז מיין יהוה רוממה

עזרם ומגנם הוא: יא יראי יהוה בטחו
 ביהוה עזרם ומגנם הוא: יב יהוה
 זכרנו יברך יברך את־בית ישראל
 לברך את־בית אהרן: יג לברך יראי
 יהוה הקטנים עם־הגדלים: יד יסף
 יהוה עליכם עליכם ועל־בניכם:
 טו ברוכים אתם ליהוה עשה שמים
 וארץ: טז השמים שמים ליהוה
 והארץ נתן לבני־אדם: יז לא המתים
 והללו־יהוה ולא כל־ירדי דומה:
 יח ונאחזנו | נברך יה מעתה ועד־עולם
 הַלְלוּיָהּ:

קמז * אהבתי כִּי־ישמע | יהוה את־
 קולי תחנוני: ב כִּי־הטה אזנו לי
 ובימי אקרא: ג אספוני | חבלי־מות
 ומצרי שאל מצאוני צרה ויגון
 אמצא: ד ובשם־יהוה אקרא אנה
 יהוה מלטה נפשי: ה חנון יהוה
 וצדיק ואלהינו מרחם: ו שמר פתאים
 יהוה דלותי ולי יהושיע: ז שוכי נפשי
 למנוחתי כִּי־יהוה גמל עליכי: ח פי
 חלצת נפשי ממות את־עיני מן־דמעה
 את־רגלי מדחי: ט אתה־לך לפני יהוה
 בארצות החיים: י האמת פי אדבר
 אני ענתי מאד: יא אני אמרתי בחפזי
 כל־האדם פזב: יב מה־אשׁיב ליהוה
 כל־תגמולוהי עלי: יג כוס־ישועות
 אשא ובשם יהוה אקרא: יד נדרי
 ליהוה אשלם נגדה־נא לכל־עמו:

המגיבהי לשכת: ו המשפילי לראות
 בשמים ובארץ: ז מקימי מעפר דל
 מאשפת ירים אביון: ח להושיכי עם־
 נדיבים עם נדיבי עמו: ט מושיכי |
 עלרת הפית אם־הבנים שמחה
 הַלְלוּיָהּ:

קיד * בצאת ישראל ממצרים בית
 יעקב מעם לעז: ב היתה יהודה
 לקדשו ישראל ממשלותיו: ג הים
 ראה וינס הירדן יסב לאחור:
 ד ההרים קדו כאילים גבעות כבני־
 צאן: ה מה־לך הים פי תגס הירדן
 תסב לאחור: ו ההרים תרקדו כאילים
 גבעות כבני־צאן: ז מלפני אדון חולי
 ארץ מלפני אלוה יעקב: ח ההפכי
 הצור אגם מים חלמיש למעיני־מים:
 קמו * לא לנו יהוה לא לנו כִּי־
 לשמך תן כבוד על־חסדך על־
 אמתך: ב למה ואמרו הגוים איה־נא
 אלהיהם: ג ואלהינו בשמים כל אשר־
 חפץ עשה: ד עצביהם פסח וזהב
 מעשה ידי אדם: ה פה־להם ולא
 ידברו עינים להם ולא יראו: ו אזנים
 להם ולא ישמעו אף להם ולא
 יריחון: ז ידיהם | ולא ימישון רגליהם
 ולא יחלכו לא־יהגו בגרונם:
 ח כמוהם יהיו עשיהם כל אשר־בטח
 בהם: ט ישראל בטח ביהוה עזרם
 ומגנם הוא: י בית אהרן בטחו ביהוה

ידיו אמת ומשפט נאמנים כל־
 פקודיו: ח סמוכים לעד לעולם
 עשולים באמת וישר: ט פדות | שלח
 לעמו צה־לעולם בריתו קדוש ונורא
 שמו: י ראשית חקמה | יראת יהוה
 שכל טוב לכל־עשיהם תהלתו עמדת
 לעד:

קיב * הַלְלוּיָהּ | אשר־איש ירא את־
 יהוה במצותיו חפץ מאד:
 ב גבור בארץ יהיה ורעו דור ישרים
 יברך: ג הון־ועשר בביתו וצדקתו
 עמדת לעד: ד זרח בחשף אור
 לישרים חנון ורחום וצדיק: ה טוב־
 איש חונן ומלוה וכלכל דבכרו
 במשפט: ו כִּי־לעולם לא־מוט לזכר
 עולם יהוה צדיק: ז משמועה רעה לא
 יירא נכון לבו בטח ביהוה: ח סמוך
 לבו לא יירא עד אשר־יראה בצריו:
 ט פור | נתן לאביונים צדקתו עמדת
 לעד קרנו תרום ככבוד: י רשע יראה |
 וכעס שגיו חקר ונמס תאות רשעים
 תאבד:

כד לחודש **יום שלשי**

קיו * הַלְלוּיָהּ | הללו עבדי יהוה
 הללו את־שם יהוה: ב יהי שם
 יהוה מברך מעתה ועד־עולם:
 ג ממזרח־שמש עד־מבוא מהלל שם
 יהוה: ד הם על־כל־גוים | יהוה על
 השמים כבודו: ה מי פיהו אלהינו

נד	תהלים	קיש	ספר	נג	תהלים	קיש, קיט	ספר
			עקב: ^ל הבינני ואצרה תורתך ואשמרה תורתך: ^נ זאת היתה-לי פי פקדוך נצחתי:				ימין יהוה עשה חיל: ^ה לא-אמות פי-אחיה ואספר מעשי יה: ^ו יסר יסרני יה ולמות לא נתנני: ^ז פתח-לי שער-צדק אבא-בם אודה יה: ^ח זה השער ליהוה צדיקים וכאו בו: ^ט אודה פי עניתני ותהי-לי לישועה: ^י אכן מאסו הבונים היתה לראש פנה: ^{יא} מאת יהוה היתה זאת היא נפלאות בעינינו: ^{יב} זה-היום עשה יהוה נגילה ונשמחה בו: ^{יג} אנא יהוה הושעה נא אנא יהוה הצליחה נא: ^{יד} ברוך הבא בשם יהוה ברכוניכם מבית יהוה: ^{טו} אל יהוה ויאר לנו אסרו-חג בעבתים עד-קרנות המזבח: ^{טז} אלי אתה ואודך אלהי ארוממך: ^{יז} הודו ליהוה כי-טוב פי לעולם חסדו:
			א ויבאני חסדך יהוה תשועתך פאמרתך: ^ב ואענה חופי דבר פי כטחתי בדברך: ^ג ואל-תצל מפי דבר-אמת עד-מאד פי למשפטך יחלתי: ^ד ואשמרה תורתך תמיד לעולם ועד: ^ה ואתהלכה ברחבה פי פקדוך דרשתי: ^ו ואדברה בעדתיך נגד מלכים ולא אבוש: ^ז ואשתעשע במצותיך אשר אהבתי: ^ח ואשא-כפי אל-מצותיך אשר אהבתי ואשיחה בחדתיך:				כ ^א אשרי תמי-דרך ההלכים בתורת יהוה: ^ב אשרי נצרי פעלו עולה בדרךיו הלכו: ^ג אמה צניתה פקדוך לשמר מאד: ^ד אחלי יפנו דרכי לשמר חקיך: ^ה אז לא-אבוש בהביטי אל-כל-מצותיך: ^ו אודך בלשר לבב בלמדי משפטי צדקך: ^ז את-חקיך אשמר אל-תעזבני עד-מאד:
			ז ^א וכר-דבר לעבדך על אשר יחלמני: ^ב זאת נתמתי בעיני פי אמרתך חתמתי: ^ג וזכרתי מאד מתורתך לא נטיתי: ^ד וזכרתי משפטיך מעולם יהוה ואתנחם: ^ה ולעפה אחזתני מרשעים עזבי תורתך: ^ו זמרות היו-לי חקיך בבית מגוריי: ^ז זכרתי כלילה שמך יהוה				ח ^א הורני יהוה דרך חקיך ואצרנה
			ט ^א במה יזכה-נער את-ארתו לשמר				

כח לחודש **יום רביעי**

כְּאִמְרַתְךָ לְעִבְדֶּךָ: טו יבְּאוּנִי רַחֲמֶיךָ וְאַחִיָּה כִּי־תוֹרַתְךָ שִׁעֲשִׁעֵנִי: טז יבִּשְׂשׂוּ זָדִים כִּי־שִׁקְרָה עֲוֹנוֹנִי אֲנִי אֲשִׁיחַ בַּפִּקּוּדֶיךָ: טז יִשׁוּבוּ לִי יְרֵאִיךָ וְיִדְעוּ וְיִדְעֵי עֲדֹתֶיךָ: טז יְהִי־לִבִּי תַמְיָם בַּחֲקִיךָ לְמַעַן לֹא אֲבוֹשׁ:

כִּי לְעוֹלָם הִיא־לִי: צט מִכָּל־מַלְמַדֶּיךָ הַשְּׂפִלְתִּי כִּי עֲדוֹתֶיךָ שִׁיחָה לִי: ק מזְקִנִים אֲתַבּוּנֶנּוּ כִּי פִקּוּדֶיךָ נִצְרַתִּי: קא מִכָּל־אֲרָח רַע כָּל־אִתִּי רִגְלִי לְמַעַן אֲשַׁמְרֶךָ דְּבָרְךָ: קב מִמִּשְׁפָּטֶיךָ לֹא־סָרַתִּי כִּי־אַתָּה הוֹרַתִּנִי: קג מִהַ־נִּמְלָצוּ לְחַכֵּי אִמְרַתְךָ מִדְּבַשׁ לִפִּי: קד מִפִּקּוּדֶיךָ אֲתַבּוּנֶנּוּ עַל־כֵּן שִׁנְאַתִּי | כָּל־אֲרָח שִׁקְרָה:

כַּ פְּלִתָה לְהִשְׁוֹעַתְךָ נִפְשִׁי לְדַכְרֶךָ יִחַלְתִּי: כב כָּל־יְעִנִי לְאִמְרַתְךָ לְאִמֹר מִתִּי תַחַמְנִי: כג כִּי־הֵייתִי כְּנֹאד כְּקִטְוֹר חֲקִיךָ לֹא שִׁכַחְתִּי: כד כַּמָּה יְמֵי־עִבְדֶּךָ מִתִּי תַעֲשֶׂה כְּרַדְפֵי מִשְׁפָּט: כה כִּי־רָוִלִי זָדִים שִׁיחֹת אֲשֶׁר לֹא כְתוּרַתְךָ: כו כָּל־מִצְוֹתֶיךָ אֲמוּנָה שִׁקְרָה רַדְפוּנִי עֲזַרְנִי: כז כַּמַּעַט כְּלוּנִי בְּאָרְץ וְאֲנִי לֹא־עֲזַבְתִּי פִקּוּדֶיךָ: כח כַּחֲסִדֶּךָ חִנִּי וְאֲשַׁמְרָה עֲדוֹת פִּיךָ:

ג קה גַּר־לְרִגְלִי דְּבָרְךָ וְאוֹר לְנִתְיָבְתִּי: קו נִשְׁבַּעְתִּי וְאֶקְיָמָה לְשִׁמּוֹר מִשְׁפָּטֶיךָ צְדָקָה: קז עֲנִינִתִּי עַד־מָאֵד יְהוָה חִנִּי כְּדַכְרֶךָ: קח נִדְבוֹת פִּי רִצְה־נָא יְהוָה וּמִשְׁפָּטֶיךָ לְמַדְנִי: קט נִפְשִׁי בְּכַפִּי תַמְיָד וְתוֹרַתְךָ לֹא שִׁכַחְתִּי: קי תַנְתּוּן רְשָׁעִים פַּח לִי וּמִפִּקּוּדֶיךָ לֹא תַעֲיִתִי: קיא נַחֲלַתִּי עֲדוֹתֶיךָ לְעוֹלָם כִּי־שִׁשׁוּן לִבִּי הִמָּה: קיב נְטִיתִי לִבִּי לַעֲשׂוֹת חֲקִיךָ לְעוֹלָם עֹקֵב:

ד טט לְעוֹלָם יְהוָה דְּבָרְךָ נֹצֵב בְּשָׂמַיִם: ז לְדוֹר וָדוֹר אֲמוּנַתְךָ כּוֹנֵנֶת אֲרָץ וְתַעֲמֹד: זא לְמִשְׁפָּטֶיךָ עֲמָדוֹ הַיּוֹם כִּי הִפַּל עֲבָדֶיךָ: זב לִוְלֵי תוֹרַתְךָ שִׁעֲשִׁעֵנִי אֲזוֹ אֲבָדְתִּי בְּעִנִּי: זג לְעוֹלָם לֹא־אֲשַׁבַח פִּקּוּדֶיךָ כִּי כָם חֵייתִנִּי: זד לְךָ־אֲנִי הוֹשִׁיעֵנִי כִּי פִקּוּדֶיךָ דִּרְשָׁתִּי: זה לִי קוֹן רְשָׁעִים לְאִבְדָנִי עֲדוֹתֶיךָ אֲתַבּוּנֶנּוּ: זז לְכָל־תַּחֲלָה רְאִיתִי קֶץ רַחֲמָה מִצְוַתְךָ מֵאֵד:

ה קיג סַעֲפִים שִׁנְאַתִּי וְתוֹרַתְךָ אֲהַבְתִּי: קיד סִתְרִי וּמַגִּנִּי אֶתָּה לְדַכְרֶךָ יִחַלְתִּי: קטו סוֹרוֹ־מַמְנִי מְרַעִים וְאַצְרָה מִצְוֹת אֱלֹהֵי: קטז סִמְכֵנִי בְּאִמְרַתְךָ וְאַחִיָּה וְאֶל־תְּבִישֵׁנִי מִשְׁכָּרִי: קיז סַעֲדֵנִי וְאוֹשַׁעַה וְאוֹשַׁעַה בַּחֲקִיךָ תַמְיָד: קיח סִלִּיתָ כָּל־שׁוֹגִים מִחֲקִיךָ כִּי־שִׁקְרָה תִרְמִיתֵם: קיט סִגִּים הִשְׁבַּתְתָּ כָּל־רִשְׁעֵי־אָרֶץ לָכֵן אֲהַבְתִּי עֲדוֹתֶיךָ: קכ סִמְרֵ מִפְּחַדְךָ בְּשָׂרִי וּמִמִּשְׁפָּטֶיךָ יִרְאַתִּי:

יום חמישי

כו לתודש ז מִה־אֲהַבְתִּי תוֹרַתְךָ כָּל־הַיּוֹם הִיא שִׁיחָתִּי: זח מְאִיבִי תַחַמְנִי מִצְוַתְךָ

ע קכא עֲשִׂיתִי מִשְׁפָּט וְצִדֵק כָּל־תְּנִיחָנִי לְעִשְׂקֶיךָ: קכב עָרַב עֲבָדֶךָ לְטוֹב אֶל־יַעֲשִׂקֵנִי זָדִים: קכג עֵינֵי כָּל־יְשׁוּעַתְךָ וְלֹא־אֲבַרַת צְדָקָה: קכד עֲשֶׂה עִם־עֲבָדֶךָ כְּחִסְדֶּךָ וְחַקִּיךָ לְמַדְנִי: קכה עֲבָדֶךָ אֲנִי הַכִּינִי וְאִדְעָה עֲדוֹתֶיךָ: קכו עַת לַעֲשׂוֹת לִיהוָה הִפְרוּ תוֹרַתְךָ: קכז עַל־כֵּן אֲהַבְתִּי מִצְוֹתֶיךָ מִזֶּהֵב וּמִפֶּזֶז: קכח עַל־כֵּן | כָּל־פִּקּוּדֶיךָ כָּל־יִשְׂרָאֵל כָּל־אֲרָח שִׁקְרָה שִׁנְאַתִּי:

פ קכט פְּלִאוֹת עֲדוֹתֶיךָ עַל־כֵּן נִצְרַתֵם נִפְשֵׁי: קל פִּתַח דְּבָרֶיךָ לְאִירֵי מִכִּין פְּתִיִים: קלא פִּי־פָּעַרְתִּי וְאֶשְׁאַפָּה כִּי לְמִצְוֹתֶיךָ יִאֲבָתִי: קלב פִּנְה־אֵלֵי וְחַנְּנִי כַּמִּשְׁפָּט לְאֲהַבִּי שִׁמְךָ: קלג פַּעַמֵי הַכּוֹן בְּאִמְרַתְךָ וְאֶל־תִּשְׁלַט־בִּי כָל־אֲנוֹן: קלד פְּדַנִּי מִעֲשַׁק אָדָם וְאֲשַׁמְרָה פִּקּוּדֶיךָ: קלה פִּנְיֶךָ הֵאָר עַבְדֶּךָ וְלַמַּדְנִי אֶת־חֲקִיךָ: קלו פְּלִג־מַיִם יִרְדּוּ עֵינֵי עַל־לֹא־שִׁמְרוּ תוֹרַתְךָ:

צ קלז צִדִּיק אֶתָּה יְהוָה וְיִשְׂרָאֵל מִשְׁפָּטֶיךָ: קלח צוֹיַת צִדֵק עֲדוֹתֶיךָ וְאֲמוּנָה מֵאֵד: קלט צַמֵּתַנִּי קִנְאַתִּי כִּי־שָׁכַחוּ דְּבָרֶיךָ צָרִי: קמ צְרוּפָה אִמְרַתְךָ מֵאֵד וְעַבְדֶּךָ אֲהַבָּה: קמא צַעִיר אֲנִכִּי וְנִבְזָה פִּקּוּדֶיךָ לֹא שִׁכַחְתִּי: קמב צְדָקַתְךָ צִדֵק לְעוֹלָם וְתוֹרַתְךָ אֲמַת: קמג צַר־וּמִצְרוֹק מִצְאוּנִי מִצְוֹתֶיךָ שִׁעֲשִׁעֵנִי:

קכד צִדֵק עֲדוֹתֶיךָ לְעוֹלָם הַכִּינִי וְאַחִיָּה:

ק קמה קְרַאתִי כָּל־לֵב עֲנִנִי יְהוָה חֲקִיךָ אֲצַרָה: קמו קְרַאתֶיךָ הוֹשִׁיעֵנִי וְאֲשַׁמְרָה עֲדוֹתֶיךָ: קמז קְדַמְתִּי בְּנִשְׁפָה וְאַשְׁוֹעָה לְדַכְרֶךָ יִחַלְתִּי: קמח קְדַמּוֹ עֵינֵי אֲשַׁמְרוֹת לְשִׁיחַ בְּאִמְרַתְךָ: קמט קוֹלִי שִׁמְעָה כַּחֲסִדֶּךָ יְהוָה כַּמִּשְׁפָּטֶיךָ חִנִּי: קכ קָרְבוּ רַדְפֵי זְמַה מִתּוֹרַתְךָ רַחֲמוּ: קכא קָרֹב אֶתָּה יְהוָה וְכָל־מִצְוֹתֶיךָ אֲמַת: קכב קְדָם יַדְעֵתִי מַעֲדוֹתֶיךָ כִּי לְעוֹלָם יִסְדָּתֵם:

ר קכג רֵאֵה־עֲנִנִי וְחַלְצֵנִי כִּי־תוֹרַתְךָ לֹא שִׁכַחְתִּי: קכד רִיבָה רִיבִי וְגִאֲלֵנִי לְאִמְרַתְךָ חִנִּי: קכה רַחֹק מְרַשְׁעִים יִשׁוּעָה כִּי־חֲקִיךָ לֹא דָרְשׁוּ: קכו רַחֲמֶיךָ רַבִּים | יְהוָה כַּמִּשְׁפָּטֶיךָ חִנִּי: קכז רַבִּים רַדְפֵי וְצָרִי מִעֲדוֹתֶיךָ לֹא נְטִיתִי: קכח רְאִיתִי בְּגָדִים וְאֶת־קוֹטְטָה אֲשֶׁר אִמְרַתְךָ לֹא שָׁמְרוּ: קכט רֵאֵה כִּי־פִקּוּדֶיךָ אֲהַבְתִּי יְהוָה כַּחֲסִדֶּךָ חִנִּי: קכס רֵאשִׁדְּכֶרֶךָ אֲמַת וְלְעוֹלָם כָּל־מִשְׁפָּט צְדָקָה:

ש קכא שָׂרִים רַדְפוּנִי חַגֵּם וְיִמְדְּבוּרֶיךָ וְיִמְדְּבוּרֶךָ פִּתּוּד לִבִּי: קכב שֵׁשׁ אֲנִכִּי עַל־אִמְרַתְךָ כַּמִּצְוָה שִׁלַּל רַב: קכג שִׁקְרָה שִׁנְאַתִּי וְאֶתַּעֲבֶה תוֹרַתְךָ אֲהַבְתִּי: קכד שִׁבְעַת בָּיּוֹם הִלַּלְתִּיךָ עַל מִשְׁפָּטֶיךָ

צדקך: ^{קסח} שלום רב לאהבי תורתך ואין-למו ^{קסו} מכשול: ^{קסו} לישועתך יהוה ומצותיך עשיתי: ^{קסז} שמרה בפשי עדתיך ואהבם מאד: ^{קסח} שמרתי פקודיך ועדתיך כי כל-דרכי נגדך:

ת ^{קסט} תקרב רנתי לפניך יהוה כדברך הבינני: ^{קע} תבוא תחנתי לפניך כאמרתך הצילני: ^{קעא} תבענה שפתי תהלה כי תלמדני חקיך: ^{קעב} תען לשוני אמרתך כי כל-מצותיך צדק: ^{קעג} תחי-ידך לעזרני כי פקודיך בחרתי: ^{קעד} תאבתי לישועתך יהוה ותורתך שעשעי: ^{קעה} תחי-נפשי ותהללך ומשפטך יעזרני: ^{קעו} תעיתי פשה אבד בקש עבדך כי מצותיך לא שבתתי:

ליום שבת

כו לחורש

יום שישי

קב * שיר המעלות אל-יהוה בצרתה לי קראתי ומענני: * יהוה הצילה נפשי משפת-שקר מלשון רמיה: * מה-יתן לך ומה-יסיף לך לשון רמיה: * חצי גבור שוננים עם גחלי רתמים: * אוהה לי פי-גרתי משך שכנתי עם-אחלי חדר: * רבת שכנה לה נפשי עם שונא שלום: * אני שלום וכי אדבר המה למלחמה:

קבא * שיר למעלות אשא עיני אל-הרים מאין יבא עזרי: * עזרי מעם יהוה עשה שמים וארץ: * אל-יתן למוט רגלך אל-גוים שמך: * הנה לא-גוים ולא יישן שומר ישראל: * יהוה שמך יהוה צלך על-יד מינך: * יומם השמש לא-לפכה ורחם בלילה: * יהוה ישמך מכל-רע ישמר את-נפשך: * יהוה ישמר-צאתך ובוואך מעתה ועד-עולם:

קבב * שיר המעלות לוד שמחתי באמרים לי בית יהוה גלך: * עמדות היו רגלנו בשעריך וירושלם: * ירושלם הפנויה פעיר שחברה-לה יחדו: * ששם עלו שבטים שבטי-יה עדות לישראל להדות לשם יהוה: * כי שמה וישבו כסאות למשפט כסאות לבית דוד: * שאלו שלום ירושלם ישליו אהבך: * יהי-שלום בחילך שלוה בארמנותיך: * למען אחי ורעי אדברה נא שלום בך: * למען בית-יהוה אלהינו אבקשה טוב לך:

קבג * שיר המעלות אליך נשאתי את-עיני הישבי בשמים: * הנה פעיני עבדים אל-יד אדוניהם פעיני שפחה אל-יד גברתה בן עינינו אל-יהוה אלהינו עד שיחננו: * חננו יהוה

חננו פי-רב שבענו בוז: * רבת שבעה-לה נפשנו הלעג השאננים הבוז לאיננים לגאי יונים:

קבד * שיר המעלות לוד לולי יהוה שהנה לנו יאמר-נא ישראל: * לולי יהוה שהנה לנו בקום עלינו אדם: * אזי חיים בלעונו בחרות אפם בנו: * אזי המים שטפונו נחלה עבר על-נפשנו: * אזי עבר על-נפשנו המים הזדונים: * ברוך יהוה שלא נתננו טרף לשניהם: * נפשנו כצפור נמלטה מפח יוקשים הפח נשפר ואנחנו נמלטנו: * עזרנו בשם יהוה עשה שמים וארץ:

קבה * שיר המעלות הבטחים ביהוה כהר-ציון לא-ימוט לעולם ישב: * ירושלם הרים סביב לה ויהוה סביב לעמו מעתה ועד-עולם: * כי לא ינוח שבט הרשע על גורל הצדיקים למען לא-ישלחו הצדיקים בעולתה ידיהם: * היטיבה יהוה לטובים ולישרים בלבותם: * והמטים עקלקלותם ויליכם יהוה את-פעלי האון שלום על-ישראל:

קבו * שיר המעלות בשוב יהוה את-שיבת ציון היינו בחלמים: * אז ימלא שחוק פינו ולשוננו רנה אז יאמרו בגוים הגדיל יהוה לעשות עם-אלה: * הגדיל יהוה לעשות לפנינו

תהלים נח היינו שמחים: * שובה יהוה את-שבתנו שבתנו שבתנו פאפיקים בנגב: * החרעים בדמעה ברגה יקצרו: * יתלוף ילף ויבכה נשא משך-החרע בא-יבוא ברגה נשא אלמתי:

קבז * שיר המעלות לשלמה אם-יהוה | לא-יבנה בית שוא עמלו בניו בו אם-יהוה לא-ישמר עיר שוא | שקד שומר: * שוא לכם | משקימי קום מאחרי-שבת אכלי לחם העצבים בן יתן לידיו שנא: * הנה נחלת יהוה בגים שך פרי הבטן: * כחצים ביד-גבור בן בני הנעורים: * אשרי הגבר אשר מלא את-אשפתו מהם לא-יבשו פי-ידברו את-אויבים בשער:

קבח * שיר המעלות אשרי כל-ירא יהוה ההלך בדרךיו: * גיע בפף כי תאכל אשריך וטוב לך: * אשתך | כגפן פריה ברכתי ביתך בניך פשתלי זיתים סביב לשלחך: * הנה כי-כן יכרך גבור ירא יהוה: * יברכה יהוה מציון וראה בטוב ירושלם כל ימי חייך: * וראה-בגים לבניך שלום על-ישראל:

קכז * שיר המעלות רבת צרוני מעורי יאמר-נא ישראל: * רבת צרוני מעורי גם לא-יכלו לי: * על-גבי חרשו חרשים האריכו

למענתם למעניתם: ה יהנה צדיק קצץ
 עבות רשעים: ה יבשו ויסגו אהור כל
 שגאי ציון: ו יהיו כחציר גגות
 שקדמת שלף יבש: ז שלא מלא כפו
 קוצר וחצנו מעמר: ח ולא אמרו
 העברים ברכת יהוה אליכם ברכנו
 אתכם בשם יהוה:

קכא * שיר המעלות ממעמקים
 קראתיך יהוה: ב אדוני שמעה
 בקולי תהינה אזניך קשבות לקול
 תחנוני: ג אם-עונות תשמריה אדני
 מי יעמד: ד כיעמך הסליחה למען
 תנרא: ה קייתי יהוה קנתה נפשי
 ולדברו הוחלתי: ו נפשי לאדני
 משמרים לבקר שמרים לבקר: ז יחל
 ישראל אלי יהוה כיעם יהוה חסד
 והרבה עמו פדות: ח והוא יפדה את
 ישראל מכל עונתיו:

קכב * שיר המעלות לדוד יהוה
 לא-גבה לבי ולא-רמו עיני
 ולא-הלכתי | בגדלות ובנפלאות
 ממני: ב אם-לא שויתי | ודוממתי
 נפשי בגמל עלי אמו בגמל עלי
 נפשי: ג יחל ישראל אלי יהוה מעתה
 ועד-עולם:

קכג * שיר המעלות זכור יהוה
 לדוד את כל-ענותו: ב אשר
 גשבע ליהוה גר לאביר יעקב: ג אם-
 אבא באהל ביתי אם-אעלה עלי-ערש

יצועי: ד אם-אתן שנת לעיני לעפעפי
 תנומה: ה עד-אמצא מקום ליהוה
 משכנות לאביר יעקב: ו הנה-שמעונה
 באפרתה מצאונה בשדי-יער: ז נבואה
 למשכנותיו נשתחה להדם רגליו:
 ח קומה יהוה למנוחתך אמה וארון
 ענך: ט כהניך לפשו צדק וחסידך
 ירננו: י בעבור דוד עבדך אל-תשב
 פני משיחך: יא נשבע יהוה | לדוד
 אמת לא-ישוב ממנה מפרי בטנך
 אשית לכסא-ך: יב אם-ישמרו בניך |
 בריתי ועדתי זו אלמהם גם-בניהם
 עדי-עד ישוב לכסא-ך: יג כייבתר
 יהוה בציון אנה למושב לו: יד זאת-
 מנוחתי עדי-עד פה-אשב כי אותיה:
 טו צידה ברך אברך אבייניה אשביע
 לחם: יז וכהניא אלביש ישע וחסידיה
 רגן ירננו: יח שם אצמיח קרן לדוד
 עבדתי גר למשיחי: יט אויביו אלביש
 בשת ועליו יצין נזרו:

קכד * שיר המעלות לדוד הנה מה-
 טוב ומה-נעים שבת אחים גם-
 יחד: ב פשמן הטוב | על-הראש יד
 על-הזקן זקן-אהרן שירד על-פי
 מדותיו: ג כטל-חרמון שירד על-החרץ
 ציון פי שם | צנה יהוה את-הברכה
 חיים עד-העולם:

קכז * שיר המעלות הנה | ברכו
 את-יהוה כל-עבדי יהוה

העמדים בבית-יהוה כלילות: ב שאו-
 ידכם קדש וברכו את-יהוה: ג יברכך
 יהוה מציון עשה שמים וארץ:

שבת קודש

קכח * הללויה | הללו את-שם יהוה
 הללו עבדי יהוה: ב שעמדים
 בבית יהוה בחדרות בית אלהינו:
 ג הללויה כייטוב יהוה ומרו לשמו פי
 נעים: ד כיייעלב בחר לו יה ישראל
 לסגלתו: ה פי אני ידעתי פי-גדול
 יהוה ונדנינו מכל-אלהים: ו כל
 אשר-חפץ יהוה עשה בשמים ובארץ
 פימים וכל-תהומות: ז מעלה נשאים
 מקצה הארץ ברכים למטר עשה
 מוצא-רוח מאצרותיו: ח שהכה
 בכורי מצרים מאדם עד-בהמה:
 ט שלח | אותת ומפתים בתוככי
 מצרים בפרעה ובכל-עבדיו: י שהכה
 גוים רבים והרג מלכים עצומים:
 יא לסיחון | מלך האמורי ולעוג מלך
 הבשן ולכל ממלכות כנען: יב ונתן
 ארצם נחלה נחלה לישראל עמו:
 יג יהוה שמך לעולם יהוה וברך לדוד-
 ודוד: יד כיינין יהוה עמו ועל-עבדיו
 יתנחם: טו עצבי הגוים כסף וזהב
 מעשה ידי אדם: טז פה-להם ולא
 ידברו עינים להם ולא יראו: יז אונים
 להם ולא יאזינו אף אין-ש-רוח
 בפייהם: יח כמותם יהיו עשייהם כל

אשר-בטח בהם: יט בית ישראל ברכו
 את-יהוה בית אהרן ברכו את-יהוה:
 כ בית הלוי ברכו את-יהוה יראי יהוה
 ברכו את-יהוה: כא ברוך יהוה | מציון
 שכן ירושלם הללויה:

קכז * הודו ליהוה כייטוב פי לעולם
 חסדו: ב הודו לאלהי האלהים
 פי לעולם חסדו: ג הודו לאדני
 האדנים פי לעולם חסדו: ד לעשה
 נפלאות גדלות לבדו פי לעולם
 חסדו: ה לעשה השמים בתבונה פי
 לעולם חסדו: ו לרקע הארץ על-
 המים פי לעולם חסדו: ז לעשה
 אותים גדלים פי לעולם חסדו: ח את-
 השמש לממשלת פיום פי לעולם
 חסדו: ט את-הירח וכוכבים
 לממשלות בלילה פי לעולם חסדו:
 י למכה מצרים בככוריהם פי לעולם
 חסדו: יא ויוצא ישראל מתוכם פי
 לעולם חסדו: יב כיד חזקה ובחורע
 נטויה פי לעולם חסדו: יג לגזר ים-
 סוף לגזרים פי לעולם חסדו:
 יד והעביר ישראל בתוכו פי לעולם
 חסדו: טו ונער פרעה וחילו גם-סוף
 פי לעולם חסדו: טז למולך עמו
 במדבר פי לעולם חסדו: יז למכה
 מלכים גדלים פי לעולם חסדו:
 יח ובהרג מלכים אדירים פי לעולם
 חסדו: יט לסיחון מלך האמרי פי

סב	תהלים	קמב, קמא, קמב	ספר	סא	תהלים	קלו, קלז, קלח, קלט	ספר
----	-------	---------------	-----	----	-------	--------------------	-----

עליהם גחלים באש יפלגם במהמרות
 בליקומו: י איש לשון בליקון
 בארץ איש-חמס רע יצודנו למדחפת:
 יב ידעת ידעתי כי-יעשה יהוה דין עני
 משפט אבילים: יד אף צדיקים יודו
 לשמך ישבו ישרים את-פניך:

קמא * מזמור לדוד יהוה קראתך
 חושה לי האזינה קולי בקראי-
 לך: ב תפון תפילתי קטרת לפניך
 משאת פפי מנחת-ערב: ג שיתה יהוה
 שמרה לפי נצרה על-דל שפתי:
 ד אל-תט-לבי | לדבר | רע להתעולל
 עללות | ברשע את-אישים פעלי-און
 ובל-אלהם במנעמיהם: ה יהלמני
 צדיק | חסד ויוכיחני שמן ראש
 אלייני ראשי כי-עוד ותפילתי
 ברעותיהם: ו נשמטו בידי-סלע
 שפטיהם ושמעו אמרי כי נעמו:
 ז כמו פלח ובקע בארץ נפזרו עצמינו
 לפי שאול: ח פי אליך | יהוה קרי אלהים
 אדני עיני בכה חסיתי אל-תער נפשי:
 ט שמרני מידי פח יקשו לי ומקשות
 פעלי און: י יפלו במכמריו רשעים
 יחד אנכי עד-אעבור:

קמב * משקיל לדוד בהיותו במערה
 תפלה: ב קולי אל-יהוה אזעק
 קולי אל-יהוה אתחנן: ג אשפך לפני
 שיחי צרתי לפניו אגיד: ד בהתעטף
 עלי | רוחי ואתה ידעת נתיבתי באר-ח

עיניך ועל-ספרך כלם יכתבו ימים
 יצרו ולא ולו אחד בהם: ה ולי מה-
 יקרו רעיד אל מה עצמו ראשיהם:
 ו אספרם מחול ירבון הקיצתי ועודי
 עמך: ז אמ-תקטל אלוה | רשע
 ואנשי דמים סורו מני: ח אשר ימרוד
 למזמה נשוא לשוא עריך: ט הלוא-
 משנאיד יהוה | אשנא וכתקוממיד
 אתקוטט: יב תכלית שגאה שגאתים
 לאויבים היו לי: יג תקרני אל ודע
 לבבי בחני ודע שרעפי: יד וראה
 אם-דרך-עצב בי ונחני בדרך עולם:

כט לחדש

קמ * למנצח מזמור לדוד: ב חלצני
 יהוה מאדם רע מאיש חמסים
 תנצני: ג אשר חשבו רעות בלב
 פלי-יום יגורו מלחמות: ד שגנו לשונם
 כמו-נחש חמת עכשוב תחת שפתימו
 סלה: ה שמרני יהוה | מידי רשע
 מאיש חמסים תנצני אשר חשבו
 לדחות פעמי: ו טמנו-גאים | פח לי
 וחקלים פרוו רשת ליד-מעגל
 מקשים שתולי סלה: ז אמרתי ליהוה
 אלי אתה האזינה יהוה קול תחנוני:
 ח יהוה קרי אלהים
 סבותה לראשי ביום נשק: ט אל-תתן
 יהוה מאוני רשע זממו אל-תפק
 רומו סלה: י ראש מסבי צמל
 שפתימו ובסו יכסימו: יא ימינו ימוטו

כל-מלכי-ארץ פי שמעו אמרי-פיך:
 ה וישירו בדרכי יהוה כבוד כבוד
 יהוה: ו פיינם יהוה ושל וראה וגבה
 ממתק ידע: ז אמ-אלך | בקרב צרה
 תחיני על אף איבי תשלח ידך
 ותושיעני מינך: ח יהוה יגמר פעדי
 יהוה חסדך לעולם מעשי ידך אל-
 תרף:

קלז * למנצח לדוד מזמור יהוה
 תקרפני ותדע: ב אתה ידעת
 שבתי וקומי בנתה לרעי מרחוק:
 ג ארחי ורבעי זרית וכל-דרך
 הספנתה: ד פי אין מלה בלשוני הן
 יהוה ידעת כלה: ה אחור וקדם צרפתי
 ותשת עלי פפכה: ו פלאה פליאה דעת
 ממני נשגבה לא-אוכל לה: ז אנה
 אלך מרוחק ואנה מפניך אברח:
 ח אמ-אסק שמים שם אתה ואציעה
 שאול הנו: ט אשא כנפיי-שחר
 אשכנה באחרית ים: י גם-שם ידך
 תנחני ותאחזני מינך: יא ואמר אך-
 חשך ישופני ולילה אור בעדני:
 יב גם-חשך לא-יחשיך ממך ולילה
 ביום יאיר כחשיכה באורה: יג פי-
 אתה קנית כליתי תסבני בבטן אמי:
 יד אודך על פי נוראות נפילתי נפלאים
 מעשיך ונפשי ידעת מאד: טו לא-
 נכחד עצמי ממך אשר-עשיתי בסתר
 רגמתי בתחיתות ארץ: טז גלמי ראו

לעולם חסדו: ז ולעוג מלך הבשן פי
 לעולם חסדו: טא ונתן ארצם לנחלה
 פי לעולם חסדו: טב נחלה לישראל
 עבדו פי לעולם חסדו: טג שבשפלנו
 זכר לנו פי לעולם חסדו: טד ויפקדנו
 מצרינו פי לעולם חסדו: טה נתן לחם
 לכל-בשר פי לעולם חסדו: כו הודו
 לאל השמים פי לעולם חסדו:

קלח * על נהרות | ככל שם ישבנו
 גם-פנינו בנזכרו את-ציון:
 ב על-ערבים בתוכה תלינו כנרותינו:
 ג פי שם שאלנו שובינו דברי-שיר
 ותוללינו שמחה שירו לנו משיר
 ציון: ד איד נשיר את-שיר-יהוה על
 אדמת נגר: ה אמ-אשפך ירושלם
 תשפח מימי: ו תדפק-לשוני | לחפי
 אמ-לא אזכרכי אמ-לא אעלה את-
 ירושלם על ראש שמחתי: ז זכר
 יהוה | לבני אדום את יום ירושלם
 האמרים ערו | ערו עד היסוד בה:
 ח בת-ככל השודרה אשרי שישלם-לך
 את-גמולך שגמלת לנו: ט אשרי |
 שיאחו ונפץ את-עלליך אל-הסלע:

קלח * לדוד | אודך ככל-לפי נגד
 אלהים אומרך: ב אשתתחה
 אל-היכל קדשך ואודה את-שמך על-
 חסדך ועל-אמתך כיהגבלת על-כל-
 שמך אמרתך: ג ביום קראתי ותענני
 תרהבני כנפשי עז: ד יודוך יהוה

לקומי

פא פב

מוהר"ן תנינא

לה

(עריכין ע). גם אמונה נקראת רגל, כמו שאמרו רבותינו וכוונם לברכה (פסח טז): בא חקוק והעמידן על אחת וכו'. [וכן] כל הדברים הנקראים רגל נתעלים:

פב

כי תצא למלחמה וכו' (דברים כא). כתיב: אחור וקדם צרתני (תהלים קלז) - זה בחינת כסדר ושלל כסדר. קדם הוא בחינת כסדר, בחינת אלף בית כסדר, ואחור הוא בחינת תשר"ק, שלא כסדר. וזה בחינת אדם וחוה, כסדר ושלל כסדר. הוי"ה במלוי אלפין גימטריא מ"ה - אדם, וחוה הוא בחינת: מלכות פה ותורה שבעל-פה קרינן לה (א). וחוה לשון דבור, כמו שכתוב (תהלים ט): ולילה ללילה וחוה דעת, הינו מלכות פה, כי המלכות נקרא דבור, על-שם פי אין מלך בלא עס, ואין העם יודעים רצונו אלא-אי-יפן בשהמלך מגלה מחשבתו ורצונו לתוך דבורו. נמצא, שעקר הנהגות מלכותו אינו אלא על-ידי דבור, וזה פרוש: מלכות פה:

וזה שאנו רואים, שלפעמים הולך להאדם שלא כסדר, כי שלמות של כל הדברים אינו אלא בשחם מיוחדים ומקשרים בו ותרד, כי השלמות והמלוי היא החיות, כי איבר שנסתלק ממנו החיות, או נקרא חסרון. והחיות היא המוחין והשכל, כמו שכתוב (קהלת ט): והחכמה תחיה וכו', והחכמה הוא בחינת "מה" - "כה מה", מה חיינו מה פתנו ומה הוא אדם, כי לית אדם בלא אלף (א), הינו הוי"ה במלוי אלפין, הינו הקדוש-ברוך-הוא הוא חיות של כל הדברים, כמו שכתוב (ישעיה ט): ואתה מחיה את כלם. נמצא זאת הבחינה מלכות, חיה, בשהיא מקשרת לאדם, לבחינת "מה", הינו להקדוש-ברוך-הוא, או יש לה שלמות. כי השכל שהקדוש-ברוך-הוא שם בתנהגות מלכותו, כזה הוא מחיה אותה, כמו שכתוב: החכמה תחיה. וזהו (תהלים טז): לה' הארץ ומולואה - בשהארץ, הינו בחינת חיה מלכות, מקשרת לה, או הוא במלוא ובשלמות:

ומי שמחלק בחינת חיה מלכות לעצמו, שאומר: אנא אמלך - כזה הוא מחלק ומפריד אותה מהקדוש-ברוך-הוא, או אינה בשלמות. כי עקר חיותה - "מה", הינו השכל. וזה (דברים ט): כי בכל חכמי הגוים ובכל מלכותם מאין כבוד. פרוש, שכלם אין בלי-כך גדול להחיות את מלכותם, וכשהוא מחלק את מלכות לעצמו, או הולך לו שלא כסדר, כי הוא בתוך בחינת שלא כסדר, הינו מלכות, חיה, תשר"ק. וכשואת הבחינה חיה היא מקשרת להאדם, הינו להקדוש-ברוך-הוא, או הולך לו כסדר, כי פאתר דאית דבר, נקבה לא ארבר תמן (וזהו חוקת קפן: ועי' וזהו בא דף לה: לט). נמצא, כי בחינות חיה שלא כסדר נתבטלים על-ידי האדם כסדר:

ובחינת כסדר נקרא יוד. שלמות, הנקרא דלת, לית לה מורמה כלום, והקדוש-ברוך-הוא ממשדך לה חיות החכמה, הנקרא יוד, וזה: יוד וו דלת. וזה: אחור וקדם צרתני, ומשת על-כפך - אל תקרי כפך, אלא כפך, הינו יוד גימטריא כף. וכשמחלק את הד לעצמו וממשיך לעצמו חיות ממונה, או נעשית לו שלא כסדר: דני - מיוד נעשה דני. וזה (ישעיה א): וכל לבב

מעשה שהיו שניהם שוין, ורצין ועולין כפכש, ודחה אחד מהן את חברו, ונפל ונשברה רגלו. וכיון שראו בית-דין שבאין לידי סכנה, התקינו שלא יהא תורמין אלא בפנים. נשברה רגלו - הינו כפירה, כמו שאמרו רבותינו וכוונם לברכה (פסח טז): בא חקוק והעמידן על אחת - וצדיק באמונתו יתיה. מחמת קנאה שקנא את חברו, שהיו שניהם שוים בהשגת התורה, וחברו דחה אותו, על-ידיה כפר בעקר. גם ירבעם אמר: מי בראש (סנהדרין קב), כמו שמצינו בדרך חיה, שכמה בני-אדם נפלו מאמונתם מחמת שרואים שבני-גילם עלו לגולה. ובודאי מה שדחה אותו ולקח גדלה לעצמו, היא עזות, כמו שאמרו חכמינו וכוונם לברכה (סנהדרין קד): עזות - מלכותא בלא תנא. התקינו שיהא תורמין על-ידי פנים. הינו, מתחלה היו רוצים בהתנשאות לשם שמים, אבל עכשו, שהתנשאות היא בשביל כבוד עצמו, התקינו שלא ירדה שום אדם אחר התנשאות, אלא יברח מן ההתנשאות, ואין תורמין אלא על-ידי פים. פרוש, הינו לא ירצה שום אדם בהתנשאות, אלא עד שיבואו כל העם ויפסו אותו ויקבל רגנות, או יקבל, אבל בלא פנים לא יקבל, ולא ירדה אחר התנשאות, כי לא מצינו בדרך חיה שיהא פגותו לשם שמים, כמו שמצינו (תהלים טז) שהתקין רבן גמליאל כבוד לעצמו וכבוד לנשיא וכבוד לאב-בית-דין, ואחר-כך, כשראו רבי מאיר ורבי נתן, התעצו לבטל הדבר, ובודאי לא היו פגותם, הם ושלום, בשביל כבוד עצמם, אלא בשביל כבוד השם ויתרד:

פא

בשארם משמח עצמו בשמחה של מצוה, והשמחה גדולה בלי-כך עד שזוגעת עד רגליו, הינו שמרדק מחמת שמחה, זה הבחינה נקרא: ונביא לבב חכמה (תהלים ז). הרגלים הם נצח ורוד, בחינת נביאים, נתעלים לבחינת לב על-ידי השמחה שבלב, כי השמחה מעלה אותם. וזהו הקריד, שמעלה רגליו בכל פעם. ובשלומו תורה או שעושה מצוה בכל-כפך שמחה, שהשמחה נוגעת עד רגליו, ומעלה את רגליו למעלה - כזה נתעלים כל תומכי דאורייתא, שהם נקראים סמכי קשוח. וזה פרוש (ישעיה טא): צדק יקראהו לרגלו, כי התורה והמצוה נקראים צדק, כמו שאמרו חכמינו וכוונם לברכה (חילין טב): צדק תדברון וכו', וכמו שכתוב (תהלים קט): כי כל מצותיך צדק. גם הדבור הרע נקרא רגל, כמו שכתוב (שם ט): לא רגל על לשונו, גם הוא נתעלה. גם אדם נתעלה במקומו, הנקרא רגל, כמו שכתוב (דברים טא): ואת היקום אשר ברגליהם (א). גם כל המדרגות התחתונות, המכונים בשם רגלים, נתעלים על-ידי שמחת תורה ומצוה, כמו שכתוב: צדק יקראהו לרגלו, שהתורה והמצוה הם קוראים למעלה את אלו המדרגות התחתונות. וזה שאמרו חכמינו וכוונם לברכה (בבא ט): מי שאין לו בנים, ישמח את אשתו בדבר מצוה. כי אשה נקראת רגל, כמו שכתוב (שמואל א ג): רגלי חסדיו ישמר (א). נמצא, שעל-ידי השמחה הוא מעלה ומקשר אותה לבחינת צדק, הנקרא הא, ושם עקר הזרע, כמו שכתוב (בראשית טז): הא לכם זרע. גם ברא פרעא דאבוקה

(א) פסחים קט. (ב) עין וזהו יודא קיב ע"כ (א) פתח אליהו. (ב) הקדמת התקינו וזהו.

מזהרין תנינא

פג

לקומי

לח:

שלא בסדר. וזהו: כי תצא למלחמה - בשהולך לך שלא בסדר, הינו התנגדות הרצון. ונתנו ה' אלקיך בידך - שיתבטל כל רצונות נגד רצונה, שילך לך בסדר ברצונה, אימתי? בד ושבותי שכיו - בשתהיה בבחינת מה, בשתמשוך לך אלקות, הייה במלוי אלפין. וזה פרוש מחשבה - חשב מה (וזה בארשת בד. ותיקון סס). בשתקשר תמיד במחשבתך אלקותו. וזה בחינת (שחי' ט): מלך אסור ברתמים - ברהיטי מחין דילך (י). וזהו: ושבותי שכיו - שתמשוך "מה" בתוך מחשבתך, שתקשר אלקותו במחשבתך, כי כל דבר שנמשך ממקום גבוה נקרא שכי, כמו שכתוב (תהלים סח): עליה למרום שבותי שכיו ועל יד ידיו ותבטלו כל המלחמות וכל הרצונות נגד רצונה. וזה הסוד נקמו בעין החיים, בהקדמה בכלל ימ, ובכונות של ראשיתך אלול:

פג

לשון רבנו וברנו לברכה

על יד ידיו תקון הברית, שהוא קשת, יכול להוציא החצים, שהיא התפלה, שהוא חי ברכאן דצלותא, שהם תלת ווין, בחינת חצים, ומקומם בברית, בבחינת (תהלים פס): ובריתי נאמנת לו. אמונה זה בחינת תפלה, בבחינת (שמות ח): ויהי ידיו נאמנה. ואז התחלת צמיחת קרן משיח, בבחינת (תהלים קלב): אצמיח קרן לדוד, בבחינת (תהלים ט): קרנים מידו לו. ידו זה בחינת תפלה, ותפלות הם שלשה, כי פלילות משיח באבות, הינו משיח, שהוא הדבור, שבו מתפלל, בחינת משיח אלמים, הוא מאש מים רוח:

ואז נעשה בן חורין, הינו שבא לקדשת שבת, שאסור במלאכה. כי שבת זו שין בת. שין תלת גנין: אש, רוח, מים. בת היא התפלה, שהן הברכות, בחינת (ב"ב סח): בת היה לו וכפל שמה, בחינת (בארשת כד): ור' בורך את אברהם כפל וקדשת שבת זה בחינת תכלית הידיעה, ותכלית הידיעה שלא נדע, ובשכיל זה שבת נקרא תכלית שמים וארץ, ותכלית זה בחינת (קהלת ו): אמרתי אחכמה, והיא רחקה ממני, הינו זה עקר החכמה - שישכיל שרחוק ממנו החכמה, ותכלית הנה הוא עקר המקום, הינו בחינת מקומו של עולם, שנה התכלית הוא המקור את כל העולם שנברא בחכמה, כמו שכתוב (תהלים קד): כלם בחכמה עשית. וזהו בחינת (בכרת ו): הקובע מקום לתפלתו, כי זה עקר המקום, בבחינת (שמות ט): אל יצא איש ממקומו ביום השביעי:

ואז פושט גופו המוצרע, שהוא ממשכא דחויא, ולובש בגדי שבת, הינו גוף קדוש מגן ערן. כי המקום גורם, בבחינת (שם ו): של גליד וכי' כי המקום וכי' (שם). ועל ישים הגוף הקדוש נקרא שבת, בבחינת (שם ה): והנה שבה בכשרו - שגרא מוצרעתו, ותכלש בגוף קדוש מגן ערן, הנקרא בשר, בחינת (בארשת ט): בשר מבשרי:

ואז נתרומם מגלו, שהיא בשר מבשרו, וזכה לעשר, בבחינת (משלי ט): ברכת ה' היא תעשירי; ונתחוק יצרו הטוב, הינו לב בשר (יחזקאל לו) - יצר טוב, מצא אשה מצא טוב (משלי יח), וזהו (שמות ט): קול השופר הולך וזקן מאד - קול השופר היוצא מגופא שפרא

דין; כי בשהולך לאדם שלא בסדר, זה לו מחלת לב, כמו שכתוב (משלי ט): תוחלת ממשכה וכי'. ובשואה אדם בעצמו שהולך לו שלא בסדר, ידע שיש לו גלות, הינו: אגא אמלך - יעשה תשובה וישפיל את עצמו, ויהיה בחינת מה, כמו שכתוב (שמות טז): ונתנו מה, ואז נחור הנה לבחינת אדם, לבחינת מה, ונעשה בסדר, הינו אחר וקדם וכי' כפך הינו יוד:

ועקר התשובה הוא בהדש אלול, כי הם ימי רצון, שעלה משה לקבל לחות אחרונות ופתח דרך בבושה לילך בה. והדרך שעשה משה הוא כך, שמושה קשר את עצמו אפלו לפחות שבשיראל וסר נפשו עליהם, כמו שכתוב (שמות לב): ואם אין מחני נא. וזה פרוש (שמות לח): ונתהל משה וכי' - שמושה היה מאסף ומיחד ומקשר את עצמו עם כל ישראל, אפלו עם הפחות שבפחותים. וזה פרוש (תהלים טז): כלו סג יחדו - אפלו בשאני רואה אחר משראל שסג מכל וכל מהקדוש ברוך הוא, ארבע עשרין צריך אני שנתה יחדו - צריך ליחד ולקשר עמו, כמו שעשה משה. כי יש בחינת אלקות אפלו בדינא התחונת, אפלו בעשרה בתרי דמסאבותא, לקום (תהלים קג): ומלכותו בכל משלה, וזה בחינת חירוק, כמו שכתוב (בכרין תיקון יד ב): ובחירוק לאנתא לה לתתא, להמליך לה על התאין, נמצא, שבפחות משראל יש בו בודאי איזה אלקות, ועל ידיה אני יכול להיות יחדו עמו, וזה: כלו סג יחדו. ועוד זאת בחינה היתה למשה, כי כל מה שעלה למעלה יותר עליונה, מצא שם אלקים, כמו שכתוב (שמות ט): ומשה עלה אל האלקים. כי בנשמות אנו רואים, שיש אדם שהוא למטה בדתות, אזי הוא עובד השם ומכיר אותו, ובשהוא נתעלה למעלה, שנתעשר, אזי הוא שוכח בהקדוש ברוך הוא. ודוד אמר (תהלים קלב): אם אסך שמים שם אלה - אפלו בשמים שם יש הקדוש ברוך הוא, בכל עליה ועליה צריך למצא שם הקדוש ברוך הוא. ומצינו, שאלישע אחר עלה לרקע על ידי שם, וארבע עשרין כפר עקר (תנייה יד). והדרך תמונה, כי אדרבא, כי כל מה שאדם נתעלה ביותר, בודאי הוא יותר רחוב לאלקות, כי כל הטוב הוא אלקות, כמו שכתוב (תהלים קמח): טוב ה' לכל ואנו רואים בהפך - בשאדם בא בעשירות, בטוב, אזי הוא שוכח בהקדוש ברוך הוא. ונדע, שנה בחינת (בארשת ט): ותכנינה עיניו מראות, מחמת שנתקרב ביותר אל האור אלקות, אזי האור מכה עיניו ומציק לו, כמו בשאדם מסתפל בעצם השמש, אור השמש מציק לעיניו. אבל יש בחינת סגול, כמו שכתוב (ת"י יד דף לא): וסגול בד איהו בין (ט) תרין דרועין דמלכא, שנהו בחינת (שמות ט): ושפתי כפי עליך, כי בלא זה היה עצם אור הכבוד מציק למשה, כמו שכתוב (שם): כי לא יראני האדם וחי, וראית את אחורי וכי'. וזה שבקש דוד: ואחר כבוד תקחני (תהלים עג) - תקרבני בהתקרבות של משה, שבקש ממך: הראני נא את כבודך (שמות עב), וראית לו את אחורי כבודך, כמו שכתוב: ושפתי וכי' וראית את אחורי:

ובשהולך לאדם שלא בסדר, זהו התנגדות הרצון - אני רוצה שיהיה בן הדבר, והדבר להפך, שלא בסדר. וזה בחינת מלחמה, כי כל מלחמה הוא התנגדות הרצון, הוא בחינת

(ג) שם איתא תוחת תרין וכי' (ד) תיקון ג' ובתיקון ו' שבמפרש התיקונים (ה) ע"י תיקון יב

לקומי

פד

מוהר"ן תנינא

לח

(ב.) וכשנשפך דמו עלידי הבושה כנ"ל, אזי צריך לשמר שלא ינקו ממנו החיצונים הידועים, שרוצים ליגק מזוה הדם הנשפך. עליבן צריך פסוי, שהשכינה מכסה דמהון של ישראל שנשפך באהבה הזאת, בחינת: פאשר אהבתי, כנ"ל. וזה בחינת פסוי דם: ובצעני שפכותדמים של ישראל יש דברים עליונים ונסתרים הרבה, בין שפכותדמים עלידי בושה, בין שאר שפכותדמים ממש. כי יש כמה וכמה גשמות ונפולות, שאין להם עליה כי אם עלידי שפכותדמים של ישראל של אדם גדול, ולפעמים אין להם עליה כי אם עלידי שפכותדמים ממש. וזה בחינת (ויסא טו): ודונות נעשין כוכיות, שעלידי הבושה ושפכותדמים השכינה מכסה דמהון באהבה הנ"ל, וזה בחינת: על כל פשעים תכסה אהבה, כנ"ל, ונתהפכין הדרונות לכוכיות, ונתעלו הגשמות הנפולות, שהן בחינת פשעים, כי נתעלן ונתהפכין לכוכיות עלידי פסוי דם באהבה הנ"ל (עיין בחקן טא):

פד

לשון רבנו זכרוננו לברכה

דע, שעקר התחברות ודבקות להשם יתברך הוא עלידי התפלה. כי התפלה הוא שער, שדרך שם נכנסין להשם יתברך, ומשם אשתמודעין לה. כי תפלה היא מלכות, כמו שכתוב (תהלים ט): ואני תפלה; ותפלה - לשון התחברות, כמו שכתוב (בראשית ט): נתפולי אלקים נפתלתי, תרגומו לשון התחברות. וכשביל זה עלפירב משאדם מתפלל נופלים לו מחשבות של גדלות, כי התפלה, הינו בחינת מלכות, בחינת אני, היא בגלות בתוך מלכות הרשעה, כמו שכתוב (יוקאל א): ואני בתוך הגולה. וכשהיא רוצה לצאת, אזי מתאחות בה מלכות הרשעה, הינו גדלות, שגדלות היא ממלכות הרשעה, שרוצה להתנגד ולמלוך. וזה שמתפללים בבכה, בזה נותן כח בתפלה להתחזק כנגד מלכות הרשעה לצאת מגלותא. וזה (תהלים טו): תנו עז לאלקים על ישראל אגותה. כד האגות, הינו מלכות הרשעה, גוברת על ישראל, התקון לזה - שתתפללו בכח ותחזקו את אלקים, הינו בחינת אני. וזה (דברים ט): וזכרת את ה' אלקיך, כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל. פרוש, שעלידי הכח תתקן את אשתחיל, בחינת מלכות. וזה פרוש: למקני נכסין (הינו תרעם של לעשות חיל - למקני נכסין). פרוש, כי המלכות כד אידי בגלותא אוי אומרת: אל תראוני שאני שחרהרת (שה א), כי היא מלכשת בלבושין אכמיו, בלבושין דקלפין, ומכסה בהם. ואוי: בצפור נודדת מן קנה פן איש נודד (משל טו), כי היא קן דילה, וכד אדם מתפלל בכח ומוציא אותה מגלותא, מפסוין דילה, ונעשית קן להקדוש ברוךהוא. וזה פרוש: למקני - לשון קן; נכסין - לשון פסוין. ועקר פונתך יהיה, שתתקן השכינה כדי לזווג עם בעלה. וזה פרוש: למען תקים את בריתו הקמת הברית רמן לזווג, כי מתחלה צריך אתעורא דלתתא, הינו תקון השכינה, וכשהשכינה מתלבשת בלבושין נהירין: חור סמך ירק, בחינת אבות, והיא בחינת שבועה, בחינת שבועה (טו), ונעשה פאלו עכש נשבע לאבות. וזה: אשר נשבע לאבותיך ביום הזה - ביום הזה דיקא. ומצא, עלידי תפלה בכח נתחדש השבועה לאבות:

הנ"ל. וקול זה בחינת תפלה הנ"ל; הולך וחוק מאד - זה קמון (ברכות טו). שנתחזק מולו ויצרו הטוב כנ"ל, ונתפטר העצבות והליצנות הבאים ממרהשחורה. כי העצבות - מחמת דחקת ועניות, והליצנות היא שחוק הכסיל (קהלת ו), בחינת: המחול שחוק (ברכות טא) - הן נתפפלים עלידי המול של גשירות, ועלידי יצר הטוב, שהוא בחינת (קהלת ו): לב חכם למוינו:

ובכימין היה הוא מקים את הנפלים לאהבות וליראות רעות, הוא מקים אותם לאהבות וליראות קדושות, בבחינת (תהלים ק): כל הנשמה תהלל י"ק. כי מינו מעביר החשך מעיניהם, ואז עיניהם רואות נפלאות, בבחינת (תהלים קט): גל עיני ואביטה נפלאות. ונפלאות האלו הן בבחינת פסח, שהוא ימין, בחינת (סוכה ו): כימי צאתך ממצרים אראנו נפלאות, ופסח הוא פה סח, בחינת (מלאכי ט): תורת אמת היתה בפיך, ונחשב פאלו ברא את העולם, כי שם פתיב (בראשית א): והי מארת, ועבר חשך שפסה פני תהום:

ואור העינים מעלין גם כל הפקשות ותחנות אשר יתפללו אל הבית המקדש, כי שם עולין כל הפקשות (טו), ומשם האור עינים יוצא, בבחינת (מלכים א ט): והיה עיני ולבי שם. ואור העינים מעוררין הגאולה התלויה בלב, בבחינת (שמי טו): כי יום נקם גלבי, כי עיני ולבי שם. וזה בחינת (בראשית א): ונקרא לאור יום, אור העינים מעוררין יום נקם שבלב, לבטל שאור וחמין של יצר לב האדם רע הנשאר לו מעעריו (טו). ושאור וחמין שבלב האדם, הוא המסית את האדם שיהרהר אחר תלמידיתחכמים שבדור, ולומר זה נאה וזה לא נאה, בבחינת (דברים ט): חלק לבם, לבם, הם עיין ב"ת צדיקים שבדור. והוה (פסחים ט): אור לארבעה עשר, הינו אור שבעינים, שיש בהם שני פעמים שבועה גלדי עינא, בהם בודקין את החמין:

ואז יכול הלב להתלהב בלמוד התורה בשלהובין דרחימותא, ומים רבים, שהם אהבות ויראות חיצוניות, אי אפשר להם לכבות התלהבות הזאת, בבחינת (שיר ט): מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה. והשכינה היא מכסה בכנפיה על דמהון של ישראל באהבה הזאת, שלא ילטבו עליהם ורע מרעים, שהם בחינת מי המבול. וזה: העובר עברה ומתביש בה, מוחלין לו וכו' (ברכות יב), כי על כל פשעים תכסה אהבה (משל ט), כי עלידי הבושה נשפך דמו, ואז השכינה מכסה דמו באהבה כנ"ל, בבחינת פסוי דם, ועלידי פסוי הזאת נתפסה כל פשעיו ממילא (ברכות יב):

(מתחלת סימן עז עדפאן הוא לשון רבנו ז"ל).

וכשתקדושיברודיהוא רוצה למעם ממצוות עשה של איש ישראלי שהוא צדיק, אזי היא בחינת איבר מן החי, שהוא אסור פאכילה, וצריך שחטימה להתיריה. עליבן צריך שיבוא עליו בושה, שהיא שפכותדמים, בחינת שחטימה, שהיא מותרת האיבר מן החי, ואזי יוכל השם יתברך למעם מהמצוות עשה שלו, בין מצוות עשה אחת בין מצוות רבות, כי המצוות נקראים מטעמים, כמו שכתוב (בראשית טו): ונעשה לי מטעמים פאשר אהבתי - מפקודין דעשה, פמוכא (בחז"ל טו, דף טא:

לקוטי

למ:

פה פו פז

מוהר"ן תנינא

פה

כמו שדרשו רבותינו זכרונם לברכה (סוטה טז:) על פסוק: כי מי בו ליום קטנות - מי גרם לצדיקים וכו'.

פז

דע, שפנינת אלול הם תקון לפנים הברית, כי סוד פנינת אלול הוא הנותן פנים דרך (ישעיה נב) (וכמבאר בפנינת הארי"ו ז"ל) - להאיר פנינת דרך פנים, ודרך זה נפתח בהדרש אלול (ועין שם בפנינת, כל הפנינת של אלול). ועקר פנים הברית הוא בבחינת דרך הזה, כי היה צריך להאיר בחינת הרכ"ד (מאמרים עשרים וארבעה) אורות בבחינת ים, בחינת אמונה, והוא נטה מזה, ופנים בבחינת דרך, בבחינת (בראשית ו): כי השחית כל בשר את דרכו. כי אשה נקראת דרך, פמוכא בדברי רבותינו זכרונם לברכה (קידושין ב:) (יש דרך אחר, בחינת (משל ב): דרך אשה מנאפת:

והכלל - שעקר הפנים בבחינת דרך, שלא האיר הדרך פנים ולפעמים מחמת זה הפנים יוכל לאבד את זיווגו (א), כי מאחר שנטה מזווגו, קשה לו למצוא את זיווגו; ואפילו אם ימצא את זיווגו, תהיה לו מנגרת, ולא תהיה נוקטה אחר רצונו, מחמת שנטה ממנה ולא האיר בה, מזה נתהוה שיש לה רצון אחר מנגדו. ואז: לא זכה (בכמה טז) - כנגדו והדרש אלול, שאז יכולין לתקן זה ולהאיר הדרך פנים כנ"ל, [עליזן פנינת אלול הם תקון לזה]. וכשמתקן זה, אי מוצא זיווגו, והיא אינה כנגדו, רק פרצונו:

יש בזה סוד נפלא, כי דע, שזה הסוד מסר אברהם לאלעזר עבדו, כששלחו לבקש הזווג של יצחק בנו, הינו סוד פנינת אלול, שהם מסגלים לתקון הברית, שעלידיה מוצאין הזווג. כי עלידי התקון הנ"ל נעשה בה רצון אליו, כי מקדם לא היתה נוקטה אחר רצונו, כי נטתה ממנו כנ"ל, עלידיה אי אפשר למצא זיווגו, ואפילו אם מוצאה אינה נוקטה אחר רצונו כנ"ל, אבל עלידי פנינת אלול, שהם התקון לזה, עלידיה חזר ונעשה בה רצון אליו כנ"ל:

וזה הסוד מבאר בתורה בפרשת אלעזר, כי אברהם מסר לו הסוד הזה. וזה שאמר אברהם לאלעזר (בראשית כד): ואם לא תאבה האשה ללכת אחריך. ראה והבט נפלאות תורתנו, כי ראשיתבות פסוק זה הם אותיות אלול, ובאמצע הם תבות: תאבה האשה, כי עלידי בחינת אלול, הינו סוד פנינת אלול, עלידיה תאבה האשה, כי עלידיה נעשה בה רצון אליו כנ"ל. נמצא, שבאלו תבות בעצמן, שדבר אברהם עם אלעזר מענין החשש שמא לא תתרגע ללך אחריו, דהינו מה שאמר לו: ואם לא תאבה האשה ללכת אחריך - באלו תבות עצמן גלה לו סוד התקון לזה, דהינו סוד אלול, המרמז בראשיתתבות, שהוא התקון לזה, שעלידיה תאבה האשה. ועוד יש בזה סודות נוראים מאד:

גם עין בפאמר המתחיל: ויאמר ה' אל משה קרא את יהושע (בלקרא טו ו) כי שם מדבר מפנינת אלול, והוא תקון לפנים הברית כנ"ל. הינו, לענין פאותו הפאמר, ולפנות להבין בו, ולעשות עמו איזה עבודה בעבודת השם - עלידיה ותקן פנים הברית:

אגוזים הנקראים לחיים, הם רזומים לבחינת לאה, שהיא בערף, שהיא נקבא ראשונה, ואחר כך נכנסין לבית המקדש, שהוא פנינת: יעקב קראו בית אל (פסחים פח). והו שפרש רש"י (שופטים א), שדרך לזו נכנסין לבית אל. והו (ישעיה ט): נחמו נחמו. שתי פעמים "נחמו" גימטריא "קרקד", שהוא בחינת ערף, שעלידה נכנסין לבית אל. והו שלשה שבועות, שהם עשרים ואחד יום שבין המצרים, וכנגדו פאלין לזו. בשביל זה נזהרין לאבל ביצה בפעדה המפסקת בחשעה פאב, כי הביצה נמרת בעשרים ואחד יום, כמאמר חכמינו זכרונם לברכה (בכורות ח) (א): תרנגולת מולדת לעשרים ואחד יום וכו', וכנגדו פאלין לזו. והו העצם לזו שיש בערף אדם, שישאר אחר פליון הגוף, וממנו יתחדש בגן הגוף בשעת תחיית המתים. והו עקר נחמונינו, בחינת נחמו נחמו כנ"ל, כי על הגוף נאמר (רות ו): שכבי עד הבקר, שהוא עת התחיה. והנה בבקר והנה היא לאה (בראשית כט) - הינו עצם לזו הנ"ל, שעלידה נתפחה הגוף. ובשביל שכל פנינת של יעקב היה בשביל רחל, נאמר בבני רחל, דהינו יוסף: ולקדקד גויר אחיו (בראשית כט), ובכנימין פתיב (דברים ט): ובין פתפיו שכו. רמז, שעלידי בחינת לאה, שהיא ראשונה, יכול לבוא לבחינת רחל. קרקד ובתפיו זה בחינת לזו הנ"ל. ערף גימטריא ש"נ - ראשיתבות: שבת נחמו, רמז להנ"ל:

פז

דע, שעלידי שהעולם הם מקטני אמנה, עליזן הם צריכים לתענית, דהינו עבודות קשות. כי בודאי ידוע שאפשר לעבד השם ויתברך בכל דבר, כי אין הקדוש ברוך הוא פא כמרוניא עם בריותיו (ע"א ג), אך מה שצריכין לפעמים לעבודות קשות, הוא בבחינת מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (פסחים ע"ג): בשעת שמד אפלו אערקתא דמסאני יתגז ואל יעבר. נמצא, שאף שבאמת אין ראוי שיהרג על זה, אך מחמת שהיא שעת שמד, והם מתגברים ורוצים דיקא להעבירו על דת ולהביאו לכפירות, הם ושלום, עליזן הוא מברח למסר נפשו אפלו על דבר קל. והעבודה יורה והכפירות הם בבחינת (תהלים קלח): אף אין יש רוח בהם - שאין בהם שום רוח כלל, והקטניאמנה הם בבחינת מקציריה, שהוא כמו ממצע, דהינו שאין להם אמונה שלמה, שהיא בחינת מאריך רוחו, פמוכא במקום אחר (בלקרא טו טג), ואף עליזין אינם בופרים לגמרי, שאין להם שום רוח כלל, רק הם כמו ממצע, ורוחם קצרה, בחינת מקציריה. והו (שמות ו): מקציריה ומעבדה קשה - שמתחמת שהם בבחינת קציריה, מתחמת שהם קטני אמנה כנ"ל, עלידיה צריכין לעבודות קשות ולתעניות כנ"ל, כמו שבשעת השמד, שהיא קלוקל אמונה לגמרי, צריכין אפלו למסר נפשם ממש, אפלו על דבר קל, כמו כן כשיש קטנות ופנים באמונה, צריכין לעשות עבודות קשות כנ"ל. יש בזה בחינות פסוקי אמונה, כי יש אפלו צדיקים שהם קטני אמנה,

(א) עין הספוט שם. (ב) עין תקון די.

לקומי

פח פמ צ

מוהר"ן תנינא

מ

פמ

הדעת משדך כל השדוכים, כי כל השדוכים הם שני הפכים (א), והדעת היא המתוך בין שני הפכים. על-יכן כל השדוכים שבעולם, כלם נעשים על-ידי הברדעת שיש בעולם. ועל-יכן לפעמים קשה למצוא זיווג, כי לפעמים שני המשדכים רחוקים מאד, והם שני הפכים ביותר זה מזה, על-יכן קשה למצוא זיווג. והתקון לזה - שצריך שיבוא להברדעת לשמע תורה מפיו, ועל-ידיה יכול למצוא השדך שלו, כי כל זמן שהדעת בכה, או לפעמים אי אפשר לחבר המשדכים, כשהם בהפך גדול זה מזה, כי לפעמים הם בהפך גדול מאד זה מזה כנ"ל, ואז אי אפשר להדעת לחבר אותם כל זמן שהדעת בכה. על-יכן צריך לשמע תורה מפיו, שאז יוצא הדעת בבחינת (משל א): מפיו דעת ותבונה; ואז, כשיצא הדעת מפה אל הפעל, אוי יכול לשדכם, אף אם הם בהפך גדול זה מזה. וזה אותיות שידוך - ראשיתבות (מלא א): כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה. והיו יבקשו מפיהו, כי צריך לבקש התורה מפיו דוקא, כדי להוציא הדעת מפה אל הפעל כנ"ל. ועל-יכן צריך לשמע תורה דוקא מפיו, אף שגם בדברים פשוטים של הברדעת יש בהם גספון דעת, אף-על-פי-כן צריך לשמע תורה דוקא. כי התורה נקראת בלה, כמו שאמרנו חכמינו וזכרונם לברכה (פסחים עבא): אל תקרי מורשה, אלא מארסה. ויש בה גספון שני הפכים, כי יש בה שני מיני אותיות (א). וכשהצדיק אומר תורה, הוא בחינת משדך שדוכין, כי דבר-יתורה עניים במקום זה ועשירים במקום אחר (וישלמו ריה, פק ראובן ביד); וצריך לחבר דבר-יתורה במקום למקום, כי מחברים דבר-יתורה במקומות מפוזרים, שהם רחוקים זה מזה, ומחברים אותם יחד, ועל-ידיה נעשה החדוש שמחדשים. נמצא, כשהצדיק הברדעת אומר תורה, הוא משדך שדוכים. על-יכן צריכין לשמע מפיו תורה דוקא, ועל-ידיה יכולין למצוא זיווג כנ"ל:

צ

מעם על שכירת כלי חרם בשעת השדוך הוא בשני ענינים. כי באמת צריכין לזהר מאד מאד שלא לגרש את אשתו, כי אמרו רבותינו וזכרונם לברכה (עירובין מאא): שלשה אינם רואים פני גיהנם וכו', ומי שיש לו אשה רעה. למאי נפקא מנה? לקבולי באהבה! ופרשו המפרשים, שמפני זה לא אמר כאן הנפקא מנה דלעיל, כי קדם לזה איתא שם: שלשה דברים מעבירין את האדם על דעתו ועל דעת קונו. למאי נפקא מנה? - למפעי רחמי! וכאן לא אמר נפקא מנה זו. כי באלו השלושה צריכין לקבל באהבה דוקא, מאחר שעל-ידיהם אינו רואה פני גיהנם. והיו בחינת שכירת כלי חרם בשעת השדוך, כי שער התרסות היה בירושלים (שקו משליכין שם שברי חרסים, כמו שפרש רש"י שם), וזה השער הוא כנגד פתחה של גיהנם, כמו שכתוב (ירמיה ע): וצאת אל גי פן הגם אשר פתח שער התרסות. וגי פן הגם זהו בחינת הגיהנם, כמו שאמרנו רבותינו וזכרונם לברכה (סוכה לב: עירובין ע): שתי תמרות יש בגי פן הגם, ועולה עשן מביניהם, והיו פתחה של גיהנם. והיו ששוכרין כלי חרם בשעת השדוך, כי מרפזים לו כזה שני ענינים.

פח

צריך לזהר מאד, שלא לאכל פרי שלא נתבשלה כל צדקה. וכמו שאסור לקץ אילן בלא זמנו, כמו שאמרנו רבותינו וזכרונם לברכה (בבב א), כן אסור לחלש פרי קדם בשוליה, וכן אסור לאכלה. והאכל פרי קדם גמר בשוליה, וכולה להזיק לו מאד לגשמתו, כי יוכל לאבד נפשו על-ידיה, כי הפרי כל זמן שהיה צריכה להתגדל, יש לה כח המושך, כי היא צריכה חיות להתגדל, ועל-יכן בודאי יש לה כח המושך, שמושכת וניקתה וחייתה; וכתולשין אותה קדם זמנה, קדם שנתבשלה עדון כל צדקה, עדון יש לה כח המושך, כי כשמתבשלת כל צדקה, שוב פסק ממנה כח המושך, כי אינה צריכה עוד למשך חיות; אבל כשצריכה להתבשל עוד, עדון יש לה הכח המושך, ועל-יכן זה האוכלה קדם גמר בשוליה, תוכל הפרי למשך לעצמה חיות הנפש של זה האדם, מאחר שעדון יש להפרי כח המושך כנ"ל, על-יכן תוכל הפרי להמשך לעצמה חיות נפשו, ויוכל לאבד נפשו. ועם-כ"ל, אם מברך הברכה של הפרי בכונה ובראת-שמים, או יוכל להציל מזה, וגם אם הוא חזק ביותר בעבודת ה', יוכל גם-כן להוציא עוד חיות מהפרי, ולמצא שם אברות. כי יש דברים אבודים, ויש כזה דברים נפלאים, סודות נסתרים ונוראים מאד, רזין עלאין. והעקר, שהאדם צריך לזהר מזה מאד, הינו שלא לאכל פרי קדם שנתבשלה כל צדקה. ודע, כי גם כשמשלשין הפרות בביתו אינו מועיל לזה, אבל אם הפרות שלא נתבשלו כל צדקן על האילן הם מנחים איזה זמן עד שנגעשין מבשלין מאליהן בתלוש, זה מועיל, ומתר לאכלן, וזה דומה כמו האדם שהוא יגע, והוא מרחף רחופות הרבה בפיו (שקו ראובן), עד אשר יגחו; כמזכר אלו הפרות שנתלשו קדם שנתבשלו כל צדקן, צריך להמתין עד שניחשו מרחיפתן, ואז יש הטר לאכלן, והדברים סתומים: ודע, שיש מלאך, ותחתיו כמה ממנים, וכלם אחוים בידם שופרות, והם עומדים וחופרים תמיד, ומחפשים תמיד אחר אברות, והם תוקעים תקעה תרועה, ואחר-כך חוזרים ותוקעים תקעה, וכשהם מוצאים איזה אבר, נעשה רעש ושמחה גדולה. כי יש כמה דברים אבודים, הינו מה שאובדים אברות הרבה על-ידי התאוה, בבחינת (תהלים קט): תאות רשעים תאבד; ואפלו מי שהוא צדיק, הוא אובד גם-כן לפעמים, בבחינת (קהלת א): יש צדיק אובד בצדקו; ואפלו הצדיקים החופרין ומבקשים אחר אברות, הם אובדים גם-כן לפעמים, בבחינת (תהלים פ): וחרפו ויאבדו - שאפלו החופרים אחר אברות חוזרים ואובדים לפעמים וזה בחינת (קהלת א): עת לאבד. וזה: תאות רשעים תאבד - ראשיתבות: תקיעה, תרועה, תקיעה; כי המלאכים המחפשים אחר האברות, שהם בחינת תאות רשעים תאבד, הם אחוים בידם שופרות ותוקעים תר"ל, כנ"ל. וגם הוידי או, שקשה מאד מאד להיות מקבל. וגם הוידי או "קנאת סופרים תרבה חכמה" (בבב אא), ולא באר כל זה, כי הם דברים סתומים וחתומים. גם נשבח קצת, כי לא כתבתם בומנו כי אם בדרך רמו (כאשר דפם כבר בהפסד ראשונה). ואמר, שכל תנ"ל, דהינו ענין בנות אלול, שהם תקון לפגם הברית, וענין הפרות הנ"ל וענין זה של המלאך (כו' כנ"ל - הכל אחד, ויש כזה רזין גדולים:

(א) עין לקושי הראשון סימן ד. (ב) עין הקדמת הוזהר איתון וברכין איתון ועירין.

לקומי

צא

מוהר"ן תנינא

אבל הצדיקים אמתיים, הם מקשרים חכמה תמאה בחכמה עלאה, כי שיחתן של הצדיקים אמתיים, שהם משיחין ומספרים שיחת חליון, היא יקרה מאד מאד, וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ע"א טז): שיחתן של תלמידי־חכמים צריכין למוד, כי הצדיק האמת בונה עולמות הדרבין, ומגביה חכמה תמאה ומקשרה לחכמה עלאה עלידי שיחתו וספורי דבריו שמודר עם המוני'עם, כי השכל של המוני'עם, שאינם מקשרים אותו להשם ויחברו, הוא נפרד מחכמה עלאה, אבל הצדיק האמת מקשר השכל של המנון, אפלו השכל והחכמה של הרשע, להשם ויחברו. וזה ענין מה שהצדיקים מדרגים עם אנשים שאינם הגונים או אפלו עם עב"ם (אך כשמודר עם עב"ם, אזי הצדיק מוציא הטוב מפניו, והוא נשאר אדם יודע, שה בחינת מה שיהיה משה את המצור), כי כשהצדיק מדרב עם רשעים, והצדיק מגביה שכלו ומקשרו להשם ויחברו, אזי מעלה ומקשר שכלם ממקום שהם להשם ויחברו, כי הצדיק האמת מצמצם שכלו, ומדבר עמם בחכמה נפלאה ובמלאכה גדולה, ומקשר כל הדבורים להשם ויחברו, ועלידי'יהו מביאים לידי תשובה:

וזה בחינת (דברים טז): והם תפוז הרגל ישא מדבורותיה, ודרשו רבותינו זכרונם לברכה (כ"ב ט): אלו תלמידי־חכמים, שהולכים ומכתתים רגליהם מעיר לעיר ונושאים ונותנים בדבריו של מקום. כי הצדיקים האמתיים מדרגים לפעמים עם רשעים ומספרים עמיהם מעסקי מלחמות וכיוצא בזה מעסקי העולם, אך הוא מלביש בזה האור הגדול של התורה, כי הוא מלביש אור התורה בלבושים שונים זה מזה, עד שמלבישו בדברים הללו, והאור התורה מתלבש בצרופים אחרים. כי אם היה הצדיק מדרב תפוז תורה בפרוש עם הרשע, היה יכול להתפסק יותר והיה געשה רשע יותר:

כי צדיקים ילכו עם ופשעים יפלו עם (תהלים ט), כי זכה - געשה לו סם חיים; לא זכה - געשה לו סם מות (יב"א ע"ב). ועלי'ין אם היו מגלין לו תורה כמות שהיא, היה מתפסק יותר, כי היה געשה אצלו סם מות, חס ושלום, כי הוא רחוק מן התורה, ועלי'ין צריכין להלביש לו התורה בצרופים אחרים. וכמו שמצינו בתלמי המלך, כשהושיב שבועים ושנים וקנים, ונתן השם ויחברו כלב כל אחד ואחד להלביש התורה בצרופים אחרים, וכתבו: אלקים ברא בראשית וכו' (מגילה ט), וכמו שפרש רש"י שם. כי אם היו פותחין התורה כמות שהיא, היה מתפסק יותר וכו'. ועלי'ין צריכין הצדיקים האמתיים לדבר עם המנון שיחת חליון, והם מלבישין בהם התורה, והם מקשרים אותם אפלו הדבורים ממקום שהם, כי הם אינם רחוקים מאלו הדבורים והספורים שהצדיק מדרב עמם, ועלידי'יהו מקשר אותן ומעלה אותן להשם ויחברו. וזה בחינת שהוא נושא ונותן בדבריו של מקום, דהיינו שהוא מדרב עם כל אחד לפי מקומו במקום שהוא, והוא נושא אותן הדבורים ונותן אותם להשם ויחברו, כי הוא מקשרם לשרשם, לבחינת חכמה עלאה. ומצא, שהצדיק האמת מקשר חכמה תמאה עם חכמה עלאה:

הינו שמופזין לו: אם היא אשה רעה, תזהר לכל תבגד בה, רק תקבל באהבה, כי עלידי'יהו איך רואה פני גיהנם כג"ל, ואם היא אשה טובה, דע וזכר כי יש גיהנם, ולא תהיה נמשך אחר תאוותה, ותקדש עצמך בראוי, כי זכור תזכר שיש גיהנם. וכל זה מופזין לו עלידי שבירת כלי חרס, שהוא בחינת שער החרסית, שהוא בחינת פתחה של גיהנם כג"ל, ועלי'ין עלידי שבירת כלי חרס מופזין לו שני ענינים הנ"ל:

צא

וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר: (שמות ט)

דע, כי ההתקשרות באמת לצדיקים אמתיים הוא תועלת גדול מאד מאד, כי עלידי'יהו זוכין לתשובה שלמה ולכפרת עון, ונמחקין הדינין ונתחפזין לגמרי, ונעשה עלידי'יהו יחוד קדשא ברוך הוא ושכינתה, כי איתא בזה הקדוש (ישעיהו ט): כי הנה המלכים נעודו. תרין עלמין קדישין, עלמא עלאה ועלמא תמאה (כו', כד מתחברין בחדא בדין כל אפנין גהיון וכל חובין אתעברו וכו', עין שם):

כי דע, כי יש שני בחינות חכמה: חכמה עלאה וחכמה תמאה. וחכמה תמאה נמשך מחכמה עלאה, ויוצג ומקבל משם, והוא כמו הרב והתלמיד, כי מה ששרב מלמד עם תלמידו והתלמיד מקבל ממנו, הוא בחינת חכמה עלאה וחכמה תמאה. וחכמה עלאה, דהיינו מה ששרב מלמד להתלמיד, זה בחינת יוד, ומה שהתלמיד מקבל ממנו, שזה בחינת חכמה תמאה, הוא בחינת למד, שהוא בחינת מנגדל הפורה באויר (תנינא טו: ע"רש"י שם), כי הלב פורה באויר, ושומע מה ששרב אומר, ועלידי'יהו מכין האדם השומע. כי עקר הבנת התלמיד הוא עלידי הלב, כי הרב צריך לומר דברים המתלשכין על הלב. והתלמיד צריך לתן הלב ולהתבונן בפה שאמר הרב, וכמו שכתוב (משל ט): לקנות חכמה ולב איין, ועלי'ין מה שהתלמיד מקבל הוא בחינת למד, בחינת מנגדל הפורה כג"ל. וזה בחינת למד, לשון תלמיד הלמד מהרוב. ומצא, ששרב והתלמיד, שהם בחינת חכמה עלאה וחכמה תמאה, הם בחינת למד יוד. ודע, כי כלל התורה הקדושה הוא בחינת חכמה עלאה, וכלל ההכמות שבעולם נמשכין מבחינת חכמה תמאה, וכשההכמות שבעולם שיונקים מחכמה תמאה הם נפרדים מהתורה ומהשם ויחברו, מבחינת חכמה עלאה, כמו התלמיד שאינו רוצה להבין מה ששרב אומר, זה בחינת מעוט הלבנה, בחינת גלות השכינה. כי כל אדם באשר הוא שם, הוא צריך לקשר שכלו ממקום שהוא להתורה ולהשם ויחברו, שהוא בחינת חכמה עלאה. אבל אם מפריד שכלו וחכמותו, חס ושלום, מהשם ויחברו, זה בחינת (משל טו): ונגזן מפריד אלוף - שמפריד אלופו של עולם, וגורם, חס ושלום, פגימת הלבנה עלידי שאינו מקשר חכמה תמאה בחכמה עלאה, דהיינו שאינו מקשר החכמות של כל העולם להשם ויחברו, שהוא בחינת חכמה עלאה כג"ל:

לקומי

צב

מוהר"ן תנינא

מא

האלה, הינו דבורי התורה, הוא מלביש בספורי דברים. והוא: לאמר - לשון הלבושה, כמו שכתוב (איכה ב): בצע אמרתו, שפרושו לבוש. ועל ידי שהצדיק מלביש אור התורה בספורי דברים, על ידי זה מקשר חכמה תמאה עם חכמה עלאה, וכו"ל:

ברוך יי לעולם אמן ואמן:

צב

תקון למקרה לילה, הם ושלום, לומר עשרה קפיטל תהלים, כמבאר בספר הראשון (ס' דה), עין שם הענין. כי עשרה קפיטל תהלים הם כנגד עשרה מיני נגינה, שנאמר בהם ספר תהלים (פסחים ק"ו. וזר אב"ד דף קא. פתח דף רבנן: תיקון ט') (א), שהם: ברכה, אשרי, משכיל וכו'. כי עשרה מיני נגינה הנ"ל יש להם פח לבטל פח הקלפה והפגם הנ"ל, כי הם הפך הקלפה והפגם הנ"ל, כמבאר מזה שם בספר הראשון. ודע, כי זה הענין של העשרה מיני נגינה הנ"ל, שהם כנגד פגם הנ"ל, הוא מרמז בפסוקים אלו: ברכה - אברך את ה' אשר יעצני אף לילות וכו' (תהלים טו). אשרי - אשרי נשוי פשע כסוי חטאה (שם לב). משכיל - ומה' אשה משכלת (משלי ט), שיר - בלילה שירה עמי (תהלים מב). נצוח - למנצח אל תשחת (שם עב). נגון - אברה נגינתי בלילה (שם עז). תפלה - היאכל תפל מבלי מלח (איוב ב). הודו - פן תתן לאחרים הודך (משלי ה). מזמור - הנותן ומירות בלילה (איוב לח). תללויה - אשה יראת ה' היא תתהלל (משלי לא). והבן היטב רמזים אלו:

ידע, כי אלו הם העשרה קפיטל, שצריכים לאמרם באותו היום שארע לו מקרה בלתי טוהר, הם ושלום: מתחם לדוד - מז. לדוד משכיל - לב. אשרי משכיל אל דל - מא. כאיל תערג - מב. למנצח אל תשחת - נט. למנצח על ודותן - עז. תפלה למשה - צ. הודו לה' קראו בשמו - קה. על נהרות כבל - קלו. הללו אל בקדשו - קן. ואלו העשרה קפיטל תהלים הם תקון גדול מאד מאד לענין הנ"ל, ומי שזוכה לאמרם באותו היום, אין צריך לפחד עוד כלל מפגם הנורא של המקרה, הם ושלום, כי בודאי נתתקן על ידי זה. ובזכות תקון המא זה יבוא משיח צדקנו לקבץ נפוצותינו, כמו שכתוב (תהלים קמ"ב): בונה ירושלים ה' נדחי ישראל וכו', במהרה בימינו, אמן:

גשלים ספר לקומי מוהר"ן תנינא.

תהלה לאל עליון אשר שמים וארץ קנה:

ובשביל זה כשהצדיק נפטר מן העולם, הם ושלום, אזי יש צער גדול להשם יתברך, כי השם יתברך אינו רוצה במיתתו של רשעים, כי אם במוכתו, שזכרו לשוב בתשובה, והצדיק היה מקשר ומעלה אותן להשם יתברך והיה משיכן בתשובה וכו"ל, כי הוא מקשר חכמה תמאה בחכמה עלאה וכו"ל. וזה שמובא במדרש (בבב"ב ג'): פד מית משה רבנו, צוח קרשא בריך הוא: וי מו יקום לי עם מרעים. לי דיקא, בחינת חכמה עלאה וחכמה תמאה, שהם בחינת למד יוד, בחינת לי. הינו, מי יקום ויעלה ויקשר בחינות לי, הינו חכמה תמאה עם חכמה עלאה, עם מרעים - הינו שהוא מעלה החכמה תמאה מכל הרעים שבעולם, ומקשרם להשם יתברך, ומעלה אותה לחכמה עלאה, שהי בחינת לי, בחינת התקשרות חכמה תמאה עם חכמה עלאה פנ"ל, כי משה רבנו, עליו השלום, בודאי היה יכול זאת מאד, להעלות בחינת החכמה תמאה מכל הרעים ורשעים שבעולם וכו"ל. ועל כן העקר לקשר עצמו לצדיקים אמתים, כי הצדיק מגביה ומקשר חכמה תמאה לחכמה עלאה פנ"ל, ואזי מפגימת הלבנה נעשה מלוי הלבנה:

וזהו: כי הנה המלכים נועדו עברו וחדו, פד מלכים אודמנו תרוהו ברעותא דרא, בדין וכו' בלחזי כארי דדינא אחפפין ואתעברו מעלמא וכו' (בב"ב בודר ויש ה"ל). ואזי הוא בחינת מלכים א, ה: ותרב חכמת שלמה, ותרגומו: ואתרביאת סהרא, דהינו שנתמלא פגימת הלבנה וכו"ל. ואזי נמתקין כל הדינים ונתפפרין כל העוונות, (במובא בזה הענין ובכמה מקומות, שעקר המתקת הדינים ובפחת העוונות השלמות כל האוהות ומלוי פגימת הלבנה ותקון כל העולמות - הכל הוא על ידי שחתך עולם התחתון בעולם העליון, שהם בחינות חכמה תמאה וחכמה עלאה פנ"ל). וכל זה על ידי הצדיק, שמקשר חכמה תמאה בחכמה עלאה על ידי שיתחו, שמלביש אור התורה בספורי דברים וכו"ל:

וזהו: וידבר אלקים את. וידבר - לשון וזוג והתקשרות, כמו: ראיה מדברת (בבב"ב ג'). אלקים את - זה בחינת חכמה תמאה וחכמה עלאה. אלקים - בחינת חכמה תמאה, כבודע; את - זה בחינת חכמה עלאה, בחינת: את השמים (א), הינו לזוג ולקשר חכמה תמאה בחכמה עלאה, זה נעשה על ידי בחינת: הדברים האלה לאמר - הינו על ידי הצדיק שמלביש הדברים

(א) עין תיקון כב. (ב) עין מדרש שח"ט תהלים ובמהפ"ש שם. (ג) עין רש"י שם ותיקון טו.

לקוטי הלכות הלכות ברפת השחר הלכה ה' ארץ חיים

272

וְשָׁרָה צִיָּיל לְעֵינֵי הַפְּדִיּוֹן הַבּוֹצֵל
הַפְּדִיּוֹן הַנֶּזֶל

סו. וְצִיָּיל בְּן הַצְּדִיק הַגְּדוֹל הָאֲמִתִּי כְּשֶׁעוֹשֶׂה פְּדִיּוֹן וְעוֹדֵן לֹא הָיָה לוֹ יְשׁוּעָה - חֲלִילָה לְהִרְהַר אַחֲרָיו, כִּי בּוֹדָאי הוּא לְטוֹבָה נִפְלְאָה, כִּי הַשְׁתַּמְשִׁי עִם זֶה הַפְּדִיּוֹן לְתוֹעֵלַת גְּבוּהַ יוֹתֵר הַרְבֵּה, שֶׁהוּא לַעֲשׂוֹת גְּרָיִם וְכוּ' כְּצִיָּיל, וּבּוֹדָאי הָיָה גַם לְהַמְבִּיא הַפְּדִיּוֹן טוֹבָה גְּדוֹלָה מִזֶּה, וּבְהַמְשֵׁךְ הַזְּמַן תַּצְמַח גַּם יְשׁוּעָתוֹ שְׁהֵי צָרִיךְ, וְרַק שְׁצָרִיךְ לְהַתְמַהֵמָה קָצָה.

אין להרהר אם לא היה יושע אחר פדיון המצוי

כִּי בְּאֵמַת כֹּל אָדָם צָרִיךְ זֶה הַפְּדִיּוֹן הָעֲלִיּוֹן הַנֶּזֶל, וְעַל־יְדֵיָּהּ אֲנִי חַיִּים וּמְחַקְמִים, בְּפִרְט בְּגִלּוֹת הָאָרֶץ הַמֵּרוּ הַזֶּה, שֶׁעַקֵּר קִימָנוּ הוּא עַל־יְדֵי הַצְּדִיקִים הָאֲמִתִּיִּים הָאֵלּוּ, שְׂיִכּוּלִים בְּכָל עַת הַמְשִׁיךְ עַת רַצוֹן הַנֶּזֶל וְכוּ' כְּצִיָּיל, כִּי בְּאֵמַת עַקֵּר הַיְשׁוּעָה וְהַרְחֻמִּים הוּא לְשׁוֹב לְהַשֵּׁם יְהִיבְרַךְ וְלְהַצֵּל מַעֲנוֹת, שְׁזֶה עַקֵּר הַרְחֻמְנוֹת וְכוּ', כִּמוּ שְׁכָתוּב בְּמִקְוִם אַחַר (סִיפּוֹן ז' תַּנְחָא), וְזֶה צָרִיךְ כֹּל אָדָם, כִּי כָּל אָדָם לִפִּי בְחִינַתוֹ צָרִיךְ יְשׁוּעָה גְּדוֹלָה בְּכָל עַת הַנְּמַשֵּׁךְ מִפְּדִיּוֹן הַנֶּזֶל, שִׁיעֲלֶה מִבְּחִינַת שְׁמֵר לְרַצוֹן וְכוּ' וְכוּ', וְכִשְׁהַצְּדִיק עוֹשֶׂה פְּדִיּוֹן הָעֲלִיּוֹן הַנֶּזֶל, וּמַשְׁתַּמְשִׁים בּוֹ לְמַעַלָּה לְתוֹעֵלַת גְּבוּהַ יוֹתֵר לַעֲשׂוֹת גְּרָיִם וּבְעֵלֵי הַשּׁוֹבָה וְכוּ', שְׁנַעֲשִׂין עַל־יְדֵי הַמְתַּקַּת הַחֲרוֹן אָף, עַל־יְדֵי הַמְשַׁכַּת רַצוֹן הָעֲלִיּוֹן, בּוֹדָאי שֶׁם כְּלִילִים כֹּל הַיְשׁוּעוֹת שְׂכַעוּלִים בְּגַשְׁמִיּוֹת וְרוּחָנִיּוֹת, כִּי כֹּל הַצְּרוּת, חַס וְשְׁלוֹם, הֵם מִהַסְתֵּר פְּנֵי ה', בְּבְחִינַת (דְּרִישׁ לֹא, יו'): "הֲלֹא עַל כִּי אֵין אֲלֵךְ בְּקִרְבִּי" וְכוּ', שֶׁהוּא בְּחִינַת חֲרוֹן אָף וְכוּ' הַנֶּזֶל, וְעַל־יְדֵי הַפְּדִיּוֹן הַנֶּזֶל נִמְתַּק הַכֹּל וְנִמְשַׁכֵּין כֹּל הַיְשׁוּעוֹת וְכוּ', וְרַק שְׁצָרִיכִין לְהַתְמַהֵמָה קָצָה, וְצָרִיךְ כֹּל אֶחָד לְהַמְתִּין, כִּי "הַפְּאֵמִין לֹא יַחִישׁ" (שְׁעִירָה כַּח, טו).

עקר השושה והחיים הוא לשוב לחיים ולתורה

(תענית ח. ט): 'קשה יומא דעביבא' וכי, ומה זה שדמה את הטוב הנפלא של רצונו כעב מלקוש. ואף הוא על־פי הנזיל, כי העב קשה להאדם בתחלה, אבל אחר־כך פשינר הגשם על־ידו בודאי הוא מתינה אותו, כי כל הברכות וכל ההשפעות נמשכין על־ידי הגשם והמטר, וכמו שכתוב (דברים כח, יב): "יפתח ה' לך את אוצרו הטוב לתת מטר ארצך בעתו ולברך את כל מעשה ידיו" וכי, וזהו "כעב מלקוש", כי הפלקוש בא באחור זמן, על־כן דמה רצונו הטוב לעב מלקוש, כי הישועה הבאה משם הוא ישועה שלמה לנצח, אף באה באחור זמן קצת, על־כן דמה רצונו כעב מלקוש, והכוונתו.

וְזֶה (תהלים קל. ז): "יחיל ישראל אל ה' כי עם ה' חסדו", שְׁבוֹדָאי יַעֲשֶׂה חֶסֶד, אֶךְ "וְהִרְבֵּה עֲמוֹ דְרוֹת", שִׁישׁ לוֹ הַרְבֵּה פְדוּת וְיִשׁוּעוֹת - שְׁצָרִיךְ לְהוֹשִׁיעַ אֶת הָאָדָם וּלְפָדוֹתוֹ מִפְּמָה וְכִמְהָ מִיַּי צְרוּת בְּגַשְׁמִיּוֹת וְרוּחָנִיּוֹת, עַל־כֵּן אִי אֶפְשֵׁר שִׁימְלֵא חֶסְרוֹנוֹ מִיַּד וְצָרִיךְ רַק לִיחַל לֵה, כִּי הוּא יִתְבַּרְךְ מְרַבֵּה לְפָדוּת אֶת הָאָדָם, וְצָרִיךְ לְהַמְתִּין עַד שִׁיפְדֶה אוֹתוֹ מִהַצָּרָה הַיּוֹתֵר גְּדוֹלָה מִזֹּאת, וְאַחֲרָיֶךְ יִשֵּׁע גַם בְּזֶה, כִּי אֵין בְּעַל הַנֶּס מְכִיר בְּנִסוֹ (נדה לא), וְהַעֲקֵר הוּא מֵה שֶׁהוּא יִתְבַּרְךְ פְּדוּתָה אֶת יִשְׂרָאֵל עַל־יְדֵי הַפְּדִיּוֹן הָעֲלִיּוֹן הַנֶּזֶל שֶׁל הַצְּדִיקִים מְכַל עֲנוּתָם, שְׁזֶה בְּחִינַת עֲשִׂית גְּרָיִם הַנֶּזֶל, וְזֶהוּ (תהלים קל. ח): "וְהוּא יִפְדֶּה אֶת יִשְׂרָאֵל מִכַּף עֲוֹנוֹתָיו", עַל־יְדֵי הַפְּדִיּוֹן הַנֶּזֶל. וְעַל־כֵּן צָרִיכִין לְהַמְתִּין, בְּחִינַת "יחיל ישראל אל ה'" וכי, וְכִמוּ שְׁכָתוּב תְּחִלָּה "נִפְשֵׁי לֵה" מְשׁוּמְרִים לְבַקֵּר שׁוּמְרִים לְבַקֵּר, "קוּיֵי ה' קוּתָה נִפְשֵׁי" - 'קוּיֵי אַחַר קוּיֵי וְכוּ' (רש"י שם) וְכוּ'. וְזֶהוּ (איכה ג, כב): "חֲסִדֵי ה' כִּי לֹא תִמְנוּ כִּי כֹל רַחֲמָיו וְכוּ', טוֹב וְיַחִיל וְדוּמָם לְתַשׁוּעַת ה'", "חֲסִדֵי ה' כִּי לֹא תִמְנוּ" הֵם בְּחִינַת הַחֲסִדִּים הַרְבִּים הַנִּמְשַׁכֵּין מִרַצוֹן הָעֲלִיּוֹן עַל־יְדֵי פְדִיּוֹן הָעֲלִיּוֹן הַנֶּזֶל, אֶךְ צָרִיכִין לְהַמְתִּין, בְּבְחִינַת "טוֹב וְיַחִיל וְדוּמָם" וְכוּ', וְכֹל מֵה שִׁיתְחַזֵּק יוֹתֵר לְקוּוֹת לֵה' וְלְבַלִּי לְדַחַק אֶת הַשְּׁעָה - תִּתְקַרֵּב יְשׁוּעָתוֹ יוֹתֵר, כִּי עַל־יְדֵי הַקּוּיֵי וְהַפְּשָׁחוֹן עֲבַצְמוֹ תַצְמַח יְשׁוּעָתוֹ בְּקִרְבוֹ.

אין אפסיר שיפלאו מיד וצריך רק קצת מה

טענת השושה הבהרה באחור זמן

וְזֶה בְּחִינַת (משלי טו, טו): "באור פני מלך חיים ורצונו כעב מלקוש", שְׁזֶה נֶאֱמַר עַל הַמְשַׁכַּת רַצוֹן הַנֶּזֶל, [בְּמוֹכָן בְּפָנּוֹת (עַן עוֹלָה תְּמִיד עֲנֵן הַפְּעוּרִים טוֹף פֶּרֶק ב) שֶׁהֵם בְּחִינַת תְּקוּנֵי דִיקָנָא], וְלְכַאוּרָה אֵינוֹ מוֹכָן עֲנֵן הַהֶבְטָחָה הַזֹּאת "וְרַצוֹנוֹ כְּעַב מְלִקוּשׁ", כִּי הֵלֵא עַב וְעָנֵן הֵם קָשִׁים לְהֵאָדָם, וְכִמוּ שְׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל

לקוטי הלכות

הלכות ברפת השחר הלכה ה

ארת חיים

קלו

שיף להלכות קריאת שמע

10. ועל-בין יש עשרים וארבעה תבות בשתי פעמים קריאת-שמע שאומרים בכל יום ערב ובקר - להמתיק כל העשרים וארבעה בתי דינים הנ"ל על-ידי קוצא דאות ד' וכו' וכנ"ל. כי קריאת-שמע בחינת דבקות ובטול אל רצון אין סוף, בחינת (דברים ו, ד): "שמע ישראל" - 'שמיעה בלבא תליא' (תקוני דבר תקון נח, צב), כי בכל יום יש עשרים וארבע שעות - שתיים עשרה שעות היום ושתיים עשרה שעות הלילה. והצדיקים והגראים מכוונים שנים עשר צרופי הויה בשתיים עשרה שעות היום, וכן בשתיים עשרה שעות הלילה, ועל-ידי-זה ממתיקים עשרים וארבעה צרופי אדנ"י, שהם בחינת עשרים וארבעה בתי דינים הנ"ל - להמתיק הדינים הנאחזים בהם.

הצדיקים מחדים עשרים וארבעה צרופים בכל שעות המצומה

ועקר ההמתקה נמשך משבת, שאז עקר הארת עת רצון הנ"ל, כי שלשה ימים הם בטר שבתא ובשלשה ימים קמי שבתא, שבשלשה ימים שאחר שבת מאיר הרשימו של שבת העבר, ובשלשה ימים שקדם שבת נמשך הארה משבת הבא, כמוכא (פרי עץ חיים שבת פרק א). כי כל חיות ששת ימי המעשה הוא משבת, שאז מאיר העת רצון הנ"ל שממתיק ומחיה הכל, כי בשלשה ימים יש שלש פעמים עשרים וארבע שעות, ושלש פעמים עשרים וארבע גימטריא שבועים ושתיים, בחינת 'חסד', וכמוכא מזה הרבה בכתבי הגארי ז"ל בענין שלש פעמים עשרים וארבע, עין שם (עין חיים שער כא פרק ב, ועוד). הינו שבשלשה ימים שאחר שבת ממתיקין השלש פעמים עשרים וארבע הנ"ל, שהם בחינת עשרים וארבעה בתי דינים על-ידי רשימו של העת רצון משבת העבר, וכן בשלשה ימים שקדם שבת מהארת עת רצון שבשבת הבא.

כל חיות ששת ימי המעשה הוא משבת

וכף זה הוא בחינת ספירת העומר, בחינת (ויקרא כג, טו): "תמימות תהייתה", כי בהם ממתיקין הדינים על-ידי שממשיכין על עצמן הארה משבועות הבא עלינו לטובה, שבו מאיר העת רצון וכנ"ל, ועל-בין צריכים שיהיו 'תמימות' - להמתיק כל העשרים וארבעה שעות של כל יום ויום על-ידי הספירה, וכנ"ל.

בספירת העומר ממתיקין הדינים

10. כי בודאי כשזוכין על-ידי הפדיון הנ"ל לעלות משמד רצון וכו' ולהמשיך הארת הרצון

כשנתקו בגשמיות נתקו בבריחויות

בעולם, שעל-ידי-זה עקר התשובה, בחינת עשיית גרים וכו', בודאי אז ממילא נתתקן הכל גם בגשמיות, כמו שכתב (סימן יד) על (בבא-בתרא עד): 'ושקליה לסלתאי ואנחיה בכותא דרקיע' וכו' (ולקחתי את הסל שלי ושמתי אותו בחלון הרקיע), ששננתתקן ברוחניות וכו'. וכן בכמה מקומות, כמו בהתורה 'פתח רבי שמעון' (סימן ס), שעל-ידי שמעוררין בני אדם מהשנה וכו' עד שנמשך נראה, שעל-ידי-זה נמשך עשירות מפלג וכו'. וכן בזאת התורה ואת הערכים', שעל-ידי הרצון וכו' עד "ועמדו גרים ורעו צאנכם" וכו' (רשעים סא, ט), רק שצריכין להמתין, כנ"ל.

כי הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים' (ברכות לג), עקר העור מלמעלה הוא התחזקות הרצון

כי 'אף-על-פי-כן השם-יתברך עוזר בכל יום, כי אלמלא הקדוש ברוך הוא עוזרו' וכו', כמו שאמרו רבותינו ז"ל (קדושין ג, א) אף עקר העור מלמעלה הוא התחזקות הרצון, וכשהאדם מקבל הארת הרצון כראוי, ומכוון ומכוין לבו תמיד לקשר רצונו לרצונו יתברך, בבחינת: 'בטל רצונך מפני רצונו' וכו', ואינו מניח את הרצון הטוב - יהיה אף שיהיה, על-ידי-זה בודאי יתתקן הכל, כמו שהאריך בזה הרבה בכמה שיחות קדושות ורמזים בלי שעור. ועל-בין בהכרח שיתמהמה עד שיפעל הרצון לפעלתו וכו'.

עקר העור מלמעלה הוא התחזקות הרצון

ועל-בין צריך כל אחד לכוון רצונו לקשר עצמו לבחינת משה וכו' הנ"ל, ובפרט להרבות בצדקה כל אחד ואחד, אפלו מי שמזונותיו מצמצמין, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (גיטין ד, א) או לקנאת קנאת ה' צבאות שגם פן נחשב צדקה וכו' (סימן סה תנינא). והעקר לכוון שתגיע הצדקה שלו לבחינת משה שעוסק בפדיון הנ"ל, באופן שיהיה נמשך הארת הרצון העליון בעולם, עד שיהיו נעשין מזה גרים, ולכוון רצונו, שגם אליו יגיע הרצון הנ"ל, ובודאי יגיע עליו ביותר מאחר שהוא המביא הצדקה והפדיון, כי אין הקדוש-ברוך הוא מקפח שכר כל בריה' (בבא קמא לח, א) ואז ממילא יתתקן הכל כנ"ל. וגם מה שצריך להמתין קצת הוא טובה גדולה, כי אחר-כך תהיה הישועה בשלמות.

מה שצריך למתין קצת הוא טובה גדולה, כי אחר-כך תהיה הישועה בשלמות

וזהו (שמות טו, כו): "אם שמוע תשמע וכו' כל המחלה וכו' לא אשים עליך פי אני ה' רופאך", כי יש רופא שמרפא החולאת לפי שעה או לשנה וכו'

חשם יתברך רופא האדם על-ידי הארת הרצון

אֶרֶץ חַיִּים

הַלְבוּת בְּרַפְת הַשָּׁחַר הַלְבָּה ה

לְקוּמֵי הַלְבוּת

וכו'. אָבֶל יִשְׂרָאֵל הַפְּשָׁרִים מְכוּנִים בְּצַדְקָתָם לְרָצוֹן
 הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְכֵן ל', וְעַל-כֵּן "צַדְקָה תְרוּמַם גּוֹי", וְחֶסֶד
 נָמִי כְמוֹ שְׁמִסְקוֹ שֶׁם בְּגִמְרָא, כִּי עַל-יְדֵי הַצְדָּקָה
 שְׁמִמְשִׁיף עַל-יְדֵי הָאֵרֶת הַרְצוֹן, עַל-יְדֵי זֶה נִמְשָׁף חֶסֶד
 וְכו', כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב שָׁם. אָבֶל "וּלְאֲמִים חֲטָאֵת", מֵאַחַר
 שֶׁהֵם רוֹצִים דּוֹקֵא שִׁיתְמַלֵּא מִבְּקָשָׁם תְּמִיד, וְאֶפְלוּ
 אִם נִתְמַלֵּא הוּא לְפִי שְׁעָה כִּי הֵם 'תְּחַלְתֵּם שְׁלוֹה'
 וְכו', אָבֶל צְדִיקִים וְכֵל יִשְׂרָאֵל הַנְלוּיִם אֵלֵיהֶם 'תְּחַלְתֵּם
 סוֹרִים קָצַת וְסוֹפֵן שְׁלוֹה', "כִּי אַחֲרִית לְאִישׁ שְׁלוֹם"
 (תהלים לו, לו) וְכֵן ל'.

הַשָּׁחַר שְׂבוּ
 צַדְקָה לְפִסְיוֹק
 "וְכֵל גִּידוֹ
 לְמוֹדֵי חַי"

וְיַעֲלֶיבֵן נִסְמָךְ פְּסוּק "בְּצַדְקָה תְכוּנֵנִי" לְפִסְיוֹק "וְכֵל
 בְּנִיף לְמוֹדֵי ה' וְרַב שְׁלוֹם בְּנִיף", כִּי כָּל זֶה
 זֹכִינ' עַל-יְדֵי צְדָקָה כֵּן ל'. וְעַיִן בִּישְׁעֵיהָ קִפְטִיל גִּיד
 שְׁשֵׁם כְּתוּבִים פְּסוּקִים הַנִּל': "בְּשִׁצְפָּךְ קָצַף הַסְתַּרְתִּי
 פְּנֵי רִגְעַ מִמֶּךָ וּבְחֶסֶד עוֹלָם רַחֲמֶיךָ" וְכו' עַד "בְּצַדְקָה
 תְכוּנֵנִי" וְכו' הַנִּל', וְשֵׁם נֶאֱמַר פְּסוּק: "וְשִׁמְתִי כְּדָכַד
 שְׁמִשְׁתִּיךְ", שְׁמֶרְמְזוֹ עַל תְּקוּן הַנִּפְלֵא הַנִּמְשָׁף עַל-יְדֵי
 פְּדִיּוֹן הַנִּל' שְׁמִמְתִּיק כָּל הַעֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה כְּתִי דִינִים
 וְכו', וְכַמוּבָא בְּשֵׁם כְּתָבֵי הָאֲר"י ז"ל, וְהֵבֵן הֵיטֵב
 לְקִשְׁרֵי הַעֲנָנִים.

בְּחִינַת
 מִחְלַקַּת כְּרִח
 יֵהֵא בְּחִינַת
 מִחְלַקַּת
 הַזְּמַנִּים
 הַחֲשׂוּבִים
 שְׂאוֹן בְּהֵם
 שְׁלֵמוֹת

(מאות מט עד כָּאן, אִינוּ מְסַדֵּר הֵיטֵב, וְיֵשׁ דְּבָרִים שֶׁנִּכְפְּלוּ, כִּי
 לֹא נִכְתַּב כְּסִדֵּר וְרַק רֵאשִׁי פְּרָקִים).
 סח. וְזֶה בְּחִינַת מְחַלְקַת קְרַח. כִּי קְרַח כְּפָר בְּרָצוֹן,
 כְּמוֹ שְׂאֵמְרוֹ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (וְרוּשְׁלֵמִי סִנְהֶדְרִין פ"ב
 ה"א): 'קְרַח מִיֵּן הֵיחָה', כִּי הוּא וְעַדְתּוֹ הָיוּ תְחִלָּה צְדִיקִים
 גְּדוֹלִים מְאֹד, כִּי הוּא הֵיחָה מְנוּשְׂאֵי הָאָרוֹן (תְּנַחֲמָא קְרַח
 ב, וְעַדְתּוֹ הָיוּ 'קְרוּאֵי הַעֲדָה' וְכו', אִף הָיוּ בְּכַחֲבִינַת
 הַזְּקָנִים שְׂאוֹן בְּהֵם שְׁלֵמוֹת וְכו', וְלֹא דִי לְהֵם בְּזֶה,
 כִּי אִם הַתְּגַבֵּר עֲלֵיהֶם הֵיחָה הַרְעָה וְהִסִּיתֵם לְחַלֵּק עַל
 מִלְּשָׁה שֶׁנִּכְלַל תְּמִיד בְּרָצוֹן הָעֲלִיּוֹן וְכו'. וְכֵן הוּא בְּכָל
 דּוֹר, שְׁנִמְצָאִים זְקָנִים וְחֲשׂוּבִים שְׁחוּלְקִים עַל הַצְדִּיק
 הַגְּדוֹל מֵהֶם שֶׁהוּא חֲדוּשׁ נִפְלֵא, וְהַכֵּל מִבְּחִינַת הַנִּל',
 מְחַמַּת שֶׁהֵם בְּכַחֲבִינַת זְקָנִים הַפְּגוּמִים הַנִּל', שְׂאֵף-
 עַל-פִּי שֶׁהֵם כְּשָׂרִים וְצְדִיקִים, אָבֶל עַל-יְדֵי שְׁלֹא
 הוֹסִיפוּ קִדְשָׁה בְּכָל יוֹם וְכו' כֵּן ל', עַל-יְדֵי זֶה מְנַפִּילַת
 מֵיהֶם יוֹנֵק מִצַּח הַנְּחֹשׁ, עַד שֶׁהִמְצִיחַ הַנְּחֹשׁ בְּעֲצָמוֹ
 מִתְגַּבֵּר בְּהֵם וּמְפִילֵם יוֹתֵר. כִּי כֵּן דִּרְךָ הַבַּעַל דְּבָר -
 'הוּא הַמְּסִית הוּא' וְכו' (סִפְרָה נב: וְעַיִן בְּכָא-בְּתָרָא טו),

וְאַחַר-כֵּן חוֹזֵר הַמַּחְלָה, אָבֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ רוֹפֵא נֶאֱמָן
 עַל-יְדֵי הָאֵרֶת הַרְצוֹן הַנִּל', שְׁעַל-יְדֵי זֶה יִתְקַרַב
 לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְאִזּוֹ שְׁפִיתְרַפֵּא לֹא יוֹשֵׁב עוֹד לְמַחְלָה,
 בְּחִינַת: "כָּל הַמַּחְלָה וְכו' לֹא אֵשִׁים עֲלֶיךָ כִּי אֲנִי ה'
 רוֹפֵאךְ".

עַל יְדֵי צַדְקָה
 הַתְּקַרְבָּנוּת
 תְּהִיָּה
 קִסְמַת

וְזֶהוּ בְּחִינַת (ישעיה נד, ט): בְּצַדְקָה תְכוּנֵנִי רְחִיק מֵעֶשֶׂק
 וְכו', וְנִסְמָךְ לְזֶה מְעִנֵּן גְּרִים, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב שָׁם:
 הֵן גּוֹר יְגוּר וְכו' מִי גָר אִתָּךְ עֲלֶיךָ יִפֹּל. בְּצַדְקָה תְכוּנֵנִי
 - לְשׁוֹן קִיּוּם וְהַעֲמָדָה לְעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (משלי יב,
 ט): "שִׁפְתַּת אֲמַת תְּכוּן לְעוֹד", וְכַמוֹ שֶׁכְּתוּב (תהלים קיט,
 צ): "כּוֹנְנֶת אֶרֶץ וְתַעֲמַד" וְכו', וְכֵן הִרְבֵּה וְכֵן ל'. רְחִיק
 מֵעֶשֶׂק - בְּחִינַת תְּאוֹת מְמוֹן וְכו' שֶׁהוּא בְּחִינַת שְׁמֵד
 וְכו', כִּי לֹא תִדְרֵא - שִׁיתְבַּטְלוּ הִירְאוֹת הַנְּפֹלוֹת, כִּי
 תִזְכֶּה עַל-יְדֵי הַרְצוֹן הַנִּמְשָׁף עַל-יְדֵי הַצְדָּקָה לִירְאָה
 קְדוּשָׁה כֵּן ל'. וְזֶהוּ הֵן גּוֹר יְגוּר אֶפְסֵי מְאוֹתֵי - שֶׁהַגְּרִים
 שְׁנִתְגַּבְּרוּ בְּלַעֲדֵיךָ רַק מְחַמַּת גְּדִלָה וְכַבּוֹד - אֶפְסֵי
 מְאוֹתֵי - כִּי לֹא יִתְקַיְמוּ. מִי גָר אִתָּךְ - בְּעֲנִיּוֹתֶיךָ
 וְכַבְּדוּנֶיךָ וְכו' וְאֵף-עַל-פִּי-כֵן לֹא הִנִּיחוּ אֶת הַרְצוֹן,
 עֲלֶיךָ יִפֹּל - כִּי הֵם יִתְקַיְמוּ לְנִצְחָה.

עֶשֶׂר חֲסִיכַת
 הַרְצוֹן עַל-יְדֵי
 צַדְקָה
 שְׁוֹתֵנוּ
 לְעוֹדִים

כִּי מִתְחַלָּה מְדַבֵּר שֶׁם מְגַאֲלָה הָאֲחִירוֹנָה הַשְּׁלֵמָה
 שְׂאוֹן אַחֲרֵיהָ גְלוּת, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב שָׁם (ישעיה נד, ח):
 "בְּשִׁצְפָּךְ קָצַף הַסְתַּרְתִּי פְּנֵי רִגְעַ מִמֶּךָ וּבְחֶסֶד עוֹלָם
 רַחֲמֶיךָ וְכו' וּבְרַחֲמִים גְּדוֹלִים אֶקְבָּצֶךָ", שֶׁכָּל אֵלוֹ
 הַרַחֲמִים גְּדוֹלִים, רַחֲמִים רַבִּים, חֶסֶד עוֹלָם לְנִצְחָה,
 הַכֵּל נִמְשָׁף מְרָצוֹן הָעֲלִיּוֹן עַל-יְדֵי פְדִיּוֹן שֶׁל בְּחִינַת
 מִשָּׁה הַנִּל', כְּמוּכֵן בְּכַתְּבִים. וְעַל-כֵּן נִסְמָךְ אַחַר-כֵּן
 - בְּצַדְקָה תְכוּנֵנִי וְכו' - כִּי עַקֵּר הַמְּשַׁכֵּת הַרְצוֹן נִמְשָׁף
 עַל-יְדֵי צְדָקָה שְׁנוֹתֵנוּ כֵּן ל' שֶׁתִּגְיַע לְהַצְדִּיק הַנִּל'.
 וּבִשְׁבִיל זֶה מְבִיאִין מְמוֹן, הֵינּוּ צְדָקָה, לְהַצְדִּיק עַל
 פְּדִיּוֹן וְכו', וְכֵן ל'.

הַתְּכַדֵּל שְׂבוּ
 יִשְׂרָאֵל לְלוּיִם
 שִׁישְׂרָאֵל
 אִים
 מְהִרְהִים
 אַחֲרֵי

וְזֶהוּ (משלי יד, לו): "צְדָקָה תְרוּמַם גּוֹי וְחֶסֶד לְאֲמִים
 חֲטָאֵת", עַיִן שֶׁם בְּגִמְרָא (בְּבֵא בְּתָרָא ג'), וּמִסְקוֹ
 שֶׁם הַחֲלוּק בֵּין יִשְׂרָאֵל לְעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים, שִׁישְׂרָאֵל
 אִינֵם מְהִרְהִים אַחַר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְהַצְדִּיק, כְּשִׂאוֹן
 נִתְמַלֵּא מִבְּקָשָׁם תְּכַף, וְעַל-יְדֵי זֶה הַצְדָּקָה תְרוּמַם
 אוֹתָם וְכֵן ל'. אָבֶל "חֶסֶד לְאֲמִים חֲטָאֵת", דְּכָל חֶסֶד
 לְגִמְרֵיהוּ עֲבָרִין וְכו', כִּי אִינֵם מְכוּנִים רְצוּנֵם לְהֵאֲמַת

לקוטי הלכות

הלכות ברפת השחר הלכה ה

ארת חיים

קלה

עד שִׁמְסִיתֶם לְחַלֵּק עַל הַצַּדִּיק הַמְּחַדֵּשׁ עֲצֻמוֹ בְּכָל עַתָּה וּמוֹסִיף אוֹר קִדְשָׁהּ בְּכָל יוֹם וּבְכָל עַתָּה, שֶׁהוּא בְּחִינַת זְמַן שֶׁבִקְדָשָׁהּ, בְּחִינַת 'זְמַן - זֶה קִנְיַת חֻכְמָה' וְכוּ' (קדושין לב.).

וְזֶה בְּחִינַת חֹטֵא הַמְּגֻרָלִים וְכוּ'. וְעַל-כֵּן נִסְמָךְ לָזֶה פְּרִשְׁתׁתָּ חֵלָה, בְּחִינַת צְדָקָה, וְחֵלָה בְּחִינַת צְדָקָה עַל צְדָקָה, כִּי נִתְּנָה בְּאַחֲרֹנֶיהָ אַחַר תְּרוּמָהּ וּמַעֲשֶׂר, כְּדִי לְחַזֵּק הַרְצוֹן לְבִטֵּל הַסְּפָקוֹת וְכוּ'. וְעַל-כֵּן חֵלָה לְשׁוֹן תְּפִלָּה, כִּי עָקֵר הַתְּפִלָּה עַל-יְדֵי רִצּוֹן, בְּחִינַת (תהלים טו, יד): "וְאֲנִי תְּפַלְתִּי לָךְ ה' עַת רִצּוֹן", "בְּעַת רִצּוֹן עֲנִיתִיךָ" וְכוּ' (ישעיהו מט, ח).

עשר התפלה על-ידי רצון

וְזֶהוּ (במדבר טו, א): "וַיִּקַּח קִרְחַן בֶּן יִצְחָר בֶּן קֵהֵת בֶּן לֹוִי", וְלֹא נִזְכָּר בֶּן יִצְעָק, כִּי יִצְעָק בִּקְשָׁה עַל זֶה וְכוּ' (במדבר רבה יח, ח), כִּי קִרְחַן פָּגַם מְאֹד מְאֹד וְהִטִּיל פָּגַם בְּרִצּוֹן, עַד שֶׁפָּגַם בְּקִדְשַׁת אֲבוֹתָיו שֶׁהָיוּ צַדִּיקִים גְּדוֹלִים וְהִמְשִׁיכוּ הָאֲרֶת הַרְצוֹן מִדוֹר לְדוֹר, וְהוּא פָּגַם בְּכֻלָּם, וְרָצָה לְסַתֵּר כָּל דְּעוּתֵיהֶם הַטּוֹבוֹת וְהָאֲמִתּוֹת עַד שֶׁהִגִּיעַ הַפָּגַם גַּם לֹוִי, אֲבָל הַבַּעַל-דְּבָרָה רָצָה לְהַתְּגַרֵּת שִׁיפּוֹ, חֵס וְשִׁלּוּם, גַּם בְּקִדְשַׁת יִצְעָק שֶׁהוּא כְּלוּל מִכָּל הַשָּׂנִים עֲשֶׂר שְׁבַטִים וּמִכָּל הַשְּׂבָעִים נִפְשׁוֹת, וְכָל הַשְּׁלִשָׁה צַדִּיקִים הַנִּכְלָלִים בְּרִצּוֹן בְּיוֹתֵר שֶׁהֵם 'יוֹסֵף מִשֶׁה דוֹד' שֶׁכָּלָם יָצְאוּ מִמֶּנּוּ, כִּי מִצַּח הִנְחֵשׁ שֶׁנֶּאֱחָז בְּקִרְחַן רִצּוֹנוֹ לְהִטִּיל פָּגַם גַּם בְּשֵׁרֵשׁ הַרְצוֹן וְכוּ' כִּמּוֹ שֶׁכְּתוּב שָׁם (בהתורה הני"ל אות ד').

וְעַל-כֵּן טַעַה קִרְחַן וְסָמָךְ עֲצֻמוֹ עַל עֲשָׂרִים וָאַרְבַּע מִשְׁמֵרוֹת לִוְיָהּ שֶׁרָאָה מִרְחוֹק שֶׁיָּצְאוּ מִמֶּנּוּ, אֲבָל טַעַה מְאֹד, כִּמּוֹ שֶׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ ו"ל (במדבר רבה יח, ח). כִּי עֲשָׂרִים וָאַרְבַּע מִשְׁמֵרוֹת הַנִּזְלָה הֵם כְּנֻד עֲשָׂרִים וָאַרְבַּע בְּתֵי דִינִים הַנִּזְלָה [וְכָל בְּחִינּוֹת עֲשָׂרִים וָאַרְבַּע הַנִּזְלָה], שֶׁשָּׁם צְרִיכִין הַמְּתַקֵּה גְּדוּלָה עַל-יְדֵי בְּחִינַת פְּדִיּוֹן הַנִּזְלָה שֶׁנִּמְשָׁךְ רַק עַל-יְדֵי בְּחִינַת מִשֶׁה, שֶׁנִּכְלָל בְּרִצּוֹן הָעֲלִיּוֹן וְכוּ' כַּנִּזְלָה. וְעַל-כֵּן כָּל עֲשָׂרִים וָאַרְבַּע מִשְׁמֵרוֹת לִוְיָהּ - כָּל הַמְּתַקֵּתֶם וְתִקְוֶנָם הוּא עַל-יְדֵי עֲשָׂרִים וָאַרְבַּע מִשְׁמֵרוֹת כֶּהֱנָה, כִּי זֶה יְדוּעַ, שְׁלֹוֹי בְּחִינַת דִּינִים, וְכֵהֵן בְּחִינַת חֹסֶד (פרי-עץ חיים, שבת, פ"ק טו). וְאִפְלוּ כָּל הָעֲשָׂרִים וָאַרְבַּע מִשְׁמֵרוֹת כֶּהֱנָה צְרִיכִין לְקַבֵּל עָקֵר הַהִמְתַּקָּה מִבְּחִינַת מִשֶׁה, בְּחִינַת רִצּוֹן הַנִּזְלָה, כִּי רַק מִשֶׁה הַמְּשִׁיף בְּעוֹלָם קִדְשַׁת הַכֶּהֱנָה וְהַלְוִיָּהּ וְכוּ'. כִּי "יִקְרָהּ הִיא מִפְּנִינִים" (משלי ג, טו) - 'מִפְּנֵי גְּדוּלָה שֶׁנִּכְנָס לִפְנֵי וּלְפָנִים' (הוריות ג), הִינּוּ שֶׁהַצַּדִּיק הָאֵמֵת, בְּחִינַת מִשֶׁה - יִקְרָ אִפְלוּ מִהַכֶּהֵן גְּדוּלָה, כִּי מִמֶּנּוּ כָּל קִדְשָׁתָם וְכָל הַהִמְתַּקוֹת וְכוּ' וְכַנִּזְלָה. וְקִרְחַן פָּגַם בְּכָל זֶה וְחָלַק עַל מִשֶׁה וְסָמָךְ עֲצֻמוֹ עַל עֲשָׂרִים וָאַרְבַּע מִשְׁמֵרוֹת לִוְיָהּ בְּעֲצָמָם, וְעַל-יְדֵי-זֶה הִתְגַּרֵּוּ בּוֹ עַל-יְדֵי-זֶה דִּיקָה תִּקְףָה הַדִּינִים. כִּי כִּשְׂאִין מִמֵּתִיקִין הַדִּינִים הַנֶּאֱחָזִים מִסְטֵרָא דְלוֹי, אֲזִי אֲדַרְבָּא! מִשֶּׁם כָּל אַחִיזֵת הַסְטֵרָא אַחֲרָא, חֵס וְשִׁלּוּם, שֶׁאַחֲזִיתָן מִהַשְׁמַלְשׁוֹת הָעֲשָׂרִים וָאַרְבַּע בְּתֵי דִינִים. וְזֶהוּ: "וַיִּקַּח קִרְחַן" - וְאִתְפַּלַּג קִרְחַן' (תרגום אונקלוס), שֶׁרָצָה לְחַלֵּק הָעֲשָׂרִים וָאַרְבַּע בְּתֵי דִינִים, בְּחִינַת עֲשָׂרִים וָאַרְבַּע מִשְׁמֵרוֹת לִוְיָהּ, מִמִּשֶׁה שֶׁהוּא רִצּוֹן הָעֲלִיּוֹן וּמֵאֲהָרֵן הַכֶּהֵן וְכוּ'.

כל הכי"ד משמרות כהנה צריכין לקבל התמלקה מבחינת משה

יעקב רמז שחתקו של קרחת הוא יצחק

אֲבָל יִצְעָק בִּקְשָׁה רַחֲמִים עַל זֶה - שֶׁלֹּא יִזְכָּר שְׁמוֹ עַל מַחֲלָקָתָם, שֶׁלֹּא יִהְיֶה לָהֶם כַּח לְהִטִּיל פָּגַם שָׁם, חֵס וְשִׁלּוּם. וְעַל-כֵּן צָרַף שְׁמֵעוֹן לֹוִי יַחַד וְהִתְפַּלֵּל (בראשית מט, ו): "בְּסֻדְכֶם אֵל תְּבֹא נִפְשִׁי" - 'בְּמַעֲשֵׂה זְמָרִי שֶׁהִיא מִשְׁבֵּט שְׁמֵעוֹן', ו"בְּקִהְלֶם אֵל תַּחַד כְּבוֹדִי" (בראשית רבה צח, ח). כִּי גַם שְׁמֵעוֹן הִתְגַּרֵּוּ בּוֹ תִּקְףָה הַדִּינִים שֶׁל עֲשָׂרִים וָאַרְבַּע בְּתֵי דִינִים הַנִּזְלָה, וְעַל-כֵּן מֵתוּ עַל-יְדֵי מַעֲשֵׂה זְמָרִי עֲשָׂרִים וָאַרְבַּע אֵלָף, 'עֲשָׂרִים וָאַרְבַּע' דִּיקָא וְכַנִּזְלָה. וְעַל-כֵּן אָמַר (בראשית מט, ז): "אֲחַלְקֶם בְּיַעֲקֹב וְאִפְיָצִם בְּיִשְׂרָאֵל" - שֶׁהָיוּ בְּנֵי שְׁמֵעוֹן עֲנִיִּים מְבַלְי צְדָקָה, וְכֵן בְּנֵי לֹוִי יִקְבְּלוּ כָּל הַצְּדָקוֹת שֶׁהֵם תְּרוּמוֹת וּמַעֲשָׂרוֹת וְכוּ', וּבְזֶה רָמַז הַתַּקּוּן עַל כָּל הַנִּזְלָה שֶׁהוּא עַל-יְדֵי צְדָקָה.

הַלְכוּת תְּפִלָּה

סט. וְזֶה בְּחִינַת תְּפִלָּה. כִּי עָקֵר בְּחִינַת תְּפִלָּה הוּא הַתְּגַלּוֹת הַרְצוֹן, בְּחִינַת (תהלים טו, יד): "וְאֲנִי תְּפַלְתִּי לָךְ ה' עַת רִצּוֹן", בְּחִינַת (ישעיהו מט, ח): "בְּעַת רִצּוֹן עֲנִיתִיךָ" וְכוּ', בְּחִינַת (תהלים יט, טו): "יִהְיֶה לְרִצּוֹן אֲמָרֵי פִי" וְכוּ'. וְזֶה בְּחִינַת סְמִיכוֹת גְּאֻלָּה לְתַפְלָה שֶׁנִּלְמַד מִפְּסוּקֵי זֶה: "יִהְיֶה לְרִצּוֹן אֲמָרֵי פִי וְכוּ' ה' צוּרִי וְגוֹאֲלִי" וְנִסְמָךְ לָזֶה (שם כ, ב): "עֲנֵךְ ה' בְּיוֹם צָרָה", כִּמּוֹ שֶׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ ו"ל (ירושלמי ברכות פ"א ה"א). כָּל זֶה הוּא בְּחִינַת פְּדִיּוֹן הַנִּזְלָה, כִּי בֶּן דִּרְךָ הַצַּדִּיקִים הָאֲמִתִּים הַיּוֹדְעִים לַעֲשׂוֹת פְּדִיּוֹן, שֶׁמִּתְחַלֵּה עוֹשִׂים פְּדִיּוֹן עַל פִּי כְּוִנּוּתֵיהֶם הַקְּדוּשׁוֹת, שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה מִמְתַּיקִים כָּל הַדִּינִים שֶׁכָּבַל הָעֲשָׂרִים וָאַרְבַּע בְּתֵי

רד"ק הצדיקים האמתיים היודעים לעשות פדיון

אֶרֶץ חַיִּים

הַלְכוּת בְּרַפְת הַשָּׁחַר הַלְכָה ה

לְקוּמֵי הַלְכוּת

תְּפַלְתֶּם, שְׁעַל-יְדֵי-זֶה מְשַׁנֵּן הַטֵּבַע, כְּמוֹ שְׂרָאֵי נָה עַל-יְדֵי מִשָּׁה רַבְּנוּ, עַל-יִדְּהֶשְׁלוּם, שְׁקָרַע אֶת הַיָּם וְהוֹרִיד אֶת הַמָּן, וְכֵן בְּהַצְדִּיקִים שֶׁאֲחֲרָיו שֶׁהַעֲמִיד יְהוֹשֵׁעַ אֶת הַחַמָּה וְאֵלָּהּ וְאֵלֶּיֶשׁעַ וְדַגְיָאֵל וְחַנְּנִיָּה מִיִּשְׂרָאֵל וְעֲזַרְיָה וְכו' וְכו', וְכֵן בְּכָל הַצְדִּיקִים שֶׁאֲחֲרֵיהֶם שְׁעָשׂוּ מוֹפְתִים נוֹרָאִים וְעֲצוּמִים מְאֹד וְשָׁנוּ אֶת הַטֵּבַע עַל-יְדֵי תְּפַלְתֶּם, וְעַל-כֵּן עַל-יְדֵי הַתְּפִלָּה עֵקֶר הַתְּגַלּוֹת הַרְצוֹן לְכָל בְּאֵי עוֹלָם.

דֵּינִים, וּמִמְשִׁיכִים בְּחִינַת הָאֶרֶץ הַרְצוֹן שְׁעַל-יְדֵי-זֶה עֵקֶר הַפְּדִיּוֹן כְּנ"ל, וְאַחֲרֵי-כֵן הֵם מִתְּפַלְלִים תְּפַלְתֶּם שְׂצִרִיכִים עַל זֶה הַחֻלְהָ, וְכִיּוֹצֵא, כְּמִבְּאֵר בְּכָל הַפְּדִיּוֹת הַמוֹבָאִים בְּסִפְרֵים קְדוּשִׁים.

וְכֵן הוּא בְּכָלֵיּוֹת סֹדֵר הַתְּפִלָּה, שֶׁבְּתַחֲלָה עַל-יְדֵי קְרִיאַת-שְׁמַע וּבְרִכּוֹתֶיהָ עוֹלִים עַד רְצוֹן הָעֲלִיּוֹן וּמִמְשִׁיכֵי הָאֶרֶץ הַרְצוֹן וְכְנ"ל, וְעַל-יְדֵי-זֶה נַעֲשֶׂה בְּחִינַת פְּדִיּוֹן, בְּחִינַת הַמַּתְקַת הַדֵּינִים, שֶׁזֶה עֵקֶר תַּקְוַן כָּל סֹדֵר הַתְּפִלָּה בְּקַרְבָּנוֹת וּפְסוּקֵי דְזִמְרָה וּקְרִיאַת-שְׁמַע וּבְרִכּוֹתֶיהָ, שֶׁהַכֹּל הוּא לְהַמְתִּיק כָּל הַדֵּינִים וְלְהַאֲרִי הַרְצוֹן, עַד שֶׁמְגִיעֵין לְבְרַכַּת 'אֶמֶת וְיִצִּיב', שֶׁהוּא בְּחִינַת בְּרַכַּת הַגְּאֻלָּה, כְּמוֹ שֶׁמְסִימִין 'גְּאֹל יִשְׂרָאֵל', הַיְנוּ בְּחִינַת פְּדִיּוֹן הַנ"ל, בְּחִינַת פְּדוּת וּגְאֻלָּה. וְעַל-כֵּן בְּאֶמֶת מְבֹאֵר בְּפָנּוֹת (פְּרִי-עֵץ חַיִּים קְרִיאַת-שְׁמַע, פָּרָק ט), שֶׁבְּבְרַכַּת 'אֶמֶת וְיִצִּיב' עוֹלִים עַד לְהִיכַל הַרְצוֹן, כִּי שָׁם עֵקֶר הַגְּאֻלָּה וְהַפְּדִיּוֹן הַנ"ל. וְלַחֲכָף וּמִדַּ צְרִיכִים לְסַמֵּךְ גְּאֻלָּה לְתַפְלָה, כִּי תַּכְף אַחַר בְּחִינַת הַפְּדִיּוֹן שֶׁהַמְתִּיקוּ כָּל הַדֵּינִים וְעַל כֵּן הִיכַל הַרְצוֹן - צְרִיכִין לְהַתְּפַלֵּל, כִּי כֵן דָּרָךְ הַפְּדִיּוֹן, וְכְנ"ל.

כְּלִיּוֹת סֹדֵר הַתְּפִלָּה הֵיא בְּחִינַת פְּדִיּוֹן

הַקְּדוּשָׁ בְּרִיד הוּא הַתְּנָה עַם הַטֵּבַע שֶׁלֹּא תִשְׁתַּחֲוֶה עַל יְדֵי תַּחֲלָה

וְזֶה בְּחִינַת: 'תְּנָאֵי הַתְּנָה הַקְּדוּשָׁ-בְּרוּךְ-הוּא עִם הַיָּם שֶׁיִּבְקַע לִישְׂרָאֵל' וְכו' (בְּרֵאשִׁית רַבָּה ה, ה), שֶׁנֶּדְחַקוּ מְאֹד הַמְּפָרְשִׁים עַל-פִּי שְׁכָל בְּפִרוּשׁ אַגְדוֹת אֱלוֹ, אֲבָל בְּאֶמֶת הַדָּבָר כְּפִשּׁוּטוֹ, שֶׁהַשֵּׁם 'תַּבְּרָךְ בְּרָא אֶת הָעוֹלָם שִׁיתְּנָה בְּרִצּוֹנוֹ בְּטֵבַע הַזֹּאת, כִּי בְּאֶמֶת הַטֵּבַע בְּעֲצוּמוֹ הוּא רְצוֹנוֹ, אֲבָל הַזֵּהִיר אֶת הַנְּהַגַת הַטֵּבַע וְכָל הַמְּלָאכִים הַמְּמַנִּים עַל הַנְּהַגַת הָעוֹלָם בְּטֵבַע הַזֹּאת, שֶׁתַּכְף כְּשִׁיתְּפַלְלוּ יִשְׂרָאֵל וְיִרְצוּ לְשִׁנוֹת הַטֵּבַע, הֵם מְכַרְחִים לַעֲשׂוֹת כְּרִצּוֹנָם, לְהַפְּךָ מִיָּם לְיַבְשָׁה וְלְהַעֲמִיד הַחַמָּה וְשִׁלָּא יִהְיֶה כַח לְאֵשׁ לְשַׂרְף וְלְאַרְיֹת לְדַרְסֵי וְכו'. וּמַחֲמַת שְׁאֵלוֹ הַנְּסִיִּים נְפִלְאִים כְּכֹר נַעֲשִׂי - הַזְּכִירוּ אֱלוֹ הַנְּסִיִּים. וּבְאֶמֶת כֵּן הוּא בְּכָל דּוֹר, שִׁישׁ כַח לְכָל הַצְדִּיקִים אֲמַתִּים בְּכָל דּוֹר וְדוֹר לְשִׁנוֹת הַטֵּבַע בְּתַפְלָתָם כְּרִצּוֹנָם, כִּי כֵן הַתְּנָה הַקְּדוּשָׁ-בְּרוּךְ-הוּא עִם הַמְּלָאכִים מְנַהֲיֵי הַטֵּבַע, וְכְנ"ל.

לְשִׁמְגִלִין שֶׁהַכֹּל מִתְּנַחַג רַק בְּרִצּוֹנוֹ זֶה עֵקֶר קְדֻשָׁתוֹ יִתְבָּרַךְ

ע. וְזֶה בְּחִינַת מַה שֶׁאֵיִתָּא בְּפָנּוֹת (פְּרִי-עֵץ חַיִּים, קְרִיאַת שְׁמַע, פָּרָק ט) שֶׁבְּתַחֲלָת הַתְּפִלָּה נִכְנָסִין בְּהִיכַל 'קְדֻשֵׁי קְדֻשִׁים', כִּי הַרְצוֹן הוּא בְּחִינַת 'קְדֻשָׁ', כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (בְּלִקּוּטֵי תַּנְגָּא סִימָן ד') עַל פְּסוּק (וַיִּקְרָא כג. א): "מִקְרָא קְדֻשָׁ" וְכו', עַיֵן שָׁם, הַיְנוּ כְּשִׁמְגִלִין שֶׁהַכֹּל מִתְּנַחַג רַק בְּרִצּוֹנוֹ וְאֵינן שׁוּם טֵבַע כָּלָל, כִּי גַם הַטֵּבַע מִתְּנַחַגַת בְּרִצּוֹנוֹ, זֶה בְּחִינַת 'קְדֻשָׁ', כִּי זֶה עֵקֶר קְדֻשָׁתוֹ יִתְבָּרַךְ, כְּשִׁמְגִלִין הַאֲמוּנָה הַקְּדוּשָׁה שֶׁהַכֹּל בְּרִצּוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ לְבַד. אֲבָל כְּשִׁישְׂרָאֵל עוֹמְדִין לְהַתְּפַלֵּל וּמְכַבְּשִׁין הַטֵּבַע, שְׂאֵד נִתְגַּלָּה בִּיּוֹתֵר שֶׁהַכֹּל בְּרִצּוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁבְּרָא וּמְקִים וּמְנַחֵיג הָעוֹלָם בְּשִׁבִּיל יִשְׂרָאֵל, שִׁישׁ לְהֵם כַח בְּתַפְלָתָם לַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ כְּרִצּוֹנָם - אִזְּ נִתְגַּלָּה קְדֻשָׁתוֹ בִּיּוֹתֵר, בְּבְחִינַת 'קְדֻשֵׁי קְדֻשִׁים', בְּחִינַת תּוֹסֶפֶת קְדֻשָׁה עַל קְדֻשָּׁה. כִּי זֶה עֵקֶר הַתְּגַלּוֹת קְדֻשָׁתוֹ יִתְבָּרַךְ

וְאִז עַל-יְדֵי הַתְּפִלָּה, אִז דִּיקָא עֵקֶר הַתְּגַלּוֹת הַרְצוֹן בְּשִׁלְמוֹת נְפִלָּא, כִּי כָּל רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ בְּבִרְיַת עוֹלָמוֹ וּבְהַנְהַגַת וְקִיּוּם הָעוֹלָם שֶׁמְנַחֵיג וּמְקִים הָעוֹלָם בְּרִצּוֹנוֹ, הַכֹּל הוּא בְּשִׁבִּיל זֶה, בְּשִׁבִּיל נוֹרָאוֹת קְדֻשַׁת תְּפִלוֹת יִשְׂרָאֵל. כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרָא אֶת כָּל הָעוֹלָם וּמְלוֹאוֹ רַק בְּשִׁבִּיל יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל פְּעֻמִּים אֵינן מְסֻפְרִים וְהַעֲקָר בְּשִׁבִּיל יִשְׂרָאֵל צְדִיקִים, שִׁיְהִי מוֹשְׁלִין בְּעוֹלָמוֹ וְיִנְהַיְגוּ אֶת כָּל הָעוֹלָם כְּרִצּוֹנָם. וְהַעֲקָר עַל-יְדֵי הַתְּפִלָּה (מַזְעֵר-קָטָן טז), שִׁיְהִי לְהֵם כַח עַל-יְדֵי הַתְּפִלָּה לְשִׁנוֹת כָּל מַעֲרַכַת הַשָּׁמַיִם, וְלְשִׁנוֹת כָּל סֹדֵר הַטֵּבַע, שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְנַחֵיג בְּרִצּוֹנוֹ, הַכֹּל וְכוֹלִים לְשִׁנוֹת כְּרִצּוֹנָם עַל-יְדֵי תְּפַלְתָּם. כִּי אַף-עַל-פִּי שָׁגַם סֹדֵר הַטֵּבַע בְּעֲצֻמָּה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְנַחֵיג בְּרִצּוֹנוֹ, אֲבָל אַף-עַל-פִּי-כֵן אֵינן מִתְּגַלָּה וְנִכְרַן לְעֵינֵי כָּל הַתְּגַלּוֹת הַרְצוֹן, אֲבָל כְּשִׁישְׂרָאֵל מִתְּפַלְלִין וּמְשַׁנֵּן הַטֵּבַע כְּרִצּוֹנָם - בְּזֶה רוֹאִין הַכֹּל שֶׁאֵינן שׁוּם טֵבַע, רַק הַכֹּל מִתְּנַחַג בְּרִצּוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, וּמְסַר הַכֹּל לְיִשְׂרָאֵל וּלְצְדִיקָיו שֶׁיִּנְהַיְגוּ הָעוֹלָם כְּרִצּוֹנָם עַל-יְדֵי

כְּשִׁישְׂרָאֵל מִתְּפַלְלִין וּמְשַׁנֵּן הַטֵּבַע כְּרִצּוֹנָם - בְּזֶה רוֹאִין הַכֹּל שֶׁאֵינן שׁוּם טֵבַע

לקוטי הלכות

הלכות ברפת השחר הלכה ה

ארת חיים

קלט

כְּשֶׁרֹאִין הַפֶּל כַּח תַּפְּלַת יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם פֶּתֶר הַשֶּׁם-
יִתְבָּרֵךְ, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (וְהָרַ פִּנְחָס רַבִּי), וְכֵמוֹ
שֶׁכְּתוּב (תְּהִלִּים כ"ב, ד'): "וְאֵתָהּ קְדוֹשׁ יֵשֵׁב תִּהְיֶה הַלּוֹת
יִשְׂרָאֵל"; שֶׁעָקֹר קְדָשָׁתוֹ יִתְבָּרֵךְ הֵם תַּפְּלוֹת וְתִהְיֶה הַלּוֹת
יִשְׂרָאֵל. וְעַל-כֵּן נִקְרָא זֶה הַהֵיכָל שֶׁל הַתְּחִלַּת הַתַּפְּלָה
'קְדוֹשֵׁי-קְדוֹשִׁים'.

קְדָשֶׁת הַמִּלְאָכִים, רַק בְּקִדְשָׁהּ שְׁאוּמְרִים בַּתַּפְּלָה, כִּי
עָקֹר הַתְּגִלוֹת מִלְכוּתוֹ יִתְבָּרֵךְ לְעוֹלָם לְדוֹר וָדוֹר הֵיא
עַל-יְדֵי תַפְּלַת יִשְׂרָאֵל שֶׁהוּא עָקֹר שְׁלֵמוֹת הַקְּדוּשָׁה,
בַּחֲנִינַת 'קְדוֹשֵׁי קְדוֹשִׁים', וְכֵנ"ל.

בְּקִדְשָׁהּ
שְׁבִיבָצֵר
מְגִלַּת
עֲלָמוֹת
בְּרִצּוֹנוֹ

מִה
שְׁמוֹכִירִין
הַשְּׁלִשָׁה
אֲבוֹת בַּתַּפְּלָה

וְזֶה בַּחֲנִינַת מַה שְׁמוֹכִירִין הַשְּׁלִשָׁה אֲבוֹת בַּתַּפְּלָה -
אֲבָרְהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב, כִּי הֵם בַּחֲנִינַת הַזְּקֵנִים
שֶׁבְּקִדְשָׁהּ שְׁמִקְשָׁרִין כָּל הַרְצוּנוֹת לְשֶׁרֵשׁ הַרְצוֹן, כִּי
כָּל הָאֲבוֹת נִקְרָאִים זְקֵנִים, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (בְּרָאשִׁית כ"ד, א):
"וְאֲבָרְהָם זָקֵן בָּא" וְכו', וְכֵן בִּיִצְחָק וְיַעֲקֹב כְּמִבְּאֵר
בַּמִּדְבָּר (בְּרָאשִׁית רַבָּה ט"ו, ט). וְעַל-כֵּן הֵם שְׁלִשָׁה אֲבוֹת,
שְׁלִשָׁה זְקֵנִים קְדוֹשִׁים שְׁפָלוּלִים מִכָּל הַזְּקֵנִים דְּקִדְשָׁהּ,
כְּגֹדֶה שֶׁלֹּשׁ רִגְלִים שְׁמֹגְלִין הַרְצוֹן, בַּבַּחֲנִינַת "מִקְרָא
קְדוֹשׁ" כְּנ"ל, כִּי הַרְגְּלִים הֵם בַּחֲנִינַת שְׁלִשָׁה אֲבוֹת
כְּמוֹבָא (טוֹר אֲרַח חַיִּים סִימֵן תִּי"ו). [וְעַיֵן בְּהַלְכוֹת קְרִיאַת
הַתּוֹרָה הַלְּכָה ד' עַל-פִּי הַתּוֹרָה הַנ"ל].

בְּלֵק וּבִלְעָם
רוֹצִים
לְחַתֵּנֵבֶר עַל
אֲמוֹנַת הַרְצוֹן

ע"ב. וְזֶה בַּחֲנִינַת מַעֲשֵׂה בְּלַק וּבִלְעָם. כִּי בְּלַק וּבִלְעָם
הֵם בַּחֲנִינַת חַיִּית רְעוּת הַנ"ל וּמִצַּח הַנְּחֹשׁ
הַנ"ל, שְׂרוֹצִים לְהַתְּגַבֵּר בְּכָל פַּעַם כְּגֹדֶה יִשְׂרָאֵל עַם
קְדוֹשׁ עַל שֶׁהֵם חֲזָקִים בְּאֲמוֹנַת הַרְצוֹן, וְיִנְיָקְתָם הוּא
מִזְקֵנֵי הַדּוֹר שֶׁאֵין בָּהֶם שְׁלֵמוֹת, שֶׁעַל-יְדֵי אֵלוֹ הַזְּקֵנִים
שֶׁאֵין בָּהֶם שְׁלֵמוֹת - בְּאוֹ כָּל הַקְּלָקוּלִים וְכָל הַפְּגָמִים
שֶׁפָּגְמוּ יִשְׂרָאֵל בְּשִׁמּוֹ יִתְבָּרֵךְ עַל-יְדֵי הָעֶשֶׂר נִסְיוֹנוֹת
שֶׁנִּסּוּ אוֹתוֹ בַּמִּדְבָּר (אֲבוֹת ה', ד'), וְכְמוֹבָא לְעִיל קֶצֶת מִזֶּה
(בְּאוֹת ס"ח). כִּי בְּלַק הוּא בַּחֲנִינַת הַחַיִּית רְעוּת הַדּוֹרְסִים
וְטוֹרְפִים וְכו' שֶׁהֵם חֲכָמֵי הַטְּבַע, וּבִלְעָם הוּא בַּחֲנִינַת
שֶׁרֵשׁ חֲכַמַּת הַטְּבַע, בַּחֲנִינַת מִצַּח הַנְּחֹשׁ בְּעִצְמוֹ.

קְדוּשָׁה
שְׁבִתַּפְּלָה
הַתְּגִלוֹת
קְדוּשָׁה
שְׁמִתְגַּלָּה עַל-
יְדֵי תַפְּלוֹת
יִשְׂרָאֵל

אֲבָל קְדוּשָׁה שְׁבִתַּפְּלָה - גְּבוּהַ יוֹתֵר וְיוֹתֵר, וְאֵין אוֹמְרִים
אוֹתָהּ אֵלָּא בְּעִשְׂרָה (אֲרַח חַיִּים סִימֵן קכ"ה). כִּי קְדוּשָׁה
שְׁבִתַּפְּלָה זֶה בַּחֲנִינַת הַתְּגִלוֹת קְדָשָׁתוֹ שְׁמִתְגַּלָּה עַל-יְדֵי
תַּפְּלוֹת יִשְׂרָאֵל, שִׁישׁ לָהֶם כַּח לְשׁוֹנוֹת הַטְּבַע הַמִּתְנַהֶגֶת
בְּרִצּוֹנוֹ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ כְּרִצּוֹנָם שֶׁזֶה עָקֹר קְדָשָׁתוֹ,
בַּחֲנִינַת (תְּהִלִּים כ"ב, ד'): "וְאֵתָהּ קְדוֹשׁ יֵשֵׁב תִּהְיֶה הַלּוֹת יִשְׂרָאֵל"
וְכֵנ"ל, וְעַל-כֵּן זֹאת הַקְּדוּשָׁה שְׁבִתַּפְּלָה גְּבוּהַ יוֹתֵר
וְכֵנ"ל.

רַב
הַפְּסוּקִים
הֵם פּוֹרְקִים
עַל בְּנֵי

כִּי מִבְּאֵר שֶׁם בְּסוֹף הַתּוֹרָה הַנ"ל, שְׁמִצַּח הַנְּחֹשׁ הוּא
בַּחֲנִינַת רְשַׁע יִרָא וְכו' [וְאָמַר אֵז בְּלִשׁוֹן אֲשַׁכְּנוּ
בְּזֶה הַלִּשׁוֹן: אֲזוּי וְיֵ א פְרוּמִיר רְשַׁע]. וְיֵי שְׁמִסְתַּפֵּל
עַל הַהוֹלְכִים בְּדְרָכֵי הַמַּחְקָרִים בְּזִמְנֵים הַלְלוּ, שֶׁרַבִּם
כְּכֹלֶם הֵם פּוֹרְקֵי עַל הַתּוֹרָה וְהַמְצוּוֹת כְּמִפְּרָסָם, אֲבָל
גַּם בָּהֶם יֵשׁ לְמִרְאֵה עֵינַיִם כְּמוֹ שֶׁנִּי מֵינִים, כִּי יֵשׁ
הַרְבֵּה אֲפִיקוֹרְסִים שֶׁהוֹלְכִים בְּדְרָךְ זֶה, וְהַכֹּל רוֹאִים
שֶׁהֵם פּוֹרְקֵי עַל, וְהוֹלְכִים עִם הַזּוֹנוֹת וְנִשְׂמִים נְכִרִיוֹת
לְטִיל וְכו' וּבְכַתִּי תְּרִישִׁאוֹת וְקִרְקִישִׁאוֹת שְׁלֵהֶם,
וּמְחַלְלִים שֶׁבֶת יוֹם-טוֹב וְכו', וְאֶף-עַל-פִּי-כֵן כָּל

הַטַּעַם
שְׁמוֹכִירִים
יְמוּדֵי וְכו'
רַק בְּקִדְשָׁהּ
שְׁבִתַּפְּלָה

וְעַל-כֵּן בְּקִדְשָׁהּ שְׁבִיבָצֵר אֵין אוֹמְרִים 'יִמְלֹךְ ה'
לְעוֹלָם' וְכו', רַק בְּקִדְשָׁהּ שְׁבִתַּפְּלָה אוֹמְרִים
(תְּהִלִּים קמ"ו, י'): "יִמְלֹךְ ה' לְעוֹלָם אֱלֹקֵיךָ צִיּוֹן לְדוֹר וָדוֹר"
וְכו', כִּי עָקֹר הַתְּגִלוֹת מִלְכוּתוֹ יִתְבָּרֵךְ לְעוֹלָם לְדוֹר
וָדוֹר לְנֶצַח הֵיא עַל-יְדֵי תַפְּלַת יִשְׂרָאֵל, וְהָעֶקֶר יִתְגַּלָּה
כְּשִׁישְׂרָה שְׁכִינָתוֹ בְּצִיּוֹן, בַּחֲנִינַת "אֱלֹקֵיךָ צִיּוֹן", כִּי אֵז
יִרְאוּ הַכֹּל גְּדֻלַּת יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם מְנַהֲיִים הָעוֹלָם
בַּתַּפְּלָתָם כְּרִצּוֹנָם, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (פְּסוּחִים
ס"ח): "עֲתִידִין צְדִיקִים שִׁיחִיו מֵתִים' וְכו'. וְעַל-כֵּן אֵין
מְזַכְרִין פְּסוּק זֶה 'יִמְלֹךְ' בְּקִדְשָׁת יוֹצֵר שֶׁהוּא בַּחֲנִינַת

אֶרֶץ חַיִּים

הַלְכוּת בְּרַפְת הַשָּׁחַר הַלְכָה ה

לְקוּמֵי הַלְכוּת

וכו', וכאשר הוכיח סופם על תחלתם שהפקיר בנותיו לזנות בשביל להטעות את ישראל, הינו כנ"ל. כי בלק היה מלך, וכל המלכים דסטרא אחרא הם בחינת חיות רעות, כמבאר בדגניאל (י. יז) וזכריה (ה. ו) וכו'. נמצא שבלק הוא בחינת החיות רעות, שהם חכמי הטבע הדורסים וטורפים רבים מבני עמנו.

דבריהם הם רק שאומרים שרוצים להדריך את ישראל בדרך האמת, ודבור 'אמת' אינו זו מפייהם, והאמת שלהם רב מאד מאד, שאומרים בכל פעם - שחפצים רק באמת, כידוע לכל המביט קצת בספריהם ובקרחיהם הרעים, שהם מפיצים עתה בישראל, שומר עמו ישראל לעד ישמרנו ואת זרענו מהם. אבל אם לא היה אלא אלו לבד, היה אפשר אף על פי כן לשבר שניהם, להראות לכל שקריותם ופחזותם.

כל כח בלק הוא מבלעם רשע

אבל כל כח בלק הוא מבלעם הרשע, שהוא בחינת שרש חכמת הטבע, בחינת 'מצח הנחש' הנ"ל, שהוא בחינת רשע ירא [א פרומיר רשע הנ"ל], שהראה את עצמו כצדיק וכפרוש, ולא רדף אחר הונות, ובאמת היה מאוס תועבותיו יותר מכלם, כי בצנעה עשה מעשה אישות עם אתונו, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (סנהדרין קה:) על פסוק (במדבר כב. ל): "ההספן הספנתו". וכן נמצאים גם עתה רשעים כאלה בראשי הכתות שלהם, וברבם נודע אחר-כך לכל דרכיהם ומעשיהם הרעים, וכנכר מתוך ספריהם ודעותיהם הרעות שהם חותרים לסתור, חס ושלום, כל דרכי התורה והאמונה הקדושה וכו'. וכל זה הוא בחינת בלעם, שהוא בחינת 'מצח הנחש', שרש חכמת הטבע, שאינו מראה ומגלה רשעותיו לחיז, רק הוא מסית ומפתה ומדיח בסברותיו הרעים כאלו כונתו אל האמת, והוא קלפה חזקה כל-כך, עד שקשה מאד מאד לסתור דעותיו וסברותיו המזיפות, כי כל מה שמגליו נפלאות ונוראות בתורה בחכמות אמתיות ובשכליות דקים ונפלאים בחריפות ובקיאיות, והתגלות נסתרות נשגבות, שאי אפשר בשום שכל אנושי להשיגם כי אם על-ידי שפע אלקי וכו', על כלם הוא חותר לסתור ולכפור בכל בדרכי סברותיו המזיפות וכו'. ועל-כן נקרא 'בלעם', שרוצה לבלע ולהעלים ולהסתיר הכל.

בלעם הוא בקלפה כנגד כל התורה

וזו שאיתא בדבריו ז"ל, שבלעם הוא בקלפה כנגד כל התורה שנתנה על-ידי משה רבנו, כי הב' כנגד הב' דבראשית שהוא התחלת התורה, והל' כנגד סוף התורה שמסימת בל', והע' כנגד שבעים פנים של תורה, והמ' כנגד ארבעים יום שנתנה בהם התורה, כמו שכתוב בהתורה 'בקרוב עלי מרעים' וכו' (סימן לו).

יותר רועים הם הצבועים שפאלו מבקשים האמת

אבל גם נמצאים מעט ביניהם שהם בבחינת מצח הנחש, שרש חכמת הטבע, שהם פקחים להרע יותר, שמראים עצמם ככשרים וכאלו אינם חפצים בתועבות הרעות של תלמידיהם, אף-על-פי שבאמת הכל בא על-ידי למודיהם הרעים, והם מכניסים תקירות וסברות רעות של חכמת הטבע, הפך דרכי התורה האמתיים, ומראים עצמם כמדברים בתמימות ובקראת בשביל האמת, וכל דבריהם בוטים כמדקרות חרב, כי מגלים פנים בתורה שלא כהלכה ומתפקדים דברי אלקים חיים לסברות בדויות ומזיפות שלהם וכו', כידוע כל זה לבקיאים בהם קצת, ואלו הכופרים הם בחינת מצח הנ"ל וכו'. ובאמת הם גם הם כבר טמאו את עצמן בכל התועבות רעות בזנות וכו', כי רבם היו בחורים עד שלשים וארבעים שנה ועשו מה שעשו, רק שהם צבועים והסתירו תועבות שלהם.

'בלק' - 'שבא' חלק דפו של ישראל

וזו בחינת בלק ובלעם, כי 'בלק' דרשו רבותינו ז"ל (פסיקתא זוטרתא פרשת בלק): 'שבא ללק דמן של ישראל', זה בחינת חיות רעות הדורסים וטורפים, שבאים לדרס ולטרף ולשפף דם, שזהו בחינת המסיתים והמדיחים הנ"ל שהולכים בדרכי תועבותיהם בנאוף וכל התאוות רעות, ואף-על-פי-כן אומרים דבריהם והכמותיהם הרעים ומוכיחים לילך בדרכיהם וכו'.

בלק הוא בחינת חיות רעות

וזו ידוע, שכל התאוות בפרט תאוה הפלילית בא על-ידי עכירת הדמים (סימן עב), ועל-כן הם בבחינת 'בלק' - 'שבא ללק דמן של ישראל', להשחית דמיהם, חס ושלום, על-ידי רבוי תועבותיהם, ומלבישין עצמן בחכמות של הכל ללמד בדרכיהם

לקוטי הלכות

הלכות ברפת השחר הלכה ה

ארת חיים

קמ

קלפת בלעם
רוצה
להסתייר
ולהעלים
נפלאות
טראות
ונשגבות
פאלה

היגו שהיא קלפה טמאה כל-כף שרוצה להסתיר ולהעלים נפלאות נוראות ונשגבות פאלה, שמבארים באתגליא ובאתפסאי בכל התורה פלה מן ב' ד'בראשית' עד ל' של 'לעיני כל ישראל', אשר כל רואה ישתומם ויעמד מרעיד, כי הכל רואים ומבינים, כל מי שיש לו מח בקדקרו שאי אפשר לגלות תורה קדושה ונוראה פזאת כי אם מן השמים על-ידי נבואת פנים בפנים שהוא משה רבנו, ובפרט כל הסודות העצומות והנשגבות שפכר התחילו לגלות התנאים והצדיקים הקדמונים אשר תסמר שערות האדם, ורואים עין בעין כי רוח ה' דבר בס, כי אי אפשר לגלות פזאת בשכל אנושי בשום אפן. וכל השבעים פנים שהתחילו לגלות מעט דמעט מהם, וכל מה שיגע משה רבנו בארבעים ימים שלש פעמים (שמות לז, כח) - 'לחם לא אכל ומים לא שתה', שלא נשמע מעולם שיהיה נמצא איש פזה, בקדשה פזאת, שלא יאכל ולא ישתה ארבעים ימים רצופים, וכל הנוראות העצומות אלה, והאותות והמופתים וכל המורא הגדול אשר עשה משה וכו' (דברים לז, יב), הכל כאשר לכל - הם רוצים להסתיר ולהעלים, ולומר שהכל מרמוז על דברי חכמות היגונים אריסטו וחקיריו ימח-שקם וכו'. וכל זה הוא בחינת בלעם שהוא פגג התורה בכל בחינותיה פנ"ל, כי הוא בחינת 'מצח הנחש', שרש חכמת הטבע וכו' ופנ"ל.

והתגלות פאלה וכו', והם רוצים לעקר ולסתר, חס ושלום, בנגנים ונשגבים פאלה, לא תהא פזאת בישראל!.

עג. ועל-כן פשרא פלק שישראל מתגברים שלא כדרך הטבע עד שלא היה לו כח בעצמו לנצחם, על-כן שלח אחרי בלעם שהוא 'מצח הנחש', שרש חכמת הטבע, אולי בכחו יוכל לנצחם, חס ושלום. וזה שפתיב בספרי קדש (והר פלק קפד: קצט:), שעבדא דבלק היה בעבדא על-ידי איה גוף טמא וכו', ומעשה בלעם היה רק בפיו. כי פלק הוא בחינת חיות רעות שמתגברים על-ידי תאוות הגוף פנ"ל, ועל-ידי-זה מכניסים דרכי פפירותיהם פעולם, כדי שיוכלו להמשך אחרי תאוותיהם הרעות, וכעין שאמרו רבותינו ז"ל (סנהדרין גז:): 'לא עבדו ישראל עבודה זרה אלא להתיר להם עריות בפרהסיא'. ובלעם היה טמא יותר ויותר והתחכם יותר והחביא יותר רשעתו ופנ"ל, וכל כחו היה בפיו, שהיה יודע פשפים ושמות הטמאה הרבה וכו', וכל החכמות של חכמי הטבע של כל המחקרים של עכשו הפולילים בהם, שפכל זה היה מתגבר לסתר ולהעלים, חס ושלום, כל דרכי התורה מראש ועד סוף, מב' ד'בראשית' עד ל' של 'לעיני כל ישראל', וכל זה הוא בחינת 'מצח הנחש' פנ"ל. ועל-כן באמת היתה אז עת צרה גדולה ליעקב מאד, כמו שפתיב (מ"כה ו, ה): 'עמי זכר נא מה יעץ בלק מלך מאוב ומה ענה אותו בלעם בן בעור' וכו'.

נעד שזה סמוך גלו נבלותם לעין כל, ומדפיסים בקרחהם הרעים, שפופרים לגמרי בכל דברי הזהר הקדוש ובכל דרכי הקבלה, ומחציפים פניהם ואומרים, שכל ספר הזהר הקדוש והתקונים לא יצא מפיו רבי שמעון בר יוחאי וחקיריו, והדפיסו איהו קרח על זה וכו', אשר כל בר דעת מבין שדברי הזהר הקדוש והתקונים אי אפשר להתגלות כי אם על-פי רוח הקדש גבוה ונורא מאד, שהופיע על צדיק קדוש פמותו, שהוא רבי שמעון בר יוחאי וכו' שישבו שלש עשרה שנים במערה וכו', וכן כתבי האר"י ז"ל, כמו שאיתא בהקדמת העץ חיים, שכל מי שסתכל בו באמת יעיד שאי אפשר בשכל אנושי לגלות חדושים

עד. וזה בחינת (פמדבר כב, ה): 'ויאמר מאב אל זקני מדין', ופרש רש"י: 'והלא מעולם היו שונאים זה לזה וכו', ומה ראה מאב לטל עצה ממדין? פיון שראו ישראל נוצחים שלא פמנהג העולם, אמרו: מנהיגם של אלו וכו', אמרו להם: אין כחו אלא בפיו, אמרו: אף אנו נבוא עליהם באדם שפתיב.

כי זה כלל גדול, שכל העולם לא נברא כי אם בשביל הבחירה, ועל-כן הבחירה יש לה כח

עבדא דבלק
בעבדא על-
ידי גוף טמא
ומעשה בלעם
רק בפיו

אף אנו נבוא
עליהם באדם
שפתיב בפיו

נוראות פח
הבחירה אכל
נתן פח
למכויו באמת

סחאה על
החצפה לכפר
בכל דברי
הואר הקדוש
ובדרכי
הקבלה

התאוות, לא מלבד מן המותרות, אלא אפלו מה שנגאָה להכרחיות, צריכין למעט בכל מה דאפשר, ולקדש ולטהר עצמו בכל פעם, עד שגם ההכרחיות דהכרחיות - יעשה בקדושה ובטהרה בשביל קיום העולם שזה רצונו יתברך, ולא בשביל תאוות עצמו כלל. ומחמת שהסתכלו על האמת לאמתו והבינו כל זאת, וכן קימו ועשו ופרשו וקדשו עצמן בכל יום ובכל פעם בקדושה יתרה, עד שעלו מדרגא לדרגא וממעלה למעלה, עד שהשם יתברך רחם עליהם וגלה להם רצונו, כי הם היו מחפשים תמיד אחר רצונו ביגיעות וטרחות עצומות, על-פן האיר עליהם השם יתברך וגלה להם רצונו בכל פעם כפי יגיעתם וטרחתם ומסירת נפשם.

גדול מאד מאד, וכמבאר מזה בכל הספרים ובדברינו כמה פעמים (הלכות בית הנספת ו, יב). ועקר כח הבחירה הוא על-ידי שהשם יתברך העלים והסתיר רצונו בהסתרות והעלמות גדולות, רק נתן כח ודעת באדם שיביין מדעתו, שצריך לבלות כל ימיו לבקש ולחפש אחר רצונו יתברך, ולבטל כל רצונותיו נגד רצונו יתברך. כי זה ידוע ומוכן לכל, שהעולם הזה אינו כלום, הכל הבלים אין בו ממש, וכמו שהתחיל קהלת ספרו (קהלת א, א): "הכל הבלים" וכו', וחזר ואמר: "הכל הבלים הכל הבל", וכן דוד אמר (תהלים קמד, ד): "אדם להבל דמה ימיו כצל עובר", וכמו שפרשו רבותינו ז"ל (בראשית רבה טז, ב): "לא כצלו של דקל וכו' אלא כצל של עוף הפורח", וכן באו כל חכמי אמת וצושים ענין זה בכמה וכמה לשונות אין מספר, ואפלו כל חכמי אמות העולם מודים על כל זה, כי הלא רואים בעין, שימי חיינו הכל והאדם מת בכל יום, כי היום והשעה שחי לא יהיו עוד, ועל-כן מתחיל יום המות מיום הולדו וכו' (קהלת א, א), וכמבאר מזה בספרים הרבה (מדרש שמואל כג).

אף אף-על-פי-כן עדין צריכין לדבר בזה הרבה הרבה, ולחזור עם עצמו ועם חבריו המבקשים לקולו כל זה ויותר מזה, כי גם את העולם נתן בלבם (קהלת ג, יא), ודרשו רבותינו ז"ל (תנחומא קדושים ח) ומוכא בפרוש רש"י: "לשון העלמה ושכחה", שהשם יתברך בחכמתו העמקה הכניס העלמה בלב האדם בשביל כח הבחירה, שבשביל זה יש כח להשטן והעלים ולהסתיר ולהשכיח כל זה. אבל כח האמת בודאי גדול ביותר, שכל מי שרוצה להסתפל על תכליתו הנצחי באמת לאמתו, בודאי אי אפשר להכחיש ולהעלים כל הנ"ל, שהעולם הזה הכל הבלים, ולא ישאר כלום מנגנו ומתאוותיו ומכספו וזקבו וכו' פי אם מה שהתנגע וטרח בשביל התכלית הנצחי שהוא לעשות רצונו יתברך.

ועל-כן כל הצדיקים האמתיים שהלכו בדרך זה, והסתכלו כל ימיהם על תכליתם הנצחי, השיגו והבינו תכף שרצונו יתברך להתרחק מכל

זוהו הראשון היה אברהם אבינו, על-ידי השלום שהלך בתומו בדרך הזה בשלמות, עד שהוא הראשון שהשיג רצונו יתברך, שגלה בדרך התורה המסורה לנו, שיסוד התחלתה היה מאברהם, כמו שאמר רבותינו ז"ל (קדושין כב): 'מצינו שקיים אברהם אבינו את כל התורה וכו', כי אף-על-פי שגם מקדם היו צדיקים גדולים כמו נח ומתושלח וחנוך וכו', אף-על-פי-כן לא זכו לגלות אלקותו יתברך ורצונו כמו אברהם, כמו שאמר רבותינו ז"ל (תנחומא דף לך א).

עה. ומבטנו התחילה ירשתנו הטובה שאנו מתפארים בה בכל יום, ואומרים (בתפלת שחרית): 'אשרינו מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו ומה יפה ירשתנו, אשרינו שאנו משפיעים' וכו', ובדרכו הקדוש הלכו בניו יצחק ויעקב וכל השבטים הקדושים, עד שבא משה רבנו, על-ידי השלום, ונתן לנו על יסוד זה את התורה הקדושה בכתב ובעל פה. ומיום שזכינו לקבלת התורה ממשה ליהושע ומיהושע לזקנים וכו' עד היום הזה - אנו צריכים ללכת בעקבותם לדרש ולחפש ולבקש אחר רצונו יתברך, כמו שכתוב (תהלים קה, ד): "דרשו ה' ועזו בקשו פניו תמיד", וכתיב (שם פסוק א): "ישמח לב מבקשי ה'" וכו', וכן הרבה, כי גם עתה אף-על-פי שבכר נתנה תורה, ואנו יודעין רצונו ברור שהוא לקיים התורה והמצוות לסור מרע

השם בחכמתו העמקה הכניס העלמה בלב האדם בשביל כח הבחירה

מאברהם התחילה ירשתנו הטובה מתפארים בה בכל יום

גם ההכרחיות - יעשה בקדושה ובטהרה

לקוטי הלכות

הלכות ברפת השחר הלכה ה

ארת חיים

קמא

ולעשות טוב, אף-על-פי-כן עדין אין אנו יודעין במה נזכה לזה, כי יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ויום וכו' (קדושין ל:).

ועל-כן גם יוד המלך, עליו השלום, בקש במה בקשות ותחנונות שיזכה לכוון רצונו יתברך, כמו שכתוב (תהלים קמג, ט): "למדני לעשות רצונך וכו', וצעק (שם יג, א): "עד אנה אשית עצות בנפש" וכו', וכן (שם קט, ה): "אחלי יכנו דרכי לשמר חקיך", וכן הרבה, שעל זה נתיסד כל ספר תהלים.

אבל כל עקר יסוד כל התורה כלה הוא, שאנו צריכין לילך ולאחז בדרכי אבותינו אברהם יצחק ויעקב ומשה רבנו, עליו השלום, וכל הצדיקים שבאו אחריהם ההולכים בדרכיהם, ואזי אף-על-פי שאין אנו זוכים ומתגברים להיות כמוהם ממש - לשבר כל התאוות כמוהם, אף-על-פי-כן אנו זוכים לתכלית הנצחי על-ידי התקרבותנו אליהם ולדרכיהם הקדושים, וכמו שהפליגו רבותינו ז"ל (תפלות קיא): במעלות הדברים לתלמידי חכמים ולצדיקים אמתיים, וברבות הימים שאנו חותרים ומתגעגעים לזכות לילך בדרכיהם בשלמות - נוכל לזכות להיות כרצונו יתברך כראוי, כי הבחירה חפשיית תמיד.

ואלו הצדיקים השלמים הנ"ל - זכו על-ידי גדל קדושתם, עד שיש להם כח בתפלתם לבטל השבע ולגלות שהכל ברצונו יתברך, ושיש להם כח לפעל שיעשה רצונו כרצונם, בבחינת (אבות ב, ד): "עשה רצונו כרצונך כדי שיעשה רצונך כרצונו", ועל-ידי-זה הם מגלים ומאירין הרצון בהתגלות נפלא, שהכל רואין שהשם-יתברך מנהיג עולמו ברצונו כרצונם, וכמו שמבאר לעיל (אות טו), שעקר התגלות הרצון הוא על-ידי תפלה, וכנ"ל.

עו. **אבל** את זה לעמת זה עשה אלקים (קהלת ז, יד), ונתן כח גם בהסטרך אחרא שתוכל להתעקם כקוף בפני אדם, עד שיש כח גם להחרטמים והמכשפים שיעשו כמעשה הצדיקים - לפעל פעולות על-ידי שמות הטמאה, כמפרש בתורה לענין המופתים הנוראים שעשה משה רבנו: "ויעשו גם

יוד המלך בקש במה בקשות לכוון רצונו יתברך

יסוד כל התורה - לילך ולאחז בדרכי אבותינו

תצדיקים יש להם כח בתפלתם לבטל השבע

נתן כח גם בהסטרך אחרא שתוכל להתעקם כקוף בפני אדם

החרטמים בלהטיהם כן" (שמות ז, יא). אבל בודאי אמתת הקדשה - ידה על העליונה, ולעולם גברה יד משה עליהם, כמו שכתוב (שם פסוק יב): "ויבלע מטה אהרן את מטתם", עד שבכמה אותות לא יכלו החרטמים להוציא, עד שהכרחו להודות ולומר "אצבע אלקים היא" (שם ט, טו). ואם אף-על-פי-כן החזיק לב פרעה, אבל בסוף הכרח הודות ולומר: "ה' הצדיק" (שם ט, כז) ולשלקם בעצמו, ואחר-כך נתחרט ורדף אחריהם עד היום, ושם הראה ה' את ידו הגדולה ובקע את הים לפני בני ישראל, ופרעה סבר שגם הוא יעבר הים ורדף אחריהם לתוף הים, "וישב ה' עליהם את מי הים" וכו' (שם טו).

והנה מכל המעשיות הנוראות האלו וכאלו, ומכל מה שמבאר בספרי קדש מזה, אנו רואין גדל כח הבחירה שנתן השם-יתברך להאדם בזה העולם המעשה, ועקר הבחירה על-ידי שהעלים רצונו כנ"ל, ואינו מגלה סודו כי אם לעבדיו הנביאים הרודפים ומתיגעים להשיג רצונו וכנ"ל, ואלו הנביאים והצדיקים אמתיים מגלים רצונו על-ידי תפלתם הקדושה, שעל-ידי-זה הם עושים מופתים ואותות נוראות בעולם, והעקר הוא משה רבנו, שהוא רבן של כל הנביאים, שעשה אותות ומופתים נוראים בעולם, אשר לא נשמעו ולא נראו בכל הארץ, כמו שכתוב (דברים ד, לב): "הנהייה כדבר הגדול הזה" וכו', וכל מה שעשה הכל היה על-ידי תפלה, כמו שכתוב (שמות טו, כח): "ויצעק אל ה'", וכן באלישע אמרו רבותינו ז"ל (מגלה כז): "ואלישע כל מה דעביד בתפלה הוא דעביד".

אבל אם כן, כבר היה מתבטל הבחירה, והיה מתבטל כל העולם שנוכרא רק בשביל הבחירה. ועל-פן כל ימי קיום העולם בהכרח שיהיה בחירה, על-פן בדרכי נפלאותיו יתברך נתן כח גם להסטרך אחרא, שיהיה להם כח לעשות איזה מופתים לפי שעה על-ידי כשפים ושמות הטמאה, והגדול שבהם היה בלעם הרשע, שהיה לו כח בפיו כנגד משה בקדשה, ומשם נמשכין כל הפירות, רחמנא לצלן.

נוראות הבחירה ויש כח לבחירה הרצון על ידי תפלה

בלעם הרשע היה לו כח בפיו כנגד משה בקדשה

אֶרֶץ חַיִּים

הַלְבוּשׁ הַחַיִּים הַלְבוּשׁ הַחַיִּים הַלְבוּשׁ הַחַיִּים

לְקוּמֵי הַלְבוּשׁ

טעותם של כל הכופרים העובדי עבודה זרה שבדורות הקדומים

הסבה שבנימין הקדומים היה כח לכשוף ואיך התמעט

עו. וְהִנֵּה בְיָמֵינוּ הַרְאֻשׁוֹנִים, בְּדוֹרוֹת הַקּוֹדְמִים שֶׁל מִשָּׁה רַבְּנּוּ וְהַנְּבִיאִים שֶׁלְאַחֲרָיו, הִיָּה הַתְּגַלּוֹת אֱלֹקֵינוּ מֵאֵד עַל-יְדֵי הַנְּבוּאָה וְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ וְהַמּוֹפְתִים הַנּוֹרְאִים שֶׁלָּהֶם, עַל-פִּי אֵת זֶה לְעֲמֹת זֶה עָשָׂה אֱלֹקִים, שֶׁגַם הַכּוֹרֵכִים אַחַר תְּאוֹת עוֹלָם הִזָּה הֵיוּ יְכוּלִים לַעֲשׂוֹת אִיזָה מוֹפְתִים קְטָנִים עַל-יְדֵי כְשׁוּף וְשִׁמּוֹת הַטְּמָאָה, כְּדֵי שִׁיְהִיָּה בַחֲרִיָּה כְּנִ"ל. אֲבָל אַחַר חֲרָבֵן בֵּית שְׁנִי, וְהַנְּבוּאָה כְּבֹר פְּסֻקָה מִיִּשְׂרָאֵל, וְ"אוֹתֵתֵינוּ לֹא רָאִינוּ וְאִין עוֹד נְבִיא" (תהלים עז, ט), עַל-כֵּן נִתַּן הַשֵּׁם-יִתְבָּרָךְ כַּח לְאֻנְשֵׁי כְּנַסֵּת הַגְּדוּלָּה לְהִרְגַּ וְלִבְטֹל אֵת כַּח הַיִּצָר הַרְעָ שֶׁל עֲבוּדָה-זָרָה וְכוּ', כְּמוֹ שֶׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (יומא טז,): וְאֵז נִתְבַּטַּל רַבּוּ כְּכֹל שֶׁל כָּל יְדִיעוֹת הַכְּשׁוּף וְשִׁדּוּס וְשִׁמּוֹת הַטְּמָאָה, וְכֵן מִיִּשְׂרָאֵל נִתְמַעֵט מֵאֵד יְדִיעַת הַשִּׁמּוֹת הַקְּדוּשִׁים וְעִשִׂית מוֹפְתִים נּוֹרְאִים, לְשַׁדֵּד הַטְּבַע בְּאַתְגְּלֵיאַ כְּמוֹ בְּדוֹרוֹת הַרְאֻשׁוֹנִים, רַק לִיחִידֵי סֻגְלָה גְּדוּלֵי הַדּוֹרוֹת נִמְסְרוּ סוּדוֹת הַקְּבֻלָּה פֶּה אֶל פֶּה, וְקִצְצָה נִכְתְּבוּ בַּמְּגִלַּת סֻתְרִים.

חכמת השבע של חכמת וון רשו וקבלו מחכמי בני הדם

אֲבָל אֵז הַתְּחִילָה לְעֲמֹת נִגַע הַמְּסַפְּחַת שֶׁל חֻמַּת וְיוֹן וְרוֹמִיִּים, שֶׁהוּא חֻמַּת הַטְּבַע, שֶׁהַחֲרִיבוּ אֵת הַבֵּית-הַמִּקְדָּשׁ עַל-יְדֵי-זָה, וּבְאַמַּת גַּם כָּל חֻמַּת הַטְּבַע שֶׁלָּהֶם הַכֹּל יִרְשׁוּ וְקִבְלוּ מִחֻמַּי בְּנֵי קָדָם, כְּמִבְּאֵר בְּכֻמָּה סֻפְרִים (וְהוּא בְּלַק רח), כִּי בַלְעַם וְחֻמַּי בְּנֵי קָדָם יָדְעוּ הַכֹּל, כִּי הֵיוּ בְּקִיאִים בְּשִׁמּוֹת הַטְּמָאָה וְכוּ', וְהָיוּ יוֹדְעִים כָּל סוּדוֹת חֻמַּי הַטְּבַע.

עכשו רוצים לכפר בשדים ובכשוף לגמרי

וְעַכְשָׁיו שֶׁכָּבַד נִשְׁכַּח יְדִיעַת הַכְּשׁוּף וְהַשִּׁדּוּס וְכוּ' וְהַתְּגַבְרוּ חֻמַּי הַטְּבַע, הֵם רּוֹצִים לְכַפֵּר בְּשִׁדּוּס וּבְכְשׁוּף לְגַמְרֵי, עַד שֶׁעַל-יְדֵי-זָה הֵם מַחְצִיפִים פְּנִיָּהם וְכוֹפְרִים בְּכָל סוּדוֹת הַקְּבֻלָּה וּבְכָל שִׁמּוֹת הַקְּדוּשִׁים וְכוּ', מֵה שֶׁכָּל הַתּוֹרָה וְהַגְּמָרָא וּמְכַלְתוֹת וּמְדַרְשֵׁי קְדוּשִׁים מְלֵאִים מְזָה.

כח הבחירה רואין בפרשה זאת של בלעם

עח. וְכֵן זֶה מַחְמַת גְּדֹל הַבְּחִירָה. וְעַקֵּר כָּל כַּח הַבְּחִירָה וְרֹאִין בְּפָרְשָׁה זֹאת שֶׁל בַּלְעַם בְּעֵינֵי הַלּוּכּוּ לְקַלֵּל אֵת יִשְׂרָאֵל, חֵס וְשִׁלּוּם, וְאִיךָ הַתְּנַהֵג הַשֵּׁם-יִתְבָּרָךְ עִמּוֹ, כִּי הִיָּה רְצוֹנוֹ חֻקֵּי מֵאֵד לְקַלֵּלם וְאָמַר לָהֶם (במדבר כב, ח): "לִינוּ פֶה הַלִּילָה", כִּי אָף-עַל-פִּי שֶׁגִּלָּה שֶׁהַכֹּל בְּיַד הַשֵּׁם-יִתְבָּרָךְ, אֲבָל הִלֵּךְ בְּדַרְכּוֹ שִׁיּוּכַל לְהַמְשִׁיךְ רְצוֹנוֹ כְּרְצוֹנוֹ.

וְכֵן טְעוּתָם שֶׁל כָּל הַכּוֹפְרִים הַעֲבוּדֵי עֲבוּדָה-זָרָה שֶׁבְּדוֹרוֹת הַרְאֻשׁוֹנִים נִמְשָׁךְ מְזָה, כִּי בּוֹדָאֵי לֹא הֵיוּ טְפָשִׁים גְּמוּרִים כְּמוֹ שְׂוֹכְרִים הַהַמּוֹן, וּבְכַרְט רְאִישֵׁיהֶם כְּמוֹ בְּלַק וּבַלְעַם וְחֻרְטַמֵי מִצְרַיִם וְחֻמַּי בְּנֵי קָדָם, רַק כָּל טְעוּתָם הִיָּה שֶׁאֲמָרוּ שִׁיּוּכּוּלִין לְהַמְשִׁיךְ רְצוֹנוֹ כְּמוֹ שְׂוֹרְצָה כָּל אֶחָד, כִּי זֶה מִבְּאֵר בְּסֻפְרִים, שֶׁהֵיוּ אוֹמְרִים שֶׁמַּעֲצֵם גְּדֻלָּתוֹ שֶׁל הַנְּמַצָּא הַמְּחֻבָּב - הוּא מְרַמֵּם וּמַגְשָׂא לְגַמְרֵי מִלְּהַנְּהִיג בְּעֲצָמוֹ כָּל הַנְּבִיאִים, וְעַל-יְדֵי-זָה בָּאוּ לִידֵי כְּסִילוֹת דַּעְתָּם וְאוֹרֵת חֻכְמָתָם הַמְּטַעַת, שֶׁאֲמָרוּ, שֶׁצְרִיכִין לְעַבֵּד אֵת הָאֱמַצְעֵי וְכוּ', וְשֶׁבְּדָרְךָ זֶה יוּכְלוּ לְהַמְשִׁיךְ רְצוֹנוֹ כְּמוֹ שֶׁהֵם רּוֹצִים. וּבְדָרְךָ שֶׁהָאֵדִים רּוֹצִים לִילֵךְ מוֹלִיכִין אוֹתוֹ (מכות י,): עַל-כֵּן גְּדוֹל הַעֲצָה הַתְּעָה אוֹתָם, וְהַטְּעַם, וְנִתַּן בָּהֶם כַּח שִׁיּוּכּוּל לַעֲשׂוֹת פְּעוּלוֹת בְּעַבְדָּא וּבְמַלְוֵיא, וְהַעֲקָר בְּמַלְוֵיא, כִּי הַדְּבוּר יֵשׁ לוֹ כַּח גְּדוֹל, עַד שֶׁהִיָּה כַּח לְבַלְעַם שֶׁהִלֵּךְ בְּדַרְכֵי בְּנֵי קָדָם, כְּמוֹ שֶׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל, וְכִמוֹ שֶׁכְּתוּב (במדבר כג, ז): "מִן אֲרָם יִנְחִי בְּלַק מִהַרְרֵי קָדָם", וְכְמִבְּאֵר בְּזֵהר הַקְּדוּשׁ (תרי שרה כהו: בְּלַק רח. ועוד), עַד שֶׁהִיָּה לוֹ כַּח לְכַרְךָ וּלְקַלֵּל אֵת הַעַמִּים כְּפִיו וְכֵן יִתְקַנֵּם. וְעַל-יְדֵי-זָה טְעוּ וְאֲמָרוּ שֶׁאִין לוֹ יִתְבָּרָךְ רְצוֹן כָּלֵל, חֵס וְשִׁלּוּם, רַק כָּל אֶחָד יְכוּל לְהַמְשִׁיךְ וְלַעֲשׂוֹת פְּעוּלוֹת כְּרְצוֹנוֹ, וְעַל-יְדֵי-זָה לֹא רְצוּ הַהוֹדוֹת שֶׁהַשֵּׁם-יִתְבָּרָךְ בּוֹחֵר בְּיִשְׂרָאֵל, וְרוֹצֵה ה' בְּעַמּוֹ וְרוֹצֵה ה' אֵת יִרְאָיו וְכוּ' (תהלים קמט, ד: קמו, יא), אָף-עַל-פִּי שֶׁרְאוּ מוֹפְתִים נּוֹרְאִים כְּאֵלָה עַל-יְדֵי מִשָּׁה, כִּי אֲמָרוּ, הֲלֹא גַם הֵם עוֹשִׂים מוֹפְתִים בְּפִיָּהם כְּנִגְדּוֹ, וְעַל-כֵּן אֲמָרוּ שֶׁכָּל אֶחָד יְכוּל לְהַמְשִׁיךְ הַרְצוֹן כְּרְצוֹנוֹ כְּנִ"ל. וְזֶה שֶׁאֲמָרוּ: 'אָף אָנוּ בְּאִים עֲלֵיהֶם בְּאֵדִים שֶׁכָּחוּ בְּפִיו, כְּמוֹ מִשָּׁה שֶׁהִיָּה כָּחוּ בְּפִיו' (במדבר רבה כ, ד).

אֲבָל בְּאַמַּת כָּל מַעֲשֵׂיהֶם תְּהוּ, כִּי כָּל הַגּוֹיִם כְּאִין נִגְדּוּ, וְאִין שַׁעוֹר לְהַהֲבִדֵל שֶׁבֵּין מוֹפְתֵי מִשָּׁה וְהַצְדִּיקִים שֶׁאֲחִרָיו וְבֵין מַעֲשֵׂה בַלְעַם וְהַחֻרְטַמִּים, כִּי "אֵתָהּ מְרוֹם לְעוֹלָם ה'" (תהלים צב, ט), וְלְעוֹלָם יָרֵךְ עַל הָעֲלִיוֹנָה' (רש"י שם), וְכִמוֹ שֶׁמוֹבָא בְּדַרְכּוֹ ז"ל (בסימן ורד): שֶׁנִּגְדָּה כָּל מַעֲשֵׂה שֶׁל הַצְדִּיקִים - יֵשׁ כְּנִגְדּוֹ מַעֲשִׂיוֹת שֶׁל רְשָׁעִים, כִּי פִינְחָס פָּרַח בְּאוֹיֵר וְגַם בַּלְעַם פָּרַח בְּאוֹיֵר וְכוּ', אֲבָל סוּף כָּל סוּף נִצַּח פִּינְחָס אֵת בַּלְעַם וְהַפִּילוּ עַל הַחֲרָב וְהִרְגוּ וְכוּ'.

כנגד כל מעשה של הצדיקים - יש כנגדו מעשיות של רשעים

לקוטי הלכות

הלכות ברפת השחר הלכה ה

ארת חיים

קמב

אברהם
רודר לילך
מוליכין
אותו

אבא השם יתברך חמל על ישראל ואמר לו בפרוש (שם): "לא תלך עמהם" וכו', ואף-על-פי-כן לא שב מרשעו לגמרי ואמר (שם): "כי מאן ה' לתתי להלך עמכם", ופרש רש"י שרמו להם שישלח שרים רבים וגדולים מהם. פי סבר אולי יוכל להתגבר ברצון חזק כל-כך עד שימשיך רצון העליון כרצונו, חס ושלום - לקלל, חס ושלום, את ישראל. ואז כשבא שנית, וראה השם יתברך עצם רצונו הטמא לילך, אמר לו השם יתברך (שם): "לך עם האנשים ואפס את הדבר" וכו', ואף-על-פי-כן (שם): "וילך בלעם" וכו' - 'אמר שמא אפתנו ויתרצה', וכמו שפרש רש"י שם. ואחר-כך כשהלך עמד אתונו שלש פעמים ולחצו על-ידי המלאך שיצא לקראתו לעכבו, והוא לא שת לבו גם לזאת והלך לדרך הרע, עד שגם אחר-כך כשפתח ה' את פי האתון ודבר עמו והוכיחו, ואחר-כך גלה ה' עיניו וראה את המלאך נצב לקראתו וחרבו שלופה בידו ואמר לו בפרוש (שם): "כי ירט הדרך לנגדי" וכו', אף-על-פי-כן לא רצה לבטל רצונו ואמר (שם): "ואם רע בעיניך אשובה", כמתריס לפני המקום, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (במדרג רבה כ. טו), והשם יתברך השיבו כרצונו (במדרג שם): "לך עמהם", והכל מחמת הבחירה, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (מכות י'). בפרשה זאת: 'בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו'.

השם יתברך
מסר
הבחירה
לאדם

והעקר כי הכל תלוי ברצון האדם, פי "הארץ נתן לבני אדם" (תהלים קטו, טו), היינו שהשם יתברך מסר הבחירה לאדם, וכמו שיש כח באדם לילך אחר תאוותיו, חס ושלום, או להפך - לשבר ולברוח מהתאוות ולסור מרע ולעשות טוב, כן יש לו כח להתגבר ברצונו עד שכביכול יכריח רצונו יתברך למלאות תאוותו ורצונו הרע, וכמו שראוין בזה נפלאות תמים דעים, למי שמשים לב על זה, וכמו שכתב אדמו"ר ז"ל (סימן קצג ועוד) שהמחשבה יש לה כח גדול, ואמר, שיש בזה נסתרות הרבה, ואפלו מה ששמעתי והבנתי בזה - אי אפשר לבאר, מפל שפן מה שלא גלה רק ברמז מעט, וכן רואין בחוש.

הפתחוק
ברצו
לעשות
הדבר הטוב
רוצה שים

ויש לבאר קצת, למשל, כשאחד רוצה לסע לדרך שבקדשה כגון לארץ-ישראל או לצדיק אמת כדי שילמדהו דרך ה' ותורתו ויקרבו לעבודתו יתברך, אזי יש לו מניעות רבות ועצומות מאד, כל אחד כפי ענינו, וכל מה שמתגבר יותר לשברם - כמו כן מתגברים ומשמשחים כנגדו לעכבו ולמנעו, חס ושלום, וכן כל מה שהנחשק גדול ביותר - המניעה מתפשטת ביותר, עד שנדמה שקשה ואי אפשר לשברם, וכמו שכתוב בהתורה 'ויהי גא פי שנים' (סימן טו). ובפרט עבדה גדולה כגון לנסע לארץ ישראל, שרואה שאין לו מעות על הוצאות, וסכנות דרכים ובפרט בעת מלחמות, חס ושלום וכו', ורבים נמנעו מחמת זה, אבל מי שמשים לבו היטב לחשב על תכליתו, ומתחזק ברצון חזק ואמיץ, ואינו מניח את הרצון, ומתגעגע בכל פעם ברצונות חזקים לבוא לשם, ומוציא הרצונות והכסופים בפיו וכו', על-ידי זה השם יתברך עושה נפלאות עמו, ומסבב עמו בדרכים נפלאים עד שזוכה לבוא לשם בדרך השגחה נפלאה שלא בדרך הטבע כלל, כי אף-על-פי שלא נעשה לו גם גמור באתגליא כמו לאלישע ולאליהו

ומי שרוצה לתת לב בפרשה זאת - יכול להבין היטב עד היכן כח הבחירה, וצריך כל אדם להבין מזה עתה גם עתה, כי "ממשלתך בכל דור ודור" (תהלים קמה, יא), כי גם עתה השם יתברך מנהיג עולמו בחכמה עמקה בדרך זה, כי "מאד עמקו מחשבותיך" (תהלים צב. ט), והוא בכלל ובפרט. וזהו כל ענין החיות רעות ומצח הנחש, שהם חכמי הטבע ושנש חכמת הטבע שמתגברים עקשו בכל פעם, וכל ההולכים בדרכיהם נחצה ונשמן לבם, עד שנדמה להם בכל פעם על-פי דרכיהם, שהוא כדעתם הרעה, עד שמהפכים השקרים וההזבים הידועים לאמת, ואומרים שדבריהם הוא האמת וכונתם רק אל האמת, ואומרים, שזהו דרך התורה הקדושה לפרשה בדרכיהם הרעים, מה שהכל רואים עין בעין אף הם

גם חיים
אפשר להבין
טראות כח
הבחירה

אֶרֶץ חַיִּים

הַלְבוּת בְּרַפְת הַשָּׁחַר הַלְבָּה ה

לְקוּמֵי הַלְבוּת

בְּרֹאשׁוֹ, שֶׁבְּרֹאשִׁית עוֹלָמוֹ רוֹאֶה מַה יְהִיָּה בְּסוֹפוֹ וְכוּ', וְכָל תְּשׁוּקָתוֹ וּרְצוֹנוֹ לְהַכִּיר אֶת הַשָּׁם יִתְבָּרֵךְ בְּאֵמֶת, וְלַפְרֹשׁ אֶת עֲצֻמוֹ מִכָּל הַתְּאוּזוֹת רְעוּת, וְלִזְכּוֹת לְחֹטֵף טוֹב כֹּל יָמָיו בְּשִׁבְלֵי תַּכְלִיתוֹ הַנִּצְחָנִי.

וְלִרְבִּי פִּינְחָס בֶּן יֵאִיר, שֶׁבִּקְעוּ אֶת הַמַּיִם בְּבִגְדֵיהֶם, אֶף-עַל-פִּי-כֵן מִי שֶׁמְשִׁים לְבוֹ לְנִפְלְאוֹת הַסְּבוֹת שֶׁהַשָּׁם יִתְבָּרֵךְ סָבָב עֲמוֹ בְּהַשְׁגָּחָתוֹ הַנִּפְלְאָה עַד שֶׁבָּא לְשָׁם, הוּא רוֹאֶה נְסִים וְנִפְלְאוֹת כַּמְעַט שֶׁהֵם גְּדוֹלִים מִבְּקִיעַת הַיָּם בְּנֶס, כִּי זֶה לֹא הָיָה רַק לְפִי שְׁעָה, וְאֵלּוּ הַהַשְׁגָּחוֹת הַסְּבוֹת הַנִּפְלְאוֹת הָיוּ כַּמְעַט בְּכָל יוֹם וּבְכָל שְׁבוּעַ וְכוּ'.

וְזֶה - הַהֶפְךָ, מְשִׁים כֹּל מִגְּמַתּוֹ וּרְצוֹנוֹ לְתְּאוּזוֹת עוֹלָם-הַזֶּה וְשִׁרְיוֹת לְבוֹ הָרַע, וְיִבְרָךְ שֶׁאֵדָם וּרְצָה לִילֵךְ מוֹלִיכִין אוֹתוֹ, כְּנִ"ל, וְכִמּוֹ שֶׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְ"ל (יִמָּא לַח): 'הַבָּא לְשִׁחַר מְסִיעִין לוֹ, הַבָּא לְשִׁמָּא פּוֹתְחִין לוֹ, וְאִזֵּי הַשָּׁם יִתְבָּרֵךְ מְזַמֵּין לְכָל אֶחָד סְבוֹת וּסְבוֹת וְחֻכְמוֹת בְּדַעְתּוֹ שְׂיוֹכֵל לַעֲשׂוֹת כְּרִצּוֹנוֹ, עַד שֶׁיֵּשׁ לוֹ כַּח הַחֹלֵק וְהַכּוֹפֵר וְכוּ' לִזְמַר סְבוֹת וְחֻכְמוֹת שֶׁל הַבָּל לְהַטְעוֹת עֲצֻמוֹ וְאֵת אַחֲרֵים מִן הָאֵמֶת לִזְמַר שֶׁהָאֵמֶת אִתּוֹ, אֲבָל הָאֵמֶת עַד לַעֲצֻמוֹ, וְהַחֲפִץ בְּאֵמֶת רוֹאֶה הֵיכָן הָאֵמֶת לְאֵמֶתוֹ.

הָאֵמֶת עַד לַעֲצֻמוֹ, וְהַחֲפִץ בְּאֵמֶת רוֹאֶה הֵיכָן הָאֵמֶת לְאֵמֶתוֹ

עַט. וְזֶה בְּחִינַת (אֲבוֹת ה, ט): 'מַה בֵּין תַּלְמִידָיו שֶׁל אַבְרָהָם אֲבִינוֹ לְתַלְמִידָיו שֶׁל בְּלַעַם הָרִשָּׁע' וְכוּ', שֶׁהַכֹּל תְּמַהֵין עַל מֵאָמֵר זֶה כַּמְבָּאָר בְּמִפְרָשֵׁים, אֶף עַל-פִּי הַנִּ"ל מוֹבָן דְּבִרְיָהִם הַקְּדוּשִׁים קִצָּת, כִּי בְּתַחֲלָה בָּאָר הַחֲלוּק שְׂבִינֵי תַּלְמִידָיו שֶׁל אַבְרָהָם אֲבִינוֹ, עֲלִי-הַשְּׁלוֹם, שֶׁמִּדְּתָם 'עֵין טוֹבָה וְרוּחַ נְמוּכָה וְנֶפֶשׁ שְׁפֵלָה', שֶׁאֵינָם כְּרוּכִים אַחַר 'הַקְּנָאָה וְהַתְּאוּזָה וְהַכְּבוֹד' שֶׁהֵם כְּלוּלִים בְּדְבָרֵיהֶם אֵלּוּ, כִּי 'עֵין טוֹבָה' הֶפֶךְ הַקְּנָאָה, שֶׁאֵין עֵינוֹ רָעָה לְקַנֵּא אֶת חֲבֵרוֹ, וְנֶפֶשׁ שְׁפֵלָה' הֶפֶךְ הַתְּאוּזָה שֶׁהוּא בְּחִינַת נֶפֶשׁ רַחֲבָה שֶׁל בְּלַעַם, כִּמּוֹ שֶׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְ"ל (בַּפְּדוּר רַבָּה כ, ט) שֶׁהָיָה נֶפֶשׁ רַחֲבָה לְהַתְּאוּזוֹת מִמּוֹן הַרְבֵּה, 'מֵלֵא בֵּיתוֹ כֶּסֶף וְזָהָב' וְכוּ' (בַּפְּדוּר כב, יח), 'רוּחַ נְמוּכָה' הֶפֶךְ רִדִּיפַת הַכְּבוֹד שֶׁהוּא גְּאוּת וְרוּחַ גְּבוּהָ, וְכָל הַמְּדוּת טוֹבוֹת הָאֵלֶּה שֶׁהֵם כְּלוּלִים מִכָּל טוֹב הֵם בְּתַלְמִידָיו שֶׁל אַבְרָהָם אֲבִינוֹ, עֲלִיו הַשְּׁלוֹם. וְלַהֶפֶךָ, תַּלְמִידָיו שֶׁל בְּלַעַם הָרִשָּׁע הֵם 'עֵין רָעָה וְנֶפֶשׁ רַחֲבָה' וְכוּ', שְׂרוּדְפִים אַחַר 'הַקְּנָאָה וְהַתְּאוּזָה וְהַכְּבוֹד' וְכוּ',

מַה בֵּין תַּלְמִידָיו שֶׁל אַבְרָהָם אֲבִינוֹ לְתַלְמִידָיו שֶׁל בְּלַעַם הָרִשָּׁע

וְשֶׁאֵל הַתְּנָא אַחַר כֵּן: 'מַה בֵּין תַּלְמִידָיו שֶׁל אַבְרָהָם לְתַלְמִידָיו שֶׁל בְּלַעַם?', כְּלוֹמֵר אִיךָ אֶפְשָׁר לִידַע מַה בֵּינֵיהֶם וְאִיזָה הַדְּרָךְ הַיֵּשֶׁר שֶׁיִּכְבֵּר לוֹ הָאֵדָם, כִּי הֵלֵא אָנּוּ רוֹאִין שֶׁמְקַרְהָ אֵלּוּ הַטּוֹבִים שֶׁהֵם תַּלְמִידָיו שֶׁל אַבְרָהָם אֲבִינוֹ - כֵּן יִקְרָה לְאֵלּוּ הָרְעִים

מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ אֲמוּנָה חַיִּים אֲמִיתִים

וְכֵן בְּעֵינֵינוּ פְּרִנְסַת הָאֵדָם, שֶׁהַמְּאִמִּין רוֹאֶה נִפְלְאוֹת ה' בְּכָל עַתָּה, אִיךָ פְּרִנְסַתוֹ בְּהַשְׁגָּחָה נִפְלְאָה לְבוֹד, כִּי אֶף-עַל-פִּי שְׁעוּשָׁה אִיזָה עֶסֶק וְיִמְלָאכָה, אֶף-עַל-פִּי-כֵן רוֹאֶה שֶׁכֶּמָּה פְּעָמִים אֵינּוּ מְצִלִּית כָּלל בְּעֶסֶק זֶה, וְכִשֶּׁהַשָּׁם יִתְבָּרֵךְ וּרְצָה - מְסַבֵּב בְּהַשְׁגָּחָתוֹ פְּרִנְסַתוֹ בְּדֶרֶךְ נִפְלְאָה, וְיִזְמִינֵין לוֹ רוּחַ בְּדֶרֶךְ נֶס הַמְּלַבֵּשׁ בְּתוֹךְ הַטְּבַע, כִּי פְתָאֵם בָּא לוֹ רוּחַ שֶׁלֹּא עָלָה עַל דַּעְתּוֹ כָּלל, וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ לְבָאָר כֹּל זֶה כִּי יִכְלוּ הַמּוֹן יְרִיעוּת, אֲבָל הַמְּאִמִּין וְחָפֵץ בְּהָאֵמֶת - יִבִּין כֹּל זֶה הֵיטֵב.

כִּשְׁחֵם יִתְבָּרֵךְ רוֹצֵה מְסַבֵּב בְּהַשְׁגָּחוֹתוֹ פְּרִנְסַתוֹ וְנִפְלְאוֹתוֹ

אֲבָל 'אֵת זֶה לַעֲמֵת זֶה עֲשֵׂה אֱלֹקִים', שֶׁגַּם הַהוֹלֵךְ לְדָבָר עֲבִירָה, חֵס וְשְׁלוֹם, אוֹ שְׂרוּצָה לְאֵבֵד אֶת עוֹלָמוֹ לִילֵךְ לְמִרְחָקִים לְלַמַּד מַה שֶּׁאֲסָרוּ חֻכְמֵינוּ וְ"ל, שֶׁהֵם חֻכְמוֹת חִיצוֹנִיּוֹת, וְלִילֵךְ בְּדֶרֶךְ שִׁרְיוֹת לְבוֹ הָרַע, וְגַם בְּהֵם נִמְצְאִים הַרְבֵּה שֶׁאֵין לָהֶם עַל הוֹצָאוֹת לְמִרְחָקִים כְּזֶה, וְגַם שֶׁאֲרִי מְנִיעוֹת עֲצוּמוֹת מְאֹד, מַה שֶּׁנִּדְמָה שֶׁאֵין בְּדֶרֶךְ הַטְּבַע לְבוֹא לְשָׁם, אֶךְ הֵם מַתְּגַבְּרִים כְּרִצּוֹן חֲזָק, עַד שֶׁהַשָּׁם יִתְבָּרֵךְ מְסַבֵּב לָהֶם סְבוֹת עַד שֶׁבָּאִים לְשָׁם לְמַה שֶּׁרְצוּ - לַעֲקֹר אוֹתָם מִשְׁנֵי עוֹלָמוֹת, כִּי 'בְּדֶרֶךְ שֶׁאֵדָם וּרְצָה לִילֵךְ מוֹלִיכִין אוֹתוֹ' (מִכּוֹת ג, ט), וְהַרְצוֹן יֵשׁ לוֹ תִּקְוָה גְּדוֹל וְכוּ' וְכְנִ"ל, וְכָל זֶה מְחַמֵּת גְּדוֹל הַבְּחִירָה וְכְנִ"ל, וְכֵן הוּא בְּכָל הַדְּבָרִים שֶׁבְּעוֹלָם וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאָר הַכֹּל.

גַּם הַמְּתַאֲפֵץ לִילֵךְ לְדָבָר עֲבִירָה מַעֲלִיחַ בְּכִי הַחֲבִירָה

אֶךְ הַחֲלוּק וְהַהֶפְרָשׁ יְכוּלִין הַכֹּל לְהִבִּין, כִּי זֶה הָאִישׁ הַכָּשֵׁר, כֹּל יְסוּד בְּחִינַתוֹ וּרְצוֹנוֹ הוּא בְּשִׁבְלֵי הַתַּכְלִית הָאֲחֵרוֹן, שֶׁמְרַגֵּיל עֲצֻמוֹ מְנַעוּרָיו לְהִסְתַּפֵּל עַל קִצּוֹ וְסוֹפוֹ הָאֲחֵרוֹן וְיִמָּה יַעֲשֵׂה לְיוֹם פְּקָדָה, וְכִמּוֹ שֶׁתּוֹב (קַהֲלַת יב, א): 'וְזָכַר אֶת בּוֹרְאֵיךְ בִּימֵי בַחֲוֹרִתֶיךָ', וְכִמּוֹ שֶׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְ"ל (קַהֲלַת רַבָּה יב, א): 'בוֹרְאֵיךְ בְּאֶרֶץ בּוֹרְךָ' וְכוּ', וְכִמּוֹ שֶׁתּוֹב (קַהֲלַת ב, יד): 'הִתְחַם עֵינָיו

הָאִישׁ הַכָּשֵׁר, כֹּל יְסוּד בְּחִינַתוֹ וּרְצוֹנוֹ הוּא בְּשִׁבְלֵי הַתַּכְלִית הָאֲחֵרוֹן

לקוטי הלכות

הלכות ברפת השחר הלכה ה

ארת חיים

קמג

מפרא ערוכה
השוכת לענינו
הבחירה של
בלק ובלקים

וְעֵינֵינוּ בְּסִנְהֵדְרֵינוּ פָּרַק אַרְבַּע מִיתוֹת (דף סה:) מֵאִמֶר רְבוּתֵינוּ ז"ל: תְּנֵיא, "וְדוֹרֵשׁ אֶל הַמְתִּימִים" - זֶה הַמְרַעִיב עֲצָמוֹ וְכוּ', וְכִשְׁהִיָּה רַבִּי עֲקִיבָא מְגִיעַ לְמִקְרָא זֶה הִיָּה בּוֹכֵה: וְמֵה הַמְרַעִיב עֲצָמוֹ כְּדִי שִׁתְּשֶׁרָה עֲלָיו רִיחַ טְמֵאָה שׁוֹרָה עֲלָיו רִיחַ טְמֵאָה, הַמְרַעִיב עֲצָמוֹ שִׁתְּשֶׁרָה עֲלָיו רִיחַ טְהוֹרָה עַל אַחַת כְּפֹמָה וְכְפֹמָה, אֲבָל מֵה אֲעֲשֶׂה שְׁעוֹנוֹתֵינוּ גִרְמֵנו לָנוּ, שְׁנֵאֲמַר (שְׁעִיָּה נט, ב): "עוֹנוֹתֵיכֶם הִיוּ מְבַדְּלִים בֵּינֵיכֶם לְבֵין אֱלֹקֵיכֶם", אָמַר רַבָּא: אִי בְּעוּ צִדִּיקֵי בְּרוּ עֲלֵמָא, שְׁנֵאֲמַר: "עוֹנוֹתֵיכֶם הִיוּ מְבַדְּלִים". רַבָּא בְּרַא אֲבָרָא, רַבִּי חֲנִינְא וְרַבִּי הוֹשְׁעִיא הָיוּ יַתְבִּי וְכוּ'. וּפְרַשׁ ר"ש: "אִי בְּעוּ צִדִּיקֵי - לְהִיְתוּב נְקִיִּים מִכָּל עוֹן, הָיוּ בְּרוּ עֲלֵמָא. שְׁנֵאֲמַר וְכוּ', - הָא אִם לֹא הִיוּ בְּהֵם עוֹנוֹת אֵין פֶּאן הַבְּדֵלָה. כָּל זֶה שֶׁפָּדַע לְעֵינֵינוּ מְעִשָּׂה בְּלֶק וּבְלַעַם שִׁכְתַּבְנוּ שֵׁם מְגֹדֶל כַּח הַבְּחִירָה וְכוּ', עֵינֵינוּ שֵׁם הֵיטֵב.

עד כפמ
וכפמ כח
הבחירה
מגייע

וּבְפִרְק הַנְּחַנְקִין אֵיתָא (סנהדרין ז, ב): רַבִּי יוֹסִי הַגִּילְיָנִי אוֹמַר: הַגִּיעָה תוֹרָה לְסוֹף דַּעְתָּם שֶׁל עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים, לְפִיכָף נִתְּנָה הַתּוֹרָה מְמֻשְׁלָה בָּהּ, שְׁאֵפְלוּ מְעַמִּיד לָךְ חֲמָה בְּאִמְצַע הַרְקִיעַ אֶל תְּשֻׁמַּע לוֹ, וּפְרַשׁ ר"ש: "נִתְּנָה הַתּוֹרָה מְמֻשְׁלָה בָּהּ - כְּלוֹמַר, אֵפְלוּ תְרַאָה אוֹתוֹ נְבִיא, מוֹשֵׁל וְעוֹשֶׂה כְּרִצּוֹנוֹ, דְּכֹתִיב (דְּבָרִים יג, ב): "וְנָתַתְּ לָךְ אוֹת אוֹ מוֹפֵת"; עַד כֵּן לְשׁוֹנוֹ - כָּל זֶה שֶׁיִּפֶּד לְעֵינֵינוּ הַנִּלְעַד כְּפֹמָה וְכְפֹמָה כַּח הַבְּחִירָה מְגִיעַ, וְהֵבֵן מֵאֵד. וְעֵינֵינוּ בְּמַסְכַּת עֲבוּדָה-וְרָה (דף נד:) מֵה שִׁכְתוֹב שֵׁם לְעֵינֵינוּ מֵה שֶׁשָּׂאֵל וְכוּ' וְהֵשִׁיב לוֹ: 'וְכִי יֵאבֹד עוֹלָמוֹ מִפְּנֵי הַשּׁוֹטִים?'

בלקם רצח
לבטל
ולהכחיש
ברצונו

פ. וְזֶה שִׁכְתוֹב (פסוקר כב, כח): "כִּי הִכִּיתִי זֶה שֶׁלֹּשׁ רְגָלִים", וְדָרְשׁוּ רְבוּתֵינוּ ז"ל (פסוקר רבא כ, יד): 'אַתָּה מְבַקֵּשׁ לְעַקֵּר אֵמָה חַחֲוֹגְגַת שֶׁלֹּשׁ רְגָלִים בְּשָׁנָה, וְהַזְכִּיר זְכוֹת וְכַח הַשֶּׁלֶשׁ רְגָלִים דִּיקָא, כִּי הֵם "מוֹעֲדֵי ה'" מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ" (תְּקֵרָא כג, ד), שְׁקוֹרָאִים וּמְגִלִּים אֶת הַרְצוֹן, וְהוּא רִצָּה לְבַטֵּל זֹאת וּלְהַכְחִישׁ בְּרִצּוֹן, חַס וְשְׁלוֹם, כִּי הִיָּה בְּחִינַת 'מִצַּח הַנְּחֹשׁ', וְכַנ"ל.

פא. וְזֶה בְּחִינַת פְּתִיחַת פִּי הָאֲתוֹן, שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ פְּתַח פִּי הָאֲתוֹן וְהִיא בְּעֲצָמָה הוֹכִיחָה אוֹתוֹ,

שֶׁהֵם תְּלַמְּדֵיוֹ שֶׁל בְּלַעַם הַרְשָׁע, כִּי אֵלוֹ גּוֹמֵר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִמָּהֶם מֵה שֶׁהֵם רוֹצִים, וְגַם עִם הַמַּהֲפִּכִים אֲרַחֲוֹת יִשְׂרָאֵל גּוֹמֵר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְמַלְאֲת רְצוֹנָם, וְכִמּוֹ שִׁכְתוֹב (תְּהִלִּים י, ד): "כִּי אַתָּה עָמַל וְכַעַס תַּבִּיט לְתַת בִּינְךָ", וְכִמּוֹ שֶׁפְּרַשׁ ר"ש י שֵׁם, וְאִם כֵּן כָּפַל פְּתָא בְּבִירָא, שְׂאִין יוֹדְעִין בְּאִיזָה דְרָף לִילָךְ, עַל זֶה סִיֵּם הַתְּנָא, כִּי בּוֹדְאֵי קֶשֶׁה לְכַרְר הָאֲמַת, כִּי הַנְּצַחוֹן אֵינּוּ סוֹכֵל אֶת הָאֲמַת, וְכֵל מֵה שִׂיאֵמְרוֹ לְהֵם אֲמַת בְּרוּר - יִהְפְּכוּ הַכֹּל אֶל הָאֲמַת הַמְזוּזָף שֶׁלֵּהֶם, אִף הַחֲלוּק הוּא בְּסוֹף, כִּי 'תְּלַמְּדֵיוֹ שֶׁל אֲבָרָהָם אֲבִינוּ נוֹחֲלִין בְּעוֹלָם הַזֶּה וְיִוְרְשִׁין הָעוֹלָם הַבָּא וְתְּלַמְּדֵיוֹ שֶׁל בְּלַעַם הַרְשָׁע יוֹרְדִין לְבֵאֵר שַׁחַת', כִּי גַם בְּעוֹלָם הַזֶּה הַכֹּל רוֹאִין, כִּי רַק מִי שֶׁשֵּׁל לוֹ אֲמוּנָה חַיִּיו חַיִּים אֲמַתִּיִּים, אֲבָל מִי שֶׁאֵין לוֹ אֲמוּנָה וְהוּא בְּבַחֲנֵית 'תְּלַמְּדֵיוֹ שֶׁל בְּלַעַם הַרְשָׁע' - אֵין חַיִּיו חַיִּים כָּלֵל גַּם בְּעוֹלָם הַזֶּה, כְּמוֹ שִׁכְתוֹב בְּסִפְר הַסְּפוּרִי מְעֻשְׂוֹת (שִׁחֲוֹת הַרִ"ן סִימָנִים לב, נג וקכ), וְכֵאֲשֶׁר שְׁמַעְנוּ מִפִּיהֶם בְּפְרוּשׁ, שֶׁהֵם בְּעֲצָמָן מוֹדִים עַל זֶה, שֶׁעַקֵּר הַחַיִּים אֲמַתִּיִּים הוּא אֲמוּנָה הַקְּדוּשָׁה, מִכָּל שֶׁכֵּן וְכֵל שֶׁכֵּן בְּעוֹלָם הַבָּא, שְׂאֹז בּוֹדְאֵי הַכֹּל יִרְאוּ הַחֲלוּק וְהַהַבְּדֵל שְׁבִינִיָּהֶם, כְּמוֹ שִׁכְתוֹב (פְּלֹאֲכִי ג, יח): "וְשִׁכְתָּם וְרֵאִיתָם בֵּין צִדִּיק לְרָשָׁע, בֵּין עוֹבֵד אֱלֹקִים לְאֲשֶׁר לֹא עֲבָדוּ" וְכוּ'.

וְזֶהוּ גַם כֵּן מֵה שֶׁאֲמַרו רְבוּתֵינוּ ז"ל (בְּרַאשִׁית רבא ג, ח): אֹר - אֵלוֹ מְעֻשְׂוֵיהֶם שֶׁל צִדִּיקִים, חֲשֶׁף - אֵלוֹ מְעֻשְׂוֵיהֶם שֶׁל רָשָׁעִים, וְעֵדִין אֵינִי יוֹדַע בְּאִיזָה מֵהֶם הוּא חֲפִץ, תְּלַמּוּד לוֹמֵר (בְּרַאשִׁית א, ד): "וַיִּרְא אֱלֹקִים אֶת הָאֹר כִּי טוֹב" וְכוּ' - הֵינּוּ שֶׁהַרְשָׁעִים מְהַפְּכִים חֲשֶׁף אֹר וְאֹר לְחֲשֶׁף, שֶׁקֶר לְאֲמַת וְאֲמַת לְשֶׁקֶר, עַד שְׂאֵי אֲפֻשֶׁר לִידַע בְּאִיזָה מֵהֶם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ חֲפִץ, לְכֵן נֵאֲמַר: "וַיִּרְא אֱלֹקִים אֶת הָאֹר כִּי טוֹב", וְאֲמַרו רְבוּתֵינוּ ז"ל (בְּרַאשִׁית רבא ג, ד): שֶׁרָאָה שְׂאִין הָעוֹלָם כְּדֹאֵי לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ וְעַמְדָּה וְגַנּוּז לְצִדִּיקִים לְעַתִּיד לְבֹא, הֵינּוּ שְׁמִי שֶׁחֲפִץ לִידַע הַדְרָף בְּאִיזָה מְעֻשִׁים הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ חֲפִץ יִתְקַרֵּב לְצִדִּיקֵי אֲמַת, כִּי אֲצֵלֵם נִגְנוּ הָאֹר הַטוֹב, וְיִלָּךְ בְּדַרְכֵיהֶם לְהַסְתַּמֵּל מְעוּדוֹ עַד סוֹפוֹ, מְבַחֲרוֹתוֹ עַד זְקֻנוֹתוֹ, עַל תְּכִלְתּוֹ הַנְּצַחִי וְכַנ"ל, וְאֹז יַדַע הָאֲמַת בְּאִיזָה מֵהֶם חֲפִץ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְכַנ"ל.

הַרְשָׁעִים
מְחַפְּכִים
חֲשֶׁף
וְאֹר לְחֲשֶׁף
שֶׁקֶר לְאֲמַת
וְאֲמַת לְשֶׁקֶר

אֶרֶץ חַיִּים

הַלְכוּת בְּרַפְת הַשְּׁחַר הַלְכָה ה

לְקוּמֵי הַלְכוּת

הַכַּח הַטְּמָא
הוּא
מִהַשְּׂמִימִים
וְאֶחָד בָּר
פּוֹרֵעַ מֵהֶם

שְׁנַעֲשֶׂה נֹס שְׂלֵא הִיָּה מְעוֹלָם, כִּי בְּזַה הָרָאָה לוֹ
הַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ מֵאִין נִמְשָׁךְ כַּחוּ הַטְּמָא לְפַעַל פְּעֻלוֹת
רְעוּת, כִּי הַמְשִׁיךְ הַזֶּה־מֵאֵל עַל עֲצָמוֹ כַּל־כָּךְ, עַל־יְדֵי
תְּאֻנָּת נֶאֱוָף בְּזֶה־מֵאֵל כְּזֹאת עִם בְּהֵמָה, עַד שְׁעַל־יְדֵי־זֶה
הִיָּה לוֹ כַּח דְּסֻרְא אַחְרָא בְּפִיו הַטְּמָא, כִּי כֵן מִנְהִיג
הַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ עוֹלָמוֹ, שְׂמֵי שְׂרוּצָה לְפַעַל פְּעֻלוֹת
בְּקִרְשָׁה צִרְיָךְ שִׁיְהִי פְרוּשׁ וְקִדוּשׁ גְּדוֹל מֵאֵד כְּמוֹ
מִשָּׁה רַבְּנִי, עַל־יִי־הַשְּׁלוֹם, וְאִם הִיָּה שׁוֹגֵה, חֵס וְשְׁלוֹם
מֵעַט בְּקִרְשָׁתוֹ - לֹא הִיָּה יְכוֹל לְפַעַל כְּרֵאִוִי, וְלִהְפֹּךְ
בְּטֻמְאָה הִיָּה כַּח בַּלְעָם דִּיקָא, עַל־יְדֵי שְׂטֵמָא עֲצָמוֹ
כַּל־כָּךְ וְעַל־יְדֵי־זֶה דִּיקָא הִיָּה לוֹ כַּח בְּפִיו הַטְּמָא,
וְכַמּוֹכָא בְּזִהַר הַקְּדוּשׁ (תַּיִי שְׂרָה קַחַה) וּבְכַסְפָּרִים (פְּרוּס
רַמּוּנִים כּו, ב), פְּעֻלוֹתָיו עַל־יְדֵי טְמָאוֹת עֲצוּמוֹת שְׂטֵמָא
עֲצָמוֹ בְּשִׁכְבַּת זֶרַע אֶצֶל הַרִי חֶשֶׁךְ וְכוּ', רַחֲמֵנָא לְצַלָּן,
עַל־כֵּן הָרָאָה לוֹ הַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ כַּחוּ מֵאִין נִמְשָׁךְ, וְיֵמָה
שְׁפַעַל בְּכַחוּ הַטְּמָא שְׁהַמְשִׁיךְ כַּח הַדְּבוּר פֶּה אֶל
הַטְּמָאָה וְהַסְטֻרָא אַחְרָא כַּל־כָּךְ עַל־יְדֵי מַעֲשֵׂה אִישׁוֹת
שְׁעֲשֶׂה עִם אֲחוּנּוֹ, עַד שֶׁנִּמְשָׁךְ כַּח הַדְּבוּר לְהֶאֱתוֹן
בְּעֲצָמוֹ, עַד שֶׁהֶאֱתוֹן פֶּתַח פִּי וְהוֹכִיחָה אוֹתוֹ בְּעֲצָמוֹ,
וְהוֹדִיעָה לוֹ לְעֵינֵי כָל הַשָּׂרִים שֶׁהִלְכוּ מֵהִיכָן בָּא כַּחוּ,
כִּי אָמְרָה לוֹ: "הַהִסְכֵּן הַסְכַּנְתִּי" (דְּבָרִים כב, ל) שְׁמַרְמוֹ
עַל מַעֲשֵׂה אִישׁוֹת, כְּמוֹ שְׁאֲמָרוּ רַבּוּתֵינוּ ז"ל (סְנַהֲדְרִין
קַחַה), וּבְזֶה הָרָאָה לוֹ הַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ שְׂאִין כַּחוּ הַטְּמָא,
חֵס וְשְׁלוֹם, מִמְּנוֹ וּמֵעֲצָמוֹ, רַק הַכַּל בְּרַצוֹן הַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ
שֶׁבָרָא הָעוֹלָם בְּרַצוֹנוֹ בַּחֵק כְּזֶה, שִׁיְהִי כַּח לְהֶאָדָם
לְהַמְשִׁיךְ בְּכַחֲרֵתוֹ כַּחוֹת הָעֵלְיוֹנִים כְּרַצוֹנוֹ. אֲבָל
אֶף־עַל־פִּי־כֵן הַכַּל בִּיד ה' פַּחֲמָר בִּיד הַיּוֹצֵר, כִּי אִין
עוֹד מְלַבְדוֹ, כְּמוֹ שְׁאֲמָרוּ רַבּוּתֵינוּ ז"ל (חֵלִין ז:י) לְעֵנִין
כְּשָׁפִים, רַק שְׁנוֹתֵן לָהֶם כַּח לְפִי שְׁעָה בְּשִׁבִיל הַבְּחִירָה,
אֲבָל אַחֲר־כָּךְ גְּבִי דִּילִיָּה (בְּרַאשֵׁית־רַבָּה סו, ד). וְהַמְחַלֵּל
שֵׁם שְׂמִים בְּסֻתָּר נִפְרָעִין מִמְּנוֹ בְּגִלּוּי' (אֲבוֹת ד, ה),
וְיִמְנִיָּה וְיִהִי אֲבָא גִזִּיל בֵּיה נִרְגָּא' (סְנַהֲדְרִין לט:),
שֶׁהֶאֱתוֹן בְּעֲצָמָה שְׂטֵמָא אֵת עֲצָמוֹ עִמָּה שְׂמֵשֵׁם הִיָּה
כַּחוּ הַטְּמָא, הִיא בְּעֲצָמָה הַמְשִׁיךְ לָהּ הַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ
הַדְּבוּר וּפִתַּח אֵת פִּיהָ וְהוֹכִיחָה אוֹתוֹ וְהוֹדִיעָה לוֹ
לְעֵין כַּל מֵה שְׁעֲשֶׂה עִמָּה, כִּי כֵן מְגִיעַ לוֹ, מֵאַחַר
שְׂמֵשֵׁם הַמְשִׁיךְ כַּח דְּבוּרוֹ הָרַע, עַל־כֵּן הָרָאָה לוֹ
הַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ שֶׁבְּזֶה בְּעֲצָמוֹ הַמְשִׁיךְ הַדְּבוּר לְהֶאֱתוֹן

בְּעֲצָמוֹ לְכִישׁוֹ וְלִנְקָם בּוֹ, בְּכַחֲנִית (מְהֵלִים לר, כב):
"תְּמוֹתֵת רִשְׁעֵי רְעָה", וְכַתִּיב (דְּמִיָּה ב, יט): "תִּי־סֻרְף רְעִיתָךְ
וּמִשְׁבוֹתֶיךָ תּוֹכַחְךָ", [וְעַיִן עוֹד בְּמָקוֹם אַחַר בְּדַבְּרֵינוּ
מִזֶּה (הַלְכוּת יום טוֹב ג, ז: הַלְכוּת מִדֵּשׁ ח, ח), שְׂדֵי־קָא עַל־יְדֵי
זֶה־מֵתוֹ הַגְּדוּלָּה הַנִּלְמָד הַמְשִׁיךְ הַדְּבוּר לְשֵׁם וְכוּ'].

זְכִי הֵיכָּה טַפְשׁ
וְאִמְרָ שְׂשִׁי
לְיִשְׂרָאֵל
אֵלֶיךָ מִיַּמֶּד
וְלָהֶם אַחֲרָי

כּ. וְאַף־עַל־פִּי־כֵן עֲמֹד בְּרִשְׁעוֹ וְלֹא שָׁב מִדְּרָכּוֹ עַד
שְׁעֵיךָ לְבָלֵק לְהַכְשִׁילֵם בְּזִנּוּת
וְעַל־יְדֵי־זֶה? פֶּל מֵהֶם, כִּי אָמַר לוֹ: 'אֲלֵהִיָּהֶם שָׁל
אֵלוֹ שׁוֹנָא זְמָה הוּא' וְכוּ' (סְנַהֲדְרִין קו, ט), וְהַדְּבָר תְּמוּנָה
מֵאֵד, אִם כֵּן, אִם הַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ שׁוֹנָא זְמָה וְעַל־יְדֵי־
זֶה יִפְלוּ מִיִּשְׂרָאֵל, חֵס וְשְׁלוֹם, אִם כֵּן בְּלֵק וּבְנוֹתָיו
וְהוּא בְּעֲצָמוֹ בּוֹדָא יִפְלוּ עַל־יְדֵי־זֶה מִפְּלָה שְׂאִין לָהּ
תְּקוּמָה, מֵאַחַר שֶׁהֵם גְּרָמוּ כָל זֹאת וְטִמְאוּ אֵת עֲצָמָן
וְאֵת יִשְׂרָאֵל בְּזֶה? וְגַם מֵהוּ הַלְשׁוֹן: 'אֲלֵהִיָּהֶם שָׁל
אֵלוֹ', וְכִי הִיָּה טַפְשׁ וְאָמַר שְׂשִׁי לְיִשְׂרָאֵל אֵלֹהֵי מִיְחַד
וְלָהֶם אַחֲרָי?

אִיד שְׂתַּאֲדָם
רוּצָה
לְהַמְשִׁיךְ
רַצוֹן אֶלְקוּתוֹ
יִתְבָּרַךְ - כּו
כּוֹל לְהַמְשִׁיךְ

אֵף הַכַּל עַל־פִּי הַנִּלְמָד, כִּי טַעָה וְאָמַר, שְׂאִיךָ שְׁהֶאָדָם
רוּצָה לְהַמְשִׁיךְ רַצוֹן אֶלְקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ - כֵּן יְכוֹל
לְהַמְשִׁיךְ, עַל־כֵּן אָמַר שִׁיִּשְׂרָאֵל שְׁמַקְרִיבִין עֲצָמָן לְרַצוֹנוֹ
יִתְבָּרַךְ עַל־פִּי דַעַת מִשָּׁה רַבְּנִי, שֶׁהִיָּה קִדּוּשׁ וּפְרוּשׁ
מֵאֵד, וְהַזְהִיר לְכָל יִשְׂרָאֵל עַל הַזְּנוּת מֵאֵד, עַל־כֵּן
כְּשֶׁהֵם פּוֹגְמִים בְּזִנּוּת, חֵס וְשְׁלוֹם, בּוֹדָא תְּכָךְ יִפְלוּ,
אֲבָל הוּא וְסִיעָתוֹ שְׂטֵמָא אֵת עֲצָמָם כַּל־כָּךְ, הֵם
מִמְשִׁיכִין רַצוֹנוֹ עַל־יְדֵי טְמָאָה זֹאת דִּיקָא, וְכַמוֹ שְׁתָּרְאוּ
כְּמָה פְּעַמִּים שְׁפַעְלוּ פְּעֻלוֹת עַל־יְדֵי זֶה־מֵאֵד זֹאת כַּנִּלְמָד,
עַל־כֵּן אָמְרוּ שְׁלָהֶם לֹא יִזִּיק הַזְּנוּת, רַק לְיִשְׂרָאֵל
שְׂמַמְשִׁיכִין הַרַצוֹן דְּרָךְ הַקְּדוּשָׁה דִּיקָא, וְעַל־כֵּן אָמַר:
'אֲלֵהִיָּהֶם שָׁל אֵלוֹ שׁוֹנָא זְמָה', 'שָׁל אֵלוֹ' דִּיקָא, שֶׁהֵם
יִשְׂרָאֵל שְׁהַמְשִׁיכוּ אֶלְקוּתוֹ עֲלֵיהֶם בְּדְרָךְ זֶה שֶׁל קִדְשָׁת
מִלְּשָׁה, הוּא 'שׁוֹנָא זְמָה', שְׁשׁוֹנָא אוֹתָם מִחֻמַּת חֵטָא
נֶאֱוָף, אֲבָל הַשְּׁנֹאָה הַזֹּאת הוּא רַק לְאֵלוֹ וְלֹא לְטַמְאִים
כְּמוֹתוֹ, כִּי בְּזֶה טַעָה בְּכַפִּירוֹתָיו, שְׂסָבָר מֵה שְׂרוּאִין
בְּכָל פְּעַם שֶׁיְבָרַךְ שְׂאָדָם רוּצָה לִילָךְ מוֹלִיכִין אוֹתוֹ
וּמְצַלִּיחִין בִּידוֹ מִלְּמַעְלָה שִׁגְמָר חֲפָצּוֹ, הֵן לְטוֹבָה הֵן
לְרָעָה, סָבָר שְׁחַס וְשְׁלוֹם ה' יִתְבָּרַךְ בְּטַל רַצוֹנוֹ לְגַמְרֵי
וּמִסָּר בִּיד הָאָדָם הַכַּל וְכַרְצוֹנוֹ יוֹכַל לְהַמְשִׁיךְ הַכַּל,

חיי

המסגל לשמירה. כי על-ידי בחינת והמשפילים זיהירו, על-ידי-זה הוא נשמר ממכשול פנ"ל, שנה בחינת שם הנ"ל שהוא שמירה להולכי דרך מגולן ורוצח פמוקא אצל תפלת הדרך. והוא יוצא מהפסוק (תהלים צ"א): "כי מלאכייו יצווה לך" שפופי- תבות יוה"ך פמוקא שם.

קצו. קדם לזה שהיה מדבר מענין יראת שמים ובכיה לבנות לפני השם ותברך כמו תינוק הבוכה לפני אביו שנתרחקו כל כך מאבינו שפשמים, ענה ואמר קשאני עושה תשובה הוא טובה גדולה יותר מעניני תשובה שלכם, כי אני עושה תשובה בפשיטות שאני מתחרט מאד ומתבייש מאד ואני מקבל עלי שלא לעשות עוד בשום אפן. ואמר שעשה תשובה על- זה הדבור שציצא מפיו על העגלה שנסע עמי מענין רבי נחמן-נתן פנזקר לעיל, ואמר שזה מעשה פעל- דבר כדי שיהיה קשה וכבד ביותר אחר-כך. ושאילתי אותו הלא אמר שעל-ידי שפגע בנו רבי מאיר אמר זאת. ענה ואמר אף-על-פי-כן לא היו צריכין לאמרו אז. ואמר כי היו צריכין להמתין לבלי לאמרו אז, ואם היה ממתין לא היה אומרו כלל.

קצו. (יב) יום שני כ"ד איך באומין היה מדבר עמי ואמר שבעתים הללו הוא חפץ מאד לסלק ולהשליך מאתו העולם, הינו שהוא רוצה לבחר

קל"ב

מוהר"ן

מקום לישוב לבדו בעצמו, ולא יהיה עליו על העולם. ואמר כי הוא חושב שאם לא היה מתחיל בתחלה בענין הנהגת המפרסם אפשר היה מגיע למה שהיה מביע. ואמרתי לו הלא משה רבנו עליו השלום היה עוסק גם-כן בזה בהנהגת העולם לקרב בני אדם לה', השיב הלא גם משה רבנו עליו השלום שנה בזה כי גם משה נענש על שקרב את הערבי-רב.

ואמר כי העקר העבודה שיש בכל דבר מה שמוניחין לאדם על הבחירה שלו, הינו שגשאר הדבר על דעתו. ואין בזה מצוה הינו שאין מצוין אותו על אותו הדבר שום מצוה, ואין אומרים לו כלל לעשות כן. רק שגשאר הדבר על דעתו שעשה כפי מה שיבחר לו. וזה בחינת (שבת טו) הוסיף יום אחד מדעתו הגאמר במשה, שזאת הבחינה היא נמצאת בכל עבודה ועבודה. כי בכל עבודה מעבודת ה' יש דבר שמוניחין ומשאירין לאדם בלי מצוה ואזהרה, ואין מצוין עליו שעשה כן רק הדבר תלוי בדעתו ובחירתו כמו משה רבנו עליו השלום שהוסיף יום אחד מדעתו בלי מצוה (ענין בלקישי א סימן ק"צ מנה). ובזאת הבחינה היא עקר העבודה והבחירה כי נשאר מספק תמיד איך הוא רצון השם ותברך מאחר שלא צוה עליו איך לעשות.

ואמר כי כנגד רצון השם ותברך אינו

חיי

נמצא אצלו שום כבודת ויגיעה בשום עבודה ובשום ענין שבעולם. ואפלו כל היסורין שבעולם רחמנא לצלן כפי מה שהוא יודע מיסורין שהוא אינו רוצה להוציאם בדבור רחמנא לצלן, ואף-על-פי-כן כל היסורין וכל הדברים שבעולם היה מקבל בנקל אם היה יודע שנה רצון הבורא ותברך בנדאי. כי מאחר שהוא רצון הבורא ותברך הוא מרצה על הכל, ואין שום דבר ולא שום יסורין כבד עליו כלל כלל לא. אכל עקר היגיעה והיסורין שלו היא בבחינה הנ"ל בבחינת הוסיף משה יום אחד מדעתו, הינו הדבר שגשאר על דעתו לבחר לו לעשות פרצונו ואין בו שום מצוה פנ"ל, בזה היא עקר היגיעה והכבדות כי אינו יודע איך לעשות. ולפעמים רואה שיש לו כמה יסורים ואחר-כך אינו יודע אם זהו רצון הבורא ותברך.

גם זה ששפר את הלוחות היא גם-כן בבחינה הנ"ל כי זה עשה גם-כן מדעתו וכיצא בזה, ועוד דבר בענינים הנ"ל:

והמוכן מדבריו היה שיש לו יסורים גדולים, ורוזפין אותו מאד מאד (היי בבחינתו) ואינו יודע לשות עצות בעפשו איך להתנהג אם להשליך הנהגת העולם לגמרי מאחר שרואה שאין בו תועלת כל כך כמו שהוא רוצה, ואמר הלא כבר דברנו מזה שמה שצריכין לבלות זמן ויגיעה לעזר לצדיק גופני

נסיעתו וישיבתו באומין קצו

מוהר"ן

קל"ג

בעבודת ה', הינו שהוא עדין מלפני בתוך הגוף בזה העולם כשרוצין לעזר לו להעלותו ולהרימו למדרגתו היא קשה יותר מלעזר ולהעלות אלף אלפים רשעים ברוחניות, הינו לתקן נשמתם. כי בעל בחירה קשה מאד לפעל אצלו לנתקו מבחירתו להנטותו לדרך האמת, כי אפלו הגדול שברשעים מאחר שהוא כבר נסתלק לעולמו יכולים לעשות עמו מה שרוצים, וכל מה שיצוה עליו יעשה אפלו אם הוא רשע גדול מאד. ולהפך אפלו הצדיק הגדול שהוא עדין בתוך הגוף ויש לו בחירה, קשה מאד לפעל עמו להנטותו אל האמת מאיזה דרך וענין שצריכין להשיבו מזה.

(והכלל כפי מה שגשמע מדבריו הוא שהוא עוסק לתקן נשמות שנפלו ממים קדמונים לאלפים ולהכבות וכמבאר במקום אחר מזה (לעיל טז), וזה עקר עבודתו. על-כן עולה בדעתו להשליך לגמרי הנהגת העולם אבל אף-על-פי-כן הוא מספק כי בנדאי אם יעזר למי שהוא בעל בחירה להשיבו לה' הוא בנדאי דבר גדול מאד אשר אין לשער).

אחר-כך דבר עמי מענין מקום ישיבתו ואמר שאומין טוב לפניו מאד אם ירצה לישוב באיזה מקום יותר טוב לפניו פה, ואמר שגם לענין הסתלקותו כשימלאו ימיו ושנותיו לארץ ימים ושנים טוב גם-כן פה. כי

חיי

נסיעתו וישיבתו באומין קצו

מוהר"ן

ק"ד

באומין הנה קדשת השם גדול מאד, כי נהרגו רבים מישראל לאֲלָפִים ולרַבָּבוֹת אֲשֶׁר מָכַל זֶה נִתְקַדֵּשׁ שְׁמוֹ כִּידוּעַ. גם רבים מתו מִמַּשׁ עַל קִדּוּשׁ הַשֵּׁם, כִּי הֶעֱכֹרִים רָצוּ שְׂמִירוֹ דָּתָם וְהֵם מִתּוֹ עַל קִדּוּשׁ הַשֵּׁם. וְגַם הַנְּפֹשׁוֹת מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁנִּהְרְגוּ סָתָם הֵיא גַם-כֵּן קִדְשַׁת הַשֵּׁם כִּידוּעַ, וְכַמָּה מֵיִתּוֹת מְשֻׁנּוֹת שֶׁהָיוּ אָז, וְכַמָּה גְּמוּלֵי מַחֲלָב וְיוֹנְקֵי שְׂדֵים שֶׁנִּהְרְגוּ לְאֲלָפִים וְלִרְבָּבוֹת אֲשֶׁר כָּל זֶה הֵיא קִדְשַׁת הַשֵּׁם. וְהֵם (הֵינוּ אֵלֹה הַרְשָׁעִים הַמְּפָרְסְמִים הַנִּמְצָאִים פֶּה הַרְבֵּה) הֵם מִן הַסּוֹסְפִיתָא (פְּסוּלָת) עַל-כֵּן הֵם אֶפְיִקוֹרְסִים כְּאֵלֶּה וְאֶף-עַל-פִּי-כֵן גַּם בִּינֵיהֶם בְּוֹדָאֵי יֵשׁ וְכו' (הֵינוּ כִּי גַם בְּתוֹךְ הַסּוֹסְפִיתָא יֵשׁ גַּם-כֵּן אֵיזֶה נִיבּוּצוֹת יְקָרוֹת שְׁעִדוֹן לֹא נִדְבַכְכוּ כִּידוּעַ).

וְאַחֲרֵיכֵן סִפֵּר לִי חֵלוֹם מַעֲנֵן הַחֲתָנָה "אֵינִן חֲתָן אֵיזִ דְּעַר אֵינִן בַּחוּר אֵיזִ אֲבָל הֵלֵא אִם עוֹרְזִין לְבַעַל בַּחִירָה כִּמָּה מַעֲלוֹת טוֹבוֹת וְכו' פּוֹעֲלִין בְּזֶה. הַשֵּׁיב בְּוֹדָאֵי זֶה אֵין צְרִיכִין לִזְמַר (וְהַפְּלִיג בַּתְּנוּעוֹתָיו הַקְּדוּשִׁים שֶׁבְּוֹדָאֵי כֵּן הֵיא שְׁפַעֲלָה זֹאת בְּוֹדָאֵי יְקָרָה מֵאֵד בְּלִי שְׁעוֹר כְּשֶׁזּוֹכִין לְפַעַל עִם הַפַּעַל בַּחִירָה לְנִתְקוּ מִמָּקוֹמוֹ). אִף אָמַר זֶה שִׁכְחָתָ מֵהַ שְׂמִיבְלִין הַזְּמַן, וְכִנְתָּו הַקְּדוּשָׁה הֵיתָה שֶׁבְּוֹדָאֵי אִם יִפְעִלוּ עִם הַפַּעַל בַּחִירָה בְּוֹדָאֵי יְקָר בְּלִי שְׁעוֹר

חיי

נסיעתו וישיבתו באומין קצו

מוהר"ן

ק"ה

לְהַסְתַּלַּק עַל-יְדֵי-זֶה וְדַבֵּר אֲזִ מַעֲנֵן קָבְרוּ כִּמְבָאָר קִצַּת מִזֶּה לְעֵיל (סִימָן סב) אֲזִ אָמַר בְּזֶה הַלְשׁוֹן אֲנִי רוּצָה לְשַׂאֵר בִּינֵיכֶם "אֵיךְ וּוֵיל בְּלֵיבָן צְוִוִּישָׁן אֵיךְ" וְאַתֶּם תְּבֹאוּ עַל קְבָרֵי וְכו' (וְזֶה הַדְּבָר יְקָר בְּעֵינֵי מֵאֵד מֵה שְׁשֻׁמְעֵתִי בְּשִׁמּוֹ זֶה הַלְשׁוֹן בְּפִרוּשׁ שְׁאָמַר אֲנִי רוּצָה לְשַׂאֵר בִּינֵיכֶם) כִּי כָּל הַעוֹלָמוֹת תְּלוּוִים בְּזֶה מֵה שֶׁנִּשְׁאָר בִּינֵינוּ:

קצח. (יד) אָמַר מֶשֶׁל לְעֵנֵן אֲנָשִׁים הַיְדוּעִים הַנִּכְנָסִים אֲצִלוּ שֶׁהֵם חֲכָמִים בְּעֵינֵיהֶם, וְסִפְרוּ לְפָנָיו כִּמָּה מַעֲשִׂוֹת שֶׁל שְׁטוֹת הַנִּמְצָאִים בְּסִפְרֵיהֶם, אָמַר בְּקָרוֹב יְכֻלָּה אֲצִלֵּם הַכֹּל כִּי קָל וּמְהֵרָה לֹא יִהְיֶה לָהֶם מֵה לְסַפֵּר. וְאָמַר מֶשֶׁל נֶאֱדָר מֵה שֶׁמְסַפְּרִים מֵאַחַד שְׁפַגַּע בּוֹ הַזְּלוֹן וְרָצָה לְגַזְלוֹ וְשָׂאֵל אוֹתוֹ הַזְּלוֹן יֵשׁ לָךְ מַעוֹת הַשֵּׁיב יֵשׁ לִי בְּוֹדָאֵי אֲתוֹן לָךְ כָּל הַמָּמוֹן בְּשִׁבִיל מוֹרָה וְגִזְלֵי אוֹתוֹ הַזְּלוֹן אַחֲרֵי כֵּן אָמַר זֶה הַנְּגַזֵּל אֵל הַזְּלוֹן אֵיךְ אָבּוֹא לְבֵיתִי בְּלִי מָמוֹן, כִּי הֵייתִי נֶעַ וְנָד מִבֵּיתִי כֹּל-כֵּן זְמַן וְעַתָּה אֵיךְ אָבּוֹא רִיקָם לְבֵיתִי כֵּן אֲנִי מִבְּקָשׁ מִמֶּךָ שֶׁתִּהְיֶה מוֹרָה בְּקִנְיָה שְׂרָפָה שֶׁלָּךְ אֵת הַכּוֹבַע שֶׁלִּי כְּדֵי שִׁיחֶיָה נִכְר שְׁפַגַּע בִּי גִזְלוֹן. וְכֵן עָשָׂה הַזְּלוֹן. אַחֲרֵיכֵן בִּקֵּשׁ מִמֶּנּוּ עוֹד שְׂיִירָה בְּאֵיזֶה מְקוֹמוֹת אַחֲרֵים בְּסוֹף הַשֵּׁיב הַזְּלוֹן אֵין לִי עוֹד פִּילְווִיר (אַבְק שְׂרָפָה - פְּצָצֵה) וְאֲזִ כְּשֶׁהַשֵּׁיב שָׂאֵין לוֹ עוֹד פִּילְווִיר עָנָה הַנְּגַזֵּל עַתָּה שָׂאֵין לָךְ עוֹד פִּילְווִיר בּוֹא

לְכָאן, וְתַפְסֵ אוֹתוֹ בְּעָרְפוֹ וְקָרָא לְסִיעָתוֹ וְהִתְגַּבֵּר עַל הַזְּלוֹן וְנִצְחָו. וְהַנְּמָשֵׁל מוֹכֵן לְהַשׁוּמְעִים שְׁעִמְדוֹ בְּאוֹתוֹ הַמַּעֲמָד כְּשֶׁסִּפֵּר זֹאת:

קצט. (טו) יוֹם א' רֵאשׁ-חֲדָשׁ סִינֵן בְּאוּמִין עָנָה וְאָמַר לִי בַעֲתָ שְׂצִצָּאתָ עָמִי לְדָרְךָ לְנִסְעָ (הֵינוּ בַּחֲלֵל קִין זוּ כִּשְׁמִיעָתִי עִמּוֹ לִפָּה) סִפְרָתְ לִי דְבָר, אַחֲרֵיכֵן סִפֵּר לִי רַבִּי נִפְתְּלִי אוֹתוֹ הַדְּבָר אַחֲרֵי-כֵן סִפֵּר לִי רַבִּי יוֹדֵל אוֹתוֹ הַדְּבָר, וְאַתָּה סִפְרָתְ לִי בְרַמְזוֹ. וְנִפְלֵאתִי מֵאֵד מֵאֵד אָבָל הֵם סִפְרוּ לִי בְּפִרוּשׁ גַּם כִּפִּי מֵה שֶׁהוֹלֵם מְדַבְּרִים נִשְׁמַע מִפִּיהֶם גַּם-כֵּן זֹאת, עָנָה וְאָמַר עַתָּה נִרְאָה, שְׂאֲלֵתִי אוֹתוֹ אִם הַדְּבָר הֵיא כִּמוֹ עֵנֵן עֲתִידוֹת כִּפִּי מִשְׁמַעוֹת דְּבָרָיו הַשֵּׁיב הֵן. אַחֲרֵיכֵן כְּשִׁיחֶיָה הַדְּבָר הֵזָה יִהְיֶה וְכוֹלִים לְנַקֵּר עֵינֵי הַפִּילוֹסוֹפִים (וְהַדְּבָר סָתוּם וְאֵין אֲתוֹנוּ יוֹדַע עַד מֵה מֵה זֶה הַדְּבָר שֶׁסִּפְּרָנוּ לוֹ עַד נִזְכָּה לְרִאוֹת אִם יִרְצָה ה')

ר. (טז) בְּעֵנֵן הַדְּבָרִים שֶׁהוּא עוֹשֶׂה לְפַעֲמִים דְּבָרִים שֶׁהֵם בְּעֵינֵי הָאָדָם פְּלִיאוֹת גְּדוּלוֹת מֵאֵד, וְהַעוֹלָם מְטַעֵן עֲצָמָם בְּעֵנֵינִים שֶׁלּוֹ שֶׁהוּא עוֹשֶׂה. כִּי כָּל אֶחָד מְטַעֵה עֲצָמוֹ וְחוֹשֵׁב בְּדַעְתּוֹ שֶׁבְּשִׁבִיל זֶה עָשָׂה זֹאת, וְזֶה מְטַעֵה עֲצָמוֹ בְּטַעוֹת אַחֲרֵי. כְּגוֹן בְּעֵנֵן נִסִּיעָתוֹ לְאוּמִין שֶׁכָּל אֶחָד נִפְל עַל שְׁטוֹת וְטַעוֹת אַחֲרֵי מֵה הֵיתָה פְּנוּתוֹ בְּזֶה, וְכַבָּאָת פְּנוּתוֹ הֵיתָה עֲנֵינִים גְּבוּהִים מֵאֵד, כִּמְבָרְן מְעַט לְעֵיל וְכַבָּדָאֵי לֹא

חיי

נביעתו ושיבתו באומין רא

מוזהרין

קלו

חיי

נביעתו ושיבתו באומין רג

מוזהרין

קלו

חיי

נביעתו ושיבתו באומין רג

מוזהרין

כּוֹן לְשׁוֹם תּוֹעֵלֶת עֲצָמוּ כִּלְל רַק לְמַעַן שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ].

עֲנֵה וְאָמַר טוֹב מְאֹד כְּשִׁמּוֹסְרִין אֶת הַשׁוֹטֵט הַלְתוֹף הָעוֹלָם, כִּי כָּל אֶחָד מִשְׁטֵטָה אֶת אֶחָד וְהָאֶחָד הוּא עֲצָמוּ, הֵינּוּ שְׁהוּא טוֹעֵה וּמִשְׁטֵטָה אֶת עֲצָמוּ, וּמִי שֶׁנִּשְׁמַר שְׁלֵא לְהִטְעוֹת אֶת עֲצָמוּ אֲזִי הוּא מִטְעֵה אֶת כָּל הָעוֹלָם. הֵינּוּ שְׁכַל אֶחָד טוֹעֵה בּוֹ מֵה הֵיחָה פְּנִיתוֹ וְאִינּוּ צָרִיךְ לְהִטְעוֹת אוֹתָם כִּלְל, כִּי הֵם עֲצָמוּ מִטְעִין אֶת עֲצָמָם כִּי כָּל אֶחָד נּוֹפֵל עַל טְעוֹת אַחֵר בְּעֵנֵינוּ כִּנְ"ל.

בְּאִיר הַדְּבָר כִּי כָּל אָדָם מִטְעֵה אֶת עֲצָמוּ, כִּי אִין מִי שִׁיְהִי פְּנִיתוֹ בְּכָל עֵנֵינוּ לְשֵׁם שְׁמִים בְּשִׁלְמוֹת בְּלִי שׁוֹם פְּנִיָה, רַק כָּל אֶחָד מִטְעֵה אֶת עֲצָמוּ. וּמִי שְׁעוֹשֶׂה כָּל עֵנֵינוּ לְשֵׁם שְׁמִים בְּלִבְד בְּלִי שׁוֹם פְּנִיָה וְכוּנָה לְהִנָּאֵת עֲצָמוּ, וְאִינּוּ טוֹעֵה אֶת עֲצָמוּ כִּלְל כִּלְל, אֲזִי כָּל עֵנֵינוּ הֵם פְּלִיאוֹת גְּדוּלוֹת מְאֹד בְּעֵינֵי בְּנֵי אָדָם. וְכָל אֶחָד טוֹעֵה אֶת עֲצָמוּ בּוֹ, כִּי אִי אֶפְשָׁר לְבֹא עַל פְּנִיתוֹ הַגְּבוּהָ. נִמְצָא שְׁמִסְר הַטְעוֹת שְׁלוֹ לְתוֹף הָעוֹלָם כִּי לֹא רָצָה לְהִטְעוֹת אֶת עֲצָמוּ, וְעַל-כֵּן הָעוֹלָם טוֹעִים עֲצָמוּ בּוֹ וְהִבּוּ, כִּי אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר בְּכַתֵּב.

עוֹד פַּעַם אֶחָד הִלְעִיג עַל עֵנֵן זֶה מֵה שְׁהָעוֹלָם טוֹעִין עֲצָמָם בּוֹ וְאוֹמְרִים פְּרוּשִׁים שְׁל שְׁקָר עַל הַנְּהַגוֹתָיו וְדַרְכּוֹ וְכָל אֶחָד אוֹמַר כִּפִּי הַנְּרָאָה לְדַעְתּוֹ,

עֲנֵה וְאָמַר בְּדֶרֶךְ הַלְצָה הַנְּרָאָה שְׁעַל שְׁכָלִי קָל מְאֹד לְבֹא [כְּלוֹמַר שְׁלִפִי דְבָרֵיהֶם אִם-כֵּן כָּל אֶחָד יִכּוֹל כְּכַל לִידַע מִיָּד מֵה פְּנִיתִי בְּזֵה? אֶתְמַקְהִי]:

ר.א. (י) לְעֵנֵן מְלַבּוּשֵׁי כְּבוֹד, שְׁצָרִיךְ לְאִישׁ כְּשֶׁר לְהַדִּיר שִׁיְהִי מְלַבֵּשׁ כְּרָאוֹי אִם אֶפְשָׁר לוֹ וְלֹא יִהְיֶה בְּזוּי, כִּי גַם לְהַצְדִּיק אִין מְקַרְבִּין עֲצָמוֹן רַק עַל-יְדֵי מְלַבּוּשָׁיו, שְׁרֹאִין שְׁהוּא מְלַבֵּשׁ בְּכְבוֹד עַל-יְדֵי-זֵה הוּא נֶחֱשֵׁב בְּעֵינֵיהֶם לְהַתְקַרֵּב לוֹ וְאִם לֹא הִיָּה מְלַבֵּשׁ לֹא הִיָּה נֶחֱשֵׁב כִּלְל בְּעֵינֵיהֶם.

עֲנֵה וְאָמַר הֲלֹא גַם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הִיָּה מִתְלַבֵּשׁ עֲצָמוּ בְּמִצְרִים, כִּי כָּל הַמַּעֲשֵׂה שֶׁל מִצְרַיִם הִיָּה כְּלֵה בְּחִינַת לְבוּשִׁין, שְׁהִיָּה בְּהַכְרַח שִׁיְתַלַּבֵּשׁ עֲצָמוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כְּכִיכּוֹל בְּאֵלוֹ הַמַּעֲשִׂוֹת שֶׁל מִצְרַיִם עַד שְׁאַחֲרֵי-כֵן הַתְּחִילוּ לְהַפִּיר אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּעֲצָמוֹ כְּכִיכּוֹל, וּבְכָל פַּעַם הַפִּירוֹ אוֹתוֹ יוֹתֵר וְיוֹתֵר וְהַפִּירוֹ גְּדֻלְתּוֹ יִתְבָּרַךְ כְּכָל פַּעַם יוֹתֵר. אָבֵל בְּתַחֲלָה לֹא הִיָּה אֶפְשָׁר שִׁיְתְּקַרְבוּ אֵלָיו כִּי-אִם עַל-יְדֵי בְּחִינַת מְלַבּוּשִׁים, הֵינּוּ כָּל הַמַּעֲשֵׂה שֶׁל מִצְרַיִם שְׁהִיָּה בְּחִינַת מְלַבּוּשִׁים כִּנְ"ל:

ר.ב. (י) בְּשִׁבוּעוֹת תִּק"ע הִיָּה בְּאוֹמִין בְּתַחֲלַת כְּנִיסְתּוֹ לְשֵׁם וְלֹא אָמַר תּוֹרָה בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם-טוֹב. אַחֲרֵי-כֵן אָמַר לְנוּ בְּדֶרֶךְ הַלְצָה אֶתְּם אֵינְכֶם כָּל כֵּן חוֹטְאִים שְׁאָמַר לְכֶם תּוֹרָה. וְסִים אַחֲרֵי-כֵן בְּעֲצָמוֹ כִּי יֵשׁ פְּמָה תּוֹרוֹת שְׁנַעֲשִׂים עַל-יְדֵי חֲטָאִים דִּיקָא, כְּגוֹן

פְּרִשְׁתָּ הַעֲגָל וְכִיזְצָא, שְׁהַתּוֹרָה שְׁבִאוֹתָן הַפְּרָשׁוֹת נַעֲשׂוּ עַל-יְדֵי חֲטָאִים. וְכֵן אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבָרְכָה (קִדְרִים כ"ב): אֶלְמָלִי לֹא חֲטָאוּ יִשְׂרָאֵל לֹא הִיָּה לָהֶם רַק הַסִּפֵּר תּוֹרָה וְסִפֵּר יְהוֹשֻׁעַ. כִּי שְׁאָרֵי נְבִיאִים וְכַתּוּבִים לֹא נַעֲשׂוּ רַק עַל-יְדֵי שְׁחֲטָאוֹ יִשְׂרָאֵל וְהִצְרִיכוּ לְהוֹכִיחָם כְּמוֹ שְׁפָרַשׁ רַש"י שֵׁם. נִמְצָא שְׁעַל-יְדֵי חֲטָאִים שֶׁל יִשְׂרָאֵל נַעֲשׂוּ תּוֹרוֹת שְׁלֵמוֹת דְּהֵינּוּ כָּל סִפְרֵי נְבִיאִים וְכַתּוּבִים:

ר.ג. (י) אִיר סִפֵּר בְּכָאן בְּבִית רַבִּי נַחֲמָן-נְתָן שְׁאֲצַל הַשִּׁיבָה שׁוֹפְטֵינוּ בָּא עַל דַּעְתּוֹ רַבִּי נַחֲמָן-נְתָן, הֵינּוּ שְׁיַעֲשֶׂה בְּשִׁבְלֵוֹ לְתַקְּנוּ:

ר.ד. (כ) לֵיל שַׁבָּת פְּרִשְׁתָּ חֲקַת וּבְלַק "ב תַּמּוּז תִּק"ע סִפֵּר עַל הַשְּׁלַחֵן מְעֵנֵינוּ, וְתַמּוּז עַל עֲצָמוֹ עַל שְׁעוֹשֶׂה תְּמִיד דְּבָרִים מְשֻׁנִּים וְנִפְלְאִים מִדַּעַת בְּנֵי אָדָם, עַל אֲשֶׁר הוּא תְּמִיד נֶעַ וְנִד מְקוּמָם לְמָקוֹם וּמֵה הִיָּה חֶסֶר לוֹ בְּמַעֲדוֹעֵדוֹיָוָקַע, הִיָּה רָאוֹי לוֹ לִישֵׁב שֵׁם תְּמִיד כִּי שֵׁם הִיָּה יוֹשֵׁב בְּשִׁלְוָה וְהַשְּׁקֵט. וְהוּא לֹא רָצָה לִישֵׁב בְּשִׁלְוָה, וְנִסַּע מִשָּׁם וְקָבַע דִּירְתּוֹ בְּזִלְאִטִּיפְאֵלִיעַ וְהִיָּה לוֹ שֵׁם מִחֲלַקַּת גְּדוּל וְיִסוּרִים גְּדוּלִים מְאֹד, וְנִסַּע מִשָּׁם וְקָבַע דִּירְתּוֹ בְּכַרְסֵלֵב. אַחֵר כֵּן בְּזֵה הַקִּיץ נִסַּע מְכַרְסֵלֵב וְקָבַע דִּירְתּוֹ בְּאוֹמִין.

וְעַל-כֵּן פְּנִים מְאֹד אַחֲרֵי שְׁבָא לְאוֹמִין הִיָּה רָאוֹי לוֹ לְבָחוּר דִּירְתּוֹ אֲצַל אִישׁ הַגּוֹן, וְהִיָּה

קוֹרָא תַּמּוּז עַל עֲצָמוֹ עַל שְׁעוֹשֶׂה דְּבָרִים מְשֻׁנִּים וְנִפְלְאִים כְּאֵלֶּה וְכו'. עֵינֵי וְאִמְרֵי לוֹ הֲלֹא מִפְּנֵי מַה נִּשְׂא מִשָּׂה אֲשֶׁה מִבְּנוֹת יִתְרוֹ דִּיקָא. [וְכוּנָתִי הִיָּה פְּשׁוּט כִּי כֵּן הוּא מְנַהֲגֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְחַבֵּר שְׁנֵי הַפְּכִים, כְּמוֹ מִשָּׂה רַבְּנוּ עֲלֵיו הַשְּׁלוֹם הַצָּרִךְ לְהַתְּחַבֵּר וְלְהַתְּחַתֵּן עִם יִתְרוֹ דִּיקָא, שְׁהִיָּה וְכו' כְּמוֹ כֵּן הוּא מְכַרַח לְהַתְּחַבֵּר עִם אֲנָשִׁים כְּאֵלֶּה וְכו' וְהִבּוּ].

אַחֲרֵי-כֵן עֲנֵה וְאָמַר לְהָעוֹלָם שְׁיִשְׁבּוּ עַל הַשְּׁלַחֵן הַשְּׁמַעְתֶּם מֵה שְׁהַקְּשָׁה הֲלֹא הַקְּשָׁה קְשִׁיָּה גְּדוּלָה. עֲנֵה וְאָמַר אִין אֶתְּם רָאוּיִים כִּלְל לְעַדוֹת. וְלֹא הִבְנֵנוּ מֵה עֵנֵן הָעַדוֹת. וְאָמַר שִׁיְהִיָּה לְזַפְרוֹן כִּי יֹאמַר עַל-זֵה תְּרוּץ, אֲךְ לַעַת עֲתָה הִיָּה צָרִיךְ לְקַח אֶתְּכֶם לְעַדוֹת אֲךְ וְכו', וְאָמַר הֲלֹא בְּלֹא זֶה אִי אֶפְשָׁר לְכַתֵּב עַכְשָׁו אֲךְ מִסְתַּמָּא תִּזְכְּרוּ זֹאת.

גַּם בְּשַׁבָּת בְּבַקָּר סִפֵּר עוֹד מִזֵּה מְעֵנֵן הַקְּשִׁיָּה הַנִּ"ל, וְחִזְרוּ וְאָמַר שְׁהַקְּשִׁיָּה קְשִׁיָּה גְּדוּלָה מְאֹד. וְאָמַר הַיְדַעַת תְּרוּץ. וְאִמְרֵי שְׁאֲצַלִּי אֵינּוּ קְשָׁה כִּלְל עַל מִשָּׂה רַבְּנוּ ע"ה, וְאָמַר אִם-כֵּן אֶתְּה מְתַרֵץ קְשִׁיָּה בְּקְשִׁיָּה אַחֲרֵת, וְאָמַר שְׁכּוּנֵי עֵנֵן מִחֲשַׁבְתּוֹ. כִּי הוּא הוֹלֵךְ עִם עֵנֵן זֶה כְּמֵה זְמַן שְׁהוּא מְבַקֵּשׁ וּמִתְפַּלֵּל לִידַע תְּרוּץ עַל עֵנֵן זֶה, וְעַכְשָׁו הַקְּשָׁה הוּא קְשִׁיָּה זו. [כֵּן אָמַר בְּפִנֵּי הָעוֹלָם עֲלֵי וְאֶתְּם אֵינְכֶם יוֹדְעִים כִּלְל הָעֵנֵן רַק בְּעֵנֵן הַמְּחַשְׁבָּה זוֹ אֲנִי הוֹלֵךְ זְמַן רַב וּבְכָר הַמְּחַלְּתִי

חיי

נסיעתו וישיבתו באומין רה

מוהר"ן

קל"ח

הרבה על-זה, ולא בלבד התפלות שהכל מתפללים הינו שחרית מנחה וערבית, רק חוץ מזה פמה וכמה תפלות התפללתי על זה פי הייתי רוצה שיודיעו לי ענין זה מן השמים, דהינו שאשמע קול ודבור מן השמים להשיבני על ענין זה. אבל על-ידי בני אדם אינו רוצה שישיבו לו. אחר-כך הניח והקל בקשתי ובקש על-פל-פנים שיודיעו לי על-ידי שליח. אחר-כך בקש שעל-פל-פנים יודיעו לי על-ידי חיות ועופות, אבל על-ידי בני אדם אינו רוצה ועדין לא הודיעו לי. ואמר לנו אתם אנשים קטנים במעלה מאד ואין לי עם מי לדבר. אך אף-על-פי-כן אף-על-פי דאיהו לא חזי מזלה חזי. אחר-כך אמר אני מקבל לעדים את וכו' ואמר בלשון אשכנז: "איהו בגרים מיה מיט אייערע" ולא סיים.

ונראה הפונה שלו היתה עם הנשמות שלנו, וכיוצא בדברים אלו דבר עוד מזה הרבה על השלחן בליל שבת, וביום שבת והפליג מאד בענין הקשיא הנ"ל והדברים סתומים וחתומים:

רד. (כא) שמעתי מאיש אחד מאנשי-שלומונו קשוסע עמו מאומין לטירהאוויצע בקוץ תק"ע הנ"ל היה מדבר עמו מענין עצמו, ואמר תמה אני כמו שאין לנו חלק בעולם הזה כלל. אף-על-פי-כן בכל מקום שאנו באין יש לנו מקום והכל שלנו. ושאל

חיי

נסיעתו וישיבתו באומין רו

מוהר"ן

קל"ט

יקרים ונפלאים בכל פעם שנתוסף אכן אחת, וכל פעם שנתוסף אכן ביותר נתרבין בתמים ביותר, כמוכא שם בספר יצירה עד שששה אותיות בונות כמה מאות בתים ויותר מזה, עד שאין הפה יכול לדבר והלב לחשב.

ועל פי זה ראה והבן והבט גדל השיעשועים והצורפים והחדושים והתפלות היקרים ונפלאים ונוראים הנעשים בכל עת ובכל שעה ובכל שעה על-ידי נפשות ישראל [על-ידי הצדיק הגדול האמתי העוסק לקבץ נפשות ישראל להכניסם ולקרבם אל הקדשה]. ודע שיש אבנים בחינת נפשות שהם משלכים בחוצות בחינת תשתפכנה אבני קדש בראש כל חוצות, אבל כשנתוספין אבנים ונעשין בתים חדשים כנ"ל אזי מכניסין בתוך אלו הבתים את האבני קדש שהיו משלכין בראש כל חוצות, כי נכנסין ונאספין בתוך אלו הבתים החדשים שנעשו כנ"ל והבן. [ועין בהתורה תקעו תוקעה בלקוטי תנ"ג סימן ח' מענין הבתים עין שם].

ענה ואמר, זה זמן רב שיש לי חלק בתפלות ישראל, כי הלא ראוי להם להצדיקים להסתכל בעצמן מי הוא זה שמתפלל ועם מי מתפללין הלא גם כל התנועות שעושה מי שעושה איזה תנועה בעלמא בתפלה, ואפלו פושעי ישראל הפל על ידי [ואמר

שענין זה הוא סוד מסודות נסתרים שלו].

[אמנם לא באר רבנו זכרוננו לברכה מה שיכות ענין זה הנ"ל לאומין דוקא. אך כפי המבאר לעיל מעט מזער מה שרמז לנו קצת מענין ושיבתו באומין כי יש שם קדשת השם מנפשות רבות שנהרגו שם, על-פי זה יכולין להבין מעט מזער קצת ענין הנ"ל, כי הריגת ישראל חס ושלום זה בעצמו בחינת תשתפכנה אבני קדש וכו'. אבל עדין הדברים סתומים וחתומים מאד ואין אתנו יודע עד מה, אשרי הזוכה להשיג באחרית הימים מעלת גדלת רבנו זכרוננו לברכה וסוד הנהגותיו אשר פעל ועשה בזה העולם דברים נפלאים ומכסים מפני אדם ונעלמים מדעת אנושי מאד, והכל למען שמו הגדול והקדוש יתברך]. ואמר אז אשריכם שיש לכם רב פנה אני מקנא אתכם. עכשו כבר קשה מאד שיתקרב עוד אחד:

רו. (כב) בענין המליצה [הינו בעלי לשון ומליצה] אמר שהאדם כשנפטר נעשה תכף מליץ כמו שכתוב (איוב ל"ג): "אם יש עליו מלאך מליץ אחר". כי באמת מליץ הוא גם-כן בחינת לשון ומליצה ממש. כי גם המליץ שרוצה להמליץ וילמד זכות על אחר, הוא צריך לומר מליצתו בדרך מליצה. כי זה הרוצה

חיי נסיעתו ויישיבתו באומין רו מוזהרין קמ חיי נסיעתו ויישיבתו באומין רט מוזהרין קמא

ללמד זכות אם יאמר אלו הדברים ממש בלשון אחר או בסגנון אחר לא יפעל בדבריו למצא זכות, רק כשאומרם בדרך מליצה באפן שיקבלו דבריו. ובשביל זה נקרא מלמד זכות מליץ, פי צריך לומר בדרך מליצה. ואפלו תקצ"ט באותו מלאך וכו' כמו שאמרו רבותינו ז"ל (שבת לב) כי באמת הדבור והמליצה יש לו כח גדול לפעל ולעורר, פי אם יאמרו לאדם סתם שאחד נפטר לא יבכה כל כך, אבל אם יאמרו לו בדברי התעוררות ובדרכי המליצה יש בזה כח לעוררו לכפות כנראה בחוש, פי הדבור יש לו כח גדול. אך יש מליצים פושעים בחינת (ישעיה מ"ג): "ומליציה פשעו בי". [פנהוג עכשו על-פי רב שרב המליצים הם אפיקורסים גדולים]:

ר.ז. (כז) אמר בבית רנ"נ שישב שם בשכנות, ענה ואמר מעולם לא ישבתי בשכנות, ועתה אני שכן ראוי שיתבטל החולאת שלי. ואז אמר פסוק זה (ישעיה ל"א): "ובל יאמר שכן חליתי", בדברי צחות שקורין ווערטיל, הינו שמחמת שהוא שכן ראוי שלא יהיה חולה. ונתהלהו השומעים ונפלא בעיניהם מאד. פי כשיצא מפיו הדבור הקדוש יצא בכל מיני חן אמת וקדוש מאד. אחר-כך זכינו לשמע תורה נוראה בראש-השנה על-זה והוא מחבר להשיחה

של הפתים הנ"ל. (ועין לקוטי מוהר"ן חלק ב' סימן ח' אות ז). ואם יעניי שכל לך תבין מעט עד היכן היה מגיע שיחותיו ודבוריו הקדושים בפרט דברי צחות שלו: ר.ח. (כד) אמר מתחלה היה העולם תהו ואחר-כך ברא את העולם וצריכין לכאר ענין זה לענין מה נאמר: (אמר המעתיק שמעתי מהרב רבי נפתלי זכרוננו לברכה, שפעם אחת אמר לפני רבנו זכרוננו לברכה שהמגיד מטראויצע הקשה עליו שתי קשיות א' על מה נתושב תחלה בבית רבי נחמן-גתן ואחר-כך בבית רבי יוסף שמואל. פי לכאורה היה צריך לזגס בבית רבי יוסף-שמואל מיד פי הוא איש כשר וכו', שנית הקשה על מה הוא מקרב ומדבר עם הקלי עולם שהיו שם באומין. והשיב לו רבנו ז"ל בזה הלשון, מה שהקשה ראשונה היא קשיא ישנה מכבר למה היה מתחלה העולם תהו ובהו, ואחר-כך נברא העולם בשלמות, הנה לו להשם יתברך לברא העולם במלואו ושלמות מיד. והשנית גם-כן אינו קשיא כלל מאחר שהצדיקים וכו' אינם מתקרבים אלי, אני מכרח לקרב הרשעים וקלי עולם אולי אעשה מהם אנשים פורים פאמת. ובאמת הודו בעצמם ולא בושו אלו הקלי עולם שאלמלי לא נפטר רבנו ז"ל בזמן

קרוב כל כך לכניסתו לאומין, היו בנדאי חוזרים בתשובה שלמה באמת. עוד שמעתי אז מהרב רבי נפתלי הנ"ל שפעם אחת שאל הוא בעצמו את פי רבנו זכרוננו לברכה במה יש לאלו הקלי עולם איזה שיכות והתקרבות אלי מאחר שבאמת הם רחוקים מקדשתו מאד בלי שעור ובלשון אשפנו: "מיט וואס האלטין זיי זיך אין אייך", והשיב לו רבנו זכרוננו לברכה במה יש לכם שיכות והתקרבות אצלי הלא אתם אצלי רק כמו נוצות שעל הכגד שפשונופח עליהם מיד פורחין ונסתלקין מעליו. ובלשון אשפנו: "אלא מאי מיט וואס האלט איר זיך איר זענט נאר אזוי ווי פערדין אופ אקאפטין מען טיט אכלאז צוא פליען זייא זיך"):

ר.ט. (כה) אמר אלו הקלי עולם הנקנסין אצלי כבר הם מזללים חרטות והם אינם יודעים קלל מהו חרטה וכו' בנדפס בהשיחות (סימן ו):

ר.י. (כז) באומין דבר עמי מענין נסיעתו, ואמר לי אז יש דרך פזה מבית לחוץ, ומשם אל הנהר, ומשם לסבב דרך הנהר הקטן, והגשר ומשם לבית רבי שמעון ומשם לבית רבי זליג ומשם לאומין. פי בדרך זה יצא לאומין, פי בעת השרפה בליל שפת-קדש ברח פתאום בשעת שנעשה רעש השרפה, שהיה יושב אז בסעדתו בליל שבת ואמר אז שאינו יודע קלל

וכו' ובתוף שאמר דברים אלו נעשה רעש של השרפה ואמר בזה הלשון: "שוין שוין" (וכד כ"ו) ותוף ברח מביתו לחוץ. ורץ סמוך לבית-הכנסת ולשם הביאו לו איזה מלבוש עם עורות שלא יתקרר חס ושלום מחמת שהיה אז חלוש מאד. ואחר-כך עבר הנהר הקטן ברגליו בתוף המים, ועלה על הנהר הגבוה למעלה וישב שם, וראה משם כל השרפה עד שגשרה ביתו. והספרי תורות שהוציאו מבית-הכנסת ומבית-המדרש היו מנחים סמוכים אצלו. וגם כמה נפשות מיישראל שברחו גם-כן לשם. ואנחנו הצלנו כל מה שהיה בתוף ביתו, לא נשאר שום דבר מרכושו בתוף ביתו, פי את הכל הצלנו בעזרת השם יתברך.

ואחר-כך סמוך לאור יום שבת קדש באתי אצלו, והיה יושב שם בשמחה יושב ומסתפל על העיר ועל ביתו שגשרה. ואחר-כך הולכתי אותו לתוף בית בקצה העיר שנצל מהשרפה. והלך עמי סמוך להנהר הקטן על פני השדה, ענה ואמר מי היה אומר וכי עלה על הדעת שאנחנו גלף בליל שבת קדש סמוך לאור יום בזה הדרך על פני השדה.

ואחר-כך באנו לבית רבי שמעון וישב שם כל יום שבת קדש. וביום ראשון יצא משם והלך לבית רבי זליג שגשאר גם-כן בקצה השני של העיר. ושם ישב כל יום ראשון עד שבא

חיי

הידיעה מאומין שיסע לשם, בעת שהיה נע ונד, וכל הונו ורכושו ומשולטוליו הכל היה מגזר מפזר בתוך הבית. ובעת שבא לו הידיעה שיסע לאומין עמדתי אז לפניו, ונתפהל אז מאד ונתלהב פניו מאד.

אחר-כך ביום שלישי נסע לאומין. אחר-כך אמר (הנזכר לעיל) שיש דרך קצה מבית לחוץ וכו' ומשם לאומין וכו' כנ"ל. הינו כי על היד שהיה אצל המלך המבאר בהמעשה של הפעל תפלה, שם היו מצוירין כל הדרכים שבעולם, על-כן אמר שגם יש דרך קצה. כלומר שבדאי גם הדרך זה היה מצויר שם על אותו היד הינו מהבית לחוץ ומשם לההר ומשם להפתים הנ"ל ומשם לאומין. אשרי מי שיזכה להבין זאת לעתיד, כי בענין נסיעתו יש סודות נוראות בכל פסיעה ופסיעה. כי בכל נסיעותיו הקדושות יש רזין עלאין גבוהים מאד, מכל-שכן בפסיעה האחרונה הזאת שנסע להסתלק שם אשר לא יכלה רעיון סודות נפלאות עצומות ונסתרות רבות שהיה בכל פסיעה ופסיעה ובכל ענין וסבה של עניני הסתלקותו:

ריא. (כז) בתחלת פניסתו לאומין בא אליו איש אחר שהיה קצת מקרב לרבנו זכרוננו לברכה ואמר לו שאנשי הבית המדרש דשם מתנצלים על שלא באו כלם לקבל פנים ואמר איזה תרוצים על זה. ענה ואמר הוא

מוהר"ן

זכרוננו לברכה חסידים חדשים איני מבקש עוד. אם יהיו אנשי-שלומונו הישנים המקרבים מפכר אנשים קשרים באמת מה טוב. ואם לאו די לעולם אני לבד "פאר נויט בין איהן אליין גינוג":

ריב. (כח) אחר שבועות באומין כשנכנס בבית רבי יוסף שמואל התחיל לומר תורה ולא סים, ולא הייתי אז ושמעתי שהזכיר אז שעל המפרסמים של שקר שיש להם שם ופרסום בעולם נאמר ושם אלהים אחרים לא תזכירו. גם הזכיר שיש צדיקים אמתיים שנתעלם שמם והינו שאין להם שם ופרסום כראוי להם שזה בחינת (שמטת א): "זה שמי לעלם" ולא זכיתי לשמע ענין זה כלל מפיו הקדוש:

ריג. (כט) בעת שישב באומין אמר לר' נפתלי מי יודע מה זאת עשינו פה באומין שאנו מקרחים עכשו להתעפכ בקאן כל כך. כי הדבר נראה שאין אנו יכולים לצאת מקאן כי תפסו אותנו לקאן ואין רוצים להגייט אוננו מפה:

ריד. (ל) בעת שהיה לו החולאת של ההוסט [שעול] שנסתלק על-ידי זה אמר פעם אחת להצדיק המפרסם המגיד-מישרים מטירהאויצע אם היו יודעים העולם איהם צריכין אותי. היו כלם נופלים

חיי

על פניהם ומבקשים ומתחננים להשם יתברך שאשוב לבריאותי, כי כל העולם צריכין אותי מאד מאד עד שאי אפשר להם כלל להיות בלעדני:

רטו. (לא) ליל שבת נחמו תק"ע באומין אחר קדוש אמר תורה מענין פשיטותו, הינו מה שהוא לפעמים איש פשוט שקורין פראסטיק, שהוא מחינה עצמו אז בעת פשיטותו מהדרך שנסע לארץ-ישראל. ובאר הענין פמוכא בספרנו בסמן ע"ח בלקוטי תנינא עין שם.

ואמר שאינו יודע כלל ונשבע בשבת קדש, ואמר בזו הלשון "אני נשבע בשבת-קדש" הינו על ענין הנ"ל שהוא אינו יודע כלל עכשו. ואחר-כך אמר שהוא עתה נרא שקורין פרום, ושמת, ואמר אשרינו שהשם יתברך היטיב עמנו מאד שזכינו לקדשת ישראל. ואמר שיש לו שמחה גדולה על שזכה להיות בארץ-ישראל כי כמה מניעות וכמה בלבולים וכמה מחשבות וכמה עפובים וסקסוכים היו לו על ענין הנסיעה לארץ-ישראל, ומניעות מחמת ממוז, והוא קפץ על כלם וגמר העבדא בשלמות, שהיה בארץ-ישראל.

ואמר זה אני מאמין וגם אני יודע הרבה בענין זה שקל התנועות וכל המחשבות וכל מיני העבדות שעושים בשביל איזה עבדא שבקדשה אין שום

מוהר"ן

נסיעתו ושיבתו באומין רטו מוהר"ן קמב תנועה ולא שים מחשבה נאבדת כלל, והכל נרשם למעלה לטובה. אשרי קשזוכין לקפץ ולדלג על כל המניעות וזוכין לגמר ולעשות איזה עבדא טובה:

והיה אז בשמחה גדולה וגער ברבי נפתלי על שהיה בוש קצת לנגן אז ואמר מה יש לנו להתבייש כל העולם לא נברא אלא בשבילנו. "נפתלי וואס האבין מיר זיך צו שעמין בשבילנו נברא העולם", והיה אז בשמחה מאד:

רטז. (לב) על ענין חקמת השיר והמליצה הנקרא בלשונם פאזיא אמר מי שאינו יכול פא זיא [הינו למאס בתאות המשגל כראוי] אינו יכול פאזיא. פי (משלי כט) רועה זונות יאבד הון, ואל תקרי מהונך אלא מגרונך נמצא שרועה זונות יאבד את הקול והשיר. ועל-כן מי שאינו יכול פא זיא שתהיה אצלו נמאס ופא ואיזה זיא שתהיה, יהיה אצלו נמאס ופא, אינו יכול פאזיא והבן. זה אמר גם-כן בליל שבת נחמו הנ"ל, ודברי צחות הם מענין גדל התפארותו בכטול התאנה הזאת בתכלית, וגם זה שיה להתורה ואתחנן פראסטיק הנ"ל פמוכן בהראשי פרקים שמצאנו בתביבת ידו הקדושה השיך להתורה הזאת המתחלת מתנת חנם וכו' שמדבר שם משמירת הברית. ועוד ראינו כמה ענינים נראים ונפלאים

חיי

אז, מלבד מה שנגעלם ממנו הנספרות לה' אלקינו:

ריז. (ג) באומין נתאכסן תחלה בעת ביאתו לשם בבית רנ"ג וישב שם מן ה' איר עד אסרו חג שבועות, ואני הייתי עמו שם כל אותן הימים. והיה מבקש שימצאו לו איזה דירה לדור שם עם בני-ביתו, והיינו מחפשים בשכילו בכל העיר איזה דירה שתהיה טובה לפניו, ולא נודמן דירה פרצונו כראוי לו. ופתאום בא איש אחד וכו' ואמר שהיא נותן לו בחנם דירתו שהיא דירה נאה וטובה לפניו מאד מחמת שיש שם כמה חדרים. וגם יש שם גן לפני החלונות שקל זה טוב לענין החולאת הקשה שהיה לו שהיה צריך דירה גדולה שהיה לה אור הרבה. אך לא אסתעיא מלתא אז שיקנס באותה הדירה וינכנס בבית רבי יוסף שמואל ששכרו עבורו, וינכנס לשם ביום אסרו-חג שבועות הנ"ל וישב שם כמה שבועות.

ואמר לי רבנו זכרונו לברכה גם זה יהיה מעשה בימים הבאים מה שפתאום בא אחד הנ"ל ורצה לתן לו דירתו בחנם, אשר לא היה לו שום הפרוץ עמו מכבר. ובבית רבי יוסף-שמואל ישב שם עם קצת אנשי ביתו, אבל לא היה הדירה טוב לפניו כלל כי לא היה שם אור טוב ורחב כמו שהיה צריך. ויצא משם בתחלת חדש

קמד

מנחם אב וינכנס לבית האיש הנ"ל שבקש אותו פנ"ל. ותכף שובנס לשם בא אליו איש אחד מאומין והתחיל לברכו שישב שם לאורך ימים פנהוג. ואמר שפודאי דירה זו טוב לפניו מחמת שיש שם אור נאה.

ענה רבנו זכרונו לברכה ואמר והראה באצבעו לחוץ ואמר הראיתם הגן הזה כמה הוא טוב ויפה "וויא גיפלט אייך דער גארטין" ואיר מוצא חן בעיניך הגן והיה האיש ההוא סובר שמשבח את הגן שלפני החלונות. השיב רבנו זכרונו לברכה, והראה באצבעו על הבית החיים, כי הבית החיים היה נראה שם ברחוק מתוף החלונות, כי היה עומד פנהוג. ואמר על זה הגן אני אומר. ענה ואמר אין אתם יודעים גדל יקרת מעלת קדשת זה הבית החיים דפה, כי הוא יקר וקדוש מאד.

וכן כמה וכמה פעמים היה מדבר עם כמה אנשים, והפליג מאד בשבח הבית החיים של אומין. כי מנחים שם כמה קדושים אלפים ורובות. כי שם היתה ההריגה הגדולה בעת הבריחה שהרגו שם אלפים ורובות הנפשות קדושים מיישראל, והיה שם קדוש השם הרבה מאד. וכמה פעמים אמר בפירוש לפני ולפני עוד כמה אנשים שטוב לפניו לשבב שם. מחמת שהיה שם קדוש השם הרבה מאד, ואחר-כך נתקמו דבריו כלם ונסתלק באומין בבית האיש הנ"ל שנתן לו דירתו

חיי

פנ"ל, אז המה ראו כן תמהו והבינו כלם שקל עקר ביאתו לאומין היה בשביל להסתלק שם. כאשר נשמע מפיו בפירוש כמה פעמים.

ובענין ישיבתו באומין לא תמלא אֵזן משמע מה ששמענו קצת מעט מזעיר בטפה מן הים מפיו הקדוש, ומה שהתנוצץ לנו בשכלנו איזה התנוצצות בזה כפי הדברים ששמענו ברמז מפיו. כי עשה שם פאותו הקיץ שישב שם תקונים עצומים נפלאים ונוראים מאד, ושם עסק ביותר ויותר בענין תקון הנשמות כפי המובן מהמעשה שספר לפנינו בכניסתו לשם (עו' לעיל ע"ה). וקדם הסתלקותו הזכיר אותי אז מעשה זה ואמר הזכרת מעשה שספרתי לך וכו' פנ"ל.

שוב שמעתי מאיש אחד שנסע עמו זכרונו לברכה בעת שיצא מזלאטיפאליע לדור פה ברסלב, ואז בדרך נסיעתו עבר דרך אומין, ומדי נסעם בכניסתם לעיר עברו סמוך אצל בית החיים. ענה רבנו ז"ל ואמר, כמה נאה ויפה לשבב על בית החיים הזה. וכשמעי זאת עמדותי כרעיד כי עתה אנו רואים שזה כמה שנים מקדם עלתה זאת במחשבה, ונודע לו שמקום מנחתו יהיה באומין, כי בעת שובנס לברסלב היה כמה שנים קדם הסתלקותו. וכל מה שעבר עליו מיום שובנס לברסלב עד יום הסתלקותו, וכל מה שפעל באלו השנים אפלו כפי

נסיעתו וישיבתו באומין ריח

מוהר"ן

קמה

מה שהתנוצץ בדעתי לא נספיקו כל אילי נביות לבאר אפס קצה מהם. ועצת ה' לעולם תעמד, כי סוף כל סוף נשארה המתנה טובה בדינינו מאחר שזכינו שהתמדה גנוזה נגנזה בסביבותינו באומין כאשר עלתה במחשבה לפניו זה כמה. ועל ידי זה עדין יש לנו תקנה לזכות לכל הטוב אשר חפץ להיטיב עמנו לנצח. ודבר אלקינו יקום לעולם. ובכל זה יש בלבי הרבה אך אי אפשר לבאר מחמת חשכת העולם:

ריח. (ד) באומין קדם ראש-השנה האחרון היה מספר עם אנשים שלו מענין הסתלקותו, שפכר הוא אצלו שלש שנים אחר הסתלקותו כי מעת שבא עליו החולאת הוא נחשב בעיניו שפכר נסתלק מן העולם, ואמר שאינו יודע באיזה זכות הוא חי בנס כל שלש שנים אלו וכו' אז ספרו אנשי עמו והיו מתאנחים מאד כי מה נעשה ועל מי יעזב אותנו. והשיב רק אתם תחזיקו עצמכם ביחד, אז תהיו אנשים כשרים. ולא כשרים בלבד אלא אפלו צדיקים וטובים תהיו. כי השם יתברך יעזר לי בודאי שיהיה פרצוני כאשר רציתי מכבר, כי בעזרת השם גמרותי ואגמר פרצוני בודאי "בעזרת השם איך האב אויס גיפירט אין וועל אויס פירן". ואמר שקל מי שייגע ויתחבר לאחד מאנשי-שלומו ולא בודאי יהיה איש פשר באמת, ולא

חיי

נסיעתו וישיבתו באומן ריט

מוהר"ן

קמז

איש פשר בלבד אלא אפלו צדיק גמור כמו שאני רוצה. ועין לקמן בענין מעלת המתקרב אליו (משלי י"ח):

רי"ט. (לה) כל ימי הקיץ הנ"ל היה מצפה מאד שנהיה שם בראש-השנה כי העקר הוא אצלו ראש-השנה, ואמר שכל עסקו הוא ראש-השנה. וכימי חג השבועות נתקבצו לשם גם-כן הרבה מאנשי-שלומו ויהיו סבורים שיאמר תורה פאשר היה מנהגו בכל חג השבועות, אכל לא אמו אז שום תורה בשבועות הנ"ל, ואמר אז שאין אתם חוטאים כל כך פמבאר לעיל (סימן ר"א). אכל בראש-השנה אמר תורה נפלאה שם באומן, והיא תקעו בלקוטי תננא סימן ח' המתחיל אף על פי שתוכחה דבר גדול.

ובראש-השנה ביום הראשון שחל אז בשבת קדש אחר אכילת סעדת שחרית שאז היה דרכו להתחיל להקין עצמו לומר תורה, כי אמירת התורה בראש-השנה ובשבועות היתה תמיד בין השמשות של יום השני הינו שהתחיל בסוף יום הראשון דיום-טוב ונמשך הרבה לתוך ליל השני. ואז באותו ראש-השנה בעת שהיה צריך להקין עצמו לומר תורה התחיל להתגבר עליו חלי ההוסט פהתגברות גדול מאד והתחיל לפלט דם הרבה על-ידי ההוסט מה שלא היה פן זמן רב, כי אף-על-פי שההוסט לא פסק

חיי

נסיעתו וישיבתו באומן רב

מוהר"ן

קמז

לדבר עמו הלא גם כשבאתם מלמברג היה גם-כן בלתי דרך הטבע שתאמרו אז תורה, כי גם אז היה חלש מאד, ואף-על-פי-כן אמרתם תורה אז הרבה בראש-השנה. ועוד פיוצא בזה דברתי עמו.

ענה ואמר אם-כן אמסר נפשי. והרים ידיו פמדבר הריני מוכן למסר נפשי בשביל לומר תורה. ושלח אותי לעשות לו מקום שם להעמיד הפסא סמוך לפתח. כי אולי יהיה ההכרח להוציאו באמצע חס ושלום, וכן עשינו. ואחר-כך נכנס פחלישות גדול מאד ועלה וישב על הפסא הגבוה שעשו בשביל אמירת התורה וישב קצת.

ואחר-כך אמר תורה נפלאה הנ"ל בקול נמוך. וכשהתחיל לומר לא היה שום דרך הטבע שיוכל לסיים כי כמעט לא היה אפשר לו לדבר אפלו דבור אחד מעצם חלישותו, מפל-שפן לומר תורה גבוהה וגדולה כזו. אף השם יתברך היה בעזרו וגמר כל התורה בשלמות בעזרת השם עד הסוף. רק סיום הפירוש על הפסוק תקעו לא אמר אז רק אחר יום-כפור. גם היה שם דחק גדול ורעש גדול בעת אמירת התורה, כי מגדל רבוי העם לא היה אפשר להשקיטם לגמרי מה שלא היה פן בשום פעם. כי תמיד בכל עת שאמר תורה, היה שותקים ושוקטים פלם כנהוג, אכל אז אף-

על-פי שהשקיטום והשתיקו אותם בתחלה פנהוג, אף על-פי-כן בכל פעם נתעוררו באמצע מעצם הדחק שלא היה אפשר לסבל. וכמה אנשים היו בספנה אז וכמעט שנקלו חלשות ויצאו פמהרה לחוץ. ואף-על-פי-כן זכינו שגמר אז כל התורה באריכות גדול מאד, אשרי עין ראתה זאת:

רב. (לב) בערב-ראש-השנה דבר עמנו מהרב מברסלב שלא היה על ראש-השנה אז באומן, ואמר לנו מה אמר לכם אין דבר גדול מזה, הינו להיות אצלי על ראש-השנה. אף-על-פי ששארו צדיקים אינם אומרים כך, כי אצלם אינו חיוב גדול כל כך להיות אצלם על ראש-השנה, הרי עוד קשיא אהת. [כלומר בלא זה כבר מקשים עליו קשיות הרבה תמיד, ויהיה קשה עליו עוד קשיא זו גם-כן מה שהיא מזהיר ביותר להיות אצלו על ראש-השנה דיקא יותר משאר הגדולים]. ואמר שכל עסקו הוא רק ראש-השנה והפליג אז מאד מאד להיות אצלו בראש-השנה, ואמר בלשון אשפנו כזו הלשון: "וואס זאל איך אייך זאגין קיין גרעסערס דער פון איז ניט פארהנדן, אי אנדערע זאגין ניט אזוי, נא איז נאך אקשיא, גאר מיין זאך איז ראש-השנה" ומה אומר לכם אין דבר גדול מזה אי (מדינת אחרים אינם אומרים כך נה עוד קושא כל עניני הוא ראש השנה) גם כבר אמר "אויף ראש-השנה דארפן אלע זיין" ועל ראש השנה פלם צדיקים לחיות. וכל זה היה

חיי

באומין בראש-השנה האחרון שאז דבר עמנו זאת. וגם מכפר דבר עמנו הרבה שהוא מזוהר ומצוה לכל מי שרוצה לשמע ולציט אותו שיהיה אצלו על ראש-השנה. ואמר שהיו צריכין לעשות פרוז וכו' כמבאר במקום אחר (לקמן תג) ודבר מזה הרבה כמה פעמים:

רכא. (לח) בראש-השנה האחרון באומין, סמוך להסתלקותו שהיה בבית רנ"ג. והתפללנו בתוך האמבאר [אכסדרא] ואמר שהיו צריכין לחזק אז בתפלה ביותר, ואמר שעכשו ראוי לכם להסתפל יותר פוּק חזי מאמבר (נראה לגניית דעתו על דרך שאמרו רבותינו וכוונם לברכה (ברכות מ"ח) פוק חזי מאי עמא דבר). ובעוונותינו הרבים לא שמנו לב לדבריו הקדושים ולא זכינו להבינם. ובסמוך נסתלק מאור עינינו הודנו פארנו קדשתנו, אבדנו מה שאבדנו. אלו כל הימים היו וכל האגמים קולמוסים וכו' לא יספיקו לבאר אחת מאלה וירבבות מה שהפסדנו בעוונותינו הרבים. או לנו כי שדדנו.

זאת נחמתנו בענינו כי מעט מתורתו הקדושה לא שכחנו. לולא תורתו הקדושה שעשוענו וכו' ועל-כן עדין לא פסקה חס ושלום הקנתנו, עוד נקנה ונחיל ונצפה לישועות השם פי אין מעצור לה' להושיע עוד ברחמיו המרבים, ישוב ורחמנו לשלח לנו בקרוב גואל צדק לאמר זה ונחמנו,

קמח

כימות עניתנו ישמחנו, אמן פן יהי רצון במהרה בימינו אמן:

רכב. (לח) בראש-השנה האחרון שאז התגבר עליו החולאת מאד כנזכר לעיל (סקן ר"ט). ובלייל השני דראש-השנה אחר אמירת התורה, אחר-כך התגבר עליו ביותר החולאת שלו. ועמדו קצת אנשים אצלו והיו רצים והולכים במהירות להביא הדאקטיר ולא יכלו להביאו, כי היה באמצע הלילה. ענה ואמר טוב להודות לה' על שלא בא הדאקטיר. ואמר כל מי שרוצה לחוס על חייו, יתאמץ שלא יניח לבוא לשום דאקטיר אצלו, אף-על-פי שאחר-כך יוכל להיות שאני בעצמי אצוה להביא לי דאקטיר. אף-על-פי-כן תראו אתם לבלי להניח שיבא אצלי שום דאקטיר, וכן הנה אחר-כך שבעוונותינו הרבים לא קימנו דבריו.

פי אחר-כך בערב סכות שהתגבר עליו החולאת ביותר. והתחילו כמה אנשים לצעק להביא הדאקטיר, וגם הוא בעצמו צוה להביא הדאקטיר. ואנכי לא רציתי בשום אופן שיביאו דאקטיר אף-על-פי שגראה להאנשים שהוא בעצמו מספיק להביא דאקטיר, אף-על-פי-כן ידעתי האמת שבאמת אין זה רצונו כלל, אף-על-פי שעדין לא ידעתי אז כלל מה שאמר בלייל השני דראש-השנה הנ"ל שהזהיר לבלי להניח לבוא אצלו דאקטיר, אף-על-

חיי

פי שצוה בעצמו פנ"ל כי אני בעצמי לא הייתי אז אצלו כשאמר זאת, אף-על-פי-כן ידעתי בעצמי כפי השיחות הקדושות ששמענו מפיו הקדוש מקדם, שפודאי באמת אין חפץ בשום אופן את הדאקטיר. רק שהוא מכרח להסכים לקרא דאקטיר מחמת העולם שאומרים להביא דאקטיר ואינו יכול לשנות דעתם. פי כן הנה דרכו, אף-על-פי שהוא ידע בעצמו שדבר זה אין טוב לפניו, אף על-פי-כן אם היו אנשים מפצירים לעשות אותו הדבר לא עבר על דעתם.

וכן היה בכמה דברים. והוא בעצמו חשב פעם אחד כמה דברים שעשה בשביל רצון אנשים שהפצירו בו לעשות אף-על-פי שיידע בעצמו שלא יועיל כלל וכו' וכן היה בענין הדאקטיר. ומחמת זה לא רציתי בשום אופן שיקראו דאקטיר, אבל לא היה אפשר להתגבר לבטל דעתם כפרט שגם הוא זכרונו לברכה היה נראה שמספיק עמהם, כפרט שהתגבר החולאת מאד, על-פן אחר-כך קראו דאקטיר בערב סכות וכו' והלואי לא היו קוראין אותו כי לא הועיל כלל, וכפי הנראה קרב הסתלקותו. ואז בלייל השני דראש-השנה בעת שהתגבר עליו החולאת מאד ענה ואמר להאי שעמד לפניו אז. הלא מן המיתה כבר אין אני

קמט

מתירא כלל. ענה ואמר הלא אף-על-פי-כן עשינו איזה דברים בעולם (כלומר מה שתקן והחזיר בתשובה אלפים ורבבות נפשות. הן נפשות בני אדם המלפשים בגוף והן נשמות וכו') אלפי אלפים ורבי רבבות וכו' שעסק כמה שנים לתקנם. וכיוצא בזה שאר תקונים עליונים ונוראים שתקן, וכמה תורות נוראות ומעשיות נפלאות פלאי פלאות שגלה וכיוצא בזה וכו' וכו'). ותפס אז איש אחד וטפח לו בכתפיו ואמר לו בזו הלשון: "אברמיל (פ"ט) קד קה שם האיש שדבר עמו כי קה שמו אברהם) מיר האבן יזך פארט עפיים גיטאהן אויף דער וועלט" [אברהם, מפל מקום עשינו משהו בזה העולם] והבן:

רכג. (לח) סמוך להסתלקותו בעת התגברות החולאת שהיה לו והיה חלוש מאד, וכמעט שנגוע בכל עת, והיינו עומדים לפניו והוא זכרונו לברכה היה יושב על הפסא חלוש מאד והיה מיסר ביסורים גדולים מאד. והיה מדבר עמנו בדרך קבלנא על גדל יסוריו. בתוך כך סתם ידיו בחזקה ועשה אגרוף ונענע באגרוף ידיו בכח כאומר אף-על-פי-כן פחי חזק בקרבי מאד, ואי אפשר לצייר זאת בכתיב. והמובן מדבריו שגם בעצם חלישת הגוף, עדין פחו חזק ואמין, ועדין פחו הולך ומתגבר לגמור הכל כרצונו בעזרת השם ותברך. סמוך להסתלקותו נכנס אליו

חיי נסיעתו וישיבתו באומין רכד מוהר"ן קנ חיי נסיעתו וישיבתו באומין רכד מוהר"ן קנ

רבי מאיר ותפסו בבגדו של צמר ואמר ברמזיה אה מה חזק וכו' :

רכד. (מ) כְּשֶׁהָיָה שׁוֹכֵב וְגוֹנֵחַ גְּנִיחוֹת הַרְבֵּה מְאֹד. אַחֲר־כֵּן עָנָה וְאָמַר אִין זֶה שְׂיָף לִי כָּלֵל רַק אַחַד עוֹמֵד וּמְכָה וְהוּא בְּמָקוֹם שֶׁהוּא :

רכד. (מא) כָּבֵד הַבְּטִיחַ רַבְּנֵי זְכוּרֹנוּ לְכַרְכָּה בַּחַיִּיו וְיַחַד שְׁנֵי עֲדִים כְּשֶׁרִים עַל-זֶה שֶׁכְּשִׁיבְתָּלַק כְּשִׁיבֹאוּ עַל קָבְרוֹ וְיִתְּנֵה פְּרוּטָה לְצַדִּיקָה (אָמַר הַמַּעֲמִיק: שִׁמְעִיתִי מִהֶרֶב רַבִּי נַפְתָּלִי זְכוּרֹנוּ לְכַרְכָּה שֶׁהוּא הָיָה אַחַד מִשְׁנֵי הָעֲדִים שֶׁיַּחַד רַבְּנֵי זְכוּרֹנוּ לְכַרְכָּה עַנְיָן זֶה, הֵינּוּ הֶרֶב מוֹרְנוּ רַבִּי אֶהְרֵן זְכוּרֹנוּ לְכַרְכָּה וְהֶרֶב רַבִּי נַפְתָּלִי פְּנ"ל.

ואמר אז רבנו זכרוננו לברכה בזה הלשון כשיבואו על קברי ויתנו פרוטה לצדיקה בעבורי (יצונו לומר בעבור הזכרת נשמתו הקדושה פנהוג, ובלשון אשכנז: "אין וועט געפיין אפרוטה צדיקה פון מייניט וועגין וכו'") ויאמרו אלו העשרה קפיטל תהלים הנרשמים אצלנו בשביל תקון למקרה לילה רחמנא לעלן, אז ניח רבנו עצמו לארץ ולרחב, ובנדאי יושיע לזה האדם ואמר שבהפאות יוציא אותו מהגיהנם אפלו אם יהיה אותו האדם איך שיהיה, אפלו אם עבר מה שעבר. רק מעתה יקבל על עצמו שלא ישוב לאולתו חס ושלום.

ובלילה שקדם הסתלקותו אמר מה

לכם לדאג מאחר שאני הולך לפניכם. ומה אם הנשמות שלא הפירו אותי כלל. הם מצפים על תקונים שלי מפל-שכן אתם וכו'.

(וכן אפלו אלו שלא זכו להכיר את רבנו זכרוננו לברכה בחייו, כשיבואו על קברו הקדוש ויסמכו עליו, וילמדו ספריו הקדושים וירגילו עצמם לילך בדרךיו הקדושים הנאמרים בספריו הקדושים, בנדאי יש להם על מה שייסמכו. אשריהם אשרי חלקם, ולא יאשמו כל החוסים בו, כי כבר גלה דעתו בכמה לשונות בפרוש וברמז שכל מה שעוסק עמנו אינו בשבילנו לבד, כי אם את אשר ישנו פה ואת אשר איננו פה, וכמבאר מזה למקן

(עין שיחת הר"ן עט) :

רכו. (מב) שִׁמְעִיתִי מִרַבִּי נַפְתָּלִי שֶׁאָמַר בְּאוּמִין, כְּצֵאתִי אֶת הָעִיר אֶפְרָשׁ אֶת כַּפֵּי (שְׂמֹת ט) :

רכז. (מג) שִׁמְעִיתִי מִרַבִּי נַפְתָּלִי שֶׁאָמַר לוֹ קִדְּם רֵאש־הַשָּׁנָה בְּאוּמִין, הֵגַה הוֹלֵךְ לִקְרֹאתֵנוּ הֵר גְּדוֹל וְנִרְאָ מְאֹד, אִךְ אֵינִי יוֹדֵעַ אִם אֲנַחְנוּ הוֹלְכִים אֶל הָהָר אִם הָהָר הוֹלֵךְ אֵלֵינוּ :

רכח. (מד) פֶּעַם אַחַת אָמַר הֲלֹא שָׁבְרוּ אוֹתָנוּ בַּחֲרָס הַנִּשְׁבָּר הֲלֹא חֵייתִי סְבוּר שְׂאֲתָם כָּלְכֶם תִּהְיֶה צְדִיקִים. צְדִיקִים גְּדוֹלִים עִם שְׂכָל כְּזֶה שֶׁכְּמָה דוֹרוֹת לֹא הָיָה שְׂכָל כְּזֶה, וְעַתָּה שָׁבְרוּ אוֹתָנוּ בַּחֲרָס הַנִּשְׁבָּר :

רכט. (מה) פֶּעַם אַחַת שְׁאַלְתִּי אוֹתוֹ מַה יְהִיָּה מִהַדְּבוּרִים שֶׁנִּדְּבְרוּ וְכוּ' הֵינּוּ מַה שֶׁבַּתְחִלָּה שִׁמְעֵנוּ מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ כְּמָה דְּבוּרִים שֶׁהָיָה נִרְאָה שֶׁצָּרִיף יָמִים וְיִגְמַר כַּחֲפָצוֹ וְכוּ'. עָנָה וְאָמַר, הִשְׁמַעְתָּם מַה שֶׁהוּא שׂוֹאֵל, גַּם אֲצִלִּי בְּעֲצָמֵי קֶשֶׁה עֲנִינָן זֶה "עַס אִיז מִיר אויף קֶשֶׁה". וְאָף-עַל-פִּי-כֵן אָמַר אֲנִי לֹא גַמְרִיתִי [בַּלְשׁוֹן תַּמְהָ] כְּכֹר גַּמְרִיתִי וְאִגְמֹר! "אִיף הָאֵב נִיט אוֹיס גִּיפִירֵט [בַּתַּמְהָ] אִיף הָאֵב אוֹיס גִּיפִירֵט אוֹן וְעוֹל אוֹיס פִּירֹן" כְּמוֹכָא (לקונו שבכ) .

גם כשנסע לאומין ואני נסעתי עמו דבר עמי מענין שהשם יתברך גומר תמיד במוכא לעיל (סימן קפח). ולבאר כל אלו הענינים צריכין לספר הרבה אשר לא נספיקו כמה זריעות. והכלל בתחלה עלה במחשבה כשנתקרבנו אליו שיגמר התקון מיד, וכמה דבורים שנדברו מעין זה, אף אחר-כך בעוונותינו הרבים ובעוונות הדור, ומגדל התגרות השטן עד שהרבה מחלוקת גדול עליו, על-ידי כל זה נתבלבל העולם, ולא היה יכול לגמר בחייו מה שרצה. ואף-על-פי-כן אמר שגמר ויגמר פנ"ל, כי אחר שבא מלמברג זכה לדרך כזה ודבר דבורים כאלה שעל זה לא יכפה גרו לעולם ועד, וכאשר שמעתי בשמו שאמר בזה הלשון "מיין פייערל וועט שוין

טלואין ביז משיח וועט קומין" והאש שלי תיקר עד ביאת משיח) במהרה בימינו אמן :

חיי מוהר"ן חלק שני ונקרא בשם "שבחי מוהר"ן"

וינעתו וטרתו בעבודת ה' דברים רבים מענין זה נדפסו כבר בהשיות שאחר הפפוררפעיות עין שם. ובכאן הובאו רק איזה דברים שלא נדפסו עדן:

רל. (ק) סֵפֶר רַבִּי נַפְתָּלִי שֶׁאָמַר רַבְּנֵי זְכוּרֹנוּ לְכַרְכָּה, שְׂטוֹב הָיָה שֶׁהָיָה לְאִישׁ כְּשֶׁר סוֹסִים שִׁיפֵעַ כָּלֵל פֶּעַם עִם בְּנֵי הַנְּעוּרִים לַחֹף אֵיזָה יַעַר וְכִיּוֹצֵא, וְשֵׁם דְּבָרוֹ יִרְאֵת שְׁמִים וְהָיָה לָהֶם הַתְּבוֹדָדוֹת וְכוּ'. כִּי בְּשָׂדֶה וְיַעַר טוֹב מְאֹד לַהַתְּבוֹדָדוֹת.

וספר אז מענין הנהגותיו בימי הנעורים, שהיה רגיל לקח סוס מבית חותנו ורכב על הסוס לאיזה יער. ושם ירד מהסוס וקשרו לאיזה אילן, והוא הלך לתוף היער לעשות את שלו והתבודד שם כדרך. וכמה פעמים התיר עצמו הסוס וברח למקומו לבית חותנו. וקשראו שם שהסוס בא לבדו היו דואגים ומתפחדים מאד כי אמרו שבוודאי נפל מהסוס חס ושלום. וכמה פעמים נפלו עליו גשמים גדולים בעת שהיה פוער ואחר-כך בא לביתו שעה בלילה או יותר. ושמעתי מפיו הקדוש כמה פעמים שהעקר תלוי רק ביגיעות ועבודות וכו' ועל-

חיי

ידי-זה יכול כל אדם לבוא למדרגות גדולות וכו' ואמר אני יכול לעשות איש פשוט שקורין "גיטור יוד" פמוני ממש:

רלא. (ב) שמעתי מאחד ששמע מרבנו זכרוננו לברכה שספר לו מעצם הקדשה שלו בילדותו, שבהיותו ילד קטן רצה להיות רבא שמים והיה חפץ לקבל שבת בקדשה גדולה כראוי, והלך למרחץ וטבל בזיוות סמוך אחר חצות מיד. ויצא מהטבילה ובא לביתו ולבש בגדי שבת ונכנס לבית המדרש והלך אנה ואנה, ורצה להמשיך עליו קדשת שבת ונשמה יתרה. והיה חפץ לראות איזה דבר אף לא ראה כלל. והיה מתגעגע מאד לראות. ובתוף זה התחילו לכנס אנשים לבית המדרש ובא איזה איש חשוב ועמד על השטענדיר [עמוד] שלו והתחיל לומר שיר השירים והלך הוא זכרוננו לברכה והכניס ראשו למטה בתוף השטענדיר. ומחמת שהיה עדין ילד קטן לא הקפידו עליו. והוא היה מנח שם והתחיל לבכות, וככה מאד בדמעות שלישי כמה שעות עד הערב, עד שענינו עלו בפוחות (שקורין גישואול). ואחר-כך פתח את עיניו ונדמה לו פאלו הוא רואה איזה אור מחמת שכבר נדלקו הנרות. וענינו היו סתומים כל כך בבכיה, ואז נתקנר דעתו קצת. וכל זה היה בקטנותו

מזהרין

ממש. כמדמה שאמר שהיה אז בן שש שנים:

רלב. (א) אמר אני הייתי מבקש ומתפלל מאד שיזמין לי השם יתברך נסיון כי הייתי תקיף בדעתי אם לא שתעשה אותי משגע אבל אם הוא בשכלו אינו מתירא משום נסיון וכו':

רלג. (ד) אמר אם לא נמצא מפרש בדברי רבותינו זכרונם לברכה בפרוש (קדישין) ש'אסור לומר גירא בעינה דשטנא [חץ בעיני השטן] הייתי אומר גירא בעינה דשטנא. ואיני מבין כלל המעשיות שנמצאים בדברי רבותינו זכרונם לברכה מתנאים ואמוראים שהיה קשה וכבד בעיניהם מאד תאנה זו. כמובא כמה מעשיות בגמרא כי אצלי אינו פלום, כלל כלל לא, ואינו נחשב אצלי לנסיון כלל ובודאי יש סוד כמה שנמצא בתורה שתאנה זו היא נסיון, כי באמת אינו נסיון כלל. ומי שיודע מעט מגדלת הבוורא יתברך כמו שכתוב (תהלים קל"ח): "כי אני ידעתי כי גדול ה'", אני ידעתי דיקא, אינו נחשב לנסיון כלל. ואין חילוק אצלי בין זכר לנקבה, אני רואה התאנה כמו שאני רואה אותה. היו לי נסיונות אין מספר, אף אינו נסיון כלל, אף פעם שהיה נסיון, היה לו גם-כן כמה נסיונות:

קנג

חיי

רלד. (ח) לענין שבירת תאוות ומדות רעות לגמרי בתכלית הבטול שהתפאר את עצמו שזכה לזה, אמר רבנו זכרוננו לברכה שיש צדיקים ששקרו התאוות, אף הוא כמו עור שמעבדין אותו ואף-על-פי שמעבד העור אף נשאר בו קצת ריח שאינו טוב. כמו כן הנמשל שיש ששקרו התאוות אבל עדין נשאר קצת שמץ מהם ועדין התאוות פרוכים אחריהם במקצת.

גם אמר כבר שצריכין לנקות הגוף מתאוות כמו שמעבדין העור ומהפכין אותו. כך צריך שיהיה הגוף נקי ומעבד לגמרי מתאוות עד שממש יהיו יכולין להפכו ולראות שהוא נקי לגמרי מפל התאוות והמדות רעות, ולא נמצא בו שום שמץ וריח כלל משום תאנה ומדה רעה שבעולם. ורבנו זכרוננו לברכה היה מפשט לגמרי לגמרי מפל התאוות והמדות רעות ולא נשאר בו שום שמץ כלל משום מדה רעה ושום תאנה בעולם.

וכל זה זכה בילדותו קדם שהתחיל לילך בהשגות גבוהות, והרבה זמן קדם שנסע לארץ-ישראל. אף אחר-כך זכה לעלות ממעלה למעלה וממדרגה למדרגה עד שעלה למקום שעלה, וזכה למה שזכה למדרגה עליונה שאי אפשר לדבר מזה כלל:

רלה. (י) אמר מהנגלות שלי אין אתם צריכים ללמד הינו אף-על-פי

מזהרין

קנג

שכפי שאתם רואין ממני נדמה לכם שאני על-פי רב בעצבות, אין אתם צריכים ללמד מזה, רק להיות בשמחה תמיד. כי האם אתם מדמים עצמכם אלי בכל הדברים לעשות פמוני. גם באמת אני בשמחה, רק מחמת שאני צריך תמיד לפנות הדרך במקום שהיה תהו ומדבר לעשות שם דרך לקצץ משם כל המעכבים שם את הדרך, וצריכים לקצץ שם אילנות הגדלים שם מאלפים שנים, ולהיות הולך ושוב אנה ואנה לקצץ ולחזור ולקצץ, כדי שיהיה הדרך כבושה לרבים, שיוכלו רבים לילך באותו הדרך, ומחמת יגיעות פאלו הוא בדאגה על-פי רב. ואמר אז שגם רבי שמעון שיה לזה הינו לכחינת פנוי הדרך:

רלו. (י) גם כבר שמענו שמחמת שמשפחתו באה ממלכות בית דוד פידוע להעולם. על-כן על-פי הרב הם הולכים בלב נשבר ואין רגילים בפנים שוחקות. כי דוד המלך עליו השלום יסד ספר תהלים שרבו הוא דברי פבושים היוצאים מלב נשבר. כי כל דבריו הם רק צעקות ותחנונים בלב נשבר מאד. על-כן גם זרעו עתה יש להם לב נשבר על-פי הרב. כי גם הרב רבי פרוף אין רגיל בפנים שוחקות ולב שמת. רק בלב נשבר. אבל אנו מזהרים להיות בשמחה תמיד:

חיי יגיעתו ופרכתו בעבודת ה' רמ מוהר"ן קנה

שום מאכל על השלחן פי נבקהו מפניו מאד, והיו מתיריין לבלבל אותו. ובתוף פך האייר השחר ותגן החמה וברכו ברכת המזון ונפטריו מעל השלחן.

ופעם אחת בימי נעוריו בא אליו אחיו הרב רבי יחיאל זכרוננו לברכה על שבת, וראה את ההנהגה שלו בליל שבת והוטב בעיניו, ובסעדת שחרית היו מספרין העולם לפניו זכרוננו לברכה איזה שיחות חלין ולא הוטב הדבר בעיני הרב רבי יחיאל. ובמוצאי שבת נכנס לחדרו של רבנו זכרוננו לברכה ודבר עמו מזה. ואמר לו רבנו זכרוננו לברכה האתה זוכר כל הספורים שהיו על השלחן בשחרית, ולא היה זוכר את כלם. ואמר לו רבינו ז"ל אני זוכר את כלם. והלך ונעל את הדלת של חדרו והתחיל לסדר לפניו כל הספורים, ולהסביר לו קצת מה היו ענינם, ודבר עמו עד איזה שעות על היום והחלונות היו סתומים. ואחר-כך הביט על המראה שעות וראה שהגיע זמן קריאת-שמע של שחרית מקבר והפסיק הדבור. והלך הרב רבי יחיאל ממנו בבכייה גדולה וביגעועים גדולים ובהתעוררות נפלא, עד שעברו כמה ימים שלא היה יכול לאכל ולא לישן וכו' רק ישב בבכיות גדולות מחמת גדל התשוה והגעועים והתעוררות נפלא שנתעורר אז מדברי רבנו זכרוננו

ל' רבנו זכרוננו לברכה אינו יודע איך יש לכם לב פזה לבלבל אותי בהבלי עולם הזה, הלא אני דומה כמי שהולך יומם ולילה במדבר, וחותר ומבקש לעשות ממדבר ישוב. כי בכל אחד מהם בלבו מדבר שממה מאין יושב, ואין שם מדור לשכינה ואני חותר ומבקש בכל עת לעשות איזה תקון ומקום בלבבכם להיות שם מדור לשכינה. הלא כמה יגיעות צריכין לעשות מאילן סוכ עב שקורין דמב לעשות ממנו פלים יפים ויראיים לתשמיש אדם. כמה יגיעות צריכין לזה עד שמסתתין אותו ומנסרין אותו ומתקנין אותו במעצד ובשאר פלים הצריכין לזה. כמו כן ממש יגיעות פאלו צריך אני לגע את עצמי עם כל אחד מהם לעשות עמו איזה תקון. ואתם מבלבלין אותי בהבלים פאלה.

שמעתי שהעבודה שלו וקדשותו הנוראה והיראה שהיתה על פניו בליל שבת קדש, ובפטר בימי נעוריו היה עד בלי שעור וערף כלל. ופעם אחת נטל את ידיו וברך ברכת המוציא בסעדת ליל שבת קדש וגם כל המסבין על שלחננו ברכו ברכת המוציא ואכלו את פתם. ותכף אחר שאכל פרוסת המוציא עלה במחשבתו למקום שעלה והתדבק בו ותפרך בדבקות גדול ויראה נוראה. וישב בשתיקה ובעינים פקוחות ובדבקות עצום ונפלא כל הלילה, ולא הושיטו

חיי יגיעתו ופרכתו בעבודת ה' רמ מוהר"ן קנה

הצמצום יכולים להיות בזה. פי עקר חיותם הוא ממזון רוחני וכמוכא גם בזה הקדוש (יב"א ש"א):

רמ. (י) שמעתי מפי הרב רבי נתן זכרוננו לברכה שאחר שאמר רבנו זכרוננו לברכה מאמר תעיתי בשה אוכל וכו' (סיון ר' בלקיני מוה"ר) אמר לו שזה הענין הוא התבודדות שלו בעתים הללו. עמד והתבונן על גדל ענותנותו ופשיטות ותמימות של עבודתו הקדושה כל ימי חייו. שאף-על-פי שזכה למה שזכה, אף-על-פי כן היו התפלה והתבודדות שלו בינו לבין קונו ברוח נמוכה ולב נשבר בזה. עוד שמעתי ממנו זכרוננו לברכה, שפעם אחת שאל אותו אחד מבני הנעורים הקטנים איך להתבודד, ולמד אותו לומר לפני השם ותפרך רבנו של עולם רחם עלי וכו' כי היתכן שעברו ימי בהבל בזה וכי בשביל כך נוצרתי ובלשון אשכנז "כי היתכן אז סע זאל מיר אזוי ארועק געהין דיא וועלט בין איך דען פון דעסט וועגין פאשאפען גיווארן" וכו'. אחר-כך פאיה עת עמד זה האיש אחר פהלי רבנו זכרוננו לברכה, ושמע שרבנו זכרוננו לברכה בעצמו שפך את לבו לפני השם ותפרך בדבורים פאלו:

רמ. (יא) שמעתי שפעם אחת היה איש אחד מאנשי-שלומנו קובל לפניו מאד על חסרון פרנסתו. אמר

רמ. (מ) ספר שבימי ילדותו כשהיה סועד סעדתו, היה אחר-כך נתן שבת והודיה להשם ותפרך בלשון אשכנז על כל סדר אכילתו, ולא היה מסתפק עצמו בכרכת המזון שהיה מברך. רק מעצמו נתן שבת והודיה להשם ותפרך בלשון אשכנז על כל סדר אכילתו שנתנו לו באותו היום. כגון שהיו נוהגין לו מתחלה מעט יין-שרף ותחילה לעוף [עוגה], ואחר-כך ענון שקדם האכילה וכו' וכיוצא בזה כל סדר הסעדה. היה מסדר שבת והודיה להשם ותפרך על כל דבר ודבר בפטר:

רמ. (ט) אמר המעתיק: שמעתי, שפעם אחת דחקה אותו אמו הצדקת זכרונה לברכה, באשר שהעולם משבחין אותו ואומרים עליו גדולות פאלה. על-כן יאמר נא לה גם-כן ויספר לה מה מדרגתו בעבודת השם. השיב לה מה אמר לה אני סר מרע באמת. "איך בין איין אמתער סר מרע" עוד שמעתי מהרב רבי נפתלי זכרוננו לברכה, שפעם אחת שאלה אותו אמו למה אינו דוחק את עצמו לאכל קצת כי כמה יהיה. והשיב לה, אני חי עכשו רק עם החכמה תחיה את בעליה (סוף ט). ואמר לה עוד, יש אצלי אנשים פאלו שיודעים דברים פאלו שיכולים להיות בהם בלא אכילה ושתייה (פשוט דרצונו לומר אפלו אם יאכלו מעט דמעט בתכלית

חיי גדלות נוראות השגתו רמז מוהר"ן קנז חיי גדלות נוראות השגתו רמז מוהר"ן קנז חיי גדלות נוראות השגתו רמז מוהר"ן קנז

לבִּרְכָה. וּמֵאֵז נִתְקַרַּב אֶל רַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לִבְרָכָה בְּהִתְקַרְבוֹת אֲמִתִּי עֲצוּם וְנִפְלָא מְאֹד :

גדלות נוראות השגתו

גם מענין זה מבאר כבר הרבה בהשיות שנדפסו ובכאן לא הובא רק מה שלא נדפס עדין:

רמז (א) שִׁמְעֵתִי בְּשִׁמּוֹ שְׁאֲמַר מִתִּי יֵשׁ לִי הַתְּבוּדָה, וְאֲמַר שֶׁבִּשְׂעָה שֶׁכָּל הָעוֹלָם עוֹמְדִים סְבִיבֵי וְהוּא יוֹשֵׁב בְּתוֹכָם אִזּוֹ יֵשׁ לוֹ הַתְּבוּדָה. כִּי הוּא יְכוֹל לַעֲעֵק בְּקוֹל דְּמָמָה דְּקָה וְקוֹלוֹ נִשְׁמַע מִסוּף הָעוֹלָם וְעַד סוּפוֹ. וְגַם אֲנֹכִי שִׁמְעֵתִי מִפְּנֵי הַקְּדוּשׁ בְּעֲצָמוֹ שִׁישׁ לוֹ קוֹל דְּמָמָה דְּקָה, שֶׁיְכוֹל לַעֲמֹד בֵּין הָעַם וְהַמּוֹן אֲנָשִׁים וְיַעֲעֵק בְּקוֹל דְּמָמָה דְּקָה מִסוּף הָעוֹלָם וְעַד סוּפוֹ, וְכָל הָאֲנָשִׁים סְבִיבֵי לֹא יִשְׁמְעוּ כָּלֵל. וְכֵן לַעֲנִי רְקוּדִין אֲמַר שֶׁכְּשֶׁהוּא יוֹשֵׁב בֵּין הָעוֹלָם הוּא יְכוֹל לְרַקֵּד וְרַקֵּד נִפְלָא מְאֹד וְגַם פְּעַם אַחַת שִׁמְעֵתִי בְּעֲצָמֵי שְׁאֲמַר, בִּשְׂעָה שִׁישׁ בֵּין הָעוֹלָם אֲנִי הוֹמָה כְּמִי שֶׁכָּל הָעוֹלָם עוֹמְדִים סְבִיבֵי וְהוּא מְרַקֵּד מְאֹד וּבְתוֹף כֶּף כְּאוֹ כְּלִי זָמַר שֶׁל חֲתָנָה. אַחֲרֵיכֶן בְּאִיזָה זְמַן דִּבְרַ עֲמֵנוּ וְגַלְיָה גַם לָנוּ קִצְתָּ עֲנִין זֶה שְׁנוּכַל לַעֲמֹד בֵּין אֲנָשִׁים וְלַעֲעֵק בְּקוֹל דְּמָמָה דְּקָה וְכוּ' בְּמִבְּאֵר בְּמִקוֹם אַחַר

(שיחות הר"ן טו)

רמז (ב) מֵעֲנִין שֶׁיְכוֹל לַעֲשׂוֹת אַנְדָּאסֶעֲנִיא [עֲרֵעוּר] וְלִשְׁלַח

הַדְּבָר לְהַקְיֵסוֹ בְּעֲצָמוֹ וְכוּ' (שם קטו). וְאֲמַר אִזּוֹ שְׂעָה מִזֶּה שְׂאֲתָם רוֹאִים שֶׁלְּפָעִמִּים אֲנִי כּוֹתֵב אִיזָה דְּבָר וְשׁוֹרֵף. אֲנִי שׁוֹלַח הַדְּבָר עַל־יְדֵי הָעֵשׂוֹן וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאי רַמּוֹ קִצְתָּ מִזֶּה בְּזֵהר וְכוּ' :

רמז (א) בְּעֲנִין מְלִי דְעֻלְמָא וְאִפְלוּ מְלִי דְשִׁטוּתָא, שֶׁיְכוֹלִין הַצְּדִיקִים הַגְּדוֹלִים לְהַעֲלוֹת אוֹתָן דְּבוּרִים וְלַעֲשׂוֹת בְּסְפוּרֵיהֶם מֵעֲנִינִים שֶׁל חַל עֲבוּדָה גְּדוֹלָה, וְכִמוֹ שְׁמוּבָן קִצְתָּ מִהַדְּרִכִּים וְהַהֲנָהגוֹת שֶׁמְסַפְּרִים מִהַבְּעַל שֶׁם טוֹב זְכוּרֵנוּ לִבְרָכָה וּמִשְׁאֵר צְדִיקִים נוֹרָאִים שֶׁהֵיוּ בְּדוּרוֹת הַסְּמוּכִים. וְגַם בְּזֵהר הַקְּדוּשׁ מְרַמֵּז קִצְתָּ מֵעֲנִין זֶה כְּמוֹכָא שֶׁם עַל רַב הַמְּנוּנָא סְבָא שֶׁהָיָה מְסַדֵּר תַּלְת פְּרָקִי מְלִי דְשִׁטוּתָא. אֲבָל הַפְּלָגַת גְּדוּלַת חֻקְתּוֹ וְעֲצָם קְדוּשׁוֹ וְהַשְּׁגָתוֹ שֶׁהָיָה לְרַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לִבְרָכָה בְּעֲנִין זֶה בְּעֲנִין סְפוּרֵי שִׁיחוֹת חֲלִין וְכוּ' הָיָה מְפֻלָּג וְנִשְׁגָּב מְאֹד. וְקִצְתָּ הָיָה מוּכָן וּמְרַמֵּז לְמִי שֶׁזָּכָה לַעֲמֹד לְפָנָיו וּלְדַבֵּר עִמוֹ, כִּי כָּל הַמֵּינֵי סְפוּרִים שִׁישׁ בְּעוֹלָם וְכָל הַמֵּינֵי שִׁטוּתִים וְכוּ' שֶׁמְסַפְּרִין הָעוֹלָם, הַכֹּל הָיָה בָּא לְפָנָיו וְגַם כָּל הַמַּעֲשִׂיּוֹת שֶׁמְסַפְּרִין הָעוֹלָם וְכָל הַמַּעֲשִׂיּוֹת הַנְּדַפְּסִים הַכֹּל הָיָה לְפָנָיו. וְהָיָה חֲפֵץ בְּכָל פְּעַם שֶׁיִּסְפְּרוּ לְפָנָיו חֲדוּשׁוֹת מַעֲסָקֵי הָעוֹלָם, כִּי הָיָה יְכוֹל לְהַעֲלוֹת וְלַעֲשׂוֹת עֲבוּדָה נוֹרָאָה וְנַעֲלֶמֶת מְאֹד בְּכָל הַסְּפוּרִים שֶׁבְּעוֹלָם.

פְּעַם אַחַת שִׁמְעֵתִי מִפְּנֵי הַקְּדוּשׁ שֶׁכָּל הַדְּבוּרִים שֶׁבָּאִים לְפָנָיו נַעֲשֶׂה מֵהֶם עֲנִינִים אַחֲרִים לְגַמְרֵי, וְאִפְלוּ מִי שֶׁמְסַפֵּר לְפָנָיו וְכוּ' מֵאַחַר שֶׁבָּאִים לְפָנָיו נַעֲשֶׂה מֵהֶם עֲנִינִים אַחֲרִים לְגַמְרֵי וְכוּ'. וְאַף־עַל־פִּיכֵן אֲמַר שְׂטוֹב יוֹתֵר שֶׁאִפְלוּ לְפָנָיו לֹא יִסְפְּרוּ וְכוּ' כָּלֵל, רַק כְּשֶׁנִּזְדַּמְּן שֶׁסְּפַר אַחַד לְפָנָיו נַעֲשֶׂה אֲצִלוֹ בְּזֵה עֲנִין אַחַר לְגַמְרֵי.

וּמִי שֶׁזָּכָה לַעֲמֹד לְפָנָיו בְּקַבְּעוּת, אַף־עַל־פִּי שֶׁלֹּא הָיָה מִי שֶׁיְבִינֵן עֲנִינֵי הַנְּהַגוּתוֹ אִפְלוּ כְּטַפְּהָ מִן הַיָּם, אַף־עַל־פִּי־כֵן הָיָה אֲפָשֵׁר לְהִבִּין אִיזָה רַמֵּז בְּעֻלְמָא עַד הֵיכָן מִגִּיעַ סוּד שִׁיחוֹתוֹ בְּעַסְקֵי הָעוֹלָם וּבְמִלֵּי דְשִׁטוּתָא. כִּי כְּמָה פְּעֻמִּים זְכִינוּ לְשִׁמְעַת תּוֹרָה נִפְלְאָה מֵעִין הַשִּׁיחָה וְהַסְּפוּרִים שֶׁסְּפַרְנוּ עִמוֹ מִקֶּדֶם. וְאִי אֲפָשֵׁר לְבָאָר כָּל זֶה בְּקַבְּבָה, בְּעֲנִין הַשִּׁיחָה וְהַסְּפוּר עִמוֹ שִׁיחַת חֲלִין. וּמִי שֶׁזָּכָה לַעֲמֹד לְפָנָיו רָאָה בְּזֵה חֲדוּשִׁים נִפְלְאִים וְנוֹרָאִים, וְכִמָּה וְכִמָּה צְרוּפִים שֶׁנִּתְגַּלּוּ עַל־יְדֵיהֶם. מְלַבֵּד הַנְּסֻתוֹת. כִּי לֹא גָּלָה אִפְלוּ כְּטַפְּהָ מִן הַיָּם כִּי הָיָה סְתוּם וְנִעְלָם מְאֹד בְּתַכְלִית הַהַעֲלָם. וְעִדֵּין אוֹרוֹ הַגְּדוֹל סְתוּם וְנִעְלָם מְאֹד מִן הָעוֹלָם עַד שֶׁיְבִיבֹא מְשִׁיחַ צְדִקְנוּ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ, אִזּוֹ יִדְעוּ גְּדוּלַתוֹ וְתַפְאֲרוֹתָו.

וּבִיּוֹתֵר וְיוֹתֵר קֶדֶם הַסְּמֻלְקוֹתוֹ כְּשֶׁבָּא מְלַמְבְּרָג עַד שֶׁנִּסְתַּלַּק שֶׁהָיָה מְשׁוּף שְׁנֵי

שְׁנַיִם וְיוֹתֵר שְׂאֵז הָיָה לוֹ הַחֻלְאָת הַכְּבֵד שְׁלוֹ, אִזּוֹ הָיוּ מְסַפְּרִין לְפָנָיו יוֹתֵר וְיוֹתֵר מֵעַסְקֵי הָעוֹלָם. וּבְקִשׁ שֶׁיִּסְפְּרוּ לְפָנָיו בְּכָל פְּעַם חֲדָשׁוֹת, וְאֲמַר שֶׁאִינוּ יוֹדְעֵי אִיךָ אֲפָשֵׁר לְחַיּוֹת בְּלֹא חֲדָשׁוֹת. וְהָיָה דְרָפוּ עַל־פִּי רַב שְׂרֵב הַיּוֹם הָיָה סְגוּר וּמְסַגֵּר. וְאַחֲרֵיכֶן הָיָה מְדַבֵּר עִם הָעוֹלָם הֵן מִזֶּה שֶׁהָיָה צְרוּף אִיזָה אֶדָם לְדַבֵּר עִמוֹ אִיזָה עֲצָה בְּאִיזָה עֶסֶק וּבְכַפְרַת עֲצוֹת בִּירְאָת שְׁמַיִם וּבְעִבּוּדַת הַשֶּׁם שְׂעָה הָיָה רַב עֶסְקוֹ עִם מְקַרְבָּיו, וְהוּ שְׁאֵר שִׁיחוֹת וְסְפוּרִים כָּל מִזֶּה שֶׁנִּזְדַּמְּן לְתוֹף פִּינוּ. וְרַב רַב הָיָה בָּא מִתּוֹף הַשִּׁיחָה הַנּוֹכַח לְעִיל לְשִׁיחוֹת נִפְלְאוֹת שֶׁל תּוֹרָה וְתַפְלָה וְיִרְאָת שְׁמַיִם, וְדַרְכּוֹ הָיָה תְּמִיד שֶׁאִפְלוּ כְּשֶׁהָיָה מְדַבֵּר עִם כְּנֵי אֶדָם שִׁיחוֹת חֲלִין הָיָה רַגְלָיו וְרַב גּוּפוֹ מִרְתַּתִּין מְאֹד. וְהָיָה רַגְלָיו מְזַדְעָזְעִין מִמֶּשׁ מְאֹד וּכְשֶׁהָיָה נִסְמָךְ עַל הַשְּׁלַחֵן הָיָה עַל הַשְּׁלַחֵן עִם כָּל שְׁאֵר אֲנָשִׁים הַסְּמֻכִּים עַל הַשְּׁלַחֵן גַּם־כֵּן מִרְתַּתִּין מִחֻמְתּוֹ כִּי הָיָה רַגְלָיו וּגּוּפוֹ מִרְתַּת וּמְזַדְעָע תְּמִיד. וּמִי שֶׁלֹּא זָכָה לְרְאוֹת הִירְאָה שֶׁהָיָה מִנְּחַת עַל פָּנָיו תְּמִיד לֹא רָאָה יִרְאָה מַעוֹלָם.

וְהָיָה עֲלוֹו כָּל מִינֵי חֵן שֶׁבְּעוֹלָם. וְהָיָה מְלֹא יִרְאָה וְאֵהָבָה וּקְדוּשָׁה נִפְלְאָה וְנוֹרָאָה כְּכָל אֵיבֹר וְאֵיבֹר. וְהָיָה מִפְּשֵׁט מִכָּל הַמַּהוֹת וְהַתְּאֻוֹת רְעוֹת בְּתַכְלִית הַפְּשִׁיטוֹת וּבְתַכְלִית הַבְּטוּל שְׂאִי אֲפָשֵׁר לְמַח אֲנוּשִׁי לְשַׁעַר כָּלֵל אֲשֶׁר

לא נמצא דגמתו בעולם כלל. והיה חדוש נפלא ונורא מאד מה שאין הפה יכול לדבר והלב לחשב:

רמוז. (ד) פעם אחת ספר רבנו זכרונו לברכה לפני בדרן קבלנא על גדל היסורים שיש לו שאמר שהוא מוכרח לחשב במחשבתו בכל יום את בלעם בתוך תפלתו, ולא ספר יותר. והמוכן מדבריו בפשיטות שהוא צריך בכל יום בשעת התפלה להכניע את בלעם הרשע לבטל טמאתו מן העולם:

רמוז. (ה) שמעתי מפיו הקדוש בימי חנכה תקס"ג ענה ואמר אני אילן נאה ונפלא מאד עם ענפים נפלאים מאד ולמטה אני מנח בארץ ממש:

רמוז. (ו) פעם אחת היה אצלו מחתנו רבי ליב מדאבראונע ונפטר ממנו וקבל רשות פנהוג ענה ואמר יש לי פת בקרימיניטשאק "לאזט זי גריסן זאגט איר אז זי האט איין טאטן וואס אזוי אחדוש איז ניט גיווען און וועט ניט זיין" ותפס בשלמה, תאמר לה שיש לה אבא שהוא

פנה חדוש לא היה ולא יתכן אם הייתי רוצה לגלות מאתי היו כל העולם רצין אחרי אף שאיני רוצה. וכן פעם אחת אני שמעתי ממנו בעצמו זכרונו לברכה שאמר ברתת וזיע, הלא אתם יודעים מהות העולם עמה, הלא אם לא היה עולם פנה הייתי חדוש כלומר שאם לא היה גשמיית ועביות של

מעשי העולם של עכשו מעלימין ומסתירין אותו כל כך היו הפל רואין הפלגת נוראות שלו שהוא חדוש נפלא נורא ונשגב:

רמוז. (ז) פעם אחת ישב יחד עם הרב הקדוש המגיד מטראויצע, כמדמה שהיה בסעדה שלישית של שבת, ותפס בזקנו של המגיד הנ"ל בדרן חכה ואמר לו חדוש כמוני עדין לא היה בעולם (אמר המעתיק אל התפלא כי הלא היה האבות ומשה רבנו עליו השלום וכו' כי מי יכול לקבץ כמות הקדושה כזה. ובפשיטות יש לומר דרצונו לומר שחדוש נורא ונשגב כזה, ובאופן כזה, ובתנולות כזה התעלמה כזאת וכן כל כיוצא בזה, בודאי עדין לא היה בעולם:

רמוז. (ח) פעם אחת אמר: העולם היו צריכין להעמיר הרבה עבדורי, כי העולם הם צריכים אותי מאד מאד, כי העולם אין כולין להיות בלעדי כלל:

רמוז. (ט) אמר בקרימיניטשאק עוד יאמרו במקום הפאים "מען וועט אמאהל זאגן איי אזי דאס גווען א ר' נחמן" ואיי, תהי פנה ר' נחמן? כי התענגענו מאד אחרי. גם אמר שבנמים הפאים יהיה חדוש גדול על שחלקו עליו, ויאמרו בדרן תמיה על זה היו חולקים בתמיהה. גם אמר שקשיחלוקו על אחד יאמרו הלא גם עליו היו חולקים, כלומר על-כן אין ראיה מן מחלקת:

רנ. (י) אמר אותי צריכים כל העולם, לא מבעיא אתם כי אתם יודעים בעצמכם איך אתם צריכים אותי, אלא

אפלו כל הצדיקים צריכים אותי, כי גם הם צריכים להחזיר אותם למוטב. וגם אפלו אמות העולם צריכין אותי. אף דיו לעבד להיות רבוב (ברכות נח):

רנא. (יא) כשנסע לנאורויטש בהיותו יושב על העגלה אמר יש לאל ידי להחזיר כל העולם בלו למוטב, ולא בלבד אנשים פשוטים אלא אפלו צדיקים ואנשים גדולים אני יכול להחזירם למוטב. כי גם הצדיקים צריכים להחזירם למוטב. ולא מבעיא ישראל קדושים אלא כל האמות העולם כלם אני יכול להחזירם להשם תבדוך, והייתי יכול להוליקם סמוך לדת ישראל. אף דיו לעבד להיות רבוב:

רנב. (יב) אמר שאצלו הרצוא אינו שום עבודה אצלו ועקר העבודה והגייעה אצלו היא פחינת השוב. כלומר כי בעבודת השם יש פחינת (תוספתא א) רצוא ושוב, וזאת הפחינה היא אצל כל אדם אפלו אצל הפחות שבפחותים. כי כל אדם מתעורר לפעמים לעבודתו תבדוך בפרט בשעת התפלה שלפעמים מתלהב לבו מאד, ואומר איזה דבורים בהתלהבות גדול, וזאת הפחינה היא פחינת רצוא. ואחר-כך נפסק ההתעוררות והתלהבות ולא נשאר לו רק הרשימו וזה פחינת ושוב. ואצל רב בני אדם עקר העבודה והגייעה הוא שחכה לבחינת רצוא

דהיננו שרונן לבו ויתעורר לעבודתו וכו' אבל השוב הוא קל אצלו. כי זה טבעו. אבל אצלו זכרונו לברכה היא להפך מחמת שקבר שבר ובטל גופו לגמרי. ומחמת זה הרצוא בטבעו, ועקר הגייעה שלו היא פחינת ושוב. כי באמת הוא בהכרח שיהיה השוב גם-כן כל זמן שהוא צריך לחיות, כי אם לאו חס ושלום יסתלק בלא עתו ועל-כן בהכרח שיהיה רצוא ושוב:

רנג. (יג) אמר כל מה שרוצין לעשות בשבילי יש על זה פמה ופמה מניעות. כי פמה וכמה עומדים ואורבים על-זה לקלקל אותו הדבר שרוצין לעשות בשבילי. כי להפך כשנעשה אותו הדבר מקבלים ויונקים מזה פמה וכמה עולמות, והם עומדים ומצפים שיהיה נגמר ונעשה הדבר, וזה לעמת זה עומדת הסטרא אחרא למנע ולעכב שלא יצא מפה אל הפעל וכו'. וזה נאמר אפלו על דברים קטנים יהיה הדבר מה שיהיה, מאחר שהוא בשבילי יש על זה פמה מניעות:

רנד. (יד) שמעתי בשמו שאמר עוד יהיה זמן שיתמהו איש לרעהו ויאמרו אחד לחברו האמה הפרת את ר' נחמן, אתה היית בביתו, אתה הפרת את אחד מאנשיו את זה או את זה ויהיה פלא גדול בעולם מה שזכה אדם להפיר אותו. ואפלו מי שיהיה מפיר את אנשיו יהיה גם-כן חדוש

ספר עצבות המידות פא

- ת. על-ידי ענוה אין מדקדקין אחר מעשיו.
 - ט. יום שאתה מקטין את עצמך, יום הגה מוסיף כח וגבורה והתרוקמות בקדשה של מעלה.
 - י. לשאתה ראה שענוה נתרפה בעולם, תצפה לרגלי דמשיחא.
 - יא. על-ידי ענוה נתבטל פחד האויבים.
 - יב. על-ידי ענוה נתבטל המחלקת והיסורין.
 - יג. על-ידי ענוה הפל עמו בשלום.
 - יד. על-ידי ענוה בא חן.
 - טו. מי שיש לו הכנעה, אין לו מורא כאלו יושב במצור.
 - טז. מי שאין בו הכנעה, אין בו יראה.
 - יז. על-ידי ענוה נתגדל; גם אינו נפל ממדרגתו.
 - יח. מי שהוא לב רך, הוא יכול להכניע את עצמו ביותר.
 - יט. על-ידי ענוה הקדוש-ברוך-הוא זוכר אותו.
 - כ. על-ידי ענוה הקדוש-ברוך-הוא עשה לו תאוות.
 - כא. אין העולם מתקנים אלא על-מי שמשים עצמו כאיין.
- חלק שני
- א. סגלה לבנים: להקטין את עצמו.
 - ב. על-ידי גאווה רבה נבעל כאשה.
 - ג. האדם נכר בקולו אם הוא ענו או בעל-גאווה.
 - ד. לפעמים על-ידי שפלות, שאדם משפיל את עצמו או אחרים.
 - ה. משפילין אותו, על-ידי-זה מבטלין מעליו גזרת מיתה.
 - ו. כשאדם מרגיש בעצמו שפלות, ידע שמיתה נגזר עליו.

עצבות

- א. מי שלא תקן חטאת נעורים, על-ידי-זה באים לו דאגות.
- ב. לרב פא הצער לאדם על-ידי דבורו.
- ג. כשיש לך צער, תדבר מזה הצער.
- ד. על-ידי דאגה פלב נפל על האדם אימות מות.
- ה. על-ידי הכנעה נתבטל רעה ויגון.
- ו. מי שיש לו עצבות - יסתפל על הצדיקים, ויבא לו שמחה בלבו.
- ז. כשאתה נכנס בבית נכרי, על-ידי-זה בא עצבות.
- ח. על-ידי עצבות אדם נחלש.
- ט. על-ידי לב רע הפנים נשתנה.
- י. כשיש לך צער ביום שמחה, וכל שמחתך נשבת - תדע שתמה זכות אבותיך.
- יא. מי שיש לו עצבות יתן מתנה לצדיק תדיר.
- יב. על-ידי עצבות בא שרפה.
- יג. עצבות - סימן לאיזה חלאת שממשמש לבוא.
- יד. על-ידי עצבות הקדוש-ברוך-הוא אין עמו.
- טו. על-ידי עצבות ראה קרי.
- טז. עצבות בא על-ידי כעס.
- יז. על-ידי עצבות אינו משיג תוחלתו.

שמות הצדיקים

- ר' וואלף קייזיס. ר' יעקב יוסף אב בית דין דקהלת-קדש פולנאה. בנו ר' שמשון. ר' קאפיל בעל המחבר סדור "קול יעקב". ר' דוד מקלייאבר. ר' יחיאל מיקלייאבר. ר' מענדיל מגיד מישרים דקהלת פאר. ר' נחמן הארידענקר. ר' דוד פורקיס. ר' משה קייטיבר. ר' פינקס. רבי יצחק מדראהביטש בן ר' יוסף. ר' יחיאל מיכל מזלאטשוב. ר' אלעזר אב בית דין דקהלת-קדש אמסטערדם. ר' פינקס אב בית דין דקהלת פרנקפורט-דמיין. אחיו ר' שמעלקע. ר' שפתי ראשקייבר. ר' אהרן קרלינר. ר' שלמה קרלינר.
- ר' אברהם אופנהיים בעל "אשל אברהם". ר' יחזקאל לאנדא. ר' ברוך פרענקיל אב בית דין דקהלת-קדש לייפניק. ר' אלעזר רוקח. ר' יעקב יאלליס. ר' אורי סטרעליסקער. ר' יהודה צבי מסטרעטין. ר' אברהם יהושע העשיל, הרב מאפטא. בנו ר' יצחק מאיר. ר' יעקב יוסף מאוסטרקא. ר' נחום. ובנו רבי מרדכי מטשערנוביל. ר' אלימלך. אחיו ר' זוסיא. ר' ליב המוכיח. ר' ישעיה מיענוב. ר' מענדיל וויטפסקער. ר' ליפא תמעלינקער. ר' זאב מייטאמיר. ר' יוסף מגיד דקהלת אוסטרהא. ר' חיים קראסניר. ובנו ר' משה. ר' ליב פיסטגיר. ר' ליבר מפארדיטשוב. ר' לוי יצחק אב בית דין דקהלת פארדיטשוב בעל המחבר "קדשת לוי". ר' מרדכי מגיד מישרים דקהלת שאריגראד. ר' מענדל פרימישלאנער. ר' ישרעאל. ור' עזריאל פאליצקר. ר' יוסף קאמינקר. ר' נטע מנאוריטש. ר' ליב שרה'עס. ר' אהרן קלינואנור מגיד מישרים דקהלת-קדש סלאפקוויץ. ר' יוסף פולנאר. ר' יעקב שמשון אב בית דין דקהלת שפיטובקא. ר' אריה ליבוש אב בית דין דקהלת וואלטשיסק. ר' לייב כהן. ר' ישכר בער אב בית דין דקהלת-קדש זלאטשוב. חתנו ר' אברהם חיים. ר' לייב אב בית דין דקהלת-קדש פרולינקא. ר' יעקב אנפאליר. ר' צבי אנפאליר. ר' לוי אלאניכיר, ר' מרדכי סזן דקהלת-קדש זאסלב. ר' אייזיק אב בית דין דקהלת-קדש קארעץ.
- ר' אברהם בן המגיד ממעזריטש. בנו ר' שלום. ר' גדליה אב בית דין דקהלת-קדש ליניץ. ר' ליב טראסטיגעצער. ר' אברהם קאליסקר. ר' אברהם פודלאישיר. ר' יחיאל הוראדנאר. ר' אבא. ר' שמערייל. ר' משה סופר. ר' יעקב יצחק החוזה מלובלין. ר' משה ליב. ר' יוסף בן ר' מיכל. אחיו ר' מרדכי. אחיו ר' זאב. ר' יצחק פשיטטוחוויור. ר' חיים טשערנאוויצער. ר' פייבוש זבריוז. ר' הירש ליב מאליק. ר' אהרן מייטאמיר. הרב ר' שניאור זלמן

לח	שמות הצדיקים	פב	המידות	עצירות	ספר
<p>“אהבת שלום”. ר' פייבוש מהכנוב. אין מוקדם ומאוחר בתורה הוספה</p>	<p>מלארי. ר' אפרים אב בית דין דקהלת סקאהל. בנו ר' דוד. רבי אברהם דוב הרב דחמפלניק. ר' דוד אב בית דין דקהלת קארטוטשוב. ר' מרדכי הרב מנסחיו. ר' אשר מגיד מישרים דקהלת אוסטרבא. ר' אברהם משה הלוי בעל ה"מים קדושים".</p>	<p>זה, כי הלב הוא הגורם לכל דבר, הן לטוב הן להפך. צריך לשמר את עצמו מעצבות, כדי שלא יבוא חס ושלום לידי אכלות. על-ידי הצער והעצבות בא מריבה בעולם, ועל-ידי השמחה בא שלום בעולם. על-ידי קלוקל השמחה בא חלאים חס ושלום. סגלה להסיר העצבות: על-ידי הרחמנות. הנדרים והנדרות מביאין שמחה.</p>	<p>ה. על-ידי עצבות נתבזה. יט. על-ידי כביה אין אדם יכול לאכל. כ. מי שאין לו עצבות, והוא תמיד בשמחה - בודאי יתנשא. כא. על-ידי עצבות בא בזיון. כב. כביה הוא סימן טוב לחולה. כג. על-ידי גזון אויביו נתרוקמים. כד. על-ידי גזון בא פאבל-לב. כה. מי שהוא מהיר הוא עצבן. כו. קרבת הצדיקים משמח את הלב. כז. סגלה להסיר עצבות: שישמע את צדיק נכבד כשהוא מזמר. כח. מי שאין מתודה על עונותיו, אנהה ודאגות באים עליו. כט. כשאדם מתאנה לדברים שהם נגדיים להקדוש-ברוך-הוא, על- ידי זה בא לו אנהה. ל. העצב על חלום רע מבטל את החלום שלא יתקיים. לא. קול, ומראה, וריח - משיבין דעתו של אדם. לב. על-ידי הצעקה נתבטל הצער. לג. מי שיש לו עצבות מביא על עצמו יסורים. לד. כל הנמשך אחר צערו יותר מדי, הצער נמשך אחריו. לה. תמרים מבטלין דאגה. לו. אגדה משמח את האדם.</p>		
<p>הרב המקבל ר' אדם. הרב ר' אליעזר אביו של ר' ישראל בעל-שם- טוב. החסיד מאמשטרדם. ר' יונתן מפראג. הדרשן צדיק גנוז. ר' יוסף החזן. הצדיק מפרא דחושבנא. ר' ניסן קאולער. ר' ישעיה מסימילא. ר' יוסף יוסקא מיאס. ר' זאב מטשאנע אסטראה. ר' זאב מבאלטא. ר' יצחק מקאנסטאנטין ישן. הגר צדק. הגרים אשה ויבניה.</p>	<p>ר' חיים סאנזיר. ר' משה אוסטרי. הרב ר' דוד צבי. ר' ישראל אברהם. רבי צבי סופר הבעל-שם-טוב. ר' צבי הרב דקראטיע. ר' נחמן מבאר. ר' דוד לייקיס. ר' ישראל מקאזיניץ בעל המחבר ספר "עבודת ישראל". ר' שלמה לוצקיר בעל מחבר ספר "דברת שלמה". ר' ארון ליב פרומישלאנר. בנו ר' מאיר פרומישלאנר. אחיו ר' יצחק פער בפערזאנר.</p>	<p>עצירות א. על-ידי עצירות באים הרהורי עבודה-זרה. ב. לכל דבר-מיתה יפתח נקביו. ג. עצירות מזיק לעינים.</p>	<p>עצירות א. על-ידי הצעקה נתבטל הצער. ב. מי שעובר עברה להכעיס - לסוף שנתבזה בעיני בני אדם, והוא כולעס עליהם. עצלות א. על-ידי תאוות שאדם תאב ואינו משיג אותם, על-ידי זה בא עצלות; והוא הדין להפך. ב. על-ידי זריזות מסיר את השנה ומחיה את המחיון.</p>		
<p>(משפחת רבי נחמן מברסלב) חותנו ר' אפרים מאיסטין. חתנו ר' יוסקא בן ר' אברהם דב הרב מחמעלניק. חתנו ר' יצחק אייזיק בן ר' ליב דובראונער. חתנו ר' פנחס בן ר' ליבוש אב בית דין דקהלת-קדש וואלטשיסק. חתנו ר' זלמן בן ר' יעקב יוסף מזלאטיפאליע. חתנו ר' אהרן. בנו ר' שלמה אפרים. בנו רבי יעקב. נכדו ר' ישראליק. נכדו ר' אפרים. נכדו ר' אברהם דב. נכדו ר' אייזיק. נכדו ר' נחמן. נכדו ר' שמחה ברוך.</p>	<p>ר' צבי הירש מקהלת-קדש זידיטשוב. אחיו ר' משה סאמבריר בעל המחבר ספר "תפלה למשה". ובנו ר' יהודה צבי בעל המחבר ספר "עמוד התורה". ר' משה ליב סאסיווער. ר' הירש אלימלך אב בית דין דקהלת-קדש דינוב בעל המחבר ספר "בני ישכר". ר' דב מזסלב. ר' משה איהעליר בעל המחבר ספר "ישמח משה". ר' ברוך קאסיווער בעל המחבר ספר "יסוד האמונה ועמוד העבודה". ר' אברהם דוד אב בית דין דקהלת פוטשאטש. ר' מנחם מענדיל מקאסיב בעל המחבר ספר</p>	<p>עצלות א. על-ידי תאוות שאדם תאב ואינו משיג אותם, על-ידי זה בא עצלות; והוא הדין להפך. ב. על-ידי זריזות מסיר את השנה ומחיה את המחיון.</p>	<p>חלק שני א. עצבות שבלב האדם - כשמרגיש ברעתו; כי הלב הוא המסבב לכל</p>		

ספר	ענש	המידות	פג	שמות הצדיקים
ענש				
א. לפעמים כשאדם עשה מצוה והקדוש-ברוך-הוא מעניש אותו, זה מחמת שלא עשה מצוה פזה כשצאה לידו.				הרב ר' ישעיה שלום בן ר' יודיל ממעדוועדיווקא. אחיו ר' יחיאל מענדיל. הרב ר' עירא מוואלכניא. הרב ר' דוב מלאדיזין. הרב ר' מרדכי מטעפליק. ר' גרשון מטירהאוויצע. ר' יצחק מדאשוב. ר' קהת מטירהאוויצע. ר' זאב מטירהאוויצע. ר' זלמן מנעמרוב. ר' נתנאל מטעפליק. ר' שמואל מטעפליק. ר' לייב מקרימענטשוק. ר' יוסף מקרימענטשוק. ר' ישראל מליפאוויץ. ר' אייזיק יוסף מליפאוויץ. ר' חיים שרה'ס מברסלב. ר' ישראל מברסלב. ר' מאיר. רבי אברהם מכפר נאוואשעליץ. ר' ראובן יוסף. ר' משה יצחק מטירהאוויצע. ר' משה מלאדיזין. ר' געצי מלאדיזין. ר' לייב אפטער. ר' עוזר מלאדיזין. ר' דוב חיילעס. ר' אהרן מדאשוב. ר' משה מדאשוב. ר' שלום מדאשוב. ר' שמחה חתן הרב ר' שמואל יצחק ז"ל. ר' נחמן בן רבי יודל ז"ל. ר' אברהם פעטערבורגער. ר' חייקיל חתן. ר' אפרים סופר. ר' זעליג. ר' ליפא מנעמרוב. ר' יעקב פעל מגיית. הרב ר' הירש ליב בן הרב ר' אהרן מברסלב. בנו הרב ר' נחמן מטשערין. בנו ר' חיים הרב מברסלב.
ב. לפעמים דנין את האדם על-פיו.				
ג. לפעמים האדם נהרג מחמת שהיה יכול להמליץ בעד אחד ששונאים אותו בחנם.				
ד. לפעמים האדם נענש על שפשע במלאכתו, או שנגזר גזרה על אנשי מקומו או על עמו.				
ה. הקדוש-ברוך-הוא ממהר להפרע מן-פניו טובה על-ידי פניו טובה.				
ו. מי שקלב נשף אותו - בידוע שקבל לשון הרע, או שספר לשון הרע.				
עצה				
א. אל תשאל עצה אלא ממי שידוע סתרי תורה.				
ב. טוב לשאל עצה מזקנים.				
ג. הנתן לחברו עצה שאינה הוגנת לו, על-ידי-זה נפלים לו מחשבות עבודה-זרה.				
ד. מי שהוא בעל מחשבות רעות, אל תקח עצה ממנו.				
ה. על-ידי שאתה נוטל עצה מהרב, על-ידי-זה תזכה לתשועה.				
ו. כשאתה ראה שרעיף אינם עוזרין לך, בידוע שאין שום עצה מועיל לך.				
ז. כשאתה עוזר לבני-ישראל - יועיל				
לך עצה.				
העצה היא מסגלת יותר בשדה.				
ההולך אחר עצת אשתו נפל בגיהנם.				
אל תשאל עצה אלא מאיש, ולא מאשה.				
עזות				
א. מי שיש בו עזות, בידוע שעבר עברה להקעים.				
ב. עזות בא על-ידי פעס.				
ג. על-ידי עזות לא יקבל מוסר.				
ד. על-ידי עזות נעשה אביר לב; גם בידוע שעדין לא תקן פשעי אביו.				
ה. מי שיש לו עזות, תקונו: שגניח תפלין שהיו על-ראש צדיק.				
ו. כשרשע מעז בפני ישר, אין זה אלא כדי שהישר יפשפש במעשיו.				
ז. מי שיש לו עזות, בידוע שאינו מסתפק במה שיש לו.				
ח. התורה היא תקון לעזות.				
ט. על-ידי עזות - גשמים נעצרים, ובידוע שגששל בעברה, וסופו שיפשל בעברה, ומתר לקרותו רשע, ומתר לשנתו, והוא אחד מהתשע-מאות שבעים וארבעה דורות.				
י. חצפא - אפלו כלפי שמיא מהגי; והוא מלכותא בלא תגא.				
חצק שני				
א. כשראין שהעולם מעיזין פניהם כנגד התלמידים-חכמים, ידעו				

ספר	פסד	המידות	פד
			י. מי שאינו נזהר בכרפת הנהנין תחלה וסוף - פחדים באים עליו.
			טו. על-ידי בטחון לא יהיה לך פחד.
			טז. הושענות חבטים מסגלים לבטל הפחד.
			יז. מי ששמע ואצית לדין תורה - נצול מפחד.
			יח. שלש-מאות ועשר טבילות מבטלין הפחד; גם יתן מתנה לצדיק.
			יט. על-ידי אמת האדם נצול מפחד פלילות.
			כ. על-ידי ענוה לא יהיה לך פחד.
			כא. בית שיש בו פחד, בידוע שיש בו חלק לסטרא-אחרא.
			כב. כשיש איה פחד, ואחר-כך בא שרפה - בידוע שיתבטל הפחד.
			כג. פחד בא על-ידי חנפה.
			כד. כשישראל באחדות, האמות מתפחדין מהם.
			כה. כששכחים את השם יתברך ואינם נשענים עליו, על-ידי זה מתפחדים מאמות.
			כו. על-ידי דאגה בא פחד.
			כז. על-ידי פחד בא כזבים.
			כח. אור הנו - סגלה לפחד.
			כט. על-ידי התפארות בעשירות בא פחד.
			ל. פחד בא על-ידי כעס.
			לא. על-ידי דאגה ופחד נעשה הלב אטום.
			לב. על-ידי למוד תורה על השלחן בשעת סעודה נצול מפחד.
שבדאי מלקמות גדולות יתעוררו על מדינה הזאת.			
כ. כאב הראש בא על-זה שמעז פניו כנגד זרע דוד המלך.			
אות פ			
פחד			
א. בשעה שבא פחד על רשע, בידוע שבזה השעה הקדוש-ברוך-הוא נתן לצדיק תפאותו.			
ב. על-ידי פחד בא מכשול.			
ג. על-ידי בטחון תנצל מפחד.			
ד. סגלה לבטל את הפחד: לזכור אברהם אבינו.			
ה. בעדקה תבטל את הפחד.			
ו. סגלה לבטל את הפחד: שתאמר: 'ח' צבאות'.			
ז. על-ידי הפחד נתבטל הגאווה.			
ח. פחד מכחיש כחו של אדם.			
ט. בריעת אין לו להתפחד מפני קול בעלמא.			
י. מאן דמבעת, אף-על-גב דאיהו לא חזי - מוזה חזי. ותקנתו: ידלג מדבתה ארבעה גרמידי, או ליקרי קריאת שמע, או יאמר: "עזי דבי טבחה וכו'".			
יא. מי שיש לו פחדים יזמר זמר של שמחה.			
יב. על-ידי שתצור שם 'אלקים' לנגד עיניך, ילכו הפחדים ממך.			
יג. מי שאכל ממון ישראל, פחדים באין עליו.			

שמות הצדיקים

מ	שמות הצדיקים
	מנעמרוב. ר' אצילע מלאדיזין. ר' מענדיל. ר' עוזר מאומאן. ר' נתן ריוועצקער. ר' יצחק הייסינער. ר' חיים קרעסינשטיין. הרב ר' משה מטבריה ר' אהרן ניסן.
	ר' אבא שוחט-ובודק מארץ ישראל. ר' משה יונה מארץ ישראל. ר' פינחס. ר' טוביה מטעפליק. ר' יצחק אייזיק. ר' יוסף חר"ז. ר' חיים בן ר' יעקב בעל מגיה. ר' העשיל מטעפליק. ר' יואל מברסלב. ר' שמואל צבי מברסלב. ר' ניסן מברסלב. רבי דוד צבי מברסלב. ר' מענדיל מליטא. ר' נתן דיין מברסלב. ר' סענדר מטירהאויצע. ר' לייבל קאנטסאטינער. רבי נתן מטירהאויצע. רבי צבי סופר מברסלב. ר' פנחס יהושע. ר' ברוך אפרים. ר' זלמן מטשעהרין. ר' דוד צבי מדימיטריווקע. אחיו ר' יודיל. ר' פסח מטשעהרין. ר' מרדכי שוחט-ובודק מברסלב. ר' אייזיק מברדיטשוב. רבי ישראל מטירהאויצע. ר' אייזיק מאומאן. ר' אשר זעליג. ר' משה יהושע אלטער מטעפליק. ר' שמריה אברהם אליהו מברדיטשוב. אחיו ר' מענדיל מטשעהרין. ר' צבי מטולטשין. ר' צבי כהן מברסלב. רבי פנחס מקובליטש. ר' יעקב סופר. ר' אלקום געציל מאימן. ר' נחמן מנעמרוב. ר' שמחה מאומאן. ר' נתן מדימיטריווקע. ר' נתן מירושלים. רבי ישראל מקארדאן. ר' ישראל כהן. ר' יעקב יוסף מירושלים. ר' חיים מקובליטש. ר' אהרן מקובליטש. ר' שלמה מלובלין. ר' שלמה גבריאל. ר' יצחק גרשון כהן. ר' אברהם יצחק כהן. (עד כאן על פי דפיס ווארשא תר"ח).
	ר' שמשון פרסקי נכד רבינו"ל. ר' מתתיהו בן ר' נחום כהן. ר' ברוך חתן ר' געצי ז"ל. ר' יעקב (מייסד) בן ר' זאב. ר' לייב (מלאדז) צרטנר. ר' נחמן בן ר' יצחק. ר' יצחק בן ר' נתן נכד מוהרנ"ת. ר' משה גלידמן. ר' נחמן בן ר' שכנא נכד מוהרנ"ת. ר' מרדכי בן טוביא ז"ל מבאברניץ. ר' יצחק אייזיק בן ר' נתנאל. ר' דב בן ר' ישעיה כהן לינדוואסר. ר' בנימין פרבר מבארדיטשוב. ר' ברוך בן ר' דוד מבארדיטשוב. ר' אהרן ליב ציגלמן. ר' יצחק ברייטר. ר' שלמה וועקסלר. ר' אפרים קראקאבסקי. ר' ישראל דוד מצומר. הרב ר' מרדכי מורה צדק מסוקולוב. ר' פנחסיל מפשעודבורז. ר' יצחק קראקובסקי מלאדז (המקנה ר' יצחקיל אטוואצקער). ר' אברהם בן ר' נפתלי הירץ סופר.

ספר	פדיון שבויים	המידות	פה	שמות הצדיקים	א
ל. מי שיש לו פחד, הוא סימן שהקדוש-ברוך-הוא הסתיר פנים ממנו, וסימן שדינין שורין עליו.	ב. מי שבא להצדיק ושואל את הצדיק עצה, ומפר עצותו אחר-כך - על-די-זה נתפס בתפיסה.	ג. מי שמאכיל לחם לרעבים, הקדוש-ברוך-הוא מציל אותו מבית האסורים.	ד. מי שלא תקן חטאות נעורים, על-די-זה בא לבית האסורים.	ה. מי שהוא רגיל להיות מזהל או לספק צרכי סעודת בריית-מילה של עני, על-די-זה נצול מבית האסורים.	ו. מי שיש לו פחד, הוא סימן שהקדוש-ברוך-הוא הסתיר פנים ממנו, וסימן שדינין שורין עליו.
א. כשבא פחד על אדם, ידע שבא בן גילוי לאיזהו צרה.	ב. לפעמים אדם מתפחד קדם שבא עליו איזהו טוב.	ג. מי שברח מן הצרה הוא פקח.	ד. בלילה שיש לה פחד בשעת שנה, אל תלך בדרך ביום.	ה. כשאדם נוטה למות, אפלו כשעדין בקו הבריאה, ואינו יודע שדינו למיתה - אף-על-פי-כן הוא מתפחד, ואמר בפיו שימות.	ו. מי שיש לו פחד, הוא סימן שהקדוש-ברוך-הוא הסתיר פנים ממנו, וסימן שדינין שורין עליו.
א. על-ידי גבהות הלב נפל לתפיסה.	ב. דמורה לזכרים - נפל בידיו; אל לא כל דבריהם חסרו.	ג. האמר דבר בשם אמרו מביא גאלה לעולם.	ד. על-ידי פדיון שבויים נתקבץ נדחיו של הפודה.	ה. מי שאינו יוצא מביתו - חשוב בתפיסה.	ו. בעון משכב-זכור נתפס בתפיסה.
א. על-ידי נאוף נפל לתפיסה, או לחלי קאב רגלים. גם תלמיד שלא הגיע להוראה ומורה נפל לזה; גם מזיקין שולטין עליו.	ב. סגלת הצדקה לבטל כל אלו העונשים.	ג. כשביל שאין מבקשין רחמים על חברו, על-די-זה נפל לתפיסה; ותקון לתפיסה: שיפרנס איזהו בעלי-חיים.	ד. על-ידי תשמיש המטה בימים שאסורין בתשמיש, על-די-זה נפל לתפיסה.	ה. כשאחד מבני-ישראל נתפס בתפיסה, על-די-זה לפי בחינתו נסתמו מעינות החכמה מחכמי הדור; ולהפך פשיוצא מהתפיסה.	ו. לפעמים על-ידי תפיסה נצול
אדם. הכל. שת. תנוף. מתושלח. נח. שם. ועבר. אבות - אברהם. יצחק. ויעקב.	אמהות - שרה. רבקה. רחל. ולאה.	שבטים - ראובן. ושמעון. לוי. ויהודה. יששכר. וזבולון. דן. ונפתלי. גד. ואשר. יוסף. ובנמין. מנשה. ואפרים.	שבועים נפשות בית יעקב - חנוף. ופלוא. חצרון. וכרמי. ומואל. וקמין. ואהד. וזכין. וצחר. ושואל. גרשון. קהת. ומררי. שלה. ופרץ. ונרה. חצרון. וחמול. תולע. ופדה. ויוב. ושמרן. סרד. ואלון. ויחלאל. צפיון. וזבין. וצפורה. וישוי. ובריעה. ושרח אחותם. חבר. ומלפיהל. בלע. ובקר. ואשב. גרא. ונעמן. אחי. וראש. מפים. וחפים. וארד. חשים. וצאל. וגוני. וזר. ושלם. דינה בת יעקב. יוכבד בת לוי.	אדם. הכל. שת. תנוף. מתושלח. נח. שם. ועבר. אבות - אברהם. יצחק. ויעקב.	א. אדם. הכל. שת. תנוף. מתושלח. נח. שם. ועבר. אבות - אברהם. יצחק. ויעקב.
א. מי שיש לו פחד, הוא סימן שהקדוש-ברוך-הוא הסתיר פנים ממנו, וסימן שדינין שורין עליו.	ב. מי שבא להצדיק ושואל את הצדיק עצה, ומפר עצותו אחר-כך - על-די-זה נתפס בתפיסה.	ג. מי שמאכיל לחם לרעבים, הקדוש-ברוך-הוא מציל אותו מבית האסורים.	ד. מי שלא תקן חטאות נעורים, על-די-זה בא לבית האסורים.	ה. מי שהוא רגיל להיות מזהל או לספק צרכי סעודת בריית-מילה של עני, על-די-זה נצול מבית האסורים.	ו. מי שיש לו פחד, הוא סימן שהקדוש-ברוך-הוא הסתיר פנים ממנו, וסימן שדינין שורין עליו.

מפליין בניים.
 1. על-ידי לשון הרע נתפס בתפיסה.
 2. השערות שגדלין על האדם והמלבושים שעל האדם בשעה שיושב בתפיסה, שורה עליהם רוח מכער שעוכר ומבזה את האדם.
 3. השתדלות בפדיון שבויים מסגל להולדה.
 4. מי שעוסק בפדיון שבויים, גדולי הדור נקללים בו על-ידי-זה.

פרישות
 חלק שני

א. אדם המתנהג בפרישות, ואחר-כך חוזר מפרישותו - על-ידי-זה הוא נפל לתאנה נוספת ממה שהיה לו קדם פרישותו.
 ב. הפרישות מביא שבע.
 ג. פרישות מתשמיש חשוב כמו תענית.
 ד. חלאת של רקיקת דם בא על-ידי שמבטל עונה של ליל טבילה.

פוסק
 חלק שני

א. על-ידי למוד פוסקים עד שידע להורות הוראות, על-ידי-זה גורם פקידה לכמה עקרונות.
 ב. על-ידי למוד 'שליחן-ערוף' באים ליראה.
 ג. למוד הפוסקים מבטלין הרהורי עבודה-זרה.
 ד. כשאזיהו רשע נתגדל, אזי קשה

גרא שמגר בן ענת. דבורה הנביאה. וברק בן אבינעם. גדעון בן יואש. תולע בן פואה. יאיר הגלעדי. יפתח. אבצן. אילון הזבולני. עבדון בן הלל הפרעתוני. שמשון בן מנוח. עלי הכהן. שמואל בן אלקנה בן ירחם בן אליהוא בן תחו בן צוף. חנה הנביאה. נביאים - אחיה השילוני ובית דינו. והם, עדוא החוזה. ושמעיה הנביא. ואחיעזר בן גדול. ועזריה. שמואל הנביא. אליהו הנביא. מבית דינו היו. עזריה בן עזר. ונחנניה הרואה. והוא בנו. ועובדיה. ויחיאל בן זכריה מבני יוסף. ומיכיהו בן ימלא. ויהורם כהן גדול. ויהונדע. אלישע בן שפט. מבית דינו היו. יונה בן אמתי. וזכריה בן יהונדע נביאים. ויהושע כהן גדול. יהונדע הכהן. הושע בן בארי. עמוס. יואל כהן גדול. ואוריה. ישעיה בן אמוץ. מיכה. שלום כהן גדול. יואל בן פתואל. ומבית דינו היו: נחום, וחבקוק הנביאים. ושריה כהן גדול. נחום האלקשי. צפניה בן בושני. רמיה בן חלקיהו. מבית דינו היו. צפניה. ואוריה הנביאים. וחלקנה כהן גדול. ועזריה. חלקה הנביאה. יחזקאל בן בוזי. ברוך בן נריה. יהוצדק אבי עזרא כהן גדול. חגי. זכריה. מלאכי. זרובבל. מרדכי. בלשן. עזרא הכהן הסופר. יהושע בן יהוצדק. שריה. רעליה. מספר. בגוי. נחום. בענה. נחמיה בן חבליה. פלם. מאנשי כנסת הגדולה. אסתר. דניאל.

(כשבת גד חסר איש אחד - זית רענן). משבט אשר, אשור, ושלומי, שמואל, שלום, שכניהו, אחיהו.

פנים אחרים, מראובן, חנוך, ופלוא, חצרון, וכרמי, זכור, ונמואל. משמעון, ימין, ואהד, יכין, וצחר, ושואל, ונמרי. מלוי, עמרי, ונתואל, ונחנניה, וסחרי, ומשה על גביהן. מיהודה, ארח, וערוף, ויונדב, ובצלאל, שפטיה, ונחשון. מיששכר, צעיר, ויעקו, ויגאל, ופלטאיאל, ועתניאל, וחוני. מזבולון, סרד, ואלון, וסורי, ונחלאל, אליהו, ונמשי מבנמין. סנאב, וכסלון, אלדד, ומידד, אחיטוב, ומתניה. מרן, בוקי, ויגלי, אחינעם, ואחיעזר, צרי, ונחנאל. מנפתלי, אלישמע, סומכוס, וזבדי, ויוחנן, אלחנן, אליקים. מגד, חגי, ונרחי, וקינן, ומתתיהו, וזכריהו, ושוני. מאשר, פשחור, ושלומי, חננאל, ושלום, אחזיהו, ושכניהו. מיוסף, יאיר, ויועזר, ופלטאיאל, ואדוניה, ורם, ומכיר. (ילקוט שמעוני)

אלדד. ומידד. חור. יאיר בן מנשה. נבח.

נשיאים שהנחילו הארץ לישראל - כלב בן יפנה. שמואל בן עמיהוד. אלדד בן כסלון. בקי בן יגלי. חניאל בן אפד. קמואל בן שפטן. אליצפן בן פונך. פלטיאל בן עזן. אחיהוד בן שלומי. פדהאל בן עמיהוד.

שופטים - עתניאל בן קנז. אהוד בן

חדש אינהו סקרא פפוסקים ; גם דברי הדגנים אינם נשמעים באגני הפעלי-דינים.

אות א
 צדקה

א. כל צדקה וחסד שישאר עשין בעולם הזה - שלום גדול ומליצי ישר בין ישראל לאביהם שבשמים.
 ב. גדולה צדקה שמקרבת את הגאולה. ומצלת מן המיתה.
 ג. ומקבל פני השכינה.
 ד. ונעשה מלנה להקדוש-ברוך-הוא. ונתרום מזלו.
 1. ונקרא צדיק גמור.
 2. על-ידי צדקה נעשה סור-מרע. מצנה לזון אלו שעוסקים בתורה יותר מאלו שאין עוסקים; אבל לעגן דינא - אין לחלק.

י. כשמוציא גזלה מתחת יד חברו כאלו נתן צדקה.
 יא. הפשרה היא משפט שיש בו צדקה.
 יב. הנתן צדקה לעני שאינו הגון, אין מקבל על-זה שקר.
 יג. צריך להתחזק טובה להנתן, ואל תאמר שלא נתן לך משלו.
 יד. שקולה צדקה כנגד כל המצות.
 טו. גדול המעשה יותר מן העשה.
 טז. כל פרוטה ופרוטה מצטרפין לחשבון גדול.
 יז. גדול העשה צדקה בסתר יותר ממושה.

ספר צדקה המידות פז

יח. הנתן פרוטה לעני מתברך בשש, והמפיסו מתברך באחת עשרה.
 יט. הרדף צדקה - הקדוש ברוך הוא ממציא לו מעות, וממציא לו בני אדם מהגנים כדי לקבל עליהם שחר; וזוכה לבנים בעלי עשר, בעלי חכמה, בעלי אגדה.
 כ. בראש השנה דנין את האדם במה נפסיד; ואם זכה - נתן זה הממון לעניים.
 כא. ירושלים נפדית בצדקה.
 כב. על ידי צדקה נתפטר לאחאב מחצה.
 כג. הכנסת ארחים מגן על חטא עבודה זרה.
 כד. גדולה הכנסת ארחים, שמרחקת את הקרובים - ומקרבת את הרחוקים.
 כה. המזמין עבדים ביתו ומשמש עליו, גורם גלות לבניו.
 כו. כשהעולם אין נתנים צדקה, המלכות גוזר גזרות רעות ולקח ממנום.
 כז. יתן לצדקה בשתי ידים, ויהיה תפלתו נשמעת.
 כח. על ידי הנדיבות תהיה לך תקומה.
 כט. על ידי צדקה פא אמונה.
 ל. מי שהולך בשביל צדקות, הוא משפך חמה מן העולם.
 לא. גם זוכה לאמת.
 לב. על ידי צדקה יהיה לך בנים, ויהיה שלום ביניהם.
 לג. על ידי צדקה הפרות מצמיחין.

החנניה. מישאל ועזריה. נתן הנביא. וגד החוזה. עבדיה הנביא. יחזיאל מבני מנשה. אליעזר בן דודוהו ממורשה. גריה. שריה. מחסיה. חנמאל. ושולם. אבנר בן נר. פלטי בן ליש. יהונתן בן אביתר.
 ואלה שמות בני ישראל הנזכרים בדברי הימים - בני זרח. זמרי. ואתן. והימן. וכלכל. ודרע. בני אתן. ועזריה. בני חצרון. ירחמאל. רם. כלובי. עמינדב. וחשון. שלמא. בעז. עובד. ישי.
 בניו, אליאב. אבינדב. שמעא. נתנאל. רדי. אצם. דוד. והוא דוד המלך. ואחיהיהם צרויה ואביגיל. אבישי. יואב. עשהאל. עמשא. יתר. הלישמעאל. ישר. שובב. ארדון. שגוב. יאיר. אשחור אבי תקוע. ירחמאל. רם. ובונה. וארן. ואצם. אחיה. מעיז. וימין. ועקר. שמי. וידע. נדב. ואבישור. אחבן. מוליד. סלד. ואפסים. ישעי. ששן. אחלי. יתר. ויונתן. פלת. וזוא. עמי. נתן. זבד. אפל. עובד. יהוא. ועזריה. חליץ. אלתשה. ססמי. שלום. יקמיה. אלישמע. מישע. מרשה אבי חבורן. קרח. ותפח. ורקם. ושמע. רחם אבי ירקעם. שמי. מעוז. חרן. מוצא. גזו. יהדי. רגם. ויותם. וגישן. ופלטי. ועיפה. ושעף. שבר. תחנה. שוא אבי מכבנה, ואבי גבעא. עכסה פת קלב. בני פלב, בן חור בכור אפרתה.

שמות הצדיקים

שובל שלמא. חרף.
 בני דוד - דניאל שפטיה. יתרעם. שמעא. ושובב. ונתן. ושלמה. ויבחר. ואלישמע. ואליפלט. ונגה. ופג. ופיע. ואלישמע. ואלידע. ואליפלט. פת שבע אם שלמה המלך.
 מלכי בית דוד - אסא. יהושפט. יהואש. עוזיהו. יותם. יחזקיהו. יאשיהו. צדקיהו.
 בני יהודה - יכניה. אסר. שאלתיאל. ומלכירם. ופדיה. וישאצור. יקמיה. הושמע. ונדביה. ובני פדיה זרבל ושמעי. ובן זרבל, משלם. וחנניה. ושלמית אחותם. וחשבה. ואהל. וברכיה. וחסדיה. יושב חסד. פלטיה. וישעיה. רפיח. ארנן. עובדיה. שכניה. שמעיה. חטוש. ויגאל. ובריח. ונעריה. ושפט. אליועני. וחזקיה. ועזריקם. הודניהו. ואלישיב. ופליה. ועקוב. ויוחנן. ודללה. וענני. חור. ושובל. ראיה. יחח. אחומי. להד. צרעתי. אשתאלי אבי עיטם. יזרעאל. וישמא. וירבש. פנואל אבי גדר. עזר אבי חושה. אחזם. חפר. תימני. אהשתרי. צרת. צחר. אתנן. קויץ. ענוב. צבכה. אחרחל בן הרם. לעפיץ. כלוב אחי שוהה. מחיר אבי אשתון. רפא. פסח. תחנה. בני קנו. עתניאל. ושריה. חתת. מעונתי. עפרה. (ספר) יואב. עירו. אלה. ונעם. וקנו. יהללאל. זיף. וזיפה. תיריא. ואשראל. עזרה. יתר. ומרד. עפר.

ליקוטי	תפילה כז	תפילות	קלח	ליקוטי	תפילה כח	תפילות	קלח
--------	----------	--------	-----	--------	----------	--------	-----

הביטה בעינינו כי רבו מכאובינו וצרות לבבנו. וראה את עמך ישראל מרודים מאד, ואין עוזר ואין סומך, ואפס עצור ועזוב. עשה למענך ולא למעננו. עשה למען הצדיקים אמתיים שוכני עפר, "לקדושים אשר בארץ המה ואדירי כל חפצי כם". עשה למענך והושיענו. ותטה לב המלכות והשרים והיועצים עלינו לטובה, ותגרש ותשבר ותבטל כל מחשבותם הרעות שיש להם על ישראל עמך הקדוש. ותבטל ברחמיך כל הגזרות רעות וכל הפקדות שאינן טובות לישראל, הן אותן הגזרות והפקדות שפבר נגזרו. והן אותם שרוצים לגזר עדין חס ושלום, כלם תשבר ותעקר ותבטל אותם בבטול גמור. ותהפך לב כל הקיסרים והמלכים והשרים עלינו לטובה תמיד. כי אתה ידעת יי אלהינו, כי אין מי שיצמד בעדנו עתה בעקבא דמשיחא בעת צרה הזאת, כי אם רחמיך הרבים לבד. "שוב מחרוץ אפק, והנחם על הרעה לעמך". זכנו ברחמיך הרבים שיצדקך קול רנתנו. עד שנוקה להמתיק כל הדינים ולבטל כל הצרות וכל הגזרות מעלינו ומעל כל עמך בית ישראל. על ידי הנגונים לבד שתשמע קול רנתנו, ויערב לך רנוגנו, ותרחם עלינו ותושיענו.

ברחמיך "שיר השירים אשר לשלמה", שיר המעלה על כל השירים. ונזפה לכל עשרה מיני נגינה שגאמר בהם ספר תהלים. ותברך אותנו בשלומך הטוב, ותשפיע שלום על עמך ישראל לעולם, שיהיה שלום בין כל ישראל בין אחד לחברו ובין איש לאשתו. ולא יהיה שום שגאה וקנאה ותחרות וקנטור בין כל ישראל עמך לעולם. ויתרבה ויתגדל השלום, עד שימשך שלום בין כל פאי עולם עד שיכלו כל אחד ואחד לעורר את חברו אל האמת, שישתפל על תכליתו הנצחי, ולא בלה מינו להבל ולריק, עד שישליכו כל איש את אלילי כספו ואלילי זהבו, וישוכו כלם אליך באמת לעבדך באמת ביראה ובאהבה. ותזכנו לקבל שבת שלום בשמחה וחדוה גדולה ועצומה תמיד, ותפרס עלינו ספת שלומך. ונזפה שיהיה שלום בגופנו. ותרפאנו רפואת הנפש ורפואת הגוף, שלא יהיה מחלוקת בין הארבע יסודות שבגופנו, רק כלם יתנהגו במקוה השווה בשלום גדול. ותסיר מחלה מקרבנו, ותשלח רפואה שלמה לחולי עמך בית ישראל (ובגפרט לפלוני בן פלוני וכו').

ותעזרנו שיהיה שלום בממוננו. ותשלח ברכה והצלחה בכל מעשה ידינו ולא יעלה שום קנאה בלב שום אחד מישראל על ממונו וחפצי חברו. ולא יהיה שום גזלות ועשק בינינו

ולא יעלה קנאת אדם עלי ולא קנאתי על אחרים. ותזמין לנו פרנסותינו קדם שצטרף להם. ואל תצריכנו לא לידי מתנת בשר ודם ולא לידי הלאותם.

ותזכנו שיהיה שלום בתורתנו בלא קשיות. ונזפה להבין היטב במהירות גדול בכל מקום שגלמד שם. ונזפה להבין כל דברי תורתך על פורץ פלי שום קשיות כלל. ותעזרנו ותזכנו לחדש תמיד באורים וחדושים אמתיים בתורתך הקדושה, בקדושה ובטהרה, באמת ובאמונה פרצונך הטוב. ונזפה לכל קהילות שלום בתכלית השלמות, עד שנוקה לעורר כל העולם כלו לעבודתך באמת, וישובו כלם אליך ויעבדוך באימה וביראה ובאהבה. חוס ותמל עלינו, ומלא משאלותינו ברחמים. ברכנו בשלום אל רם ונשא, "?? עז לעמו יתן ?? בך את עמו בשלום". וקנים לנו מקרא שכתוב: "כי בשמחה תצאו ובשלום תובלון, החרים והגבעות יפצחו לפניכם רנה, וכל עצי השדה ימחאו כף. שלום רב לאוהבי תורתך ואין למו משול". עושה שלום במרומי, הוא ברחמי ועשה שלום עלינו, ועל כל ישראל, ואמרו אמן.

תפילה כח
 מיוסד על תורה כ"ח בליקוטי מוהרי"ן
 רבוננו של עולם אב הרחמן והחסד, זכני ברחמיך הרבים שאזכה למדת

החסד דקדשה. ואזפה לאחז ולהתדבק במדתו של אברהם אבינו עליו השלום, שהיה עושה חסד כל ימיו. ותזכני ברחמיך הרבים להכניס אורחים הגונים בתוך ביתי. ויהיה ביתי בית ועד לחכמים, שאזפה להכניס אורחים תלמידי חכמים וצדיקים אמתיים לתוך ביתי. ואזפה לקבלם באהבה גדולה ובכבוד גדול ובשמחה רבה. ותזכני לעמד לפניהם ולשרתם ולשמשם בעצמי בכל מיני שרות ושמוש. ואהיה תמיד כבוש תחת יד תלמידי חכמים צדיקים אמתיים, ולשמש אותם תמיד, עד שאזפה להיות נכלל במדתו של אברהם אבינו עליו השלום, להיות שלם במדת החסד באמת. ותזכני ברחמיך לאמונה שלמה ולענוה אמתיות. ואזפה להרגיש שפלותי באמת, ואדע באמת כי "אנכי תולעת ולא איש". ותצילני ברחמיך מכל מיני חרפות ובזיונות. ותתן לי כח להתגבר על כל השונאים והחולקים על האמת לנצח אותם ולהשפילם עד עפר.

ותזכני ברחמיך הרבים וחסדיך העצומים, לאמונה שלמה באמת. ואזפה להאמין בך ובצדיקיך האמתיים וביראי השם האמתיים. ולא יבא פדעתי שום רעהור ומחשבה להרהר אחריהם חס ושלום. מכל שפן שלא יצא עתק מפי עליהם חס

ליקוטי תפילה כח תפילות כח תפילות כח קמ

ושלום, ולא אדבר עליהם שום דבור כנגד כבודם, רק אֶזְכֶּה לְכַבְּדָם וּלְפָאֲרָם תָּמִיד בְּאַמְתָּ, בגופי וּנְפֹשִׁי וּמְאֵדִי כָּל מִינֵי כְבוֹד וְיָקָר וּתְפָאָרָת. וְהַזְכֵּנִי וְתַעֲזֹרְנִי וְתַצִּילֵנִי שְׁלֵא יִהְיֶה נִשְׁמַע לְאַזְנֵי שׁוֹם דְּבָרֵי תוֹרָה הַיּוֹצֵאִים מִפִּי תַלְמִידֵי חֲכָמִים שְׂאִינִם הַגּוֹנִים וּכְשָׂרִים, שֶׁהֵם נִקְרָאִין "תַּלְמִידֵי חֲכָמִים שְׂדִין יְהוּדָאִין". וְתַרְחִימֵנִי בְּרַחֲמֶיךָ מֵהֶם, וְלֹא אֶשְׁמַע וְלֹא אֶקְבֹּל תוֹרָה מֵהֶם. וְתַרְחִימֵנִי וְתַבְדִּילֵנִי וְתַפְרִישֵׁנִי מִגְּבוּלָם מֵהֶם וּמִתַּלְמִידֵיהֶם. וְתַצִּיל אוֹתִי וְאֵת זַרְעִי וְאֵת זַרְע זַרְעִי וְאֵת כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל מִכָּל מִינֵי הַתַּנְגְּדוֹת חֵס וְשְׁלוֹם כְּנֶגֶד יְרֵאֵי הַשָּׁם, שְׁלֵא יִמְצֵא כְּנוֹ שׁוֹם מִתַּנְגֵּד וְחוֹלֵק עַל יְרֵאֵי הַשָּׁם הָאֱמִתִּיִּים. וְלֹא יִתְגַּלְגַּל עַל זְדִינוֹ חֵס וְשְׁלוֹם שׁוֹם חֲרוֹף וּבִזְיוֹן כָּל לְיְרֵאֵי הַשָּׁם בְּאַמְתָּ. רַק נִזְכֶּה לְכַבְּדָם כָּל מִינֵי כְבוֹד, לְהַחֲזִיקֵם וּלְסַמְכֵם בְּכָל מִינֵי סְמִיכָה. וְנִזְכֶּה לְמַסֵּר נַפְשׁוֹ וּמַאֲדוֹ עֲבוּר יְרֵאֵי הַשָּׁם בְּאַמְתָּ.

וְתַרְחַם עָלַי בְּרַחֲמֶיךָ הַרְבִּים. וְתַצִּילֵנִי מִכָּל מִינֵי חֲדוּשֵׁי וּבִאּוּרֵי תוֹרָה, הַנִּמְשָׁכִין דְּרַף הַקְּלָפוֹת עַל יְדֵי הַשְּׂדִין שֵׁישׁ לָהֶם תוֹרָה נְפוּלָה מְאֻלְפִין הַנְּפוּלִין. וְתַשְׁמְרֵנִי תָּמִיד שְׁלֵא אֶשְׁמַע לְעוֹלָם שׁוֹם בִּאּוּרֵי וְחֲדוּשֵׁי תוֹרָה מְאֻלוֹ הַתּוֹרוֹת הַנְּפוּלוֹת הַנִּמְשָׁכִין דְּרַף הַקְּלָפוֹת. וְלֹא יִנְסוּ דְבָרֵיהֶם בְּאַזְנֵי וּבְלִבֵּי כָּלֵל. וְתַגֵּן עָלַי בְּרַחֲמֶיךָ

וּבְחֲסָדֶיךָ וְתַעֲזֹרְנִי שֶׁיְהִי נִמְשָׁכִין לִי חֲדוּשֵׁי תוֹרָה אֱמִתִּיִּים דְּרַף הַקְּדוּשָׁה, וְאֶזְכֶּה תָּמִיד לְהַמְשִׁיךְ בְּדַעְתִּי וּלְקַבֵּל חֲדוּשֵׁין דְּאוֹרֵיתָא אֱמִתִּיִּים מִשְׂרָשָׁם הַעֲלִיזוֹן דְּרַף הַקְּדוּשָׁה כְּלִי שׁוֹם אֲחִיזַת הַקְּלָפוֹת וְהַסְטָרָא אַחֲרָא כָּלֵל.

אַנָּא יְיָ מְלֵא רַחֲמִים, אַתָּה יַדַּעְתָּ אֵת לְבָבִי. כִּי אֲנִי יוֹדַע בְּעַצְמִי כִּמְהָ אֲנִי רַחוּק מִחֲדוּשֵׁי תוֹרָה אֱמִתִּיִּים דְּקְדוּשָׁה, כִּי הִרְעוּתִי אֵת מַעֲשֵׂי מֵאֵד. אֲבָל אֶף עַל פִּי כֵן, כִּכָּר גְּזוּרַת עֲלִינוֹ עַל יְדֵי חֲקֻמֶיךָ הַקְּדוּשִׁים שְׂאִסוּר לְהֵאָדָם שֶׁיְהִי עֵץ יָבֵשׁ חֵס וְשְׁלוֹם. וְחוֹבְבָה עַל כָּל יוֹדְעֵי הַתּוֹרָה לְהִתְאַמֵּץ בְּכָל עֵז, לְקַדֵּשׁ וּלְטַהֵר עַצְמוֹ בְּאַמְתָּ, עַד שֶׁיִּזְכֶּה לְהִיּוֹת "עֵץ עוֹשֶׂה פְרִי" בְּאוֹרֵיתָא, לְפַלְפֵּל בְּחֻקְהָ אֱמִתִּיּוֹת, וּלְחַדֵּשׁ חֲדוּשֵׁין דְּאוֹרֵיתָא אֱמִתִּיִּים. עַל כֵּן מְצֵא עֲבָדְךָ אֵת לְבוֹ לְהַתְחַנֵּן לְפָנֶיךָ עַל זֶה, שֶׁתַּחֲמַל וְתַחֲסֵן עָלַי בְּרַחֲמֶיךָ הַגְּדוֹלִים וּבְחֲסָדֶיךָ הַנּוֹרָאִים, וְתַעֲזֹרְנִי וְתוֹשִׁיעֵנִי וְתַחֲזֹרְנִי בְּתַשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ, וְתַהֲיֶה עִמִּי תָּמִיד שְׂאֶזְכֶּה לְקַדֵּשׁ וּלְטַהֵר עַצְמִי בְּאַמְתָּ, עַד שֶׁתַּפְתַּח אֵת דַּעְתִּי וּלְבָבִי, וְתֹאִיר עֵינָי בְּמֵאוּר תּוֹרָתְךָ. וְתַפְתַּח לִי שְׂבִילֵי הַשָּׁכַל דְּקְדוּשָׁה. וְתַשְׁפִּיעַ לִי תָּמִיד כָּל עַת חֲדוּשֵׁי וּבִאּוּרֵי תוֹרָה מִשְׂרָשֵׁי הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה מִקְּדָשְׁתָּךְ הַעֲלִיזוּנָה. וְתַצִּילֵנִי בְּרַחֲמֶיךָ הַרְבִּים מִכָּל מִינֵי חֲדוּשִׁים וּבִאּוּרִים הַנִּמְשָׁכִין דְּרַף הַקְּלָפוֹת חֵס וְשְׁלוֹם, רַק אֶזְכֶּה תָּמִיד

שֶׁיְהִי נִמְשָׁכִין לִי חֲדוּשֵׁי תוֹרָה אֱמִתִּיִּים דְּרַף הַקְּדוּשָׁה.

וְתַזְכֵּנִי בְּרַחֲמֶיךָ וּבְחֲסָדֶיךָ הַרְבִּים לְבָנוֹת תָּמִיד בְּנִגְנִים דְּקְדוּשָׁה בְּתוֹרָתְךָ הַקְּדוּשָׁה עַל יְסוּד אֲמִיז וְחוּק, יְסוּד מוֹסֵד עַל הַקְּדוּמוֹת נְכוֹנוֹת וּישׁוּרוֹת, שֶׁגִּלוּ צְדִיקִים אֱמִתִּיִּים בְּנֵי עֲלִיָּה, הַגְּדוֹלִים בְּמַעֲלָה וְהַשְּׂגָה עֲצוּמָה מְאֹד. אֲשֶׁר זָכוּ לְרוּחַ הַקְּדוֹשׁ בְּתַכְלִית הַשְּׁלֵמוֹת וְהַמַּעֲלָה לְיוֹם הַמַּעֲלוֹת. עֲלִיָּהֶם אֶסְמְךָ, עֲלֵיהֶם אֶשְׁעֵן, וְאֶזְכֶּה לְהַגּוֹת וּלְחַשֵּׁב וּלְהַשְׁתַּעֲשֵׂעַ בְּדַבְרֵיהֶם הַקְּדוּשִׁים הַנְּאָמְרִים בְּאַמְתָּ וְצִדֵּק. עַד שֶׁיַּפְתַּח לִי אוֹר הַדַּעַת, וְאֶזְכֶּה לְהַשִּׁיג דְּבָרֵיהֶם בְּאַמְתָּ, וְלִירֵד לְעִמְק דַּעְתָּם, וּלְהִבִּין וּלְהַשְׁפִּיל דְּבָר מִתּוֹךְ דְּבָר. עַד שְׂאֶזְכֶּה לְכַבֵּר דְּבָרֵיהֶם בְּאַמְתָּ, וּלְחַדֵּשׁ בָּהֶם חֲדוּשִׁים אֱמִתִּיִּים, וּלְבָנוֹת עַל יְסוּדֵם הַחוּק בְּנִגְנִים אֱמִתִּיִּים וּשְׁלֵמִים בְּתוֹרָתְךָ וּבְעִבּוּדְתְךָ בְּאַמְתָּ וּבְאַמּוּנָה בְּקְדוּשָׁה וּבְטְהָרָה גְּדוּלָה, בְּאֶפֶן שְׂאֶזְכֶּה עַל יְדֵי הַחֲדוּשֵׁי תוֹרָה דְּקְדוּשָׁה שֶׁתַּשְׁפִּיעַ לִי, לְתַקֵּן עַל יָדִים כָּל הַפְּגָמִים וְכָל הַחֲטָאִים וְהַעֲוֹנוֹת וּפְשָׁעִים שֶׁחֲטָאתִי וְשָׁעוּתִי וְשִׁפְשַׁעְתִּי לְפָנֶיךָ מִנְעוּרִי עַד הַיּוֹם הַזֶּה. וְתַעֲזֹרְנִי וְתַשְׁמְרֵנִי בְּרַחֲמֶיךָ הַרְבִּים שְׁלֵא אֶחֱטָא עוֹד, וְתַצִּילֵנִי מֵעַתָּה מִכָּל מִינֵי חֲטָאִים וְעוֹנוֹת וּפְשָׁעִים וּמִכָּל מִינֵי פְגָמִים שֶׁבְעוֹלָם. וְתַזְמִין לִי תָּמִיד כָּל יוֹם וְיוֹם חֲדוּשֵׁין דְּאוֹרֵיתָא אֱמִתִּיִּים דְּרַף הַקְּדוּשָׁה שֶׁיְהִי תַקּוּן גְּדוֹל לְנַפְשִׁי.

וְתַקְדֵּשְׁנִי בְּקְדוּשָׁתְךָ הַעֲלִיזוּנָה בְּאֶפֶן שֶׁיְהִי לִי רְשׁוֹת לְגַלוֹת הַחֲדוּשֵׁין שֶׁתַּשְׁפִּיעַ עָלַי, לְגַלוֹתֵם לְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל. וְתַתֵּן לִי כֹחַ לְעוֹרֵר וּלְהַמְשִׁיךְ [עַמְּךָ] יִשְׂרָאֵל לְעִבּוּדְתְךָ בְּאַמְתָּ עַל-יְדֵי חֲדוּשֵׁי תוֹרָה שֶׁתַּזְמִין לִי, וּלְהַשִּׁיבֵם בְּתַשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ. וְאֶזְכֶּה לְאֶמְרָם בְּקְדוּשָׁה וּבְטְהָרָה גְּדוּלָה, כְּרַצוֹנְךָ הַטוֹב. וְלֹא אוֹמֵר דְּבָר שְׁלֵא כְּרַצוֹנְךָ וְתַרְחַם עֲלֵינוּ וְתַהֲיֶה כְּעֲזָרְנוּ בַּעַת שְׂאֲנוּ מְכַרְחִים לְשִׁמְעַת אֵיזָה דְּבַר תּוֹרָה מִפִּי תַלְמִיד חֲכָם שְׂאִינוּ הַגּוֹן. שְׂאֶזְכֶּה בְּכַחַף הַגְּדוֹל לְכַבֵּר הַטוֹב הַגּוֹנוֹ בְּדַבְרֵינוּ, לְכַבֵּר הַטוֹב מִן הָרַע. לְהַשְׁלִיךְ וְלְזַרֵּק הָרַע וְהַקְּלָפָה הַחוּפָה עַל דְּבָרֵי תּוֹרָתוֹ, וּלְכַבֵּר וּלְלַבֵּן וּלְלַקֵּט רַק מַעַט הַטוֹב הַגּוֹנוֹ בְּגוּיָה.

וְעֲזָרְנִי אוֹתִי וְאֵת כָּל חֲבֵרְתֵינוּ וְאֵת כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל, הַחֲפָצִים לְהִתְקַרֵּב אֵלֶיךָ בְּאַמְתָּ, וְתַצִּילֵנוּ מִכָּל מִינֵי מַתְנַגְּדִים וְחוֹלְקִים עַל הָאֱמִתָּה, וְתַצִּילֵנוּ מִכָּל מִינֵי חֲרָפוֹת וּבְבוּשׁוֹת וּבִזְיוֹנוֹת שְׁלֵהֶם, שְׁלֵא יִהְיֶה לָהֶם שׁוֹם כַּח לְחַרְף וּלְכִישׁ וּלְבוּזוֹת אוֹתָנוּ חֵס וְשְׁלוֹם, לֹא בְּדַבְרֵים וְלֹא בְּמַעֲשָׂה. "שְׁמַרְהָ נַפְשִׁי וְהַצִּילֵנִי אֵל אֲבִשׁ כִּי חֲסִיתִי בְּךָ. כִּי יְיָ חֲסִיתִי אֵל אֲבוֹשָׁה לְעוֹלָם". כִּי אַתָּה יַדַּעְתָּ גְּדֹל הַחֲרָפוֹת וְהַבִּזְיוֹנוֹת שֶׁמְבִזִּין וּמְחַרְפִּין עֲלֵינוּ אֵת יְרֵאֵי הַשָּׁם. עַד אֲשֶׁר "כִּשְׁל כַּח הַסְּפֵל. כָּל הַיּוֹם כְּלַמְתִּי נִגְדִי וּבִשְׁת פְּנֵי כַּסְתָּנִי. מִקּוֹל מִחֲרָף וּמִגְדָּף מִפְּנֵי אוֹיֵב

ליקוטי	תפילה כט	תפילות	קמב	ליקוטי	תפילה כט	תפילות	קמב
ומתנגם. ואנכי תולעת ולא איש חרפת אדם ובוזי עם. כל רואי ילענינו לי יפטירו בשפה יניעו ראש". חוס וחמל ורחם והצל תולעת נמאס ונרפס ונדש פמונו היום. והצילנו מפייהם. כי דרפד לבקש את הנודפים, ואתה ידעת כי אין נרדפים בעולם כמו החלושי כח שבישראל החפצים ומתאזים ומשתוקקים להתקרב אליך, וכחם חלש ודעתם קטן להתגבר על תאונתם ולכף את יצרם, אשר עליהם מתגבר הקטרוג והשנאה מאד. אבל באמת אתה מלא רחמים גם עליהם, כי אתה יודע יצרנו כי עפר אנחנו, והשתוקנו אליך, ובטחוננו על רחמיך וחסדיך, ואתה חפץ חסד ואתה אוהב ומרחם על המיחלים אליך, ומצפים לרחמיך ופורשים פניהם ומפילים תחנונם לפניך, אף-על-פי שאינם כדאים והגונים להתקרב אליך, והם עניים ואביינים בדת ובמעשים. אף-על-פייכן אין אתה משקץ וממאס אותם חלילה. כמו שכתוב, "כי לא כזה ולא שקץ ענות עני, ולא הסתיר פניו ממנו, ובשונו אליו שמע. עזרנו כי עליך נשעננו". כי אין לנו על מי להשען כי אם על אבינו שבשמים. חוס וחמל עלינו, ומלא את משאלותינו ברחמים. ועשה למענך ולא למעננו, וזכנו לנצח את אויבינו, ולהתגבר עליהם ולהכניעם ולהשפילם עד עפר. ולא יהיה להם שום כח למנע או לבטל אותנו חס	והחוק, עד אשר כל דברי תחנותי ובקשותי הם רחוקים מטוב אמת. כי לא בדת אדבר, ומחמת זה איני זוכה לדבר שום דבור הנשמע ונתקבל, עד אשר כל דבורי אינם נקראים בשם דבור כלל, מאחר שאינם נמשכין מהדעת הקדשה ואין בהם טוב. ועתה מה אעשה אבי שבשמים, ומאין אבקש עזר לי לזכות להמשיך טוב לתוך דבורי לזכות על ידי זה לדבור הנשמע ונתקבל. כי אתה ידעת כי אלהי ואלהי אבותי שעכשו אין לי שום סמיכה בכל מה שאני צריך בגשמיות וברוחניות, דבר גדול ודבר קטן, כי אם לבקש ממך מתנת חנם ונדבת חסד, שתחנני בחסד חנם ותתן לי כל מה שאני צריך לעבודתך, ותקרבני אליך ברחמים באפן שאזכה לתשובה שלמה לפניך באמת. כי אין שום דבר קטן בעולם הנוגע לעבודתך שיהיה נקל אצלי לעשותו. ואין לי שום עצה ותחבולה, כי העצה בעצמה קשה לי לקיים כמו גוף הדבר שאני צריך. ועל כן אין לי עתה שום תקנה כי אם על רחמיך הרבים. ואם חס ושלום אתה עושה עמי אפלו חלק אחד מאלפים ורקבות כפי ערך מעשי הרעים, ותרצה לחפש בתפילתי ותחנתי, אם יש בהם איזה טוב, כדי שיהיה הדבור שלי נשמע ונתקבל, לא ידעתי נפשי "מאין לבא עזרי". כי אני יודע באמת שכל דברי הם רחוקים מטוב אמת בתכלית הרחוק.	ברבוננו של עולם צר לי מאד מר לי מאד. אמרתי "ויהי מה ארוצה" דברי לפניך, "אשיחה וירוח לי". אוילי יחוס אוילי ירחם. "אוילי ירא יי בעיני". ומארץ אדבר ומעפר אמרתי אצפצף. "אוילי יש תקנה". אוילי יחוס עם עני ואביון אוילי ירחם. כי אתה טוב ומטיב לכל, לרעים ולטובים, ובודאי אתה יכול למצוא בדברי גם כן איזה נקודת טובות, אף על פי שהם בהעלם ובהסתור גדול ובתכלית המעוט ובהעלמה גדולה עד שאינן ראויים דבורי להיותם נשמעים ונתקבלים על ידי הסתרת מעט הטוב הזה שנעלמו בהם. אף-על-פייכן אתה רב חסד ומרבה להטיב, ולפניך נגלו כל פעלומות והמון נסתרות שמבראשית, ואתה יכל בחסדך הגדול לגלות גם מעט הטוב שיש בדברי. כי אתה ידעת רבוננו דעלמא כלא. שאף-על-פי שפגמתי נגדך הרבה, חטאתי עויתי ופשעתי לפניך מנעורי עד היום הזה. והרע בעיניך עשיתי, אף על פי כן פננתי בדברי לטובה. כי אני כוסף ומשתוקק וחספץ ומתגעגע באמת לעבודתך באמת. שאזכה ברחמיך לסור מרע לגמרי ולעשות הטוב בעיניך תמיד. ואם אמנם מעשי אינם נאים כלל, עם כל זה, דברי בקשותי ותחנותי הם באמת לאמתו. ואתה למדתנו על-ידי צדיקיך האמתיים להתפלל ולהתחנן לפניך תמיד על כל מה שאנו צריכין להתקרב לזכות לעבודת	שמע קולנו יי אלהינו, חוס ורחם עלינו, וקבל ברחמים ובכבוד את תפלתנו. אבינו אב הרחמן, "אל תסתר פניך ממנו" ואל תעלם אונך משועתי. "לא תאמץ את לבבך מאחריך האביון". ולא תסתם אונך מצעקתי. המון מעיד ורחמיך יעוררו עלי, כי זה כמה נכסוף נכספתי לראות בתפארת עזך. ואנו צועקים ומתפללים ומתחננים אליך זה כמה ימים ושנים. "ערב ובקר וצהרים אשיחה ואהמה". ואנו מחלים פניך תמיד שתשיב פניך אלינו, ותקרבנו ברחמיך לעבודתך באמת. וצדין לא נושענו ורחוק ממנו ישועה. כי ארך עלינו הגלות מאד מאד בגוף ונפש, ובכל יום צרותינו מרבה מחברו. ובאמת ידענו כי לא מקצר ידך לא הושעת אותנו, ולא מכבד אונך לא שמעת תפלותינו, כי אם עונותינו הבדילו בינינו ובינך. כי בעונותי הרבים נתרסקתי מן הטוב בתכלית				

תפילה כט

מוסד על תורה כ"ט בליקוטי מוהר"ן

ליקוטי	תפילה כט	תפילות	קמד	ליקוטי	תפילה כט	תפילות	קמה
<p>?? באמת. פי אף על פי שנתת לנו בחירה לבחור בטוב ולמאס ברע, אף על פי כן, מועיל תפלה ותחנונים על זה בעצמו, שטטה לבנו אליך באמת. ותכף את יצרנו להשתעבד לך. ותעזר לנו ותכריח אותנו לעזב דרך רשע, ולאחז בדרך הטוב והלשר בדרך החיים. ובאמת אין לי שום תקנה פי אם על זה, על תפלה ותחנונים ושועה וצעקה וזעקה אליך שתקרבני ברחמיך לעבודתך באמת, ותכף את יצרי ותכניע ותשבר את תאותי, ותעשה עמי פחסדיך, באפן שאזכה לסור מרע לגמרי ולעשות הטוב בעיניך תמיד מעתה ועד עולם.</p> <p>רבונו של עולם דעתי קצרה ולפי אטום, וידי כבדות לפרש ולבאר כל שיחתי לפניך. חוס וחמל עלי, חוסה עלי כרב רחמיה, ועזרני שאזכה תמיד לשבח ולפאר את הצדיקים האמתיים בכל מיני שבח ועז ופאר וכבוד ותפארת. עד שאזכה על-ידי שבח הצדיקים לרומם את הדעת. עד שיהיה נמשך על-ידי הדעת הקדוש טוב אמתי לתוף הדבור שלי, ויהיו כל דבורי דבורים טובים באמת, עד שאזכה מעתה שיהיו כל דבורי דבורים הנשמעים ונתקבלים בעיניך ובעיני כל באי עולם. וזכות וכח הצדיקים האמתיים שנוזף לשבח ולפאר אותם, יגנו עלינו, כגשר לעיר קנו על גוזליו ירחף, עד שנוזף</p>	<p>לעורר על ידם "קנה חכמה קנה בינה" דקדשה. ונזפה שישוכו לנו מחנו ודעתנו שנגלו מאתנו על ידי מעשינו הרעים. ואזכה להשלים דעתי בקדשה גדולה עד שאזכה לקבל כל דבורי מהדעת הקדוש ולהמשיך טוב אמתי לתוף דבורי, עד שיהיו כל דבורי דבורים הנשמעים ונתקבלים תמיד. ולא יצא מפי שום דבור שאינו נשמע ונתקבל, רק תזכני ברחמיך הרבים, ותהיה תמיד עם פי בעת דבורי, ותמשיך תמיד טוב אמתי לתוף כל הדבורים שלי, עד שכל דבורי יהיו דבורים הנשמעים ונתקבלים בעיני כל. הן כשאני צריך לפרש שיחתי לפניך ולהתפלל ולהתחנן ולהעטיר ולהפציר אותך ?? אלהי ואלהי אבותי על כל מה שחסר לי, אזכה תמיד לדבר לפניך דבורים טובים דברי חן ותחנונים דבורים הנשמעים ונתקבלים אצלך. ויתקבלו ויפנסו דברי בלבך, באפן שתמלא כל משאלותי ברחמים, ותקרבני אליך באמת.</p> <p>פי צרכי המה מרבים מאד מאד, בגשמיות וברוחניות בלי שעור וערך. ואין לי שום משען ומבטח פי אם על רחמיך הרבים וחסדיך הגדולים. והן כשאני רוצה לדבר לעצמי דברי כבושין ולהוכיח את עצמי. לכל אהיה עוד אכזר על גופי ונפשי ורוחי ונשמתי, ואני רוצה לעורר רחמים על עצמי, אזכה תמיד לדבר לעצמי</p>	<p>דבורים הנשמעים ונתקבלים, באפן שיכנסו דברי לבבי. ואזכה לעורר את עצמי לשוב אליך באמת, ולעזוב מעתה דרכי הרע ופעולתי המגנות, ומחשבותי המבלבלות מאד מאד. ואזכה מעתה לצמצם את דעתי ולקשר עצמי בקשר אמיץ וחזק אליך תמיד. ולא אניח את דעתי ולבבי להתחיל להטות לשום דבר תאוה חס ושלום, ולא לשום בלבול שבעולם. ואזכה לסור מרע באמת במחשבה ובדבור ובמעשה, ולקסוף ולהשתוקק אליך תמיד באמונה שלמה. ולהרגיל עצמי בעבודתך באמת בכל לב בגוף ונפש ובמוח, למסור הכל אליך, ולהפקיר הכל בשביל רצונך הטוב. והן כשאני צריך ומכרח כפי רצונך הטוב לדבר דבורים עם בני אדם לעוררם לעבודתך, או בשביל איזה חפץ וענין שהוא רצונך, תזכני ברחמיך תמיד, ותמשיך טוב מאתך לכל דברי. באפן שיהיו דברי תמיד דבורים הנשמעים ונתקבלים בעיני כל. ולא אדבר דברים בטלים לעולם, רק כל דבורי יהיו דבורים טובים, דבורים שיבא מהם תועלת גדול לשמך ולעבודתך באמת, דבורים הנשמעים ונתקבלים, שאזכה לפעל על ידם דברים שהם רצונך הטוב באמת.</p> <p>ובכן תרחם עלי אבי אב הרחמן אב החסד, ותושיעני ותעזרני מהרה.</p>	<p>ותחמל עלי בחמלתך הגדולה, ובחנינותיך האמתיים. ותזכני מעתה לתקון הכללי שהוא תקון הברית. ותחמל ותסלח לי על כל עונותי וחסוטי ופשעי שחטאתי ושעויתי ושפשעתי לפניך. ובפרט מה שפגמתי לפניך בפגם הברית קדש מנעורי עד היום הזה, במחשבה בדבור ומעשה, בראית העין ובשמיעת האזן ובשאר חושים, בשוגג ובמזיד באנס ובכזון, הן הפגמים שפגמתי בהתר, הן הפגמים של אסור, על הכל תחמל ותסלח לי אלוה סליחות, חנון המרבה לסלח. ותעזרני ותושיעני ותצילני מעתה מפל מיני פגם הברית. ותקדשני בקדשתך העליונה. עד שאזכה מהרה חושה לתקון הברית בשלמות.</p> <p>עזרני והושיעני אבי שבשמים, פי איני יודע כלל מה לדבר, פי אין שום לשון בעולם שאוכל לפרש שיחתי על יד, רק אני צועק אליך לבד בקול מר, זעקה גדולה ומרה באנחה ואנקה, בשועה וזעקה וצעקה, בכל מיני קולות וצעקות ואנחות שבעולם. "קולי אל ?? ואצעקה. קולי אל ?? והאזין אלי. קולי אל ?? אצעק קולי אל ?? אתחנן. אליך ?? אקרא ואל ?? אתחנן. מה פצע בדמי ברחמי אל שחת, היודך עפר הניגד אמתך". חוס וחמל עלי, חוס ורחם עלי. עזרני והושיעני וזכני לתקון הברית באמת,</p>				

ליקוטי	תפילה כט	תפילות	קמו	ליקוטי	תפילה כט	תפילות	קמו
פי עיני צופיות לרחמיך וחסדיך האמתיים לחסד חנם, וידי פרושות לחנינותיך. וכל עוד נפשי כי אצק ואשוע אליך ואשב ואיחל ואצפה לרחמיך, אם פגנים אם פעבדים, אם כבנים רחם עלי פרחם אב על בנים, ואם פעבדים. עיני לך תלויות עד שתחנני ותוציאני ממסגר ותחלצני מפגם הברית. ותמלט נפשי מגי שחת. ותשמרני ותצילני מעתה מכל מיני פגם הברית שבעולם, בידיים וברגליים ובעינים ובשאר חושים, במחשבה דבור ומעשה. בכלם אצפה להיות קדוש וטהור מכל מיני פגם הברית שבעולם. ותפני מהרה לתקון הברית באמת בתכלית השלמות במדרגת צדיקים אמתיים, עד שאצפה על-ידי תקון הברית, לתקן כל החטאים והעונות והפשעים שחטאתי ושעויתי ושפשעתי לפניך, וכל מיני פגמים שפגמתי בשם"ה לאוין שבתורה שהם כנגד שם"ה גידין כלם אצפה לתקן על ידי תקון הברית שהוא כלליות הגידין, שהוא תקון הפללי. ואצפה לתקן ולזכך כל הדמים של כל השם"ה גידיו, ותעביר ותבטל ותסיר מכל הדמים שלי כל מיני פגמים ועבירות ולכלוכים שהטלתי בהם על ידי הפגמים שפגמתי בשם"ה לאוין שבתורה. וברחמיך הרבים, תסיר ותבטל כל מיני קתמים שגרמתי להשכינה כבכול על-ידי תגברת	חננו ורחום עשה מה שתעשה, באפן שתזכנו לתקן כל זה חיש קל מהרה וזכני לתקון הברית בשלמות, באפן שאצפה על-ידי-יה לתקן כל הפגמים שבעולם. ותמחל ותסלח ותכפר לי על כל חטאי ועונותי ופשעי ברחמיך הרבים. ותעזר ברחמיך הדעת דקדשה, ותמשוך ממנו לכנונית לברר וללכך ולזכך כל הדמים של כל השם"ה גידין שלי, עד שיתתקנו כל הפגמים והקלקולים שבהם. ותזכני לזכך תקונם לכל המקומות הצרים והדקים שאי אפשר שיגיע לשם שום תקון. ועל-ידי תקון הברית שתזכני ברחמיך, אצפה לזכך תקונם גם לשם, עד שאצפה לתקן כל מיני פגמים בשלמות גדול בתכלית התקון כרצונך הטוב באמת.	ותזכני מעתה ברחמיך הרבים ותעזרני ותושיעני ותהיה עמי תמיד. ותשמר את לבושי ובגדי שלא יבא עליהם שום לכלוך ושום פתם ושום רבב. פי אתה לבד ידעת גדל הפגם הנוגע בהשכינה פעצמה ובעולמות עליונים, על-ידי פגם הבגדים כשאין שומרים אותם מפתמים ולכלוכים. והבגדים בעצמן דנין את האדם על זה, כשאין שומרים אותם מפתמים. ובעונותי הרבים, קשה וכבד עלי מאד גם דבר הזה, לשמור את הבגדים מפתמים. פי אי אפשר שלא אסיח דעתי מהם. ובפרט בשעת עסק התורה	רבונו של עולם מה אומר מה אדבר, האלהים מצא את עוני. נאלמתי דומיה החשיתי טוב. וכאבי נעפר. חוס ורחם עלי, ועשה למענך ולמען הצדיקים אמתיים, ולמען שמך הגדול ולמען צעקת ושאתת קדשא בריך הוא ושכינתיה. כמו שכתוב: "וי ממרום ישאג וממעון קדשו יתן קולו, שאג ישאג על נהו" על נה דילה. אנכי חטאתי והוא אסור באזקים. והיא גם היא כמר תזעק בגלותה הגדול, אשר נפרדה מדודה. והיא צועקת בקול מר, "נהי בכי מרורים", קלני מראשי קלני מזרועי. "אוי לנו כי שדדנו". אוי לנו על נפשנו. "אוי נא לנו כי חטאנו". אוי על זמינו ושנותינו. אוי אוי לנו. פי אנחנו גרמנו כל זה, על-ידי חטאינו ועונותינו ופשעינו המרבים. והיא מגעלת בחובין דיין. ולבושיה ובגדיה מלכלכים בקתמים מעונותינו. מה נאמר ומה נדבר. קלא רחמים. טהור עינים. טוב ומטיב לכל				
התפלה ושאר עסקים. ואז באים חס ושלום עליהם פתמים בהסח הדעת. וכל זה גרמתי על-ידי עונותי המרבים, ומחשבותי המבלבלות מאד, אשר על-ידי-יה איני זוכה לשמור את הבגדים ולהחזיקן בנקיות, ולהצילן מפתמים ולכלוכים.	הן על כל אלה באתי לפרש שיחתי לפניך יי אלהי ואלהי אבותי, מלא רחמים, גומל לחכבים טובות. ונוראות בצדק תעננו אלהי ישענו מבטח כל קצו ארץ וים רחוקים". ונוראות הפלא למען שמך, ועזרני והושיעני שאצפה לתקן בחיי כל זה חיש קל מהרה, שאצפה מעתה לתקן תקון הברית בשלמות. ואצפה להרים ולעזר את הדעת דקדשה, ולהמשיך לכנונית דקדשה מהדעת הקדוש, לתקן פגם כל הדמים של כל השם"ה גידיו, שהם כנגד שם"ה לאוין שבתורה.	ותזכני לתקן פגם כל הפתמים של הבגדים שלא שמרתי אותם עד הנה. ותמחל ותסלח לי על כל הפגמים האלה. ותעזרני מעתה ותשמרני ותצילני מכל חטא ועון ומכשול. ותעזרני מעתה לשמור את הבגדים והלבושים שלי לכבדן ולהחזיקן בנקיות. ותזכני שלא ימצא על כל בגדי ולבושי שום פתם ושום לכלוך ורבב כלל. ותגן בעדי, ותשמרני אותי ואת בגדי תמיד. ויהיו גופי ונפשי					

ליקוטי	תפילה כט	תפילות	קמח	ליקוטי	תפילה כט	תפילות	קמח	
ובגדי ולבושי פלם נקיים וטהורים וקדושים תמיד מעתה ועד עולם.	ותמשיך ברחמיך מים חיים ממקור החיים, ויהיה נמשך "באר מים חיים ונזולים מן לבנון" מן לבונא דמחא קדישא, ושם תטהר את השכינה מנדתה, ותעלה אותה מגלותה, ותשיב אל דודה באהבה ואהבה ורעות.	ועבר על "לא תלך רכיל" לעולם. הן בדברי תורה. הן בדברי חול. בדברים שבין אדם לחברו. חוס וחגני והיה עם פי בעת הטיפי. ולא אומר דבר שלא פרצונך מעתה ועד עולם.	עליהם נאמר: "הולך רכיל מגלה סוד". עזרני תמיד ברחמיך שלא אעבר על "לא תלך רכיל" לעולם. הן בדברי תורה. הן בדברי חול. בדברים שבין אדם לחברו. חוס וחגני והיה עם פי בעת הטיפי. ולא אומר דבר שלא פרצונך מעתה ועד עולם.	ורחם עלי והושיעני. ותן לי פרנסתי מן השמים קדם שאצטרך לה. ותתן לי ולביתי "לחם לאכל ובגד ללבוש. לאכל לשבעה ולמכסה עתיק". ותזמין לי פרנסתי בלי שום טרחא ויגיעה כלל בכבוד ולא בבזוי בהתר ולא באסור בנחת ולא בצער מתחת ידך הרחבה והמלאה, ואל תצריכני לא לידי מתנת בשר ודם ולא לידי הלוואתם. וכשם שנתת מזון ופרנסה לעמך ישראל במדבר ארבעים שנה, והורדת להם את המן מן השמים, ושמלתם לא בלתה מעליהם, הן תרחם עלינו ותפתח לנו את אוצרך הטוב מן השמים. ותזמין לנו פרנסותינו בנקל בלי שום טרח ברוח גדול. ותציל אותנו תמיד מכל מיני דאגות פרנסה, ותשפיע לנו שכל ודעת מאתך לבטח בך תמיד. ואתה תכלכלני מן השמים אותי ואת ביתי ואת זרעי ואת כל אשר לי. ותשפיע לי כל מחסורי קדם שאצטרך להם, באפן שאוכל לעסוק בתורתך ועבודתך תמיד באמת בכל לב ונפש. ולא יבא עלי שום בלבול בעולם מטרדת הפרנסה	ורחם עלינו ועל פלטתנו ועל פליטת עמך בית ישראל, ועזרנו והושיענו והקימנו מהרה מנפילתינו הגדולה והעמקה מאד מאד, אשר ירדנו מטה מטה, ונפלנו בגלות גדול מאד זה כמה שנים בגולה ובפדוט. מרא וברוהניות, בכלל ובפרט. מרא דעלמא כלא סומך נופלים, חוס וחמל עלינו, וסמך אותנו ברחמיך הרבים, ויקים בנו מקרא שכתוב: "אל תשמחי אויבתי לי כי נפילתי קמתי, כי אשב בחשך" וי אור לי. שלח ידך ממרום. פצני והצילני ממים רבים, מיד בני נכר. חגני והקימני. דלו עיני למרום. ידך תפון עמי אף זרועך תאמצני". והוציאני והעלני מהרה מכל הנפילות והירידות שנידתי ונפילתי עד הנה ונתרבתתי ממך ומעבודתך מאד. חוסה עלי כרב רחמיך, כי אתה ידעת פי אין מי	ורחם עלינו ועל פלטתנו ועל פליטת עמך בית ישראל, ועזרנו והושיענו והקימנו מהרה מנפילתינו הגדולה והעמקה מאד מאד, אשר ירדנו מטה מטה, ונפלנו בגלות גדול מאד זה כמה שנים בגולה ובפדוט. מרא וברוהניות, בכלל ובפרט. מרא דעלמא כלא סומך נופלים, חוס וחמל עלינו, וסמך אותנו ברחמיך הרבים, ויקים בנו מקרא שכתוב: "אל תשמחי אויבתי לי כי נפילתי קמתי, כי אשב בחשך" וי אור לי. שלח ידך ממרום. פצני והצילני ממים רבים, מיד בני נכר. חגני והקימני. דלו עיני למרום. ידך תפון עמי אף זרועך תאמצני". והוציאני והעלני מהרה מכל הנפילות והירידות שנידתי ונפילתי עד הנה ונתרבתתי ממך ומעבודתך מאד. חוסה עלי כרב רחמיך, כי אתה ידעת פי אין מי	ורחם עלינו ועל פלטתנו ועל פליטת עמך בית ישראל, ועזרנו והושיענו והקימנו מהרה מנפילתינו הגדולה והעמקה מאד מאד, אשר ירדנו מטה מטה, ונפלנו בגלות גדול מאד זה כמה שנים בגולה ובפדוט. מרא וברוהניות, בכלל ובפרט. מרא דעלמא כלא סומך נופלים, חוס וחמל עלינו, וסמך אותנו ברחמיך הרבים, ויקים בנו מקרא שכתוב: "אל תשמחי אויבתי לי כי נפילתי קמתי, כי אשב בחשך" וי אור לי. שלח ידך ממרום. פצני והצילני ממים רבים, מיד בני נכר. חגני והקימני. דלו עיני למרום. ידך תפון עמי אף זרועך תאמצני". והוציאני והעלני מהרה מכל הנפילות והירידות שנידתי ונפילתי עד הנה ונתרבתתי ממך ומעבודתך מאד. חוסה עלי כרב רחמיך, כי אתה ידעת פי אין מי	ורחם עלינו ועל פלטתנו ועל פליטת עמך בית ישראל, ועזרנו והושיענו והקימנו מהרה מנפילתינו הגדולה והעמקה מאד מאד, אשר ירדנו מטה מטה, ונפלנו בגלות גדול מאד זה כמה שנים בגולה ובפדוט. מרא וברוהניות, בכלל ובפרט. מרא דעלמא כלא סומך נופלים, חוס וחמל עלינו, וסמך אותנו ברחמיך הרבים, ויקים בנו מקרא שכתוב: "אל תשמחי אויבתי לי כי נפילתי קמתי, כי אשב בחשך" וי אור לי. שלח ידך ממרום. פצני והצילני ממים רבים, מיד בני נכר. חגני והקימני. דלו עיני למרום. ידך תפון עמי אף זרועך תאמצני". והוציאני והעלני מהרה מכל הנפילות והירידות שנידתי ונפילתי עד הנה ונתרבתתי ממך ומעבודתך מאד. חוסה עלי כרב רחמיך, כי אתה ידעת פי אין מי

קנא	תפילות	תפילה ב'	ליקוטי	קנ	תפילות	תפילה כט	ליקוטי
-----	--------	----------	--------	----	--------	----------	--------

שיעמד בעדנו בנפילתנו הגדולה הזאת, אשר ירדנו פלאים. כמו שכתוב: "ותרד פלאים אין עוזר לה". וכמו שכתוב: "השליף משמים ארץ תפארת ישראל, מאגרא רמא לכירא עמיקתא. ואין מי שיעמד בעדנו. ואין מי שיוכל להקים אותנו מנפילותינו כי אם אתה לבד. ותקים מקרא שכתוב כמו שדרשו חכמינו זכרונם לברכה: "נפלה ולא תוסיף לפול עוד. ותאמר אתה לישראל. קום בתולת ישראל". חוס וחמל עלינו, ועזר לנו למקן את מחנו ודעתנו על-ידי תקון הברית באמת בשלמות. ותצילני מעתה מפל מיני נפילות מעבודתך חס ושלום. ותעזר לנו מעתה לעלות ולקום מהרה מפל הנפילות שנפלנו עד הנה. ותקים את "ספת דויד הנופלת". רבונו של עולם אליך שטחתי את כפי. הקימי ואחיה. "לא תוכל להתעלם מאחיד הקביון. עזב תעזוב. והקים תקים".

נאמן ורחמן אתה. ורחם עלינו והצל אותי ואת זרעי וכל עמך בית ישראל מפל מיני שכרות של יין ושאר משקים המשפרין. ולא אבוא לידי שכרות לעולם. כי אתה גליית על-ידי חקמך הקדושים גדל הפגם הנורא של השכרות חס ושלום. חוס וחסנו ורחם עלינו, והצילנו משתיה מרבה המביאה לידי שכרות. ואפלו מעט השתיה המכרחת בשבתות וימים טובים, תזכני שתהיה השתיה בקדושה ובטהרה גדולה. ונזכה להרים את מחנו ודעתנו לשמך ולעבודתך על-ידי מעט השתיה במים הקדושים. ונזכה שלא יצא מפני שום דבור שלא כרצונך. על-ידי שתית היין או משקה המשפר. ולא נדבר אז שום דבור שאין צריכין לגלות, רק נזכה לדבר בקדושה ובטהרה בדבורים שהם רצונך הטוב באמת, בשמחה ובטוב לבב. ולא נבא לידי שכרות לעולם, ותצילני ברחמך מיזן המשפר. ותזכני ליזן "המשמח אלהים ואנשים".

הצדקה, הן תקון הבגדים, לכולם תזכנו ברחמך הרבים חיש קל מהרה. כי אתה ידעת כי אי אפשר לנו למקן פל דבר ודבר בפרטיות כי הם רבים מאד, כי פגמנו הרבה מאד. רחם עלינו והושיענו מהרה למען שמך וזכנו ברחמך הרבים ובחסדך העצומים לתקון הפללי באמת ובשלמות בכל הבחינות, ועשה למענך ולמען הצדיקי אמת ולא למענתו. ומעפר תקימנו, ומאשפות דלותנו תרוממנו, ובכל התקונים הפלליים והפרטיים תתקננו, ובטובך הגדול תשביענו, ותשמע ותקבל צעקתנו ותפלתנו ותחנונינו ובכל מיני טהרות וקדושות תטהרנו ותקדשנו. ותקים מהרה מקרא שכתוב: "ועשיתי את אשר ברחמי תלכו ומשפטי תשמרו ועשיתם". חננו ועננו ושמע קול תפלותינו. כי אתה שומע תפלת כל פה עמך ישראל ברחמים. ברוך אתה שומע תפלה.

תפילה ב'
מיוסד על תורה ז' בליקוטי מוהר"ן

"כאיל תערג על אפיקי מים בן נפשי תערג אליך אלהים. צמאה נפשי לאלהים לאל חי מתי אבוא ואראה פני אלהים". כי אתה יי לבד ידעת גדלתך וגבוותך ותפארתך ורוממותך והתנשאותך. כי לגדלתך אין חקר, והשגת אלהותך מרומם ומגשא מאד, כי לית מחשבה תפיסה בך כלל. אכל

מעצם רחמנותך וחנינותך אשר אתה חפץ להטיב לבירותך, עשית פעולות גדולות וסבכת סבות רבות, וצמצמת השגת אלהותך בכמה צמצומים שונים, מעלה לעלול, משכל עליון לשכל תחתון. ונתת פח לצדיקי האמתיים להשיג השגת אלהותך וידיעת רוממותך, וחננת אותם דעה בינה והשכל. אשר בעצם בינתם יש להם פח להכניס השגת אלהותך גם בדעתנו הפחותה. כאשר התחלת לגלות השגת אלהותך על ידי משה נביאך נאמן ביתך אשר הוציאנו ממצרים ממ"ט (מארגעים ותשעו) שערי טמאה, והכניסנו ממ"ט (ובארגעים ותשעו) שערי קדושה, וקרב אותנו אליך ולעבודתך, ונתן לנו את התורה והמצוות הקדושים, שהם פלם שעורים וצמצומים להשיג על ידם השגת אלהותך. כי על-ידי כל מצוה ומצוה ועל ידי כל אות ואות מתורתך הקדושה שבכתב ובפעל פה כשאנו זוכים לעשותם בקדושה ובטהרה כראוי, יש לנו פח להמשיך לנו דעת להשיג אלהותך על-ידי כמה שעורים וצמצומים של התורה הקדושה. מה רב טובך אשר עשית עמנו על ידי משה רבנו עליו השלום, אשר הוא האיר עינינו והוציאנו מאפלה לאורה מחשך לאור גדול מעמקי הגלות בגוף ונפש וממון, ממ"ט שערי טמאה למ"ט שערי קדושה. כי מעצם גדלת מעלת משה רבנו עליו השלום הנה

תקון הכפלי

טוב לומר זאת לפני אמירת העשרה מזמורים

הריני מקושר עצמי בפאמירת העשרה מזמורים אלו לכל הצדיקים האמתיים שפדורנו ולכל הצדיקים האמתיים שוכני עפר קדושים אשר בארץ המה ויפטר לרבנו הקדוש צדיק יסוד עולם נחל נובע מקור חכמה רבנו נחמן בן פינא זכותו תפן עלינו, אמן.

והריני מזמן את פי להודות ולהלל ולשבח את בוראי לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה ברחילו ורחימו על ידי ההוא טמיר ונעלם בשם כל ישראל: לכו נרננה ליהוה. נריעה לצור ישענו: ונקדמה פניו בתודה בזמירות נריע לו: כי אל גדול יהוה. ומלך גדול על-כל-אלהים:

מז * מכתם לדוד שמרני אל כיי- חסיתי בך: * אמרת ליהוה אדוני אתה טובתי בל-עליך: * לקדושים אשר-בארץ המה ואדירי בל-חפצי- כם: * ירבו עצבותם אחר מהרו בל- אסוף נספיהם מדם ובל-אשא את- שמותם על-שפתי: * יהוה מנת-חלקי וכוסי אתה תומיך גורלי: * חבלים נפלו-לי בנעמים אף-נחלת שפרה עלי: * אברך את-יהוה אשר יעצני אף-לילות פרוני כליותי: * שויתי יהוה לנגדי תמיד פי מימיני בל- אמוט: * לכן שמח לפי ויגל כבודי אף-בשרי ישפן לכטח: * כי לא- תעזב נפשי לשאול לא-תתן חסדך חסידך לראות שחת: * תודיעני ארח חיים שבע שמחות את-פניך נעמות בימינה נצח:

כב * לדוד משפיל אשרי נשוי-פשע פסוי חטאה: * אשרי-אדם לא

יחשב יהוה לו עון ואין ברוחו רמיה: * כיהחורשתי בלו עצמי פשאתי בל- היום: * פי יומם ולילה תכבד עלי לדך נהפך לשדי בחרבני קיץ סלה: * חטאתי אודיעך ועוני לא-כסיתי אמרתי אודה עלי פשעי ליהוה ואתה נשאת עון חטאתי סלה: * על-זאת יתפלל בל-חסיד | אליך לעת מצא רק לשטף מים רבים אליו לא גיעו: * אתה | סתר לי מצר תצרני גיי פלט תסובבני סלה: * אשפילך | ואורך בדרך-ונו תלך איעצה עליך עיני: * אל-תהיו | פסוס כפרד אין הבין במתג-ורסן עדני לכלום בל קרב אליך: * רבים מכאובים לרשע והבוטח ביהוה חסד יסובבנו: * שמחו ביהוה וגילו צדיקים והרנינו בל-ישרי-לב:

מזא * למנצח מזמור לדוד: * אשרי משפיל אל-דל ביום רעה ימלטהו יהוה: * יהוה | ישמרהו ויחיהו אשר ואשר בארץ ואל-תתנהו בנפש איביו: * יהוה יסעדנו על-ערש דני בל-משפכו הפכת בחילו: * אני אמרתי יהוה חנני רפאה נפשי כיי- חטאתי לך: * אויבי יאמרו רע לי מתי זמות ואבד שמו: * ואם-בא לראות | שוא ידבר לבו יקבץ-און לו יצא לחוץ ידבר: * יחד עלי יתלחשו בל- שנאי עלי | יהשכו רעה לי: * דבר- בליעל יצוק בו ואשר שכב לא-יוסף לקום: * גם-איש שלומי | אשר- בטחתו בו אוכל לחמי הגדיל עלי

עקב: * ואתה יהוה חנני והקימני ואשלמה להם: * בזאת ידעתי כיי- חפצת בי פי לא-ירע איבני עלי: * ואני בתמי תמכת בי ותציבני לפניך לעולם: * ברוך יהוה | אלהי ישראל מהעולם ועד העולם אמן | ואמן:

מב * למנצח משפיל לבני-קרח: * כאל תערג על-אפיקי-מים בן נפשי תערג אליך אלהים: * צמאה נפשי | לאלהים לאל חי מתי אבוא ואראה פני אלהים: * היתה-לי דמעתי לחם יומם ולילה באמור אלי בל-היום איה אליהך: * אלה אזכרה | ואשפכה עלי | נפשי כי אעבר | בסף אדדם עד-בית אלהים בקול-רנה ותודה המון חוגג: * מה-תשתוחחי נפשי ותחמי עלי הוחילי לאלהים כיי-עוד אודנו ישועות פניו: * אלהי עלי נפשי תשתוחח על-פן אזכרך מארץ נהרן וחרמונים מהר מצער: * תהום-אל-תהום קורא לקול צנורך בל-משפריך וגלך עלי עברו: * יומם | יצוה יהוה | חסדו וכלילה שירה עמי תפלה לאל חיי: * אומרה | לאל סלעי למה שכחתני למה-קדר אלך בלחץ אויב: * ברצח | בעצמותי חרפוני צוררי באמרם אלי בל-היום איה אליהך: * מה-תשתוחחי | נפשי עוד אודנו ישועת פני ואלהי:

מג * למנצח אל-תשחת לדוד מכתם בשלח שאול וישמרו את-הבית

להמיתו: * הצילני מאיבי | אלהי ממחוקממי תשגבני: * הצילני מפעלי און ומאנשי דמים הושיעני: * פי הנה ארכו לנפשי נגורו עלי עזים לא- פשעי ולא-חטאתי יהוה: * בל-יעון ירצון ויכוננו עונה לקראתי וראה: * ואתה יהוה-אלהים | צבאות אלהי ישראל הקיצה לפקד כל-הגוים אל- תחן בל-בגדי און סלה: * ושובו לערב יחמו כפלב ויסובכו עיר: * הנה | יביעון בפייהם חרבות בשפתותיהם כיימי שמע: * ואתה יהוה תשחק-למו תלעג לכל-גוים: * יעזו אליך אשמרה כיי-אלהים משגבי: * אלהי חסדו חסדי יקדמני אלהים יראני בשררי: * אל-תהרגם | פן-ישכחו עמי הניעמו בחילך והורידמו מגנו אדני: * חטאת-פימו דבר-שפתימו וילכדו בגאונם ומאלה ומפחש יספרו: * פלה בחמה פלה ואינמו וידעו כיי-אלהים משל ביעקב לאפסי הארץ סלה: * ושובו לערב יחמו כפלב ויסובכו עיר: * המה יעוון יניעון לאכל אם-לא ישבעו וילינו: * ואני | אשר עזך וארגן לבקר חסדך כיהיית משגב לי ומנוס ביום צר-לי: * עזי אליך אומרה כיי-אלהים משגבי אלהי חסדי:

עז * למנצח על-היחוד ידותון לאסף מזמור: * קולי אל-אלהים ואצעקה קולי אל-אלהים והאזין אלי: * ביום צרתי אדני דרשתי ידי | לילה נגרה ולא תפוג מאנה הנחם

נפשי: ה אֶזְכְּרָה אֱלֹהִים וְאֶהְיֶה
אֲשִׁיחָה | וְתַעֲטֹף רוּחִי סֵלָה: ה אַחֲזֶנָּה
שְׁמֵרוֹת עֵינַי נִפְעָמָתִי וְלֹא אֲדַבֵּר:
ו חֲשַׁבְתִּי יָמַיּוֹם מִקֵּדֶם שָׁנוֹת עוֹלָמַיִם:
ז אֶזְכְּרָה נִגְיַחַי פִּלְיָלָה עִם-לִבִּי
אֲשִׁיחָה וּיְחַפֵּשׂ רוּחִי: ה הִלְעוּלְמַיִם
זִנְחָה | אֲדַגֵּי וְלֹא-יִסִּיף לְרַצוֹת עוֹד:
ט הֶאֱפֵס לְנֹצַח חֲסִדוֹ גָּמַר אֲמַר לְדָר
וְדָר: ה הִשְׁכַּח חֲנוּת אֵל אִם-קִפְץ בָּאֵף
רַחֲמָיו סֵלָה: יא וְאִמַר חֲלוּתִי הִיא
שָׁנוֹת יָמַיִן עֲלִיּוֹן: יב אֲפִי אֶזְכֹּר
מִצִּלְלִי-יָהּ פִּי-אֶזְכְּרָה מִקֵּדֶם פִּלְאָף:
יג וְהִגִּיתִי בְּכָל-פִּעֲלֶךָ וּבְעִלְיוֹתֶיךָ
אֲשִׁיחָה: יד אֱלֹהִים בְּקֹדֶשׁ דִּרְבָךָ מִי-
אֵל גְּדוֹל כְּאֱלֹהִים: טו אַתָּה הָאֵל עֲשֵׂה
פִּלְאָ הַדּוֹעָתָ בְּעַמִּים עֲזָף: טז גְּאֻלַּת
בְּזוֹרַע עֲמֹךָ בְּגִי-יַעֲקֹב וְיוֹסֵף סֵלָה:
יז רְאוּף מַיִם | אֱלֹהִים רְאוּף מַיִם יַחֲלוּ
אֵף יִרְגְּזוּ תַהֲמוֹת: יח זָרְמוּ מַיִם | עֲבוֹת
קוֹל גִּתְנוּ שְׁחָקִים אֶף-חֲצָצְרִיךָ יִתְהַלְכוּ:
יט קוֹל רַעֲמֶךָ | בַּגִּלְגַּל הָאֵירוֹ בְּרָקִים
תִּכַּל רִגְזָה וְתַרְעֵשׂ הָאָרֶץ: כ פִּים דִּרְבָךָ
וּשְׁבִלֶיךָ בְּמַיִם רַבִּים וְעַקְבוֹתֶיךָ
לֹא נִדְעוּ: כא נְחִית כִּצְאֹן עֲמֹךָ בִּיד-
מִשָּׁה וְאַהֲרֹן:
כב * תַּפְלָה לְמֹשֶׁה אִישׁ-הָאֱלֹהִים אֲדַגֵּי
מְעוֹן אַתָּה הָיִיתָ לָנוּ בְּדָר וְדָר:
כג בְּטָרָם | הָרִים יִלְדוּ וְתַחֲלוּל אָרֶץ
וְתַכַּל וּמַעוֹלָם עַד-עוֹלָם אַתָּה אֵל:
כד תִּשָּׁב אֲנוּשׁ עַד-דִּבְכָּא וְתֵאמַר שׁוּבוּ
בְּגִי-אָדָם: ה פִּי אֵלֶךָ שָׁנִים בְּעֵינֶיךָ
כָּנוּם אֲתָמוּל כִּי יַעֲבֹר וְאֲשַׁמּוּרָה
כִּלְיָלָה: ה זִרְמַתָּם שָׁנָה יִהְיוּ כְּפִקֵּר

מִסִּפָּר כְּמַעֲט וְגָרִים כֹּה: יא וְיִתְהַלְכוּ
מִגִּיז אֶל-גִּיז מִמַּמְלַכְתָּה אֶל-עַם אַחֵר:
יב לֹא-הִינִיחָ אָדָם לַעֲשָׂקֶם וְיִזְכַּח
עֲלֵיהֶם מַלְכִּים: טו אֶל-תִּגְעוּ בְּמִשְׁיַחִי
וְלִנְבִיאֵי אֶל-תִּרְעוּ: טז וְיִקְרָא רַעֲב עַל-
הָאָרֶץ כָּל-מִטְּהַל-לֶחֶם שִׁבְרָ: ה שְׁלַח
לְפָנֶיהֶם אִישׁ לַעֲבֹד גַּמְכָּר יוֹסֵף:
יז עֲנֵנו בְּכַבֵּל רַגְלֵנוּ וּרְגְלוֹ בְּרִזְל בָּאֵה
נַפְשׁוֹ: יח עַד-עַתָּה בֹּא-דִבְרֹךְ אֲמַרְתָּ
יְהוָה צִרְפַּתְהוּ: כ שְׁלַח מֶלֶךְ וּבִתְרֵהוּ
מִשָּׁל עַמִּים וּפְתַחְתְּהוּ: כא שְׁמוֹ אֲדוֹן
לְבֵיתוֹ וּמִשָּׁל בְּכָל-קִנְיָנוֹ: כב לְאִסֹּר
שָׁרְיוֹ בְּנַפְשׁוֹ וּזְקִנְיוֹ יַחֲכֵם: כג וַיִּבְאֵר
יִשְׂרָאֵל מִצְרַיִם יַעֲקֹב גֵּר בְּאֶרֶץ-חֵם:
כד וַיִּסַּר אֶת-עַמּוֹ מֵאֵד וַיַּעֲצֵמְהוּ
מִצְרַיִם: כה הִפְךָ לְכֶם לִשְׂנֹא עֲמּוֹ
לְהַתְנַכַּל בְּעַבְדֵי: כו שְׁלַח מִשָּׁה עַבְדְּךָ
אֲהֲרֹן אֲשֶׁר בְּחָר-בוֹ: כז שְׁמוֹ-כֶם דְּבָרֵי
אֲתוֹתַי וּמִפְתִּים בְּאָרֶץ חֵם: כח שְׁלַח
חֶשֶׁךְ וַיַּחֲשֶׁךְ וְלֹא-מָרוּ אֶת-דְּבָרָיו דְּבָרוֹ:
כט הִפְךָ אֶת-מִימֵיהֶם לְדָם וְלִמַּת אֶת-
דְּגַתָּם: ל שְׁרַץ אֲרָצָם צִפְרָדַעִים בְּחָרְרֵי
מַלְכֵיהֶם: לא אֲמַר וַיִּבְאֵר עָרַב כְּנָיִם
בְּכָל-גְּבוּלָם: לב נָתַן גִּשְׁמֵיהֶם כְּרֹד אֵשׁ
לְהַבּוֹת בְּאֲרָצָם: לד וַיַּךְ גִּפְנוֹם וְתֵאנַתָּם
וַיִּשְׁבֹּר עֵץ גְּבוּלָם: לה אֲמַר וַיִּבְאֵר
אֲרָבָה וְזָלַק וְאִין מִסִּפָּר: לו וַיֵּאכַל
כָּל-עֵשֶׂב בְּאֲרָצָם וַיֵּאכַל פְּרִי אֲדָמַתָּם:
לז וַיַּךְ כָּל-בְּכוֹר בְּאֲרָצָם וְאֲשִׁית לְכָל-
אוֹנָם: לח וַיּוֹצִיאֵם בְּכֶסֶף וְזָהָב וְאִין
בְּשַׁבְטָיו כּוֹשֵׁל: לט שְׁמַח מִצְרַיִם
בְּצִאתָם כִּי-נִפְלַח פַּחַדָּם עֲלֵיהֶם:
לט פִּרְשׂ עֲנָן לְמִסְפָּה וְאֵשׁ לְהָאִיר לִילָה:

מ שָׂאֵל וַיִּבְאֵר שְׁלוֹן וְלֶחֶם שְׁמַיִם
יִשְׁבִּיעֵם: מא פֶּתַח צוּר וַיִּזְכּוּ מַיִם
הִלְכוּ בְּצִיּוֹת נְהָר: מב פִּי-זָכַר אֶת-דְּבָרֶךָ
קִדְשׁוֹ אֶת-אֲבֹרָהֶם עַבְדּוֹ: מג וַיּוֹצֵא
עַמּוֹ בְּשִׁשּׁוֹן בְּרִנָּה אֶת-בְּחֵירָיו:
מד וַיִּתֵּן לָהֶם אֲרָצוֹת גּוֹיִם וַיַּעֲמַל
לְאֵמִים יִירָשׁוּ: מה בְּעַבְדּוֹ | וְשִׁמְרוּ
חֻקָּיו וְתוֹרֹתָיו יִצְּרֻהוּ הַלְלוּיָהּ:
מז קִלְז * עַל נְהָרוֹת | כָּכֵל שָׁם יִשְׁכְּנוּ
גם-בְּכִינּוֹ כְּזִכְרֵנוּ אֶת-צִיּוֹן:
כ ט עַל-עַרְבִים בְּתוֹכָה תְּלִינוּ כְּנֹרוֹתֵינוּ:
ג כִּי שָׁם שְׁאֵלוֹנוּ שׁוֹבֵינוּ דְּבָרֵי-שִׁיר
וְתוֹלְלֵינוּ שְׁמַחָה שִׁירוֹ לָנוּ מִשִּׁיר
צִיּוֹן: ה אִיךְ נָשִׁיר אֶת-שִׁירֵי-יְהוָה עַל
אֲדָמַת נֶכֶר: ה אִם-אֲשַׁכְּחֶךָ יְרוּשָׁלַם
תִּשְׁכַּח יְמֵינִי: ו תִּדְבַּק-לִשְׁוֹנִי | לְחַפְּלֵי
אִם-לֹא אֶזְכְּרֶכִי אִם-לֹא אֲעִלָּה אֶת-
יְרוּשָׁלַם עַל רֹאשׁ שְׁמַחְתִּי: ז זָכַר
יְהוָה | לְכִנֵּי אֲדוּם אֶת יוֹם יְרוּשָׁלַם
הָאֲמַרִים עָרוֹ | עָרוֹ עַד הַיּוֹסֵד כֹּה:
ח בַּת-כָּכֵל הַשְׂדוּדָה אֲשֶׁרִי שִׁישְׁלַם-לְךָ
אֶת-גְּמוּלָךְ שְׁגִמְלַת לָנוּ: ט אֲשֶׁרִי |
שִׂיאָחוֹ וְנִפְץ אֶת-עֲלִילֶיךָ אֶל-הַסֵּלַע:
כ ט הַלְלוּיָהּ | הַלְלוּ-אֵל בְּקֹדֶשׁוֹ הַלְלוּהוּ
בְּרַקִיעַ עֲזוֹ: ב הַלְלוּהוּ בַּגְּבוּרָתָיו
הַלְלוּהוּ כִּרְבַּג גְּדוֹל: ג הַלְלוּהוּ בְּתַקְעַת שׁוֹפָר
הַלְלוּהוּ בַּנְּבִיל וּכְבוֹד: ד הַלְלוּהוּ בַּתֶּף
וּמְחוּל הַלְלוּהוּ בְּמִנְיָם וְעִגְבֵּ: ה הַלְלוּהוּ
בְּצִלְצְלֵי-שִׁמְעַת הַלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי תְרוּעָה:
ו כֵּל הַנְּשֻׁמָה תְהַלֵּל יָהּ הַלְלוּיָהּ:
ז יִתֵּן מִצִּיּוֹן וְשִׁיעַת יִשְׂרָאֵל בְּשׁוֹב יְהוָה
שְׁבוֹת עַמּוֹ, יִגַּל יַעֲקֹב יִשְׁמַח יִשְׂרָאֵל: ח תְּהַשְׁעַת
צְדִיקִים מִיְהוָה. מַעֲרֹם קַעֲתָ צָרָה: וּמַעֲרֹם יְהוָה
וּפִלְטָם. וּפִלְטָם מִרְשָׁעִים וְיִשְׁעֵם כִּי חֲסוּ בוֹ:

לקומי

לו:

וזהו: יצחק זמן קוף צדיק ושנים וכו' - הינו שיצחק מרמז על זמן, וכן, כי "יצחק" אותיות "קץ חי", כמובא. קץ מרמז על הזמן, שהוא בחינת אחרית הימים, כמו שמוכח לקמן: מקץ שנתים, אחרית הימים. וזה מה שאותיות קוף צדיק ושנים וכו', שהן מרמזו על הזמן, כמבאר במקום אחר, שעקר הזמן הוא בבחינת שנה (כמבאר לעיל בסוף סא). ושבת עד ה' אלסף ושבעת בקולו - הינו עליידי תשובה וזכין לשבעת קולו יתברך, הינו הקול דקדושה כנ"ל, כי תשובה היא בחינת כפול הזמן, שעליידיה שומעין הקול כנ"ל. ועתה הולך ומבאר, שתשובה היא בחינת כפול הזמן, דהינו שהזמן נאחד, דהינו שהזמן עולה ונתקשר ונכלל בבחינת למעלה מהזמן:

וזהו שמבאר בלשוננו הקדוש: יצחק בן אברהם זמן נתאחד. אברהם אורכי. בעיניו כימים אחרים באהבתו. ושאר ישוב כנף וכו', הינו שמבאר, שאברהם הוא בחינת למעלה מהזמן, כי מדהו של אברהם הוא אהבה, כמו שכתוב (ישעיה סא): אברהם אורכי, ואהבה היא בחינת התאחדות הזמן, כמו שכתוב (בראשית סב): בעיניו כימים אחרים באהבתו. וזהו בחינת תשובה, שעל זה מרמז תבת בן, כמו שכתוב (ישעיה סג): ושאר ישוב כנף. כי תשובה היא למעלה מהזמן, כמו שכתוב (ישעיה סד): אם תשוב ואשיבך לפני תעבור, ולפניו יתברך הוא כדברי למעלה מהזמן, כי השם יתברך הוא למעלה מהזמן, כדוע. נמצא, שיצחק בן אברהם מרמז על התאחדות הזמן עליידי תשובה, כי יצחק, שהוא בחינת הזמן כנ"ל, עולה ונתאחד ונכלל בבחינת אברהם, שהוא בחינת אהבה, בחינת למעלה מהזמן, עליידי בחינת בן, שהוא בחינת תשובה כנ"ל. ואם מתגבר הקול יעקב על קול של עשו וכו' כנ"ל: כי עליידי תשובה, שהוא בחינת כפול הזמן, עליידיה שומעין הקול דקדושה, שהוא בחינת קול יעקב כנ"ל:

וזהו: כי בא השמש - נתקצר הזמן. כי השמש באה שלא בעונתה כשבי יעקב, ונתקצר הזמן, שהיה בחינת כפול הזמן. וזהו: והשכב במקום, וארא, שתבת "והשכב" הוא בחינת יש כ"ב, הינו כ"ב אתון דאוריתא, שמהם כל הדבורים. וזה מרמז על תשובה בחינת (ישעיה טז): קחו עמכם דברים ושובו. וזהו: מאבני המקום, אבנים אוליות. הינו אותיות הדבורים שהם בחינת תשובה, בחינת: קחו עמכם דברים ושובו, כנ"ל:

וזהו: מראשותיו, מחשבת מברר הכל. כי עקר תקון התשובה היא עליידי קדושת המושבה, שמקדשת ומתקנת כל הפגמים, כי כלם כמחשבת אתברו (סג). נמצא, שפסקו ושכבו במקום ההוא וכו', כי בא השמש ויחך מאבני המקום, וישם מראשותיו - כל זה מרמז שתשובה היא בחינת למעלה מהזמן, ויברך זה תעני הישב בכל הדברים הנ"ל, הנכתבים ברמז בדרך ראשי-פרקים, וחבין ורואה הקדמות הנ"ל בכל ענין וענין, אפס קצתו תראה, לא כולו, כי עדין חסרים כמה הקדמות שכן אליהם בא, שלא יבחינו לעמד עליהם עדין:

(ב) עין יחד קדוה רה ע"ב

מוהר"ן הניניא

ב:

גם אלו התקדמות שכבר מצאנו בדבריו, החלה לאל, עדין צריכין פאר רכב, כי באמת עקר העבודה הוא לקשר ולכלול בחינת הזמן, להעלותו ולחדו בחינת למעלה מהזמן. וזה בחינת מצוות ומצוות, כדי לזכות עליידי המצוות ומצוות, שיתאחד הזמן ועלה הזמן לבחינת למעלה מהזמן. וכל הצרות והדברים ואחרות הפטריאיתא הוא רק בבחינת הזמן, שהיה בחינת (דברים ט): בצר לך וכו' באחרית הימים דקא, שהיה בחינת זמן, ואז: ושבת עד ה' אלסף, דהינו שנוכה לשוב, ועליידיה נוכח לכלל הזמן כנ"ל, ואז יתבטלו כל הצרות והדברים וכל אחרות הפטריאיתא, ונוכה לשמע קול דקדושה, בחינת: ושבת עד ה' אלסף ושבעת בקולו. כל זה מבאר מתוך דברי רבנו ז"ל בראשי-פרקים הללו. תן להכם ויחכם עוד, להבין קצת עליידי דרכים הנ"ל רב דברי רבנו ז"ל הכתובים כאן, והבן תיטב:

ב:

איתא בפרק שני מסכת יומא: בראשונה כל מי שרצה לתרם תרומת הדין תורם וכו', פרוש, דורות הראשונים, שהיו צדיקים, כשביד זה כל מי שרצה לזכות בהתנשאות, הנקרא דשן, כמו שכתוב (תהלים סב): דשנת כששן ראשי - תורם, ותהי מגדתי הודו:

ובזמן שהן מרביין, רצין ועולין כפכש, כל הקודם את חברו בארבע אמות - וזה, הינו כשהיו מרביין, רצין, שכל אחד אומר: אני רוצה לתתה הודו. עולין כפכש - הינו כששונו של עולם (עז תעשה טו), הינו מי שיעדו והשיג יותר בסודות התורה, לזה היו ממניין פרנס על הצבור. וזהו: כל הקודם את חברו בארבע אמות, הינו ארבע אמות של הלכה (בבבא טו), וזה היה וזה הלכה לתרומת הדין, לבחינת: דשנת כששן וכו':

ואם היו שניהן שוין, הממנה אומר לתן הבעיני. וזה הן מוציאין אחת או שתיים, ואין מוציאין אנדול כמקדש. פרוש, כשהיו שנים שוין בהשגת התורה, שעליידיה היו וזכין להתנשאות, כמו שכתוב (ישעיה טז): כי מליכים ימלכו, וכל אחד רצה להתנשאות, או הממנה, הינו היצר הרע, היה מסית ואומר להם: הצביעו, הינו שרצתה איהו צביעות בפני המון עם, כדי שיחזיקו אותו ויקבלו אותו לרב. והממנה, הינו היצר, פתה את כל אחד על צביעות, והקל להם ואמר להם: וזה הן מוציאין אחת או שתיים. פרוש, אמר: וזה הן, הינו מה היא עברה גוה, שתוציא צביעות פעם אחת או שתיים, ואחר כך כשתתא מוחזק אצל המון עם לצדיק, או תחירו לצדקתה ולאמתה. אבל הצדיקים האלו אין מוציאין שום צביעות ואין שומעין לעצת יצר הרע, מחמת גדל הברכה בגדלות הבורא, שאלא כל הארץ כבודו (ישעיה יב), ורואה ויודע הכל, ומתבטל לפני השם יתברך והרואה איהו צביעות. וזהו: אין מוציאין אנדול כמקדש, הינו שכלם, כמו שאמר רבותינו ורזנם לכרכה (בבבא טז): מי שיש בו דעה כאלו נכנה מקדש כמיון:

אֵלֶּיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְלֹא אֵלָּהִים אֲחֵרִים וְכִי יִצְאֶנּוּ
מִן־הַיָּם וְיִשְׁמְרוּ אֶת־הַיָּם וְיִשְׁמְרוּ אֶת־הַיָּם
וְיִשְׁמְרוּ אֶת־הַיָּם וְיִשְׁמְרוּ אֶת־הַיָּם וְיִשְׁמְרוּ
אֶת־הַיָּם וְיִשְׁמְרוּ אֶת־הַיָּם וְיִשְׁמְרוּ אֶת־הַיָּם

סגרת

וְאָמַר שְׂאֵפְלֵי אוֹתָן הָאֲנָשִׁים הַרְחִיקוּם
מִן־הַיָּם וְיִשְׁמְרוּ אֶת־הַיָּם וְיִשְׁמְרוּ אֶת־הַיָּם
וְיִשְׁמְרוּ אֶת־הַיָּם וְיִשְׁמְרוּ אֶת־הַיָּם וְיִשְׁמְרוּ
אֶת־הַיָּם וְיִשְׁמְרוּ אֶת־הַיָּם וְיִשְׁמְרוּ אֶת־הַיָּם

הבטחה:

וְאִם יַעֲשׂוּ לָהֶם חֵק קְבוּעַ וְחַיִּיב חֵק וְשִׁיחָה - פְּנֵי יָצֵאוּ מִפְּצוּדֵיכֶם
לְלִמּוּד בְּכָל־יּוֹם וְיּוֹם כִּי יִבְרַח אִיִּךְ וְיִבְרַח אִיִּךְ וְיִבְרַח אִיִּךְ
כִּי כֹחַ הַתּוֹרָה גָּדוֹל מְאֹד.

שחזרת הר"ן שחזרה י"ט

יחז' מקיימים הצו הביטחוני